

Bruxelles, 27. studenoga 2025.
(OR. en)

15277/25

SOC 769
EMPL 507
EDUC 434
ECOFIN 1504

POP RATNA BILJEŠKA

Od:	Glavna tajnica Europske komisije, potpisala direktorica Martine DEPREZ
Datum primitka:	25. studenoga 2025.
Za:	Thérèse BLANCHET, glavna tajnica Vijeća Europske unije
Br. dok. Kom.:	COM(2025) 958 final
Predmet:	PRIJEDLOG ZAJEDNIČKOG IZVJEŠĆA KOMISIJE I VIJEĆA O ZAPOŠLJAVANJU

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument COM(2025) 958 final.

Priloženo: COM(2025) 958 final

Strasbourg, 25.11.2025.
COM(2025) 958 final

**PRIJEDLOG ZAJEDNIČKOG IZVJEŠĆA KOMISIJE I VIJEĆA O
ZAPOŠLJAVANJU**

Sadržaj

KLJUČNE PORUKE.....	Error! Bookmark not defined.
POGLAVLJE 1. KRETANJA NA TRŽIŠTU RADA I SOCIJALNA KRETANJA U EU-u	Error! Bookmark not defined.
POGLAVLJE 2. ZAPOSLENOST I SOCIJALNE REFORME – REZULTATI I AKTIVNOSTI DRŽAVA ČLANICA	Error! Bookmark not defined.
2.1. Smjernica br. 5: Povećanje potražnje za radnom snagom	Error! Bookmark not defined.
2.1.1. Ključni pokazatelji.....	Error! Bookmark not defined.
2.1.2. Mjere država članica.....	Error! Bookmark not defined.
2.2. Smjernica br. 6 – Poboljšanje ponude radne snage i pristupa zapošljavanju, cjeloživotnom stjecanju vještina i kompetencijama.....	Error! Bookmark not defined.
2.2.1. Ključni pokazatelji.....	Error! Bookmark not defined.
2.2.2. Mjere država članica.....	Error! Bookmark not defined.
2.3. Smjernica br. 7: Poboljšanje funkcioniranja tržišta rada i djelotvornosti socijalnog dijaloga	Error! Bookmark not defined.
2.3.1. Ključni pokazatelji.....	Error! Bookmark not defined.
2.3.2. Mjere država članica.....	Error! Bookmark not defined.
2.4. Smjernica br. 8: Promicanje jednakih mogućnosti za sve, poticanje socijalne uključenosti te suzbijanje siromaštva	Error! Bookmark not defined.
2.4.1. Ključni pokazatelji.....	Error! Bookmark not defined.
2.4.2. Mjere država članica.....	Error! Bookmark not defined.
POGLAVLJE 3. PRVA FAZA ANALIZE OKVIRA ZA SOCIJALNU KONVERGENCIJU	Error! Bookmark not defined.
3.1. Ključni horizontalni nalazi	Error! Bookmark not defined.
3.2. Prva faza analize po državama članicama	Error! Bookmark not defined.
Belgija.....	Error! Bookmark not defined.
Bugarska	Error! Bookmark not defined.
Češka	Error! Bookmark not defined.
Danska	Error! Bookmark not defined.
Njemačka.....	Error! Bookmark not defined.
Estonija	Error! Bookmark not defined.
Irska	Error! Bookmark not defined.
Grčka	Error! Bookmark not defined.
Španjolska.....	Error! Bookmark not defined.
Francuska.....	Error! Bookmark not defined.
Hrvatska.....	Error! Bookmark not defined.

Italija	Error! Bookmark not defined.
Cipar	Error! Bookmark not defined.
Latvija	Error! Bookmark not defined.
Litva.....	Error! Bookmark not defined.
Luksemburg	Error! Bookmark not defined.
Mađarska	Error! Bookmark not defined.
Malta.....	Error! Bookmark not defined.
Nizozemska	Error! Bookmark not defined.
Austrija	Error! Bookmark not defined.
Poljska	Error! Bookmark not defined.
Portugal.....	Error! Bookmark not defined.
Rumunjska	Error! Bookmark not defined.
Slovenija	Error! Bookmark not defined.
Slovačka.....	Error! Bookmark not defined.
Finska.....	Error! Bookmark not defined.
Švedska.....	Error! Bookmark not defined.

KLJUČNE PORUKE

U Zajedničkom izvješću o zapošljavanju koje sastavljaju Europska komisija i Vijeće prate se stanje u području zapošljavanja i socijalnih pitanja u Uniji i provedba smjernica za zapošljavanje¹ u skladu s člankom 148. UFEU-a. Izvješće sadržava i pregled najnovijih mjera politike koje poduzimaju države članice na tržištu rada i u socijalnoj domeni te se utvrđuju povezana ključna prioritetna područja u kojima treba poduzeti mjere politike. U ovom se izvješću velika pozornost posvećuje provedbi europskog stupa socijalnih prava.

Prvo poglavlje izvješća sadržava kratki pregled glavnih kretanja u području zapošljavanja i socijalnih pitanja. U drugom poglavlju analiziraju se izazovi i odgovori politike u državama članicama za svaku od četiriju smjernica za zapošljavanje. U poglavlju se iznosi i napredak u ostvarenju glavnog cilja EU-a za 2030. i nacionalnih ciljeva. Treće poglavlje sadržava horizontalne nalaze i analizu za svaku državu članicu na temelju načela okvira za socijalnu konvergenciju². To je poglavlje odgovor na Uredbu (EU) 2024/1263, na temelju koje nadzor Komisije u okviru europskog semestra uključuje okvir za utvrđivanje rizika za socijalnu konvergenciju³.

Rad na svim aspektima izdvojenima u izvješću pospješit će uzlaznu socijalnu konvergenciju. Na taj se način podupire i postizanje ciljeva održivog razvoja i provedba strategija za Uniju ravnopravnosti⁴. Konačno izvješće donijet će Vijeće za zapošljavanje, socijalnu politiku, zdravlje i pitanja potrošača (EPSCO) na temelju prijedloga Komisije i dijaloga u okviru savjetodavnih odbora Vijeća.

U Zajedničkom izvješću o zapošljavanju prati se napredak u ostvarivanju glavnih ciljeva EU-a do 2030. i nacionalnih ciljeva u području zapošljavanja, vještina i smanjenja siromaštva (vidjeti okvire s ciljevima u drugom poglavlju)⁵:

- **EU je trenutačno na dobrom putu da ostvari svoj glavni cilj u pogledu stope zaposlenosti do 2030.** unatoč skromnom (iako sve bržem) rastu BDP-a i manje intenzivnom povećanju broja radnih mjesta u odnosu na visoke razine iz 2024.⁶ Stopa zaposlenosti u EU-u 2024. je dosegla 75,8 %, što je 0,5 postotnih bodova više od 2023. i samo 2,2 postotna boda manje od ciljane vrijednosti od 78 % do 2030. Većina je država članica 2024. dodatno napredovala u ostvarivanju svojih nacionalnih ciljeva u pogledu zaposlenosti, a sedam ih je već ostvarilo ili premašilo svoje ciljeve.

¹ Posljednju verziju smjernica za zapošljavanje donijelo je Vijeće Europske unije 27. listopada 2025., [SL L 2025/2254](#), 7.11.2025.

² Nakon rasprava na sastanku Vijeća EPSCO u lipnju 2023. o okviru za socijalnu konvergenciju i [ključnim porukama EMCO-a i SPC-a](#) na temelju [rada posebne zajedničke radne skupine EMCO-a i SPC-a](#) od listopada 2022. do svibnja 2023.

³ Vidjeti članak 3. stavak 3. točku (b) Uredbe (EU) 2024/1263 o djelotvornoj koordinaciji ekonomskih politika i multilateralom proračunskom nadzoru. Osim toga, u uvodnoj izjavi 8. iste uredbe navodi se sljedeće: „U okviru integrirane analize zapošljavanja i socijalnih kretanja u kontekstu europskog semestra Komisija procjenjuje rizike za uzlaznu socijalnu konvergenciju u državama članicama i prati napredak u provedbi načelâ europskog stupa socijalnih prava na temelju pregleda socijalnih pokazatelja i načelâ okvira za socijalnu konvergenciju.”

⁴ Strategija za rodnu ravnopravnost za razdoblje 2020. – 2025., Akcijski plan EU-a za borbu protiv rasizma za razdoblje 2020. – 2025., Strateški okvir EU-a za jednakost, uključivanje i sudjelovanje Roma za razdoblje 2020. – 2030., Strategija o ravnopravnosti LGBTIQ osoba za razdoblje 2026. – 2030. i Strategija o pravima osoba s invaliditetom za razdoblje 2021. – 2030.

⁵ Glavne ciljeve EU-a do 2030. prihvatili su čelnici EU-a na socijalnom samitu u Portu u svibnju 2021., a Europsko vijeće na sastanku održanom u lipnju 2021.

⁶ Vidjeti: [Europska gospodarska prognoza – jesen 2025.](#), Ured za publikacije Europske unije, 2025.

- **Potrebno je poduzeti znatne dodatne mjere za postizanje cilja EU-a u području vještina.** U EU-u se tek neznatno povećao udio odraslih koji svake godine sudjeluju u obrazovanju (na temelju ankete o obrazovanju odraslih). Od 2016. do 2022. povećao se s 37,4 % na 39,5 %, ali je i dalje za više od 20 postotnih bodova ispod glavnog cilja EU-a od 60 % do 2030. Podaci iz ankete o radnoj snazi upućuju na ukupno povećanje sudjelovanja u obrazovanju odraslih u razdoblju od 2022. do 2024. Većina država članica zaostajala je u ostvarivanju svojih nacionalnih ciljeva. Ostvarivanje tih ciljeva preduvjet je za ostvarivanje ambicije Europe da ostane konkurentna, inovativna i uključiva, uzimajući u obzir i demografska kretanja. Treba posebno hitno poduzeti dodatne mjere politike za jačanje strateške neovisnosti Unije.
- **Unatoč znatnom napretku, potrebno je poduzeti dodatne mjere kako bi se postigao cilj smanjenja siromaštva.** U EU-u je 2024. bilo otprilike 2,9 milijuna manje osoba izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti nego 2019. To je velik uspjeh s obzirom na krizu uzrokovanu bolešću COVID-19, visoke troškove energije i inflaciju. Znatno povećanje indeksa realnog bruto raspoloživog dohotka kućanstava (GDHI) po stanovniku 2024. na razini EU-a moglo bi dodatno pomoći u tome. Međutim, to je i dalje znatno ispod EU-ova glavnog cilja smanjenja za najmanje 15 milijuna do 2030. Iako su dvije države članice 2024. ostvarile svoje nacionalne ciljeve, a drugih 14 ostvarilo je određeni napredak od 2019., u 11 država članica broj osoba izloženih riziku 2024. bio je veći nego 2019⁷. Zato će do kraja desetljeća biti potrebno uložiti mnogo više truda. To je ključno s obzirom na ambiciju iskorjenjivanja siromaštva u Uniji do 2050⁸.

Europske politike uvelike doprinose uključivom i održivom gospodarskom rastu, otpornosti te gospodarskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji. Komisija u tu svrhu provodi niz posebnih inicijativa, uključujući Plan za kvalitetna radna mjesta, Uniju vještina, Europski plan za priuštivo stanovanje i Strategiju EU-a za borbu protiv siromaštva. U okviru Kompassa konkurentnosti Komisija je predložila promicanje vještina i kvalitetnih radnih mjesta kao jedan od pet horizontalnih čimbenika koji su potrebni za podupiranje konkurentnosti u svim sektorima. U okviru trenutnog višegodišnjeg financijskog okvira Europski socijalni fond plus glavni je instrument financiranja u socijalnom području, a dopunjuju ga drugi instrumenti kao što je Erasmus+. Kad je riječ o infrastrukturi, dopunjuje se sredstvima iz Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR), Instrumenta za povezivanje Europe (CEF) i Fonda za pravednu tranziciju. Sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost koja podupiru reforme i ulaganja promiče se i socijalna kohezija, što poboljšava

⁷ Dvije države članice koje su ostvarile svoje nacionalne ciljeve su SE i IE. Četrnaest država članica koje su od 2019. ostvarile određeni napredak su: PT, EL, BG, PL, IT, RO, HU, HR, CZ, NL, BE, CY, EE i LV. Jedanaest država članica u kojima je broj osoba izloženih riziku 2024. bio veći nego 2019. su: FR, DE, ES, SK, FI, AT, DK, LT, SI, LU i MT.

⁸ Vidjeti govor predsjednice Europske komisije Ursule von der Leyen o stanju Unije 2025. od 10. rujna 2025.

konkurentnost i otpornost država članica⁹. Svi ti instrumenti financiranja EU-a doprinose europskom stupu socijalnih prava.

Prva faza analize okvira za socijalnu konvergenciju upućuje na sljedeće:

- i. **rezultati na tržištima rada u svim državama članicama 2024. pokazuju uzlaznu konvergenciju**, ali još uvijek treba dodatno poboljšati ishode zapošljavanja određenih nedovoljno zastupljenih skupina, za koje nije zabilježena jasna uzlazna konvergencija u svim zemljama (na primjer, za mlade i osobe s invaliditetom);
- ii. **u području vještina postignuta su neznatna poboljšanja na razini EU-a, iako i dalje postoje rizici za uzlaznu konvergenciju**. Relativno velik broj kritičnih stanja zabilježen je, na primjer, u području ranog napuštanja školovanja, sudjelovanja odraslih u obrazovanju i razinama digitalnih vještina;
- iii. **neznatno smanjenje stope rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti i dohodovne nejednakosti te povećanje realnog bruto raspoloživog dohotka kućanstava po stanovniku na razini EU-a, ali bez znakova uzlazne konvergencije među državama članicama u tom području**.

Horizontalna analiza uzlazne socijalne konvergencije po zemljama koja dovodi do tih glavnih nalaza temelji se na načelima okvira za socijalnu konvergenciju. Analiziraju se problemi država članica u području tržišta rada, vještina i socijalnih pitanja kako bi se utvrdili potencijalni rizici za uzlaznu socijalnu konvergenciju. Analiza se oslanja na analitičke alate dogovorene s državama članicama (pregled socijalnih pokazatelja i dogovorena metodologija „semafora” Zajedničkog izvješća o zapošljavanju).

Devet država članica bit će predmetom druge faze analize okvira za socijalnu konvergenciju. Među njima su Bugarska, Grčka, Španjolska, Italija, Litva, Luksemburg i Rumunjska, koje su bile u drugoj fazi i prošle godine. Osim toga, Latvija i Finska ove se godine prvi put nalaze u toj skupini¹⁰. Hrvatska, Estonija i Mađarska, koje su prošle godine bile u drugoj fazi analize, ove godine nisu uključene¹¹. Detaljniju drugu fazu analize (u kojoj

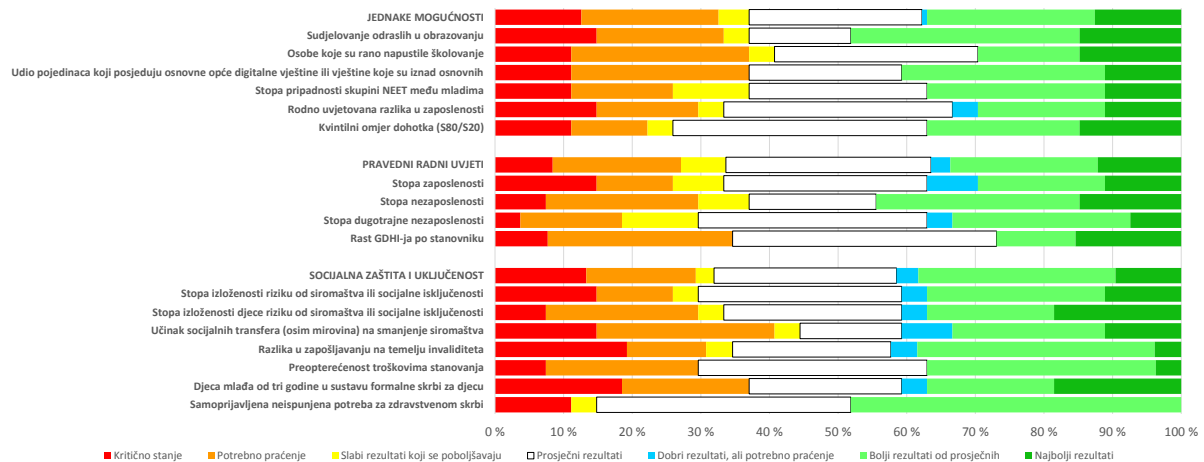
⁹ Proračun Europskog socijalnog fonda plus (2020. – 2027.) iznosi oko 142 milijarde EUR, uključujući nacionalno sufinanciranje. Iz njega se uglavnom financiraju ulaganja u područja politike obuhvaćena smjernicama za zapošljavanje. Dodatna potpora, usmjerena na infrastrukturu, dolazi iz Europskog fonda za regionalni razvoj i Fonda za pravednu tranziciju. Za doprinos socijalnoj potrošnji državama članicama je u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost dodijeljen ukupni iznos od otprilike 163,7 milijardi EUR, što čini oko 25 % ukupnih procijenjenih rashoda (od 13. studenog 2025.) Kategorije socijalne potrošnje utvrđuju se i primjenjuju na temelju metodologije koju je Komisija donijela u suradnji s Europskim parlamentom i državama članicama u Delegiranoj uredbi 2021/2105.

¹⁰ U Latviji je to zbog povećanja udjela mladih koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih (NEET), kao i stopa nezaposlenosti i dugotrajne nezaposlenosti. Tome pridonosi nizak i sve manji učinak socijalnih transfera (isključujući mirovine) na smanjenje siromaštva i nagli pad sudjelovanja djece mlađe od tri godine u sustavu formalne skrbi za djecu. Za Finsku je potrebna druga faza analize prvenstveno zbog relativnih pogoršanja stopa nezaposlenosti i dugotrajne nezaposlenosti.

¹¹ Estonija, Mađarska i Hrvatska, koje su prošle godine također bile u drugoj fazi analize, ove godine nisu uključene. Estonija nije uključena zbog zabilježenog smanjenja dohodovne nejednakosti, povećanja raspoloživog dohotka kućanstava, smanjenja stope AROPE, poboljšanja učinka socijalnih transfera na smanjenje siromaštva i smanjenja neispunjenih potreba za zdravstvenom skrbi. Ni Mađarska nije uključena u drugu fazu analize jer najnoviji podaci pokazuju smanjenje broja osoba koje su rano napustile školovanje, stope AROPE (ukupne i za djecu), razlike u zaposlenosti na temelju invaliditeta i stope dugotrajne nezaposlenosti. Za Hrvatsku je 2024. došlo do prekida u vremenskom nizu za sve socijalne pokazatelje na temelju statističkih

se upotrebljava širi skup kvantitativnih i kvalitativnih dokaza) provest će službe Komisije za zemlje za koje su utvrđeni potencijalni rizici za uzlaznu socijalnu konvergenciju.

Izazovi u području zapošljavanja, vještina i socijalnih pitanja u državama članicama EU-a prema glavnim pokazateljima u pregledu socijalnih pokazatelja

Napomena: za neke pokazatelje nedostaju podaci o nekim zemljama – vidjeti tablicu 3.1.1. u odjeljku 3.1. Duljina različito obojenih segmenata unutar stupca razmjerna je udjelu država članica s odgovarajućom kategorizacijom. Objašnjenje elemenata legende nalazi se u Prilogu 6.

Unatoč sve većim gospodarskim i geopolitičkim neizvjesnostima, tržište rada u EU-u ostalo je otporno 2024. i početkom 2025., uz umjeren, ali i dalje velik rast zaposlenosti. Ukupna zaposlenost 2024. povećala se za 1,7 milijuna ljudi u EU-u te sad iznosi 219,4 milijuna. Stopa zaposlenosti (za dobnu skupinu od 20 do 64 godine) iznosila je 75,8 % u 2024., pa se potom dodatno povećala na rekordno visoku razinu od 76,2 % u drugom tromjesečju 2025. Iako se godišnja stopa rasta usporila, pozitivan rast odražava otpornost tržišta rada u neizvjesnim okolnostima. Istodobno se stopa nezaposlenosti u EU-u (za dobnu skupinu od 15 do 74 godine) 2024. smanjila na rekordno nisku razinu od 5,9 %.

Rast zaposlenosti zabilježen 2024. uglavnom je potaknut većim sudjelovanjem na tržištu rada i, u mnogo manjoj mjeri, nižom nezaposlenošću. Najviše se radnih mjesta otvara u uslužnom i javnom sektoru. Samozapošljavanje (kao udio u ukupnoj zaposlenosti) u EU-u stalno se smanjuje, uz razlike među sektorima i zemljama. Općenito, zabilježena je postupna uzlazna konvergencija u području stopa zaposlenosti u državama članicama EU-a. Istodobno i dalje postoje znatne regionalne razlike među zemljama i unutar njih. Mnoge regije s relativno niskim stopama zaposlenosti su ruralne, rijetko naseljene ili rubne regije.

podataka EU-a o dohotku i životnim uvjetima zbog čega nije moguće smisleno protumačiti promjene. Konkretno, strukturni prekid je razlog da se stopa AROPE, ukupna i za djecu, svrstava u kategoriju „potrebno praćenje”.

Otporno tržište rada unatoč gospodarskim i geopolitičkim neizvjesnostima

76,2 %

stopa zaposlenosti

(20 – 64) u 2. tromjesečju 2025. (+0,5 postotnih bodova u odnosu na prethodnu godinu)

80,8 %

stopa sudjelovanja na tržištu rada

(20 – 64) u 2. tromjesečju 2025. (+0,5 postotnih bodova u odnosu na prethodnu godinu)

6,0 %

stopa nezaposlenosti

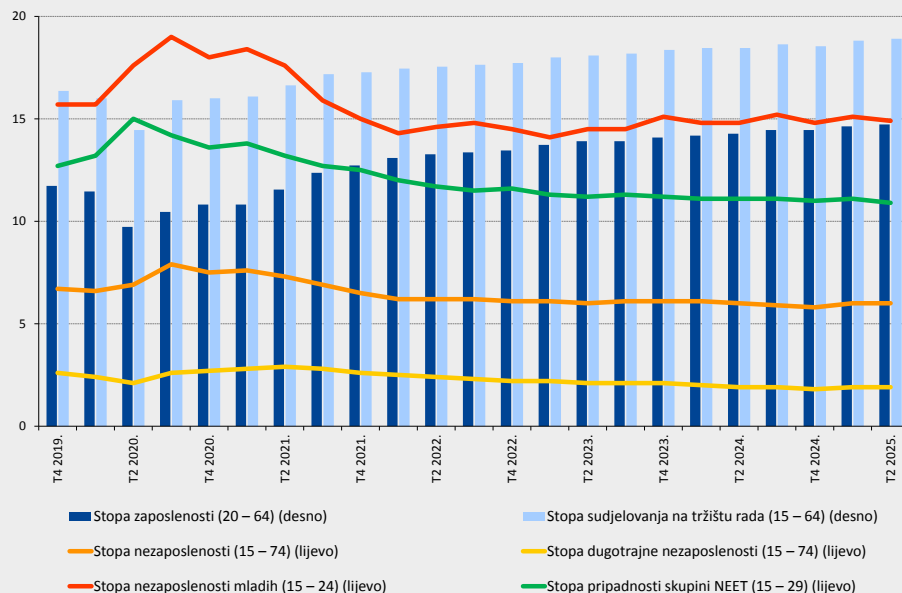
(15 – 74) u 2. tromjesečju 2025. (nepromijenjeno u odnosu na prethodnu godinu)

14,9 %

stopa nezaposlenosti mladih

(15 – 24) u 2. tromjesečju 2025. (+0,1 postotni bod u odnosu na prethodnu godinu)

Ključni pokazatelji tržišta rada u EU-27 (u %, tromjesečni podaci)

Izvor: Eurostat [[lfsi_emp_q](#)], [[une_rt_q](#)], [[une_ltu_q](#)] i [[lfsi_neet_q](#)]. Podaci su sezonski prilagođeni i nisu kalendarski usklađeni.

Kako je istaknuto i u Draghijevom izvješću¹², **spor rast produktivnosti rada koči konkurentnost EU-a i socijalnu koheziju**. To je još izraženije u kontekstu nepovoljnih demografskih kretanja, koja utječu na potencijal rasta Unije, kapacitet za otvaranje radnih mjesta i životni standard građana EU-a. Tijekom posljednja dva i pol desetljeća rast produktivnosti kontinuirano se usporava¹³. Produktivnost rada po satu povećala se 2024. za samo 0,2 %, nakon smanjenja od 0,8 % prethodne godine. U prognozama se predviđaju poboljšanja 2025., 2026. i 2027. kojima bi se u većini država članica mogli nadoknaditi gubici od 2023.¹⁴ Kako bi postao konkurentniji i ojačao svoju stratešku autonomiju EU treba povećati svoj inovacijski kapacitet, među ostalim povećanjem svojeg ljudskog kapitala u skladu s promjenjivim potrebama. To je jasno istaknuto u Komisijinu Kompasu konkurentnosti¹⁵, inicijativi Unija vještina¹⁶, kao i u Akcijskom planu za kontinent umjetne inteligencije¹⁷ i Strategiji za primjenu umjetne inteligencije¹⁸. Veća privatna ulaganja

¹² Draghijevo izvješće: Strategija za konkurentnost Europe, 9. rujna 2024.

¹³ U razdoblju 2000. – 2007. u prosjeku je iznosio 1,7 % godišnje, a u razdoblju 2010. – 2019. smanjio se na 1,2 %, dok je u razdoblju 2021. – 2024. iznosio samo 0,1 %.

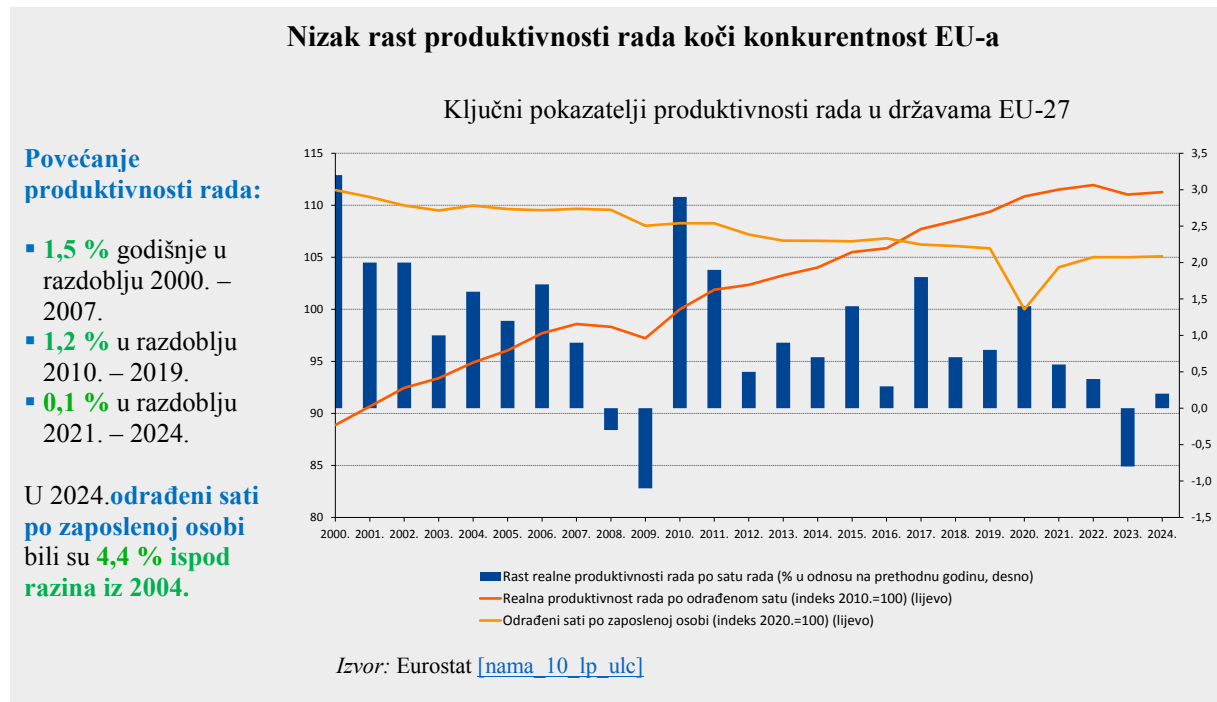
¹⁴ Vidjeti: [Europska gospodarska prognoza – jesen 2025.](#), Ured za publikacije Europske unije, 2025.

¹⁵ Komunikacija Europske komisije o Kompasu konkurentnosti za EU, COM(2025) 30 final, 29.1.2025.

¹⁶ Komunikacija Europske komisije o Uniji vještina, COM(2025) 90 final, 5.3.2025.

¹⁷ Komunikacija Europske komisije o Akcijskom planu za kontinent umjetne inteligencije, COM(2025) 165 final, 9.4.2025.

poduprta dubljom unijom tržišta kapitala također mogu pomoći u poboljšanju produktivnosti rada.

Unatoč smanjenju u odnosu na vrhunac zabilježen 2022., manjak radne snage i vještina i dalje je velik. Rješavanje tog problema presudno je za jačanje konkurentnosti, programa EU-a za veću stratešku autonomiju i održivog rasta. Stopa slobodnih radnih mjesta u EU-u smanjila se s 3,1 % u drugom tromjesečju 2022. na 2,1 % u drugom tromjesečju 2025., što je i dalje iznad prosjeka prije pandemije (2013. – 2019.) od 1,7 %. Na temelju te stope manjak je posebno izražen u administrativnim i pomoćnim uslužnim djelatnostima, stručnim, znanstvenim i tehničkim djelatnostima, prijevozu, uslugama pružanja smještaja te pripreme i posluživanja hrane, građevinarstvu te informacijskoj i komunikacijskoj tehnologiji. Nedavnom analizom utvrđena su čak 24 zanimanja relevantna za zelenu tranziciju u kojima postoji manjak radne snage u više država članica¹⁹.

Zbog strukturnih će čimbenika vjerojatno i dalje postojati manjak u određenim sektorima. Među njima su demografske promjene i potrebe za vještinama koje proizlaze iz zelene i digitalne tranzicije, kao i loši radni uvjeti u nekim sektorima. Sektorska mobilnost i dalje je ograničena, uz stopu prelaska radnika iz jednog sektora u drugi od samo 1,8 – 3,9 %, koja je uglavnom nepromijenjena od 2016.²⁰ Rješavanje tog manjka preduvjet je za podupiranje rasta, produktivnosti i usporedne tranzicije. Komisija je 2024. predstavila Akcijski plan za rješavanje problema manjka radne snage i vještina u Uniji koji je izrađen u bliskoj suradnji sa socijalnim partnerima²¹. U tom akcijskom planu ističe se važnost

¹⁸ Komunikacija Europske komisije o Strategiji za primjenu umjetne inteligencije, COM(2025) 723 final, 8.10.2025.

¹⁹ Zanimanje se svrstava u zanimanje u kojem postoji „opći manjak” ako najmanje pet država članica prijavi manjak za to zanimanje. To je ključni pokazatelj uspješnosti Plana za čistu industriju.

²⁰ Fulvimari A. i dr., *Estimating labour market transition costs and social investment needs of the green transition – a new approach*, Ured za publikacije Europske unije, 2025. (u pripremi).

²¹ Komunikacija Europske Komisije: [Manjak radne snage i vještina u EU-u: akcijski plan, COM\(2024\) 131 final, 20.3.2024.](#)

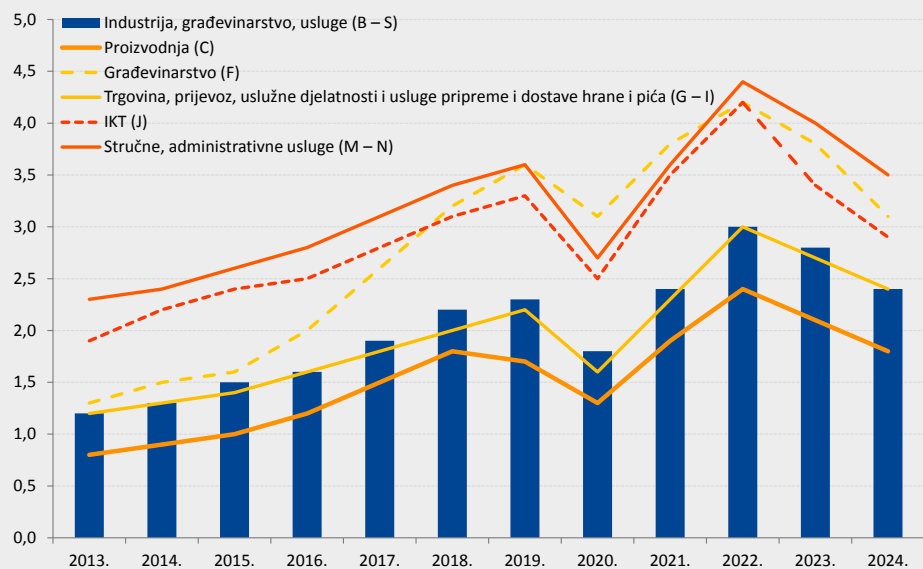
aktiviranja nedovoljno zastupljenih skupina, većeg usavršavanja i prekvalifikacije, boljeg korištenja informacija o vještinama, boljih radnih uvjeta i poboljšane mobilnosti radne snage kako bi se riješio problem manjka radne snage. U okviru Unije vještina Komisija predstavlja novu Preporuku za preporuku Vijeća o ljudskom kapitalu.

Unatoč smanjenju u odnosu na vrhunac zabilježen 2022., manjak radne snage u Uniji i dalje je visok

Stope slobodnih radnih mjesta od 2,9 % ili više u administrativnim i pomoćnim uslužnim djelatnostima, stručnim, znanstvenim i tehničkim djelatnostima, uslugama pružanja smještaja te pripreme i posluživanja hrane, građevinarstvu te informacijskoj i komunikacijskoj tehnologiji u 2024.

Manjak radne snage bio je 2024. za 5 % veći u odnosu na 2019.

Stope slobodnih radnih mjesta u EU-u po gospodarskoj djelatnosti (u %, godišnji podaci)

Napomena: djelatnosti prema klasifikaciji NACE 2, od B do S (industrija, građevinarstvo i usluge (osim djelatnosti kućanstava kao poslodavaca i djelatnosti izvanteritorijalnih organizacija i tijela), C (prerađivačka industrija), F (građevinarstvo), od G do I (trgovina na veliko i malo, prijevoz, pružanje smještaja te priprema i usluživanje hrane), J (informacije i komunikacija), od M do N (stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti).

Izvor: Eurostat [jvs_a_rate_r2]

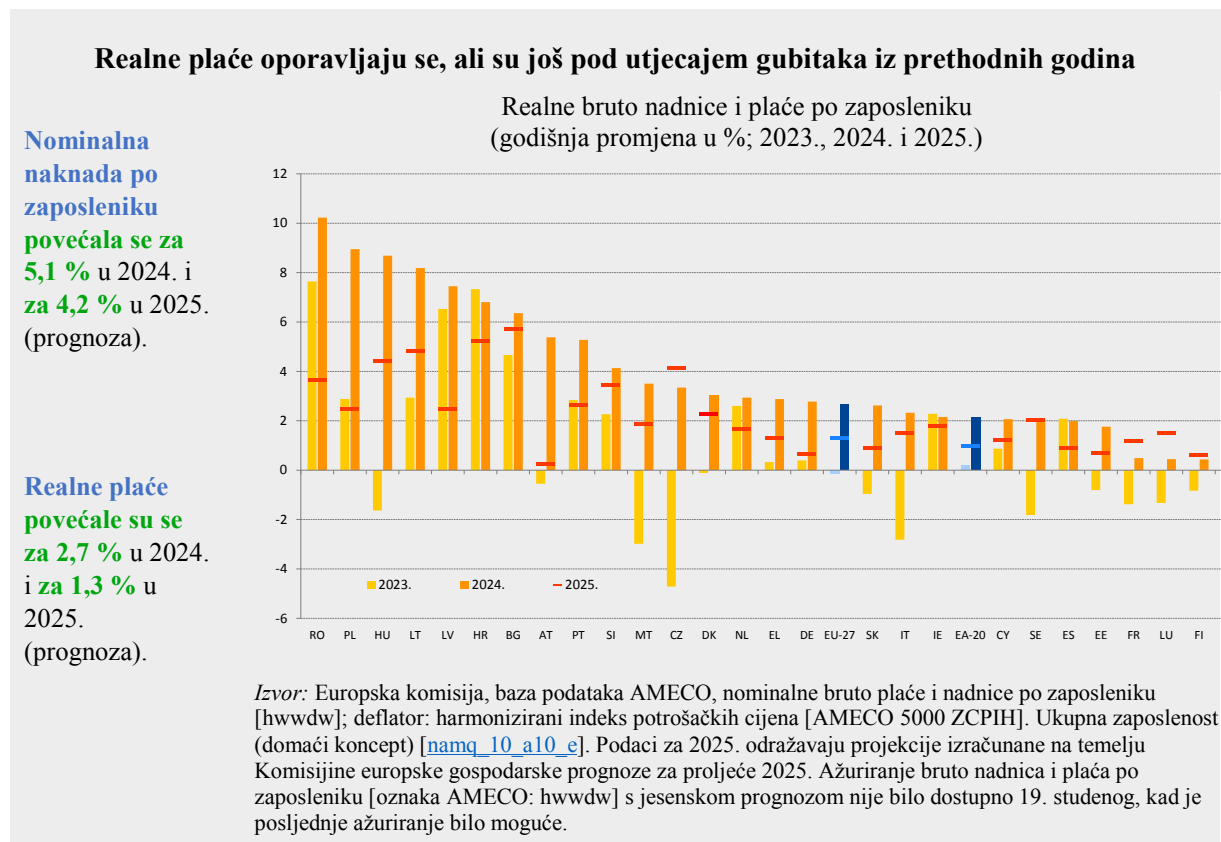
Poticanje kvalitete radnih mjesta preduvjet je za konkurentno socijalno tržišno gospodarstvo s visokom produktivnošću i većom socijalnom kohezijom. Premošćivanje inovacijskog jaza i ostvarivanje horizontalnih čimbenika²² utvrđenih u Kompassu konkurentnosti ključno je za poticanje visokokvalitetnih radnih mjesta. S druge strane, važnu ulogu imaju i institucije tržišta rada. Kako je navedeno u Mišljenju Odbora za zapošljavanje (EMCO) na sastanku vijeća EPSCO u lipnju 2025.²³, kvaliteta radnih mjesta obuhvaća dimenzije kao što su *odgovarajuća zarada i pravedne plaće, sigurnost radnih mjesta i karijere te razvoj vještina i napredovanje u karijeri*. To su međuovisni elementi koji zajedno mogu stvoriti pozitivan ciklus osobnog osnaživanja, produktivnosti i gospodarskog rasta. Istodobno, *sigurnost i zdravlje na radu*, u kombinaciji s *dobrobiti na radnom mjestu, optimalnim radnim vremenom, ravnotežom između poslovnog i privatnog života i autonomijom radnog mjesta*, mogu postaviti temelje za osobni, profesionalni i organizacijski

²² Ti horizontalni čimbenici uključuju pojednostavnjenje regulatornog okruženja, smanjenje opterećenja te davanje prednosti brzini i fleksibilnosti, uklanjanje prepreka na jedinstvenom tržištu radi potpunog iskorištavanja prednosti koje zbog svoje veličine ono nudi, financiranje u okviru unije štednje i ulaganja i preusmjerenog proračuna EU-a, promicanje vještina i kvalitetnih radnih mjesta uz istodobno osiguravanje socijalne pravednosti i bolju koordinaciju politika na razini EU-a i na nacionalnoj razini.

²³ Vidjeti: [Mišljenje Odbora za zapošljavanje o dimenzijama kvalitete radnih mjesta](#) predstavljeno na sastanku Vijeća za zapošljavanje, socijalnu politiku, zdravstvo i pitanja potrošača u lipnju 2025.

uspjeh. To može biti posljedica, na primjer, veće kreativnosti i odgovornosti, bolje motivacije i produktivnosti te smanjene učestalosti sindroma izgaranja na poslu.

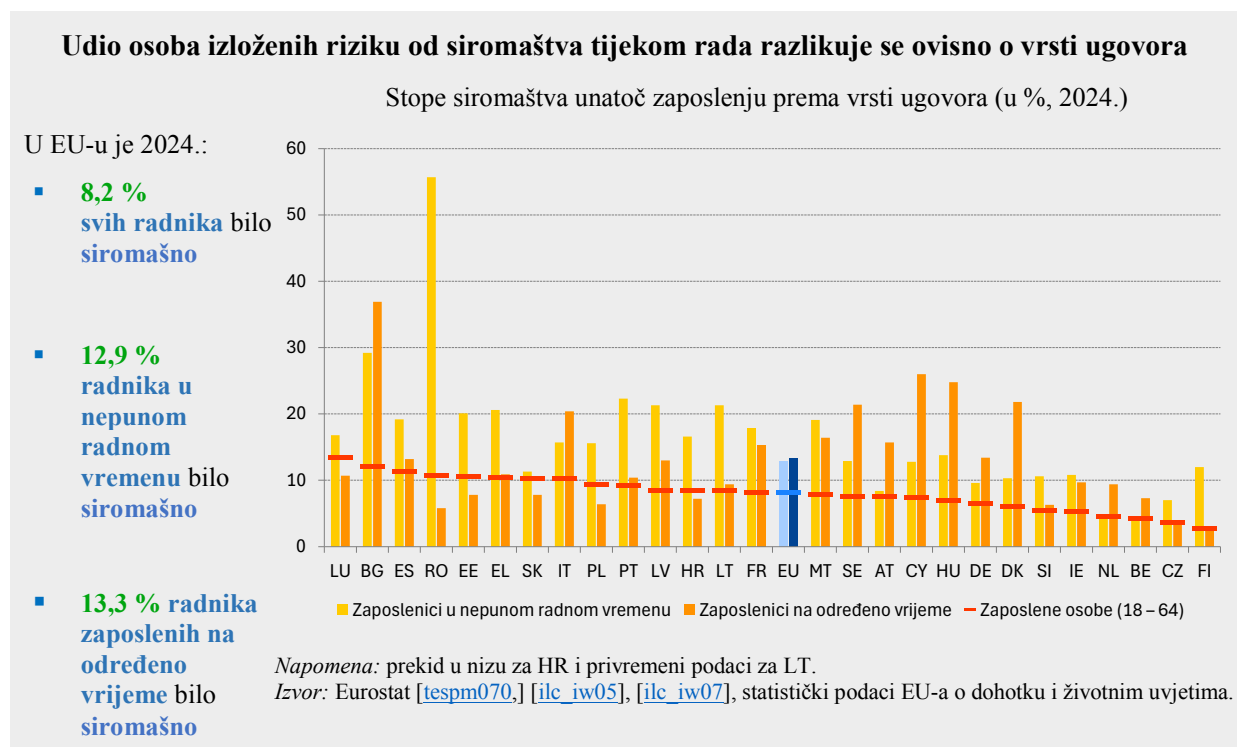
Pristup socijalnoj zaštiti sastavni je dio kvalitete radnih mjesta. Osim toga, *kolektivno zastupanje interesa i organizacija, rodna ravnopravnost i jednake mogućnosti*, kao i mjere za poticanje *prelaska iz neprijavljenog/djelomično neprijavljenog rada u formalno zapošljavanje* presudni su za omogućivanje pravednog i uključivog tržišta rada. Treba pojačati uspješnosti u svim tim dimenzijama kvalitete radnih mjesta kako bi se osiguralo da se pri otvaranju radnih mjesta vodi računa o njihovoj kvaliteti, a ne samo o njihovom broju. Na kvalitetu radnih mjesta utječu i strukturne promjene na tržištu rada. One uključuju sve veću digitalizaciju rada, ozelenjivanje gospodarstva, razvoj ugovora o radu i oblika rada, razvoj kultura na radnom mjestu te šire društvene vrijednosti i ciljeve kao što su nediskriminacija i jednake mogućnosti.

Plaće u EU-u su i 2024. snažno rasle, ali su zabilježene znatne razlike među državama članicama. Godišnji rast nominalne naknade po zaposleniku iznosio je 5,1 %, što je smanjenje u odnosu na rekordnih 6,1 % u 2023. Rast realnih plaća oporavio se 2024. i iznosio 2,7 %. To je prvenstveno posljedica smanjenja inflacije i snažnog rasta nominalnih plaća. U većini država članica realne plaće su veće nego što su bile prije pandemije. I dalje su ispod tih razina u nekoliko velikih gospodarstava (Njemačka, Francuska, Nizozemska i Italija) u kontekstu slabe produktivnosti i gospodarskog rasta. Stoga su prosječne realne plaće u EU-u 2024. i dalje bile nešto niže od razina prije pandemije, ali se predviđa da će ih 2025. premašiti. Istodobno, povećanja zakonske minimalne plaće u većini država članica uvelike neutraliziraju gubitak kupovne moći osoba koje primaju minimalnu plaću.

U zemljama s kolektivno dogovorenim minimalnim plaćama rast plaća pridonio je povećanju kupovne moći 2024., posebno za osobe na slabo plaćenim poslovima. Ispravna provedba Direktive o primjerenim minimalnim plaćama²⁴ presudna je za očuvanje kupovne moći radnika s niskim plaćama te za sprečavanje i suzbijanje rizika od siromaštva među zaposlenima, uz istodobno jačanje poticaja za rad. Ta direktiva uključuje i mjere za poticanje kolektivnog pregovaranja te za poboljšanje mehanizama za provedbu i nadzor u državama članicama.

Iako je odgovarajuća zarada ključna dimenzija kvalitete radnih mjesta²⁵, 2024. je gotovo svaki dvanaesti radnik bio izložen riziku od siromaštva To je još izraženije za radnike u nestandardnim oblicima rada. Udio zaposlenih osoba (u dobi od 18 do 64 godine) izloženih riziku od siromaštva neznatno se smanjio 2024. na 8,2 %. To je više utjecalo na osobe u nestandardnim oblicima rada jer često imaju niži godišnji dohodak i intenzitet rada. Na primjer, udio osoba koje žive u siromaštvu unatoč zaposlenju bio je za trećinu niži među kućanstvima s visokim intenzitetom rada nego među kućanstvima s niskim intenzitetom rada. Osim toga, stope siromaštva unatoč zaposlenju i dalje su više među osobama rođenima izvan EU-a, radnicima s niskom razinom obrazovanja i kućanstvima s uzdržavanom djecom. Vjerojatnost da će tijekom rada biti izloženi riziku od siromaštva također je veća za muškarce nego za žene. Provedba Direktive o minimalnoj plaći i snažnija provedba Preporuke Vijeća iz 2019. o pristupu radnika i samozaposlenih osoba socijalnoj zaštiti mogu pomoći u rješavanju tih problema.

²⁴ Direktiva (EU) 2022/2041 Europskog parlamenta i Vijeća od 19. listopada 2022. o primjerenim minimalnim plaćama u Europskoj uniji (SL L 275, 25.10.2022., str. 33.).

²⁵ Vidjeti: [Mišljenje Odbora za zapošljavanje o dimenzijama kvalitete radnih mjesta](#) predstavljeno na sastanku Vijeća za zapošljavanje, socijalnu politiku, zdravstvo i pitanja potrošača u lipnju 2025.

Fleksibilni ugovorni aranžmani mogu pomoći u zadovoljavanju potražnje na tržištu rada, ali i doprinijeti većoj segmentaciji tržišta rada te utjecati na kvalitetu radnih mjesta. Nestandardni oblici rada, kao što su rad na određeno vrijeme i rad u nepunom radnom vremenu, mogu pružiti veću fleksibilnost poslodavcima i zaposlenicima. Mogu poslužiti i kao „odskočna daska” za stabilno zapošljavanje i bolje radne uvjete kad su stope prelaska dovoljno visoke. Međutim, u nekim slučajevima ograničavaju uzlaznu mobilnost, produljuju nestabilnost i povezani su s lošim radnim uvjetima, nižim prihodima i ograničenim pristupom socijalnoj zaštiti, osposobljavanju i zastupanju²⁶. U kontekstu rasta stopa zaposlenosti, udio radnika zaposlenih na određeno vrijeme među svim zaposlenicima nastavio se smanjivati te je 2024. u EU-u iznosio 11,6 %. Razlike među državama članicama i dalje su bile znatne.

Unatoč neznatnim poboljšanjima, ugovori na određeno vrijeme gotovo su tri puta češći među mladima i vjerojatnije je da će ih sklopiti žene nego muškarci. Osim toga, neke države članice imaju relativno visok udio zapošljavanja na određeno vrijeme uz niske stope prelaska na ugovore na neodređeno vrijeme. To upućuje na probleme u ulozi ugovora na određeno vrijeme kao „odskočne daske” za zapošljavanje na neodređeno vrijeme.

Svaki drugi zaposlenik na određeno vrijeme bio je 2024. nesvojevoljno privremeno zaposlen, što je činilo 6,4 % svih zaposlenika. Ukratko, znatan postotak radnika (u dobi od 15 do 64 godine) i dalje je nesvojevoljno privremeno zaposlen, unatoč smanjenju tog pokazatelja za 0,5 postotnih bodova od 2023. Postoje izražene razlike među državama članicama, a i takav je pokazatelj veći za mlade i žene. I kad je riječ o zaposlenju u nepunom radnom vremenu, postotak nesvojevoljno zaposlenih u nekim državama članicama i dalje je velik, unatoč općem smanjenju na razini EU-a. Aktivne politike tržišta rada i učinkovite službe za zapošljavanje koje promiču prelazak na kvalitetnija radna mjesta, poticaji poslodavcima za zapošljavanje na trajnoj osnovi u punom radnom vremenu uz odgovarajući pristup socijalnoj zaštiti i prilikama za učenje mogu pridonijeti smanjenju segmentacije tržišta rada i poboljšanju kvalitete radnih mjesta.

²⁶ Vidjeti: Eurofound, [Segmentacija tržišta rada](#), Europski rječnik industrijskih odnosa, 2019.

Razina nesvojevoljnog privremenog zapošljavanja znatno se razlikuje od jedne do druge države članice, ali je u većini njih udio radnika zaposlenih na određeno vrijeme koji su na toj osnovi zaposleni nesvojevoljno velik

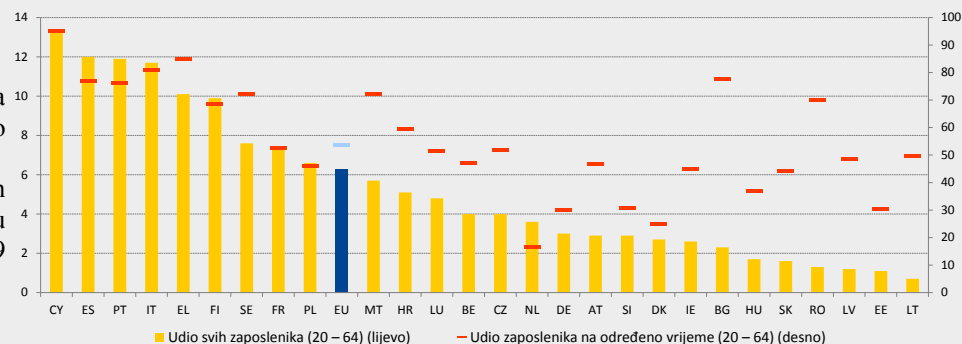
Ugovori na određeno vrijeme u 2024. u EU-u:

- **11,6 %** svih zaposlenika (u dobi od 20 do 64 godine)
- **33,3 %** mladih zaposlenika (u dobi od 15 do 29 godina)

Nesvojevoljno privremeno zapošljavanje za

53,7 % svih radnika na određeno vrijeme (oko **10,6 milijuna** radnika)

Radnici nesvojevoljno zaposleni na određeno vrijeme kao postotak ukupnog broja zaposlenika i radnika zaposlenih na određeno vrijeme (20 – 64) (u %, 2024.)

Napomena: definicija se razlikuje za ES i FR. Prekid u nizu za BG. Podaci niske pouzdanosti za EE, MT, AT i SI. Podaci za ukupno samo za „Radno mjesto dostupno samo uz ugovor na određeno vrijeme” za LV i samo za „Nije pronađen stalni posao” za SK.

Izvor: Eurostat [[lfsa_etgar](#)], anketa EU-a o radnoj snazi.

Digitalna transformacija mijenja europska tržišta rada, pri čemu svaki deseti radnik u EU-u koristi generativnu umjetnu inteligenciju²⁷. Umjetna inteligencija nudi moćne alate za poticanje inovacija, povećanje produktivnosti i jačanje globalne konkurentnosti Europe. Digitalno praćenje na radnom mjestu i algoritamsko upravljanje radnim postupcima mijenjaju način organizacije, koordinacije, praćenja i upravljanja radom²⁸. Kad se odgovorno osmišljava i provodi, korištenje umjetne inteligencije i sustava algoritamskog upravljanja na radnom mjestu može povećati učinkovitost, pojednostavniti zapošljavanje, smanjiti pristranost i poboljšati kvalitetu radnih mjesta²⁹. Međutim, tim alatima treba adekvatno upravljati kako bi se na odgovarajući način otklonile dvojbe povezane s povećanim radnim pritiskom, stalnim praćenjem, mogućim pristranostima i rizikom za zaštitu podataka za radnike. To se nastoji postići Aktom o umjetnoj inteligenciji u kojem je utvrđen jasan skup pravila utemeljenih na riziku za razvojne programere i korisnike umjetne inteligencije. Ta pravila obuhvaćaju posebne primjene umjetne inteligencije, čime se jamče sigurnost, temeljna prava i antropocentrična umjetna inteligencija, uz istodobno povećanje primjene, ulaganja i inovacija u području umjetne inteligencije u cijelom EU-u³⁰. Nadalje, u Strategiji za primjenu umjetne inteligencije, kojom se potiče uvođenje umjetne inteligencije u 10 industrija i javnom sektoru EU-a, prepoznaje se važnost odgovorne i korisne upotrebe umjetne inteligencije na radnom mjestu.

²⁷ Vidjeti: Eurofound, [Europsko istraživanje o radnim uvjetima 2024.: prvi nalazi](#), Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg, 2025.

²⁸ U 2024. godini digitalno je praćeno radno vrijeme 37 % radnika u EU-u te dolazak i odlazak s radnog mjesta za njih 36 %. Osim toga, podaci istraživanja pokazuju da se radno vrijeme 24 % radnika u EU-u dodjeljuje automatski.

²⁹ Vidjeti istraživanje Eurobarometra 2025.

³⁰ Vidjeti: [Uredba \(EU\) 2024/1689 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. lipnja 2024. o utvrđivanju usklađenih pravila o umjetnoj inteligenciji](#).

Ispravno utvrđivanje radnog statusa i promicanje transparentnosti, pravednosti, ljudskog nadzora, sigurnosti i odgovornosti u algoritamskom upravljanju iznimno je bitno za radnike koji rade putem platformi i za poboljšanje kvalitete radnih mjesta. Referentna točka je Direktiva o radu putem platformi³¹. Očekuje se da će 2025. godine 43 milijuna radnika raditi putem jedne ili više digitalnih radnih platformi u Europskoj uniji. Rad putem platformi nudi fleksibilnost i dodatni, pa čak i primarni dohodak. Također može smanjiti prepreke ulasku mladih, migranata ili osoba s invaliditetom na tržište rada. Međutim, rad putem platformi povezan je i s nesigurnošću, niskim prihodima, ograničenim pristupom socijalnoj zaštiti i problemima povezanim s netransparentnim algoritamskim upravljanjem. Nadalje, s obzirom na to da se rad putem digitalnih platformi većinom odvija na internetu, prekogranične radne postupke teško je pratiti i u mnogim su slučajevima skriveni. Većina osoba koje rade putem platformi u EU-u smatra se samozaposlenima, iako se procjenjuje da je u stvarnosti do 5,5 milijuna osoba pogrešno klasificirano kao takvo³².

Otprilike 55 % radnika koji rade putem platformi zarađuje manje od minimalne plaće. Kako bi se poboljšali radni uvjeti u radu putem platformi, Direktiva o radu putem platformi stupila je na snagu u prosincu 2024., a države članice imaju dvije godine da je prenesu u nacionalno pravo. Direktiva se bavi pitanjima kao što su pogrešna klasifikacija radnog statusa, algoritamsko upravljanje i transparentnost povezana s prekograničnim radom. Njezin je cilj osigurati pristojne radne uvjete i kvalitetu radnih mjesta u radu putem platformi uz istodobno podupiranje održivog rasta digitalnih radnih platformi u EU-u.

Digitalne inovacije imaju potencijal za produktivnija i kvalitetnija radna mjesta, ali mogu dovesti i do intenziviranja rada i brisanja granica između poslovnog i privatnog života. Na primjer, digitalne tehnologije omogućile su rast rada na daljinu. Oko 20 % zaposlenika radilo je barem djelomično od kuće u 2024. Prema istraživanju Eurofounda iz 2025. više od 50 % ispitanika 2024. je izrazilo želju za radom od kuće više puta tjedno, dok je 24 % izrazilo želju za radom isključivo od kuće.

Tehnološki napredak te povezani modeli rada na daljinu i hibridni modeli rada također mogu utjecati na obrascе radnog vremena. Radno vrijeme koje odstupa od standardnog radnog vremena i koje može negativno utjecati na kvalitetu rada općenito se poboljšalo u EU-u. U 2024. je 6,6 % svih zaposlenih osoba (u dobi od 20 do 64 godine) radilo prekovremeno, u usporedbi sa 7,1 % u 2023. Međutim, udio osoba koje rade u netipičnom radnom vremenu i dalje je visok i iznosi 33,6 % ukupnog broja zaposlenih (u dobi od 20 do 64 godine). Nakon neuspješnih pregovora europskih međusektorskih socijalnih partnera o ažuriranju njihova Okvirnog sporazuma o radu na daljinu iz 2002., kao i Rezolucije Europskog parlamenta iz 2021. o pravu na isključivanje³³, Europska komisija provela je službeno savjetovanje sa socijalnim partnerima u dvije faze o pravu na isključivanje i radu na daljinu.

Pristup odgovarajućoj socijalnoj zaštiti za sve vrste ugovora i radnih statusa i dalje je problem, posebno za radnike u nestandardnim oblicima zaposlenja i samozaposlene osobe. Pristup socijalnoj zaštiti još je jedna ključna značajka kvalitete radnih mjesta. Nedovoljna pokrivenost formalnim osiguranjem za najmanje jednu skupinu radnika u

³¹ Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća o poboljšanju radnih uvjeta u radu putem platformi. Vidjeti: Europsko vijeće, [Radnici koji rade putem platformi: Vijeće donijelo nova pravila za poboljšanje njihovih radnih uvjeta – Consilium](#).

³² Europska komisija, [Sažetak izvješća o procjeni učinka priložen Prijedlogu direktive Europskog parlamenta i Vijeća o poboljšanju radnih uvjeta u radu putem platformi](#), 2021.

³³ Europski parlament, [Rezolucija Europskog parlamenta od 21. siječnja 2021. s preporukama Komisiji o pravu na isključivanje](#), 2021.

nestandardnim oblicima zaposlenja zabilježena je u 18 država članica, osobito kad je riječ o naknadama za nezaposlenost, naknadama za bolovanje i roditeljskim naknadama ili naknadama za očinski dopust. Kad je riječ o samozaposlenim osobama, nedovoljna pokrivenost osiguranjem zabilježena je u 19 država članica i najizraženija je kad je riječ o nezaposlenosti, nesrećama na radu i profesionalnim bolestima. Nadalje, za neke skupine radnika ili samozaposlenih osoba pristup je samo dobrovoljan (programi dobrovoljnog sudjelovanja), uz vrlo neujednačeno sudjelovanje među državama članicama.

U otprilike četvrtini država članica EU-a manje je vjerojatno da će radnici u nestandardnim oblicima zaposlenja kojima je potrebna socijalna zaštita primati socijalne naknade u odnosu na radnike u standardnom obliku zaposlenja. Samozaposlene su osobe skupina za koju je i dalje najmanje vjerojatno da će primati socijalne naknade. Financijsko siromaštvo bilo je znatno raširenije među radnicima na određeno vrijeme (13,4 %) i radnicima u nepunom radnom vremenu (13,8 %) te samozaposlenim osobama (20,9 %) u odnosu na radnike zaposlene na neodređeno vrijeme (6,3 %). Provedba Preporuke Vijeća iz 2019. o pristupu radnika i samozaposlenih osoba socijalnoj zaštiti ključna je za uklanjanje preostalih nedostataka u osiguranju i promicanje odgovarajućih i transparentnih sustava.

Znatne regionalne razlike zabilježene su u stopama pripadnosti skupini NEET u cijelom EU-u i unutar država članica

Stopa pripadnosti skupini NEET 2024. u EU-u iznosila je 11,1 %

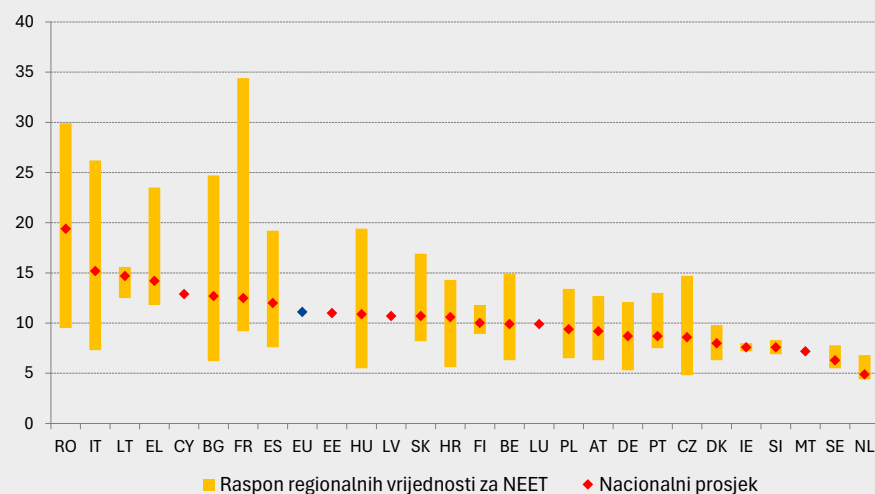
Viša je za žene (12,1 %), osobe rođene izvan EU-a (18,4 %) i u ruralnim područjima

Stope pripadnosti skupini NEET 2024.:

- kretale su se od 4,4 % do 19,4 % u državama članicama EU-a,

ali od 4,4 % do 29,9 % u različitim regijama (regije razine NUTS 2)

Raspon stopa pripadnosti skupini NEET (u dobi od 15 do 29 godina) na regionalnoj razini (regije razine NUTS 2) prema državi članici i prosjeci država članica, 2024.

Napomena: nema dostupnih regionalnih podataka (NUTS2) za CY, EE, LV, LU i MT.
Izvor: izračuni GU-a EMPL; Eurostat [edat_lfse_22].

Udio mladih koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih nastavio se smanjivati u EU-u. Smanjio se s 11,3 % na 11,1 % u 2024. Međutim, stopa pripadnosti skupini NEET među mladima (u dobi od 15 do 29 godina) i dalje je viša među ženama nego među muškarcima te među osobama rođenima izvan EU-a u usporedbi s osobama rođenima u EU-u, kao i u ruralnim područjima u usporedbi s gradovima, manjim gradovima i predgrađima. S druge strane, nakon postojećeg oporavka od pandemije bolesti COVID-19, stopa nezaposlenosti mladih (u dobi od 15 do 24 godine) neznatno se povećala na 14,9 % u 2024. te je i dalje više nego dvostruko veća od ukupne

stope nezaposlenosti. Posebno je visoka i među mladima s nižim razinama kvalifikacija i onima rođenima izvan EU-a. Stopa zaposlenosti osoba koje su nedavno završile strukovno obrazovanje i osposobljavanje i tercijarno obrazovanje (u dobi od 20 do 34 godine) smanjila se 2024. u EU-u (na 80,0 % odnosno 86,7 %), što bi moglo upućivati na veće poteškoće pri njihovom ulasku na tržište rada. Zbog toga je potrebno kontinuirano djelovanje kako bi se riješili strukturni izazovi koji otežavaju ulazak mladih na tržište rada s obzirom na izgubljeni potencijal i dugoročne rizike za izgleda za razvoj karijere. Ojačana Garancija za mlade podupire pripadnike skupine NEET pružanjem kvalitetnog zaposlenja, daljnjeg obrazovanja, naukovanja ili pripravništva u roku od četiri mjeseca od gubitka radnog mjesta ili prestanka formalnog obrazovanja³⁴.

Dulji radni vijek doprinosi aktivnom starenju, smanjenju manjka radne snage i vještina te sposobnosti održavanja snažnih sustava socijalne zaštite. Stopa zaposlenosti osoba u dobi od 55 do 64 godine povećala se 2024. na 65,2 %. Među državama članicama i dalje postoje znatne razlike. Predviđa se da će se radno sposobno stanovništvo u EU-u od 2030. do 2050. smanjiti za 1,2 milijuna osoba godišnje. Procjenjuje se da će se omjer dobne ovisnosti starijih osoba povećati s 36 % u 2022. na 55 % do 2050. te dodatno na 59 % do 2070. Važne odrednice uključuju mirovinske poticaje, zdravstvena pitanja i uvjete kao što su nefleksibilna radna mjesta i dobna diskriminacija. Kad je riječ o prvom, nedavno donesenim paketom dopunskih mirovina nastoji se povećati sudjelovanje i štednja u strukovnim i osobnim mirovinskim sustavima te poboljšati doprinos mirovinskih fondova financiranju inovativnih i produktivnih ulaganja.

Veća je vjerojatnost da starije žene neće biti dio radne snage nego muškarci, često zbog prijevremenog umirovljenja i dugotrajnih odsutnosti zbog obveza pružanja skrbi. Osobe u dobi od 55 do 64 godine čine znatan udio (28,1 %) radno sposobnog stanovništva koje nije radno aktivno, unatoč napretku ostvarenom u posljednjem desetljeću. Za rješavanje tih problema potreban je sveobuhvatan skup politika, uključujući mirovinske reforme, inicijative za aktivaciju i osposobljavanje. EU je poduzeo korake, kao što su donošenje Direktive 2000/78/EZ³⁵ za borbu protiv diskriminacije pri zapošljavanju i razvoj paketa instrumenata za demografiju. Osim toga, Vijeće je u lipnju 2025. pozvalo države članice i Komisiju da poduzmu korake kako bi se starijim osobama pružila potpora da ostanu aktivne i ostvare svoj puni potencijal na tržištu rada i u društvu³⁶. S obzirom na trenutna i predviđena demografska kretanja te znatan manjak vještina i radne snage, iskorištavanje potencijala starijih radnika može uvelike pridonijeti potencijalu rasta i socijalnom modelu EU-a.

Trajne rodno uvjetovane razlike u zaposlenosti i plaći zahtijevaju dodatne mjere kako bi se uklonile trajne nejednakosti na tržištu rada. Uzimajući u obzir veću učestalost rada u nepunom radnom vremenu među ženama, razlika se dodatno povećava. Rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti posljednjih se godina u EU-u neznatno smanjila, što je odraz većeg povećanja zaposlenosti žena. Međutim, i dalje je velika (10,0 postotnih bodova 2024.). Postoje velike razlike među državama članicama i regijama, što pokazuje da je u nekim dijelovima EU-a potrebno hitnije djelovanje. Rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti veća je

³⁴ [Preporuka Vijeća](#) od 30. listopada 2020. o lakšem prelasku u svijet rada – jačanje Garancije za mlade te o zamjeni Preporuke Vijeća od 22. travnja 2013. o uspostavi Garancije za mlade, 2020/C 372/01, SL C 372, 4.11.2020., str. 1.

³⁵ Direktiva Vijeća 2000/78/EZ od 27. studenog 2000. o uspostavi općeg okvira za jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja, SL L 303, 2.12.2000., str. 16.

³⁶ [Zaključci Vijeća o pružanju potpore starijim osobama u ostvarivanju punog potencijala na tržištu rada i u društvu.](#)

za žene s djecom. To je još važnije u kontekstu manjka radne snage i vještina te starenja stanovništva.

Rodno uvjetovana razlika u plaći u EU-u znatna je i iznosi 12,0 % (u 2023.). Tijekom proteklog desetljeća smanjila se za 4 postotna boda. Uzroci razlika u plaći su rodno uvjetovane razlike u gospodarskim aktivnostima i zanimanjima, nedovoljna zastupljenost žena na višim položajima, prekomjerna zastupljenost u radu u nepunom radnom vremenu i oblicima zaposlenja na određeno vrijeme, poteškoće u usklađivanju rada s obvezama skrbi te diskriminacija i netransparentne strukture plaća. Te razlike u prihodima dovode i do znatnih, rodno uvjetovanih razlika u mirovinama kasnije u životu.

Treba stalno raditi na donošenju mjera politike za otklanjanje prepreka sudjelovanju žena na tržištu rada, u skladu sa Strategijom EU-a za rodnu ravnopravnost za razdoblje 2020. – 2025.³⁷ To bi moglo uključivati poboljšanje pružanja i dostupnosti kvalitetnog i priuštivog ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te dugotrajne skrbi. Također, ciljanim reformama poreznog sustava mogli bi se stvoriti bolji poticaji za rad žena. Takvo bi djelovanje bilo u skladu s preporukama Vijeća o ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju (uključujući nove ciljeve iz Barcelone) i pristupu priuštivoj visokokvalitetnoj dugotrajnoj skrbi³⁸.

Uklanjanjem prepreka integraciji osoba rođenih izvan EU-a na tržište rada može se doprinijeti ublažavanju problema manjka radne snage i vještina, rješavanju pitanja demografskih promjena i poticanju socijalne kohezije. Osobe rođene izvan EU-a čine više od desetine radne snage EU-a. Međutim, njihova stopa sudjelovanja na tržištu rada i stopa zaposlenosti i dalje su niže u usporedbi s drugim skupinama. Zbog toga otprilike 7,4 milijuna radno sposobnih osoba nije radno aktivno u EU-u unatoč tome što nema dovoljno radnika. Taj je manjak posljedica nekoliko prepreka povezanih s njihovim statusom na tržištu rada i socijalnom integracijom. Među njima su nizak stupanj obrazovanja i znanja jezika, diskriminacija te loši zdravstveni uvjeti. Migranti sa završenim tercijarnim obrazovanjem (otprilike trećina njih) imaju bolje izgleda za zapošljavanje, no poteškoće s priznavanjem njihovih kvalifikacija i dalje su velika prepreka, zbog čega su često prisiljeni raditi na radnim mjestima za koja su potrebne niže kvalifikacije. Većom integracijom migranata na tržište rada može se dodatno doprinijeti smanjenju rodno uvjetovanih razlika u zaposlenosti rješavanjem problema manjka u sektoru skrbi.

³⁷ [Unija ravnopravnosti: Strategija za rodnu ravnopravnost 2020.–2025., COM\(2020\) 152 final.](#)

³⁸ [Preporuka Vijeća od 8. prosinca 2022. o ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju: ciljevi iz Barcelone za 2030. 2022/C 484/01, SL C 484, 20.12.2022., str. 1., i Preporuka Vijeća od 8. prosinca 2022. o pristupu cjenovno pristupačnoj i visokokvalitetnoj dugotrajnoj skrbi 2022/C 476/01, SL C 476, 15.12.2022., str. 1.](#)

Nejednakosti u obrazovanju postaju sve veće uz relativno pogoršanje razine osnovnih vještina među učenicima u nepovoljnom položaju tijekom proteklog desetljeća

Smanjio se **udio učenika u nepovoljnom položaju koji ostvaruju dobre rezultate**:

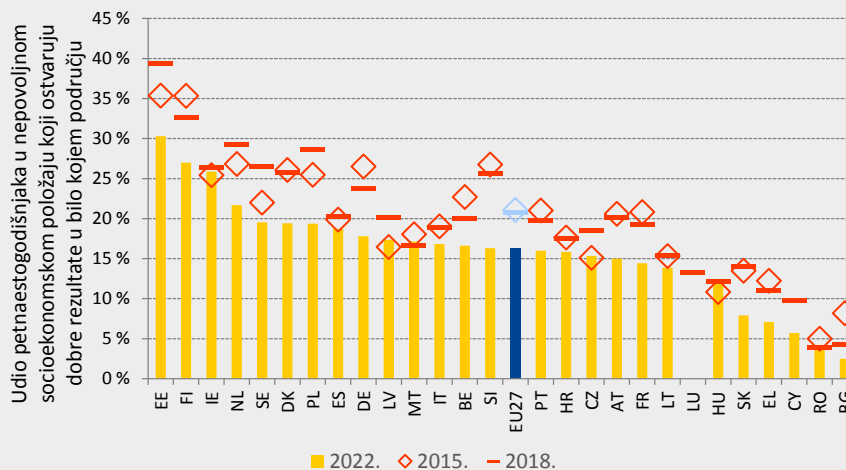
- s **21,1 %** u 2015.
- i **20,8 %** u 2018.
- na **16,3 %** u 2022.

u odnosu na **59,0 %** onih u povoljnom položaju.

U gotovo svim državama članicama došlo je do pogoršanja tijekom posljednjeg desetljeća.

Među državama članicama EU-a i dalje postoje **velike razlike**.

Udio petnaestogodišnjaka u nepovoljnom socioekonomskom položaju koji ostvaruju dobre rezultate u čitanju, matematici ili prirodnim znanostima (2022., 2018., 2015.)

Napomena: treba oprezno tumačiti podatke za 2022. za DK, IE, LV i NL jer nije ispunjen najmanje jedan standard uzorkovanja u okviru istraživanja PISA. LU je sudjelovao samo u istraživanju PISA 2018.

Izvor: Europska komisija (2024.).

Naglo pogoršanje osnovnih vještina među učenicima ukazuje na hitnu potrebu za djelovanjem u sustavima obrazovanja i osposobljavanja kako bi se preokrenuo taj negativan trend. Prema istraživanju PISA 2022. naglo pogoršanje osnovnih vještina učenika vidljivo je iz znatnog povećanja udjela učenika koji ostvaruju slabe rezultate (29,5 %, što je povećanje u odnosu na 22,9 % u 2018. u matematici). Podaci pokazuju i smanjenje udjela onih koji ostvaruju najbolje rezultate (7,9 %, što je smanjenje u odnosu na 11 % u 2018. u istom području). Nadalje, samo je 16,3 % učenika u nepovoljnom socioekonomskom položaju 2022. ostvarilo dobre rezultate u osnovnim vještinama³⁹, u usporedbi s 59,0 % učenika u povoljnom položaju. Manjak osnovnih vještina velika je prepreka usavršavanju kasnije u životu i otežava rast produktivnosti.

Niska razina digitalne pismenosti, uključujući pismenost u području umjetne inteligencije, i građanskih kompetencija među učenicima razlog su za zabrinutost, osobito u kontekstu sve češće manipulacije informacijama i dezinformacija. Samo 63 % učenika ima odgovarajuće građansko znanje (ICCS 2022.), a 43 % nema osnovne digitalne vještine (ICILS 2023.). Niska razina digitalnih vještina smanjuje sposobnost učenika da napreduju u digitalnom dobu, snalaze se u tehnološkim promjenama, suzbijaju dezinformacije i sigurno koriste nove tehnologije kao što je umjetna inteligencija. Digitalne vještine ključne su i za digitalnu dobrobit jer učenicima pomažu da razviju zdravije i uravnoteženije odnose s tehnologijom. Kako bi unaprijedila digitalne vještine mladih te učitelja i nastavnika, Komisija provodi Akcijski plan za digitalno obrazovanje (2021. – 2027.) i trenutačno priprema plan za budućnost digitalnog obrazovanja i vještina. U okviru

³⁹ Postizanje barem razine 4 na OECD-ovoj ljestvici istraživanja PISA u čitanju, matematici ili prirodnim znanostima.

Unije vještina Komisija je pokrenula Akcijski plan za osnovne vještine⁴⁰, koji obuhvaća veliki broj različitih inicijativa za uklanjanje manjka osnovnih vještina.

Pozitivno je to da se smanjuje stopa ranog napuštanja školovanja, a povećava stopa stjecanja tercijarnog obrazovanja. Do 2024. se stopa ranog napuštanja školovanja u EU-u gotovo prepolovila (9,4 % među osobama u dobi od 18 do 24 godine) u odnosu na 2002. Međutim, 3,1 milijun mladih odraslih osoba i dalje stječe samo niže sekundarno obrazovanje ili niže od toga, pri čemu u toj skupini ima nerazmjerno više osoba s invaliditetom, državljana trećih zemalja i Roma. To dovodi do nižih stopa zaposlenosti i sudjelovanja u daljnjem osposobljavanju, što smanjuje sposobnost pojedinaca da ostvare svoj puni potencijal. To s vremenom podrazumijeva i povećanu povezanu javnu potrošnju i manje javne prihode. Diploma strukovnog obrazovanja i osposobljavanja ili diploma visokog obrazovanja može znatno poboljšati izgledi na tržištu rada. U strukovnom obrazovanju i osposobljavanju to se posebno odnosi na osobe koje su ga nedavno završile i koje su sudjelovale u učenju temeljenom na radu. U Uniji se znatno povećao broj mladih sa završenim tercijarnim obrazovanjem (s 36,5 % na 44,1 % za osobe u dobi od 25 do 34 godine u razdoblju od 2015. do 2023.) zbog većeg pristupa sveučilištima, sve veće potražnje za visokokvalificiranim radnicima na tržištu rada, manja vjerojatnost nezaposlenosti i bolji izgledi za veće prihode.

U strateškim sektorima i dalje nedostaje osoba s diplomama s odgovarajućim vještinama za rad Konkretno, i dalje postoji manjak vještina u određenim područjima kao što su prirodne znanosti, tehnologija, inženjerstvo i matematika (STEM). Te su vještine konkretno potrebne za uspješnu zelenu tranziciju i u drugim strateškim sektorima kao što su sigurnost i kibernetička sigurnost, obrana i svemir, umjetna inteligencija, čista tehnologija, napredna proizvodnja, biotehnologija i zdravstvena zaštita. Osim toga, ključne su za tehnološku suverenost EU-a, uključujući njegovo digitalno vodstvo. U tom je kontekstu Komisija predložila ciljeve EU-a do 2030. od najmanje 32 % odnosno 45 % studenata upisanih u područje STEM-a, tercijarno obrazovanje odnosno inicijalno strukovno obrazovanje i osposobljavanje na srednjoj razini. U okviru Unije vještina Strateški plan za obrazovanje u području STEM-a⁴¹ usmjeren je na poticanje upisa, podupiranje razvoja vještina i uklanjanje rodno uvjetovanje razlike u području STEM-a. Nadalje, predstojećom strategijom EU-a za strukovno obrazovanje i osposobljavanje nastoji se strukovno obrazovanje i osposobljavanje učiniti privlačnijim, uključivijim i prilagodljivijim. Naposljetku, Europski savez za naukovanje pridonosi razvoju naukovanja za djevojke i žene u području STEM-a kako bi ih se privuklo na studij u području STEM-a i zadržalo na tržištu rada.

⁴⁰ Komunikacija Komisije o Akcijskom planu za osnovne vještine, COM(2025) 88 final, 5.3.2025.

⁴¹ Komunikacija Komisije o Strateškom planu za obrazovanje u području STEM-a: vještine za konkurentnost i inovacije, COM(2025) 89 final, 5.3.2025.

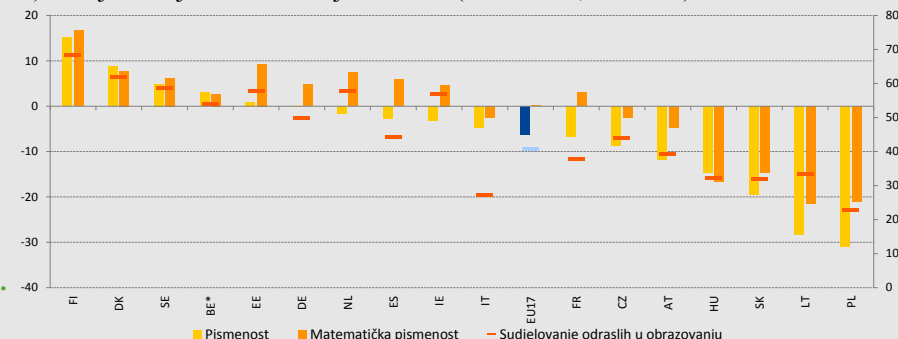
Razina pismenosti odraslih osoba smanjila se tijekom proteklog desetljeća, posebno u zemljama s niskom razinom sudjelovanja u obrazovanju odraslih

Svaka peta odrasla osoba ostvarila je **slabe rezultate u području pismenosti i matematičke pismenosti** u 2023.

Pismenost se u prosjeku **smanjila**, dok je **matematička pismenost** ostala **uglavnom stabilna**.

Pismenost i matematička pismenost znatno su se smanjile u zemljama s **nižom razinom sudjelovanja u obrazovanju odraslih**.

Promjene u rezultatima u području pismenosti i matematičke pismenosti među odraslima (u dobi od 16 do 65 godina) od 2013. do 2023. (postotni bodovi, lijeva os) i sudjelovanje u obrazovanju odraslih (% odraslih, desna os)

Napomena: podaci o sudjelovanju u obrazovanju i osposobljavanju poseban su izvadak usklađen s definicijom ankete o obrazovanju odraslih i ankete EU-a o radnoj snazi; BE obuhvaća samo Flandriju.

Izvor: OECD-ovo Istraživanje vještina u odrasloj dobi (2023.)

Otprilike svaka peta odrasla osoba u EU-u ostvarila je 2023. slabe rezultate u području pismenosti i matematičke pismenosti⁴². Znatna smanjenja pismenosti i matematičke pismenosti odraslih zabilježena su upravo u zemljama s nižim stopama sudjelovanja u obrazovanju odraslih. Velike razlike u sudjelovanju u obrazovanju odraslih zabilježene su i među skupinama stanovništva (za visokokvalificirane osobe u odnosu na one niskokvalificirane ili zaposlene osobe u odnosu na nezaposlene osobe i osobe koje nisu dio radne snage), kao i među zanimanjima⁴³. Različiti stupnjevi sudjelovanja među skupinama upućuju na trajne prepreke. Osobni proračuni za osposobljavanje, kao što su individualni računi za učenje⁴⁴, važni su za poticanje potražnje za učenjem. Kako bi se povećale prilike za učenje, Unija vještina uključuje inicijative kao što su individualni računi za učenje, proširenje mikrokvalifikacija⁴⁵ i inovativni prostori za učenje u zajednici, posebno za niskokvalificirane osobe. Unija vještina općenito predstavlja sveobuhvatan pristup povećanju stopa sudjelovanja odraslih i pružanju odgovarajućih vještina radnoj snazi EU-a za budućnost.

Poticanje sudjelovanja odraslih u obrazovanju iznimno je važno za rješavanje problema manjka radne snage, povećanje produktivnosti, konkurentnosti i socijalne kohezije. Podaci za 2022. iz ankete o obrazovanju odraslih pokazali su blagi porast sudjelovanja u obrazovanju odraslih (bez praktičnog osposobljavanja na radnom mjestu⁴⁶)

⁴² Vidjeti: OECD, *Do Adults Have the Skills They Need to Thrive in a Changing World?: Survey of Adult Skills 2023*, Studije OECD-a o vještinama, OECD Publishing, Pariz, 2024.

⁴³ Iako je 2022. godine 60,9 % rukovoditelja, stručnjaka, tehničara i povezanih stručnjaka sudjelovalo u aktivnostima učenja, zabilježeno je znatno manje sudjelovanja u administrativnim, fizičkim i osnovnim zanimanjima.

⁴⁴ Vidjeti: [Preporuka Vijeća o individualnim računima za učenje](#) iz svibnja 2022.

⁴⁵ Vidjeti: [Preporuka Vijeća o europskom pristupu mikrokvalifikacijama za cjeloživotno učenje i zapošljivost](#) iz lipnja 2022.

⁴⁶ Te su brojke preuzete iz posebnog izvotka iz ankete o obrazovanju odraslih, bez praktičnog osposobljavanja na radnom mjestu, koja se koristi za praćenje napretka u ostvarivanju cilja za obrazovanje odraslih do 2030. (vidjeti i Prilog 2.).

tijekom prethodnih 12 mjeseci u EU-u, s 37,4 % u 2016. na 39,5 % u 2022. Daljnje moguće povećanje predloženo je na temelju podataka iz ankete o radnoj snazi u razdoblju od 2022. do 2024. Međutim, ta je razina i dalje preniska s obzirom na velike transformacije kroz koje prolazi Europa, a razlike među državama članicama i dalje su prevelike.

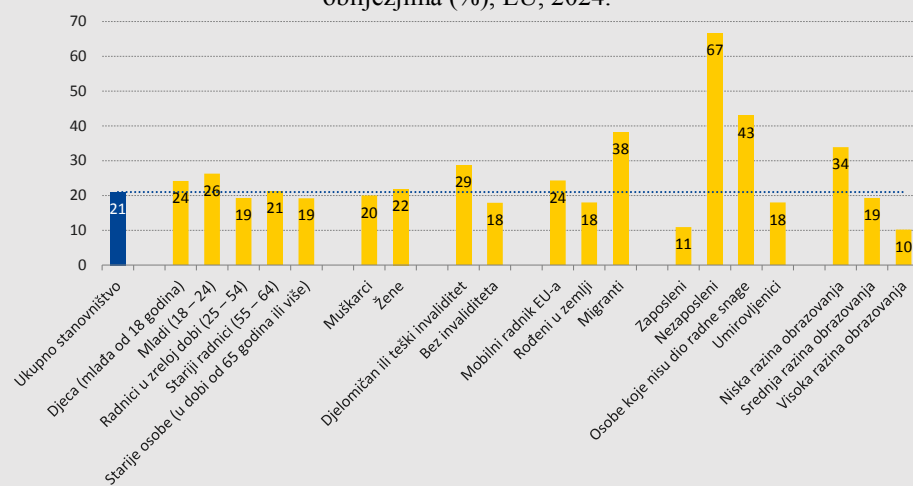
Dohodak kućanstava znatno se povećao 2024., a udio osoba izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti u EU-u neznatno se smanjio, bez jasnih znakova uzlazne konvergencije za potonji pokazatelj. Realni bruto raspoloživi dohodak kućanstava (GDHI) po stanovniku (2008. = 100) znatno se povećao na razini EU-a 2024., na 141,3 odnosno 2,5 postotnih bodova više nego 2023., uglavnom zbog rasta naknada zaposlenicima. To je najveće povećanje od 2021./2022., a nastavilo se i u prvoj polovini 2025. Ukupan broj osoba izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti (AROPE) smanjio se za otprilike 2,9 milijuna u usporedbi s 2019. (u odnosu na cilj od najmanje 15 milijuna do 2030.). To znači da je 2024. svaka peta osoba u EU-u i dalje bila izložena riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti. Rizici od siromaštva razlikuju se među skupinama stanovništva, pri čemu su riziku izloženija djeca, starije osobe, osobe s invaliditetom, niskokvalificirane osobe, osobe rođene izvan EU-a i Romi. Heterogenost je i dalje postojala među državama članicama i unutar njih (u različitim regijama te između ruralnih i urbanih područja). Nezaposlenost je i dalje glavni uzrok siromaštva, a socijalnim naknadama nisu bila obuhvaćena sva kućanstava kojima je potrebna pomoć.

Stope siromaštva ili socijalne isključenosti znatno se razlikuju ovisno o sociodemografskim značajkama

Svaka peta osoba i svako četvrto dijete bili su izloženi riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti u EU-u 2024.

Osim djece, više su izložene **starije osobe, nezaposleni, niskokvalificirane osobe, osobe s invaliditetom, osobe rođene izvan EU-a i Romi.**

Stope rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti (AROPE) prema sociodemografskim obilježjima (%), EU, 2024.

Napomene: vrijednosti za 2024. odnose se na dohotke za 2023. za sve države članice. Definicija stope rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti (AROPE) osoba mlađih od 65 godina i onih starijih od 65 godina razlikuje se jer potonja ne uključuje komponentu vrlo niskog intenziteta rada.

Izvor: Eurostat [[ilc_peps01n](#)] [[ilc_peps06n](#)] [[ilc_peps02n](#)] [[ilc_peps04n](#)] [[hlth_dpe010](#)].

Unatoč nedavnim poboljšanjima, u gotovo svim državama članicama potpora minimalnom dohotku nije dovoljna za izbjavljanje ljudi iz siromaštva. Procjenjuje se da su se rashodi za naknade za socijalnu zaštitu 2024. realno povećali u gotovo svim državama članicama. Nedavno su predložene reforme kako bi se minimalnim dohotkom bolje potaknuli njegovi primatelji da sudjeluju u mjerama aktivne politike tržišta rada i aktivno traže posao. Istodobno se učinak socijalnih transfera (osim mirovina) na smanjenje siromaštva u EU-u 2024. u prosjeku neznatno smanjio (što odražava smanjenje rashoda za socijalnu zaštitu u realnim vrijednostima 2023.), uz znatna smanjenja u nekim državama članicama s visokim razinama. Energetsko siromaštvo (mjereno pokazateljem „udio osoba koje ne mogu dovoljno

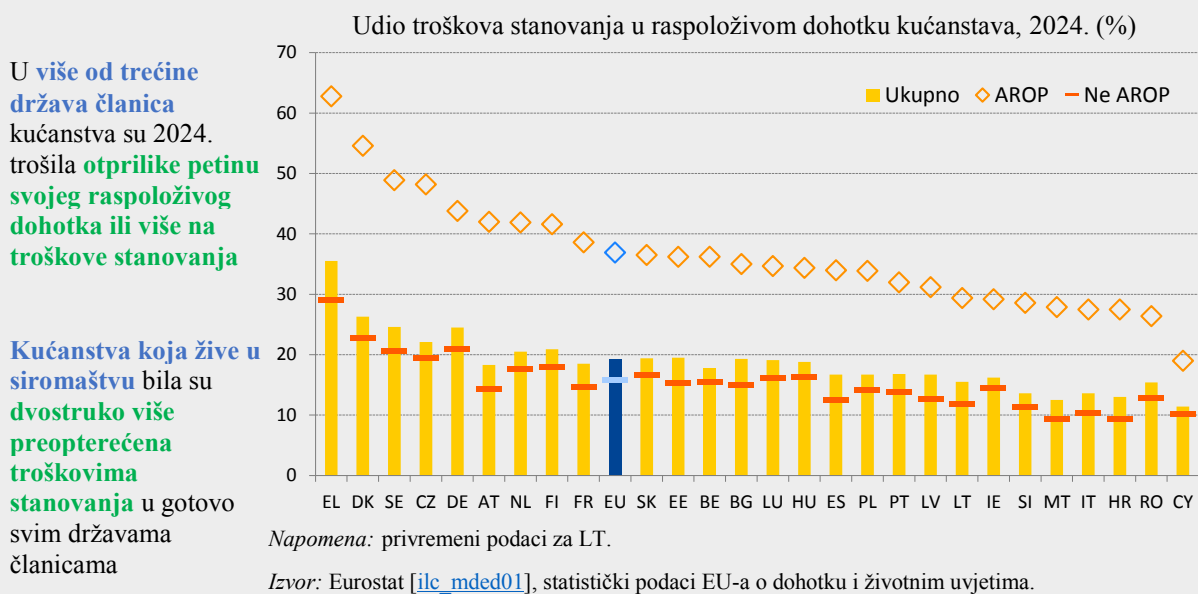
zagrijati svoj dom”) smanjilo se 2024. prvi put od 2022., što je posljedica kombinacije čimbenika, uključujući pad maloprodajnih cijena plina i električne energije, kombinacije mjera energetske učinkovitosti i drugih mjera potpore. Međutim, i dalje je znatno više za osobe izložene riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti. Procjene distribucijskog učinka reformi i ulaganja i dalje su iznimno važne kako bi se uzeli u obzir učinci na rizike od siromaštva i dohodovnu nejednakost i kako bi se na odgovarajući način prikupile informacije za izradu politika *ex ante*.

Udio djece izložene riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti u EU-u neznatno se smanjio, ali je ostao veći nego u ukupnom stanovništvu. Broj djece (u dobi od 0 do 17 godina) izložene riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti smanjio se s 19,96 milijuna u 2023. na 19,52 milijuna u 2024. (24,2 % u prosjeku u EU-u). Iako je 2024. druga uzastopna godina smanjenja apsolutnih brojki, stopa siromaštva djece i dalje je za 3,2 postotna boda viša nego za ukupno stanovništvo. Gotovo je svako četvrto dijete u EU-u 2024. bilo izloženo riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti. Izbavljanje djece iz siromaštva i socijalne isključenosti ključno je kako bi im se pomoglo da ostvare svoj puni potencijal u društvu i na tržištu rada te kako bi se prekinuo ciklus međugeneracijskog prijenosa. Ključnu ulogu u rješavanju tog pitanja ima provedba europskog jamstva za djecu⁴⁷ u svim državama članicama.

Udio starijih osoba (u dobi od 65 i više godina) izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti se 2024. nastavio smanjivati u EU-u. Međutim, stanje je i dalje vrlo različito među državama članicama. Do smanjenja na 19,4 % došlo je zbog poboljšanja tog pokazatelja za žene (koje su i dalje izložene znatno većim rizicima od muškaraca). Tome je pridonijelo i smanjenje financijskog siromaštva i teške materijalne ili socijalne oskudice među starijim osobama. Ukupni omjer zamjene za mirovine ostao je stabilan na razini EU-a u 2024. Stanje u području siromaštva u starijoj dobi i zamjenskog dohotka i dalje se znatno razlikuje među državama članicama. U nekim je zemljama rizik od dohodovnog siromaštva osoba u dobi od 65 i više godina bio čak dva puta veći nego za radno sposobno stanovništvo.

⁴⁷ [Preporuka Vijeća \(EU\) 2021/1004 od 14. lipnja 2021. o uspostavi europskog jamstva za djecu \(SL L 223, 22.6.2021., str. 14.\)](#)

Kućanstva koja žive u siromaštvu znatan dio svojeg raspoloživog dohotka izdvajaju za troškove stanovanja, uz velike razlike među državama članicama

Priuštvost stanovanja i dalje je važan izazov koji nerazmjerno utječe na osobe izložene riziku od siromaštva. Tijekom posljednjeg desetljeća cijene stambenih nekretnina u EU-u u prosjeku su rasle oko 10 % brže od dohotka, što je smanjilo njihovu priuštvost⁴⁸. Međutim, među državama članicama i regijama / velikim urbanim središtima postoje znatne razlike. Čak 8,2 % stanovništva EU-a živjelo je u kućanstvima u kojima su ukupni troškovi stanovanja činili više od 40 % njihova ukupnog raspoloživog dohotka kućanstva tj. bili su preopterećeni troškovima stanovanja⁴⁹. Ta je stopa dosegla 31,1 % za osobe izložene riziku od siromaštva u usporedbi s 3,8 % za ostatak stanovništva. Iako je socijalno stanovanje neravnomjerno razvijeno u državama članicama EU-a, definicije, pružatelji usluga te mehanizmi prihvatljivosti i dodjele razlikuju se. Njegov daljnji razvoj može doprinijeti poboljšanju pristupa stanovanju⁵⁰. O povećanim troškovima izgradnje, zemljišta i financiranja često se izvješćuje kao o problemima u pružanju usluga socijalnog stanovanja. Iako razlike u definicijama i metodama prikupljanja podataka otežavaju usporedivost među zemljama, u mnogim državama članicama može se uočiti rastući trend beskućništva.

U Ugovorima je u potpunosti prepoznata ključna uloga socijalnog dijaloga u socijalnom tržišnom gospodarstvu EU-a. Važnost socijalnog dijaloga sadržana je i u europskom stupu socijalnih prava i smjernicama za zapošljavanje. Nadovezujući se na deklaraciju socijalnih partnera iz Val Duchessea iz 2024.⁵¹, Komisija i europski međusektorski socijalni partneri potpisali su u ožujku 2025. Pakt za europski socijalni dijalog⁵². U okviru obnovljene predanosti jačanju socijalnog dijaloga u vrijeme globalne transformacije u Paktu se utvrđuju mjere koje Komisija i socijalni partneri trebaju poduzeti kako bi potaknuli i stvorili prave

⁴⁸ Vidjeti: Cousin G., Frayne C., Dias Martins V. i B. Vasicek (2025), [Housing in the European Union: Market Developments, Underlying Drivers, and Policies](#), dokument za raspravu o europskom gospodarstvu 228/listopad 2025.

⁴⁹ Troškovi stanovanja i dohodak ne uključuju naknade. Više pojedinosti o pokazatelju dostupno je u Prilogu 2.

⁵⁰ Postupak deinstitutionalizacije osoba s invaliditetom stagnira zbog, među ostalim, nedostatka pristupačnih stambenih rješenja.

⁵¹ [Trostrana deklaracija za uspješan europski socijalni dijalog.](#)

⁵² [Pakt za europski socijalni dijalog.](#)

uvjete za mobilizaciju punog potencijala socijalnog dijaloga na svim razinama. Stoga je cilj Pakta pružiti okvir za napredak socijalnog dijaloga na svim razinama, uključujući nacionalnu i europsku, međusektorsku i sektorsku.

U Preporuci Vijeća o jačanju socijalnog dijaloga u EU-u iz 2023. državama članicama pružaju se smjernice o tome kako najbolje promicati socijalni dijalog i ojačati kolektivno pregovaranje⁵³. Među ostalim, Komisija je surađivala sa socijalnim partnerima na izradi Plana za kvalitetna radna mjesta. Obvezala se da će se s njima savjetovati i o političkim inicijativama koje nisu obuhvaćene područjem primjene članaka 153. i 154. UFEU-a⁵⁴, ali su za njih posebno važne. Na razini EU-a i socijalni partneri i organizacije civilnog društva aktivno sudjeluju u europskom semestru, uz redovitu razmjenu mišljenja i tematske rasprave u područjima od posebne važnosti. Sudjelovanje socijalnih partnera i organizacija civilnog društva te savjetovanje s njima ključni su za oblikovanje politika i poticanje održivih i ključivih promjena.

Države članice trebale bi poduzeti mjere za rješavanje problema u području zapošljavanja, vještina i socijalne politike utvrđenih u ovom Zajedničkom izvješću o zapošljavanju. Osobito ih se u skladu sa Smjernicama za zapošljavanje poziva na:

- poboljšanje cjeloživotnog usavršavanja i prekvalifikacije odraslih kako bi se osigurala konkurentnost, riješio problem manjka radne snage i vještina, prilagodilo promjenjivoj situaciji i izgledima na tržištu rada te potaknula pravedna zelena i digitalna tranzicija u skladu s Unijom vještina. To uključuje korištenje alata za prikupljanje informacija o vještinama; jačanje pružanja pojedinačnih prava na osposobljavanje, kao što su individualni računi za učenje; te poticanje razvoja, provedbe i priznavanja mikrokvalifikacija sukladno nacionalnim okolnostima, u skladu s preporukama Vijeća o individualnim računima za učenje i o europskom pristupu mikrokvalifikacijama,
- jačanje aktivnih politika tržišta rada te kapaciteta i djelotvornosti javnih službi za zapošljavanje, među ostalim ulaganjem u digitalnu infrastrukturu i usluge, bolje cjeloživotno profesionalno usmjeravanje, usluge savjetovanja, prikupljanje informacija o vještinama i osposobljavanje osoba, kako bi se povećalo sudjelovanje na tržištu rada, osobito nedovoljno zastupljenih skupina, te poduprlo otvaranje kvalitetnih radnih mjesta, mobilnost i prelazak s jednog radnog mjesta na drugo,
- promicanje pravedne mobilnosti unutar EU-a i razmatranje privlačenja i zadržavanja kvalificiranih radnika iz trećih zemalja. Osim toga, poduzimanje mjera za olakšavanje zakonite migracije državljana trećih zemalja u deficitarnim zanimanjima ili studijskim područjima u strateškim sektorima, uz istodobno osiguravanje poštovanja i provedbe radničkih i socijalnih prava, uz potporu učinkovite integracijske politike, u komplementarnosti s iskorištavanjem ponude radne snage i vještina iz Unije,
- osiguravanje dostupnosti programa potpore za očuvanje radnih mjesta, kao rezervnog alata za hitne situacije, osmišljenog tako da se očuvaju radna mjesta (i poduzeća) u slučaju krize, uključujući restrukturiranje, i dodatno razvije ljudski kapital s pomoću povezanog usavršavanja i prekvalifikacije,

⁵³ PREPORUKA VIJEĆA od 12. lipnja 2023. o jačanju socijalnog dijaloga u Europskoj uniji (C/2023/1389)

⁵⁴ Člankom 154. UFEU-a predviđa se savjetovanje s europskim socijalnim partnerima u dvije faze o nizu pitanja socijalne politike utvrđenih u članku 153. Ugovora, kao što su radni uvjeti te zdravlje i sigurnost na radu.

- pružanje adekvatne potpore radnicima i kućanstvima najviše pogođenima gospodarskim i socijalnim učincima prilagodbe klimatskim promjenama i novim zelenim i digitalnim tehnologijama, posebno osjetljivim skupinama radnika i kućanstvima, među ostalim osiguravanjem učinkovitih službi za zapošljavanje i programa zapošljavanja, poticaja za zapošljavanje i prelazak s jednog radnog mjesta na drugo; odgovarajuće sigurnosti dohotka s pristupom aktivnog uključivanja, zaštite prava radnika od rizika povezanih s umjetnom inteligencijom, algoritamskim upravljanjem i klimatskim promjenama; i promicanja poduzetništva, u skladu s Preporukom Vijeća o osiguravanju pravedne tranzicije prema klimatskoj neutralnosti,
- promicanje, u skladu s nacionalnim pravom i/ili praksom i uz puno poštovanje uloge i autonomije socijalnih partnera, kretanja plaća koja podupiru uzlaznu socijalnu konvergenciju, uzimajući u obzir razvoj produktivnosti, stvaranje kvalitetnih radnih mjesta i očuvanje konkurentnosti,
- prilagodbu propisa o tržištu rada te sustava poreza i doprinosa kako bi se smanjila segmentacija tržišta rada i rodne razlike na tržištu rada te promicalo otvaranje kvalitetnih radnih mjesta, uključujući eventualno smanjenje poreznog klina, osobito za osobe s niskim dohotkom, na način koji neće ometati prijelaz na bolje plaćena radna mjesta i preusmjeravanje s oporezivanja rada na druge izvore kojima se bolje podupire zapošljavanje i uključiv rast,
- osiguravanje zdravih, sigurnih i dobro prilagođenih radnih okruženja kao ključne dimenzije kvalitete radnih mjesta,
- promicanje kolektivnog pregovaranja i socijalnog dijaloga, u skladu s Preporukom Vijeća o jačanju socijalnog dijaloga i Paktom za europski socijalni dijalog, zajedno s pravodobnim i značajnim uključivanjem socijalnih partnera u izradu relevantnih politika na razini EU-a i nacionalnoj razini, također kako bi se povećala kvaliteta radnih mjesta, uključujući u vezi s provedbom planova država članica za oporavak i otpornost te u kontekstu europskog semestra,
- osiguravanje odgovarajuće i održive socijalne zaštite za sve, u skladu s Preporukom Vijeća o pristupu socijalnoj zaštiti; poboljšanje zaštite osoba koje nisu dovoljno obuhvaćene, kao što su radnici u nestandardnim oblicima zaposlenja, uključujući rad putem platformi, te samozaposlene osobe, također kao ključne dimenzije kvalitete radnih mjesta; općenitije, poboljšanje primjerenosti naknada, prenosivosti prava i pristupa kvalitetnim uslugama, uz zaštitu održivosti javnih financija; učinkovito podupiranje integracije onih koji mogu raditi na tržište rada,
- poboljšanje izgleda mladih na tržištu rada, među ostalim uključivim i kvalitetnim strukovnim obrazovanjem i osposobljavanjem te tercijarnim obrazovanjem, ciljanom potporom službi za zapošljavanje (koja obuhvaća mentorstvo, usmjeravanje i savjetovanje) te kvalitetnim naukovanjem i pripravnštvom, u skladu s pojačanom Garancijom za mlade i Europskim savezom za naukovanje,
- donošenje sveobuhvatnih mjera za poboljšanje osnovnih vještina i, šire, razvoj ključnih kompetencija (uključujući transverzalne vještine) učenika te savladavanje strukturnih izazova povezanih s uspješnošću i pravednošću sustava za obrazovanje i osposobljavanje, među ostalim učinkovitim pristupima poučavanju, učenju i ocjenjivanju; podupiranje pripreme planova za poboljšanje osnovnih vještina na razini škole, u okviru kojih se posebna pozornost posvećuje programima poučavanja i mentorstva, personaliziranoj potpori i trajnom stručnom usavršavanju učitelja i nastavnika; promicanje izvrsnosti u osnovnim vještinama diferenciranim poučavanjem i učenjem,

- povećanje izvrsnosti i relevantnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te tercijarnog obrazovanja za tržište rada boljom suradnjom s industrijom, vezama sa sustavima za prikupljanje informacija o vještinama i većom upotrebom mikrokvalifikacija; poboljšanje postupaka za uzajamno priznavanje kvalifikacija kako bi se riješio problem manjka i neusklađenosti vještina; poboljšanje pristupa visokom obrazovanju za osobe sa završenim strukovnim obrazovanjem i osposobljavanjem i nedovoljno zastupljene skupine,
- povećanje broja osoba s diplomom u nekim disciplinama STEM-a, konkretno područjima IKT-a (uključujući umjetnu inteligenciju), u područjima s velikim manjkom radne snage i u strateškim područjima, smanjenje rodni razlika i jačanje suradnje s poduzećima, pružateljima strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te sveučilištima kako bi postali pokretači promjena u zelenoj i digitalnoj tranziciji; poboljšanje osposobljavanja učitelja i nastavnika u području STEM-a kako bi se riješio problem manjka,
- jačanje digitalnih vještina učenika i odraslih svih dobnih skupina, uključujući medijsku i digitalnu pismenost (i umjetnu inteligenciju), unapređenje kritičkog mišljenja i povećanje baze talenata u području digitalnih tehnologija na tržištu rada razvojem ekosustava digitalnog obrazovanja i osposobljavanja uz potporu ključnih čimbenika kao što je povezivost velike brzine za škole, oprema i osposobljavanje učitelja i nastavnika te podupiranje institucija znanjem i iskustvom u području digitalizacije, s posebnim naglaskom na uključivosti i smanjenju digitalnog jaza, Trebalo bi razmotriti i jačanje znanja i vještina u području financijske pismenosti učenika i odraslih svih dobnih skupina,
- poboljšanje inicijalnog i trajnog obrazovanja učitelja i nastavnika s naglaskom na poučavanju osnovnih vještina, u partnerstvu s pružateljima obrazovanja za učitelje i nastavnike; smanjenje manjka učitelja i nastavnika i povećanje privlačnosti njihove struke poboljšanjem radnih uvjeta, ponudom privlačnih mogućnosti za razvoj karijere, mentorstvom novih učitelja i nastavnika, privlačenjem iskusnih učitelja i nastavnika u škole u nepovoljnom položaju putem poticaja i potpore i olakšavanjem poprečnog pristupa struci,
- osiguravanje nediskriminacije, promicanje rodne ravnopravnosti, poboljšanje integracije rodne ravnopravnosti i jačanje sudjelovanja žena i marginaliziranih skupina na tržištu rada poticanjem jednakih mogućnosti i napredovanja u karijeri, osiguranje jednakih plaća za jednak rad ili rad iste vrijednosti, transparentnost u strukturama plaća te promicanje usklađivanja poslovnog, obiteljskog i privatnog života, među ostalim osiguravanjem pristupa cjenovno pristupačnoj i kvalitetnoj skrbi (rani i predškolski odgoj te dugotrajna skrb), dopusta za obiteljske obaveze i fleksibilnih radnih uvjeta za roditelje i druge neformalne pružatelje skrbi, u skladu s europskom strategijom za skrb, te osiguravanjem pristupačnosti na radnom mjestu,
- osiguravanje besplatnog i učinkovitog pristupa zdravstvenoj skrbi, ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju te obrazovanju, osposobljavanju i školskim aktivnostima za svu djecu izloženu riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti, kao i učinkovit pristup zdravoj prehrani i primjerenom stanovanju, u skladu s europskim jamstvom za djecu i povezanim nacionalnim akcijskim planovima,
- poticanje jednakih mogućnosti za djecu kako bi se riješilo pitanje visokih razina siromaštva djece i kako bi se na najbolji način iskoristili resursi EU-a i nacionalni resursi; ubrzanje provedbe europskog jamstva za djecu, među ostalim osiguravanjem priuštivog i vrlo kvalitetnog ranog odgoja i obrazovanja te rješavanjem pitanja ranog

napuštanja školovanja; podupiranje pristup djece i mladih iz skupina u nepovoljnom položaju i udaljenih područja kvalitetnom obrazovanju, poboljšanje njihovih ishoda učenja i promicanje osposobljavanja na svim razinama kvalifikacija,

- pružanje i, prema potrebi, jačanje programa minimalnog dohotka kojima se jamči odgovarajuća potpora i slijedi pristup aktivnog uključivanja, u skladu s Preporukom Vijeća o primjerenom minimalnom dohotku kojim se osigurava aktivno uključivanje i integracija onih koji mogu raditi na tržište rada te poticanje pristupa potpunim i osnovnim uslugama, uključujući energiju, posebno za kućanstva s niskim dohotkom i ranjiva kućanstva,
- procjenu distribucijskih učinaka reformi i ulaganja na dohodak različitih skupina stanovništva u skladu s Komunikacijom o boljoj procjeni distribucijskog učinka politika država članica,
- podupiranje dostatne ponude stambenih nekretnina kako bi se zadovoljila potražnja i pristup priuštivom stanovanju, socijalnom stanovanju i/ili odgovarajućoj pomoći u stambenom zbrinjavanju, prema potrebi, te sprječavanje i rješavanje problema beskućništva kao najekstremnijeg oblika siromaštva i borbu protiv socijalne isključenosti integriranim strateškim pristupima usmjerenima na pojedinca i na stanovanje i promicanje obnove stambenih zgrada i socijalnih stanova,
- ulaganje u kapacitete sustava zdravstvene skrbi, uključujući usluge prevencije i primarne zdravstvene zaštite, te u kapacitete javnog zdravstva, koordinaciju skrbi, zdravstvene djelatnike te upotrebu e-zdravstva i umjetne inteligencije; prema potrebi smanjenje neposrednih plaćanja; poboljšanje pokrivenosti zdravstvenom skrbi te promicanje boljih uvjeta rada i usavršavanje i prekvalifikacije zdravstvenih radnika,
- povećanje dostupnosti visokokvalitetnih, pristupačnih i održivih usluga dugotrajne skrbi, u skladu s Preporukom Vijeća o pristupu visokokvalitetnoj i priuštivoj dugotrajnoj skrbi,
- osiguravanje uključivih i održivih mirovinskih sustava, među ostalim razvojem dopunskih mirovina kojima se osigurava dohodak u starijoj dobi i međugeneracijska solidarnost u kontekstu starenja stanovništva.

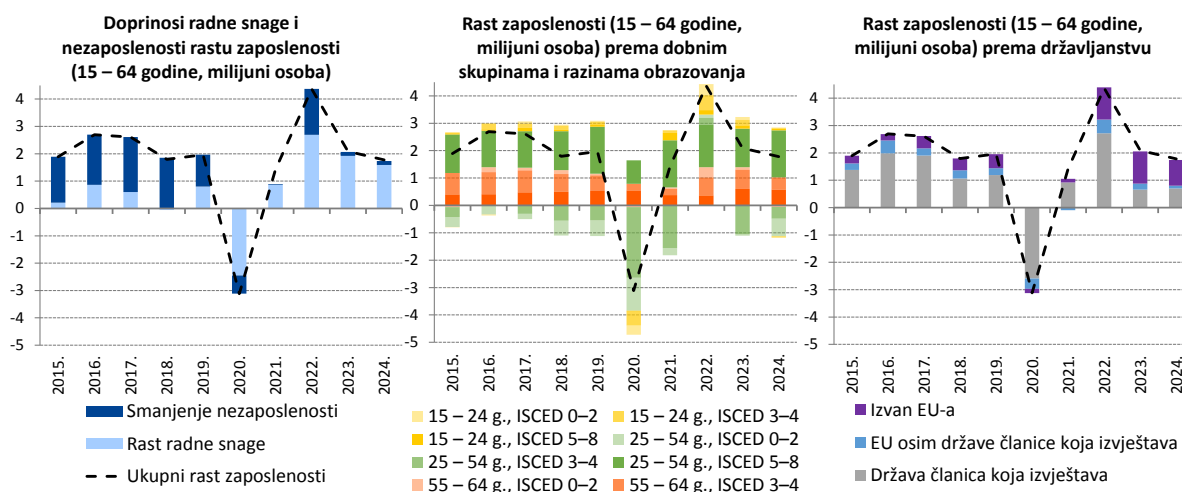
Financijskim sredstvima EU-a, među ostalim iz fonda ESF+, Mehanizma za oporavak i otpornost, EFRR-a, Fonda za pravednu tranziciju, programa Erasmus+, Instrumenta za tehničku potporu te Socijalnog fonda za klimatsku politiku, za prihvatljiva ulaganja i reforme podupiru se države članice u jačanju mjere politike u tim područjima.

POGLAVLJE 1. KRETANJA NA TRŽIŠTU RADA I SOCIJALNA KRETANJA U EU-u

Zaposlenost je znatno rasla i 2024., uz povijesno nisku stopu nezaposlenosti, unatoč povećanim gospodarskim i geopolitičkim neizvjesnostima. Ukupna zaposlenost povećala se za 1,7 milijuna osoba na 219,4 milijuna, što upućuje na nešto sporiju, ali snažnu godišnju stopu rasta od 0,8 % i stopu zaposlenosti od 75,8 % (0,5 postotnih bodova veću nego 2023., vidjeti i okvir s ciljevima u odjeljku 2.1.1.). Energetski sektor predvodio je povećanje porastom od 7,4 %, nakon čega slijede rudarstvo (4,3 %), gospodarenje vodama i otpadom (4,2 %), umjetnost i zabava (4,1 %), usluge pružanja smještaja te pripreme i posluživanja hrane (3,5 %) te IKT (2,9 %). Osim rudarstva, ti su sektori u proteklom desetljeću bili među najbrže rastućim sektorima. Slično kao i 2023., povećanje radne snage činilo je 92 % rasta zaposlenosti osoba u dobi od 15 do 64 godine, dok je smanjenje nezaposlenosti činilo samo 8 %, u kontekstu povijesno niske stope nezaposlenosti od 5,9 %. Kratkoročna očekivanja u području zaposlenosti (za sljedeća tri mjeseca) pala su 2024. ispod njihova dugoročnog prosjeka i nastavila su se smanjivati, posebno u području usluga, dok su u građevinskom sektoru rasla i bila mnogo pozitivnija. Predviđa se da će se ukupni rast zaposlenosti dodatno smanjiti na 0,5 % u 2025. i 2026., a zatim na 0,4 % u 2027.⁵⁵

Slika 1.1.: Rast zaposlenosti 2024. potaknut je povećanim sudjelovanjem državljana trećih zemalja i starijih osoba, a najveći je među radnicima sa završenim tercijskim obrazovanjem

Rast zaposlenosti (u dobi od 15 do 64 godine) raščlanjen na rast radne snage i smanjenje nezaposlenosti te dodatno raščlanjen prema dobnim skupinama, stupnju obrazovanja i državljanstvu.

Napomena: prekid u vremenskom nizu zaposlenih osoba prema državljanstvu u 2021.

Izvor: vlastiti izračuni na temelju Eurostata [[lfsa_agan](#)], [[lfsa_ugan](#)], [[lfsa_egaed](#)], [[lfsa_egan](#)].

Državljanima trećih zemalja i starije osobe nastavili su poticati rast zaposlenosti, dok su rezultati za mlade, niskokvalificirane radnike i osobe s invaliditetom pokazivali znakove stagnacije ili pogoršanja. Državljanima trećih zemalja 2024. činili su dvije trećine (68,0 %) rasta radne snage i više od polovine (54,2 %) rasta zaposlenosti u dobnj skupini od 15 do 64 godine, slično kao 2023. Njihov udio u radnoj snazi povećao se od 2022. do 2024. s 5,5 % na 6,5 %, a 29,9 % njih imalo je diplomu tercijskog obrazovanja 2024., u usporedbi s 20,6 % u prethodnom desetljeću. Stopa zaposlenosti za tu kategoriju radnika dosegla je 64,3 %, ali je

⁵⁵ Vidjeti: [Europska gospodarska prognoza – jesen 2025.](#), Ured za publikacije Europske unije, 2025.

i dalje niska te u njoj postoji znatan udio radnika zaposlenih u nepunom radnom vremenu, a za oba oblika rada postoji velika razlika među spolovima. Žene su i dalje općenito nedovoljno zastupljene na tržištu rada, ali su se njihovi rezultati nastavili poboljšavati, pri čemu se ukupna rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti prvi put smanjila na 10 postotnih bodova. Starije osobe (u dobi od 55 do 64 godine) i dalje su bilježile najveće postotno povećanje zaposlenosti i sudjelovanja na tržištu rada od svih dobnih skupina, pri čemu je njihova stopa zaposlenosti dodatno porasla na 65,2 %, a stopa nezaposlenosti (u dobi od 55 do 74 godine) smanjila se na 4,1 % u 2024., što je najniža stopa među svim dobnim skupinama. S obzirom na njihov sve veći udio u stanovništvu i sve dulji očekivani životni vijek, ima prostora za daljnje povećanje njihova sudjelovanja na tržištu rada. S druge strane, smanjenje udjela mladih (u dobi od 15 do 29 godina) koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih (NEET) znatno se usporilo, smanjivši se za samo 0,4 postotna boda (na 10,9 %) od početka 2023. To se dogodilo unatoč sve većem sudjelovanju u obrazovanju i osposobljavanju u skladu s nižim stopama ranog napuštanja školovanja i većim brojem osoba upisanih u tercijarno obrazovanje. Stopa nezaposlenosti mladih u dobi od 15 do 24 godine povećala se na 14,9 % u 2024., što je prvo godišnje povećanje u više od desetljeća (isključujući povećanje povezano s pandemijom bolesti COVID-19 u 2020.). Vjerojatnost da će mladi radnici nesvojevoljno imati ugovore na određeno vrijeme (13,0 %) i ugovore u nepunom radnom vremenu (6,4 %) i dalje je više nego dvostruko veća od prosjeka, pri čemu je gotovo dvije trećine njihovih ugovora na određeno vrijeme 2024. trajalo manje od 18 mjeseci. Njihova stopa rizika od siromaštva unatoč zaposlenju povišena je (10,9 % u odnosu na 8,2 % za sve radnike). U svim dobnim skupinama rast zaposlenosti i dalje je najveći među radnicima sa završenim tercijarnim obrazovanjem. S druge strane, zaposlenost niskokvalificiranih osoba porasla je samo među osobama u dobi od 15 do 24 godine, a razlika u zaposlenosti između niskokvalificiranih i visokokvalificiranih osoba (u dobi od 25 do 64 godine) i dalje je velika i iznosi 28,7 postotnih bodova. Osim toga, razlike u zaposlenosti osoba s invaliditetom naglo su se povećale 2024., s 21,4 postotna boda na 24,0 postotna boda, što je blizu najveće, dosad zabilježene vrijednosti od 24,4 postotna boda u 2019. i 2020.

Manjak radne snage i vještina se smanjio, ali je daljnji napredak i dalje ograničen strukturnim čimbenicima. Udio poslodavaca koji su prijavili manjak radne snage smanjio se na 18,2 % u drugom tromjesečju 2025. u odnosu na najvišu razinu od 27,8 % u drugom tromjesečju 2022.⁵⁶ Stopa slobodnih radnih mjesta nastavila se smanjivati u svim sektorima 2024. te je prvi put u drugom tromjesečju 2025. pala ispod razina prije pandemije (2,1 % u odnosu na 2,2 % u četvrtom tromjesečju 2019.), ali je i dalje visoka u administrativnim i pomoćnim uslužnim djelatnostima (3,0 %). Ta su poboljšanja uglavnom posljedica slabijih očekivanja u području zapošljavanja i poslovnih očekivanja, manjeg zadržavanja radne snage⁵⁷ i stalnog priljeva državljana trećih zemalja. Tome je možda pridonijelo i smanjenje obrazovne neusklađenosti (mjerene makroekonomskom neusklađenošću vještina⁵⁸ i stopama prekvalificiranosti) i neusklađenosti između sektora (mjerene disperzijom stopa slobodnih radnih mjesta po sektorima), što je u skladu s nižim omjerom slobodnih radnih mjesta i nezaposlenih osoba. Međutim, i dalje postoje dugoročni strukturni problemi, uključujući

⁵⁶ [Europska anketa poduzeća i potrošača.](#)

⁵⁷ [Europska anketa poduzeća i potrošača.](#) Pokazatelj odražava udio poduzeća koja očekuju da će se njihovi rezultati smanjiti, ali da će se njihova zaposlenost povećati ili ostati nepromijenjena.

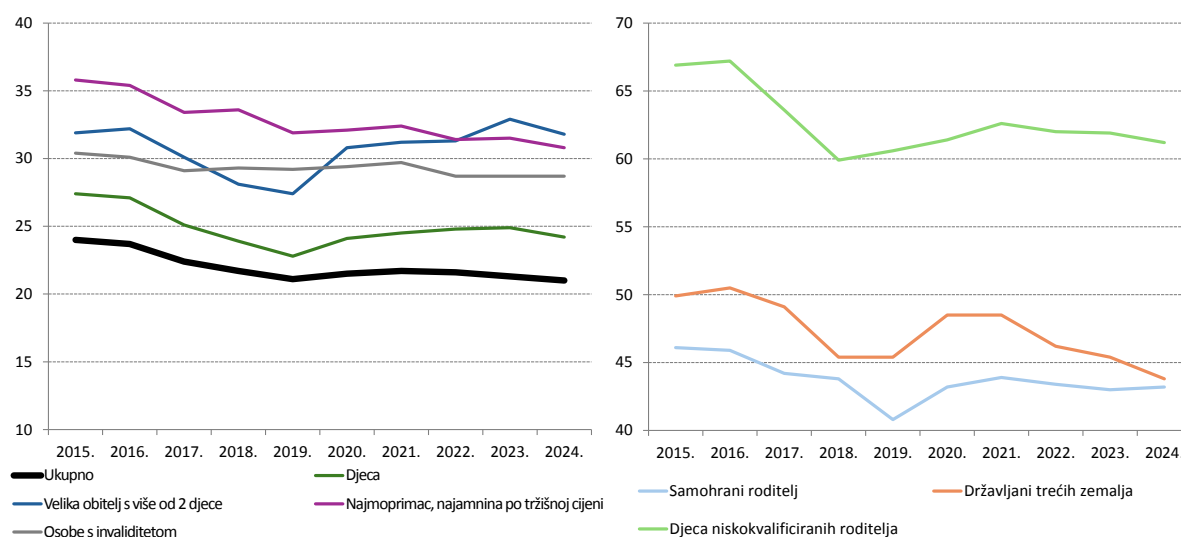
⁵⁸ Vidjeti: Europska komisija (2015.), [Analitička internetska bilješka – Mjerenje neusklađenosti vještina](#) – 7/2015, Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg.

demografske promjene, promjenjive potrebe tržišta rada povezane sa zelenom i digitalnom tranzicijom i pitanja kvalitete radnih mjesta⁵⁹.

Realne plaće oporavile su se 2024., što je poduprlo kupovnu moć kućanstava i smanjilo nejednakost, ali su ostale ispod razina prije pandemije. Nakon što je u drugoj polovini 2023. postao pozitivan, rast realnih plaća povećao se 2024. na 2,7 % godišnje, što je pridonijelo stabilnom rastu realnog bruto raspoloživog dohotka kućanstava od 2,3 %. Kupovna moć se 2024. nije vratila na razine iz 2019. Predviđa se da će se rast realnih plaća usporiti na 1,3 % u 2025. i 1,1 % u 2026. zbog gospodarske neizvjesnosti⁶⁰. Siromaštvo unatoč zaposlenju smanjilo se 2024. na 8,2 %, nakon što su znatna povećanja minimalne plaće posljednjih godina pomogla suzbiti učinak inflacije na radnike s niskim dohotkom. Dohodovna nejednakost (mjerena omjerom S80/S20) također se smanjila na 4,66 u 2024., u skladu s općim trendom u posljednjih deset godina.

Slika 1.2: Stopa siromaštva i socijalne isključenosti i dalje je visoka, posebno za ranjive skupine

Stope rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti za cjelokupno stanovništvo i ranjive skupine (%)

Izvor: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], [[ilc_peps03n](#)], [[ilc_peps05n](#)], [[ilc_peps07n](#)], [[ilc_peps60n](#)] [[hlth_dpe010](#)].

Stope siromaštva i socijalne isključenosti blago su se smanjile, ali su i dalje visoke, posebno među ranjivim skupinama. Udio osoba izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti (AROPE) 2024. prvi je put pao ispod razina prije pandemije (na 21,0 % u odnosu na 21,1 % u 2019.), nakon poboljšanja od 0,3 postotna boda, uglavnom zbog znatnog smanjenja teške materijalne i socijalne oskudice u svim dobnim skupinama⁶¹. Međutim, rizici od siromaštva djece i dalje su visoki: stopa AROPE za djecu iznosila je 24,2 %, što je i dalje 1,4 postotna boda iznad razina prije pandemije bolesti COVID-19, unatoč poboljšanju od 0,7 postotnih bodova u odnosu na 2023. i velikom učinku socijalnih transfera za tu dobnu skupinu. Vjerojatnost da će djeca roditelja s niskim stupnjem obrazovanja biti izložena riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti gotovo je šest puta veća nego za djecu

⁵⁹ Eurofound. 2025.: *Living and working in Europe 2024.* poglavlje 2.

⁶⁰ Na temelju proljetne prognoze Europske komisije.

⁶¹ Svi podaci u ovom odlomku temelje se na dohocima referentne dohodovne godine koja je godina istraživanja za Irsku i prethodna godina za sve ostale države članice. Brze procjene Eurostata koje se odnose na dohotke za 2024. upućuju na to da su stope AROP u EU-u u prosjeku i u većini država članica bile stabilne (vidjeti Eurostat, [Brze procjene dohodovne nejednakosti i pokazatelja siromaštva za 2024. \(FE 2024.\)](#), [eksperimentalni rezultati](#). Verzija 1 – lipanj 2025.).

visokoobrazovanih roditelja (61,2 % u odnosu na 11,0 %), dok je taj rizik daleko najveći za kućanstva sa samohranim roditeljem (43,2 %). Stope AROPE povišene su i među osobama s invaliditetom (28,7 %) i državljanima trećih zemalja (43,8 %) (vidjeti sliku 1.2.). Iako su se stope za potonje brzo poboljšale od 2021., rezultati za osobe s invaliditetom stagniraju, a Romi⁶² su i dalje izloženi vrlo visokom riziku od siromaštva. Razina siromaštva (jaz rizika od siromaštva) neznatno se smanjila 2024., osim za starije osobe (u dobi od 65 i više godina). U Strategiji EU-a za borbu protiv siromaštva (vidjeti okvir 8.) poziva se na poduzimanje znatnih dodatnih mjera kako bi se postigao EU-ov cilj smanjenja siromaštva do 2030., uključujući podcilj smanjenja siromaštva djece (vidjeti okvir s ciljevima u odjeljku 2.4.1.), te kako bi se siromaštvo iskorijenilo do 2050.

Cijene stambenih nekretnina rasle su brže od dohotka tijekom posljednjeg desetljeća zbog čega je sve teže osigurati priuštivost stanovanja. Tijekom tog razdoblja cijene stambenih nekretnina u EU-u rasle su u prosjeku za oko 10 % brže od dohotka, što je smanjilo priuštivost, osobito zbog viših kamatnih stopa na kraju razdoblja. Istodobno, nedovoljno razvijena tržišta najma nekretnina često nisu pružala učinkovite alternative. Udio osoba preopterećenog troškovima stanovanja donekle se smanjio 2024. u EU-u zbog usporavanja rasta cijena energije i komunalnih usluga, ali je i dalje bio oko osam puta veći za osobe koje žive u kućanstvima izloženima riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti (31,1 %) u odnosu na osobe u drugim kućanstvima (3,8 %). Prenapučenost se prvi put pogoršala (ne računajući 2020.) i dosegla 16,9 %. S druge strane, udio kućanstava koja ne mogu dovoljno zagrijati svoje domove smanjio se na 9,2 % zbog smanjenja troškova povezanih s energijom, ali je i dalje znatno iznad razine iz 2021. (6,9 %). Osim toga, beskućništvo je u porastu u cijelom EU-u, što postaje sve veći društveni problem.

⁶² Vidjeti: Agencija EU-a za temeljna prava, [Rights of Roma and Travellers in 13 European countries, 2024.](#)

POGLAVLJE 2. ZAPOSLENOST I SOCIJALNE REFORME – REZULTATI I AKTIVNOSTI DRŽAVA ČLANICA

2.1. Smjernica br. 5: Povećanje potražnje za radnom snagom

U ovom se odjeljku razmatra provedba smjernice br. 5 za zapošljavanje, kojom se državama članicama preporučuje stvaranje uvjeta koji potiču potražnju za radnom snagom i otvaranje radnih mjesta u skladu s načelima europskog stupa socijalnih prava br. 4 (aktivna potpora zapošljavanju) i br. 6 (plaće). U odjeljku 2.1.1. opisuju se ključna kretanja na tržištu rada koja ujedno odražavaju i njihov utjecaj na konkurentnost i učinak nedavnog povećanja gospodarske neizvjesnosti. U odjeljku 2.1.2. navode se mjere koje su države članice provele u tim područjima, osobito mjere za povećanje zaposlenosti i podupiranje otvaranja radnih mjesta u kontekstu manjka radne snage i vještina.

2.1.1. Ključni pokazatelji

Tržište rada EU-a 2024. i početkom 2025. ostalo je otporno, uz umjeren, ali i dalje postojan rast zaposlenosti i određenu uzlaznu konvergenciju u državama članicama. U drugom tromjesečju 2025. zaposleno je više od 900 000 dodatnih radnika u odnosu na drugo tromjesečje 2024. pa je ukupna zaposlenost porasla na 220,1 milijun. Stopa zaposlenosti (dobna skupina od 20 do 64 godine) 2024. je dosegla 75,8 %, (0,5 postotnih bodova više nego 2023.), a u drugom tromjesečju 2025. rekordno visoku razinu od 76,2 %. Stoga je glavni cilj EU-a od najmanje 78 % zaposlenih do 2030. ostvariv⁶³, vidjeti okvir s ciljevima 1. Iako se rast zaposlenosti dodatno usporio (s 1,2 % u 2023. na 0,8 % u 2024.), i dalje je pozitivan i pokazuje otpornost tržišta rada posljednjih godina, unatoč povećanim gospodarskim i geopolitičkim neizvjesnostima. Stopa zaposlenosti povećala se u 21 državi članici, a najviše u Hrvatskoj, Grčkoj i Malti, vidjeti sliku 2.1.1. S druge strane, smanjenja su zabilježena u Finskoj, Švedskoj, Luksemburgu, Estoniji i Latviji. Italija, Rumunjska, Španjolska i Belgija u „kritičnom su stanju”, s relativno niskim stopama zaposlenosti (ispod 72,5 %) i ispodprosječnim poboljšanjima (Belgija). Za Francusku, Luksemburg i Finsku „potrebno je praćenje”, nakon tek neznatno iznadprosječnih poboljšanja s relativno niskih razina (Francuska) ili smanjenja s već ispodprosječnih razina (Luksemburg) i na ispodprosječne razine (Finska). S druge strane, Nizozemska, Malta i Češka ostvaruju „najbolje rezultate”, sa stopama zaposlenosti iznad 82 %. Općenito se može primijetiti postupna konvergencija stopa zaposlenosti među državama članicama. Rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti dodatno se smanjila za 0,2 postotna boda od 2023. do 2024. jer se stopa za žene povećala nešto brže (sa 70,2 % na 70,8 %) nego za muškarce (s 80,4 % na 80,8 %).

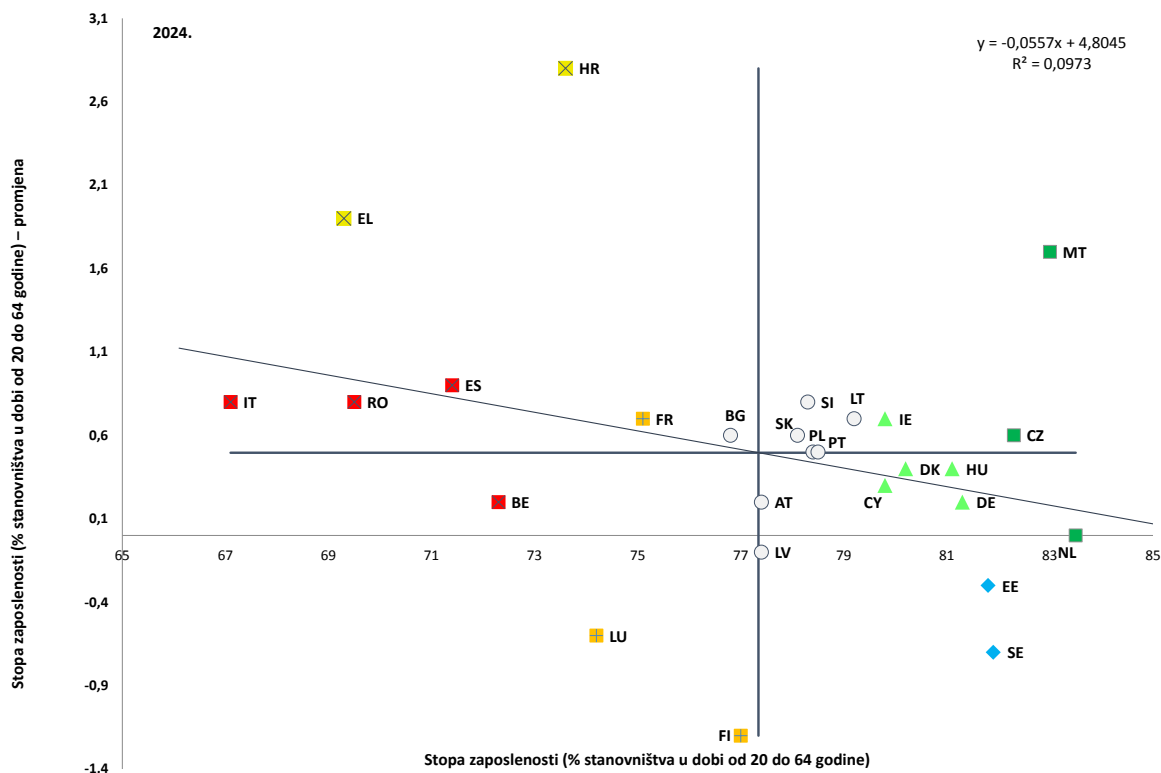
Do rasta zaposlenosti je došlo zbog sve većeg sudjelovanja radne snage i smanjenja nezaposlenosti, pri čemu je najviše radnih mjesta otvoreno u uslužnom i javnom sektoru. U EU-u je 2024. bilo 259,8 milijuna radno sposobnog stanovništva (u dobi od 20 do 64 godine), što je gotovo jednako kao 2023. Prema podacima iz ankete o radnoj snazi stopa sudjelovanja na tržištu rada (dobna skupina od 20 do 64 godine) povećala se 2024. na 81,5 % (s 81,1 % u 2023.). Prema podacima iz nacionalnih računa u 2024. je otvoreno 0,94 milijuna radnih mjesta u privatnom sektoru, uglavnom u sektorima veleprodaje, maloprodaje, pružanja smještaja, prijevoza i IKT-a⁶⁴. Znatno je pridonio i javni sektor.

⁶³ Vidjeti: Europska komisija, [Izjava iz Porta i ciljevi](#), 2021.

⁶⁴ Europska komisija (2025.), [Europska ekonomska prognoza: proljeće 2025.](#), Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg.

Slika 2.1.1.: Zaposlenost je nastavila rasti u većini država članica u 2024.

Stopa zaposlenosti (20 – 64 godine), razine iz 2024. i promjene u odnosu na prethodnu godinu (u %, glavni pokazatelj u pregledu socijalnih pokazatelja)

Napomena: sjecište osi predstavlja neponderirani prosjek EU-a. Legenda je navedena u Prilogu. definicija se razlikuje za ES i FR. Prekid u nizu za BG.

Izvor: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], anketa EU-a o radnoj snazi.

I dalje postoje znatne regionalne razlike među državama članicama i unutar njih, uključujući najudaljenije regije. Na razini NUTS 2 najviše stope zaposlenosti 2024. zabilježene su u finskoj regiji Åland (86,4 %) i poljskoj regiji glavnoga grada Warszawski stołeczny (86,2 %), dok su najniže stope zabilježene u južnim talijanskim regijama Kampanija (49,4 %) i Kalabrija (48,5 %). Mnoge regije s relativno niskim stopama zaposlenosti su ruralne, rijetko naseljene ili rubne regije, posebno u južnoj Španjolskoj i Italiji, velikom dijelu Grčke, dijelovima Rumunjske i najudaljenijim regijama Francuske. U tim područjima obično postoje ograničene mogućnosti zapošljavanja, osobito za osobe sa srednjim i visokim razinama vještina⁶⁵. Rezultati zapošljavanja razlikuju se i među državama članicama. Razlike su najveće u baltičkim i srednjoeuropskim zemljama, a najmanje na jugu EU-a (osim u Bugarskoj, Cipru i Malti) (vidjeti sliku 5. u Prilogu 5.). Sve istočne zemlje te Litva, Danska, Irska, Portugal i Španjolska prijavile su 2024. najviše stope zaposlenosti u regijama glavnoga grada. S druge strane, u Belgiji, Njemačkoj i Austriji u regijama glavnoga grada zabilježene su neke od najnižih stopa zaposlenosti. U najudaljenijim regijama Španjolske i Francuske stope zaposlenosti iznose manje od 67,3 %, a u Gvajani svega 51,1 %. Nasuprot tome, stope zaposlenosti u najudaljenijim portugalskim regijama blizu su prosjeka EU-a.

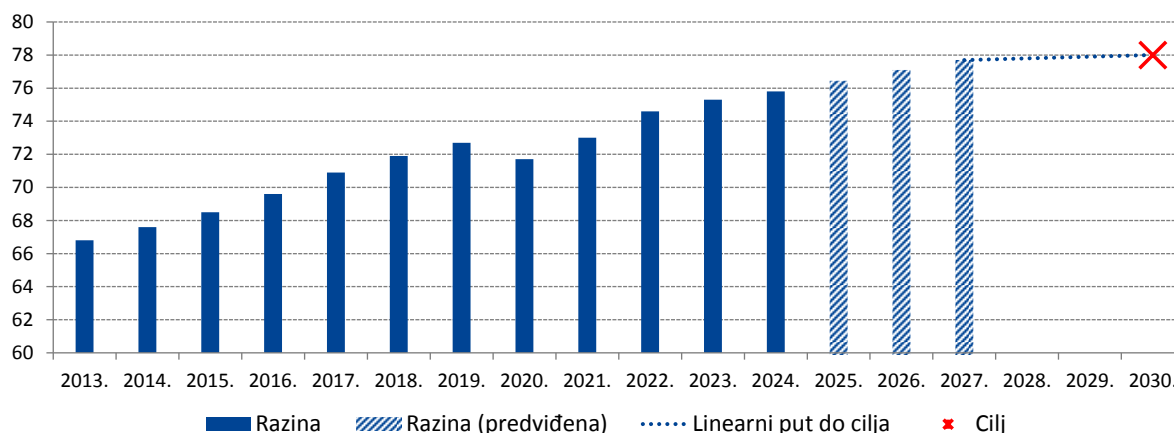
⁶⁵ [Statistike tržišta rada na regionalnoj razini – objašnjenja statističkih podataka – Eurostat](#)

Okvir s ciljevima 1: Napredak u ostvarivanju cilja u pogledu stope zaposlenosti do 2030.

Rast zaposlenosti usporio se 2024., ali EU je trenutačno i dalje na pravom putu da ostvari svoj glavni cilj u pogledu zaposlenosti do 2030. Stopa zaposlenosti u EU-u 2024. rasla je sporije nego 2023., uz povećanje od 0,5 postotnih bodova na 75,8 %, zbog čega je razlika u odnosu na cilj od 78 % iznosila samo 2,2 postotna boda, a za ostvarivanje cilja preostalo je šest godina. Na temelju najnovijih demografskih projekcija Eurostata prosječna godišnja stopa rasta zaposlenosti od 0,35 % od 2024. do 2030. bila bi dovoljna za postizanje tog cilja. Za usporedbu, zaposlenost je u prosjeku rasla za 1,1 % godišnje u razdoblju prije pandemije (2013. – 2019., vidjeti slike u nastavku). Prema Komisijinoj jesenskoj prognozi 2025. predviđa se da će se zaposlenost tijekom razdoblja obuhvaćenog prognozom povećati brzinom iznad potrebne, tj. za 0,5 % u 2025. i 2026. te 0,4 % u 2027. Općenito govoreći, EU dobro napreduje prema ostvarenju svojeg cilja u pogledu zaposlenosti do 2030.

EU je na dobrom putu da ostvari svoj glavni cilj u pogledu zaposlenosti do 2030.

Stopa zaposlenosti u EU-27 i povezani glavni cilj EU-a za 2030. (osobe u dobi od 20 do 64 godine, % stanovništva)

Napomena: vrijednosti za 2025., 2026. i 2027. temelje se predviđenom rastu zaposlenosti iz Komisijine jesenske prognoze 2025. te predviđenom rastu stanovništva i radno sposobnog stanovništva prema Eurostatovim projekcijama stanovništva za 2023.

Izvor: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)]; prognoza rasta zaposlenosti, [jesenska prognoza Europske komisije 2025.](#) [Eurostatove projekcije stanovništva, Europop 2023.](#)

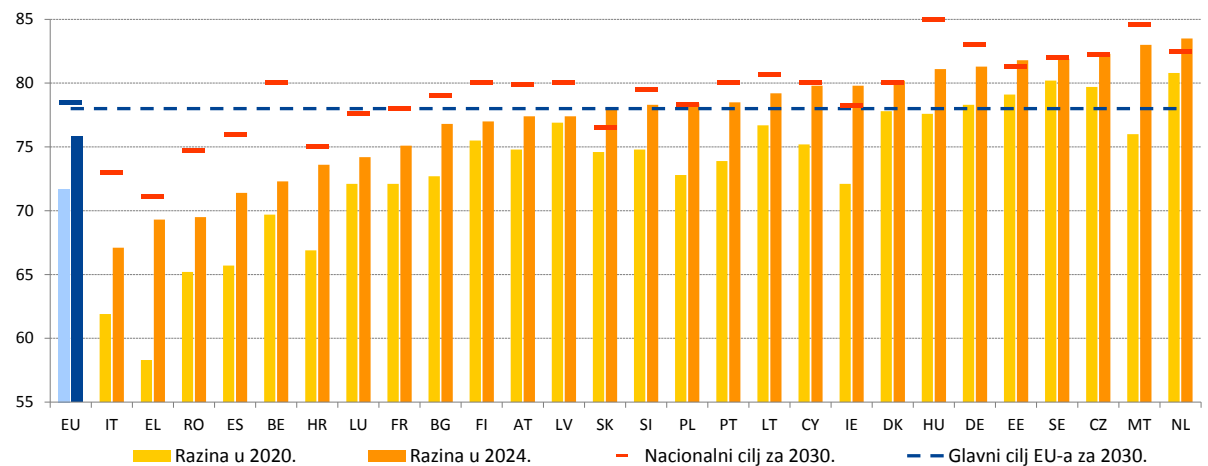
Većina država članica postigla je daljnji napredak u ostvarivanju svojih nacionalnih ciljeva u pogledu zaposlenosti u 2024.⁶⁶ U sedam zemalja, odnosno u Slovačkoj, Irskoj, Nizozemskoj, Estoniji, Danskoj, Poljskoj i Češkoj, stopa zaposlenosti 2024. već je bila viša od odgovarajuće ciljne vrijednosti za 2030. (vidjeti prethodnu sliku), dok se u Švedskoj neznatno smanjila ispod svoje ciljne vrijednosti. Od 20 zemalja koje su i dalje ispod ciljne vrijednosti, njih 16 smanjilo je tu razliku 2024., a 14 ih je sad unutar tri postotna boda od svoje ciljne vrijednosti. Najveće preostale razlike zabilježene su u Belgiji (7,7 postotnih bodova), Italiji (5,9 postotnih bodova), Rumunjskoj (5,2 postotna boda) i Španjolskoj (4,6

⁶⁶ U listopadu 2022. skupina za pokazatelje Odbora za zapošljavanje postigla je dogovor o metodološkom pristupu za praćenje napretka u ostvarivanju nacionalnih ciljeva zaposlenosti u kontekstu europskog semestra. Ovaj je odjeljak pripremljen na temelju te dogovorene metodologije. Vidjeti [Godišnje izvješće Odbora za zapošljavanje o uspješnosti zapošljavanja za 2025.](#) i [Instrument Odbora za zapošljavanje za praćenje uspješnosti zapošljavanja za 2025.](#)

postotnih bodova). U tri četvrtine država članica rast zaposlenosti bio je ispod prosjeka prije pandemije (2013. – 2019., vidjeti sliku u nastavku)⁶⁷ jer su u njima zabilježene više stope zaposlenosti i smanjenje radno sposobnog stanovništva. Međutim, u 19 država članica godišnji rast zaposlenosti ostao je na razini ili iznad razine potrebne za postizanje nacionalnog cilja⁶⁸. Samo su Luksemburg, Finska, Švedska, Belgija, Bugarska, Mađarska i Latvija 2024. zabilježile rast koji je ispod prosjeka prije pandemije i stope potrebne za postizanje cilja, iako je Švedska i dalje blizu svojeg cilja.

Četvrtina država članica premašila je 2024. svoje nacionalne ciljeve, a polovina ih je bila unutar 3 postotna boda od svojeg cilja

Stopa zaposlenosti (2020. i 2024., osobe u dobi od 20 do 64 godine, % stanovništva); nacionalni ciljevi i ciljevi EU-a za 2030.

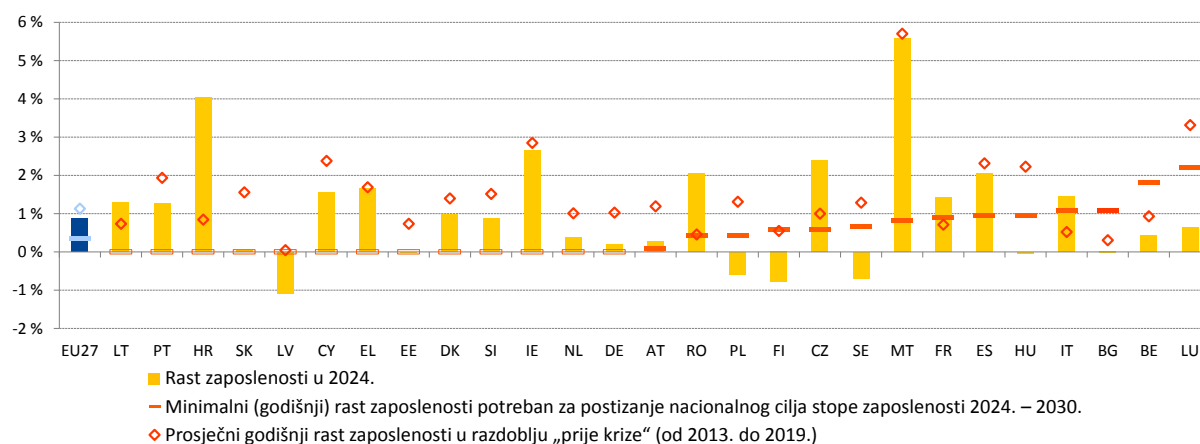
Izvor: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)] i tablica s nacionalnim ciljevima za 2030. kako je prikazano u Prilogu 1.

⁶⁷ Zbog smanjenja broja stanovnika utvrđeno je da je većini država članica potreban niži minimalni godišnji rast zaposlenosti nego u razdoblju prije krize kako bi ostvarile svoje nacionalne ciljeve. Vidjeti [Godišnje izvješće Odbora za zapošljavanje o uspješnosti zapošljavanja za 2025.](#)

⁶⁸ U nekim je državama članicama takav minimalni potrebni rast zaposlenosti negativan, što odražava predviđeno smanjenje radno sposobnog stanovništva i/ili činjenicu da su njihovi nacionalni ciljevi već ostvareni.

U više od dvije trećine država članica rast zaposlenosti 2024. bio je na dobrom putu k ostvarenju nacionalnog cilja za 2030.

Rast zaposlenosti 2024. (osobe u dobi od 20 do 64 godine, godišnja promjena u %) u odnosu na prosječni godišnji rast zaposlenosti u razdoblju od 2013. do 2019. i minimalni godišnji rast zaposlenosti potreban za ostvarenje nacionalnih ciljnih stopa zaposlenosti do 2030.

Napomena: definicija se razlikuje za ES i FR. Prekid u nizu za BG u 2024. Države članice koje su već ostvarile ili premašile svoje nacionalne ciljeve ili se očekuje da će ih ostvariti (u scenariju bez promjene politike), prvenstveno zbog smanjenja radno sposobnog stanovništva, označene su s nultim minimalnim godišnjim rastom zaposlenosti.

Izvor: izračuni GU-a EMPL na temelju podataka Eurostata [[lfsi_emp_a](#)] i [Europop 2023](#).

Ukupni broj odrađenih sati povećao se gotovo jednakom brzinom kao i zaposlenost 2024., a prosječni broj odrađenih sati po zaposleniku dugoročno se smanjivao. Broj odrađenih sati 2024. premašio je onaj iz 2019. (razine prije pandemije bolesti COVID-19) u svim državama članicama osim Njemačke, Latvije, Mađarske, Austrije i Slovačke. Međutim, s obzirom na to da se zaposlenost posljednjih godina povećala bez odgovarajućeg povećanja ukupnog broja odrađenih sati, prosječni sati po zaposleniku u većini su zemalja i dalje niži od onih iz 2019. (razine prije pandemije bolesti COVID-19). U 2024. došlo je do smanjenja rada u punom radnom vremenu za 0,2 sata (38,8 sati) i povećanja rada u nepunom radnom vremenu za 0,1 sat (21,8 sati)⁶⁹. U 2024. je 6,6 % zaposlenika radilo prekovremeno (> 49 sati tjedno), što je 0,5 postotnih bodova manje nego 2023., što je odraz strukturnih promjena kao što je sve veći udio žena među zaposlenima, za koje je manje vjerojatno da će raditi prekovremeno⁷⁰. Tome je možda pridonijela i sve veća važnost koja se posvećuje kvaliteti radnih mjesta (vidjeti odjeljak 2.3.1.), uključujući aspekte kao što su psihosocijalni rizici, dobrobit, ravnoteža između poslovnog i privatnog života, digitalizacija i intenzivniji rad.

Slab rast produktivnosti rada i dalje predstavlja problem u srednjoročnom razdoblju.

Produktivnost rada po satu povećala se 2024. za 0,3 % (u odnosu na rast BDP-a po stanovniku od 0,7 %), nakon smanjenja od 0,7 % u 2023.⁷¹ Tijekom posljednja dva i pol desetljeća rast produktivnosti rada kontinuirano se uspoređivao te je u razdoblju od 2000. do 2007. godine u prosjeku iznosio 1,5 % godišnje, u razdoblju od 2010. do 2019. godine 1,2 %, a u razdoblju od 2021. do 2024. godine 0,1 %. U prognozama se predviđaju poboljšanja 2025., 2026. i 2027. kojima bi se u većini država članica mogli nadoknaditi gubici od 2023. Međutim, strukturno niska produktivnost rada predstavlja rizik za konkurentnost, osobito u

⁶⁹ Vidjeti: Europska komisija, [Zapošljavanje i socijalna kretanja u Europi 2025.](#), Ured za publikacije Europske unije, 2025.

⁷⁰ Eurostat [[lfsa_qoe_3a2](#)], anketa EU-a o radnoj snazi.

⁷¹ Eurostat [[nama_10_pl_ulc](#)], nacionalni računi.

kontekstu starenja stanovništva, što utječe na rast, otvaranje radnih mjesta i životni standard⁷². Od 2018. udio dodane vrijednosti proizvodnje smanjivao se brže od njezina udjela u zaposlenosti, što je dovelo do manjeg rasta produktivnosti u usporedbi s ostatkom gospodarstva. To je znatna promjena u odnosu na povijesne obrasce i povećalo je oslanjanje na uslužni sektor kako bi se održao rast produktivnosti. Za rješavanje problema slabog rasta produktivnosti potrebno je brže uvođenje tehnologije i davanje prioriteta inovacijama i aktivnostima utemeljene na znanju⁷³. Kako je istaknuto u Draghijevu izvješću, prilagodba sustava obrazovanja i osposobljavanja novim potrebama za vještinama, posebno za potrebe usporedne tranzicije, kao i davanje prednosti obrazovanju odraslih te strukovnom obrazovanju i osposobljavanju presudni su za poticanje konkurentnosti. Smanjenjem administrativnih prepreka, poticanjem inovacija i pružanjem podrške učinkovitim kolektivnom pregovaranju može se pridonijeti povećanju produktivnosti uz istodobno održavanje rasta plaća i konkurentnosti.

Iako se smanjuje s vrhunca zabilježenog nakon pandemije, manjak radne snage i dalje je visok te i dalje ograničava aktivnost poduzeća u ključnim sektorima. Stopa slobodnih radnih mjesta u EU-u smanjila se s 3,1 % u drugom tromjesečju 2022. na 2,1 % u drugom tromjesečju 2025. Iako je to ispod tromjesečnog prosjeka od 2,9 % za razdoblje 2022. – 2023., i dalje je iznad prosjeka prije pandemije od 1,7 % zabilježenog od 2013. do 2019. U drugom tromjesečju 2025. najviše stope slobodnih radnih mjesta zabilježene su u Nizozemskoj, Belgiji i Austriji (iznad 3,4 %), a najniže u Španjolskoj, Poljskoj i Rumunjskoj (ispod 0,8 %). Znatan udio rukovoditelja navodi da manjak radne snage i dalje ograničava proizvodnju, uz tek neznatno poboljšanje u usporedbi s godinom ranije⁷⁴. Sektori u kojima je taj manjak najizraženiji su, među ostalim, usluge pružanja smještaja, administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti, stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti, građevinarstvo te informacijska i komunikacijska tehnologija⁷⁵. Zbog strukturnih čimbenika, među ostalim demografskih promjena i potreba za novim vještinama koje proizlaze iz zelene i digitalne tranzicije, manjkovi u određenim sektorima vjerojatno će se nastaviti⁷⁶. Unatoč smanjenju početkom 2025., zadržavanje radne snage, odnosno situacija u kojoj poduzeća zadržavaju više zaposlenika nego što je odmah potrebno za trenutne razine proizvodnje, i dalje je na visokoj razini od 2023., što bi moglo usporiti budući rast zaposlenosti, iako stalni manjak u sektorima s velikim rastom, uključujući IKT i sektor skrbi, upućuje na kontinuirani potencijal za otvaranje radnih mjesta pod uvjetom da se osiguraju dobri radni uvjeti.

Okvir 1. o europskom stupu socijalnih prava: Preispitivanje Akcijskog plana za socijalnu ekonomiju u sredini programskog razdoblja

Socijalna ekonomija znatno doprinosi modelu socijalnog tržišnog gospodarstva EU-a i održivom blagostanju. Sveobuhvatni je cilj socijalne ekonomije dati prednost socijalnim i okolišnim ciljevima, a ne dobiti. Stoga većinu dobiti ponovno ulaže u dobre svrhe koje služe kolektivnom interesu i slijedi demokratsko ili participativno upravljanje. Ekosustav socijalne

⁷² Vidjeti: [Europska gospodarska prognoza – jesen 2025., Ured za publikacije Europske unije, 2025.](#)

⁷³ Europska komisija, [Kretanja na tržištu rada i kretanja plaća u Europi, godišnji pregled za 2025.](#), Ured za publikacije Europske unije, 2025.

⁷⁴ Europska komisija, [Istraživanje poslovnih subjekata i potrošača.](#) Udio rukovoditelja u građevinskom, uslužnom i industrijskom sektoru koji kao ograničenje navode manjak radne snage iznosi 27,4 %, 23 % odnosno 18,2 % u drugom tromjesečju 2025.

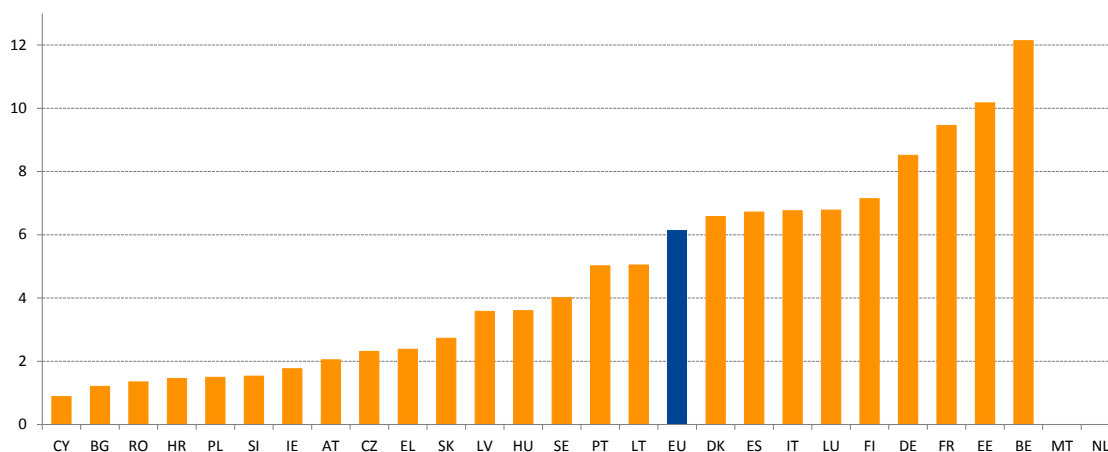
⁷⁵ Statistička klasifikacija NACE Rev. 2, kategorije od B do S.

⁷⁶ Vidjeti: [Europska gospodarska prognoza – jesen 2025., Ured za publikacije Europske unije, 2025.](#)

ekonomije u EU-u⁷⁷ obuhvaća više od 4,3 milijuna subjekata. Subjekti socijalne ekonomije imaju različite poslovne i organizacijske modele i djeluju u različitim sektorima, uključujući poljoprivredu, građevinarstvo, trgovinu, energetiku, IKT, financije, zdravstvo, obrazovanje, socijalne usluge i kulturu. Takvi subjekti mogu pomoći u nadoknađivanju manjka u uslužnom sektoru i ponuditi inovativna, prilagođena rješenja, npr. u području zdravstvene i socijalne skrbi (pri čemu 3,3 milijuna od 11,5 milijuna osoba zaposlenih u socijalnoj ekonomiji EU-a radi). Kako bi pomogla u razvoju ekosustava, Europska komisija donijela je 2021. Akcijski plan za socijalnu ekonomiju s tri glavna cilja: (i) stvaranje odgovarajućih okvirnih uvjeta, (ii) stvaranje prilika (uključujući pristup financiranju) i potpora izgradnji kapaciteta, (iii) jačanje priznavanja socijalne ekonomije i njezina potencijala⁷⁸.

Udio zaposlenih u socijalnoj ekonomiji razlikuje se među državama članicama EU-a

Udio osoba zaposlenih u subjektima socijalne ekonomije u EU-u (% ukupnog broja zaposlenih), 2023.

Napomene: podaci nisu dostupni za MT i NL. S podacima bi trebalo postupati kao s minimalnim vrijednostima jer mali broj država članica dostavlja nacionalne statističke podatke o socijalnoj ekonomiji. Različite nacionalne definicije i razine priznavanja socijalne ekonomije dovode do poteškoća u utvrđivanju svih organizacija socijalne ekonomije u podacima.

Izvor: Usporedba socioekonomskih rezultata socijalne ekonomije EU-a.

Potrebno je poduzeti dodatne mjere kako bi se mobilizirao puni potencijal socijalne ekonomije. Razina priznavanja socijalne ekonomije, okvirni uvjeti za njezino funkcioniranje i pristup financiranju razlikuju se među državama članicama. Oko 6,3 % zaposlenog stanovništva EU-a radilo je 2023. u socijalnoj ekonomiji. Uočene su znatne razlike u udjelu osoba koje rade u socijalnoj ekonomiji. U Belgiji i Estoniji taj je udio bio veći od 10 %, dok je u sedam drugih država članica (Cipar, Bugarska, Rumunjska, Hrvatska, Poljska, Slovenija, Irska) bio manji od 2 % (vidjeti prethodnu sliku). To ukazuje na neujednačen razvoj socijalne ekonomije u državama članicama, ali i na njezin neiskorišteni potencijal za rast i otvaranje radnih mjesta u mnogim zemljama i regijama koji bi se mogao aktivirati uz potporu odgovarajućih mjera.

Europska komisija 2026. provest će preispitivanje Akcijskog plana za socijalnu ekonomiju u sredini programskog razdoblja kako bi ocijenila napredak i odgovorila na nove izazove. Većina od 63 mjere na razini EU-a uključene u Akcijski plan već je provedena ili se trenutačno provodi. Ključni korak bila je Preporuka o okvirnim uvjetima za socijalnu

⁷⁷ Vidjeti: Europska komisija i dr., [Benchmarking the socio-economic performance of the EU social economy – improving the socio-economic knowledge of the proximity and social economy ecosystem](#), Ured za publikacije Europske unije, 2024.

⁷⁸ Vidjeti: [Akcijski plan za socijalnu ekonomiju](#).

ekonomiju koju je Vijeće donijelo 2023. kako bi poduprlo države članice u promicanju socijalne ekonomije u svim područjima politika. Portal EU-a za socijalnu ekonomiju pokrenut je kao jedinstvena kontaktna točka za relevantne informacije i resurse. Od 2022. koristi se više financijskih proizvoda u okviru sastavnice za socijalna ulaganja i vještine programa InvestEU. Zbog velike potražnje (do kraja 2024. odobreno je 1,54 milijarde EUR jamstva u okviru spomenute sastavnice) jamstvo EU-a se 2025. povećalo⁷⁹. U preispitivanju u sredini programskog razdoblja razmotrit će se sva postignuća i plan uskladiti s novim izazovima, zadržavajući fokus na ostvarenje ciljeva do 2030.

Nekoliko država članica nedavno je poduzelo korake za donošenje zakonodavnih okvira ili strategija za socijalnu ekonomiju. U **Češkoj** je Zakon o socijalnim poduzećima za radnu integraciju stupio na snagu u siječnju 2025., a vlada je u srpnju 2025. odobrila strateški okvir za socijalno poduzetništvo za razdoblje 2026. – 2030. **Irska** je u srpnju 2024. donijela nacionalnu politiku za socijalna poduzeća za razdoblje 2024. – 2027. pod nazivom „Trgovanje s učinkom”. U **Belgiji** Flandrija provodi ulaganja koja će omogućiti otvaranje 1000 dodatnih subvencioniranih radnih mjesta u socijalnoj ekonomiji do kraja parlamentarnog saziva 2024. – 2029. **Španjolska** je izmijenila svoj Zakon o zadrugama kako bi pojasnila vrste subjekata u sektoru i ažurirala ciljeve za potporu javne politike. U lipnju 2024. pokrenula je i Fond za socijalni učinak u vrijednosti od 400 milijuna EUR za potporu socijalnim ulaganjima i ulaganjima u okoliš, među ostalim u subjekte socijalne ekonomije. **Poljska** je predložila izmjenu Zakona o socijalnoj ekonomiji kako bi se proširila definicija socijalne ekonomije, olakšala pravila za socijalna poduzeća, poboljšali alati za potporu i pojačale mjere za reintegraciju i koordinaciju. **Rumunjska** je u travnju 2025. pokrenula projekt u okviru fonda ESF+ pod nazivom „Promicanje praćenja i evaluacije razvoja socijalne ekonomije i socijalnog poduzetništva”, čiji je cilj razvoj nacionalne strategije za socijalnu ekonomiju.

Programi skraćenog radnog vremena, uz potporu iz instrumenta SURE, nude pouke za upravljanje budućim gospodarskim šokovima. Prema završnoj evaluaciji instrumenta EU-a za privremenu potporu radi smanjenja rizika od nezaposlenosti u izvanrednoj situaciji (SURE)⁸⁰, procjenjuje se da je programima za očuvanje radnih mjesta, uključujući one koji se financiraju u okviru instrumenta SURE, u državama članicama korisnicama 2020. sačuvano između 1,03 milijuna i 1,66 milijuna radnih mjesta. Procjene upućuju na to da je takvim programima 2020. i 2021. bilo zaštićeno 13,3 % odnosno 1,1 % radnih mjesta⁸¹. U trenutačnom kontekstu povećane nesigurnosti uzrokovane geopolitičkim napetostima i planiranog smanjenja broja radnih mjesta u ključnim sektorima, nekoliko država članica sve više koristi programe skraćenog radnog vremena. Korištenje različitih strategija uvedenih tijekom pandemije znatno pridonosi poboljšanju strukture i učinkovitosti takvih programa u cijelom EU-u. Dokazi upućuju na to da su programi skraćenog radnog vremena najučinkovitiji tijekom privremenih kriza, pri čemu se prednost daje ranjivim poduzećima i radnicima, a istodobno se izbjegava potpora za dugoročno neodrživa radna mjesta⁸².

⁷⁹ Vidjeti: [Pokazatelji programa InvestEU](#).

⁸⁰ Vidjeti [SWD\(2025\) 47 final](#).

⁸¹ Europska komisija, [Kretanja na tržištu rada i kretanja plaća u Europi – godišnji pregled 2021.](#), Ured za publikacije Europske unije, 2021. i Eurofound [Weathering the crisis: How job retention schemes preserved employment and incomes during the pandemic](#), Ured za publikacije Europske unije, 2024.

⁸² Europska komisija, [Kretanja na tržištu rada i kretanja plaća u Europi, godišnji pregled za 2025.](#), Ured za publikacije Europske unije, 2025.

Samozapošljavanje u EU-u u stalnom je padu, uz razlike među sektorima i zemljama.

Udio samozaposlenih osoba u ukupnoj zaposlenosti (u dobi od 20 do 64 godine) smanjio se s 13,2 % u 2010. na 10,6 % u 2024. Najviše se smanjio u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu, kao i u veleprodaji i maloprodaji, a znatno se povećao u javnom i bliskim sektorima (uključujući javnu upravu, obrazovanje i zdravstvo) te u IKT-u. Promijenio se i profil vještina samozaposlenih osoba, pri čemu je 40 % njih 2024. imalo tercijarno obrazovanje, u usporedbi sa samo 28 % u 2010. Međutim, rizici od siromaštva i dalje su znatni: stope rizika od siromaštva (u dobi od 18 do 64 godine) među samozaposlenim osobama (22,3 %) više su nego dvostruko veće od stopa rizika za zaposlenike (9,2 %) (vidjeti odjeljak 2.3.1.). Razlike u udjelu samozaposlenih osoba među zemljama znatne su i kreću se od oko 20 % u Italiji i Grčkoj do manje od 9 % u Danskoj, Njemačkoj, Cipru, Luksemburgu i Švedskoj. Od 2014. do 2024. udio samozaposlenih osoba bez zaposlenika (približno 70 % samozaposlenih osoba u većini država članica) u ukupnoj zaposlenosti smanjio se s 10,0 % na 8,9 % jer je broj mlađih osoba koji se samozapošljava manji od broja samozaposlenih starijih radnika koji odlaze u mirovinu.

Nezaposlenost, koja je već na rekordno niskim razinama, dodatno se smanjila 2024. i početkom 2025. te pokazuje znakove uzlazne konvergencije u svim državama članicama.

Stopa nezaposlenosti u EU-u (u dobi od 15 do 74 godine) smanjila se 2024. na 5,9 % (sa 6,1 % u 2023.), što je najniža ikad zabilježena razina. U rujnu 2025. stopa nezaposlenosti u EU-u iznosila je 6,0 %. Najveća godišnja smanjenja (na ili iznad 1 postotnog boda) zabilježena su u Italiji, Hrvatskoj i Grčkoj, dok su u Danskoj, Estoniji, Finskoj, Luksemburgu i Švedskoj zabilježena povećanja od više od 0,7 postotnih bodova, vidjeti sliku 2.1.2. Finska i Švedska u „kritičnom su stanju” zbog visokih stopa nezaposlenosti i znatnih povećanja od 2023., dok je za Francusku, Litvu, Latviju, Dansku, Luksemburg i Estoniju „potrebno praćenje”, što odražava visoke stope i ispodprosječan napredak. Španjolska (11,4 %) i Grčka (10,1 %) i dalje su u kategoriji „slabi rezultati koji se poboljšavaju”, uz znatno iznadprosječna poboljšanja, ali i dalje visoke razine nezaposlenosti. Češka, Poljska, Njemačka i Malta imaju „najbolje rezultate” te njihove stope nezaposlenosti iznose između 2,6 % i 3,4 %. Iako su razlike među zemljama i dalje velike, smanjuju se jer zemlje s visokim stopama nezaposlenosti, kao što su Španjolska ili Grčka, bilježe veća poboljšanja.

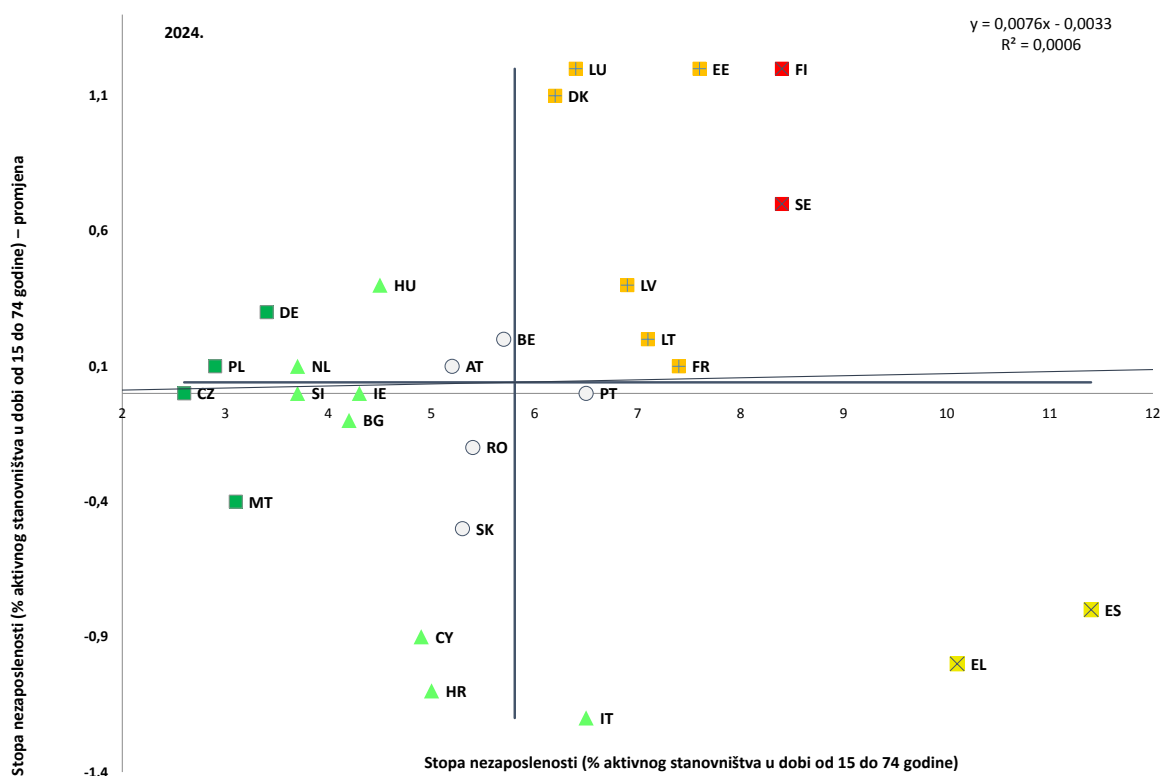
Stope nezaposlenosti znatno se razlikuju prema spolu i na regionalnoj razini⁸³.

Nezaposlenost je i dalje viša za žene (6,2 % u 2024.) nego za muškarce (5,7 %). Regionalne razlike i dalje postoje: najniže stope 2024. zabilježene su u ruralnim područjima (5,1 %), a slijede ih manji gradovi / predgrađa (5,6 %) i gradovi (6,7 %). Razlike među regijama razine NUTS 2 odražavaju razlike u stopama zaposlenosti (vidjeti prethodno navedeno), uz iznimku Švedske, koja ima lošije rezultate u području nezaposlenosti (vidjeti sliku 6. u Prilogu 5.). Pojedine najudaljenije regije, odnosno Guadeloupe, Martinique, Guyane, La Réunion, Mayotte i Kanarski otoci, imaju neke od najviših stopa nezaposlenosti u EU-u.

⁸³ Detaljnija analiza rodno uvjetovanih razlika u zaposlenosti i drugim dimenzijama na regionalnoj razini dostupna je u [Regionalnom alatu za praćenje rodne ravnopravnosti EU-a](#) Zajedničkog istraživačkog centra.

Slika 2.1.2. Nezaposlenost se smanjila 2024. u gotovo polovini država članica

Stopa nezaposlenosti (15 – 74 godine), razine iz 2024. i promjene u odnosu na prethodnu godinu (u %, glavni pokazatelj u pregledu socijalnih pokazatelja)

Napomena: sjecište osi predstavlja neponderirani prosjek EU-a. Legenda je navedena u Prilogu. definicija se razlikuje za ES i FR. Prekid u nizu za BG.

Izvor: Eurostat [[une_rt_a](#)], anketa EU-a o radnoj snazi.

Udio zelenih zanimanja povećava se u cijelom EU-u, a u nekima od tih zanimanja postoji manjak radne snage zbog potreba za novim vještinama. Zaposlenost u sektoru ekoloških dobara i usluga porasla je s 2,2 % u 2015. na 3,1 % u 2022., uz znatne razlike u udjelu zaposlenosti u tom sektoru među zemljama 2022. (od 1 % u Mađarskoj do 5,7 % u Luksemburgu)⁸⁴. Alternativne procjene upućuju na to da bi zelena radna mjesta već mogla činiti do 11,3 % radne snage u EU-u⁸⁵. Istodobno, sektori s visokim emisijama⁸⁶ i dalje zapošljavaju 3,1 % radnika u EU-u (od 0,9 % u Cipru do 7,1 % u Češkoj). Nedavnom analizom⁸⁷ utvrđeno je 24 zanimanja relevantnih za zelenu tranziciju s manjkom radne snage u više država članica. Zanimanja koja su relevantna za zelenu tranziciju i u kojima je manjak radne snage najizraženiji u svim zemljama uključuju vodoinstalateru i instalateru cijevi (20 država članica), radnike na izolaciji, građevinske inženjere te mehaničare klimatizacije i

⁸⁴ Eurostat [[env_ac_egss1](#)], [[nama_10_a10_e](#)].

⁸⁵ Na temelju izračuna Zajedničkog istraživačkog centra u okviru projekta GreenJobs, nakon stavljanja u funkciju pristupa ONET temeljenog na zadacima koji su predložili Gili, Verdolini i Vona (2020.) za mjerenje zapošljavanja na zelenim radnim mjestima u EU-u.

⁸⁶ U tom su kontekstu industrije s visokim emisijama rudarstvo i vađenje (oznaka NACE: B), proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda (C20), proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda (C23), proizvodnja metala (C24) te proizvodnja motornih vozila, prikolica, poluprikolica i ostale prijevozne opreme (C29).

⁸⁷ Zanimanje se svrstava u zanimanje u kojem postoji „opći manjak” ako najmanje pet država članica prijavi manjak za to zanimanje. To je ključni pokazatelj uspješnosti Plana za čistu industriju.

hlađenja (14), građevinske tehničare (12) i krovopokrivače (11). Za ta zanimanja potrebno je izrazito tehničko i praktično stručno znanje koje je ključno za zelenu tranziciju.

Pravednim i uključivim tranzicijskim politikama u kojima se najveća pozornost posvećuje onima koji su posebno pogođeni zelenom tranzicijom može se poduprijeti mobilnost radnika, ublažiti manjak radne snage i osigurati da svi imaju koristi od zelene tranzicije. Prelazak na kružno niskougljično gospodarstvo zahtijeva prekvalifikaciju radnika iz industrija fosilnih goriva u rastuće sektore kao što su industrije s nultom neto stopom emisija, proizvodnja energije iz obnovljivih izvora, građevinarstvo, gospodarenje otpadom i proizvodnja, dok elektrifikacija i sve veća potražnja za sirovinama potiču i zapošljavanje u sektoru električne energije i energetske intenzivnim sektorima. Oko 30 % svih radnika u EU-u 2023. (uključujući 30 milijuna u proizvodnji, 15 milijuna u građevinarstvu, 10 milijuna u prijevozu i skladištenju) bilo je zaposleno u sektorima koji se transformiraju⁸⁸. Međutim, sektorska mobilnost i dalje je ograničena, uz stopu prelaska radnika iz jednog sektora u drugi od samo 1,8 – 3,9 %, koja je uglavnom nepromijenjena od 2016. Stalni manjak radne snage u zanimanjima relevantnima za klimu ukazuje na potrebu za politikama kojima se radnicima pomaže da se prilagode promjenjivim zahtjevima za vještinama ili sektorima u tranziciji. Zelena tranzicija pruža i mogućnosti za poboljšanje kvalitete radnih mjesta jer nova zelena zanimanja i ona u nastajanju (npr. inženjeri za energiju iz obnovljivih izvora i voditelji planiranja zelene politike) obično nude veće plaće i stabilnije ugovore⁸⁹. Međutim, pogodnosti su neujednačene i uglavnom se odnose na visokokvalificirana radna mjesta⁹⁰. Povećana potražnja za tehničkim i fizičkim poslovima⁹¹ (npr. inženjeri elektrotehnike i strojarstva, instalateri električnih vodova i serviseri) može podrazumijevati veće fizičke rizike i manji pristup resursima i autonomiji na radnom mjestu. Kako bi ta radna mjesta postala privlačnija, politikama bi se trebala nastojati riješiti pitanja kvalitete radnih mjesta, osobito ona koja se odnose na radne uvjete, plaću i pristup resursima. Aktivne politike tržišta rada, uključujući razvoj vještina, poticaje za zapošljavanje i potporu pri traženju posla, iznimno su važne za podupiranje radnika u prelasku s jednog radnog mjesta na drugo tijekom gospodarskih promjena.

Digitalna tranzicija i dalje mijenja gospodarstva i tržišta rada tako što stvara nove prilike i povećava potrebu za usavršavanjem i prekvalifikacijom. Broj stručnjaka za IKT u EU-u sustavno se povećao od 2013. (za 59,3 %) te je 2024. dosegao brojku od 10,3 milijuna⁹². Međutim, žene su i dalje nedovoljno zastupljene te čine samo 19,5 % stručnjaka za IKT. Trenutačnim tempom broj stručnjaka za IKT dosegnut će oko 12 milijuna do 2030., što je znatno ispod cilja EU-a od 20 milijuna, u kontekstu sve intenzivnijeg tržišnog natjecanja za talente s digitalnim vještinama i kvalificirane talente (vidjeti odjeljak 2.2.1.)⁹³. U nedavnom istraživanju Eurobarometra⁹⁴ većina ispitanika smatra da digitalne tehnologije,

⁸⁸ Fulvimari A. i dr., *Estimating labour market transition costs and social investment needs of the green transition – a new approach*, Ured za publikacije Europske unije, 2025. „Sektori koji se transformiraju” uključuju odabir sektora koji su (i) ključni za prelazak na klimatsku neutralnost zbog svoje uloge u provedbi klimatskih ciljeva ili (ii) doživjeli znatne promjene povezane sa zapošljavanjem zbog dekarbonizacije ili (iii) oboje.

⁸⁹ OECD, *Employment Outlook 2024: The Net-Zero Transition and the Labour Market*, Pariz, 2024.

⁹⁰ Eurofound, *Job quality side od cimete Chane. Zorkinog conditions and sustainable work series*, Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg, 2024.

⁹¹ Radna mjesta za koja će trebati sve više radnika zbog povećane potražnje za zelenim proizvodima i uslugama, ali se njihov sadržaj neće nužno promijeniti.

⁹² [Ususret ciljevima digitalnog desetljeća za Europu – objašnjenja statističkih podataka – Eurostat](#).

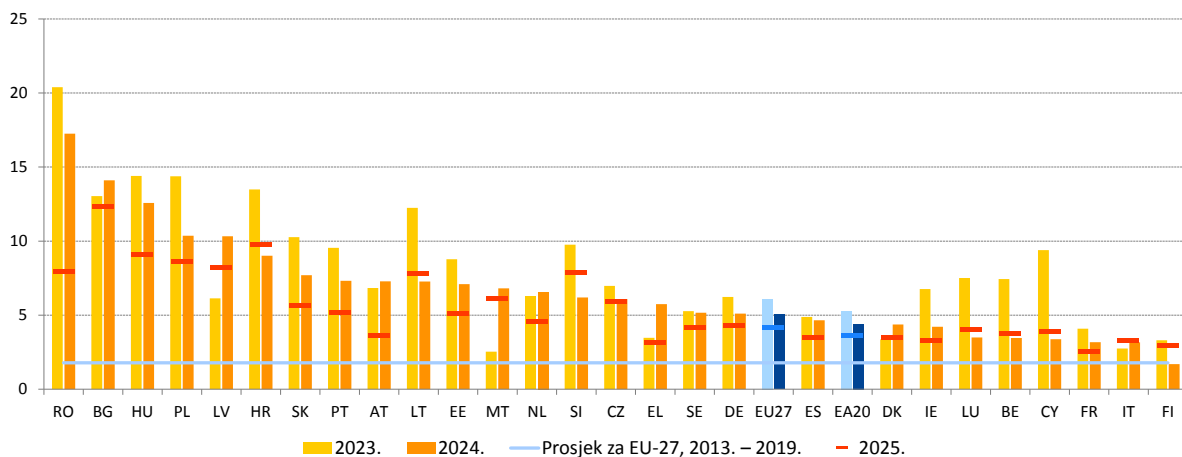
⁹³ [Digitalno desetljeće Europe: ciljevi do 2030. | Europska komisija](#).

⁹⁴ [Umjetna inteligencija i budućnost rada – veljača 2025. – istraživanje Eurobarometra](#).

uključujući umjetnu inteligenciju, pozitivno utječu na njihova radna mjesta, gospodarstvo, društvo i kvalitetu života. Osim toga, 62 % ispitanika smatra robote i umjetnu inteligenciju pozitivnima na radnom mjestu, a 70 % smatra da poboljšavaju produktivnost. Ipak, i dalje postoje razlozi za zabrinutost: 84 % ispitanika smatra da umjetna inteligencija zahtijeva pažljivo upravljanje kako bi se zaštitila privatnost i osigurala transparentnost na radnom mjestu. U razdoblju od 2012. do 2023. došlo je do velikih promjena u strukturi zaposlenosti pa se brže povećavao broj radnih mjesta s visokim plaćama nego onih s niskima, a istodobno se povećao i udio zaposlenih u sektoru s niskim rastom produktivnosti⁹⁵. Čini se da je ta promjena prvenstveno uzrokovana usvajanjem novih tehnologija i automatizacijom jer je u sektorima s velikim rastom produktivnosti potrebno manje radnika kako bi se održala proizvodnja, što dovodi do postupne preraspodjele zaposlenosti u sektore s niskim rastom produktivnosti. Dostupni dokazi o utjecaju umjetne inteligencije na tržište rada još nisu konačni.

Slika 2.1.3. Plaće su 2024. nastavile rasti, uz znatne razlike među zemljama

Nominalna naknada po zaposleniku, godišnja postotna promjena

Napomena: Napomena: EA-20, 20 zemalja koje su uvele euro. Nominalna naknada po zaposleniku izračunava se kao ukupna naknada zaposlenicima podijeljena s ukupnim brojem zaposlenika. Nominalna naknada uključuje, uz bruto plaće, doprinose poslodavca. Podaci za 2025. odražavaju projekcije izračunane na temelju Komisijine europske gospodarske prognoze za jesen 2025.

Izvor: Baza podataka AMECO [HWCDW] i Eurostat, nacionalni računi [namq_10_gdp], [namq_10_a10_e].

Plaće u EU-u su i 2024. snažno rasle, ali su zabilježene znatne razlike među državama članicama. Godišnji rast nominalne naknade po zaposleniku iznosio je 5,1 %, nakon povijesno visoke razine od 6,1 % u 2023., u okolnostima smanjenja inflacije i još uvijek nedovoljne, iako nešto veće ponude na tržištima rada⁹⁶. Najveća povećanja (u odnosu na prethodnu godinu) zabilježena su u državama članicama srednje i istočne Europe te su premašila 10 % u Bugarskoj, Rumunjskoj, Mađarskoj, Poljskoj i Latviji, a u Hrvatskoj, Slovačkoj, Portugalu, Austriji, Litvi i Estoniji su se kretala od 7,0 % do 10,0 %, vidjeti sliku 2.1.3. U mnogima od tih država članica inflacija je ostala relativno visoka, posebno u Rumunjskoj, Hrvatskoj, Poljskoj i Mađarskoj. S druge strane, rast plaća bio je umjereniji, od 3,0 % do 5,0 %, u Belgiji, Cipru, Danskoj, Francuskoj, Irskoj, Italiji, Luksemburgu i Španjolskoj, gdje je inflacija bila niža, a u Finskoj je iznosio manje od 2,0 %.

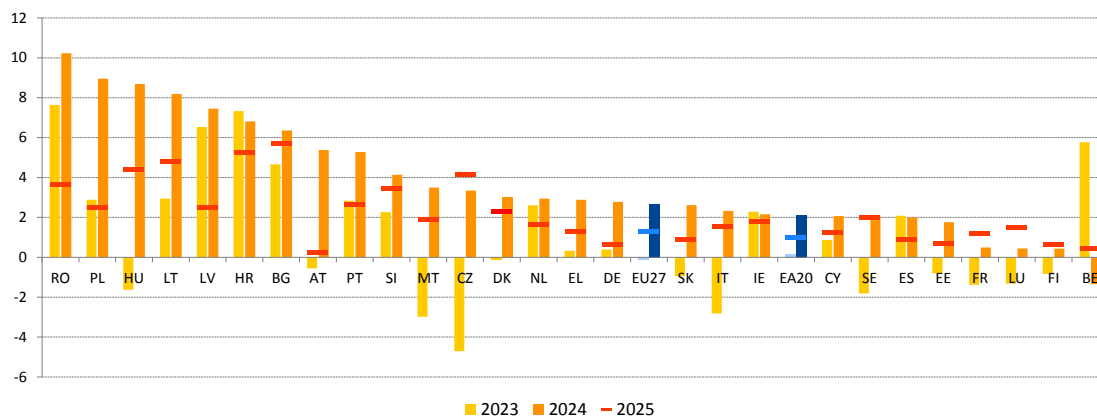
⁹⁵ Europska komisija, *Kretanja na tržištu rada i kretanja plaća u Europi, godišnji pregled 2025.*, Ured za publikacije Europske unije, 2025.

⁹⁶ Inflacija u EU-u smanjila se sa 6,4 % u 2023. na 2,6 % u 2024., uz predviđanja od 2,5 % za 2025. i 2,1 % za 2026. Vidjeti: *Europska gospodarska prognoza – jesen 2025.*, Ured za publikacije Europske unije, 2025.

Dogovorene plaće snažno su rasle od sredine 2023., što je posljedica nastojanja da se nadoknadi gubitak realnog dohotka, ali dolazi do usporavanja tog trenda⁹⁷. U europodručju je rast dogovorenih plaća dosegnuo vrhunac od 5,4 % (u odnosu na prethodnu godinu) u trećem tromjesečju 2024. nakon intenzivnijih kolektivnih pregovora u kojima su sindikati nastojali nadoknaditi ranije smanjenje kupovne moći koje je započelo krajem 2021.⁹⁸ Rast dogovorenih plaća počeo se smanjivati 2025., u skladu sa smanjenjem inflacijskog pritiska.

Slika 2.1.4. Realne plaće oporavile su se 2024. u većini država članica

Realne bruto nadnice i plaće po zaposleniku (godišnja postotna promjena)

Napomena: EA se odnosi na EA-20, 20 zemalja koje su uvele euro. Realne plaće izračunane su primjenom harmoniziranog indeksa potrošačkih cijena kao deflatora. Podaci za 2025. odražavaju projekcije izračunane na temelju Komisijine europske gospodarske prognoze za proljeće 2025.

Izvor: Europska komisija, baza podataka AMECO, nominalne bruto plaće i nadnice po zaposleniku [hwwdw]; deflator: harmonizirani indeks potrošačkih cijena [AMECO 5000 ZCPIH]. Ukupna zaposlenost (domaći koncept) [namq_10_a10_e]. Ažuriranje bruto nadnica i plaća po zaposleniku [oznaka AMECO: hwwdw] s jesenskom prognozom nije bilo dostupno 19. studenog, kad je posljednje ažuriranje bilo moguće.

Realne plaće oporavljaju se zbog smanjenja inflacije i kontinuiranog rasta nominalnih plaća, ali brzina oporavka razlikuje se među državama članicama. Nakon znatnog smanjenja od 3,7 % u 2022. i skromnijeg smanjenja od 0,1 % u 2023., realne plaće oporavile su se 2024. i povećale za 2,7 %⁹⁹. Taj je oporavak prvenstveno uzrokovan smanjenjem inflacije i snažnim povećanjem nominalnih plaća. Oporavak je bio najveći (više od 8 %) u Rumunjskoj, Poljskoj, Mađarskoj i Litvi te (više od 6 %) u Latviji, Hrvatskoj i Bugarskoj, vidjeti sliku 2.1.4. U Belgiji su se realne plaće 2024. smanjile za 1,3 %. Realne plaće u EU-u 2024. u prosjeku su ostale 0,7 % niže od razina iz 2019., pri čemu velike razlike među zemljama odražavaju različitu dinamiku nominalnih plaća i inflacije. Realne plaće u EU-u 2025. uglavnom su se vratile na razine prije pandemije, ali u Češkoj, Njemačkoj, Italiji, Finskoj i Francuskoj ostale su ispod tih razina.

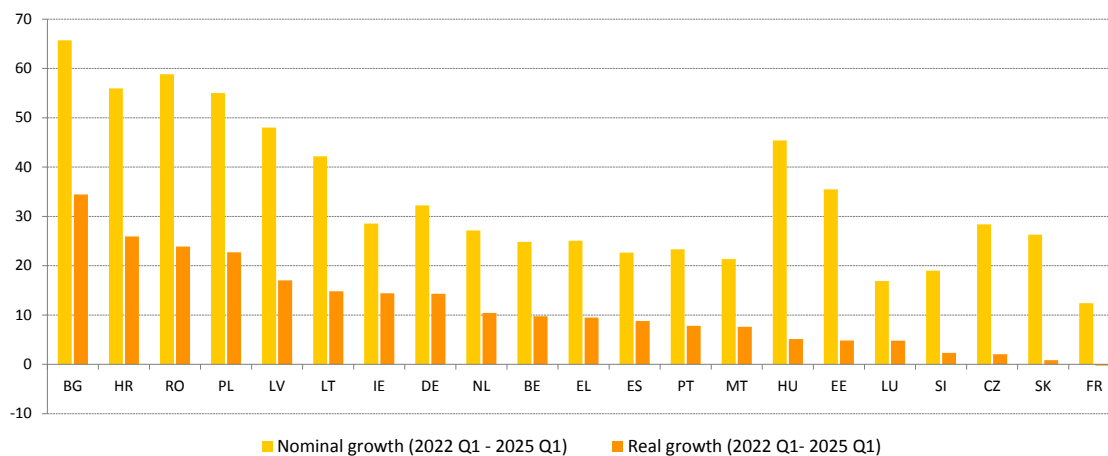
⁹⁷ Rast dogovorenih plaća izravna je posljedica pregovora o plaćama među socijalnim partnerima. Obuhvaća nove dogovorene i prethodno dogovorene plaće. U pravilu ne uključuje bonuse, prekovremene sate ni druge pojedinačne naknade koje nisu povezane s kolektivnim pregovaranjem. U usporedbi s isplaćenim plaćama, dogovorene plaće nisu osjetljive na broj odrađenih sati (jer se utvrđuju na temelju punog radnog vremena) i predstavljaju donju granicu plaća u određenim sektorima.

⁹⁸ Europska komisija, [Kretanja na tržištu rada i kretanja plaća u Europi – godišnji pregled 2021.](#), Ured za publikacije Europske unije, 2021. i Eurofound, [Weathering the crisis: How job retention schemes preserved employment and incomes during the pandemic.](#), Ured za publikacije Europske unije, 2024.

⁹⁹ Realne plaće izračunavaju se primjenom harmoniziranog indeksa potrošačkih cijena kao deflatora.

Slika 2.1.5. Povećanja zakonske minimalne plaće pridonijela su nadoknadi gubitka kupovne moći osoba koje primaju minimalnu plaću

Kretanja minimalne plaće u državama članicama sa zakonskom minimalnom plaćom (% promjene)

Napomena: Cipar je isključen jer je ondje zakonska minimalna plaća uvedena 2023.

Izvor: Eurofound i Eurostat [[earn_mw_cur](#), [prc_hicp_midx](#)].

Nedavna povećanja minimalne plaće u EU-u pridonijela su suzbijanju učinka inflacije na radnike s niskim dohotkom. Od siječnja 2022. do siječnja 2025. zakonske minimalne plaće povećale su se za više od 20 % u svim državama članicama u kojima su takve plaće na snazi¹⁰⁰, osim u Francuskoj, Luksemburgu i Sloveniji. Povećanja su se kretala od 12,4 % u Francuskoj do 65,7 % u Bugarskoj te više od 40 % u šest drugih država članica (Rumunjska, Hrvatska, Poljska, Latvija, Mađarska i Litva)¹⁰¹, vidjeti sliku 2.1.5. U realnim vrijednostima te su zemlje zabilježile i najveća povećanja unatoč većoj stopi inflacije. S druge strane, realne minimalne plaće povećale su se za manje od 5 % u Luksemburgu, Češkoj, Slovačkoj, Estoniji i Sloveniji te su se neznatno smanjile u Francuskoj. U međuvremenu, u zemljama u kojima se minimalne plaće utvrđuju kolektivnim ugovorima rast realnih plaća 2024. podupro je i kupovnu moć, osobito u slabo plaćenim sektorima¹⁰². Nedavna istraživanja pokazuju da se povećanjem nacionalnih minimalnih plaća potiče ukupni rast plaća, podupire kolektivno pregovaranje i podižu donje granice plaća u slabo plaćenim sektorima¹⁰³.

¹⁰⁰ Zakonske minimalne plaće primjenjuju se u 22 države članice: Belgiji, Bugarskoj, Cipru, Češkoj, Estoniji, Francuskoj, Grčkoj, Hrvatskoj, Irskoj, Latviji, Litvi, Luksemburgu, Mađarskoj, Malti, Nizozemskoj, Njemačkoj, Poljskoj, Portugalu, Rumunjskoj, Slovačkoj, Sloveniji i Španjolskoj.

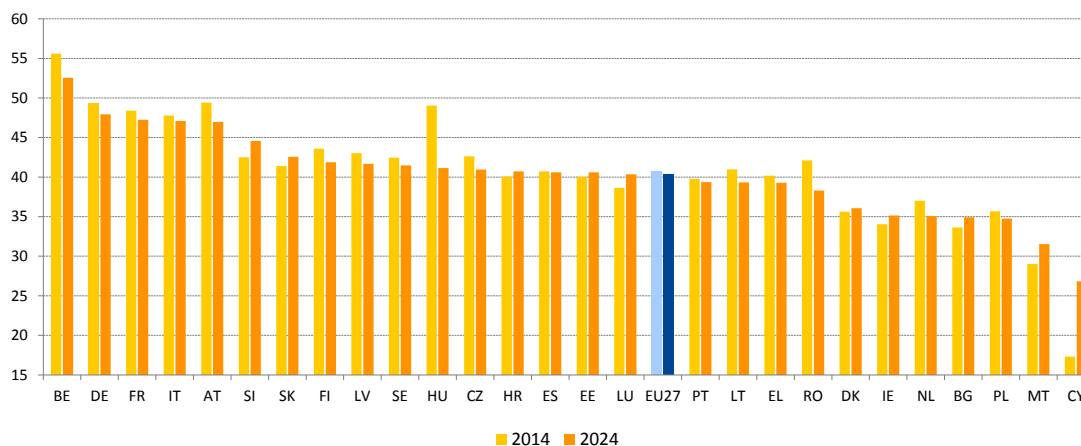
¹⁰¹ Minimalne plaće često se ažuriraju na godišnjoj osnovi, početkom godine. Od siječnja 2022. do siječnja 2025. najveća povećanja zabilježena su u Poljskoj (49 %), Bugarskoj (44 %), Latviji (40 %) i Hrvatskoj (34 %). U Belgiji, Njemačkoj, Estoniji, Irskoj, Litvi, Mađarskoj, Nizozemskoj i Rumunjskoj povećale su se za 20 % do 30 %.

¹⁰² Eurofound, Industrijski odnosi i socijalni dijalog. [Minimalne plaće u 2025.: godišnji pregled](#), 2025.

¹⁰³ Empirijski rezultati pokazuju da povećanje minimalne plaće od 1 % povećava plaće za 25 % osoba s najnižim dohotkom za 0,31 %. Vidjeti: Eurofound, [Impact of national minimum wages on collective bargaining and wages for low-paid workers](#), Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg, 2025.

Slika 2.1.6. Porezni klin za samca koji zarađuje prosječnu plaću bio je 2024. niži nego desetljeće ranije u gotovo svim državama članicama

Porezni klin za samca koji zarađuje prosječnu plaću (%).

Izvor: baza podataka Europske komisije (GU ECFIN) o porezima i naknadama, na temelju OECD-ova modela poreza i socijalnih naknada (ažurirano u svibnju 2025.).

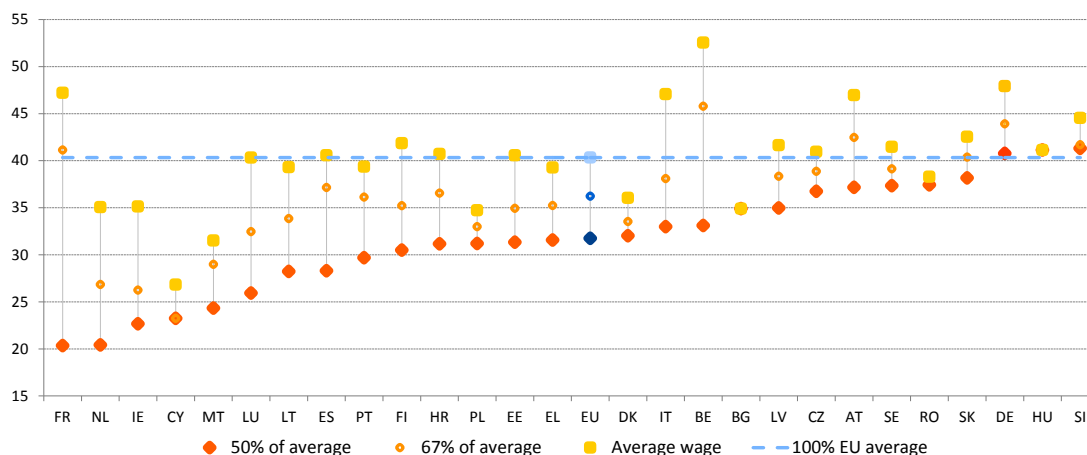
Oporezivanje rada i dalje utječe na poticaje za rad i zapošljavanje u cijelom EU-u. Porezni klin, definiran kao razlika između troškova rada poslodavaca i neto plaće zaposlenika, izražen kao postotak ukupnih troškova rada, utječe i na ponudu i na potražnju radne snage, posebno za skupine kao što su primatelji drugog dohotka u obitelji jer je utjecaj oporezivanja na njih jači. Od 2014. se porezni klin za samca koji zarađuje prosječnu plaću smanjio za 0,4 postotna boda u EU-u te je 2024. bio 40,3 % (slika 2.1.6), što je i dalje znatno iznad prosjeka OECD-a od 34,9 % – vidjeti sliku 2.1.6¹⁰⁴. Smanjio se za više od 1 postotnog boda u 11 država članica, a najveći pad zabilježen je u Mađarskoj (–7,9 postotnih bodova), Rumunjskoj (–3,8 postotnih bodova) i Belgiji (–3,0 postotna boda). S druge strane, u istom se razdoblju porezni klin za osobe s prosječnim dohotkom povećao u 10 zemalja, posebno u Cipru (+9,5 postotnih bodova), Malti (+2,5 postotnih bodova) i Luksemburgu (+1,7 postotnih bodova) (za pojedinosti vidjeti 2.2.1). Za osobe s nižim dohotkom (50 % prosječne plaće) prosječni porezni klin za samca 2024. je iznosio 31,8 %, što je povećanje od 0,3 postotna boda od 2023., ali pad od 2,2 postotna boda od 2014.

Sustavi poreza na osobni dohodak obično su progresivni, s nižim poreznim klinom za osobe s niskim dohotkom. Progresivnost je posebno izražena u Francuskoj, Belgiji, Nizozemskoj, Luksemburgu i Italiji, dok Bugarska i Mađarska primjenjuju paušalne sustave, vidjeti sliku 2.1.7. Niže porezno opterećenje osoba s niskim dohotkom smanjuje narušavanje tržišta rada i potiče zapošljavanje niskokvalificiranih radnika, ali porezni sustavi ne bi trebali biti osmišljeni tako da odvrću od prelaska na bolje plaćena radna mjesta.

¹⁰⁴ OECD, *Taxing Wages 2025: Decomposition of Personal Income Taxes and the Role of Tax Reliefs*, OECD Publishing, Pariz, 2025.

Slika 2.1.7. Porezni klin niži je za radnike s niskim dohotkom

Porezni klin za samca s niskim dohotkom (50 % i 67 % prosječne plaće) u odnosu na prosječnu plaću 2024.

Napomene: države članice poredane su silaznim redoslijedom prema razini progresivnosti (porezni klin za prosječnu plaću – porezni klin za 50 % prosječne plaće).

Izvor: baza podataka Europske komisije (GU ECFIN) o porezima i naknadama, na temelju OECD-ova modela poreza i socijalnih naknada (ažurirano u svibnju 2025.).

Poremećaje u poreznim sustavima može stvoriti i inflacija koja utječe i na progresivnost i na pravednost. Rast cijena može smanjiti fiksne nominalne pragove, kao što su porezni razredi i olakšice, što često dovodi do prelaska u viši porezni razred u progresivnim sustavima, a realna vrijednost odbitaka i olakšica se smanjuje. Takvi učinci mogu smanjiti raspoloživi dohodak i povećati rizik od siromaštva. Prilagodbe, na temelju automatske indeksacije ili diskrecijskih ažuriranja, mogu ublažiti te poremećaje. Brojne su države članice 2024. i 2025. revidirale svoje sustave poreza na osobni dohodak kako bi suzbile poremećaje uzrokovane inflacijom, vidjeti odjeljak 2.1.2.

Preusmjeravanje poreznog opterećenja s oporezivanja rada na poreze za zaštitu okoliša može pozitivno utjecati na tržište rada te pridonijeti pravednosti i ostvarivanju klimatskih ciljeva. U nedavno donesenom Akcijskom planu za priuštivu energiju¹⁰⁵ poziva se na dovršetak revizije Direktive o oporezivanju energije (o kojoj se raspravlja od 2021.) kako bi se goriva koja najviše onečišćuju oporezivala po najvišoj stopi i istodobno promicala dekarbonizacija. Slično tome, u Planu za čistu industriju¹⁰⁶ potiču se porezne reforme koje podupiru elektrifikaciju i postupno ukidaju subvencije za fosilna goriva. Osim toga, u Preporuci Vijeća iz 2022. o osiguravanju pravedne tranzicije prema klimatskoj neutralnosti¹⁰⁷ također se traži premještanje poreznog opterećenja s rada, posebno za skupine s niskim i srednjim dohotkom, prema izvorima prihoda koji pridonose okolišnoj održivosti. Iako porezi na ugljik mogu imati regresivne učinke, oni se mogu ublažiti pomno osmišljenim kompenzacijskim mjerama. Međutim, porezi za zaštitu okoliša čine samo 5,2 % ukupnih poreznih prihoda u EU-u (2023.), što je 1,5 postotnih bodova manje nego 2013., s udjelima većima od 10 % samo u Bugarskoj (11,2 %) i Grčkoj (10,6 %) te manjima od 5 % u devet zemalja. Samo su Belgija, Bugarska i Rumunjska od 2013. zabilježile povećanje udjela poreza za zaštitu okoliša. Mjere kao što su porezni poticaji za uštedu energije i smanjenje potrošnje fosilnih goriva mogu pomoći u usklađivanju ciljeva u području klime i pravednosti.

¹⁰⁵ [Akcijski plan za priuštivu energiju: Iskorištavanje svih prednosti energetske unije radi osiguravanja cjenovno pristupačne, učinkovite i čiste energije za sve Europljane – Europska komisija.](#)

¹⁰⁶ [Plan za čistu industriju – Europska komisija.](#)

¹⁰⁷ Preporuka Vijeća o osiguravanju pravedne tranzicije prema klimatskoj neutralnosti, 2022/C 243/04.

2.1.2. Mjere država članica

Nekoliko država članica uvelo je ili proširilo poticaje i subvencije za zapošljavanje, pri čemu su prioritet bile nedovoljno zastupljene skupine. U Poljskoj se novim zakonom donesenim u ožujku 2025. predviđaju subvencije za poslodavce koji zapošljavaju starije zaposlenike, a koje pokrivaju do polovine minimalne plaće po starijem zaposleniku u razdoblju od 12 mjeseci (za radnike u dobi od 50 do 65 godina) ili mjesec dana (za starije osobe u dobi za umirovljenje, obnovljivo). Nakon isteka razdoblja subvencioniranja poslodavci moraju isplaćivati punu plaću i nastaviti zapošljavati osobu šest mjeseci odnosno mjesec dana. U Italiji je Zakonom o proračunu za 2025. porezni odbitak za poduzeća i samozaposlene radnike koji zapošljavaju osoblje koje radi na ugovor na neodređeno vrijeme produljen do 2025. i 2026. Njime je uvedeno i privremeno oslobođenje od poreza za troškove stanovanja (najam i održavanje) koje plaća poslodavac u iznosu do 5000 EUR godišnje tijekom prve dvije godine zaposlenja za radnike zaposlene na neodređeno vrijeme koji zarađuju do 35 000 EUR, a pritom i dalje moraju plaćati doprinose za socijalno osiguranje. Portugalski program „Zapošljavanje + talent” pruža financijske poticaje poslodavcima koji zapošljavaju, uz minimalnu plaću od 1442,57 EUR, nezaposlene mlade osobe sa završenim tercijarnim obrazovanjem (u dobi od 18 do 35 godina) registrirane pri Institutu za zapošljavanje i strukovno osposobljavanje (IEFP) ili onima koji se vraćaju iz inozemstva nakon najmanje 12 mjeseci. U Grčkoj se programom subvencioniranog zapošljavanja, koji je pokrenut krajem 2024. i traje 18 mjeseci, uz potporu Mehanizma za oporavak i otpornost, predviđa zapošljavanje 1000 osoba s invaliditetom u lokalnoj upravi, uz pokrivanje do 75 % plaće i doprinosa (do 13 500 EUR po osobi), kako bi se promicala njihova integracija na tržište rada.

Programi skraćenog radnog vremena dodatno su razvijeni kako bi se povećala otpornost tržišta rada i zaštitila radna mjesta tijekom gospodarskih šokova. Na primjer, Nizozemska je u siječnju 2024. pokrenula program privremenog očuvanja radnih mjesta („Crisisregeling Personeelsbehoud”) koji će ostati na snazi do prosinca 2025. Programom se subvencionira skraćeno radno vrijeme za poduzeća suočena sa šokovima u potražnji kako bi se očuvala radna mjesta i poduprli dohodci kućanstava. Slovenija je u lipnju 2025. u okviru svojeg plana za oporavak i otpornost donijela zakonodavstvo o uspostavi trajnog programa skraćenog radnog vremena koji se primjenjuje u slučaju izvanrednih nepredviđenih okolnosti, uključujući potporu za radnike na određeno vrijeme u nepunom radnom vremenu i bolji pristup obrazovanju i osposobljavanju radi povećanja zapošljivosti u kontekstu digitalizacije i automatizacije.

Okviri za minimalne plaće ažuriraju se u cijelom EU-u kako bi se osiguralo da prilagodbe plaća bolje odražavaju gospodarske uvjete. Grčka je u prosincu 2024. donijela pravni okvir kojim se od 2028. uvodi nova metodologija za utvrđivanje zakonskih minimalnih plaća primjenom formule koja se temelji na promjenama godišnjeg indeksa potrošačkih cijena za 20 % kućanstava s najnižim dohotkom i indeksa kupovne moći plaća¹⁰⁸. Savjetodavni odbori moći će predlagati odstupanja od te automatske indeksacije, podložno nizu kriterija i referentnoj vrijednosti od 60 % medijana bruto plaće. U Latviji se novom uredbom o minimalnoj plaći, koja je stupila na snagu u studenom 2024., prilagodbe godišnje minimalne plaće povezuju s čimbenicima kao što su nacionalna prosječna plaća,

¹⁰⁸ Razdoblje od 2025. do 2027. smatra se prijelaznim i njime se predviđa kontinuirana primjena istog sustava za utvrđivanje minimalne plaće kao i 2024.

makroekonomske prognoze, porezne promjene, indeksi troškova rada i pragovi siromaštva. U **Rumunjskoj** se iz Mehanizma za oporavak i otpornost podupirao novi okvir za određivanje minimalne plaće, koji je također na snazi od veljače 2025., a kojim je uvedena godišnja formula prilagodbe na temelju referentnih vrijednosti inflacije, produktivnosti i plaća, koju podupiru godišnje procjene primjerenosti i tripartitna savjetovanja. U **Luksemburgu** se nacrtom zakona predstavljenim u prosincu 2024. nastoji ojačati okvir zakonskih minimalnih plaća jasnijim kriterijima primjerenosti, polugodišnjim preispitivanjima i savjetodavnim tijelom koje se sastoji od socijalnih partnera radi savjetovanja o godišnjim prilagodbama. U **Portugalu** su u tripartitnom sporazumu za razdoblje 2025. – 2028. utvrđeni ciljevi za povećanje minimalnih i prosječnih plaća te su predviđeni bonusi za produktivnost i uspješnost za radnike, dioba dobiti i mjere potpore za mlade radnike. Nude se i porezni poticaji za poduzeća kako bi povećala plaće i mirovinsku štednju radnika.

Nekoliko država članica uvelo je mjere za reviziju svojih okvira kolektivnih ugovora radi poboljšanja pokrivenosti, fleksibilnosti i transparentnosti. U **Italiji** Zakon o proračunu za 2025. uključuje odredbe o obnovi kolektivnih ugovora u javnim upravama s ciljanim povećanjima plaća i sektorskim poticajima, na primjer u zdravstvu i obrazovanju. **Poljska** je početkom 2025. predložila nacrt Zakona o kolektivnim ugovorima kojim se poslodavci s više od 50 zaposlenika ovlašćuju za pregovore sa sindikatima svake dvije godine, proširenje kolektivnih ugovora na moderna pitanja na radnom mjestu te uvođenje digitalnih postupaka i nacionalnog registra kolektivnih ugovora. U **Finskoj** se novim zakonodavstvom koje je na snazi od siječnja 2025. nastoje povećati mogućnosti za pregovaranje na razini poduzeća, među ostalim za poduzeća koja nisu povezana s udrugama poslodavaca ili poduzeća bez sindikalnog povjerenika. Nakon reforme bit će moguća odstupanja od općenito primjenjivih kolektivnih ugovora za sva poduzeća, uz određene provjere kako bi se osiguralo reprezentativno lokalno pregovaranje.

Uvode se reforme oporezivanja rada radi povećanja progresivnosti i pravednosti. **Litva** je reformirala svoj sustav poreza na dohodak kako bi ga učinila progresivnijim tako što je zamijenila paušalnu stopu poreza na osobni dohodak od 15 % trima stopama od 20 %, 25 % i 32 %, gdje se više stope primjenjuju na više dohotke, a primjenjuju se i na određene samozaposlene radnike. U **Irskoj** je vlada revidirala porezne olakšice i razrede poreza na dohodak u okviru proračuna za 2025. Razred standardne stope povećan je za 2000 EUR na 44 000 EUR za samca, uz razmjerna povećanja za vjenčane parove i registrirane partnere. Stopa univerzalne socijalne naknade od 4 % smanjena je na 3 % od siječnja 2025. te su uvedene veće porezne olakšice za skupine u nepovoljnom položaju.

Parametri poreza na osobni dohodak prilagođeni su u nekoliko država članica kako bi se ublažio prelazak u viši porezni razred potaknut inflacijom i dodatno povećala pravednost¹⁰⁹. U **Latviji** je iznos neoporezivog dohotka povećan na 510 EUR mjesečno (6120 EUR godišnje) i na 1000 EUR mjesečno (12 000 EUR godišnje) za umirovljenike. Povećani su i odbici za obrazovanje, medicinske troškove i donacije te je uvedena nova porezna stopa od 3 % na dividende i druge dohotke od kapitala veće od 200 000 EUR godišnje. **Finska** je povećala osnovni odbitak, dok je **Irska** povećala osobnu poreznu olakšicu, dohodovnu olakšicu, poreznu olakšicu za zaposlenike i olakšicu za porez na najamninu za samce i parove koji se zajednički procjenjuju. Radi suzbijanja inflacije i poboljšanja porezne pravednosti, **Luksemburg** i **Nizozemska** prilagodili su svoje razrede

¹⁰⁹ Vidjeti: Europska komisija, [Godišnje izvješće o oporezivanju za 2024.](#), Ured za publikacije Europske unije, 2024.

poreza na osobni dohodak. **Mađarska** je udvostručila obiteljske porezne olakšice (za 50 % od srpnja 2025. i za dodatnih 50 % od siječnja 2026.).

2.2. Smjernica br. 6 – Poboljšanje ponude radne snage i pristupa zapošljavanju, cjeloživotnom stjecanju vještina i kompetencijama

U ovom se odjeljku razmatra provedba smjernice br. 6 za zapošljavanje, u okviru koje se državama članicama preporučuje stvaranje uvjeta za poboljšanje ponude radne snage, promicanje cjeloživotnog stjecanja vještina i kompetencija, poticanje jednakih mogućnosti za sve, uklanjanje prepreka sudjelovanju na tržištu rada i pružanje poticaja za sudjelovanje na njemu, u skladu s načelima europskog stupa socijalnih prava br. 1 (obrazovanje, osposobljavanje i cjeloživotno učenje), br. 2 (rodna ravnopravnost), br. 3 (jednake mogućnosti), br. 4 (aktivna potpora zapošljavanju), br. 9 (ravnoteža između poslovnog i privatnog života), br. 11 (skrb za djecu i potpora djeci) i br. 17 (uključenost osoba s invaliditetom). U odjeljku 2.2.1. analiziraju se kretanja u području obrazovanja, od ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, uspjeha učenika te strukovnog obrazovanja i osposobljavanja do tercijarnog obrazovanja i ranog napuštanja školovanja. U poglavlju se razmatraju manjak i neusklađenosti radne snage i vještina te razvoj vještina među odraslima, uključujući digitalne kompetencije. Osim toga, sadržava analizu uvjeta na tržištu rada za mlade, starije radnike, migrante i osobe s invaliditetom. U odjeljku 2.2.2. iznose se mjere politike koje su u tim područjima politike poduzele države članice.

2.2.1. Ključni pokazatelji

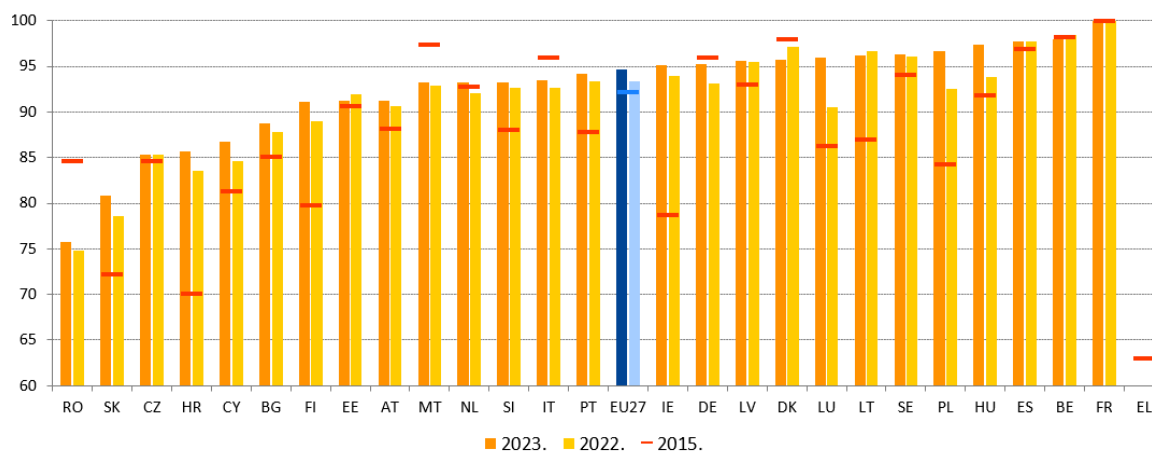
Sudjelovanje u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju u dobi od tri godine do početka osnovnoškolskog obrazovanja u EU-u i dalje se povećava, pri čemu među državama članicama i dalje postoje velike razlike. U 2023. sudjelovalo je 94,6 % djece, što je samo 1,4 postotna boda manje od cilja na razini EU-a za 2030., koji je utvrđen na 96 %. Do danas je osam država članica ostvarilo taj cilj, dok većina zemalja prelazi 90 %. Zemlje s najboljim rezultatima su Francuska (100 %), Belgija (98 %) i Španjolska (97,7 %). Rumunjska (75,7 %), Slovačka (80,8 %) i Češka (85,3 %) najniže su rangirane, vidjeti sliku 2.2.1. Prosjek EU-a povećao se za 1,3 postotna boda u odnosu na prethodnu godinu, iako se od 2022. do 2023. smanjio u četiri zemlje, posebno među državama članicama s prilično visokim sudjelovanjem. Konkretno, gotovo sve države članice ostvarile su napredak u povećanju sudjelovanja djece u dobi od tri godine, a stopa je 2023. dosegla 90,6 % (+5,4 postotna boda od 2015.)¹¹⁰. Međutim, neke od njih i dalje imaju poteškoća s povećanjem sudjelovanja djece u dobi od tri godine, a stope su posebno niske u Rumunjskoj (68,1 %) i Slovačkoj (68,9 %). Priuštivost i manjak kapaciteta, uključujući manjak osoblja, i dalje su važne prepreke pristupu, posebno za mlađu djecu i djecu u nepovoljnom položaju. Konkretno, samo 53 % romske djece sudjeluje u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, što je i dalje znatno ispod prosjeka EU-a za svu djecu, unatoč poboljšanju od oko 11 postotnih bodova u razdoblju od 2016. do 2023.¹¹¹

¹¹⁰ Eurostat [[educ_uae_enrp07](#)].

¹¹¹ Vidjeti: Agencija EU-a za temeljna prava, [Rights of Roma and Travellers in 13 European countries, 2024](#).

Slika 2.2.1.: Sudjelovanje u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju i dalje se povećava na razini EU-a, ali među državama članicama postoje velike razlike

Sudjelovanje djece u dobi od tri godine do dobi za početak obveznog osnovnoškolskog obrazovanja u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju (u %)

Napomena: privremeni podaci za FR za 2023. i PL za 2022. i 2023. Prekid u nizu za HU 2023. Podaci nisu dostupni za EL za 2022. i 2023. Definicije se razlikuju za BE i EL za 2015., HU za 2023. i PT za 2015., 2022. i 2023.

Izvor: Eurostat, [[educ_uae_enra21](#)].

Rano napuštanje školovanja smanjuje se u cijelom EU-u, ali je i dalje izazov. U 2024. godini 9,4 % osoba u dobi od 18 do 24 godine rano je napustilo školovanje, što je za 0,2 postotna boda manje nego 2023. To je za 1,7 postotnih bodova manje nego deset godina ranije, pri čemu je u pet zemalja (Italija, Grčka, Malta, Španjolska i Portugal) u tom razdoblju ostvareno smanjenje za više od 5 postotnih bodova. Međutim, to i dalje znači da se u EU-u oko 3,1 milijun osoba u dobi od 18 do 24 godine ne obrazuje niti osposobljava, a nije završilo ni više sekundarno obrazovanje¹¹². Iako je 17 država članica već ostvarilo cilj europskog prostora obrazovanja da se do 2030. stopa ranog napuštanja školovanja smanji na manje od 9 %, u nekim je državama članicama potrebno postići veći napredak. U Rumunjskoj, Španjolskoj i Njemačkoj, u kojima je stopa i dalje iznad 12 postotnih bodova, tijekom prethodne godine ostvaren je slab ili nikakav napredak, što znači da su sve tri zemlje i dalje u „kritičnom stanju”, vidjeti sliku 2.2.2. Litva je 2024. zabilježila najveće pogoršanje (za 2,0 postotna boda), a slijede je Slovačka, Luksemburg, Estonija i Cipar, u kojima se udio osoba koje su rano napustile školovanje povećao za najmanje 0,9 postotnih bodova. Za ta je stanja „potrebno praćenje”, kao i za Dansku i Italiju, u kojima su razine i dalje previsoke unatoč tome što se nisu promijenile ili su se smanjile. S druge strane, Hrvatska, Irska, Grčka i Poljska ostvarile su „najbolje rezultate”. Unatoč općenito blago pozitivnom trendu, nema znakova uzlazne konvergencije među državama članicama.

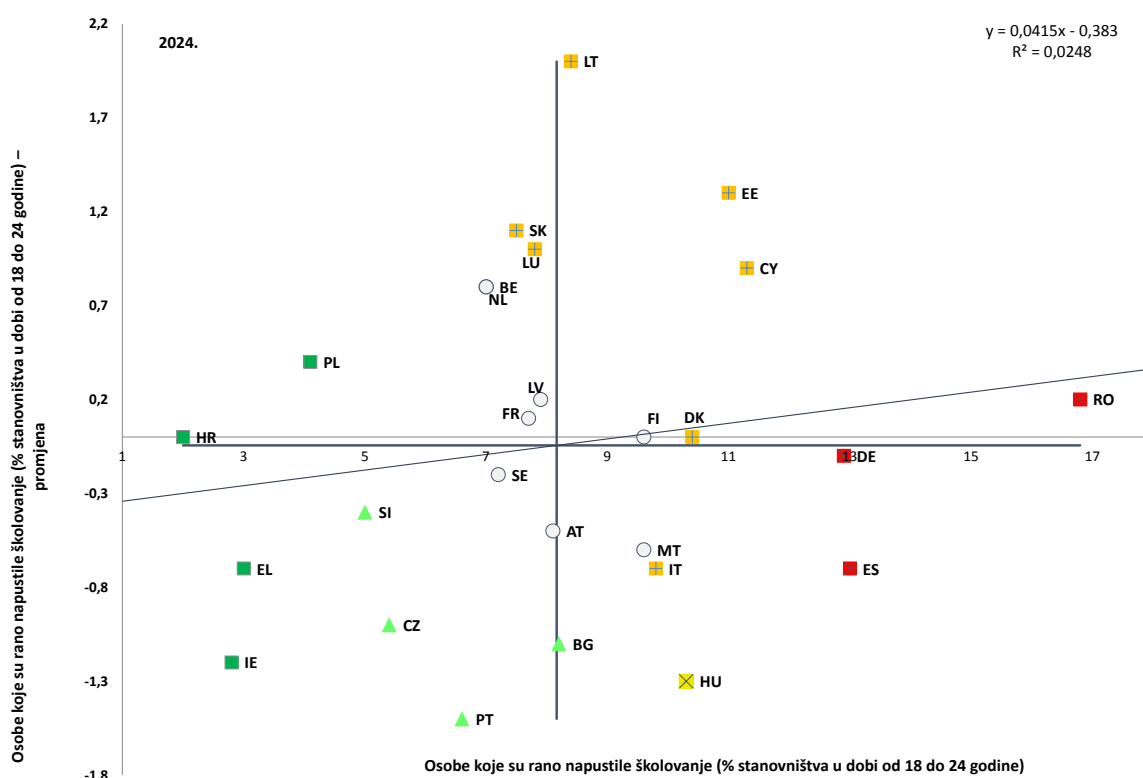
Stope ranog napuštanja školovanja znatno se razlikuju među skupinama, a posebno su visoke za osobe rođene izvan EU-a, Rome i osobe s invaliditetom. Iako se stopa mladih žena i mladih muškaraca koji rano napuštaju školovanje smanjila za 1,7 postotnih bodova tijekom prethodnog desetljeća, za mlade je muškarce i dalje mnogo vjerojatnije da će rano napustiti školovanje (11,0 %) nego za mlade žene (7,7 %). Mnogo je veća vjerojatnost da će mladi rođeni izvan EU-a ili u drugoj državi članici (20,1 % odnosno 18,6 %) rano napustiti

¹¹² izračuni GU-a EAC. Vidjeti: Europska komisija, [Pregled obrazovanja i osposobljavanja za 2025.](#) Kasnija upućivanja na „izračune GU-a EAC”

školoavanje nego mladi rođeni u dotičnoj državi članici (8,2 %) ¹¹³. Situacija je posebno zabrinjavajuća za mlade Rome (u dobi od 18 do 24 godine), pri čemu je gotovo dvije trećine (64 %) napustilo školovanje prije nego što je doseglo više sekundarno obrazovanje u 2024. ¹¹⁴ Zabrinjava i situacija mladih osoba s invaliditetom iste dobne skupine sa stopom ranog napuštanja školovanja od 19 % u 2023. ¹¹⁵ Najveći problemi postoje u Rumunjskoj i Mađarskoj, koje su zabilježile najviše stope (33 % odnosno 46 %), te u manjoj mjeri u Italiji (27 %).

Slika 2.2.2. Udio osoba koje su rano napustile školovanje i dalje se sporo smanjuje, uz znatne razlike među državama članicama

Osobe koje su rano napustile školovanje (u dobi od 18 do 24 godine), razine iz 2024. i promjene u odnosu na prethodnu godinu (u %, glavni pokazatelj u pregledu socijalnih pokazatelja)

Napomena: sjecište osi predstavlja neponderirani prosjek EU-a. Legenda je navedena u Prilogu. Prekid u vremenskom nizu za BE, BG, DE, EL i IE. Niska pouzdanost podataka za HR i LU.

Izvor: Eurostat [[edat_lfse_14](#)], anketa EU-a o radnoj snazi.

Među državama članicama i unutar njih postoje znatne regionalne razlike u ranom napuštanju školovanja. U cijelom EU-a regionalna stopa kreće se od 1,2 % (u regiji Kentriki Makedonia u Grčkoj) do 26,2 % (u regiji Sud-Est u Rumunjskoj), što ukazuje na velike razlike koje su prikrivene brojkama na razini država članica. Postoje i znatne razlike među regijama unutar iste države članice, na primjer u Bugarskoj, Francuskoj, Mađarskoj, Portugalu, Rumunjskoj i Španjolskoj (vidjeti sliku 1. u Prilogu 5.), uključujući najudaljenije regije. Unutar jedne države članice najveći raspon među regijama iznosi od 5,0 % do 26,0 %. S druge strane, na razini država članica raspon se kreće od 2,0 % do 16,8 %. Mali broj država

¹¹³ Eurostat [[edat_lfse_02](#)], anketa EU-a o radnoj snazi.

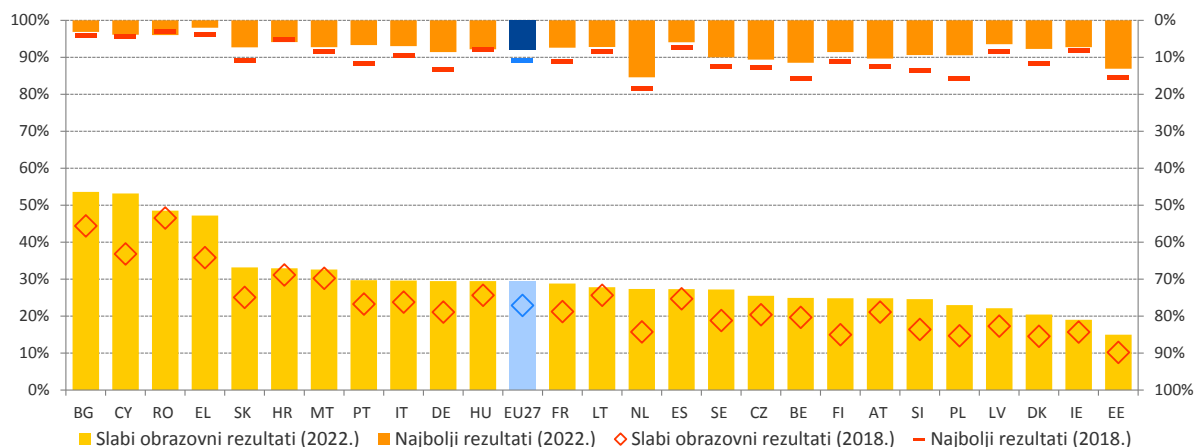
¹¹⁴ Vidjeti: Agencija EU-a za temeljna prava, [Rights of Roma and Travellers in 13 European countries, 2024](#).

¹¹⁵ Europska komisija, Statističko izvješće Europske stručne skupine za osobe s invaliditetom za 2025. (u pripremi).

članica ima stope niže od cilja na razini EU-a od 9 % u svim regijama. Međutim, u državama članicama koje općenito ostvaruju dobre rezultate još uvijek ima prostora za smanjenje regionalnih razlika. Osim toga, lokacija ima važnu ulogu jer je manje vjerojatno da će mladi koji žive u gradovima rano napustiti školovanje (8,3 %) nego oni koji žive u manjim gradovima i predgrađima (10,3 %) te u ruralnim područjima (10,1 %).

Slika 2.2.3.: Slabi obrazovni rezultati u matematici znatno su se povećali u svim državama članicama, dok su se najbolji rezultati smanjili

Učenici koji nisu postigli razinu 2 iz matematike (lijeva os) i oni koji su postigli barem razinu 5 (desna os) u 2018. i 2022. (%)

Napomena: treba oprezno tumačiti podatke za 2022. za DK, IE, LV i NL jer nije ispunjen najmanje jedan standard uzorkovanja u okviru istraživanja PISA.

Izvor: OECD, PISA 2018., 2022.; izračuni GU-a EAC.

Slabi obrazovni rezultati u osnovnim vještinama povećali su se u cijelom EU-u, uz zabrinjavajuća kretanja u rezultatima učenika u matematici. Prema rezultatima najnovijeg OECD-ova Programa za međunarodnu procjenu učenika (PISA), od 2018. do 2022. udio petnaestogodišnjaka sa slabim rezultatima u matematici povećao se za 6,6 postotnih bodova i dosegnuo rekordnu razinu od 29,5 %, vidjeti sliku 2.2.3. To je više od 26,2 % zabilježenih u čitanju i 24,2 % u prirodnim znanostima, što je povećanje od 3,7 odnosno 2 postotna boda. Velika je razlika u rezultatima među državama članicama. U matematici više od 45 % učenika u Bugarskoj, Cipru, Rumunjskoj i Grčkoj ostvaruje slabe rezultate. Samo je Estonija već ostvarila cilj na razini EU-a za 2030. da se slabi obrazovni rezultati zadrže ispod 15 %. Najbolji rezultati u matematici također su se znatno smanjili u odnosu na čitanje ili prirodne znanosti. U 2018. godini 11 % učenika iz EU-a dosegnuo je najviše razine istraživanja PISA u matematici, ali taj se udio 2022. smanjio na 7,9 %. Raspon se sad kreće od samo 2,0 % u Grčkoj do 15,4 % u Nizozemskoj. U čitanju smanjenje nije bilo toliko veliko (s 8,1 % na 6,5 %), dok su se najbolji rezultati u prirodnim znanostima neznatno povećali. Sve lošiji rezultati učenika izazivaju zabrinutost jer se smatra da neće biti dovoljno pripremljeni za kasnije studiranje i tržište rada.

Trajni izazovi zabilježeni su u području pismenosti i matematičke pismenosti odraslih.

Prema podacima prikupljenima u 17 država članica koje su 2013. i 2023. sudjelovale u OECD-ovu Programu za međunarodnu procjenu kompetencija odraslih (PIAAC), rezultati koje odrasli postižu u području čitanja s razumijevanjem u posljednjem su se desetljeću pogoršali. Iako su vještine matematičke pismenosti ostale stabilne, gotovo svaka peta odrasla osoba ostvarila je 2023. slabe rezultate u području pismenosti i matematičke pismenosti. Matematičke vještine važne su za buduću konkurentnost i inovacijski kapacitet Europe. Rezultati u matematici na školskoj razini važan su korak prema studiranju predmeta iz

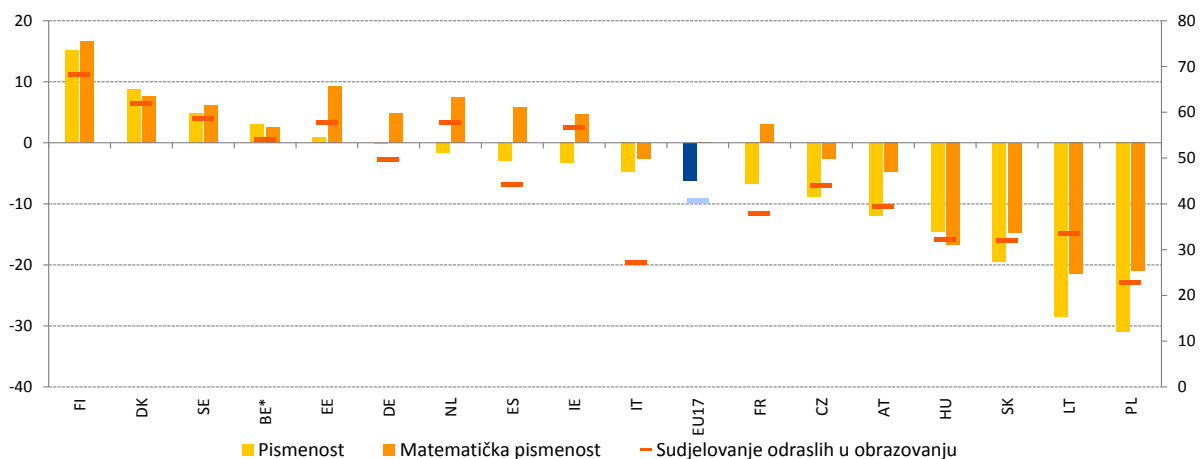
područja STEM-a na višoj razini i rješavanju problema manjka radne snage u ključnim sektorima STEM-a, vidjeti okvir 2 o europskom stupu socijalnih prava. Ti rezultati ukazuju na potrebu za poboljšanjem osnovnih vještina u svim dobnim skupinama.

Okvir 2. o europskom stupu socijalnih prava: Unija vještina u fokusu – razvoj vještina, usavršavanje i prekvalifikacija odraslih

Vještine su preduvjet za pripremu i osnaživanje radne snage te su jedan od glavnih pokretača produktivnosti, inovacija, konkurentnosti i otpornosti, ali države članice suočavaju se s istim problemima u pronalaženju odgovarajućeg kadra. Manjak radne snage i vještina posljedica je različitih čimbenika, uključujući demografske promjene, potrebe za novim vještinama povezane s tehnološkim razvojem i dekarbonizacijom gospodarstva, kao i loše radne uvjete u nekim sektorima i zanimanjima¹¹⁶. Nadalje, očekuje se da će trenutačne geopolitičke promjene, uključujući povećane obrambene i sigurnosne potrebe, i industrijska transformacija stvoriti dodatne pritiske. Kako bi odgovorila na te izazove, Europska komisija obvezala se dodatno razviti sveobuhvatnu strategiju za vještine na razini EU-a u okviru Unije vještina. Jedan od njezinih ključnih stupova je usavršavanje i prekvalifikacija. Cilj joj je, između ostalog, dodatno poduprijeti individualne račune za učenje, osobni proračun za osposobljavanje za sve odrasle osobe, proširiti upotrebu mikrokvifikacija i provesti pilot-projekt Jamstvo za vještine kako bi se radnicima pomoglo da prijeđu iz sektora u opadanju u sektore koji rastu, među ostalim zbog digitalne i zelene tranzicije. Jedna mjera, aktivnosti vršnjačkog učenja o inovativnim prostorima za učenje, izravno je usmjerena na razvoj osnovnih vještina kao temelja za daljnje učenje.

Razina pismenosti odraslih smanjila se, dok je njihova razina matematičke pismenosti ostala uglavnom stabilna, uz veće padove u zemljama s niskom razinom sudjelovanja u obrazovanju odraslih

Promjene u rezultatima pismenosti i matematičke pismenosti među odraslima (u dobi od 16 do 65 godina) od 2013. do 2023. (postotni bodovi, lijeva os) i sudjelovanje u obrazovanju odraslih (% odraslih, desna os)

Izvor: OECD-ovo Istraživanje vještina u odrasloj dobi (2023.)

Napomene: podaci o sudjelovanju u obrazovanju i osposobljavanju poseban su izvadak usklađen s definicijom ankete o obrazovanju odraslih i ankete EU-a o radnoj snazi; BE obuhvaća samo Flandriju.

¹¹⁶ Najraširenija deficitarna zanimanja 2024. bila su u sektoru trgovine, zdravstva i ugostiteljstva. Vidjeti: Europsko nadzorno tijelo za rad, [Izvešće EURES-a o manjku i višku radne snage za 2024.](#), Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg, 2025. i povezani dokumenti.

Osnovne vještine odraslih u EU-u se pogoršavaju, što negativno utječe na manjak vještina i sposobnost radnika da se prilagode potrebama tržišta rada usavršavanjem i prekvalifikacijom. Sudjelovanje odraslih u učenju presudno je kako bi se osiguralo da sve starije stanovništvo i radna snaga u širem smislu mogu držati korak s tržištem rada koje se brzo mijenja. Zbog toga su se države članice EU-a obvezale da do 2030. najmanje 60 % odraslih svake godine treba sudjelovati u obrazovanju. To je posebno važno jer dokazi pokazuju silazni trend osnovnih vještina među odraslim stanovništvom (vidjeti sliku)¹¹⁷. Tijekom posljednjeg desetljeća razina pismenosti odraslih u 17 ispitanih država članica EU-a smanjila se, dok je razina matematičke pismenosti ostala uglavnom stabilna. Zbog toga se smatra da je otprilike svaka peta odrasla osoba u EU-u ostvarila slabe rezultate u području pismenosti i matematičke pismenosti u 2023. Žene su ostvarile bolje rezultate u području pismenosti, dok su muškarci ostvarili bolje rezultate u matematičkoj pismenosti i u području sposobnosti adaptivnog rješavanja problema. Nadalje, sudjelovanje u obrazovanju odraslih bilo je niže u zemljama u kojima je zabilježeno znatan pad njihovih vještina pismenosti i matematičke pismenosti¹¹⁸.

Unija vještina naglašava važnost rješavanja problema manjka vještina među odraslima i utvrđuje mjere za potporu i poticanje usavršavanja i prekvalifikacije. Nekoliko država članica provodi pilot-projekt individualnih računa za učenje kao pristup osposobljavanju koji se temelji na potražnji. **Latvija** nudi financirane individualne račune za učenje u iznosu do 500 EUR i jedinstveni internetski portal za poboljšanje pristupa osposobljavanju. Mikrokvifikacije se javljaju kao fleksibilne mogućnosti za nastavak obrazovanja. **Luksemburg** u suradnji s nizozemsko-flamanskom akreditacijskom agencijom provodi pilot-projekt nacionalnog okvira za mikrokvifikacije na sveučilišnoj razini za nastavak obrazovanja. Kako bi se vještine uskladile s potrebama tržišta rada, nekoliko zemalja poboljšava svoje postupke za procjenu i priznavanje znanja i vještina te prikupljanje informacija o vještinama. **Bugarska** je ažurirala svoj popis zanimanja s naglaskom na zelenim i digitalnim vještinama u kontekstu šire reforme strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u okviru plana za oporavak i otpornost, dok **Njemačka** sad omogućuje certificiranje neformalno stečenih stručnih vještina u skladu sa svojim Zakonom o strukovnom obrazovanju i osposobljavanju.

Unatoč znatnim mjerama koje su poduzele države članice, obrazovne nejednakosti povećavaju se jer su se rezultati učenika u nepovoljnom socioekonomskom položaju pogoršali. Iako bi se sustavima obrazovanja i osposobljavanja trebala promicati međugeneracijska društvena mobilnost odvajanjem obrazovnih postignuća od socioekonomskog položaja, rezultati istraživanja PISA 2022. potvrdili su neka zabrinjavajuća kretanja. Socioekonomski položaj i dalje je snažan pokazatelj obrazovnih ishoda u EU-u, pri čemu su slabi obrazovni rezultati mnogo češći među učenicima u nepovoljnom položaju nego među vršnjacima u povoljnijem položaju¹¹⁹. Nadalje, udio učenika u nepovoljnom socioekonomskom položaju koji su ostvarili dobre rezultate u osnovnim vještinama (tj. koji su dosegli barem razinu 4 na ljestvici istraživanja PISA u čitanju, matematici ili prirodnim znanostima) iznosio je samo 16,3 % u 2022., što je smanjenje u odnosu na 20,8 % u 2018. i

¹¹⁷ Vidjeti: OECD, [Do Adults Have the Skills They Need to Thrive in a Changing World?: Survey of Adult Skills 2023](#), Studije OECD-a o vještinama, OECD Publishing, Pariz, 2024.

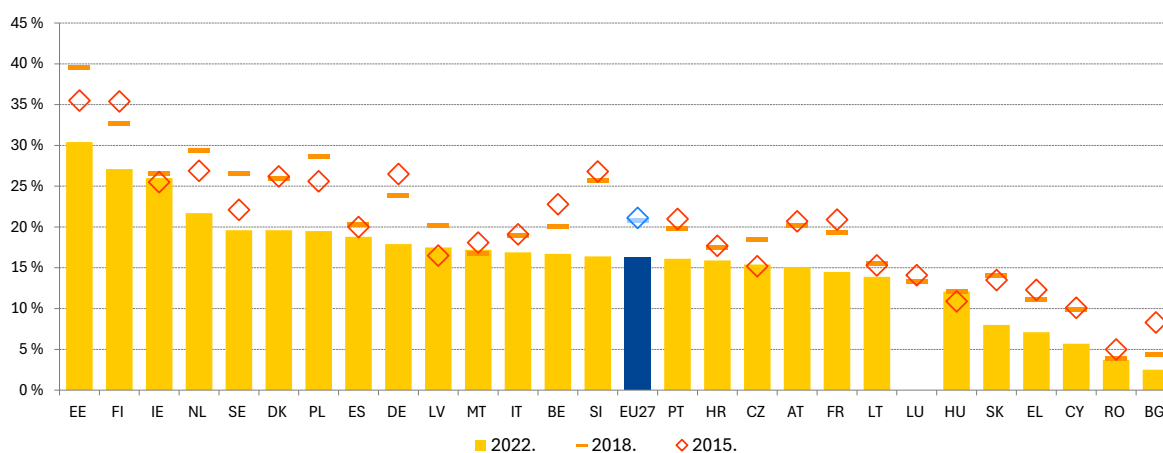
¹¹⁸ Vidjeti: OECD, [Trends in Adult Learning: New Data from the 2023 Survey of Adult Skills, Getting Skills Right](#), OECD Publishing, Pariz, 2025.

¹¹⁹ Europska komisija, [Usporedni izazov postizanja jednakosti i izvrsnosti u osnovnim vještinama u EU-u, Ured za publikacije Europske unije](#), 2024.

21,1 % u 2015., vidjeti sliku 2.2.4.¹²⁰ Taj se udio u tom razdoblju smanjio u gotovo svim državama članicama. U zemljama s najboljim rezultatima, Estoniji, Finskoj i Irskoj, udio učenika u nepovoljnom položaju koji su ostvarili dobre rezultate 2022. nije bio znatno veći od 25 %. Za usporedbu, u cijelom EU-u 59,0 % učenika u povoljnom položaju ostvarilo je dobre rezultate u osnovnim vještinama. Kako bi se pratio napredak u području strukturnih nejednakosti, Komisija je predložila novi pokazatelj jednakih mogućnosti i cilj do 2030. na temelju dobrih rezultata učenika u nepovoljnom položaju na testovima u okviru istraživanja PISA. Na razini EU-a cilj je da najmanje 25 % učenika u nepovoljnom položaju stekne razinu 4 ili više u jednom području¹²¹.

Slika 2.2.4.: Razina osnovnih vještina učenika u nepovoljnom položaju smanjila se u posljednjem desetljeću

Učenici u nepovoljnom položaju koji su postigli razinu 4 ili više u čitanju, matematici ili prirodnim znanostima (%)

Napomena: treba oprezno tumačiti podatke za 2022. za DK, IE, LV i NL jer nije ispunjen najmanje jedan standard uzorkovanja u okviru istraživanja PISA. LU je sudjelovao samo u istraživanju PISA 2018.

Izvor: OECD, PISA 2015., 2018., 2022.; izračuni GU-a EAC.

Niska razina digitalne pismenosti i građanskih kompetencija među učenicima razlog su za zabrinutost, osobito u kontekstu širenja dezinformacija. EU se obvezao da će do 2030. smanjiti udio učenika osmog razreda (u dobi od 13 do 14 godina) koji postižu slabe obrazovne rezultate u području digitalnih kompetencija na manje od 15 %. U 22 zemlje EU-a koje su 2023. sudjelovale u Međunarodnom istraživanju računalne i informacijske pismenosti (ICILS) 42,5 % učenika ostvarilo je rezultate ispod minimalnog praga vještina u tom području. Neke zemlje, kao što su Češka (28,0 %) i Danska (32,2 %), približavaju se cilju, dok druge, kao što su Rumunjska (74,0 %) i Grčka (60,4 %), znatno zaostaju. S obzirom na kombinaciju brzog tehnološkog napretka, kao što je generativna umjetna inteligencija, i sve veću polarizaciju, širenje dezinformacija i pogrešnih informacija, rani razvoj građanskih vještina nikad nije bio važniji. U 2022. je 63,1 % učenika osmih razreda u općem školskom

¹²⁰ To je u PISA-i prikazano indeksom ekonomskog, socijalnog i kulturnog statusa. Kategorija učenika u nepovoljnom socioekonomskom položaju obuhvaća 25 % svih učenika s najvišim indeksom ekonomskog, socijalnog i kulturnog statusa u određenoj zemlji, dok kategorija učenika u nepovoljnom socioekonomskom položaju obuhvaća 25 % svih učenika s najnižim indeksom ekonomskog, socijalnog i kulturnog statusa.

¹²¹ Europska komisija: Glavna uprava za obrazovanje, mlade, sport i kulturu, [Privremena evaluacija Strateškog okvira za europski prostor obrazovanja za razdoblje 2021. – 2030. – Izvješće Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija](#), Ured za publikacije Europske unije, 2025.

obrazovanju u prosjeku imalo odgovarajuću razinu građanske kompetencije među državama članicama koje su sudjelovale u Međunarodnom istraživanju građanskog odgoja i obrazovanja (ICCS)¹²², pri čemu su neke države članice izvijestile da više od 70 % učenika ima odgovarajuću razinu građanske kompetencije, dok je u drugima taj udio bio ispod 50 %. Učenici koji posjeduju odgovarajuću razinu razumiju demokratske institucije, sustave, načela i prakse sudjelovanja. To im omogućuje rasuđivanje o građanskim pitanjima i aktivno sudjelovanje u demokratskom životu.

Cilj je strukovnog obrazovanja i osposobljavanja (SOO) pripremiti učenike za tržište rada, iako se stopa zaposlenosti osoba koje su ga nedavno završile prvi put smanjila od 2020. Strukovno obrazovanje i osposobljavanje pruža osposobljavanje za mnoga zanimanja u kojima postoji trajni manjak i ključna su za konkurentnost i pripravnost Europe, vidjeti i okvir 3 o europskom stupu socijalnih prava. Gotovo dvije trećine (65,2 %) osoba koje su nedavno završile strukovno obrazovanje i osposobljavanje na srednjoj razini (u dobi od 20 do 34 godine) u EU-u sudjelovalo je 2024. u učenju temeljenom na radu kao dio kurikuluma¹²³. Ta stopa premašuje cilj na razini EU-a za 2025. od najmanje 60 %¹²⁴. Međutim, među zemljama postoje velike i trajne razlike. Gotovo sve osobe koje su završile strukovno obrazovanje i osposobljavanje (više od 90 %) sudjeluju u učenju temeljenom na radu u Njemačkoj, Nizozemskoj i Španjolskoj. S druge strane, vrlo mali broj osoba sa završenim strukovnim obrazovanjem i osposobljavanjem imao je priliku sudjelovati u učenju temeljenom na radu kao dio kurikuluma strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u Rumunjskoj, Češkoj ili Grčkoj¹²⁵. Stopa zaposlenosti osoba koje su nedavno završile strukovno obrazovanje i osposobljavanje smanjila se s 80,9 % u 2023. na 80,0 % u 2024. To predstavlja korak unatrag s obzirom na cilj da se do 2025. postigne najmanje 82 %¹²⁶. Smanjenje je bilo veće za osobe sa završenim obrazovanjem na srednjoj razini općeg usmjerenja (sa 67,8 % na 62,8 %) i za one koji su napustili školovanje prije završetka višeg sekundarnog obrazovanja (sa 61,9 % na 52,1 %), pri čemu za obje skupine postoje velike razlike među državama članicama. Za osobe koje su nedavno završile strukovno obrazovanje i osposobljavanje, a koje su sudjelovale u učenju temeljenom na radu mnogo je vjerojatnije da su zaposlene (84,4 %) nego za osobe koje nisu sudjelovale u takvom učenju (67,9 %).

U Europi je zabilježeno veliko povećanje broja mladih sa završenim tercijarnim obrazovanjem zbog boljeg pristupa sveučilišnom obrazovanju i sve veće potražnje za naprednim vještinama na tržištu rada. Tijekom posljednjeg desetljeća prosječni udio osoba u dobi od 25 do 34 godine sa završenim tercijarnim obrazovanjem znatno se povećao na 44,1 %, uz povećanje od 1 postotnog boda samo prošle godine, vidjeti sliku 2.2.5. Očekivana stopa povrata od obrazovanja ključan je čimbenik u odluci o nastavku visokog obrazovanja, a taj je pokretač ostao stabilan tijekom proteklog desetljeća unatoč znatnom povećanju broja visokoobrazovanih osoba¹²⁷. Stopa nezaposlenosti osoba u dobi od 25 do 34 godine sa završenim tercijarnim obrazovanjem 2024. iznosila je 5,2 %, u usporedbi sa 6,7 % za osobe sa završenim višim sekundarnim obrazovanjem i 15,3 % za osobe s nižim razinama stečenog obrazovanja. Osim toga, radnici sa završenim tercijarnim obrazovanjem zarađuju

¹²² Sudionici su bili: BG, DK, DE, EE, ES, FR, HR, IT, CY, LV, LT, MT, NL, PL, RO, SI, SK, SE.

¹²³ Eurostat, [tps00215].

¹²⁴ Cilj je postavljen u Preporuci Vijeća od 24. studenog 2020. o strukovnom obrazovanju i osposobljavanju (SOO) za održivu konkurentnost, socijalnu pravednost i otpornost.

¹²⁵ Podaci označeni kao „podaci niske pouzdanosti” za Njemačku, Latviju, Maltu, Poljsku i Finsku.

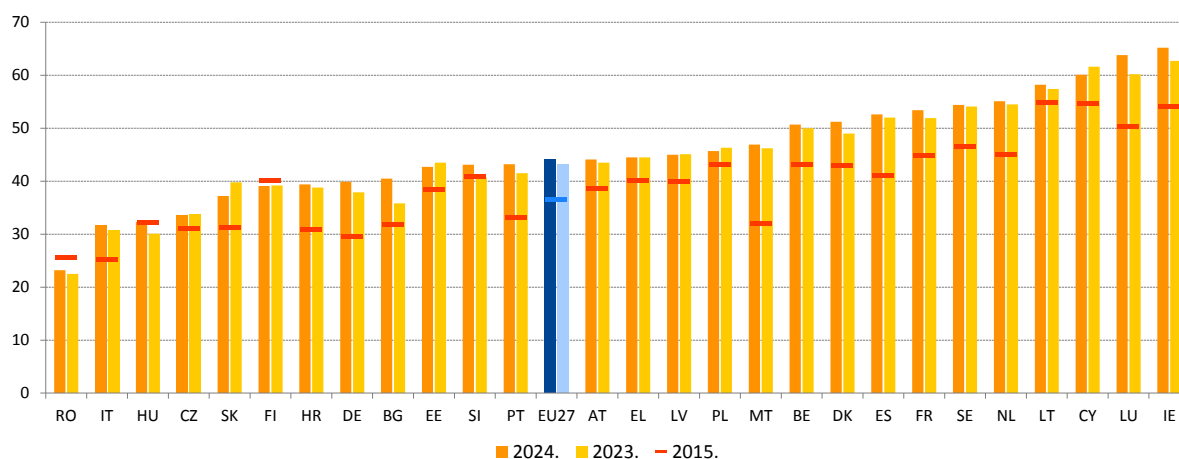
¹²⁶ Cilj je postavljen u Preporuci Vijeća od 24. studenog 2020. o strukovnom obrazovanju i osposobljavanju (SOO) za održivu konkurentnost, socijalnu pravednost i otpornost.

¹²⁷ Vidjeti: [Pregled obrazovanja i osposobljavanja 2025.](#), Ured za publikacije Europske unije.

52 % više od onih sa završenim višim sekundarnim obrazovanjem. Iako osobe s tercijskim obrazovanjem imaju više razine zaposlenosti, stope zaposlenosti osoba koje su nedavno završile tercijsko obrazovanje smanjile su se s 87,6 % u 2023. na 86,7 % u 2024. Taj se pad može primijetiti na svim razinama obrazovanja i mogao bi upućivati na smanjenje zapošljavanja na početničkim radnim mjestima.

Slika 2.2.5.: Udio mladih odraslih osoba sa završenim tercijskim obrazovanjem povećao se u posljednjem desetljeću

Udio osoba (u dobi od 25 do 34 godine) sa završenim tercijskim obrazovanjem (ISCED 5–8, u %)

Napomene: prekid u nizu za BG u 2024., za SI u 2023. i LU u 2015.

Izvor: Eurostat, [edat_lfse_03].

Poticanje mobilnosti studenata i osoba s diplomom u visokom obrazovanju i dalje je važan prioritet za poboljšanje vještina i širenje vidika, ali posljednjih se godina smanjuje. Stopa izlazne mobilnosti¹²⁸ smanjila se za 2,3 postotna boda u razdoblju od 2020. do 2023. Samo je 11,2 % od 4 milijuna osoba sa završenim tercijskim obrazovanjem iz zemalja EU-a 2023. doživjelo neki oblik mobilnosti u svrhu učenja, od čega je 4,5 % pohađalo program za stjecanje cjelovite kvalifikacije u inozemstvu, a oko 6,6 % studiralo u okviru mobilnosti u svrhu stjecanja bodova¹²⁹. Stoga je prosječna izlazna mobilnost osoba s diplomom u EU-u i dalje znatno ispod cilja od 23 % utvrđenog za 2030. Međutim, i dalje postoje višestruka ograničenja u pogledu podataka, što može dovesti do podcjenjivanja napretka u ostvarivanju cilja, kao što je nepotpuno izvješćivanje o mobilnosti kraće od tri mjeseca¹³⁰. Pilot-inicijativa „Odaberi Europu za znanost” u okviru Unije vještina pomaže u internacionalizaciji visokih učilišta podupiranjem akademskih i neakademskih organizacija u zapošljavanju poslijedoktorskih istraživača.

Sve je manje kvalificiranih radnika u Europi, što ozbiljno ugrožava blagostanje i konkurentnost. Manjak kvalificiranog osoblja postao je 2024. jedna od glavnih prepreka ulaganjima, pri čemu ga 77 % poduzeća navodi kao ograničenje¹³¹. Taj je problem posebno izražen u građevinarstvu i proizvodnji, u kojima uska grla u ponudi radne snage ugrožavaju sposobnost EU-a da ubrza zelenu tranziciju i potencijal rasta. Strateška važnost vještina za

¹²⁸ Stopa izlazne mobilnosti zemlje broj je mobilnih studenata koji su stekli diplomu ili bodove iz te zemlje podijeljen s brojem osoba koje su stekle diplomu u toj zemlji.

¹²⁹ Izračuni GU-a EAC.

¹³⁰ Vidjeti str. 61. [Pregleda obrazovanja i osposobljavanja za 2024.](#), Ured za publikacije Europske unije.

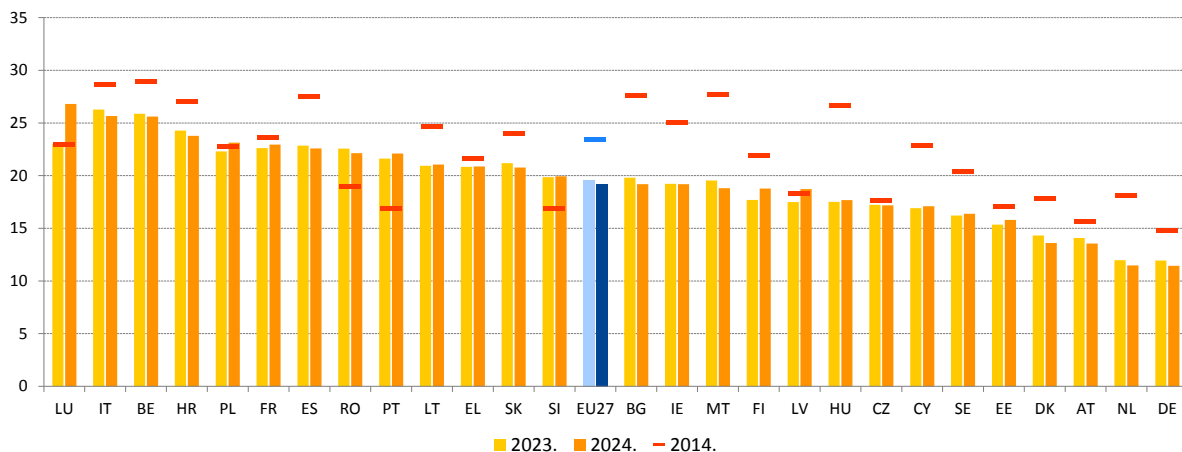
¹³¹ Na temelju istraživanja EIB-a o ulaganjima. Poduzeća češće navode samo „nesigurnost u pogledu budućnosti” (79 %) i „troškove energije” (77 %).

blagostanje i konkurentnost Europe istaknuta je i u izvješću Enrica Lette o budućnosti jedinstvenog tržišta i u izvješću Marija Draghija o konkurentnosti EU-a¹³². Za rješavanje tog problema potrebne su opsežne mjere za usavršavanje i prekvalifikaciju radne snage u EU-u. To je ključan element Unije vještina, sveobuhvatne strategije za vještine donesene u ožujku 2025. u okviru Kompassa konkurentnosti EU-a.

Neusklađenost vještina na makroekonomskoj razini i dalje se smanjuje u cijelom EU-u, ali postoje razlike među državama članicama. Pokazatelj makroekonomske neusklađenosti vještina ukazuje na stupanj neusklađenosti između potražnje i ponude vještina za sve kategorije radnika¹³³. Konkretno, on pokazuje relativne poteškoće s kojima se suočavaju osobe s različitim razinama obrazovanja pri ulasku na tržište rada. Od 2014. taj se pokazatelj smanjuje u većini država članica, što je uglavnom potaknuto povećanjem razina stečenog obrazovanja. Međutim, makroekonomske neusklađenosti vještina i dalje su bile visoke (iznad 23 %) u određenim zemljama 2024., uključujući Italiju, Belgiju, Hrvatsku i Poljsku, što je znatno iznad prosjeka EU-a od 19,2 %, vidjeti sliku 2.2.6. S druge strane, najniže stope zabilježene su u Austriji, Danskoj, Njemačkoj i Nizozemskoj, gdje iznose manje od 15 %. Općenito, manjak i neusklađenost vještina mogu biti povezani s izazovima u području kvalitete, pravednosti i relevantnosti sustava obrazovanja i osposobljavanja za tržište rada, kao i s trajnim manjkom radne snage. Promicanjem stjecanja visokog obrazovanja i jačanjem potpore za usavršavanje i prekvalifikaciju ponuda vještina mogla bi se bolje uskladiti s potražnjom na tržištu rada.

Slika 2.2.6.: Neusklađenost vještina na makroekonomskoj razini i dalje se smanjuje u cijelom EU-u, ali se razlikuje među državama članicama

Relativna disperzija stopa zaposlenosti radnika s različitim stupnjevima obrazovanja, ponderirana udjelom svake skupine u ukupnom radno sposobnom stanovništvu (u dobi od 20 do 64 godine)

Napomena: ovaj pokazatelj naglašava relativno veće poteškoće s kojima se suočavaju nisko i srednjekvalificirane osobe pri ulasku na tržište rada u usporedbi s visokokvalificiranim osobama.

Izvor: izračuni Glavne uprave za zapošljavanje na temelju podataka Eurostata [[lfsq_egaed](#); [lfsq_pgaed](#); [lfsq_agaed](#)], anketa EU-a o radnoj snaziS.

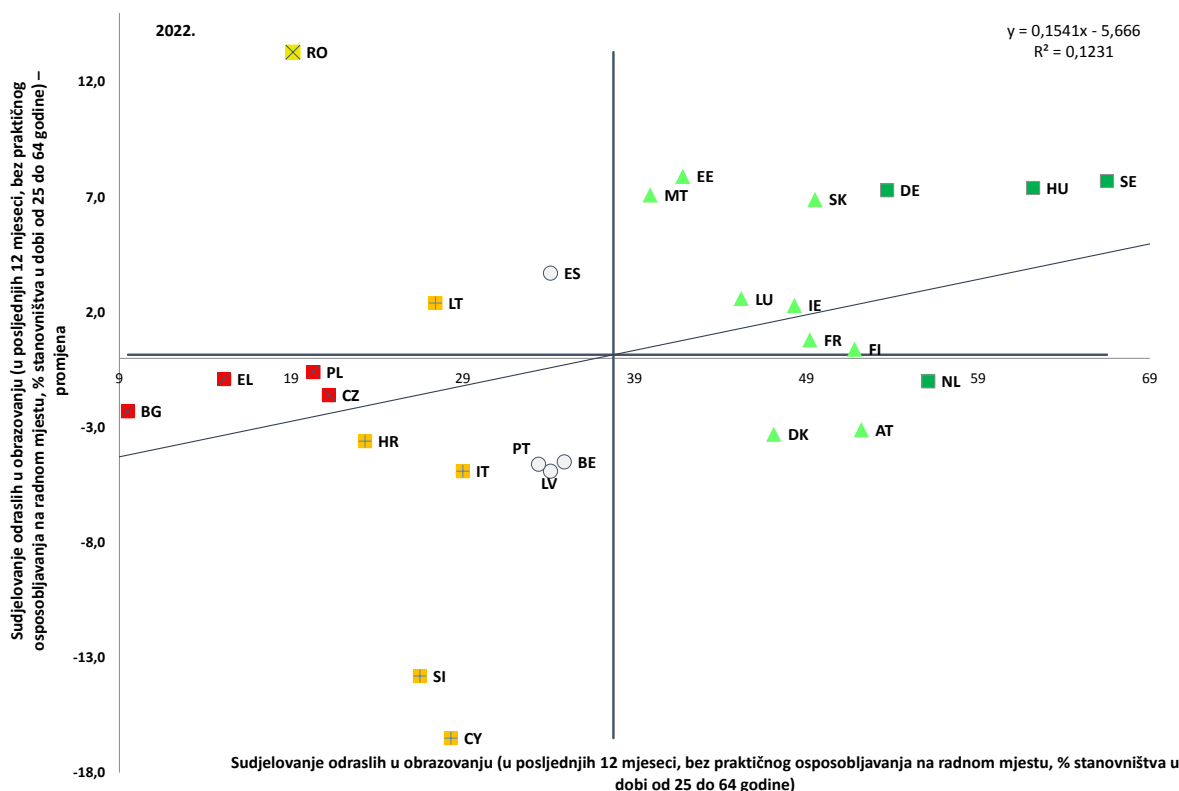
¹³² [More Than A Market](#), Enrico Letta, travanj 2024.; [The future of European competitiveness](#), Mario Draghi, rujanj 2024.

¹³³ Pokazatelj makroekonomske neusklađenosti vještina mjeri relativnu disperziju stopa zaposlenosti radnika s različitim stupnjevima obrazovanja (nizak, srednji i visok), ponderiranu udjelom svake skupine u ukupnom radno sposobnom stanovništvu (u dobnoj skupini od 20 do 64 godine). Vidjeti: Europska komisija, [Analitička internetska bilješka – Mjerenje neusklađenosti vještina](#) 7/2015, Ured za publikacije Europske unije, 2015.

Sudjelovanje u obrazovanju odraslih relativno je nisko i znatno se razlikuje među državama članicama. Najnoviji podaci iz ankete o obrazovanju odraslih upućuju na neznatno povećanje udjela odraslih koji sudjeluju u obrazovanju u EU-u (bez praktičnog osposobljavanja na radnom mjestu), s 37,4 % u 2016. na 39,5 % u 2022., što je još uvijek znatno ispod glavnog cilja EU-a od 60 % do 2030. (vidjeti okvir s ciljevima 2 o vještinama) i uz velike razlike među državama članicama. Najviše stope sudjelovanja zabilježene su u Švedskoj, Mađarskoj, Nizozemskoj i Njemačkoj, što ih svrstava u skupinu zemalja s „najboljim rezultatima”, vidjeti sliku 2.2.7. Sve su te zemlje između 2016. i 2022. zabilježile povećanja veća od 6,8 postotnih bodova, osim Nizozemske, u kojoj se sudjelovanje smanjilo za 1 postotni bod. S druge strane, posebno niske razine sudjelovanja, što pokazuje razlike unutar EU-a, zabilježene su u Bugarskoj, Grčkoj, Rumunjskoj, Poljskoj i Češkoj, koje su u „kritičnom stanju”. Razine su niže od 30 % i u Hrvatskoj, Cipru, Litvi, Italiji i Sloveniji i „potrebno je praćenje”.

Slika 2.2.7.: Obrazovanje odraslih tek se neznatno povećalo od 2016., uz velike razlike među državama članicama

Stopa sudjelovanja odraslih u obrazovanju u posljednjih 12 mjeseci (u dobi od 25 do 64 godine), razine iz 2022. i promjene u odnosu na 2016. (u %, glavni pokazatelj u pregledu socijalnih pokazatelja)

Napomena: sjecište osi predstavlja neponderirani prosjek EU-a. Legenda je navedena u Prilogu. U rujnu 2024. skupina za pokazatelje Odbora za zapošljavanje postigla je privremeni dogovor o okviru za praćenje cilja u pogledu vještina, na temelju podataka iz ankete o obrazovanju odraslih, bez praktičnog osposobljavanja na radnom mjestu. Vidjeti i [Godišnje izvješće o uspješnosti zapošljavanja za 2024.](#) Promjena u 2022. izračunava se u odnosu na vrijednost iz 2016., posljednju dostupnu prije 2022. Prekid u vremenskom nizu 2022. za FR, IT i RO.

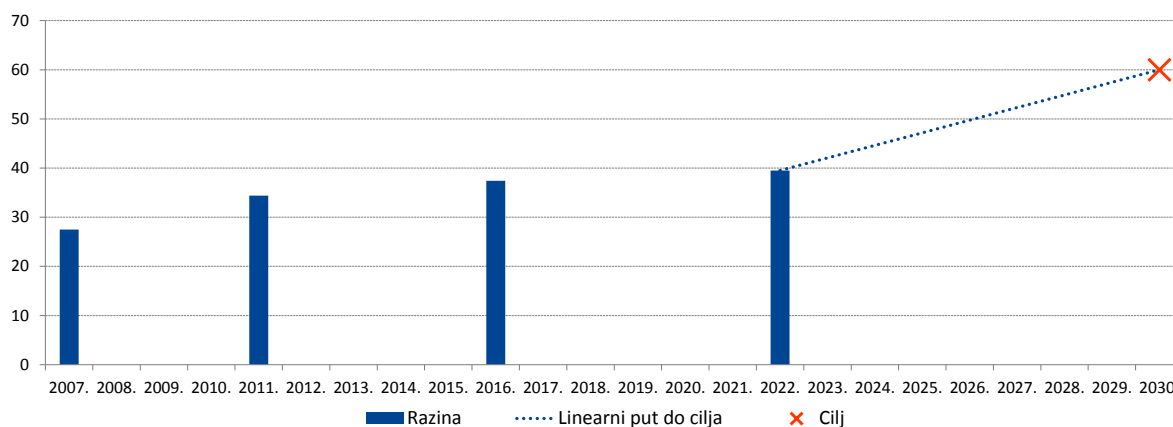
Izvor: [posebni izvadak iz Eurostatove ankete o obrazovanju odraslih, stope sudjelovanja odraslih u obrazovanju u posljednjih 12 mjeseci bez praktičnog osposobljavanja na radnom mjestu.](#)

Okvir s ciljevima 2: napredak u ostvarivanju cilja u pogledu obrazovanja odraslih do 2030.

Sudjelovanje odraslih u obrazovanju tek se neznatno povećalo, zbog čega su potrebne znatne mjere kako bi se postigao glavni cilj EU-a do 2030. Prema anketi o obrazovanju odraslih stopa sudjelovanja EU-a (bez praktičnog osposobljavanja na radnom mjestu) povećala se s 37,4 % u 2016. na 39,5 % u 2022. (vidjeti sliku u nastavku)¹³⁴. Podaci iz ankete o radnoj snazi upućuju na ukupno povećanje sudjelovanja u obrazovanju odraslih u razdoblju od 2022. do 2024. To neznatno povećanje nije dovoljno za postizanje glavnog cilja EU-a do 2030. da 60 % odraslih osoba svake godine sudjeluje u obrazovanju. Treba ubrzati napredak kako bi se radna snaga mogla prilagoditi promjenjivim potrebama za vještinama, kako bi se ublažio manjak radne snage i vještina te očuvala konkurentnost i uključivost.

Napredak u obrazovanju odraslih nije dovoljan za postizanje glavnog cilja EU-a za 2030.

Stopa sudjelovanja odraslih u obrazovanju u posljednjih 12 mjeseci u EU-27 i glavni cilj EU-a za 2030. (osobe u dobi od 25 do 64 godine, u %)

Napomena: Anketa o obrazovanju odraslih iz 2007. opsežan je pilot-projekt proveden na dobrovoljnoj osnovi u svim državama članicama, osim Irske i Luksemburga u razdoblju od 2005. do 2008. Na temelju toga izvršene su prilagodbe u sljedećem valu. Od 2011. ta se anketa temelji na europskom pravnom aktu i stoga se obvezno provodi u svim državama članicama¹³⁵. Prekidi u vremenskom nizu 2011. za EU, FR, HU, 2016. za IE, LU, SE i 2022. za FR, IT, RO.

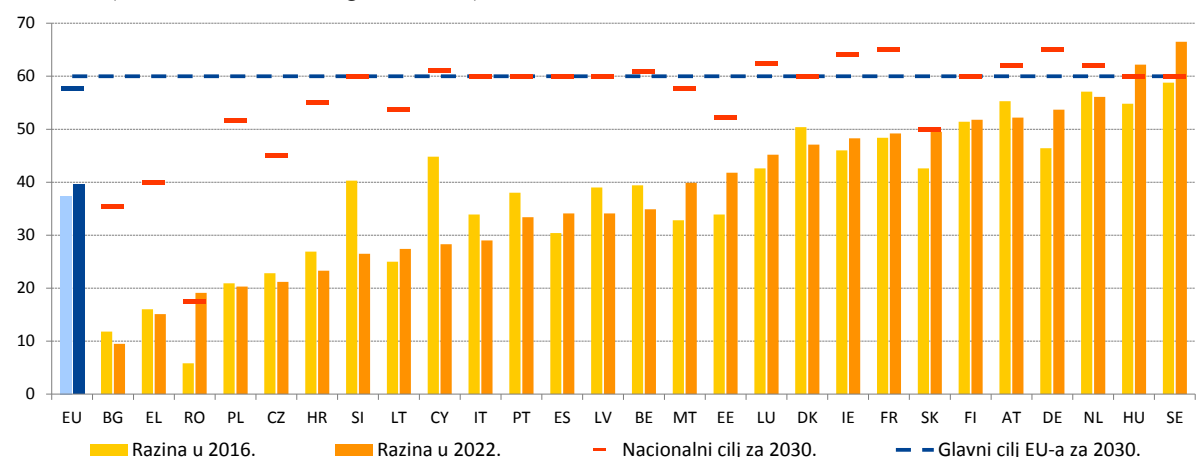
Izvor: [posebni izvadak iz Eurostatove ankete o obrazovanju odraslih, stope sudjelovanja odraslih u obrazovanju u posljednjih 12 mjeseci bez praktičnog osposobljavanja na radnom mjestu.](#)

¹³⁴ U rujnu 2024. skupina za pokazatelje Odbora za zapošljavanje postigla je privremeni dogovor o okviru za praćenje cilja u pogledu vještina, na temelju podataka iz ankete o obrazovanju odraslih, bez praktičnog osposobljavanja na radnom mjestu. Vidjeti i [Godišnje izvješće o uspješnosti zapošljavanja za 2024.](#)

¹³⁵ Uredbom Komisije (EU) [823/2010](#) utvrđuju se provedbene mjere temeljnog pravnog akta (Uredba (EZ) [br. 452/2008](#) Europskog parlamenta i Vijeća) za anketu o obrazovanju odraslih iz 2011.

Većina država članica treba se dodatno založiti kako bi ostvarile svoje nacionalne ciljeve do 2030.

Stopa sudjelovanja odraslih u obrazovanju u posljednjih 12 mjeseci u EU-27 i nacionalni ciljevi država članica za 2030. (osobe u dobi 25 – 64 godine, u %)

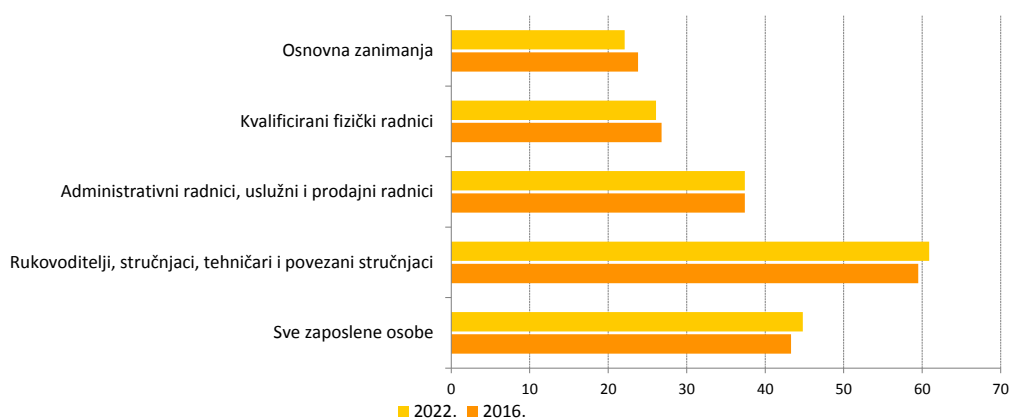
Napomena: prekidi u nizu 2016. za Irsku, Luksemburg i Švedsku i 2022. za Francusku, Italiju i Rumunjsku.

Izvor: [posebni izvadak iz Eurostatove ankete o obrazovanju odraslih, stope sudjelovanja odraslih u obrazovanju u posljednjih 12 mjeseci bez praktičnog osposobljavanja na radnom mjestu](#) i tablica s nacionalnim ciljevima za 2030. u prilogu 1.

Većina država članica i dalje zaostaje u ostvarivanju svojih nacionalnih ciljeva u području obrazovanja odraslih, unatoč znatnom napretku ostvarenom u nekoliko zemalja. Švedska, Mađarska i Rumunjska premašile su svoje ciljne vrijednosti do 2022., dok se Slovačka približila svojoj ciljnoj vrijednosti (vidjeti prethodnu sliku). Rumunjska je zabilježila najveći porast u odnosu na relativno nisku početnu vrijednost, iako prekid u nizu otežava usporedbe. Od 24 zemlje koje su i dalje ispod ciljne vrijednosti samo je manji broj zemalja zabilježio značajan napredak.

Slika 2.2.8.: Mnogo je manja vjerojatnost da će radnici u niskokvalificiranim zanimanjima sudjelovati u obrazovanju odraslih

Stopa sudjelovanja odraslih u obrazovanju u posljednjih 12 mjeseci prema vrsti zanimanja (u dobi od 25 do 64 godine, u %)

Napomena: prekidi u nizu 2016. za Irsku, Luksemburg i Švedsku i 2022. za Francusku, Italiju i Rumunjsku.

Izvor: [posebni izvadak iz Eurostatove ankete o obrazovanju odraslih, stope sudjelovanja odraslih u obrazovanju u posljednjih 12 mjeseci uključujući praktično osposobljavanje na radnom mjestu](#).

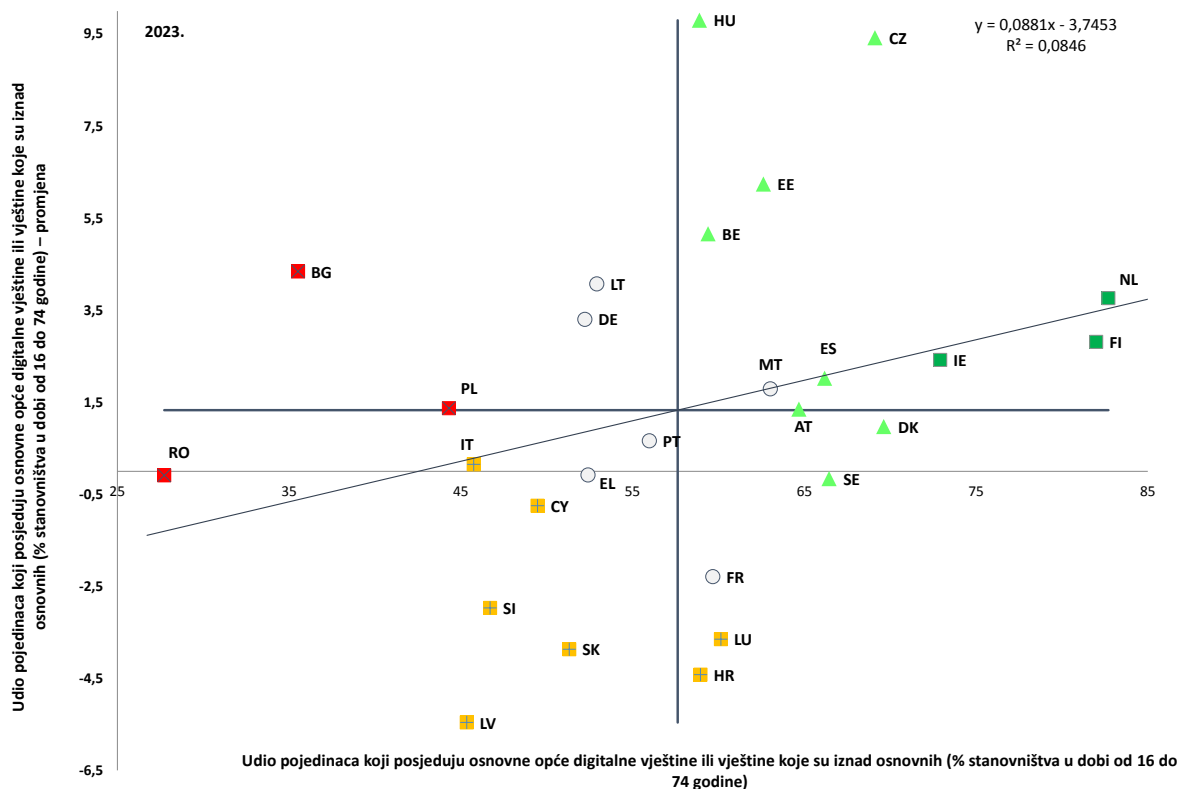
Mnogo je manja vjerojatnost da će prilike za osposobljavanje biti dostupne osobama na radnim mjestima za koja su potrebne niže kvalifikacije, što ih čini osjetljivijima na promjene na tržištu rada. Sudjelovanje zaposlenih osoba u obrazovanju odraslih općenito

se povećalo u razdoblju od 2016. do 2022. To se uglavnom može pripisati skupini zanimanja „rukovoditelja, stručnjaka, tehničara i stručnih suradnika” jer su druge skupine doživjele smanjenje ili stagnaciju. Taj obrazac sudjelovanja zabilježen je u većini država članica osim u Slovačkoj, Švedskoj, Cipru, Mađarskoj i Irskoj. Slovačka i Švedska bilježe vrlo visoku stopu sudjelovanja odraslih osoba u osnovnim zanimanjima. U Cipru, Mađarskoj i Irskoj „kvalificirani fizički radnici” sudjeluju slično ili više od „administrativnih službenika, uslužnih i prodajnih radnika”. Jedan od ključnih načina za povećanje sudjelovanja su osobni proračuni za osposobljavanje, kao što su individualni računi za učenje, kojima se potiče potražnja među radnicima. Nedavno istraživanje Eurobarometra pokazuje da će većina (56 %) ispitanika (starijih od 15 godina) vjerojatno iskoristiti takav proračun. Ako se uzmu u obzir osobe koje trenutno rade ili mogu početi raditi u sljedeće dvije godine, taj se broj povećava na gotovo tri četvrtine (73 %) ¹³⁶. Taj interes upućuje na priznavanje vrijednosti prilika za osposobljavanje koje su sami odabrali, iako različiti stupnjevi vjerojatnosti u različitim demografskim skupinama upućuju na moguće prepreke pristupu takvim programima i različitu motivaciju za sudjelovanje u njima. Nove inicijative u okviru Unije vještina, kao što su pilot-projekt Jamstvo za vještine i pilot-projekt za transnacionalna partnerstva sveučilišta i poduzeća za sektore s ozbiljnim manjkom vještina dopunjuju postojeće inicijative poput individualnih računa za učenje i akademija EU-a za vještine u strateškim područjima, proširenja mikro kvalifikacija i inovativnih prostora za učenje u zajednici. Cilj je tih mjera proširiti prilike za učenje i ojačati okvire EU-a za vještine javno-privatnom suradnjom te istodobno pomoći radnicima u prelasku iz jednog sektora u drugi i uklanjanju manjka vještina.

¹³⁶ Vidjeti: Europska komisija, [Specijalno istraživanje Eurobarometra br. 559 – Ulaganje u pravednost \(od siječnja do veljače 2025.\)](#).

Slika 2.2.9.: Uočene su velike razlike među zemljama kad je riječ o digitalnim vještinama odraslih

Udio stanovništva s osnovnim općim digitalnim vještinama ili vještinama koje su iznad osnovnih (dobna skupina od 16 do 74 godine), razine iz 2023. i promjene od 2021. (u %, glavni pokazatelj u pregledu socijalnih pokazatelja)

Napomena: sjecište osi predstavlja neponderirani prosjek EU-a. Legenda je navedena u Prilogu. Opće digitalne vještine odnose se na pet područja: vještine informacijske i podatkovne pismenosti, vještine komunikacije i suradnje, vještine stvaranja digitalnog sadržaja, sigurnosne vještine i vještine rješavanja problema. Za stjecanje barem osnovnih općih digitalnih vještina potrebno je znati obavljati barem jednu aktivnost povezanu sa svakim područjem. Za više informacija vidjeti [Eurostat](#).

Izvor: Eurostat, [[tepsr_sp410](#)].

Razina usvojenosti digitalnih vještina niska je u cijelom EU-u i tek se nekoliko država članica približilo cilju EU-a za 2030. ili ga je premašilo. U digitalno transformiranoj Europi zapošljavanje i socijalna uključenost ovise o tome da odrasli posjeduju osnovne digitalne vještine, što je vidljivo u cilju od najmanje 80 % odraslih osoba (u dobi od 16 do 74 godine) s barem osnovnim digitalnim vještinama do 2030.¹³⁷ Više od 90 % ljudi u EU-u koristi se internetom najmanje jednom tjedno¹³⁸, ali to ne znači nužno da posjeduju odgovarajuće digitalno znanje i iskustvo. U 2023. samo je 55,6 % odraslih imalo barem osnovne digitalne vještine, što je umjereno povećanje od 2021. (53,9 %). Tim tempom samo 59,8 % imalo bi barem osnovne digitalne vještine do kraja desetljeća¹³⁹. Postoje velike razlike u rezultatima među državama članicama. Rumunjska, Bugarska i Poljska zemlje su s

¹³⁷ Definirano u sljedećim dokumentima: [Akcijski plan za provedbu europskog stupa socijalnih prava](#) i [Digitalni kompas za digitalno desetljeće](#).

¹³⁸ Vidjeti: Europska komisija, [Digitalizacija u Europi – izdanje 2025.](#), Ured za publikacije Europske unije, 2025.

¹³⁹ Za putanju prema cilju za 2030. vidjeti: Europska komisija, [Izvešće o stanju digitalnog desetljeća 2025.](#), Ured za publikacije Europske unije, 2024.

najnižim udjelom odraslih osoba s barem osnovnim digitalnim vještinama i u „kritičnom su stanju”, vidjeti sliku 2.2.9. S druge strane, Nizozemska (82,7 %) i Finska (82,0 %) već su iznad cilja na razini EU-a za 2030. i zajedno s Irskom smatraju se državama s „najboljim rezultatima”. U Cipru, Italiji, Latviji, Slovačkoj i Sloveniji razine su niske, između 45 % i 51,3 %. Za te je zemlje, zajedno s Hrvatskom i Luksemburgom, u kojima je od 2021. do 2023. zabilježeno veliko smanjenje, „potrebno praćenje”. Općenito, najnoviji podaci pokazuju da je većina država članica (17) ostvarila napredak u poboljšanju digitalnih vještina u razdoblju od 2021. do 2023.

Razina digitalnih vještina znatno se razlikuje ovisno o skupini stanovništva i mjestu boravišta. Udio mladih u dobi od 16 do 24 godine s barem osnovnim digitalnim vještinama relativno je visok, iako se neznatno smanjio (sa 71,2 % u 2021. na 70,0 % u 2023.), što dovodi u pitanje ideju da su svi mladi „osobe digitalnog doba”. Općenito, razina digitalnih vještina posebno je niska među osobama bez formalnih kvalifikacija ili s niskim formalnim kvalifikacijama (33,6 % u 2023.), starijim stanovništvom (37,1 % u dobi od 55 do 74 godine), osobama koje žive u ruralnim područjima (47,5 %) i nezaposlenima (47,7 %).

Broj stručnjaka za IKT znatno je manji od predviđene potrebe. U 2024. godini 10,3 milijuna osoba radilo je kao stručnjaci za IKT, što je 5,0 % svih zaposlenih. Trenutačnim tempom, u kontekstu sve veće konkurencije kad je riječ o talentima s digitalnim vještinama, broj stručnjaka za IKT dosegnut će samo 12,4 milijuna do 2030., što je znatno ispod cilja digitalnog desetljeća EU-a od 20 milijuna¹⁴⁰. To bi moglo negativno utjecati na buduću konkurentnost i inovacije EU-a. Ima prostora za povećanje broja stručnjaka za IKT smanjenjem rodno uvjetovane razlike (samo 19,5 % stručnjaka za IKT su žene) i poboljšanjem geografske ravnoteže u cijelom EU-u (udio stručnjaka za IKT u ukupnom broju zaposlenih kreće se od 2,5 % u Grčkoj do 8,6 % u Švedskoj).

Okvir 3 o europskom stupu socijalnih prava: Unija vještina u fokusu – poticanje STEM-a¹⁴¹

Neka od područja s najvećim manjkom radne snage u EU-u su područja znanosti, tehnologije, inženjerstva i matematike (STEM), što negativno utječe na konkurentnost te zelenu i digitalnu tranziciju. S obzirom na sve širu primjenu umjetne inteligencije, tehnologija u području energije iz obnovljivih izvora, biotehnologije i napredne analitike podataka te porasta obrambenih i sigurnosnih rizika u današnje je vrijeme nužno imati veliki broj stručnjaka u području STEM-a. Međutim, postoji znatan manjak radne snage u područjima STEM-a, od kojih se većina odnosi na obrte, građevinarstvo i inženjerstvo (vidjeti i odjeljak 2.1.1.). Manjak je zabilježen i u nekoliko zanimanja povezanih s IKT-om¹⁴². Predviđa se da će u sljedećem desetljeću manjak radne snage znatno porasti u nekim zanimanjima u području STEM-a u kontekstu smanjenja radno sposobnog stanovništva i potrebe da se zamijene radnici koji odlaze u mirovinu te zelene i digitalne tranzicije. Trenutačni broj stručnjaka u području STEM-a stoga nije dovoljan za zadovoljavanje potreba tržišta rada te će biti potrebno više stručnjaka kako bi se odgovorilo na povećanje potražnje. U Strateškom planu za obrazovanje u području STEM-a, inicijativi u okviru Unije vještina, predlažu se ambiciozne mjere za rješavanje tog problema u cijelom EU-u i ciljevi za upis u programe STEM-a. Na primjer, do 2030. bi 45 % učenika u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju i 32 % studenata u terciarnom obrazovanju trebalo biti upisano u programe

¹⁴⁰ Vidjeti Prilog I. [Izvešća o stanju digitalnog desetljeća 2025.](#)

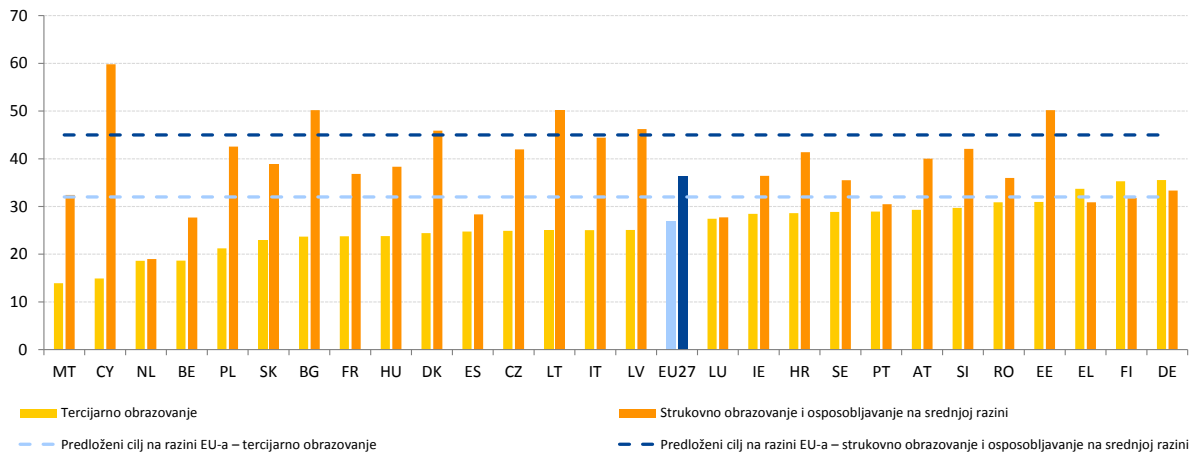
¹⁴¹ Europska komisija (2025.). Pregled obrazovanja i osposobljavanja za 2025. – *Komparativno izvješće.*

¹⁴² EURES (2025.). [Manjak i višak radne snage u Europi 2024.](#)

iz područja STEM-a, a 5 % studenata doktorskih studija trebalo bi biti upisano u programe IKT-a. Stoga će se u predstojećoj strategiji EU-a za strukovno obrazovanje i osposobljavanje utvrditi vizija usmjerena na budućnost kako bi strukovno obrazovanje i osposobljavanje postalo privlačnije, uključivije i prilagođenije potrebama tržišta rada. Nastojat će se povećati doprinos strukovnog obrazovanja i osposobljavanja cjeloživotnom učenju, konkurentnosti i socijalnoj pravednosti, pri čemu će se posebna pozornost posvetiti kvaliteti, inovacijama, zelenoj i digitalnoj tranziciji te međunarodnoj mobilnosti.

Upisi u programe u području STEM-a razlikuju se među državama članicama EU-a

Udio učenika strukovnog obrazovanja i osposobljavanja na srednjoj razini (ISCED 3–4) i studenata na tercijarnoj razini (ISCED 5–8) u područjima STEM-a 2023. (%)

Izvor: Eurostat [educ_uae_enra03]; [educ_uae_enrt03].

Upis u programe u području STEM-a posljednjih se godina nije znatno povećao i ima prostora za njegovo povećanje, među ostalim privlačenjem većeg broja žena. U strukovnom obrazovanju i osposobljavanju na srednjoj razini 36,3 % svih učenika u EU-u sudjelovalo je 2023. u programima u području STEM-a. Ta je stopa za 2,3 postotna boda viša nego 2015., a od 2020. kreće se oko 36 %. U tercijarnom obrazovanju 26,9 % studenata upisano je u programe u području STEM-a, a prosjek EU-a smanjio se za 0,7 postotnih bodova tijekom posljednjeg desetljeća. Na slici su prikazane velike razlike među stopama upisa u području STEM-a u državama članicama EU-a na obje razine. Broj upisanih u strukovno obrazovanje i osposobljavanje kreće se od 19 % u Nizozemskoj do 59,8 % u Cipru te od 13,9 % u Malti do 35,5 % u Njemačkoj na tercijarnoj razini. Upisi se razlikuju i prema potpodručju STEM-a¹⁴³. Inženjerstvo, proizvodnja i građevinarstvo najveće su potpodručje u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju i na tercijarnoj razini, dok druga dva područja STEM-a (informacijske i komunikacijske tehnologije; prirodne znanosti, matematika i statistika) bilježe znatno manje sudjelovanje. Studentice su u velikoj mjeri nedovoljno zastupljene u upisu u STEM: čine samo 15,4 % učenika u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju i 32,2 % studenata u tercijarnom obrazovanju. Te rodne razlike proizlaze iz duboko ukorijenjenih obiteljskih, školskih, društvenih i kulturnih čimbenika koji utječu na interes žena i poticanje na karijeru u području STEM-a od rane dobi¹⁴⁴. Pogoršanje rezultata

¹⁴³ Područja STEM-a su: „prirodne znanosti, matematika i statistika”, „informacijske i komunikacijske tehnologije” te „inženjerstvo, proizvodnja i građevinarstvo”, kako su definirani u [UNESCO-ovoj klasifikaciji područja obrazovanja iz 2013.](#)

¹⁴⁴ Vidjeti: EENEE (2020.). [Gender differences in tertiary education: what explains STEM participation?](#) Odluka o studiranju u području STEM-a ovisi o mnogim čimbenicima, od ranog života i obiteljskog okruženja

učenika u matematici i prirodnim znanostima, kako je navedeno u istraživanju PISA 2022.¹⁴⁵, kao i manjak učitelja i nastavnika, posebno u području STEM-a, mogli bi dodatno utjecati na buduće stope upisa.

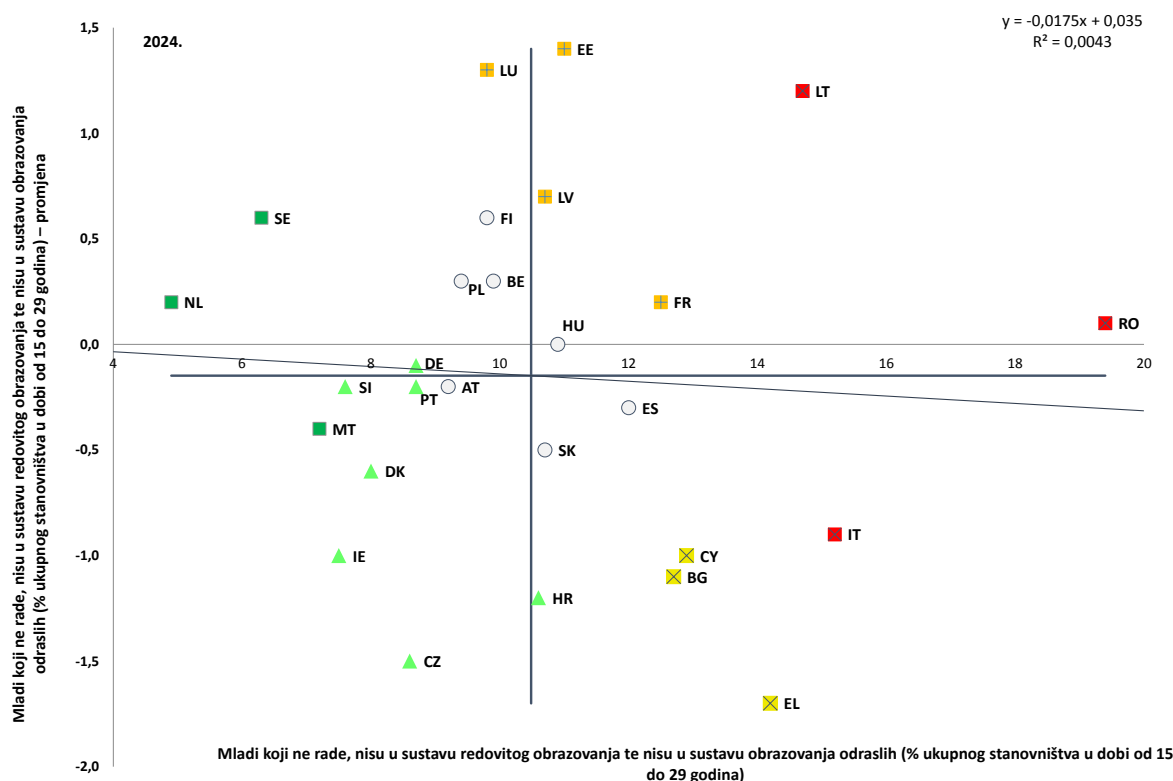
Države članice poduzimaju mjere za poticanje interesa za STEM od rane dobi. Iznimno je važno rano i učinkovito poticati interes za karijere u području STEM-a, pri čemu učitelji, nastavnici i pedagoški pristupi imaju ključnu ulogu. **Češka** u školama provodi pilot-projekt inovativnih metoda poučavanja u području STEM-a uključivanjem tehnoloških stručnjaka u učionicu i tandemskim poučavanjem. **Bugarska** uz potporu Mehanizma za oporavak i otpornost osniva laboratorije za STEM u više od 1800 škola, zajedno s nacionalnim centrom za STEM i trima regionalnim centrima. **Estonija** i **Litva** donose integriraniji kurikulum koji se temelji na projektima i za koji je utvrđeno da povećava interes za STEM. **Danska** smatra da je STEM nužan za zelenu tranziciju i privlačnost strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, uz znatna ulaganja u modernizaciju standarda i kurikulumu te financiranje osposobljavanja učitelja i nastavnika na radnom mjestu u svim programima strukovnog obrazovanja i osposobljavanja. **Portugal** uz potporu Mehanizma za oporavak i otpornost osniva 365 specijaliziranih tehnoloških centara koji su usmjereni na sektore s velikim potencijalom i čiji je cilj poboljšati tehnološku infrastrukturu nižeg sekundarnog strukovnog obrazovanja te osmisliti nove tečajeve za zelenu i digitalnu tranziciju. **Latvija** je uvela model financiranja koji se temelji na ishodima osoba s diplomom kako bi potaknula sveučilišta da se usredotoče na razvoj kvalificiranog kadra, osobito u području STEM-a. Uvedena je i veća fleksibilnost u upisnim kvotama, čime se ustanovama omogućuje da svoje potrebe prilagode potražnji za stručnjacima u području STEM-a.

do razmatranja karijere i radnih uvjeta. Iskustvo tijekom školovanja vrlo je važno, uključujući uspješnost u matematici.

¹⁴⁵ Vidjeti: Europska komisija (2024.). [Usporedni izazov postizanja jednakosti i izvrsnosti u osnovnim vještinama u EU-u.](#)

Slika 2.2.10.: Razlike u stopama pripadnosti skupini NEET smanjuju se, ali su i dalje znatne

Stopa pripadnosti skupini NEET (među osobama u dobi od 15 do 29 godina), razine iz 2024. i promjene u odnosu na prethodnu godinu (u %, glavni pokazatelj u pregledu socijalnih pokazatelja)

Napomena: sjecište osi predstavlja neponderirani prosjek EU-a. Legenda je navedena u Prilogu. definicija se razlikuje za ES i FR. Prekid u nizu za BG.

Izvor: Eurostat [[lfsi_neet_a](#)], anketa EU-a o radnoj snazi.

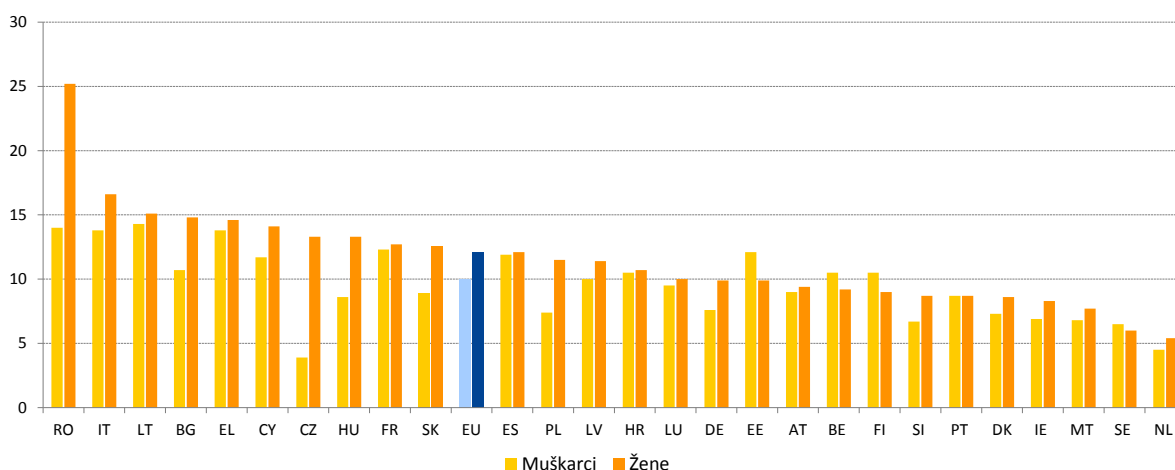
Udio mladih koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih (NEET) neznatno je pao, ali bez jasnih znakova konvergencije. Nakon što je 2020. dosegla vrhunac od 14,0 %, stopa pripadnosti skupini NEET (u dobi od 15 do 29 godina) progresivno se smanjivala u EU-u te je 2024. iznosila 11,1 %. Međutim, vidljive su znatne razlike među državama članicama. Rumunjska, Italija i Litva zabilježile su 2024. najviše stope pripadnosti skupini NEET te su u „kritičnom stanju”, vidjeti sliku 2.2.10. Zemlje s „najboljim rezultatima” i zemlje s najnižim stopama bile su Nizozemska, Švedska i Malta. Stanje u Estoniji, Luksemburgu i Latviji, gdje su se stope pripadnosti skupini NEET povećale 2024., klasificirano je kao „potrebno je praćenje”, kao i ono u Francuskoj, gdje su stope i dalje visoke. Unatoč tim smanjenjima i nekim, ali ne i jasnim znakovima konvergencije među državama članicama, EU je i dalje za 2,1 postotni bod ispod cilja za 2030. od 9,0 %. Stopa nezaposlenih pripadnika skupine NEET, tj. onih koji aktivno traže posao i dostupni su za rad u toj dobnoj skupini, smanjila se 2024. za 0,1 postotni bod na 4,2 %. Ta je stopa bila najviša u Grčkoj i Španjolskoj, iako su u obje zemlje zabilježena poboljšanja u odnosu na razine iz 2023. Udio pripadnika skupine NEET koji nisu dio radne snage neznatno se smanjio (6,9 % u 2024. u odnosu na 7,0 % u 2023.), ali je i dalje visok u Rumunjskoj, Italiji, Litvi i Bugarskoj. Udio nemotiviranih pripadnika skupine NEET neznatno se smanjio na razini EU-a (s 4,9 % na vrhuncu pandemije 2020. na 4,2 % u 2024.).

U tom su kontekstu i dalje važne inicijative pojačana Garancija za mlade¹⁴⁶, kojom se pripadnicima skupine NEET pružaju kvalitetna radna mjesta, daljnje obrazovanje, naukovanje ili pripravništvo, i inicijativa ALMA („Aim, Learn, Master, Achieve“), kojom se pripadnicima skupine NEET u nepovoljnom položaju pomaže da steknu radno iskustvo u inozemstvu¹⁴⁷.

Razlike u stopama pripadnosti skupini NEET postoje unutar država članica, kao i između kontinentalnih i najudaljenijih regija. Najniža regionalna stopa iznosi 4,4 % (u regiji Utrecht u Nizozemskoj), a najviša kontinentalna stopa 29,9 % (u regiji Sudu-Est u Rumunjskoj). Razlike među državama članicama primjetne su u Francuskoj, Italiji, Poljskoj, Finskoj i Mađarskoj. Ukupna najviša stopa pripadnosti skupini NEET u EU-u zabilježena je u francuskoj najudaljenijoj regiji Guyane i iznosila je 34,4 %. S druge strane, države članice kao što su Nizozemska, Švedska i Austrija općenito imaju niske stope i male razlike među regijama. U EU-u postoji jaz između urbanih i ruralnih područja. Stopa pripadnosti skupini NEET u gradovima iznosila je 10,1 %, u manjim gradovima i predgrađima 11,5 %, a u ruralnim područjima 12,3 %.

Slika 2.2.11.: U gotovo svim državama članicama među ženama je viša stopa pripadnosti skupini NEET

Stope pripadnosti skupini NEET za muškarce i žene (od 15 do 29 godina, %, 2024.)

Napomena: Definicija se razlikuje za ES i FR. prekid u nizu za BG.

Izvor: Eurostat [[lfsi_neet_a](#)], anketa EU-a o radnoj snazi.

Stope pripadnosti skupini NEET i dalje su više među osobama s invaliditetom, ženama i osobama rođenima izvan EU-a. Položaj mladih s invaliditetom nije se poboljšao (27,8 % bili su pripadnici skupine NEET 2023. u odnosu na 27,3 % u 2022.). U svim državama članicama osim u dvjema stopa je bila veća od 20 %, a najviša u Bugarskoj, Hrvatskoj, Slovačkoj i Cipru¹⁴⁸. Stopa pripadnosti skupini NEET za žene (12,1 %) nastavila se smanjivati 2024. (s 13,0 % u 2022. i 15,4 % u 2020.), ali je i dalje iznad stope za muškarce, vidjeti sliku 2.2.11. Bila je znatno viša u Rumunjskoj i Češkoj (11,2 odnosno 9,4 postotna

¹⁴⁶ Vidjeti: [Preporuka Vijeća od 30. listopada 2020. o lakšem prelasku u svijet rada – jačanje Garancije za mlade](#) te o zamjeni Preporuke Vijeća od 22. travnja 2013. o uspostavi Garancije za mlade, 2020/C 372/01, SL C 372, 4.11.2020., str. 1.

¹⁴⁷ Više informacija dostupno je na: [ALMA \(Aim, Learn, Master, Achieve\) – Zapošljavanje, socijalna pitanja i uključivanje – Europska komisija \(europa.eu\)](#).

¹⁴⁸ Statističko izvješće Europske stručne skupine za osobe s invaliditetom za 2025., [izvješća – Europska komisija](#)

boda više nego za muškarce). S druge strane, stopa za muškarce bila je nešto viša nego za žene u Belgiji, Estoniji, Finskoj i Švedskoj. Broj žena pripadnica skupine NEET koje nisu dio radne snage dvostruko je veći od broja žena pripadnica skupine NEET koje su nezaposlene (8,5 % u odnosu na 3,6 % u 2024., u usporedbi s 5,4 % u odnosu na 4,7 % za muškarce). Stopa pripadnosti skupini NEET za mlade rođene izvan EU-a također je mnogo viša od stope za osobe rođene u predmetnoj državi članici, a koja iznosi 18,4 % u odnosu na 10,2 %. Ta razlika za žene rođene izvan EU-a iznosi više od 13,1 postotni bod, dok za muškarce iznosi samo 3,6 postotnih bodova. Uklanjanje tih razlika moglo bi donijeti veliku gospodarsku korist. Eurofound procjenjuje da je godišnji gospodarski gubitak jednog pripadnika skupine NEET 2023. u prosjeku iznosio oko 14 600 EUR¹⁴⁹.

Prvi put od pandemije bolesti COVID-19 nezaposlenost mladih na razini EU-a neznatno se povećala, čime je prekinut silazni trend. Nakon stabilnog smanjenja nakon vrhunca krize uzrokovane bolešću COVID-19 (17,6 % u EU-u 2020.), u stopi nezaposlenosti mladih (u dobi od 15 do 24 godine) zabilježeno je neznatno povećanje od 0,3 postotna boda, s 14,6 % u 2023. na 14,9 % u 2024.¹⁵⁰ Na razini EU-a stopa nezaposlenosti mladih i dalje je više nego dvostruko veća od stope nezaposlenosti osoba u dobi od 15 do 74 godine (5,9 %). Iako se razmjernost promjene u odnosu na prethodnu godinu razlikuje među državama članicama, u svima osim u sedam država članica zabilježena je stagnacija ili povećanje. Relativno velika povećanja zabilježena su u nekim državama članicama s visokim stopama nezaposlenosti mladih, Švedskoj, Rumunjskoj i Luksemburgu. U drugima u toj skupini zemalja zabilježena su velika smanjenja sličnih razmjera, uključujući Grčku, Španjolsku i Italiju te Latviju i Hrvatsku s nižim stopama. Posebno je visoka među mladima a s niskim kvalifikacijama (20,6 %) i onima rođenima izvan EU-a (19,3 %). Ta kretanja naglašavaju potrebu za kontinuiranim djelovanjem kako bi se pronašla rješenja za strukturne probleme koji otežavaju integraciju mladih na tržište rada, posebno s obzirom na opći manjak radne snage i vještina te dugoročne rizike za izgleda za razvoj karijere mladih.

Stopa zaposlenosti starijih radnika i dalje se povećava, što je nastavak desetogodišnjeg trenda rasta u svim državama članicama. Stopa zaposlenosti starijih osoba (u dobi od 55 do 64 godine) povećala se 2024. na 65,2 %, što je povećanje od 1,3 postotna boda u odnosu na prethodnu godinu. Unatoč tom općem poboljšanju i dalje postoje znatne razlike u cijelom EU-u. Dok je u Švedskoj, Češkoj, Estoniji, Nizozemskoj, Njemačkoj i Danskoj stopa zaposlenosti starijih osoba bila iznad 75 %, u Luksemburgu, Rumunjskoj i Hrvatskoj bila je niža od 55 %, vidjeti okvir 4 o europskom stupu socijalnih prava.

Okvir 4 o europskom stupu socijalnih prava – Uključivanje starijih osoba na tržište rada u EU-u

Potporna produljenju radnog vijeka može doprinijeti ublažavanju manjka radne snage i vještina te učinka starenja stanovništva na radnu snagu¹⁵¹. Očekuje se da će se od 2030. radno sposobno stanovništvo EU-a smanjiti za 1,2 milijuna ljudi godišnje, a omjer dobne ovisnosti starijih¹⁵² povećati s 36 % u 2022. na 55 % do 2050. te na 59 % u 2070.¹⁵³ Bez

¹⁴⁹ Analiza Eurofounda predstavljena u publikaciji Europske komisije, [Zapošljavanje i socijalna kretanja u Europi 2025.](#), Ured za publikacije Europske unije, 2025.

¹⁵⁰ Eurostat [[tesem140](#)].

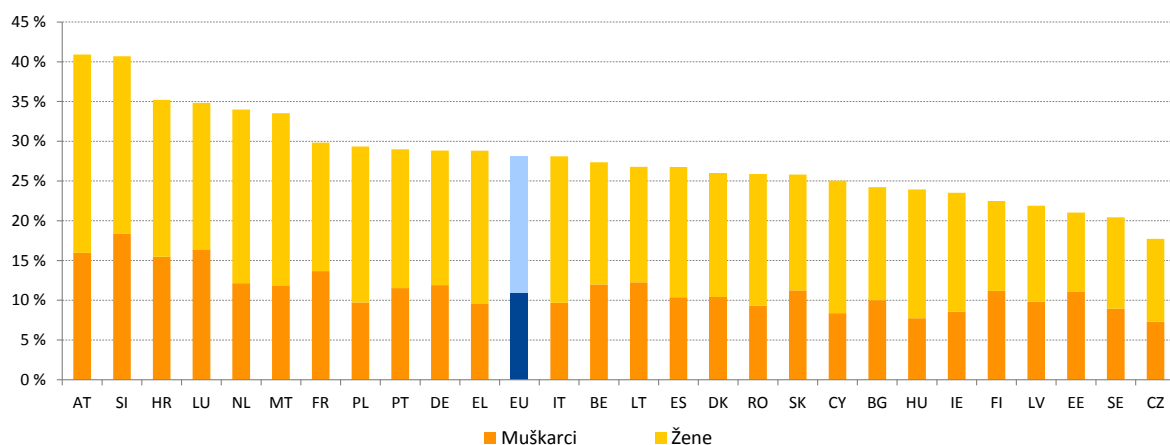
¹⁵¹ Vidjeti: Europska komisija, [Zapošljavanje i socijalna kretanja u Europi 2025.](#), Ured za publikacije Europske unije, 2025.

¹⁵² Omjer starijeg stanovništva i radno sposobnog stanovništva.

daljnjih promjena starenje stanovništva moglo bi pogoršati manjak radne snage i biti velika prepreka za gospodarski rast i održivost životnog standarda¹⁵⁴. Iako bi dulji radni vijek starijih osoba (u dobi od 55 do 64 godine) mogao znatno potaknuti zapošljavanje u EU-u¹⁵⁵, gotovo polovina osoba koje su 2023. napustile tržište rada otišla je u mirovinu. Razlozi za to uključuju poticaje mirovinskih sustava, zdravstvene čimbenike kao što su bolest, invaliditet, ali i loši radni uvjeti, nedostatak fleksibilnosti na radnom mjestu i suočavanje s predrasudama na temelju dobi. S obzirom na to čini se da je potrebna kombinacija politika kako bi se poduprlo sudjelovanje starijih radnika i njihovo zapošljavanje, koja, među ostalim, obuhvaća mirovinske sustave i prilagođene politike aktivacije i osposobljavanja. Direktiva EU-a 2000/78/EZ o jednakom postupanju i borbi protiv diskriminacije pri zapošljavanju i paket instrumenata za demografiju izrađen 2023. pružaju korisne okvire za djelovanje u tom području politike¹⁵⁶. Vijeće je u lipnju 2025. također odobrilo zaključke o pružanju potpore starijim osobama u ostvarivanju punog potencijala na tržištu rada i u društvu. U njima se države članice i Komisiju poziva da poduzmu korake kao što je poticanje dobrovoljnog proširenja stručne djelatnosti.

U gotovo svim državama članicama EU-a vjerojatnije je da starije žene neće biti dio radne snage nego stariji muškarci

Udio stanovništva u dobi od 55 do 64 godine koji nisu dio radne snage u ukupnom stanovništvu u dobi od 15 do 64 godine koji nisu dio radne snage i njegov sastav prema spolu (u %, 2024.).

Napomena: definicija se razlikuje za ES i FR. Prekid u nizu za BG.

Izvor: izračuni Glavne uprave za zapošljavanje na temelju Eurostata [Ifsa_igan]

Unatoč znatnim poboljšanjima tijekom posljednjih desetljeća, i dalje je vjerojatnije da starije osobe neće biti dio radne snage nego druge dobne skupine, a to je još raširenije među ženama. Od 2009. sudjelovanje starijih osoba na tržištu rada povećalo se za više od 20 postotnih bodova, na 68,2 % u 2024. Međutim, znatan udio (28,1 %) odraslih osoba (u dobi od 15 do 64 godine) koji nisu dio radne snage i dalje su činile starije osobe (u dobi od 55 do 64 godine), u rasponu od 17,7 % u Češkoj do više od 35 % u Austriji, Sloveniji i Hrvatskoj (vidjeti sliku). Te razlike odražavaju, među ostalim, razlike u mirovinskim sustavima i

¹⁵³ Vidjeti: Europska komisija (2024.), Izvješće o starenju stanovništva iz 2024.: gospodarske i proračunske projekcije za države članice EU-a (2022. – 2070.). Ured za publikacije Europske unije, 2025. i Eurostat [[proj_23ndbi](#)].

¹⁵⁴ Vidjeti: Europska komisija, [Zapošljavanje i socijalna kretanja u Europi 2025.](#), Ured za publikacije Europske unije, 2025.

¹⁵⁵ Vidjeti okvir 3 o europskom stupu socijalnih prava u [Zajedničkom izvješću o zapošljavanju za 2025.](#)

¹⁵⁶ Vidjeti: [Demografske promjene u Europi: paket instrumenata za djelovanje, COM\(2023\) 577 final.](#)

kretanjima. To uključuje zakonsku dob za umirovljenje u rasponu od 62,8 godina za muškarce u Slovačkoj i 60 godina za žene u Poljskoj do 67 godina za muškarce i žene u Italiji, Grčkoj i Danskoj¹⁵⁷. Unatoč institucionalnim reformama za produljenje radnog vijeka, gotovo petina umirovljenika u EU-u u dobi od 50 do 74 godine 2023. se i dalje odlučila za prijevremeno umirovljenje sa smanjenom mirovinom¹⁵⁸. Takvih je slučajeva bilo najviše u Cipru (45,8 %), Portugalu (28,3 %) i Belgiji (38,2 %), a najmanje u Bugarskoj (1,8 %) i Sloveniji (4,6 %). Nadalje, u gotovo svim državama članicama zabilježen je veći udio starijih žena koje nisu dio radne snage. To se djelomično može objasniti sklonošću žena da ranije odu u mirovinu (24,7 % u odnosu na 18,3 % za muškarce), ali i znatnim udjelom starijih žena koje nikad nisu radile ili nisu bile dio radne snage dulje od 10 godina (64,9 %), uglavnom zbog obveza skrbi¹⁵⁹.

Nekoliko država članica pokrenulo je ili planira provesti nove mjere za aktiviranje starijih osoba. U **Austriji** Inicijativa za zapošljavanje starijih od 50 godina od 2018. promiče zapošljavanje osoba starijih od 50 godina putem naknade za integraciju, kombinirane subvencije za plaće, socijalnih poduzeća i jačanja kvalifikacija povezanih s radnim mjestom. U **Belgiji** novi program od srpnja 2025. samozaposlenim osobama koje rade nakon dobi za umirovljenje, a ne traže mirovinu, omogućuje automatsko stjecanje novih mirovinskih prava ako nastave uplaćivati doprinose za socijalno osiguranje. U **Bugarskoj** je donesen plan za provedbu nacionalne strategije aktivnog života starijih osoba za razdoblje 2025. – 2026. kako bi se poduprlo aktivno zapošljavanje, uključivanje u zajednicu, zdravo i aktivno starenje te stvaranje pozitivne slike starijih osoba. U **Cipru** prva nacionalna strategija (2025. – 2030.) i akcijski plan za aktivno starenje (2025. – 2027.) potiču potpunu socijalnu uključenost starijih osoba sprečavanjem društvene izolacije, povećanjem sudjelovanja u gospodarstvu, društvu i kulturi te poboljšanjem financijske sigurnosti. U **Francuskoj** nacrt zakona kojim se prenose nacionalni međustrukovni sporazumi provodi dva nacionalna sporazuma iz 2024. o zapošljavanju starijih osoba i socijalnom dijalogu, posebno uvođenjem novog ugovora za starije tražitelje zaposlenja.

Rodna neravnopravnost na tržištu rada i dalje je prisutna, uz malo znakova konvergencije razlika u zapošljavanju između muškaraca i žena¹⁶⁰. Stopa zaposlenosti muškaraca 2024. iznosila je 80,8 %, u usporedbi sa 70,8 % za žene, što je dovelo do rodno uvjetovane razlike u zaposlenosti od 10,0 postotnih bodova. To je smanjenje od 0,2 postotna boda u 2023., što znači da se razlika tijekom prethodnog desetljeća smanjila za ukupno samo 1,1 postotni bod (s 11,1 postotni bod 2014.). To manje poboljšanje prikriva različita kretanja u državama članicama. Razlika je tijekom tog razdoblja gotovo nepromijenjena te je i dalje velika u Italiji, Grčkoj i Rumunjskoj, koje su sve ostale u „kritičnom stanju” unatoč malim poboljšanjima u nekim slučajevima prošle godine, kao i u Malti, gdje je razlika i dalje velika iako se prepolovila tijekom posljednjeg desetljeća. Razlika se 2024. povećala u Slovačkoj, Cipru i Danskoj, zbog čega je za te države članice „potrebno praćenje”, kao i za Poljsku, koja ima relativno veliku razliku unatoč određenom poboljšanju. S druge strane, rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti bila je relativno mala u Finskoj, Litvi, Estoniji i Latviji. Te su zemlje,

¹⁵⁷ Vidjeti: Europska komisija, Izvješće o starenju stanovništva iz 2024.

¹⁵⁸ Iako su razgovori provedeni 2023., i umirovljenici s kojima su obavljani razgovori možda su otišli u mirovinu prije toga.

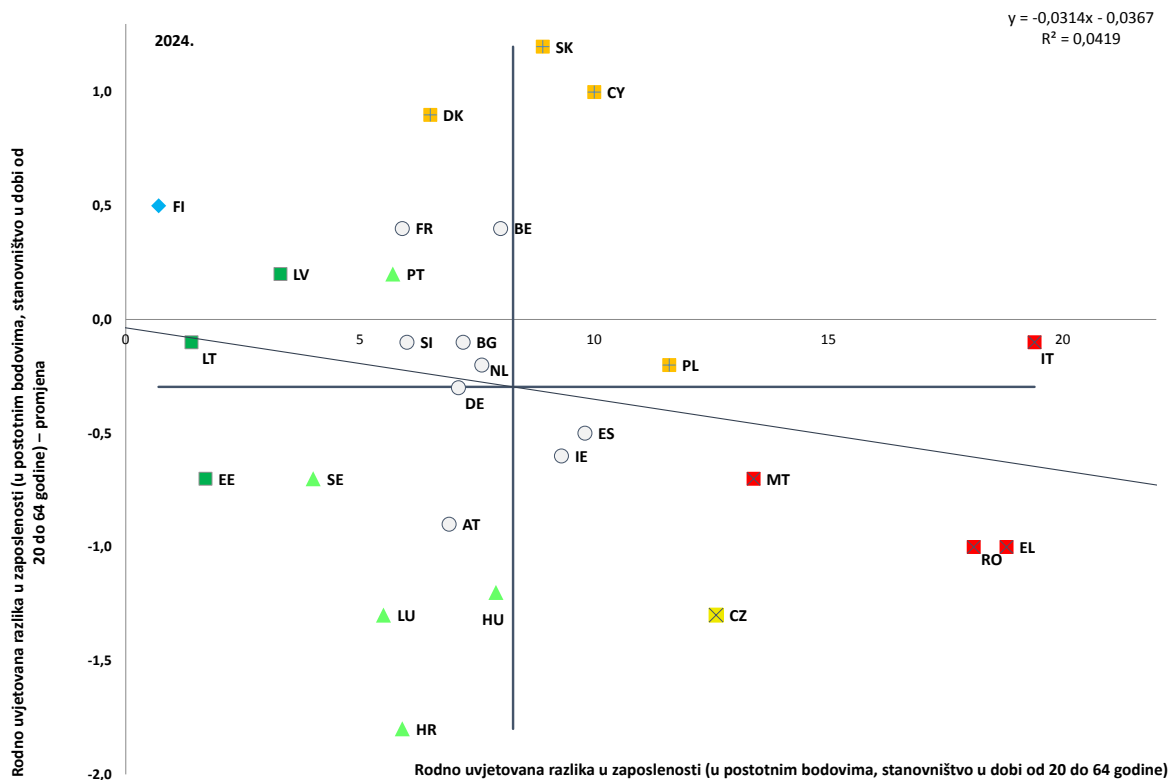
¹⁵⁹ Vidjeti: Europska komisija, *Kretanja na tržištu rada i kretanja plaća u Europi – godišnji pregled za 2024.*, Ured za publikacije Europske unije, 2024. i Spasova, S., Deruelle, T., i Airoidi, F. *Flexible retirement pathways: an analysis of policies in 28 European countries*, Ured za publikacije Europske unije, 2025.

¹⁶⁰ Za dugoročniju perspektivu vidjeti: Europska komisija, [Zapošljavanje i socijalna kretanja u Europi 2024.](#), Ured za publikacije Europske unije, 2024.

osim Finske, u kojoj se razlika nedavno povećala, bile među zemljama s „najboljim rezultatima”. Osim razlika među državama članicama, postoje i znatne regionalne razlike u rodno uvjetovanim razlikama u zaposlenosti u nekim državama članicama, među ostalim u Francuskoj i Španjolskoj (uključujući njihove najudaljenije regije) te Njemačkoj, Mađarskoj, Belgiji i Danskoj (vidjeti sliku 3. u Prilogu 5.). Rodno uvjetovane razlike u zaposlenosti znatno se razlikuju ovisno o stupnju urbanizacije: razlika se kreće od 8,3 postotna boda u gradovima do 10,9 postotnih bodova u ruralnim područjima i 11,3 postotna boda u manjim gradovima i predgrađima. Održivim mjerama politike može se doprinijeti uklanjanju prepreka sudjelovanju žena na tržištu rada, u skladu s ciljevima utvrđenima u Strategiji EU-a za rodnu ravnopravnost za razdoblje 2020. – 2025.¹⁶¹ Te mjere mogu doprinijeti i postizanju cilja iz Akcijskog plana za provedbu europskog stupa socijalnih prava da se rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti prepolovi do 2030.

Slika 2.2.12.: Rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti u većini se zemalja smanjila, ali je i dalje znatna, uz malo znakova uzlazne konvergencije u državama članicama

Rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti (od 20 do 64 godine), razine iz 2024. i promjena u odnosu na prethodnu godinu (postotni bodovi, glavni pokazatelj u pregledu socijalnih pokazatelja)

Napomena: sjecište osi predstavlja neponderirani prosjek EU-a. Legenda je navedena u Prilogu. definicija se razlikuje za ES i FR. Prekid u nizu za BG.

Izvor: Eurostat, [tesem060], anketa EU-a o radnoj snazi.

Žene češće rade u nepunom radnom vremenu nego muškarci, što dovodi do veće rodno uvjetovane razlike u zaposlenosti ako se u obzir uzme zaposlenost u ekvivalentu punog radnog vremena. Za žene (u dobi od 20 do 64 godine) u EU-u je 2024. bilo gotovo četiri puta vjerojatnije da će raditi u nepunom radnom vremenu nego muškarci (27,8 % odnosno

¹⁶¹ Za više informacija vidjeti [Izješće Europske komisije o rodnoj ravnopravnosti u EU-u za 2023.](#), Ured za publikacije Europske unije, 2023.

7,7 %), što je dovelo do rodno uvjetovane razlike u zaposlenosti u nepunom radnom vremenu od 20,1 postotnog boda, koja se nije promijenila u odnosu na 2023. Najveće razlike u radu u nepunom radnom vremenu zabilježene su u Nizozemskoj (41,9 postotnih bodova), Austriji (38,9 postotnih bodova) i Njemačkoj (37,2 postotna boda). S druge strane, u Bugarskoj nema razlike, a u Rumunjskoj je još vjerojatnije da će muškarci raditi u nepunom radnom vremenu nego žene (razlika od -0,7 postotnih bodova). S obzirom na veću učestalost rada u nepunom radnom vremenu među ženama, uzimanje u obzir zaposlenosti u ekvivalentu punog radnog vremena¹⁶² može dati zaokruženu sliku mogućnosti zapošljavanja žena. Ta rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti prilagođena ekvivalentu punog radnog vremena 2024. iznosila je 15,4 postotna boda¹⁶³, što je više od 50 % (ili 5,4 postotna boda) više od neprilagođene razlike. Najveće razlike prilagođene ekvivalentima punog radnog vremena zabilježene su u Italiji (23,7 postotnih bodova) i Grčkoj (21,5 postotnih bodova), pri čemu obje imaju velike neprilagođene razlike. Međutim, sljedeće tri najveće razlike zabilježene su u Austriji (18,7 postotnih bodova), Njemačkoj (18,7 postotnih bodova) i Nizozemskoj (18,4 postotna boda), tri države članice u kojima postoje i najveće rodno uvjetovane razlike u zaposlenosti u nepunom radnom vremenu. U sve tri države članice tom se prilagodbom razlika povećava za najmanje 10 postotnih bodova, čime se naglašava važnost uzimanja u obzir odrađenih sati pri procjeni sudjelovanja žena na tržištu rada.

Rodno uvjetovane razlike u zaposlenosti još su veće za osobe s djecom, pri čemu roditeljstvo više utječe na karijere žena nego muškaraca. Stopa zaposlenosti žena u dobi od 25 do 54 godine s djecom iznosila je 75,4 % u 2024., u usporedbi s 91,9 % za muškarce, što je dovelo do rodno uvjetovane razlike u zaposlenosti od 16,5 postotnih bodova među roditeljima¹⁶⁴. S druge strane, među osobama bez djece rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti iznosi samo 3,7 postotnih bodova. Među zaposlenim ženama s djecom 31,7 % radilo je u nepunom radnom vremenu, u usporedbi sa samo 5,1 % muškaraca¹⁶⁵. U nekim državama članicama, uključujući Grčku i Italiju, učinak roditeljstva vidljiv je i u nižim stopama zaposlenosti i u većem broju žena koje rade u nepunom radnom vremenu. Dostupnost dugotrajne skrbi također može povećati rodnu ravnopravnost u zaposlenosti podupiranjem sudjelovanja pružatelja neformalne skrbi na tržištu rada. U 2019. godini 17,1 % ukupnog stanovništva pružalo je skrb ili pomoć najmanje jednom tjedno, pri čemu je vjerojatnije da će žene pružati neformalnu skrb, posebno intenzivnu skrb, nego muškarci. Neformalnu skrb pružalo je 19,1 % žena, u usporedbi s 14,8 % muškaraca¹⁶⁶. Žene često posvećuju znatan dio vremena neformalnoj skrbi, a manje se oslanjaju na formalnu skrb: 72,5 % muških pružatelja neformalne skrbi prima potporu u okviru usluga dugotrajne formalne skrbi, u usporedbi sa 61,4 % žena¹⁶⁷. Poboljšanjem pristupa dugotrajnoj skrbi stoga se može povećati sudjelovanje žena na tržištu rada. Međutim, rodne razlike u pružanju dugotrajne skrbi odgovaraju onima u radnoj snazi za pružanje formalne skrbi. Žene čine veliku većinu (više od četiri petine) radnika u sektoru dugotrajne skrbi. Radna mjesta u tom

¹⁶² Na temelju stope zaposlenosti u ekvivalentu punog radnog vremena uspoređuju se razlike među skupinama u prosječnom broju odrađenih sati. Stopa zaposlenosti u ekvivalentu punog radnog vremena izračunava se tako da se ukupan broj sati odrađenih u gospodarstvu (prvi posao, drugi posao itd.) podijeli prosječnim brojem sati u punom radnom vremenu (približno 40) i brojem osoba u dobi od 20 do 64 godine. Izvor: Zajednički okvir procjene (JAF), izračun na temelju podataka Eurostata.

¹⁶³ pokazatelj JAF-a PA7.1.C4.; vidjeti [interaktivni popis pokazatelja JAF-a](#).

¹⁶⁴ Eurostat [[lfst_hheredy](#)], anketa EU-a o radnoj snazi.

¹⁶⁵ Eurostat [[lfst_hhptety](#)], anketa EU-a o radnoj snazi.

¹⁶⁶ Eurostat [[hth_ehis_ic1u](#)], Europska zdravstvena anketa.

¹⁶⁷ Europski institut za ravnopravnost spolova (EIGE): 2022., [Survey of gender gaps in unpaid care, individual and social activities \(CARE\)](#).

sektoru obilježena su nižim plaćama, višim stopama rada u nepunom radnom vremenu i znatnim problemima s mentalnim zdravljem¹⁶⁸. Poboljšanje tih rodni neravnoteža ključno je ne samo za promicanje rodne ravnopravnosti nego i za rješavanje problema manjka radne snage, što pozitivno utječe na pristup uslugama dugotrajne skrbi, a time i na podupiranje većeg sudjelovanja pružatelja neformalne skrbi na tržištu rada.

Rodno uvjetovana razlika u plaći i dalje se smanjuje, iako je i dalje znatna u većini država članica i dovodi do većih rodno uvjetovanih razlika u mirovinama. Rodno uvjetovana razlika u plaći u EU-u 2023. iznosila je 12,0 %, a premašila je 15 % u Latviji, Austriji, Češkoj, Mađarskoj, Njemačkoj, Estoniji, Finskoj i Slovačkoj¹⁶⁹. Razlike u plaći posljedica su, među ostalim, rodno uvjetovanih razlika u gospodarskim aktivnostima i zanimanjima, nedovoljne zastupljenosti žena na višim položajima, prekomjerne zastupljenosti u zapošljavanju na nepuno radno vrijeme i nestalnim oblicima zaposlenja, poteškoća u usklađivanju rada s obvezama skrbi te diskriminacije i netransparentnih struktura plaća¹⁷⁰. Rodno uvjetovane razlike u plaći znatno utječu na donošenje odluka u obitelji, nešto što posebno utječe na majke koje nailaze na više zapreka koje dodatno negativno utječu na njihove mogućnosti zapošljavanja. S vremenom se razlika u plaći povećava, zajedno s prekidima u karijeri za skrb o djeci, što dovodi do znatnih razlika u mirovinama među spolovima. Iako su se razlike neznatno smanjile, žene u dobi od 65 do 79 godina 2024. su primale bruto mirovine koje su u prosjeku bile 24,8 % niže od mirovina muškaraca u istoj dobnoj skupini¹⁷¹. Ta rodno uvjetovana razlika u mirovinama znatno se razlikuje među zemljama, od više od 35 % u Malti, Nizozemskoj i Austriji, do 6 % u Sloveniji i Estoniji. Veći broj žena također ne prima nikakvu mirovinu u usporedbi s muškarcima (4,8 % razlike u pokrivenosti mirovinama u EU-u 2024.)¹⁷². Budući da starosne mirovine u prosjeku čine četiri petine ukupnog dohotka u starijoj dobi, starije žene i dalje su izloženije riziku od siromaštva nego muškarci u svim državama članicama, unatoč nedavnim poboljšanjima (vidjeti odjeljak 2.4.1.).

¹⁶⁸ Vidjeti: Eurofound (2020.). *Long-term care workforce: Employment and working conditions*. Ured za publikacije Europske unije

¹⁶⁹ Eurostat [[sdg_05_20](#)]. To je neprilagodena rodno uvjetovana razlika u plaći u okviru koje se mjeri razlika između prosječnog bruto dohotka po satu muškaraca i žena izražena kao postotak prosječnog bruto dohotka po satu muškaraca.

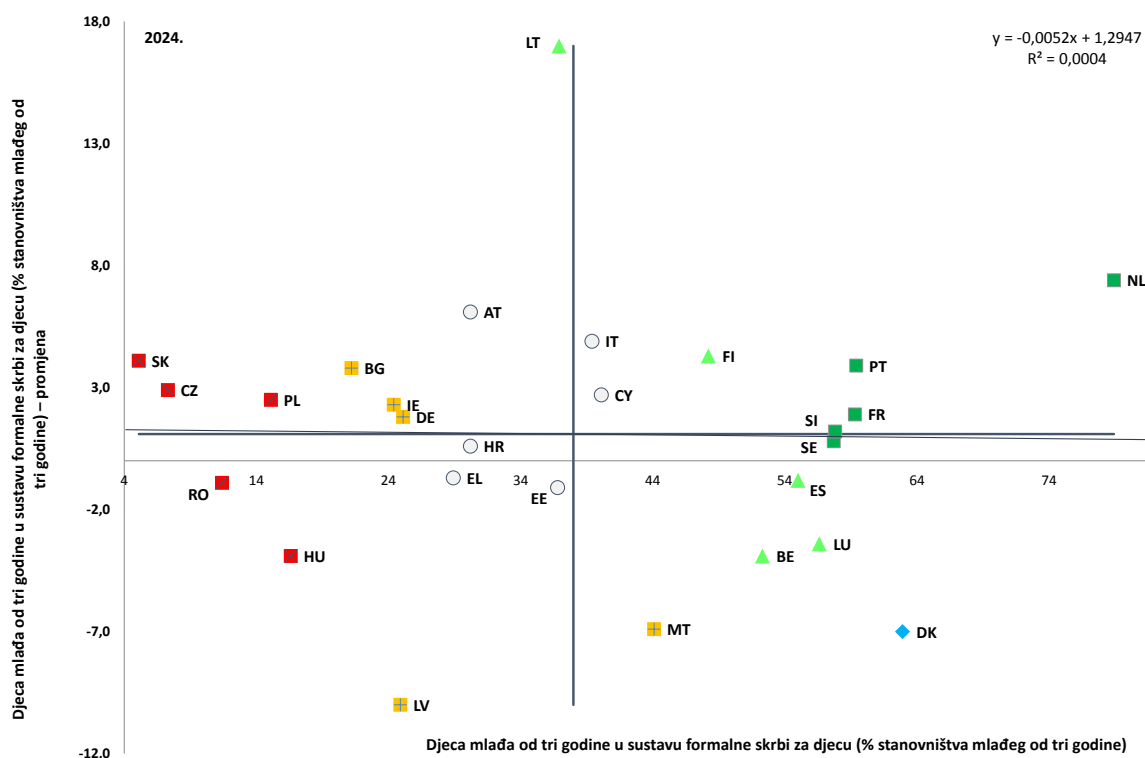
¹⁷⁰ Vidjeti: Europska komisija, *Izvešće o rodnoj ravnopravnosti u EU-u za 2023.*, Ured za publikacije Europske unije, 2023. i Eurostat, *Rodno uvjetovane razlike u plaći u Europskoj uniji*, Ured za publikacije Europske unije, 2025.

¹⁷¹ Eurostat, [[ilc_pnp13](#)], statistički podaci EU-a o dohotku i životnim uvjetima.

¹⁷² Eurostat, [[ilc_pnp14](#)], statistički podaci EU-a o dohotku i životnim uvjetima.

Slika 2.2.13.: Sudjelovanje u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju u većini je država članica i dalje nisko

Djeca mlađa od tri godine u sustavu formalne skrbi za djecu, razine iz 2024. i promjene u odnosu na prethodnu godinu (u %, glavni pokazatelj u pregledu socijalnih pokazatelja)

Napomena: sjecište osi predstavlja neponderirani prosjek EU-a. Legenda je navedena u Prilogu. privremeni podaci za LT.

Izvor: Eurostat, [tepsr_sp210], statistički podaci EU-a o dohotku i životnim uvjetima.

Poboljšanjem pružanja ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja može se poduprijeti rodna ravnopravnost i razvoj djece, no sudjelovanje je i dalje nisko u većini država članica. Udio djece mlađe od tri godine u sustavu formalne skrbi za djecu u EU-u 2024. iznosio je 39,2 %, što je povećanje od 1,9 postotnih bodova u odnosu na 2023., dok je EU na dobrom putu da ostvari revidirani cilj iz Barcelone od 45 %¹⁷³. Samo je u devet država članica taj postotak veći od 50 % te i dalje postoje velike razlike među državama članicama, vidjeti sliku 2.2.13. Unatoč povećanju od 4,1 postotnog boda u 2024., Slovačka i dalje bilježi najnižu stopu sudjelovanja u EU-u. Razine su i dalje niske (ispod 17 %) ili su se dodatno smanjile u Mađarskoj, Poljskoj, Rumunjskoj i Češkoj. Svih pet država članica nalazi se u „kritičnom stanju”. Iako su zabilježene nešto više razine (od 20 do 26 %), sudjelovanje u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju bilo je nisko i u Bugarskoj, Irskoj, Latviji i Njemačkoj, za sve je njih „potrebno praćenje”, kao i za Maltu, koja je 2024. zabilježila

¹⁷³ Vidjeti: [Preporuka Vijeća od 8. prosinca 2022. o ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju: ciljevi iz Barcelone za 2030. \(2022/C 484/01\)](#). U preporuci su utvrđeni novi ciljevi za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, koji prate ciljeve utvrđene u inicijativi za europski prostor obrazovanja. Do 2030. najmanje 45 % djece mlađe od tri godine i 96 % djece u dobi od tri godine do dobi za početak obveznog osnovnoškolskog obrazovanja trebalo bi biti uključeno u rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Države članice čija je prosječna stopa sudjelovanja u razdoblju 2017. – 2021. bila niža od 20 % morat će povećati sudjelovanje za 90 %, a države članice s prosječnom stopom sudjelovanja od 20 do 33 % morat će ga povećati za 45 %, uz ograničenje od 45 %.

smanjenje sudjelovanja od 6,9 postotnih bodova. S druge strane, Švedska, Slovenija, Francuska, Portugal, Danska i Nizozemska imaju najviše stope sudjelovanja (više od 57 %) i ostvaruju „najbolje rezultate”. Nekoliko prepreka može ometati sudjelovanje u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, čak i u zemljama s najboljim rezultatima, uključujući financijske, kulturne i jezične prepreke, socioekonomski položaj te razlike u regionalnim i nacionalnim politikama u vezi s roditeljskim dopustom i naknadama ili zakonskim pravima na skrb o djeci. Sudjelovanje djece mlađe od tri godine koja su izložena riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti 2024. i dalje je bilo za više od 15 postotnih bodova niže od sudjelovanja djece koja nisu izložena riziku. Iz Mehanizma za oporavak i otpornost financiraju se ciljane reforme i ulaganja u potporu širenju usluga ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, razvoju infrastrukture i osposobljavanju radne snage. Zbog sporog napretka potrebno je poduzeti dodatne mjere u skladu s europskim jamstvom za djecu, europskom strategijom za skrb i Preporukom Vijeća o ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju.

Zbog nekih značajki sustava poreza na osobni dohodak primatelji drugog dohotka u obitelji, posebno žene, ne sudjeluju na tržištu rada u potpunosti te se time doprinosi rodnoj neravnopravnosti u zaposlenosti. Sustavi zajedničkog oporezivanja, koji obiteljima omogućuju podnošenje zahtjeva za kombinirani dohodak za potencijalno niže poreze, povećavaju graničnu poreznu stopu za primatelje drugog dohotka u obitelji, obično žene (78 % primatelja drugog dohotka u obitelji 2022. bile su žene¹⁷⁴). Time se žene ne odlučuju na zapošljavanje ili produljenje radnog vremena¹⁷⁵, a akademska istraživanja pokazala su da snižavanje efektivnih poreznih stopa za primatelje drugog dohotka u vjenčanom paru može pomoći u povećanju sudjelovanja žena na tržištu rada¹⁷⁶. Najveći „rizici od neaktivnosti” (pri čemu primatelji drugog dohotka u obitelji ne ulaze na tržište rada zbog poreza i ukinutih naknada) zabilježeni su 2024. u Litvi, Sloveniji, Latviji, Luksemburgu, Danskoj, Belgiji, Njemačkoj i Rumunjskoj, vidjeti sliku 2.2.14. U tim zemljama primatelji drugog dohotka u obitelji koji ulaze na tržište rada mogu izgubiti najmanje 40 % prihoda zbog poreza i ukinutih naknada. S druge strane, zemlje s manjim rizicima od neaktivnosti, u kojima taj gubitak može biti manji od 20 %, su Austrija, Italija, Cipar i Estonija. Otklanjanjem takvih strukturnih nepoticajnih mjera mogla bi se smanjiti rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti i zaposlenosti u nepunom radnom vremenu te ostvariti snažan rast. U nedavnom izvješću OECD-a navodi se da bi se uklanjanjem rodno uvjetovane razlike u zaposlenosti do 2060. BDP po stanovniku u zemljama OECD-a mogao povećati za 3,9 %, dok bi se uklanjanjem razlike u broju odrađenih sati između muškaraca i žena isti mogao povećati za 4,3 %¹⁷⁷.

¹⁷⁴ Vidjeti: Europska komisija, [Izvješće o rodnoj ravnopravnosti u EU-u za 2023.](#), Ured za publikacije Europske unije, 2023.

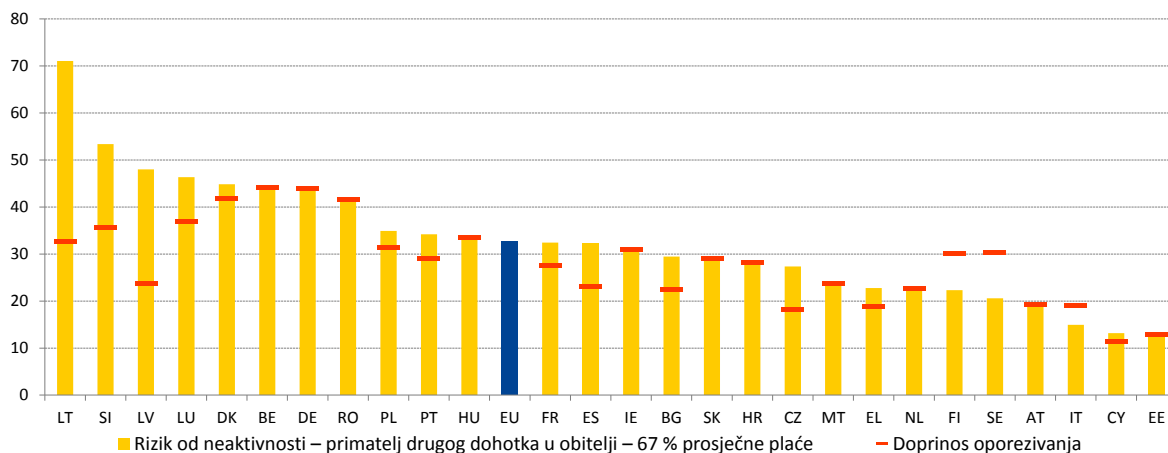
¹⁷⁵ Vidjeti Coelho, M. i dr., [Gendered Taxes: The Interaction of Tax Policy with Gender Equality](#). Međunarodni monetarni fond, 2022.

¹⁷⁶ Za raspravu o učinku poreza na osobni dohodak na primatelje drugog dohotka u obitelji vidjeti odjeljak 2.3.2. [Godišnjeg izvješća Europske komisije o oporezivanju za 2025.](#), Ured za publikacije Europske unije, 2025.

¹⁷⁷ Fluchtmann, J., W. Adema i M. Keese (urednici) (2024.), [Gender equality and economic growth: Past progress and future potential](#), Radni dokumenti OECD-a za socijalna pitanja, zapošljavanje i migracije, br. 304, OECD Publishing, Pariz.

Slika 2.2.14.: Oporezivanje znatno doprinosi riziku od neaktivnosti za primatelje drugog dohotka u obitelji

Rizik od neaktivnosti za primatelje drugog dohotka u obitelji (u %, 2024.)

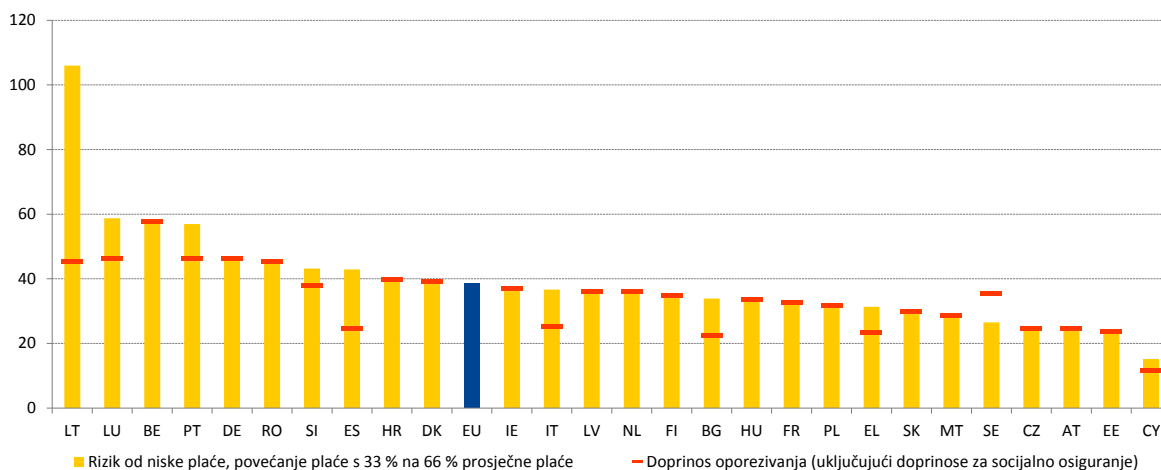

Napomena: podaci prikazuju situaciju primatelja drugog dohotka s plaćom na razini od 67 % prosječne plaće u obiteljima s dva primatelja dohotka i dvoje djece; primatelj glavnog dohotka ima prosječnu plaću. Pojam „doprinos oporezivanja” odnosi se na postotak dodatnog bruto dohotka koji odlazi na poreze i doprinose za socijalno osiguranje (ostali elementi koji doprinose riziku od neaktivnosti izgubljene su naknade za nezaposlenost, socijalna pomoć i naknade za stanovanje).

Izvor: [baza podataka Europske komisije \(GU ECFIN\) o porezima i naknadama](#), na temelju OECD-ova modela poreza i socijalnih naknada (ažurirano u svibnju 2025.). izračuni GU-a TAXUD.

Slika 2.2.15.: U mnogim državama članicama osobe s niskim dohotkom ne odlučuju se za prekovremeni rad zbog oporezivanja

Rizik od niske plaće za primatelje drugog dohotka u obitelji (u %, 2024.)

Napomena: rizik od niske plaće u slučaju u kojem se plaća primatelja drugog dohotka poveća s 33 % na 66 %, a plaća primatelja glavnog dohotka iznosi 100 % prosječne plaće u obitelji s dvoje djece.

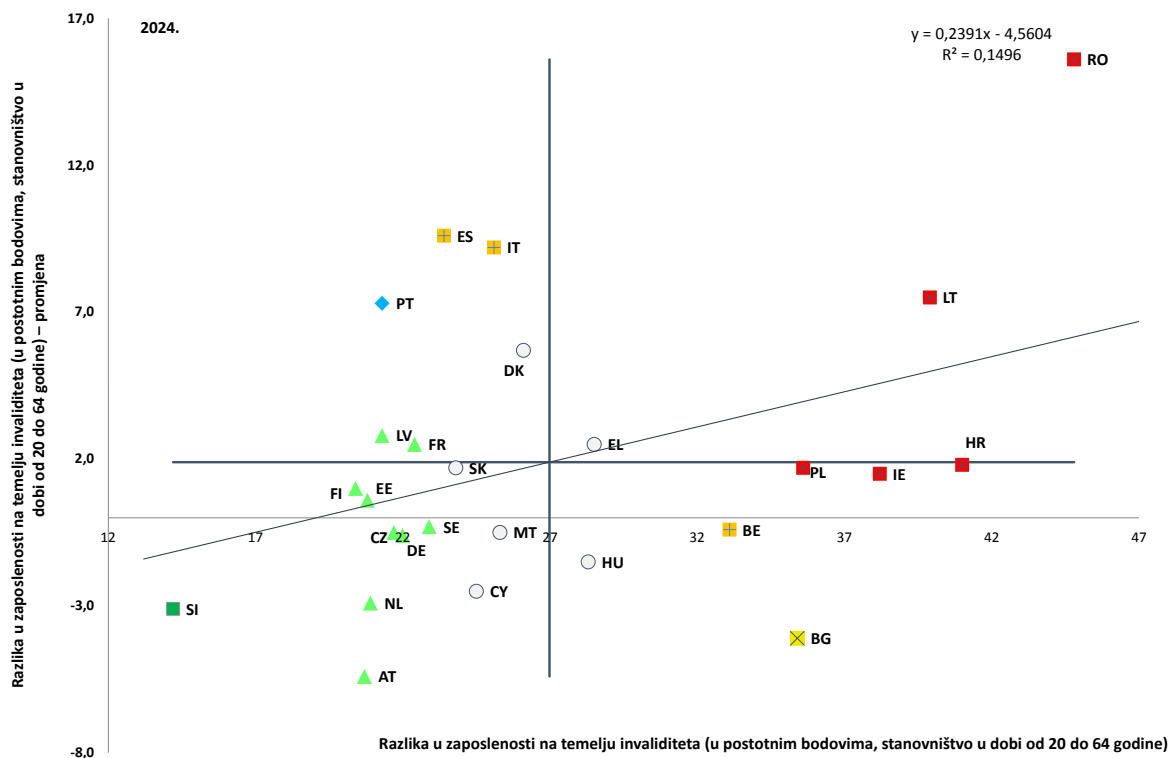
Izvor: [baza podataka Europske komisije \(GU ECFIN\) o porezima i naknadama](#), na temelju OECD-ova modela poreza i socijalnih naknada (ažurirano u svibnju 2025.). izračuni GU-a TAXUD.

Na žene nerazmjerno utječe „rizik od niske plaće”, pri čemu povećanje poreza i smanjenje naknada dovode do smanjenja dodatnog dohotka koji zarade kako njihove plaće rastu. U većini država članica, porezna struktura ima glavnu ulogu u utvrđivanju razine rizika od niske plaće za primatelje drugog dohotka u obitelji i time broja sati koje rade. Na slici 2.2.15. prikazan je udio dodatnog dohotka primatelja drugog dohotka u obitelji koji se „oporezuje” kad se njihov prihod poveća s jedne trećine na dvije trećine prosječne plaće zbog povećanja broja odrađenih sati. Prihod izgubljen zbog oporezivanja može biti znatan:

otprilike trećina (36,6 %) dodatnog prihoda oporezuje se u EU-u, pri čemu taj gubitak premašuje 105 % u Litvi zbog ukidanja naknada za troškove stanovanja. Učinak bi mogao biti znatan, odnosno iznad 50 %, i u Luksemburgu, Belgiji i Portugalu, dok se čini da je najniži u Cipru (14,9 %). Uz osmišljavanje poreznog sustava, dostupnost i pristup priuštivim, visokokvalitetnim uslugama skrbi i kvalitetno osmišljene politike za postizanje ravnoteže između poslovnog i privatnog života presudni su za poticanje primatelja drugog dohotka u obitelji da povećaju svoje radno vrijeme.

Slika 2.2.16.: Razlika u zaposlenosti na temelju invaliditeta i dalje je velika, pri čemu se kretanja izrazito razlikuju među državama članicama

Razlika u zapošljavanju osoba s invaliditetom i osoba bez invaliditeta (od 20 do 64 godine), razine iz 2024. i promjene u odnosu na prethodnu godinu (u %, glavni pokazatelj u pregledu socijalnih pokazatelja)

Napomena: sjecište osi predstavlja neponderirani prosjek EU-a. Legenda je navedena u Prilogu. prekid u nizu za DK, IT i PT. Privremeni podaci za LT. Za Nema dostupnih podataka za LU.

Izvor: Eurostat, [tepsr_sp200], statistički podaci EU-a o dohotku i životnim uvjetima.

Razina uključenosti osoba s invaliditetom na tržištu rada pogoršala se, a postoje i razlike među državama članicama. Razlika u zaposlenosti na temelju invaliditeta¹⁷⁸ (tj. razlika u stopama zaposlenosti između osoba s invaliditetom i osoba bez invaliditeta) povećala se 2024. za 2,6 postotnih bodova na 24,0 postotna boda¹⁷⁹ (s 21,4 postotna boda 2023.), čime je poništen napredak ostvaren od 2020. Razlika je 2024. bila veća od 20 postotnih bodova u svim državama članicama osim u jednoj (Slovenija). U Litvi, Irskoj, Poljskoj, Bugarskoj i Belgiji razlika je bila veća od 30 postotnih bodova, a u Rumunjskoj i

¹⁷⁸ Pokazatelj razlike u zaposlenosti na temelju invaliditeta trenutačno se računa na temelju istraživanja EU-SILC i zasniva na invalidskom statusu navedenom u globalnom pokazatelju ograničenja aktivnosti (GALI). Za više pojedinosti vidjeti Prilog 2.

¹⁷⁹ Italija je izvijestila o prekidu u nizu i zabilježila promjenu s 15,9 postotnih bodova na 25,1 postotni bod 2024. To je otprilike polovina promjene na razini EU-a.

Hrvatskoj veća od 40 postotnih bodova. Razlika se smanjila u 11 država članica, uključujući Sloveniju s „najboljim rezultatima”, u kojoj se smanjila za 3,1 postotni bod na 14,2 postotna boda. Austrija i Nizozemska ostvarile su određeni napredak i među onima su u kategoriji „bolji rezultati od prosječnih”, kao i Češka, Estonija, Njemačka, Finska, Francuska i Latvija, u kojima su razine i dalje niže od prosječnih. S druge strane, znatna povećanja zabilježena su u Rumunjskoj (15,6 postotnih bodova) i Litvi (7,5 postotnih bodova), zbog čega se nalaze u „kritičnom stanju” uz Hrvatsku, Irsku i Poljsku, u kojima su zabilježene velike razlike veće od 35 postotnih bodova. U Španjolskoj i Italiji razlika se povećala za više od 9 postotnih bodova. Za njih je „potrebno praćenje” zajedno s Belgijom, u kojoj je zabilježena velika razlika od 33,1 postotnog boda. Najnoviji podaci iz istraživanja EU-a o dohotku i životnim uvjetima upućuju na nisku stopu aktivnosti osoba s invaliditetom u cijelom EU-u od 64 % u usporedbi s 83 % osoba bez invaliditeta. U šest država članica stopa aktivnosti osoba s invaliditetom iznosila je samo oko 50 % (Bugarska, Hrvatska, Rumunjska, Belgija, Grčka i Luksemburg). Općenito, i dalje postoji znatan prostor za poboljšanje sustava potpore za uključivanje osoba s invaliditetom na tržište rada u cijelom EU-u. Zbog toga su radno sposobne osobe s invaliditetom izložene visokom riziku od siromaštva i socijalne isključenosti (33,6 % u usporedbi s 18,4 % osoba bez invaliditeta).

Okvir 5. o europskom stupu socijalnih prava: Integracija migranata na tržište rada EU-a

Jačanjem integracije migranata na tržište rada doprinosi se rješavanju problema manjka radne snage i vještina, kao i širih problema povezanih s demografskim promjenama, te se potiče socijalna kohezija. Iako migranti¹⁸⁰ čine 11,2 % radne snage u EU-u, od 2023. do 2024. činili su 76 % rasta zaposlenosti u Uniji. Konkretno, u razdoblju od 2019. do 2024. relativni rast zaposlenosti radnika rođenih izvan EU-a bio je najveći u sektorima koji su se suočili sa znatnim manjkom radne snage. To je uključivalo sektore u kojima obično nisu potrebne visoke kvalifikacije, kao što su građevinarstvo te usluge pružanja smještaja te pripreme i posluživanja hrane¹⁸¹. Istodobno, stopa sudjelovanja migranata na tržištu rada i stopa zaposlenosti i dalje su niže u usporedbi s vršnjacima rođenima u zemlji, unatoč manjku s kojim se Unija suočava, što rezultira time da 7,4 milijuna migranata nije dio radne snage EU-a¹⁸². To je posljedica nekoliko prepreka povezanih s njihovim tržištem rada i socijalnom integracijom koje se često međusobno pojačavaju. Među njima su niska razina stečenog obrazovanja i slabo poznavanje jezika migranata, diskriminacija, loši zdravstveni uvjeti i slabi izgledi za zapošljavanje¹⁸³. Poteškoće povezane s priznavanjem kvalifikacija i dalje su glavna prepreka integraciji migranata. Većom integracijom migranata na tržište rada može se dodatno doprinijeti smanjenju rodno uvjetovanih razlika u zaposlenosti rješavanjem problema manjka u sektoru skrbi. Akcijskim

¹⁸⁰ U općoj politici i statističkoj praksi migranti u određenoj zemlji mogu se smatrati 1. osobama rođenima izvan te zemlje („osobe rođene u inozemstvu”) ili 2. osobama s državljanstvom druge zemlje (strani državljani/građani ili državljani trećih zemalja/građani). Procjena integracije migranata na tržište rada pomoću koncepta zemlje rođenja omogućuje da se uzmu u obzir prepreke i nedostaci koji ovise o mjestu rođenja, kao što su jezične vještine. U nastavku se riječ „migranti” koristi kao ekvivalent „osoba rođenih izvan EU-a”.

¹⁸¹ Vidjeti: [Europska gospodarska prognoza – jesen 2025.](#), Ured za publikacije Europske unije, 2025.

¹⁸² Izvor: Posebni izvadak Eurostata.

¹⁸³ Europska komisija, [Zapošljavanje i socijalna kretanja u Europi 2025.](#), Ured za publikacije Europske unije, 2025.

planom za integraciju i uključivanje za razdoblje 2021. – 2027.¹⁸⁴ osigurava se zajednički okvir politike za potporu državama članicama u razvoju nacionalnih politika integracije migranata.

Ukupni rezultati migranata na tržištu rada lošiji su nego za stanovništvo rođeno u EU-u, a čak i visokokvalificirane osobe nailaze na prepreke zbog djelomičnog priznavanja ili nepriznavanja njihovih kvalifikacija stečenih izvan EU-a. Stopa sudjelovanja migranata na tržištu rada (u dobi od 15 do 64 godine) bila je 2024. niža i iznosila je 73,4 % u odnosu na 75,4 % za osobe rođene u zemlji (64,8 % za migrantice u odnosu na 82,4 % za migrante). Njihova stopa zaposlenosti (u dobi od 20 do 64 godine) također je bila niža (za 8,9 postotnih bodova) od stope zaposlenosti osoba rođenih u zemlji (68,0 % u odnosu na 76,9 %, 58,9 % za migrantice u odnosu na 77,5 % za migrante). Iako su migranti u 12 država članica sudjelovali u radnoj snazi u stopi višoj od radnika rođenih u zemlji, samo su u četirima državama članicama (Malta, Poljska, Rumunjska i Češka) njihove stope zaposlenosti premašile stope zaposlenosti radnika rođenih u zemlji (vidjeti sliku). Osobe sa završenim tercijarnim obrazovanjem (što se odnosi na oko 30 % migranata) češće su zaposlene. Međutim, u usporedbi s vršnjacima s obrazovanjem nižim od osnovnoškolskog, više od šest puta više visokokvalificiranih migranata (u dobi od 20 do 64 godine) navelo je priznavanje kvalifikacija kao posebnu prepreku pronalaženju posla 2021. Podcijenjene kvalifikacije često obvezuju visokokvalificirane migrante da rade na poslovima za koje su potrebne niže kvalifikacije¹⁸⁵. U svim državama članicama stope prekvalificiranosti bile su više među migrantima nego među radnicima rođenima u zemlji. Za EU u cjelini ta se razlika s vremenom tek neznatno smanjila¹⁸⁶ te je i dalje znatna. Stope prekvalificiranosti migranata kretale su se od otprilike polovine svih radnika migranata u Italiji (51,5 %), Španjolskoj (51,7 %), Grčkoj (54,2 %), Češkoj (46,9 %) i Malti (44,8 %) do 18,4 % u Mađarskoj¹⁸⁷.

¹⁸⁴ Vidjeti: [Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija: Akcijski plan za integraciju i uključivanje za razdoblje 2021.–2027.](#)

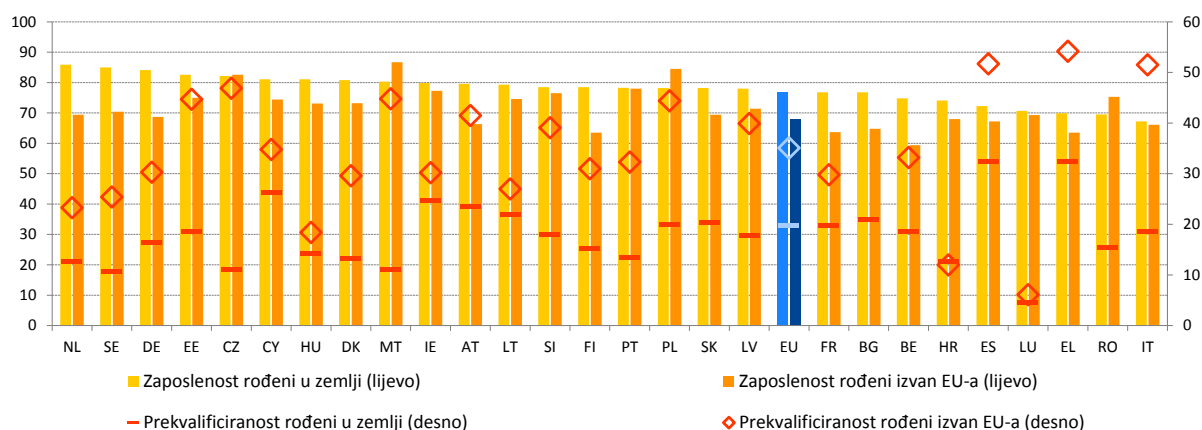
¹⁸⁵ Europska komisija, [Zapošljavanje i socijalna kretanja u Europi 2023.](#), Ured za publikacije Europske unije, 2023.

¹⁸⁶ Udio migranata sa završenim tercijarnim obrazovanjem zaposlenih u zanimanjima za koja je potrebna niža razina obrazovanja smanjio se s 38,7 % u 2014. na 34,9 % u 2023.

¹⁸⁷ Vidjeti: Europska komisija, [Zapošljavanje i socijalna kretanja u Europi – tromjesečni pregled. Siječanj 2025.](#), Ured za publikacije Europske unije, 2025. Najniže stope prekvalificiranosti zabilježene su u HR (12 %) i LU (6,1 %), iako su podaci su označeni kao nepouzdati.

Migranti imaju niže stope zaposlenosti i više stope prekvalificiranosti u gotovo svim državama članicama u usporedbi s osobama rođenima u tim zemljama

Stope zaposlenosti i prekvalificiranosti (u dobi od 20 do 64 godine), razine iz 2024. (%)

Napomena: prekid u nizu za BG, a definicija stope zaposlenosti za ES i FR razlikuje se. Nedostaju podaci o stopi prekvalificiranosti za BG, RO i SK.

Izvor: Eurostat [[lfsa_ergacob](#)] i [[lfsa_eoqgac](#)], anketa EU-a o radnoj snazi.

Posljednjih je godina nekoliko država članica poduprlo integraciju migranata na tržište rada cjelovitim pristupima politike. Njemačka inicijativa „Na meni je red”, koja se provodi od 2022. do 2029., objedinjuje osposobljavanje u području digitalnih vještina, jezičnu praksu, savjetovanje o usklađenosti poslovnog i privatnog života, umrežavanje poslodavaca i neobveznu pomoć u pristupu skrbi za djecu. U **Švedskoj** je sustav „Četiri kategorije” za radne dozvole od 2024. ubrzao obradu radnih dozvola za visokokvalificirane radnike iz trećih zemalja kategorizacijom zahtjeva na temelju zanimanja, obrazovanja i industrije. Od 2018. godine, program „Dispositivo Ampara” u **Španjolskoj** pruža podršku podnositeljima zahtjeva za međunarodnu zaštitu početnom procjenom vještina, prethodnom obukom koja kombinira građansku integraciju s razvojem vještina te financijskom potporom koja pokriva osnovne potrebe, skrb za djecu, prijevoz, priznavanje kvalifikacija i tečajeve osposobljavanja, među ostalim. **Slovenija** je u svibnju 2025. donijela Zakon o priznavanju stručnih kvalifikacija u zdravstvu, kojim se olakšava, ubrzava i osigurava ulazak stranih zdravstvenih djelatnika. Slično tome, **Slovačka** je 2025. donijela zakon kojim se mijenja postupak priznavanja obrazovnih dokumenata i stručnih kvalifikacija, digitalizira taj postupak radi njegovog pojednostavnjenja, a ukidaju se i razdoblja čekanja i naknade.

Državljeni trećih zemalja i dalje nailaze na velike prepreke na tržištu rada. Državljeni trećih zemalja (u dobi od 20 do 64 godine), koji se razlikuju od migranata kao osoba rođenih izvan EU-a, čine 6 % radne snage EU-a 2024., no činili su 52,3 % rasta sudjelovanja na tržištu rada u razdoblju od 2023. do 2024. Njihova stopa zaposlenosti, koja je 2024. iznosila 64,3 %, bila je ispod stope osoba rođenih izvan EU-a i državljana EU-a (76,7 %)¹⁸⁸. Stopa nezaposlenosti državljana trećih zemalja (u dobi od 15 do 74 godine) ostala je stabilna 2024. i iznosila 12,5 %¹⁸⁹. Iako se smanjila s 21,7 % u 2014., i dalje je gotovo dva i pol puta veća nego za državljane EU-a (5,4 %), uz znatne razlike među državama članicama. Državljeni trećih zemalja često se nalaze u zanimanjima u kojima postoji višak ili manjak radnika, posebno u niskokvalificiranim zanimanjima. Razlog tome mogu biti manje prepreke ulasku u

¹⁸⁸ Eurostat [[lfsa_ergan](#)], anketa EU-a o radnoj snazi.

¹⁸⁹ Eurostat [[lfsa_urgan](#)], anketa EU-a o radnoj snazi.

te sektore i njihovo oslanjanje na migrantsku radnu snagu¹⁹⁰. Također upućuje na to da su državljani trećih zemalja izloženi riziku od lošije kvalitete radnih mjesta i lošijih radnih uvjeta. Udio državljana trećih zemalja (u dobi od 20 do 64 godine) sa završenim tercijskim obrazovanjem zaposlenih na radnim mjestima za koja je potrebna niža razina obrazovanja smanjio se 2024. na 39,6 %, ali i dalje postoje velike i trajne razlike u stopama prekvalificiranosti¹⁹¹. To je kretanje vidljivo i među osobama raseljenima iz Ukrajine koje inače ostvaruju više stope zaposlenosti¹⁹². Određene skupine, kao što su migrantice, osobe koje traže međunarodnu zaštitu i migranti koji pristižu spajanjem obitelji, obično imaju lošije rezultate na tržištu rada. To ukazuje na potrebu za ciljanom potporom kako bi se uklonile jedinstvene prepreke na koje nailaze¹⁹³.

2.2.2. Mjere država članica

Države članice nastoje dodatno povećati sudjelovanje u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, posebno poboljšanjem pristupačnosti i rješavanjem problema manjka kvalificiranog osoblja. Na primjer, **Irska** je pokrenula novi program potpore pod nazivom „Jednak početak” koji osigurava univerzalne i ciljane mjere za pomoć obiteljima u nepovoljnom položaju da u potpunosti sudjeluju u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju te u skrbi za djecu školske dobi (npr. dodatna sredstva za usluge skrbi o djeci za kontakte s roditeljima i socijalnim službama, program besplatnog ručka). Kako bi potaknuo jednake mogućnosti, **Cipar** dodjeljuje subvencije koje se financiraju iz fonda ESF+ malim i udaljenim javnim vrtićima za školarine i troškove prijevoza za obrazovne posjete i izvannastavne aktivnosti za djecu nižeg socioekonomskog statusa. **Grčka** je uvela mjere politike za potporu djeci iz ranjivih skupina u pristupu cjelodnevnom ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, a učenici s posebnim obrazovnim potrebama primaju ciljanu paralelnu potporu u učionici uz potporu iz fonda ESF+. **Slovačka** sufinancira razvoj vrtića te jačanje kapaciteta osoblja i roditeljskih vještina, posebno roditelja u nepovoljnom socioekonomskom položaju. Općenito, razne države članice najavile su planove za povećanje broja mjesta u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, uključujući **Austriju** (50 000 više mjesta do 2030.), **Belgiju** (ulaganje za 10 000 dodatnih mjesta u Flandriji najavljeno je 2025. i, uz potporu plana za oporavak i otpornost, 5200 dodatnih mjesta u Valoniji i Bruxellesu do 2026.), **Poljsku** (102 000 mjesta do 2029., uz potporu iz fonda ESF+ i Mehanizma za oporavak i otpornost) i **Portugal** (5000 novih mjesta do 2027.). Osim toga, nekoliko je zemalja poduzelo mjere za povećanje kvalitete usluga, posebno rješavanjem problema manjka učitelja i nastavnika, poboljšanjem osposobljavanja učitelja i nastavnika i izradom pedagoških smjernica. U **Belgiji** (Flandrija) promjene karijere u zanimanja u području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja promicat će se plaćenim tečajevima osposobljavanja te evaluacijom i reformom postojeće mreže potpore za skrb o djeci. **Njemačka** ulaže 4 milijarde EUR u 2025. i 2026. kako bi poboljšala kvalitetu i povećala broj mjesta, povećala broj potpuno kvalificiranog osoblja, poboljšala omjer djece i osoblja te promicala rano učenje jezika. Novi zahtjevi za osoblje u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju planiraju se i u **Finskoj** i **Nizozemskoj**, dok se omjeri djece i osoblja prilagođavaju u **Belgiji** (Flandriji),

¹⁹⁰ Europsko nadzorno tijelo za rad, [Izješće EURES-a o manjku i višku radne snage za 2024.](#), Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg, 2025.

¹⁹¹ Europska komisija, [Zapošljavanje i socijalna kretanja u Europi – tromjesečni pregled, siječanj 2025.](#), Ured za publikacije Europske unije, 2025.

¹⁹² Eurofound, [Social Impact of Migration: Addressing the challenges of receiving and integrating Ukrainian refugees.](#), Ured za publikacije Europske unije, 2024.

¹⁹³ SWD(2025) 162 final.

Danskoj, Luksemburgu i Poljskoj. Poljska provodi i nacionalni program osposobljavanja („Akademija za potporu”) za pružatelje skrbi za djecu te regionalna i lokalna tijela kako bi poduprla uvođenje novih kvalitetnih pedagoških standarda u rani i predškolski odgoj i obrazovanje za djecu mlađu od tri godine od siječnja 2026.

Nekoliko država članica EU-a uvelo je reforme u području osnovnih vještina u matematici, čitanju i prirodnim znanostima te digitalnih i građanskih vještina. Uz potporu iz fonda ESF+ **Rumunjska** je nedavno započela s provedbom nacionalnog programa za smanjenje funkcionalne nepismenosti i poboljšanje osnovnih vještina koji uključuje mjere za analizu pokretača slabih rezultata, razvoj standarda učenja i vrednovanja funkcionalne pismenosti, osposobljavanje i potporu za učitelje i nastavnike, kao i pilot-mjere u školama za njegovo uvođenje na nacionalnoj razini. U **Italiji** je program Agenda Sud usmjeren na pismenost (razlikovanje talijanskog jezika za izvorne i strane govornike), matematičku pismenost i znanje engleskog jezika. **Poljska** priprema kurikularnu reformu za poboljšanje kompetencija, uključujući osnovne vještine i vještine u području STEM-a, koju će provesti u rujnu 2026., počevši od predškolske i osnovnoškolske razine. Zajednice u **Belgiji** provode opsežne kurikularne reforme za jačanje osnovnih vještina, a uvele su i mjere praćenja. Iako većina zemalja slijedi cjelovite strategije, neke uvode ciljane mjere za pojedina područja. **Litva** je u području matematike pripremila plan za poboljšanje poučavanja i učenja. Cilj je tog plana poduprijeti učenike sa slabim rezultatima i ažurirati kompetencije učitelja i nastavnika. U **Češkoj** do 100 škola provodi pilot-projekte za nove kurikulume osnovnih škola koji nude veću fleksibilnost i naglašavaju elemente kao što su matematičko zaključivanje i učenje na temelju projekata. Kako bi poduprla čitanje i jezik, **Austrija** je uvela novu oznaku kvalitete čitanja za osnovne škole. Novi **irski** kurikulumi u području STEM-a sadržavaju ažurirane specifikacije za biologiju, fiziku i kemiju te nove predmete iz područja obrazovanja o klimi i održivog razvoja. Nekoliko inicijativa usmjereno je na poboljšanje računalne i informacijske pismenosti. **Slovenija** će uvesti novi predmet Informatika i digitalne tehnologije u sedmom razredu osnovne škole od 2028./2029. nadalje. **Poljska** i **Malta** povećavaju distribuciju tableta i prijenosnih računala uz potporu Mehanizma za oporavak i otpornost i fonda ESF+, a **Latvija** učenicima pruža digitalne uređaje, pristup internetu i prilagođenu pedagošku potporu. **Poljska** je uvela nove nastavne predmete Građansko obrazovanje na višoj sekundarnoj razini i Zdravstveno obrazovanje na svim razinama te je ponudila potporu učiteljima i nastavnicima putem financiranih relevantnih priručnika za poučavanje i seminara za osposobljavanje.

Jačanje učiteljske i nastavničke struke, pri čemu se najveća pozornost posvećuje privlačnosti i kvaliteti, i dalje je ključni prioritet za poboljšanje osnovnih vještina učenika. U **Austriji** je osposobljavanje učitelja i nastavnika pojednostavnjeno i bit će snažnije povezano s problemima na koje oni nailaze u praksi. Osim toga, planira se dvojni program u sklopu kojeg studenti tijekom studija poučavaju u odabranim školama u trajanju od jednog polugodišta. Nekoliko zemalja povećalo je plaće učitelja i nastavnika, kao što su **Bugarska, Litva, Mađarska i Slovenija.** **Mađarska** je 2024. počela provoditi veliku reformu plaća, koja se sufinancira iz fonda ESF+, kako bi se plaće učitelja i nastavnika povećale na najmanje 80 % prosječne plaće ostalih osoba sa završenim tercijarnim obrazovanjem do siječnja 2025. **Irska** i **Poljska** novim učiteljima i nastavnicima nude ugovore o radu na neodređeno vrijeme nakon godinu dana poučavanja, čime se skraćuje potrebno praktično iskustvo. Cilj je trenutačne reforme učiteljske i nastavničke struke i karijere u **Švedskoj** povećati kvalitetu poučavanja i privlačnost te struke. Novim projektom koji se financira iz Instrumenta EU-a za tehničku potporu poduprijet će se reforme u **Belgiji** (Flandriji) i **Nizozemskoj** kako bi se poboljšala relevantnost i učinkovitost trajnog stručnog usavršavanja učitelja i nastavnika u digitalnom obrazovanju. Kako bi osigurale

visokokvalitetno poučavanje u predmetima iz područja STEM-a, države članice posvećuju pozornost i pripremljenosti učitelja i nastavnika. **Njemačka** je pokrenula nekoliko inicijativa, kao što je QuaMath osposobljavanje učitelja i nastavnika, dok **Estonija** nudi mikrokvalifikacije u programu Akademija za učitelje i nastavnike, primjerice u predmetima povezanim sa STEM-om, kako bi se učiteljima i nastavnicima omogućilo da nastave stjecati kvalifikacije uz rad.

Države članice i dalje se bore protiv ranog napuštanja školovanja i nejednakosti u obrazovanju, uz snažnu financijsku potporu EU-a. Predviđa se da će najmanje 2700 škola u **Španjolskoj** primiti potporu za smanjenje stope napuštanja školovanja i ranog napuštanja školovanja među učenicima sa slabim rezultatima iz „Programa za orijentaciju, napredak i obrazovno obogaćivanje” u okviru španjolskog plana za oporavak i otpornost. Program je usmjeren na škole s posebnim obrazovnim izazovima u kojima znatan udio učenika iz ranjivih skupina pohađa redovnu nastavu. U **Luksemburgu** će se obvezna školska dob od rujna 2026. povećati sa 16 na 18 godina, a Nacionalna služba za mlade utvrđuje mlade kojima prijeti rizik od napuštanja školovanja i pojedinačno ih kontaktira kako bi im pružila savjetovanje. **Slovačka** planira uvesti dvostruki sustav obrazloženja izostanka kako bi se povećala odgovornost škola.

Kontinuiranim mjerama nastoji se odgovoriti na pojavu i sve veću upotrebu umjetne inteligencije u obrazovanju i osposobljavanju. **Estonija** planira sustavno integrirati alate umjetne inteligencije i osposobljavanje u obrazovanje novim programom obrazovanja o umjetnoj inteligenciji „AI Leap” („TI-Hüpe”), pokrenutim u rujnu 2025. Cilj mu je integrirati alate i vještine umjetne inteligencije u obrazovni sustav tako da se učenicima te učiteljima i nastavnicima omogući pristup vodećim aplikacijama i osposobljavanju u području umjetne inteligencije. **Španjolska** je uspostavila novi sustav strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u području umjetne inteligencije i podataka i integrirala digitalne module u sve postojeće programe. U **Finskoj** se odgovorna i učinkovita integracija umjetne inteligencije u okruženja za učenje temelji na preporukama o umjetnoj inteligenciji koje se sastoje od nacionalnih pravnih obveza i općih smjernica za pružatelje obrazovanja i osoblje. Slično tome, **Francuska** je donijela pravni i etički okvir za upotrebu umjetne inteligencije u školama i omogućit će da alati umjetne inteligencije pomognu u prilagodbi učenja osnovnih vještina u osnovnim školama i nižem sekundarnom obrazovanju. **Irska** svojim smjernicama o korištenju umjetne inteligencije u poučavanju i učenju također nastoji pružiti potporu učiteljima i nastavnicima te očuvati integritet u ocjenjivanju učenika. Razvija strategije i alate za primjenu umjetne inteligencije u školskom obrazovanju. U **Hrvatskoj** se razvija novi kurikulum usmjeren na umjetnu inteligenciju i digitalne tehnologije u nastajanju kako bi se poboljšale digitalne kompetencije učitelja i nastavnika te učenika. Integracija umjetne inteligencije u kurikulum i ciljano osposobljavanje učitelja i nastavnika također su dio **malteške** strategije kojom se uvode alati IKT-a i umjetne inteligencije na svim školskim razinama i čiji je cilj poboljšati digitalnu pismenost i pismenost u području umjetne inteligencije.

Nastavljena je modernizacija sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, primjerice strukturnim reformama, nadogradnjom infrastrukture i programima cjeloživotnog učenja. Nekoliko zemalja uvelo je ili ažuriralo nacionalne strategije za strukovno obrazovanje i osposobljavanje. **Cipar** razvija novu strategiju za strukovno obrazovanje i osposobljavanje i pokrenuo je velike infrastrukturne projekte koji se financiraju iz plana za oporavak i otpornost i Fonda za pravednu tranziciju te je uveo pilot-program tehničkih srednjih škola kako bi omogućio fleksibilniji način kombiniranja općeg i strukovnog obrazovanja koje se financira iz fonda ESF+. Niz zakonodavnih reformi podupire i nacionalne mjere za poboljšanje prilagodljivosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja.

U **Španjolskoj** je regulatorni okvir za strukovno obrazovanje i osposobljavanje dodatno konsolidiran kako bi se ojačao pristup učenju temeljenom na radu i naukovanju, s nekoliko kraljevskih dekreta kojima se uređuju struktura kurikuluma, komponente sustava i upravljanje, uz istodobno podupiranje uspostave centara izvrsnosti te zelene i digitalne tranzicije u osposobljavanju. Kako bi bolje uskladila ponudu osposobljavanja s potražnjom na tržištu rada, **Poljska** je pokrenula osnivanje centara za vještine u industriji koji okupljaju škole za strukovno obrazovanje i osposobljavanje, visoka učilišta, poslodavce i druge dionike. **Estonija** je nastavila reformu svojeg zakonodavstva o strukovnom obrazovanju i osposobljavanju te obrazovanju odraslih kako bi promicala fleksibilne oblike učenja i poduprla razvoj mikrokvalifikacija.

Proširenje pristupa visokokvalitetnom učenju temeljenom na radu i dalje je prioritet. Pravni okvir za dvojni sustav strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u **Bugarskoj** ažuriran je te su dodijeljena dodatna javna sredstva za pokrivanje socijalnih i zdravstvenih doprinosa učenika u dvojnog obrazovanju, čime se osigurava bolja suradnja s poslodavcima i šira primjena osposobljavanja unutar poduzeća. Druge države članice dale su prednost odraslom stanovništvu i mogućnostima usavršavanja. **Švedska** je dodijelila dodatnih 900 milijuna SEK (otprilike 80 milijuna EUR) za proširenje strukovnog obrazovanja odraslih, čime se omogućilo više cjelogodišnjih studijskih mjesta kao odgovor na manjak vještina. Kako bi se dobilo više radnih mjesta za prihvaćanje naučnika, bespovratna sredstva za nadzornike u obrazovanju naučnika također se udvostručuju na 7 000 SEK (približno 624 EUR) godišnje. Poboljšanje digitalizacije i održivosti u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju također je visoko na dnevnom redu. Ulaganja **Španjolske** uključuju adaptaciju više od 1200 učionica u prostore primijenjene tehnologije, više od 25 000 aktivnosti osposobljavanja u trajanju od 30 sati za nastavnike u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju u području zelenih i digitalnih vještina te proširenje dvojezičnih ciklusa osposobljavanja u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju. Te su mjere ugrađene u plan za oporavak i otpornost i očekuje se da će ojačati sudjelovanje učenika i relevantnost za tržište rada.

Države članice podupiru nastojanja visokih učilišta da moderniziraju svoje sustave, ojačaju veze s tržištem rada i potaknu internacionalizaciju. Iako se broj osoba sa završenim tercijskim obrazovanjem stalno povećava, sve se veća pozornost posvećuje osiguravanju visokokvalitetnog obrazovanja i povećanju njegove relevantnosti za tržište rada kako bi se riješio problem manjka vještina. Uz potporu iz fonda ESF+ **Bugarska** potiče učenje koje se temelji na kompetencijama i internacionalizaciju svojih visokih učilišta. Ciljevi su nacionalnog plana **Cipra** za poboljšanje i unapređenje visokog obrazovanja poboljšati kvalitetu i izvrsnost, povezati obrazovanje s tržištem rada i promicati internacionalizaciju. **Češka** namjerava uvesti kratke programe tercijskog obrazovanja u nove više strukovne škole, a **Španjolska** je uspostavila postupke za vrednovanje informalnog i neformalnog učenja. Neke su zemlje nedavno uspostavile strategije internacionalizacije kako bi povećale mobilnost i internacionalizaciju u visokom obrazovanju. U okviru **austrijske** nacionalne strategije za mobilnost i internacionalizaciju visokog obrazovanja za razdoblje 2020. – 2030. podupire se mobilnost svih skupina u visokom obrazovanju, pri čemu se veća pozornost posvećuje promicanju visokokvalitetne akademske mobilnosti. **Njemačka** želi postati privlačnija međunarodnim studentima ublažavanjem pravnih zahtjeva (vize, uvjeti pristupa) i olakšavanjem pristupa programima većim priznavanjem vještina i diploma, kao i jezičnim tečajevima, stanovanju i savjetovanju. Uz potporu Europskog socijalnog fonda plus (ESF+) **Poljska** razvija svoju prvu strategiju internacionalizacije visokog obrazovanja koja će biti dovršena do kraja 2025.

Države članice donose mjere za povećanje i poboljšanje obrazovanja odraslih u skladu s inicijativama za Uniju vještina. Nekoliko država članica provodi pilot-projekt individualnih računa za učenje kao pristup osposobljavanju koji se temelji na potražnji. U **Slovačkoj** je u siječnju 2025. stupio na snagu novi zakon o obrazovanju odraslih čiji je cilj jačanje sustava obrazovanja odraslih i poticanje neformalnog obrazovanja, posebno pilot-projektima individualnih računa za učenje. Iako je cilj individualnih računa za učenje omogućiti univerzalan pristup osposobljavanju, neki pilot-projekti usmjereni su na određene skupine. Na primjer, u **Cipru** se u okviru pilot-projekta dugotrajno nezaposlenim i niskokvalificiranim odraslim osobama uz financiranje iz fonda ESF+ osigurava 2400 EUR tijekom tri godine. Za dobro osmišljen sustav obrazovanja odraslih potrebno je održivo financiranje. Uz potporu fonda ESF+ **Latvija** je u srpnju 2025. donijela propise za uspostavu fondova za vještine koji će doprinijeti stvaranju održivijeg i dobro financiranog sustava obrazovanja odraslih u kojem će sudjelovati poslodavci. Cilj je pilot-projekta osigurati osposobljavanje za više od 4700 osoba do 2029., a trajat će do 2029. Kako bi se vještine uskladile s potrebama tržišta rada, nekoliko zemalja poboljšava strategije za vještine i sustave predviđanja vještina. Do kraja 2025. **Španjolska** u okviru plana za oporavak i otpornost provodi istraživanja radi otkrivanja potreba za vještinama putem ankete provedene u ključnim sektorima kako bi se prikupile informacije za pružanje djelotvornih odgovora na zahtjeve za osposobljavanje i prekvalifikaciju. **Luksemburg** je u lipnju 2025. uveo „Skills-Plang”, proaktivan program za upravljanje zapošljavanjem i prekvalifikacijom/usavršavanjem. Države članice i dalje poduzimaju mjere za provedbu europskog pristupa mikrokvifikacijama, čime se potiču usavršavanje i prekvalifikacija, a vještine postaju vidljive i lako usporedive u cijelom EU-u. **Mađarska** je u rujnu 2025. uvela novu uredbu o programima osposobljavanja kojima se stječu mikrokvifikacije u obrazovanju odraslih, čime se omogućuju kraći ciklusi osposobljavanja za odrasle na temelju akreditiranih udžbenika strukovnog obrazovanja i osposobljavanja. **Španjolska** je u svoj plan za oporavak i otpornost uključila akcijski plan za stvaranje okvira za razvoj mikrokvifikacija. **Španjolska** radi i na pružanju mikrokvifikacija kako bi poduprla posebna znanja i vještine za kojima postoji potražnja na tržištu rada. Priznavanje kompetencija stečenih radnim iskustvom i neformalnim učenjem i dalje je ključni prioritet u svim državama članicama. **Hrvatska** je u lipnju 2024. donijela novi pravilnik kojim se omogućuje priznavanje prethodnog učenja, a poseban prioritet su potrebe niskokvalificiranih odraslih osoba i tražitelja zaposlenja. Reforma bolje usklađuje vrednovanje sa zahtjevima tržišta rada i podupire načine stjecanja certificiranih kvifikacija. U **Malti** su u rujnu 2024. objavljene ažurirane nacionalne smjernice za reviziju okvira za vrednovanje neformalnog i informalnog učenja, čime se promiče usklađeniji pristup prilagođen pružateljima usluga, uz bolje osiguravanje kvalitete i koordinaciju dionika.

Uvedene su inicijative za jačanje digitalnih vještina u obrazovanju. Na primjer, u **Belgiji** su vlade Federacija Valonije i Bruxellesa i Valonske regije odobrile novi sporazum o suradnji u području digitalnog obrazovanja u obveznom školovanju i obrazovanju odraslih koji osigurava da svi učenici i osoblje steknu minimalni skup digitalnih vještina, u skladu s Europskim okvirom digitalnih kompetencija. **Malta** je pokrenula strategiju digitalnog obrazovanja za razdoblje 2025. – 2030., čiji je cilj oboružati učenike digitalnim vještinama. **Finska** je u okviru plana za oporavak i otpornost pokrenula program digitalizacije za kontinuirano učenje, uključujući usluge za potporu lakšim prijelazima u obrazovanju i poslovnom životu. U okviru politike digitalne transformacije za obrazovanje (2025. – 2035.), koja se podupire sredstvima iz europskih strukturnih i investicijskih fondova i Mehanizma za oporavak i otpornost, **Poljska** nastavlja opremiti škole IKT opremom, obučavati učitelje i nastavnike digitalnim vještinama te razvijati mrežu pedagoških koordinatora za IKT u školama (25 000 učitelja i nastavnika osposobit će se kako bi postali koordinatori do 2028.). Neke su zemlje usmjerene na usavršavanje odraslih i građana. **Bugarska** osniva 760

digitalnih klubova koji će odraslima omogućiti besplatan pristup tečajevima osposobljavanja u području digitalnih vještina (s proračunom od 116 milijuna EUR iz Mehanizma za oporavak i otpornost). **Španjolska** je u okviru plana za oporavak i otpornost pokrenula modularno osposobljavanje usmjereno na prekvalifikaciju i usavršavanje zaposlenih i nezaposlenih osoba. Neke su zemlje uvele i mjere za potporu naprednijim digitalnim vještinama i IT stručnjacima. **Španjolska** je u okviru plana za oporavak i otpornost uvela stručne tečajeve u području digitalnih vještina kako bi osposobila više od 10 000 stručnjaka putem specijaliziranih tečajeva u trajanju od najmanje 250 sati po tečaju. **Malteško** tijelo za digitalne inovacije (MDIA) ponovno je 2025. pokrenulo program digitalnih stipendija Pathfinder, čiji je cilj potaknuti studente da se specijaliziraju za umjetnu inteligenciju i druga digitalna područja na razini magisterija i doktorata. **Švedska** će 2025. uložiti 28 milijuna SEK (približno 2,5 milijuna EUR) kako bi omogućila sedam visokih učilišta da razviju kratke tečajeve za izgradnju vještina u području umjetne inteligencije za stručnjake u različitim sektorima. **Poljska** do 2026., uz potporu Mehanizma za oporavak i otpornost, namjerava obučiti najmanje 250 000 građana digitalnim vještinama, uključujući one koji su izloženi riziku od isključenosti.

U skladu s programom usporedne tranzicije i Preporukom Vijeća o pravednoj tranziciji prema klimatskoj neutralnosti, države članice proširuju inicijative za osposobljavanje kojima se odgovara na potražnju za zelenim vještinama u svim sektorima i zanimanjima. **Grčka** je u rujnu 2024. pokrenula više od 600 programa osposobljavanja usmjerenih na zelene vještine koje pružaju nacionalne službe za zapošljavanje, a ciljani sudionici su 50 000 zaposlenika u privatnom sektoru u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost. U tim programima mogu sudjelovati tražitelji zaposlenja, zaposlenici i poduzetnici te uključuju teme kao što su održiva poljoprivreda, zelene tehnologije i obnovljiva energija. Inicijativa „Skillsbridges”, koja je pokrenuta u školskoj godini 2024./2025. u **Luksemburgu** i dio je njegova plana za oporavak i otpornost, podupire usavršavanje i prekvalifikaciju u skladu s nacionalnim informacijama o vještinama i potrebama tržišta rada, a poseban je prioritet osposobljavanje za sektore pogođene digitalnom i zelenom tranzicijom, uključujući građevinarstvo, promet i proizvodnju. Očekuje se da će se u **Malti** provesti mapiranje mogućnosti osposobljavanja u području održivog razvoja i zelenih radnih mjesta kako bi se utvrdili nedostaci u kapacitetima, a rezultati će se uvrstiti u plan za zelene vještine usklađen s prognozama za tržište rada.

Države članice poduzimaju mjere za potporu zapošljivosti mladih, u skladu s pojačanom Garancijom za mlade. **Malta** je u veljači 2025. pokrenula „Garanciju za mlade 3.0”, s ukupnim proračunom fonda ESF+ od 10 milijuna EUR, kojoj je cilj pojačati načine aktivacije mladih pružanjem personalizirane potpore, ciljanog osposobljavanja i stručne prakse. **Bugarska** je uvela mjeru financiranu iz fonda ESF+ pod nazivom „Pripravništvo mladih” u okviru koje se poslodavcima pružaju poticaji za ponudu ugovora na neodređeno vrijeme nakon pripravništva. **Portugal** je u rujnu 2024., uz potporu iz fonda ESF+, odobrio pripravnički program INICIAR. Programom se sufinancira 65 % troškova pripravničkog staža, a za zanimanja u kojima su žene nedovoljno zastupljene, za osobe s invaliditetom, u kontinentalnoj regiji s niskom gustoćom naseljenosti i ako se s pripravnikom potpiše ugovor o radu na neodređeno vrijeme u punom radnom vremenu u roku od 20 radnih dana od završetka pripravništva, može biti pokriveno do 80 % troškova. **Portugal** provodi i mjeru financiranu iz fonda ESF+ koja poslodavcima pruža financijsku potporu za zapošljavanje i zadržavanje kvalificiranih mladih osoba, primjerice promicanjem kvalitete zapošljavanja i određivanjem plaće primjerene kvalifikacijama. U **Grčkoj** se provodi mjera financirana iz fonda ESF+ kako bi se 25 000 nezaposlenih mladih (u dobi od 18 do 29 godina) pripremilo za integraciju na tržište rada. **Španjolska** je u plan za oporavak i otpornost uključila tri

programa za zapošljavanje mladih, u okviru kojih se pozornost posvećuje postizanju stručnih kompetencija osposobljavanjem i zapošljavanjem, a poseban prioritet su vještine u području klime i digitalne vještine. U **Švedskoj** se mjere namijenjene pripadnicima skupine NEET provode na općinskoj i regionalnoj razini kako bi se olakšala reintegracija na tržište rada i u društveni život, a posebna se pozornost posvećuje mentalnom zdravlju.

U tijeku je rad na promicanju veće rodne ravnopravnosti u zapošljavanju i razinama plaća. U **Luksemburgu** je 2024. donesen zakon o uspostavi „Promatračke skupine za rodnu ravnopravnost” i „Visokog vijeća za rodnu ravnopravnost”. Misija je promatračke skupine prikupljati podatke, pružati informacije te pratiti i analizirati kretanja u području rodne ravnopravnosti. Deveteročlano Vijeće proučava i savjetuje o svim pitanjima povezanim s rodnom ravnopravnošću. **Francuska** je prenijela Direktivu o ženama u upravnim odborima (EU 2022/2381) u okviru Zakona Copé-Zimmermann, čiji je cilj poboljšati rodni paritet u velikim poduzećima. U **Finskoj** su vlada i središnje organizacije tržišta rada pregovarale o zajedničkim mjerama za jednaku plaću za razdoblje 2024. – 2027. Cilj je Programa za jednake plaće smanjiti rodno uvjetovanu razliku u plaći na manje od 15 % do 2027. **Češka, Finska, Poljska i Slovačka** poduzele su korake za prenošenje Direktive o transparentnosti plaća tako što su pojačale načelo jednake plaće za jednak rad jednake vrijednosti između muškaraca i žena. Države članice poduzele su dodatne mjere za poboljšanje ravnoteže između poslovnog i privatnog života osoba s roditeljskom odgovornošću. U **Danskoj** je pravo roditelja na dopust i roditeljsku naknadu produljeno s ukupno tri mjeseca zajedno na 12 mjeseci za svakog roditelja u slučaju hospitalizirane novorođene djece. U **Belgiji** će udomitelji koji su dugoročno udomili dijete sad moći zatražiti i roditeljski dopust. Druge države članice ženama pružaju veće poticaje za rad. **Italija** zaposlenim i samozaposlenim majkama najmanje dvoje djece nudi djelomično oslobođenje od plaćanja doprinosa za socijalno osiguranje. Pogodnost, koja vrijedi do dobi od 10 godina najmlađeg djeteta i, od 2027., do dobi od 18 godina najmlađeg djeteta za majke s troje ili više djece, rezervirana je za osobe s oporezivim dohotkom do 40 000 EUR godišnje koje ne sudjeluju u sustavu paušalnog oporezivanja. Godišnje ograničenje rashoda za mjeru iznosi 300 milijuna EUR. Program javne službe za zapošljavanje u **Grčkoj** promiče poduzetništvo osnivanjem novih malih i srednjih poduzeća za 5880 nezaposlenih osoba u dobi od 30 do 59 godina, a poseban su prioritet nezaposlene žene. Potpora za nova poduzeća/korisnike iznosi 17 000 EUR.

Radi se na većem uključivanju osoba s invaliditetom na tržište rada u mnogim državama članicama. Neke zemlje traže od javnog sektora da poboljša jednak pristup tržištu rada. Na primjer, program subvencioniranog zapošljavanja u **Grčkoj** doprinosi do 75 % plaće i doprinosa 1000 nezaposlenih osoba s invaliditetom koje će biti zaposlene u lokalnoj upravi. Program će trajati 18 mjeseci, a cilj mu je uključiti sudionike na tržište rada. U **Španjolskoj** će reforme postupaka odabira u javnoj upravi učiniti te postupke prilagođenijima potrebama osoba s invaliditetom. **Luksemburg** mijenja statut o osobama s invaliditetom, ažurira definicije, proširuje prava i poboljšava mehanizme potpore kako bi se poboljšala pravna, socijalna i profesionalna uključenost. **Švedska** nastoji informirati poslodavce o potpori dostupnoj zaposlenim osobama s invaliditetom te je angažirala javne službe za zapošljavanje za provedbu informativnih inicijativa.

2.3. Smjernica br. 7: Poboljšanje funkcioniranja tržišta rada i djelotvornosti socijalnog dijaloga

U ovom se odjeljku govori o provedbi smjernice br. 7 za zapošljavanje, kojom se preporučuje da države članice poboljšaju funkcioniranje tržišta rada i djelotvornost socijalnog dijaloga.

To, među ostalim, obuhvaća ravnotežu između fleksibilnosti i sigurnosti u politikama tržišta rada, sprečavanje segmentacije tržišta rada, prilagodbu novim metodama rada te osiguravanje djelotvornosti aktivnih politika tržišta rada i suzbijanje neprijavljenog rada. Ti su ciljevi u skladu s: načelima br. 4 (aktivna potpora zapošljavanju), br. 5 (sigurno i prilagodljivo zaposlenje), br. 7 (informacije o uvjetima zaposlenja i zaštita u slučaju dobivanja otkaza), br. 8 (socijalni dijalog i uključenost radnika), br. 10 (zdravo, sigurno i dobro prilagođeno radno okruženje) i br. 13 (naknade za nezaposlenost) europskog stupa socijalnih prava. Nastavno na postojeće nacionalne prakse razmatra se i promicanje socijalnog dijaloga i suradnje s organizacijama civilnog društva. U odjeljku 2.3.1. ispituju se aspekti povezani s kvalitetom radnih mjesta i segmentacijom tržišta rada te budućnošću rada, među ostalim u kontekstu digitalne transformacije. Dugotrajna nezaposlenost i aktivne politike tržišta rada dodatno se analiziraju u okviru ove Smjernice. Naposljetku, u ovom se odjeljku raspravlja o ulozi socijalnih partnera i važnosti socijalnog dijaloga te odgovarajućeg savjetovanja s civilnim društvom kako bi se osmislile i provele politike. U odjeljku 2.3.2. iznose se mjere politike koje su u tim područjima poduzele države članice.

2.3.1. Ključni pokazatelji

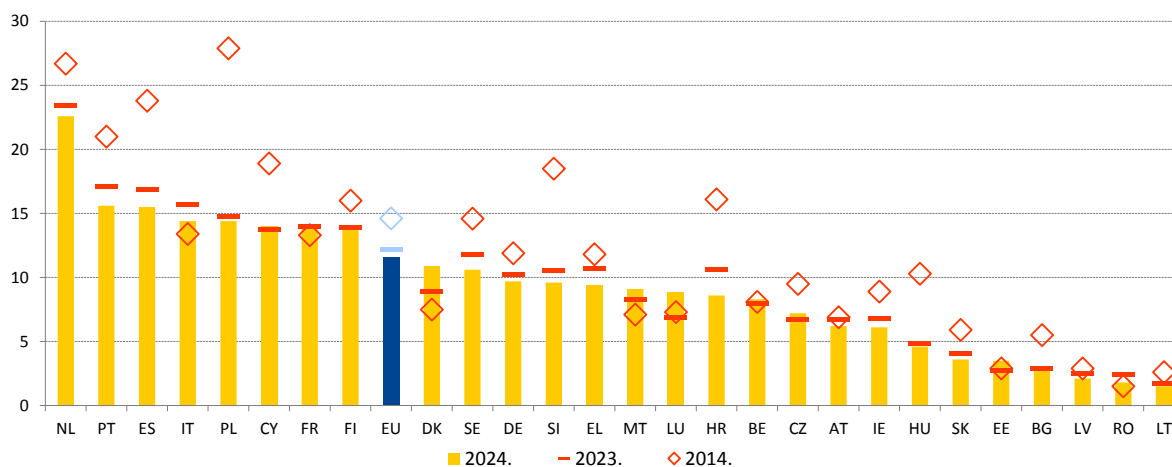
Fleksibilni ugovorni aranžmani mogu pomoći u zadovoljavanju potražnje na tržištu rada, ali i doprinijeti većoj segmentaciji tržišta rada te utjecati na kvalitetu radnih mjesta. Nestandardni oblici rada, kao što su rad na određeno vrijeme i rad u nepunom radnom vremenu, mogu pružiti veću fleksibilnost poslodavcima i zaposlenicima i služe kao „odskočna daska” za stabilno zapošljavanje i bolje radne uvjete. Međutim, u nekim slučajevima mogu ograničiti uzlaznu mobilnost, produljiti nestabilnost i dovesti do loših radnih uvjeta. Često su povezani s nižim prihodima, ograničenim pristupom socijalnoj zaštiti, osposobljavanju i zastupanju¹⁹⁴. Mogu i smanjiti privlačnost određenih sektora i zanimanja, odnosno pogoršati manjak radne snage ako su plaće niske, a radni uvjeti loši¹⁹⁵. Segmentacija tržišta rada više utječe na mlade, žene, migrante, starije radnike i niskokvalificirane radnike. Među ostalim, aktivne politike tržišta rada koje potiču prelazak na kvalitetnija radna mjesta, poticaji poslodavcima za zapošljavanje na trajnoj osnovi u punom radnom vremenu, uz odgovarajući pristup socijalnoj zaštiti i prilikama za učenje, mogu pomoći u smanjenju segmentacije tržišta rada i povećanju kvalitete radnih mjesta.

¹⁹⁴ Eurofound, [Segmentacija tržišta rada](#), Europski rječnik industrijskih odnosa, 2019.

¹⁹⁵ Vidjeti: Europska komisija, [Zapošljavanje i socijalna kretanja u Europi 2024.](#), Ured za publikacije Europske unije, 2024. i Eurofound, [Prakse poduzeća za rješavanje problema manjka radne snage](#), Ured za publikacije Europske unije, 2024.

Slika 2.3.1.: U zadnjih deset godina udio privremenog zapošljavanja se smanjivao, ali i dalje postoje znatne razlike među državama članicama

Udio zaposlenih na određeno vrijeme među svim zaposlenicima (u dobi od 20 do 64 godine, u %, godišnji podaci)

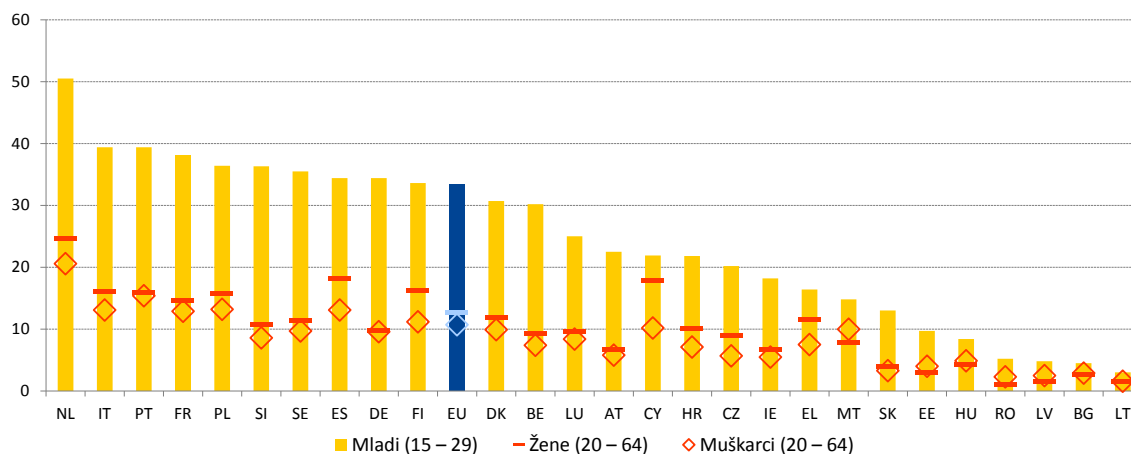
Napomena: definicije se razlikuju za ES i FR za 2023. i 2024. Prekid u nizu za DK za 2023. i BG za 2024.
Izvor: Eurostat, [lfsi_pt_a], anketa EU-a o radnoj snazi.

Udio radnika zaposlenih na određeno vrijeme u EU-u nastavio se smanjivati zbog visokih i rastućih stopa zaposlenosti, ali razlike među državama članicama i dalje su znatne¹⁹⁶. Udio radnika zaposlenih na određeno vrijeme među svim zaposlenicima (u dobi od 20 do 64 godine) nastavio se smanjivati te je 2024. dosegnuo 11,6 %. To je 0,6 postotnih bodova manje nego prethodne godine i 3 postotna boda manje nego prije deset godina, vidjeti sliku 2.3.1. Iako je u većini država članica došlo do sličnog razvoja događaja, razlika između najvišeg i najnižeg udjela privremenog zapošljavanja i dalje je znatna i iznosi 21,1 postotni bod. Nizozemska (22,6 %) te Portugal, Španjolska, Italija i Poljska (iznad ili oko 15 %) nastavili su 2024. bilježiti najveće udjele u EU-u, dok su u Bugarskoj, Latviji, Rumunjskoj i Litvi te brojke bile ispod 3 %.

¹⁹⁶ Zaposlenici s ugovorima na određeno vrijeme definiraju se kao zaposlenici s ugovorom ograničena trajanja, čiji će glavni posao završiti nakon unaprijed utvrđenog razdoblja ili nakon razdoblja koje nije unaprijed poznato.

Slika 2.3.2. Udjeli privremeno zaposlenih mladih i žena znatno se razlikuju među državama članicama

Udio zaposlenika na određeno vrijeme među mladima (u dobi od 15 do 29 godina) te ženama i muškarcima (u dobi od 20 do 64 godine) (u %, 2024.)

Napomena: definicija se razlikuje za ES i FR. Prekid u nizu za BG.

Izvor: Eurostat, [lfsi_pt_a], anketa EU-a o radnoj snazi.

Ugovori na određeno vrijeme gotovo su tri puta uobičajeniji za mlade, a češći su među ženama nego muškarcima, uz velike razlike među državama članicama. Nakon smanjenja za 1,0 postotni bod u odnosu na 2023., 33,3 % mladih zaposlenika (u dobi od 15 do 29 godina) imalo je 2024. ugovor na određeno vrijeme u EU-u, u odnosu na samo 11,6 % svih zaposlenika u dobi od 20 do 64 godine. Najniže stope (ispod ili oko 5 %) zabilježene su u Bugarskoj, Latviji, Litvi i Rumunjskoj, dok su stope od oko ili iznad 40 % utvrđene u Nizozemskoj, Italiji i Portugalu, vidjeti sliku 2.3.2. U većini država članica (20) žene su češće imale ugovore na određeno vrijeme nego muškarci, što je 2024. dovelo do rodno uvjetovane razlike od prosječno 1,9 postotnih bodova u EU-u. U Cipru, Finskoj i Španjolskoj razlika je iznosila od 5 do 7 postotnih bodova, a u Litvi, Njemačkoj i Bugarskoj od 0,1 do 0,3 postotna boda.

Okvir 6. o europskom stupu socijalnih prava: Dimenzije kvalitete radnih mjesta u državama članicama EU-a

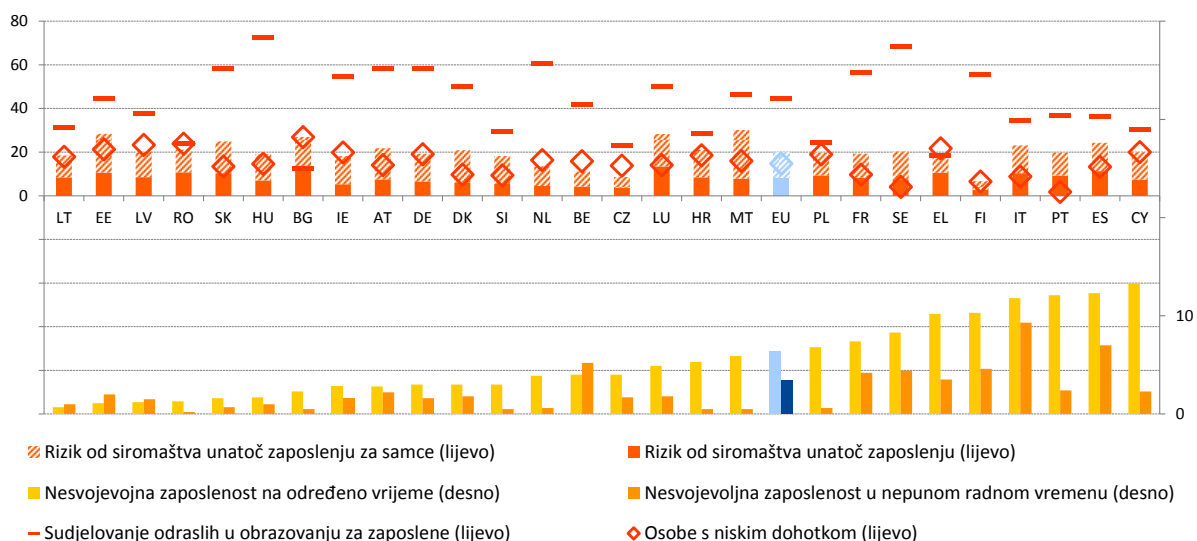
Poticanje kvalitete radnih mjesta preduvjet je za konkurentno socijalno tržišno gospodarstvo s visokom razinom produktivnosti i kapaciteta za inovacije, visokokvalificiranom radnom snagom i većom socijalnom kohezijom. Kvaliteta radnih mjesta obuhvaća nekoliko dimenzija na koje utječu i strukturne promjene na tržištu rada. One uključuju digitalnu i zelenu transformaciju, demografske promjene, promjenu ugovora o radu i oblika rada te kultura na radnom mjestu kao i šire društvene vrijednosti i ciljeve kao što su nediskriminacija i jednake mogućnosti. U skladu s raspravom Odbora za zapošljavanje (EMCO) i kako je navedeno u Mišljenju Odbora za zapošljavanje (EMCO) na sastanku vijeća EPSCO u lipnju 2025.¹⁹⁷, kvaliteta radnih mjesta obuhvaća tradicionalne dimenzije kao što su *odgovarajuća zarada i pravedne plaće, sigurnost radnih mjesta i karijere te razvoj vještina i napredovanje u karijeri.* To su sve međuovisni elementi koji zajedno mogu stvoriti uspješan

¹⁹⁷ Vidjeti: [Mišljenje Odbora za zapošljavanje o dimenzijama kvalitete radnih mjesta](#) predstavljeno na sastanku Vijeća za zapošljavanje, socijalnu politiku, zdravstvo i pitanja potrošača u lipnju 2025.

ciklus osobnog osnaživanja, produktivnosti i gospodarskog rasta. Istodobno, kako je istaknuto u Mišljenju Odbora za zapošljavanje (EMCO) *sigurnost i zdravlje na radu*, u kombinaciji s *dobrobiti na radnom mjestu*, optimalnim *radnim vremenom*, *ravnotežom između poslovnog i privatnog života* i *autonomijom radnog mjesta*, mogu postaviti temelje i za osobni i profesionalni razvoj te organizacijski uspjeh. To može biti rezultat, na primjer, veće kreativnosti i odgovornosti, veće motivacije i produktivnosti te smanjene učestalosti sindroma izgaranja na poslu. Osim toga, *kolektivno zastupanje interesa i organizacija*, *rodna ravnopravnost i jednake mogućnosti*, kao i mjere za poticanje *prelaska iz neprijavljenog i djelomično neprijavljenog rada u formalno zapošljavanje* ključni su horizontalni čimbenici za omogućivanje pravednog i uključivog tržišta rada. Naposljetku, stupanj i vrsta *socijalne zaštite* dostupne različitim oblicima zaposlenja sastavni su elementi kvalitete radnih mjesta. Predstojeći plan za kvalitetna radna mjesta, koji se razvija u suradnji sa socijalnim partnerima EU-a, pokazuje pojačanu predanost podupiranju kvalitetnih radnih mjesta otpornih na buduće promjene u konkurentnom EU-u. Sadržavat će sveobuhvatnu strategiju za suočavanje s izazovima i prilikama za stvaranje kvalitetnih radnih mjesta na europskim tržištima rada te za doprinos pravednoj zelenoj i digitalnoj tranziciji, predviđanju promjena i bržoj intervenciji u slučaju opasnosti od restrukturiranja. U planu se navode inicijative i alati za usklađivanje politike zapošljavanja s potrebama gospodarstva koje se brzo razvija, a istodobno se i dalje temelji na načelima europskog socijalnog tržišnog gospodarstva, društvenom napretku i punoj zaposlenosti. Naglašavaju se i ključni čimbenici kojima se potiču kvalitetna radna mjesta u poticajno poslovnom okruženju te se poziva na provedbu postojećih socijalnih prava, kvalitetne usluge za sve i u svim regijama, odgovarajuće financiranje i pojačani socijalni dijalog i kolektivno pregovaranje.

Uspješnost u postizanju kvalitete radnih mjesta razlikuje se među državama članicama i dimenzijama

Stopa rizika od siromaštva unatoč zaposlenju (u dobi od 18 do 64 godine), 2024., % zaposlenih osoba i % samozaposlenih osoba bez zaposlenika; Sudjelovanje odraslih u obrazovanju (u dobi od 25 do 64 godine) (tijekom posljednjih 12 mjeseci), 2022., % zaposlenika; Stopa nesvojevoljne privremene zaposlenosti i zaposlenosti u nepunom radnom vremenu (u dobi od 15 do 64 godine), 2024., % zaposlenika, osobe s niskim dohotkom, 2022., % zaposlenika

Napomena: podaci o nesvojevoljnom privremenom zapošljavanju za LV dostupni su samo iz razloga [JOB_TCTR], a za SK iz razloga [NF_PJOB]. Prekid u nizu za BG i različite definicije za ES i FR za nesvojevoljno privremeno zapošljavanje i zapošljavanje u nepunom radnom vremenu. Podaci niske stope pouzdanosti za EE [JOB_TCTR] i za MT, AT i SI za [NF_PJOB]. Prekid u nizu za HR i privremeni podaci za LT za stope rizika od siromaštva unatoč zaposlenju. Prekid u nizu za sudjelovanje odraslih u obrazovanju za FR, IT i RO.

Izvor: Eurostat [[tesem190](#)], [[lfsa_eetpgar](#)], [[tespm070](#)], [[ilc_iw02](#)], [[earn_ses_pub1s](#)], [posebni izvadak iz ankete o obrazovanju odraslih koji se odnosi na stopu sudjelovanja odraslih u obrazovanju u posljednjih 12 mjeseci bez praktičnog osposobljavanja na radnom mjestu](#).

Rezultati u različitim dimenzijama kvalitete radnih mjesta znatno se razlikuju među državama članicama EU-a, ali i među dimenzijama unutar iste države članice. Na primjer, iako ima niske udjele nesvojevoljno privremeno zaposlenih¹⁹⁸ i nesvojevoljno zaposlenih u nepunom radnom vremenu¹⁹⁹ (2,3 % odnosno 0,5 % zaposlenika (u dobi od 15 do 64 godine)), Bugarska ima jednu od najviših stopa rizika od siromaštva unatoč zaposlenju (12,1 %) i jednu od najvećih stopa nesreća na radu sa smrtnim ishodom (3,5 na 100 000 radnika). Finska ima relativno visoke udjele nesvojevoljno privremeno zaposlenih (10,3 %) i nesvojevoljno zaposlenih u nepunom radnom vremenu (4,6 %). Istodobno je stopa rizika od siromaštva unatoč zaposlenju relativno niska (2,8 %), više od polovine (55,5 %) zaposlenih sudjeluje u osposobljavanju, a nesreće sa smrtnim ishodom relativno su niske (1 na 100 000 radnika). Slovačka bilježi relativno visoku stopu rizika od siromaštva unatoč zaposlenju (10,3 %), ali ostvaruje dobre rezultate u svim drugim prethodno navedenim dimenzijama. Druge države članice, kao što su Italija i Španjolska, suočavaju se s izazovima u mnogim dimenzijama kvalitete radnih mjesta.

Države članice poduzimaju mjere za poboljšanje kvalitete radnih mjesta u različitim dimenzijama. Na primjer, Slovačka je u studenom 2024. dovršila prenošenje Direktive o minimalnoj plaći. Time će se pridonijeti odgovarajućoj zaradi na donjem kraju raspodjele dohotka. To čini uvođenjem kriterija za evaluaciju primjerenosti zakonske minimalne plaće, povećanjem mehanizma automatske indeksacije na 60 % prosječne mjesečne plaće u prethodnoj godini i osnivanjem povjerenstva za minimalne plaće uz sudjelovanje socijalnih partnera. U okviru šire reforme tržišta rada Slovenija je u lipnju 2025. uvela strože zahtjeve za agencije za privremeno zapošljavanje i pojačala regulatorni nadzor nad takvim agencijama kako bi se poboljšala zaštita radnika zaposlenih na određeno vrijeme. Grčka je u lipnju 2024. uvela digitalnu radnu iskaznicu kao pilot-projekt čiji je cilj u potpunosti zaštititi prava radnika osiguravanjem praćenja stvarnog radnog vremena i naknada zaposlenika. Time se želi suzbiti zlouporaba povezana s neprijavljenim prekovremenim radom, kao i s nezakonitim promjenama i prekovremenim radom. Italija je produljila porezne olakšice za zapošljavanje radnika na ugovor na neodređeno vrijeme i uvela izuzeća od plaćanja socijalnih doprinosa od 2025. do 2029. za poslodavce iz privatnog sektora koji zapošljavaju radnike na neodređeno vrijeme u određenim sektorima. Uz potporu Mehanizma za oporavak i otpornost Španjolska je uvela akcijski plan za stvaranje okvira za razvoj mikrokvalifikacija i radi na pružanju mikrokvalifikacija koje obuhvaćaju brojne različite mjere osposobljavanja kako bi radnici stekli specifično znanje i vještine za kojima postoji potražnja na tržištu rada. Osim toga, u okviru pregovora sa socijalnim partnerima minimalna plaća 2025. povećana je za 700 EUR godišnje, od čega je koristi imalo oko 2,4 milijuna radnika. Kako bi ojačao sigurnost i zdravlje na radu, Luksemburg je u ožujku 2025. donio uredbu o ažuriranju zaštite na radnom mjestu od karcinogenih, mutagenih i reproduktivno toksičnih tvari kojom se jačaju obveze poslodavaca u pogledu praćenja, zamjenskog istraživanja i kontrola higijene.

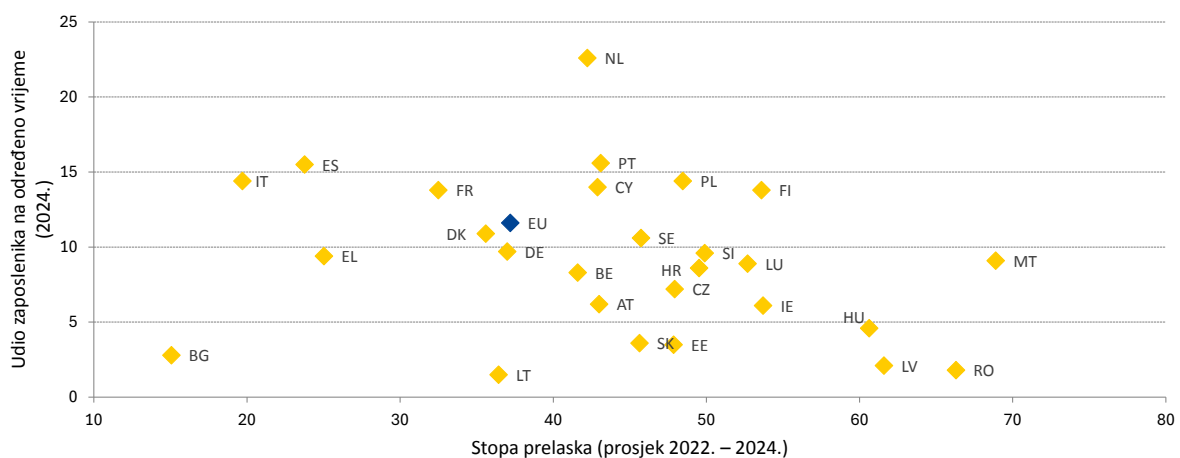
¹⁹⁸ Nesvojevoljno privremeno zapošljavanje ovdje se definira kao „nije pronađen stalni posao” [[lfsa_etgar](#)] ili „radno mjesto je bilo dostupno samo uz ugovor na određeno vrijeme” [[lfsa_etgar](#)].

¹⁹⁹ Nesvojevoljno zapošljavanje u nepunom radnom vremenu definira se kao posljedica činjenice da „nije pronađen posao u punom radnom vremenu” [[lfsa_eetpgar](#)].

Neke države članice imaju relativno velik udio zaposlenika na određeno vrijeme uz niske stope prelaska na ugovore na neodređeno vrijeme. To može upućivati na probleme u ulozi ugovora na određeno vrijeme kao „odskočne daske” za dugoročnije zapošljavanje na neodređeno vrijeme. Među zemljama s najvećim udjelom radnika zaposlenih na određeno vrijeme Italija i Španjolska zabilježile su stope prelaska ispod ili oko 20 % (u odnosu na prosjek EU-a od 37,2 %), dok su u Nizozemskoj i Portugalu premašile 40 %, vidjeti sliku 2.3.3. S druge strane, u Mađarskoj, Latviji i Rumunjskoj udio radnika zaposlenih na određeno vrijeme bio je manji od 5 %, a u Malti manji od 10 %, ali stope prelaska na ugovore na neodređeno vrijeme bile su vrlo visoke, između 60 % i 70 %. U potonjoj se predlažu djelotvorni načini prelaska sa zaposlenja na određeno na zaposlenje na neodređeno vrijeme.

Slika 2.3.3.: Stope prelaska na ugovore na neodređeno vrijeme u EU-u se znatno razlikuju među državama članicama

Udio zaposlenih na određeno vrijeme među svim zaposlenicima (od 20 do 64 godine) u 2024. i stopa prelaska na rad na neodređeno vrijeme (od 15 do 64 godine) (prosječna vrijednost za 2022., 2023. i 2024.).

Napomena: za stope prelaska s ugovora na određeno vrijeme na ugovore na neodređeno vrijeme uzima se u obzir šira dobna skupina od 15 do 64 godine. Nedostaje stopa prelaska radne snage za DE u 2022., za DK nedostaje u 2024., a za LU u 2023. Prekid u nizu za 2023. za FR. Privremeni podaci za 2024. za LT. Dobna skupina od 20 do 64 godine upotrebljava se za privremeno zapošljavanje, u skladu s glavnim pokazateljem zapošljavanja u pregledu socijalnih pokazatelja i povezanom analizom u odjeljku. Definicije se razlikuju za ES i FR 2024. Prekid u nizu za BG u 2024.

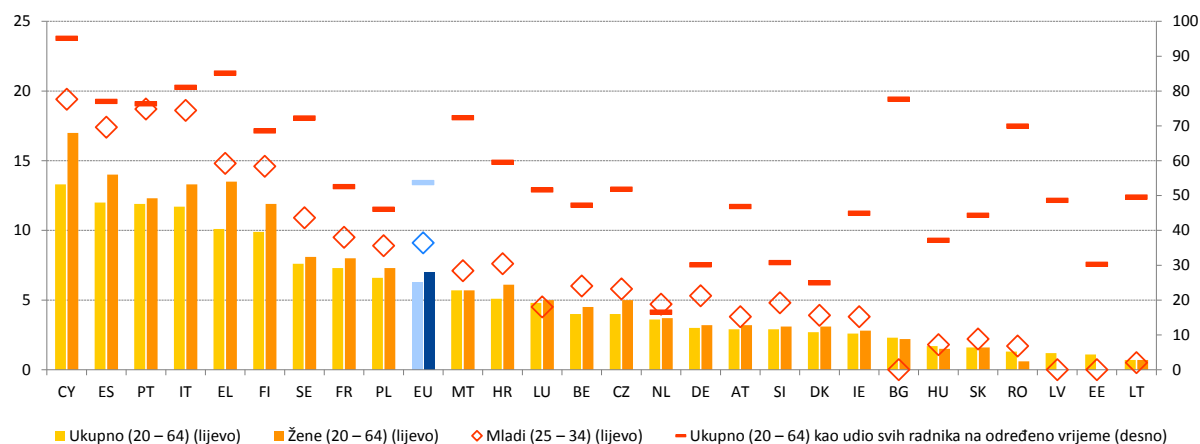
Izvor: Eurostat, [lfsi_pt_a], anketa EU-a o radnoj snazi i [ilc_lvhl32], statistički podaci EU-a o dohotku i životnim uvjetima.

Znatan udio radne snage je nesvojevoljno privremeno zaposlen, uz znatne razlike među državama članicama i veću učestalost među mladima i ženama. Nesvojevoljno privremeno zapošljavanje se odnosi na situacije u kojima ugovorni aranžman nije u skladu sa željama zaposlenika u smislu fleksibilnosti. U 2024. svaki drugi zaposlenik na određeno vrijeme (u dobi od 20 do 64 godine) (53,7 %, oko 10,6 milijuna radnika) nesvojevoljno je sklopio takav ugovorni aranžman, što ukupno čini 6,4 % svih zaposlenika. Među svim zaposlenicima udio osoba s nesvojevoljnim ugovorima na određeno vrijeme kretao se od 10 % ili više u Cipru, Španjolskoj, Portugalu, Italiji i Grčkoj do oko 1 % ili manje u Estoniji i Litvi, vidjeti sliku 2.3.4. U gotovo svim slučajevima udio žena bio je veći od udjela muškaraca, osim u Bugarskoj, Mađarskoj i Litvi. Među radnicima zaposlenima na određeno vrijeme udio onih koji su nesvojevoljno privremeno zaposleni kretao se od oko 16 % do 25 % u Nizozemskoj i Danskoj do 95,1 % u Cipru. Iako i Nizozemska i Španjolska imaju visoke stope privremenog zaposlenja, Nizozemska ima najniži udio zaposlenika na određeno vrijeme koji su nesvojevoljno u takvoj situaciji, s prosječnim stopama prelaska, dok su u Španjolskoj tri od četiri zaposlenika nesvojevoljno privremeno zaposlena i stope prelaska relativno su niske. To pokazuje dvostruku prirodu privremenog zaposlenja, koja može biti odabrani

fleksibilni oblik zapošljavanja i mogući put prema stabilnom zaposlenju ili posljedica ograničenih alternativa i niskih stopa prelaska radnika na stabilna radna mjesta.

Slika 2.3.4.: Svaki drugi radnik zaposlen na određeno vrijeme, osobito žene i mladi, nesvojevoljno je privremeno zaposlen

Zaposlenici nesvojevoljno zaposleni na određeno vrijeme kao postotak ukupnog broja zaposlenika (20 – 64) (u %, 2024.)

Napomena: definicija se razlikuje za ES i FR. Prekid u nizu za BG. Podaci niske pouzdanosti za LV, MT, AT, SI, EE i SK. Podaci za ukupno i ukupno kao udio svih radnika zaposlenih na određeno vrijeme samo za „Radno mjesto dostupno samo uz ugovor na određeno vrijeme” za LV i samo za „Nije pronađen stalni posao” za SK. Podaci za žene i mlade nedostaju za LV i EE, a samo „Nije pronađen stalni posao” za SK i RO.

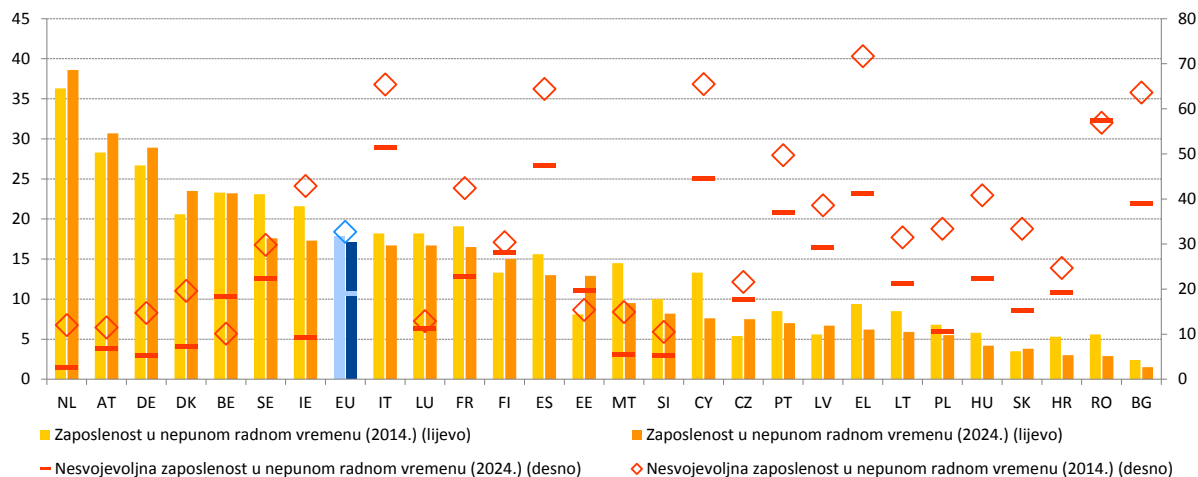
Izvor: Eurostat, [Ifsa etgar], anketa EU-a o radnoj snazi.

Zaposlenost u nepunom radnom vremenu u EU-u smanjila se tijekom posljednjeg desetljeća, a smanjio se i udio nesvojevoljno zaposlenih, iako je taj trend i dalje znatan u nekim državama članicama. Od 2014. udio zaposlenih u nepunom radnom vremenu u ukupnoj zaposlenosti (u dobi od 20 do 64 godine) smanjio se za 0,7 postotnih bodova i 2024. dosegnuo 17,1 %. U trima državama članicama (Nizozemska, Austrija, Njemačka) oko 30 % ili više ukupnog broja zaposlenih bilo je zaposleno u nepunom radnom vremenu, dok je pet država članica prijavilo stope niže od 5 % (Mađarska, Slovačka, Hrvatska, Rumunjska, Bugarska). Žene i dalje čine najveću skupinu radnika u nepunom radnom vremenu (vidjeti odjeljak 2.2.). Budući da su se stope zaposlenosti povećale tijekom posljednjeg desetljeća, a ponuda na tržištu rada je sve manja, nesvojevoljno zapošljavanje u nepunom radnom vremenu stalno se smanjivalo jer poslodavci teško popunjavaju slobodna radna mjesta u punom radnom vremenu²⁰⁰. Zbog toga je 2024. godine 18,9 % ukupnog broja zaposlenih u nepunom radnom vremenu (u dobi od 15 do 64 godine) bilo nesvojevoljno zaposleno, u usporedbi s 32,7 % u prethodnom desetljeću. I u tom području postoje znatne razlike među državama članicama. Dok je u Španjolskoj, Italiji i Rumunjskoj otprilike svaki drugi radnik koji radi u nepunom radnom vremenu u tom obliku zaposlen nesvojevoljno, u Malti, Sloveniji, Njemačkoj i Nizozemskoj otprilike 5 % ili manje radnika koji rade u nepunom radnom vremenu u tom obliku zaposleno je nesvojevoljno.

²⁰⁰ OECD, [OECD Employment Outlook 2025: Can We Get Through the Demographic Crunch?](#), OECD Publishing, Pariz.

Slika 2.3.5.: Udio zaposlenih u nepunom radnom vremenu blago se povećao, a razlike među državama članicama u pogledu nesvojevoljnog zapošljavanja u nepunom radnom vremenu i dalje su velike

Udio zaposlenih u nepunom radnom vremenu u ukupnoj zaposlenosti (od 20 do 64 godine) i udio nesvojevoljno zaposlenih u ukupnom broju zaposlenih u nepunom radnom vremenu (od 20 do 64 godine) (u %, godišnji podaci).

Napomena: definicija se razlikuje za ES i FR. Za zaposlenost u nepunom radnom vremenu prekid u nizu za BG u 2024. Za nesvojevoljnu zaposlenost u nepunom radnom vremenu prekid u nizu za FR u 2014. i BG u 2021. te niska pouzdanost za MT, HR i SI u 2024. i NL u 2014.

Izvor: Eurostat, [lfsi_pt_a] i [lfsa_eppgai], anketa EU-a o radnoj snazi.

Udio samozaposlenih radnika bez zaposlenika neznatno se smanjio u EU-u, ali i dalje postoje velike razlike među državama članicama. Takvo samozaposlenje bez zaposlenika, iako upućuje i na poduzetničku inicijativu, može se dodatno tumačiti kao zamjena za „lažno” samozapošljavanje kojim se prikrivaju ovisni radni odnosi²⁰¹. U 2024. godini 9,0 % ukupnog broja zaposlenih (u dobi od 20 do 64 godine) u EU-u odnosilo se na samozaposlene radnike bez zaposlenika²⁰². Iako se taj broj smanjio za 0,1 postotni bod u odnosu na 2023., 2024. je i dalje iznosio 17,7 milijuna radnika. Najveći udjeli samozaposlenih radnika bez zaposlenika u ukupnoj zaposlenosti zabilježeni su u Češkoj, Italiji i Nizozemskoj, s udjelom od ili oko 13 %, te u Poljskoj s udjelom od 14,1 % i Grčkoj s udjelom od 19,1 %. Najniže brojke (ispod 5 %) zabilježene su u Danskoj, Njemačkoj i Luksemburgu. Ukupno se 15 % samozaposlenih radnika bez zaposlenika u EU-u može smatrati ekonomski ovisnima²⁰³, a najveći udjeli zabilježeni su u poljoprivredi, financijskim uslugama te zdravstvenim i drugim uslugama²⁰⁴. Među njima je oko 40 % ispitanika izjavilo da povremeno teško spaja kraj s krajem.

Siromaštvo unatoč zaposlenju stabiliziralo se u EU-u 2024. nakon razdoblja postupnog smanjenja, ali mu je i dalje bio izložen svaki dvanaesti radnik. Udio zaposlenih osoba u dobi od 18 do 64 godine izloženih riziku od siromaštva smanjio se u Uniji s 8,3 % u 2023. na

²⁰¹ Vidjeti: Europska komisija, [Zapošljavanje i socijalna kretanja u Europi 2023.](#), Ured za publikacije Europske unije, 2023.

²⁰² Eurostat, [lfsa_egaps] i [lfsi_emp_a], anketa EU-a o radnoj snazi. Definicija se razlikuje za ES i FR (vidjeti metapodatke).

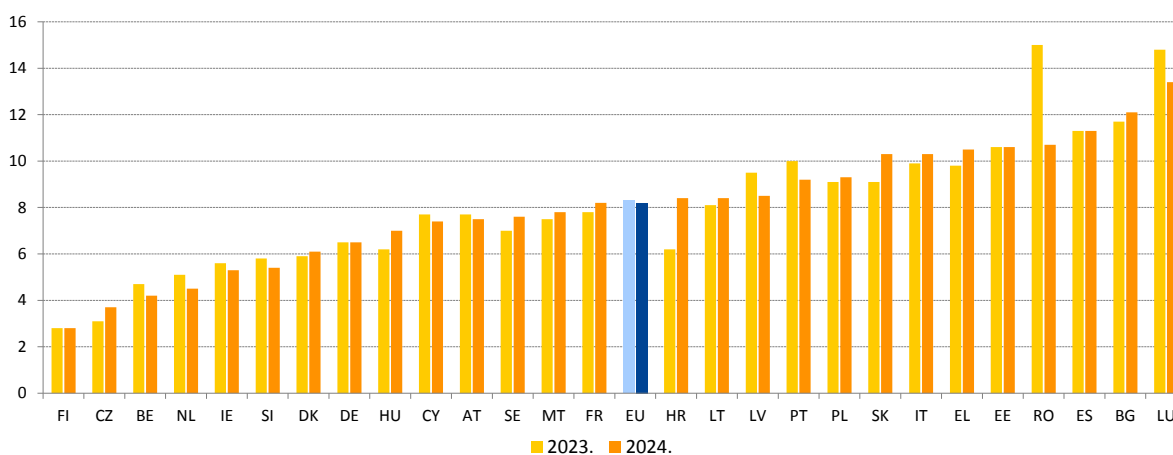
²⁰³ Ekonomski ovisne samozaposlene osobe definiraju se kao samozaposlene osobe bez zaposlenika koje su u posljednjih 12 mjeseci radile samo za jednog klijenta ili za dominantnog klijenta, a taj je klijent odlučivao o njihovu radnom vremenu.

²⁰⁴ Eurofound, [Europsko istraživanje o radnim uvjetima 2024.: prvi nalazi](#), Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg, 2025.

8,2 % 2024.²⁰⁵, što je znatno ispod razine prije pandemije bolesti COVID-19 (smanjenje s 9,1 % u 2019. i 9,8 % u 2016.). To je relativno više utjecalo na radnike u nestandardnim oblicima rada jer često imaju niži godišnji prihod i intenzitet rada. Među kućanstvima s visokim intenzitetom rada stopa siromaštva unatoč zaposlenju 2024. bila je manja od trećine te stope za kućanstva s niskim intenzitetom rada²⁰⁶. Snažniji rast plaća u kućanstvima s nižim dohotkom, kojem doprinose i znatna povećanja minimalne plaće od 2022., posljednjih je godina pridonio poboljšanju stanja kućanstava s niskim dohotkom (vidjeti odjeljak 2.1.1.)²⁰⁷. Rumunjska je 2024. zabilježila najveće smanjenje siromaštva unatoč zaposlenju (za 4,3 postotna boda na 10,7 % u 2024.), iako i dalje premašuje prosjek EU-a od 8,2 %. Luksemburg, Latvija i Portugal također su zabilježili znatna smanjenja (za 1,4 postotna boda, 1 postotni bod odnosno 0,8 postotnih bodova), ali su i dalje bili oko ili iznad prosjeka EU-a (13,4 %, 8,5 % odnosno 9,2 %). S druge strane, u Slovačkoj se siromaštvo unatoč zaposlenju povećalo za 1,2 postotna boda. Najviše stope siromaštva unatoč zaposlenju zabilježene su u Luksemburgu (13,4 %), Bugarskoj (12,1 %) i Španjolskoj (11,3 %). Kao i prethodnih godina, stope siromaštva unatoč zaposlenju bile su više među državljanima trećih zemalja, radnicima s niskom razinom obrazovanja, zaposlenicima u nepunom radnom vremenu, radnicima zaposlenima na određeno vrijeme i kućanstvima s uzdržavanom djecom²⁰⁸. Siromaštvo unatoč zaposlenju bilo je veće i za muškarce u usporedbi sa ženama.

Slika 2.3.6.: Stopa siromaštva unatoč zaposlenju u EU-u je 2024. bila uglavnom stabilna, uz znatne razlike među državama članicama

Stopa rizika od siromaštva unatoč zaposlenju (u dobi od 18 do 64 godine) (%), godišnji podaci)

Napomena: prekid u nizu za 2023. za DE i HR. Prekid u nizu za 2024. za HR. Privremeni podaci za 2024. za LT.
Izvor: Eurostat, [tespm070], statistički podaci EU-a o dohotku i životnim uvjetima.

Sve brža digitalna transformacija mijenja europska tržišta rada, pri čemu svaki deseti radnik u EU-u koristi generativnu umjetnu inteligenciju za rad. Umjetna inteligencija i algoritamsko upravljanje moćni su alati za poticanje inovacija i povećanje produktivnosti, primjerice automatizacijom i pomaganjem radnicima u obavljanju njihovih zadaća, te za jačanje globalne konkurentnosti Europe. Kad se odgovorno osmišljava i provodi, korištenje

²⁰⁵ Eurostat, [ilc iw01], statistički podaci EU-a o dohotku i životnim uvjetima. Stope siromaštva unatoč zaposlenju odnose se na dohodak iz prethodne godine.

²⁰⁶ Vidjeti: Eurostat, [ilc iw03], anketa EU-a o radnoj snazi.

²⁰⁷ Vidjeti: Europska komisija, [Kretanja na tržištu rada i kretanja plaća u Europi, godišnji pregled 2025.](#), Ured za publikacije Europske unije, 2025.

²⁰⁸ Vidjeti: Eurostat [ilc iw15], [ilc iw04], [ilc iw07], [ilc iw05], [ilc iw02], statistički podaci EU-a o dohotku i životnim uvjetima.

umjetne inteligencije i sustava algoritamskog upravljanja na radnom mjestu može povećati učinkovitost, pojednostavniti zapošljavanje, smanjiti pristranost i poboljšati kvalitetu radnih mjesta (vidjeti i odjeljak 2.1.1). Međutim, tim alatima treba adekvatno upravljati kako bi se na odgovarajući način otklonile dvojbe povezane s povećanim radnim pritiskom, stalnim praćenjem, mogućim pristranostima i rizikom za zaštitu podataka za radnike. Prema istraživanju Eurobarometra iz 2025. većina Europljana općenito smatra da umjetna inteligencija i digitalne tehnologije pozitivno utječu na njihova radna mjesta, gospodarstvo i kvalitetu života²⁰⁹. Istodobno 84 % ispitanika smatra da umjetna inteligencija zahtijeva pažljivo upravljanje, osobito na radnom mjestu. U 2024. godini 12 % radnika u EU-u koristilo je različite oblike generativne umjetne inteligencije u svojem radu kako bi pojednostavnilo složene mentalne zadatke ili dobilo preporuke o tome kako treba raditi²¹⁰. Generativnu umjetnu inteligenciju najviše su koristili rukovoditelji (23 %) i stručnjaci (28 %) te u sektoru financijskih usluga (28 %), a stupanj primjene se razlikovao i među državama članicama. U Belgiji, Danskoj, Nizozemskoj, Švedskoj i Luksemburgu između 20 i 25 % radnika već koristi takve alate, dok u Italiji, Grčkoj, Rumunjskoj i Portugalu to čini samo 5 % ili manje njih. Osim toga, digitalno praćenje na radnom mjestu i algoritamsko upravljanje radnim postupcima mijenjaju način organizacije, koordinacije, praćenja i upravljanja radom²¹¹. Digitalno praćenje najčešće je u zemljama srednje i istočne Europe, uključujući Sloveniju, Češku, Poljsku, Rumunjsku, Bugarsku, Latviju te Maltu i Cipar. Osim dviju najčešćih praksi (praćenje radnog vremena te ulazak i izlazak s radnog mjesta), u tim se zemljama često koristi i nadzor interneta, televizija zatvorenog kruga, praćenje poziva i lokacije vozila. Međutim, opseg korištenja i vrste digitalnog praćenja u državama članicama znatno se razlikuju. Kad je riječ o algoritamskom upravljanju, podaci istraživanja pokazuju da se radno vrijeme 24 % radnika u EU-u dodjeljuje automatski. U Aktu EU-a o umjetnoj inteligenciji utvrđuje se jasan skup pravila utemeljenih na riziku za razvojne programere i korisnike umjetne inteligencije za posebne primjene umjetne inteligencije, čime se jamče sigurnost, temeljna prava i antropocentrična umjetna inteligencija, uz istodobno povećanje primjene, ulaganja i inovacija u području umjetne inteligencije u cijelom EU-u²¹². Istodobno, u Strategiji za primjenu umjetne inteligencije²¹³, kojom se potiče uvođenje umjetne inteligencije u 10 industrija i javnom sektoru EU-a, prepoznaje se važnost odgovorne i korisne upotrebe umjetne inteligencije na radnom mjestu.

Direktivom o radu putem platformi olakšava se točno utvrđivanje radnog statusa radnika koji rade putem platformi i promiču transparentnost, pravednost, ljudski nadzor, sigurnost i odgovornost u algoritamskom upravljanju. Očekuje se da će 2025. godine 43 milijuna radnika raditi putem jedne ili više digitalnih radnih platformi u Europskoj

²⁰⁹ Europska komisija, [Specijalno istraživanje Eurobarometra br. 554 – Umjetna inteligencija i budućnost rada](#), Ured za publikacije Europske unije, 2025.

²¹⁰ Eurofound, [Europsko istraživanje o radnim uvjetima 2024.: prvi nalazi](#), Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg, 2025.

²¹¹ Gonzalez Vazquez, I., Fernandez Macias, E., Wright, S., and Villani, D., [Digital Monitoring, Algorithmic Management and the Platformisation of Work in Europe](#), Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg, 2025. Digitalno praćenje definira se kao praksa prikupljanja podataka o postupku proizvodnje korištenjem digitalnih uređaja kako bi se pratili različiti aspekti rada i sami radnici. Algoritamsko upravljanje definira se kao upotreba tehnologija temeljenih na podacima, koje mogu uključivati umjetnu inteligenciju, kako bi se barem djelomično automatizirali neki aspekti upravljanja i koordinacije radne snage, usporedno s prikupljanjem podataka i nadzorom radnika.

²¹² Vidjeti: [Uredba \(EU\) 2024/1689 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. lipnja 2024. o utvrđivanju usklađenih pravila o umjetnoj inteligenciji](#).

²¹³ Komunikacija Europske komisije [o strategiji za primjenu umjetne inteligencije, COM\(2025\) 723 od 8. listopada 2025.](#)

uniji²¹⁴. Rad putem platformi može ponuditi fleksibilnost te primarni ili dodatni dohodak, može poboljšati ravnotežu između poslovnog i privatnog života te istodobno smanjiti prepreke ulasku mladih i ranjivih skupina na tržište rada, kao što su migranti i osobe s invaliditetom. Međutim, rad putem platformi povezan je i s nesigurnošću, niskim prihodima, ograničenim pristupom socijalnoj zaštiti i problemima povezanim s netransparentnim algoritamskim upravljanjem. Nadalje, s obzirom na to da se rad putem digitalnih platformi većinom odvija na internetu, prekogranične radne postupke teško je pratiti i u mnogim su slučajevima skriveni. Većina osoba koje rade putem platformi u EU-u smatra se samozaposlenima, iako se procjenjuje da je u stvarnosti do 5,5 milijuna osoba pogrešno klasificirano kao takvo. Otprilike 55 % radnika koji rade putem platformi zarađuje manje od minimalne plaće²¹⁵. Kako bi se osigurali pristojni radni uvjeti u radu putem platformi i istodobno podržao održivi rast digitalnih radnih platformi u EU-u, u listopadu 2024. donesena je Direktiva o radu putem platformi²¹⁶. Direktivom se rješavaju pitanja povezana s pogrešnom klasifikacijom radnog statusa, algoritamskim upravljanjem i transparentnošću u vezi s prekograničnim radom, čime se dopunjuje postojeća pravna stečevina Unije²¹⁷. Države članice moraju dovršiti prenošenje u nacionalno pravo do prosinca 2026.

Digitalne inovacije imaju potencijal za produktivnija i kvalitetnija radna mjesta, ali mogu dovesti i do intenziviranja rada i mogu pretvoriti mogućnosti „rada bilo gdje” u očekivanja, brišući jasne granice između profesionalnog i privatnog života. Na primjer, digitalne tehnologije omogućile su rast rada na daljinu. Prije pandemije bolesti COVID-19 rad na daljinu bio je poprilično rijetka pojava, pri čemu je 11,3 % zaposlenika barem djelomično radilo od kuće 2019. Taj se udio 2024. povećao na oko 20 %. Prema istraživanju Eurofounda iz 2025.²¹⁸ promijenile su se i preferencije u pogledu rada na daljinu. Više od 50 % ispitanika 2024. je izrazilo želju za radom od kuće više puta tjedno, dok je 24 % izrazilo želju za radom isključivo od kuće. Unatoč toj preferenciji, mogućnosti se smanjuju jer se udio rada u potpunosti na daljinu smanjio s 24 % u 2022. na 14 % u 2024. Tehnološki napredak te povezani modeli rada na daljinu i hibridni modeli rada također mogu utjecati na obrasce radnog vremena. Općenito, rasporedi radnog vremena koji odstupaju od uobičajenog radnog vremena u punom radnom vremenu, što može negativno utjecati na kvalitetu radnih mjesta, donekle su se poboljšali u EU-u. U 2024. je 6,6 % svih zaposlenih osoba radilo prekovremeno na svojem glavnom poslu, u usporedbi sa 7,1 % u 2023. Međutim, udio osoba koje rade u netipičnom radnom vremenu i dalje je velik i iznosi 33,6 % ukupnog broja zaposlenih, što pokazuje blago smanjenje od 0,3 postotna boda od 2021. Nakon neuspješnih pregovora europskih međusektorskih socijalnih partnera o ažuriranju njihova Okvirnog sporazuma o radu na daljinu iz 2002., kao i Rezolucije Europskog parlamenta iz 2021. o pravu na isključivanje²¹⁹, Europska komisija provela je službeno savjetovanje sa socijalnim partnerima u dvije faze o pravu na isključivanje i radu na daljinu. Druga faza savjetovanja

²¹⁴ Europsko vijeće, [Pravila EU-a o radu putem platformi](#), Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg, 2025.

²¹⁵ Vidjeti: Europsko vijeće, [Najvažnije o radnicima u EU-u koji rade putem digitalnih platformi – Consilium](#).

²¹⁶ Europsko vijeće, [Radnici koji rade putem platformi: Vijeće donijelo nova pravila za poboljšanje njihovih radnih uvjeta – Consilium](#), Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg, 2024.

²¹⁷ Direktivom će se poboljšati provedba i sljedivost rada putem platformi, među ostalim u prekograničnim situacijama, tražeći od platformi da prijave rad u zemlji u kojoj se on obavlja i da nacionalnim tijelima daju na raspolaganje određene informacije o osobama koje preko njih rade i njihove opće uvjete.

²¹⁸ Eurofound, [Kvaliteta života u EU-u 2024.: Rezultati e-ankete Život i rad u EU-u](#), Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg, 2025.

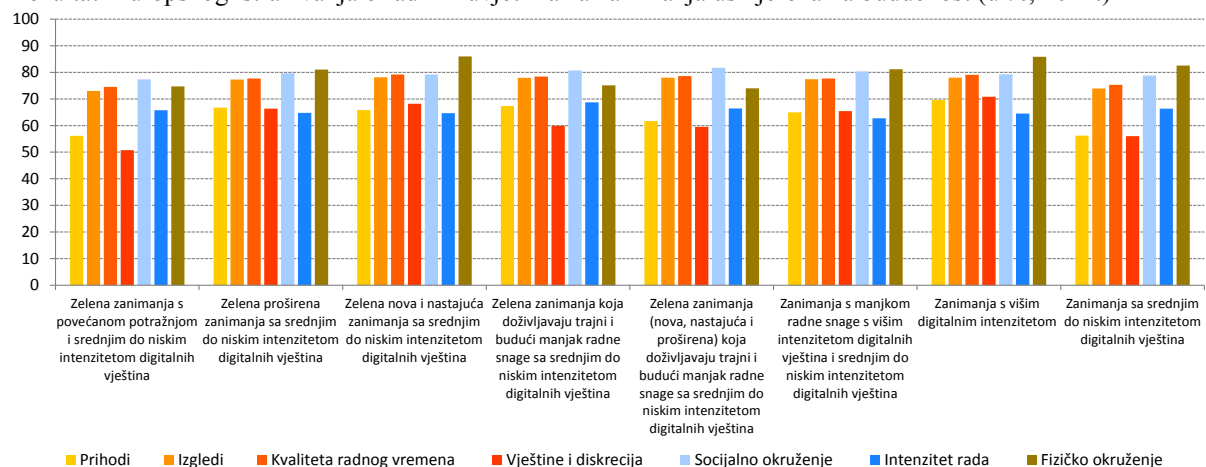
²¹⁹ Europski parlament, [Rezolucija Europskog parlamenta od 21. siječnja 2021. s preporukama Komisiji o pravu na isključivanje](#), 2021.

zaključena je 6. listopada 2025. Odgovori europskih socijalnih partnera uzet će se u obzir u daljnjem postupanju Komisije u vezi s rezolucijom.

Budući da digitalna i zelena tranzicija koje su u tijeku mijenjaju tržišta rada, uvjeti zapošljavanja znatno se razlikuju među povezanim zanimanjima. „Zanimanja usmjerena na budućnost” i „zanimanja od interesa” definiraju se kao radna mjesta koja su relevantna za dvije ili više digitalnih, zelenih i demografskih transformacija²²⁰. Sedam Eurofoundovih indeksa kvalitete radnih mjesta, kojima se procjenjuje kvaliteta radnih mjesta na razini radnog mjesta, upućuje na to da zanimanja s višim intenzitetom digitalnih vještina imaju najvišu ukupnu kvalitetu radnih mjesta (prema definiciji Eurofounda), vidjeti sliku 2.3.7.²²¹ Ti radnici ostvaruju posebno visoke rezultate u smislu prihoda, izgleda za zapošljavanje, kvalitete radnog vremena, vještina i diskrecije te fizičkog okruženja u usporedbi s većinom drugih skupina zanimanja. Osobe koje se bave tim zanimanjima također su češće navodile da su nedavno sudjelovale u osposobljavanju. S druge strane, određena zelena zanimanja usmjerena na budućnost, koja uključuju fizičke poslove, općenito su imala najniže rezultate u prethodno navedenim indeksima.

Slika 2.3.7.: Zanimanja usmjerena na budućnost se razlikuju u kvaliteti radnih mjesta u skladu s definicijom Eurofounda

Rezultati Europskog istraživanja o radnim uvjetima za zanimanja usmjerena na budućnost (u %, 2024.)

Napomena: predstavljena su odabrana zanimanja, za više informacija o skupinama zanimanja vidjeti izvornu publikaciju.

Izvor: Eurofound, vlastiti izračun na temelju [Europskog istraživanja o radnim uvjetima iz 2024.](#)

Neprijavljeni rad te zdravlje i sigurnost na radu i dalje predstavljaju izazov, uz velike razlike u kapacitetima i resursima inspektorata rada u državama članicama. Najnovije procjene pokazuju da je 9,7 % ukupnog inputa rada u privatnom sektoru EU-a 2019. bilo neprijavljeno²²². Pozornost se sve više preusmjerava s „jednostavnih” oblika neprijavljenog rada, kao što su privatna kućanstva koja naručuju usluge bez službenog računa, na složenije oblike, kao što je neprijavljeni rad koji obavljaju državljani trećih zemalja. U okviru

²²⁰ Ova je analiza djelomično ažurirana verzija publikacije [Zanimanja usmjerena na budućnost u EU-u: glavne značajke, uvjeti zapošljavanja i opterećenje na radnom mjestu – Europska komisija](#) na temelju Eurofoundova istraživanja o radnim uvjetima iz 2024.

²²¹ Ti se indeksi temelje na sedam dimenzija koje Eurofound upotrebljava za procjenu kvalitete radnih mjesta na razini radnog mjesta: fizičko i socijalno okruženje, radne zadaće, organizacijske značajke, organizacija radnog vremena, izgledi za zapošljavanje i bitne značajke radnog mjesta.

²²² S procjenama stvarne veličine neprijavljene ekonomije treba postupati s oprezom. Vidjeti: Franic, J., [Extent of undeclared work in the European Union](#).

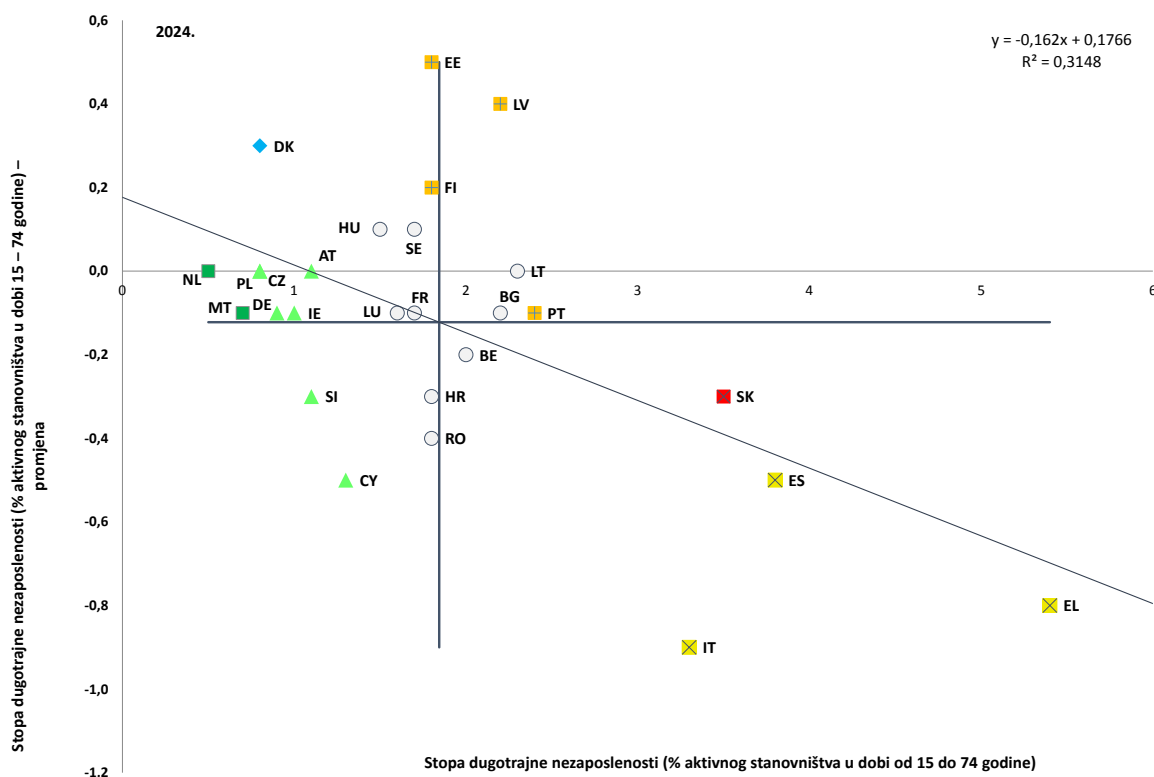
Europske platforme za jačanje suradnje u rješavanju neprijavljenog rada Europsko nadzorno tijelo za rad olakšalo je razmjenu među državama članicama o tim temama. Za rješavanje problema neprijavljenog rada sve se više koriste analiza koja se temelji na riziku, velika količina podataka i umjetna inteligencija. Pokazatelji MOR-a o inspektoratima rada otkrivaju znatne razlike u kapacitetima i resursima među državama članicama EU-a za otkrivanje i suzbijanje neprijavljenog rada. Broj inspektora prema MOR-u na 10 000 zaposlenih osoba 2023. kretao se od 0,23 u Irskoj do 3,08 u Luksemburgu²²³. Inspektorati rada također imaju važnu ulogu u osiguravanju sigurnosti i zdravlja radnika na radu. U EU-u je 2022. zabilježeno 3286 nesreća na radu sa smrtnim ishodom, što odgovara smanjenju od 103 smrtna slučaja u odnosu na prethodnu godinu i predstavlja 1,66 nesreća sa smrtnim ishodom na 100 000 radnika. Gotovo četvrtina (22,9 %) svih nesreća na radu sa smrtnim ishodom u EU-u dogodila se u građevinskom sektoru, što ukazuje na posebne izazove u tom sektoru.

Stopa dugotrajne nezaposlenosti u EU-u najviše se smanjila u državama članicama u kojima su zabilježene najviše razine te stope, što pokazuje određenu uzlaznu konvergenciju u apsolutnom smislu. Stopa dugotrajne nezaposlenosti u EU-u smanjila se treću godinu zaredom na 1,9 % u 2024., što je za 0,2 postotna boda manje nego 2023. Konkretno, stopa se najviše smanjila među državama članicama u kojima je bila izrazito visoka, pri čemu su najveća poboljšanja zabilježena u Italiji, Grčkoj i Španjolskoj, u kojima su zabilježeni „slabi rezultati koji se poboljšavaju”, vidjeti sliku 2.3.8. Ta se stopa neznatno smanjila i u Slovačkoj (za 0,3 postotna boda) te je zemlja ostala u „kritičnom stanju” s jednom od najviših stopa dugotrajne nezaposlenosti u EU-u, koja je iznosila 3,5 %. Za Estoniju, Latviju i Finsku, koje su 2024. zabilježile povećanje, sad je „potrebno praćenje”, kao i za Portugal koji ima relativno visoku stopu od 2,4 %, uz tek neznatno poboljšanje. S druge strane, Malta i Nizozemska ostvaruju „najbolje rezultate”, s najnižim stopama. U velikoj većini država članica rodno uvjetovana razlika u stopi dugotrajne nezaposlenosti 2024. bila je manja od 0,5 postotnih bodova, dok je u Grčkoj, Španjolskoj i Latviji bila znatna.

²²³ Vidjeti: [MOR – Data explorer](#).

Slika 2.3.8.: Stope dugotrajne nezaposlenosti nastavile su se smanjivati u velikoj većini država članica, što pokazuje ukupnu uzlaznu konvergenciju

Stopa dugotrajne nezaposlenosti (u dobi od 15 do 74 godina), razine iz 2024. i promjene u odnosu na 2023. (u %, glavni pokazatelj u pregledu socijalnih pokazatelja)

Napomena: sjecište osi predstavlja neponderirani prosjek EU-a. Legenda je navedena u Prilogu. Definicija se razlikuje za ES i FR. Prekid u vremenskom nizu za BG.

Izvor: Eurostat [tesem130], anketa EU-a o radnoj snazi.

Stope dugotrajne nezaposlenosti razlikuju se među državama članicama, ali još više među regijama, a posebno su visoke u najudaljenijim regijama. U usporedbi s ukupnom stopom dugotrajne nezaposlenosti (u dobi od 15 do 74 godine), koja se već znatno razlikuje među državama članicama, na regionalnoj razini zabilježene su znatno veće razlike²²⁴. Najniže stope zabilježene su 2024. u regijama Utrecht i Sjeverni Brabant u Nizozemskoj te u regiji Prag i Središnja Češka u Češkoj (0,4 % u svim četirima regijama), dok su najviše stope zabilježene u španjolskim regijama Ciudad de Melilla (16,3 %) i Ciudad de Ceuta (15,8 %) te u francuskoj najudaljenijoj regiji Guadeloupe (11,4 %). U nekim državama članicama, kao što su Danska i Nizozemska, regionalne razlike u stopama dugotrajne nezaposlenosti skromne su (vidjeti sliku 7 u Prilogu 5.). S druge strane, razlike između regija s najnižim i najvišim stopama bile su najizraženije u Italiji, Francuskoj i Španjolskoj, s razlikama od 9,2 postotna boda, 10,6 postotnih bodova odnosno 14,8 postotnih bodova.

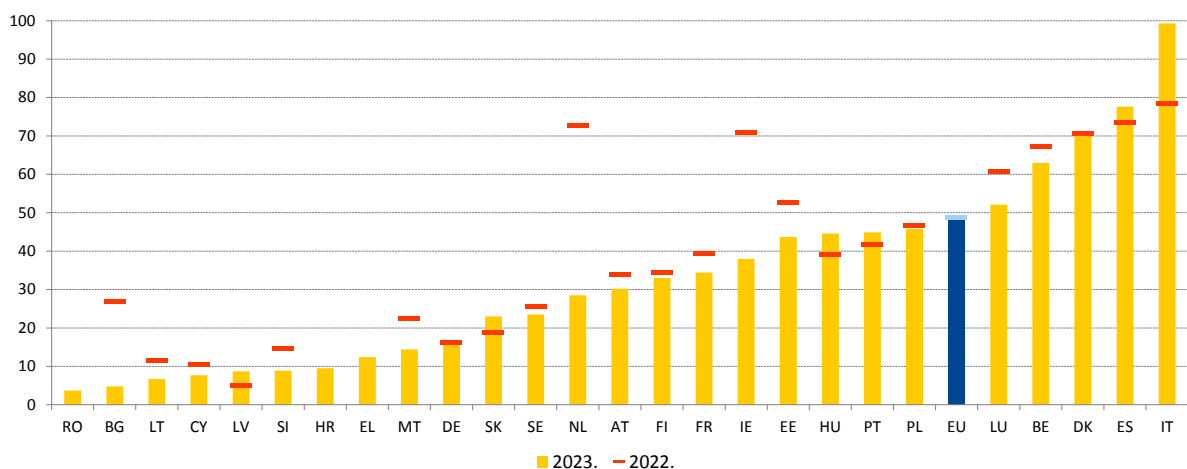
Stope sudjelovanja u aktivnim politikama tržišta rada i dalje se znatno razlikuju među državama članicama. Udio nezaposlenih osoba koje žele raditi, a koje su sudjelovale u

²²⁴ Nisu dostupni podaci za regije Bremen, Mecklenburg-Vorpommern i Saarland u DE, za Korziku i Mayotte u FR, autonomne regije Azori i Madeira u PT te Åland u FI.

mjerama aktivnih politika tržišta rada 2023. ostao je uglavnom stabilan u većini država članica. Međutim, u nekima su zabilježena znatna smanjenja i povećanja, vidjeti sliku 2.3.9. Najnoviji podaci upućuju na posebno niske stope sudjelovanja (ispod 10 %) u Rumunjskoj, Bugarskoj, Litvi, Cipru, Latviji, Hrvatskoj i Sloveniji. S druge strane, u Luksemburgu i Belgiji stope sudjelovanja bile su iznad 50 %, a čak i znatno iznad stopa sudjelovanja u Danskoj, Španjolskoj i Italiji. U nekim državama članicama zabilježena su znatna smanjenja. U Sloveniji i Malti stopa se smanjila za otprilike jednu trećinu. U Nizozemskoj se sudjelovanje više nego prepolovilo, a u Bugarskoj je sudjelovalo samo 4,8 % nezaposlenih u usporedbi s gotovo 27 % prethodne godine.

Slika 2.3.9.: Stope sudjelovanja u aktivnim politikama tržišta rada i dalje se znatno razlikuju među zemljama

Sudionici u redovnim intervencijama u okviru politike tržišta rada (LMP) (kategorije 2. – 7.) na stotinu nezaposlenih osoba koje žele raditi

Napomena: vremenski niz nije dostupan za CZ. Najnoviji dostupni podaci za RO (2020.), HR (2021.). Vremenski niz procjenjuje se za DK, NL i SE. Niska pouzdanost podataka za EL i IT. Vrlo velike brojke ili brojke iznad 100 mogu upućivati na to da se osobe više puta registriraju u skupu podataka o aktivnoj politici tržišta rada.

Izvor: baza podataka o politikama tržišta rada (LMP) [[lmp_ind_actsup](#)].

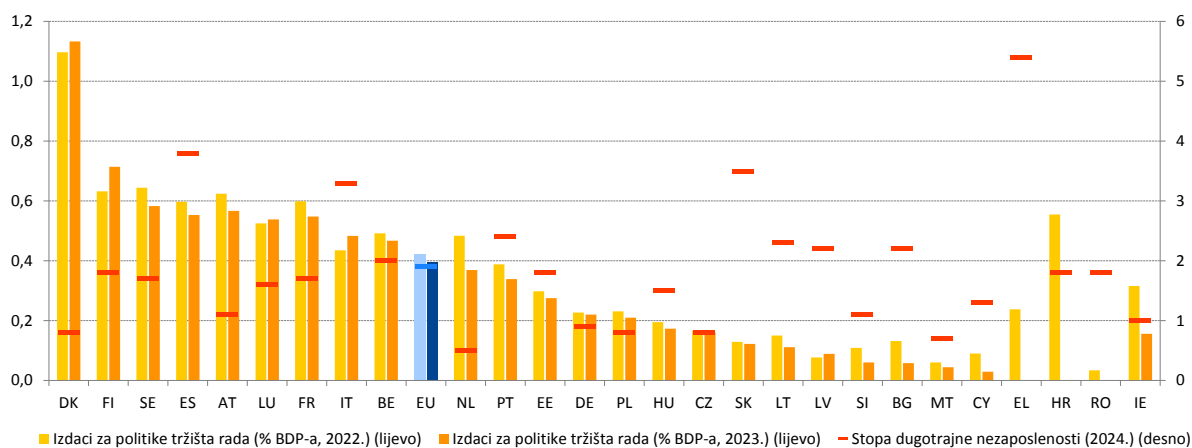
Sedam godina nakon donošenja Preporuke Vijeća o dugotrajnoj nezaposlenosti i dalje postoje znatne razlike u provedbi među državama članicama. U drugom tromjesečju 2025. u EU-u je zabilježeno 4,2 milijuna dugotrajno nezaposlenih osoba (u dobi od 15 do 74 godine, nezaposlenih 12 mjeseci ili dulje), što je nova, povijesno niska razina. Također, udio dugotrajno nezaposlenih osoba u ukupnom broju nezaposlenih smanjio se s 48,6 % u 2016. na 32,6 % u 2024. Međutim, znatan broj država članica (10) još nije ispunio prvi cilj iz spomenute preporuke, tj. osiguravanje sporazuma o integriranju na tržište rada ili jednakovrijedne mjere za najmanje 90 % dugotrajno nezaposlenih osoba koje su registrirane kao nezaposlene najmanje 18 mjeseci. Još uvijek postoji pet država članica (Belgija, Španjolska, Cipar, Portugal i Slovačka) u kojima dvije trećine ili više dugotrajno nezaposlenih osoba nema aktivan sporazum o integriranju na tržište rada. Među državama članicama za koje su dostupni podaci samo je 41 % razdoblja nezaposlenosti korisnika sporazuma o integriranju na tržište rada 2023. završilo zaposlenjem, u usporedbi s 43,6 % 2022.²²⁵ S druge strane, većina osoba (63 %) koje su se 2022. uspješno uključile na tržište rada i dalje je radila 12 mjeseci kasnije, uz povećanje od 2,3 postotna boda u odnosu na 2021.

²²⁵ Izvor: Europska komisija, baza podataka o praćenju dugotrajno nezaposlenih osoba. Nisu dostupni podaci za CZ, DE, EE, EL, FR, HU, LV, LU, NL, RO, FI.

Istodobno se udio uspješno integriranih korisnika sporazuma o integriranju na tržište rada koji su ponovo postali nezaposleni smanjio s 15,7 % u 2022. na 14,4 % u 2023. Podaci dodatno naglašavaju više stope uspješnosti pojedinačnih akcijskih planova s evidencijom o detaljnoj procjeni u usporedbi s pravim sporazumom o integriranju na tržište rada, a posebno s redovitim pojedinačnim akcijskim planovima.

Slika 2.3.10.: Izdaci za aktivne politike tržišta rada znatno se razlikuju među državama članicama

Stopa dugotrajne nezaposlenosti (% u dobi od 15 do 74), rashodi za aktivne intervencije u okviru politike tržišta rada (kategorije 2 – 7, % BDP-a)

Napomena: najnoviji dostupni podaci o izdacima za politike tržišta rada za RO (2020.) i HR (2021.). Nema dostupnih podataka o izdacima za politike tržišta rada za 2023. za EL, HR, RO, a za 2022. se podaci za IT odnose na podatke za 2020. Procijenjeni podaci za DE, NL i SE. Privremeni podaci za politike tržišta rada za EU. Prekid u podacima za politike tržišta rada za FI u 2023. Kad je riječ o stopi dugotrajne nezaposlenosti, definicija se razlikuje za ES i FR i prekid u nizu za BG u 2024.

Izvor: baza podataka o politikama tržišta rada [[lmp_expsumm](#)] i Eurostat [[une_ltu_a](#)], anketa EU-a o radnoj snazi.

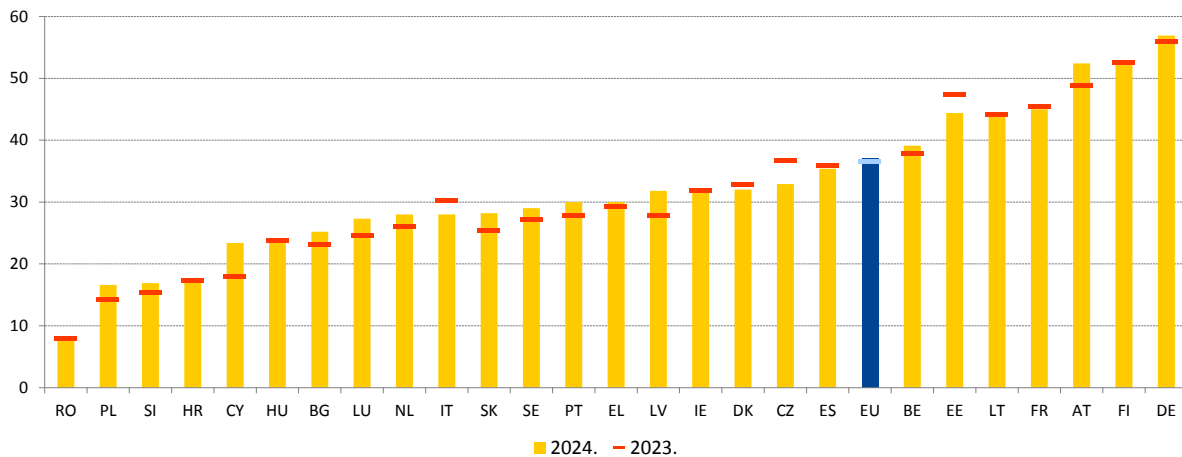
Djelotvorne aktivne politike tržišta rada važne su za dobre rezultate na tom tržištu, a rashodi za te politike znatno se razlikuju među državama članicama. Stopa dugotrajne nezaposlenosti (u dobi od 15 do 74 godine) u EU-u više se nego prepolovila, s 5,4 % radne snage 2014. na 1,9 % 2024., među ostalim i zahvaljujući većoj sposobnosti država članica za djelotvorno ponovno uključivanje osoba na tržište rada. Postoje znatne razlike u rashodima za aktivne politike tržišta rada među državama članicama EU-a, vidjeti sliku 2.3.10. Među državama članicama koje su prijavile stope dugotrajne nezaposlenosti na razini koja je oko ili iznad prosjeka EU-a, rashodi svih zemalja osim Belgije, Italije i Španjolske iznosili su manje od prosjeka EU-a na aktivne intervencije na tržištu rada. Najniže razine rashoda 2023. zabilježene su u Sloveniji, Malti i Cipru (sa stopama dugotrajne nezaposlenosti ispod prosjeka EU-a), ali i u Bugarskoj i Latviji (obje su iznad prosjeka EU-a). S druge strane, Danska (1,1 % BDP-a) te Finska, Švedska, Španjolska i Austrija (oko 0,57 % BDP-a ili više) bile su zemlje koje su više izdvajale za takvu vrstu mjera.

Zbog smanjenja stopa dugotrajne nezaposlenosti u EU-u smanjio se udio dugotrajno nezaposlenih tražitelja zaposlenja registriranih u javnim službama za zapošljavanje. Taj se udio 2023. smanjio na 37,3 %, prvi put ispod 40 % od pandemije bolesti COVID-19. Istodobno se znatno promijenio i sastav baze korisnika javnih službi za zapošljavanje. Udio žena povećao se s 47,0 % na 51,3 % zbog njihove rastuće stope sudjelovanja na tržištu rada. Tražitelji zaposlenja stariji od 55 godina činili su 22,6 % korisnika javnih službi za zapošljavanje u 2023., što je povećanje s 13,1 % u 2010., dok se udio tražitelja zaposlenja mlađih od 30 godina smanjio s 28,5 % na 21,9 %. To je djelomično posljedica starenja

stanovništva, a djelomično odražava povećano sudjelovanje osoba starijih od 55 godina u radnoj snazi. Udio korisnika sa završenim tercijskim obrazovanjem povećao se s 12,9 % u 2010. na 19,9 % u 2023.²²⁶ zahvaljujući općem povećanju stopa tercijskog obrazovanja u državama članicama.

Slika 2.3.11.: Stopa pokrivenosti naknadama za nezaposlenost za kratkotrajne tražitelje zaposlenja bila je 2024. uglavnom stabilna, uz razlike među državama članicama

Udjeli naknada za nezaposlene za kratkotrajno nezaposlene osobe (manje od 12 mjeseci, osobe u dobi od 15 do 64 godine, u %).

Napomena: podaci za 2023. i 2024. nisu dostupni za MT. Definicija se razlikuje za ES i FR. Prekid u nizu za BG za 2024. i DK za 2023. Niska pouzdanost podataka za LU u 2023., SI u 2023. i 2024. i HR u 2024.

Izvor: Eurostat [[lfsa_ugadral](#)], anketa EU-a o radnoj snazi.

Udio kratkotrajno nezaposlenih osoba koje su primale naknadu za nezaposlenost bio je 2024. uglavnom stabilan u EU-u, uz različita kretanja među državama članicama. Udio kratkotrajno nezaposlenih osoba (u dobi od 15 do 64 godine) koje su primale naknadu za nezaposlenost u EU-u 2024. iznosio je 37,1 %, što je uglavnom nepromijenjeno u odnosu na 2023. godinu (36,6 %). Najznačajnija smanjenja tog udjela zabilježena su u Češkoj, Estoniji i Italiji, vidjeti sliku 2.3.11. S druge strane, udio se povećao u Luksemburgu, Slovačkoj, Austriji, Latviji i Cipru. Najveći udjeli zabilježeni su 2024. u Njemačkoj (56,9 %), Finskoj (52,9 %) i Austriji (52,4 %), nakon čega slijede Francuska, Litva i Estonija s iznosima oko 45 %. S druge strane, najmanji udjeli ispod 20 %, zabilježeni su u Rumunjskoj, Poljskoj, Sloveniji i Hrvatskoj. Udio kratkotrajno nezaposlenih osoba koje primaju naknadu za nezaposlenost obično je u pozitivnoj korelaciji s većim prelaskom u zaposlenost.

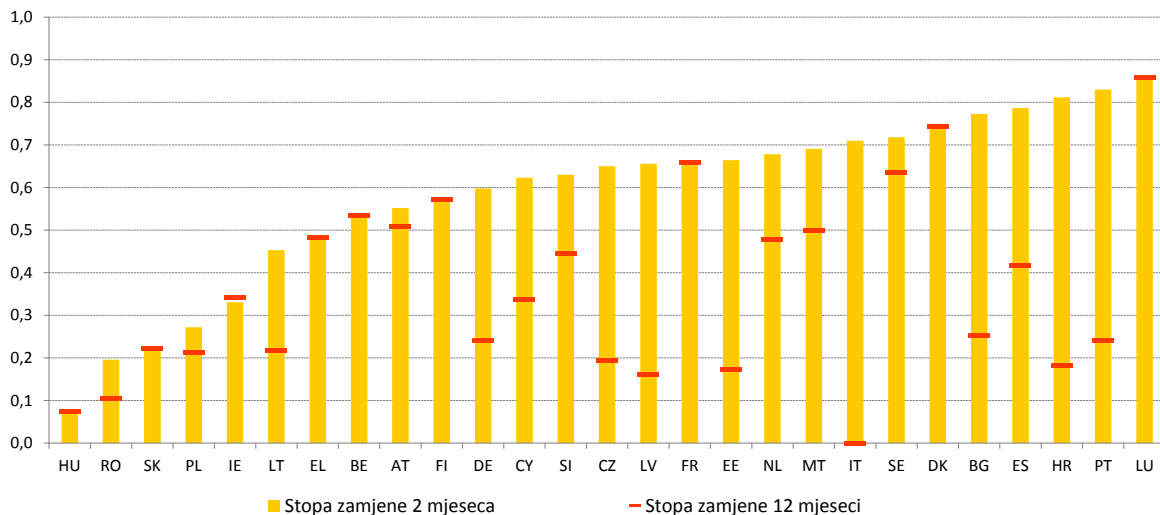
Razdoblje za ostvarivanje prava na naknadu za nezaposlenost i njegovo maksimalno trajanje se u većini država članica 2025. nisu mijenjali, ali su kad je riječ o stopi zamjene postojale velike razlike među njima. Razdoblje plaćanja doprinosa potrebnih za ostvarivanje prava na naknadu za nezaposlenost znatno se razlikuje među državama članicama, kao i precizna pravila kojima se uređuje njihovo pravo. Razdoblje za ostvarivanje prava kreće se od 13 tjedana plaćanja doprinosa za osiguranje u Italiji, 39 tjedana u Hrvatskoj i Irskoj, 52 tjedna u nekoliko drugih zemalja, kao što su Belgija, Estonija i Rumunjska, do 104 tjedna u Slovačkoj. Osim toga, maksimalno razdoblje isplate naknade za nezaposlenost za osobe s jednogodišnjim radnim stažem uglavnom se nije mijenjalo. Od 2019. maksimalno razdoblje isplate promijenilo se u samo tri države članice. Latvija je 2020. smanjila najveću

²²⁶ [PES Benchlearning data collection, PES Network report on PES capacity 2025](#) (u pripremi). Podaci prilagođeni za 27 država članica EU-a.

dopušteno razdoblje isplate s 39 na 35 tjedana. Francuska je 2023. skratila razdoblje isplate sa 104 na oko 78 tjedana (uz neke iznimke, npr. za starije radnike), uz mogućnost dodatnih 26 tjedana u slučaju pogoršanja gospodarskih uvjeta. Slovačka je od 2025. utvrdila maksimalno razdoblje isplate naknade za nezaposlenost od šest mjeseci. Razina zamjenskog dohotka često je usko povezana s trajanjem razdoblja nezaposlenosti. Općenito, u 17 država članica nezaposlene osobe s jednogodišnjim radnim stažem imaju pravo na naknadu za nezaposlenost najdulje šest mjeseci²²⁷. Neto stope zamjene za osobe s niskim dohotkom s kratkim radnim stažem znatno se razlikuju među državama članicama, vidjeti sliku 2.3.12. U drugom mjesecu, neto stopa zamjene kreće se od 7,4 % prethodnog (neto) prihoda u Mađarskoj do 85,8 % u Luksemburgu. Stope zamjene u Belgiji, Danskoj, Finskoj, Francuskoj, Grčkoj, Mađarskoj, Luksemburgu i Slovačkoj 2024. bile su jednake u drugom i dvanaestom mjesecu razdoblja nezaposlenosti.

Slika 2.3.12.: Među državama članicama postoje znatne razlike u stopama zamjene, kako u početnim tako i u kasnijim fazama nezaposlenosti

Neto stopa zamjene naknada za nezaposlenost od 67 % prosječne plaće, u drugom i dvanaestom mjesecu nezaposlenosti (2024.)

Napomena: pokazatelj se izračunava za samca u dobi od 20 godina, bez djece i s kratkim radnim stažem (godina dana). Uključene su različite sastavnice dohotka, naknade za nezaposlene i druge naknade (kao što su socijalna pomoć i naknade za stanovanje).

Izvor: izračuni Komisije na temelju [OECD-ova modela poreza i socijalnih naknada](#).

Osobe koje su se preselile unutar EU-a općenito su dobro integrirane na tržište rada svojih zemalja domaćina, ali čini se da se mobilnost smanjuje. Oko 14 milijuna građana EU-a svih dobnih skupina živjelo je 2024. u državi članici čije državljanstvo nisu imali. To je odraz godišnjeg povećanja od oko 1,5 % u posljednjih pet godina. Među radno sposobnim stanovništvom EU-a (u dobi od 20 do 64 godine) osobe koje su se preselile unutar EU-a²²⁸ činile su 3,8 %. Prosječno trajanje boravka mobilnih radnika u inozemstvu postupno se povećavalo u posljednjih 10 godina. To povećanje trajanja odvija se u kontekstu uspješne integracije osoba koje se sele unutar EU-a na tržište rada. Njihova stopa zaposlenosti 2023.

²²⁷ Analiza se odnosi na naknade za nezaposlene koje se u pravilu daju onima koji se prijave nakon prestanka radnog odnosa do kojeg nije došlo njihovom krivnjom i ne obuhvaća privremene programe.

²²⁸ Osobe koje su se preselile unutar EU-a građani su EU-a koji borave u drugoj državi članici EU-a koja nije njihova zemlja državljanstva.

iznosila je 78 % u odnosu na 76 % stope državljana tih zemalja. Među njima je 1,8 milijuna prekograničnih radnika, što je povećanje od 3 % u odnosu na 2022.²²⁹

Socijalni dijalog omogućuje tržištima rada i gospodarstvima EU-a da budu dovoljno prilagodljiva da mogu odgovoriti na predstojeće izazove, i pritom zadrže gospodarsku konkurentnost i socijalnu pravednost. Mehanizmi i postupci socijalnog dijaloga razlikuju se među državama članicama u smislu kolektivnih radnih odnosa, uloge kolektivnog pregovaranja u određivanju radnih uvjeta, kapaciteta i članstva organizacija, kao i formalnih struktura za uključivanje socijalnih partnera u oblikovanje i provedbu politika. Sustavi kolektivnog pregovaranja država članica dodatno se razlikuju prema stupnju centralizacije. Međutim, u mnogim su državama članicama socijalni dijalog i kolektivno pregovaranje pod sve većim pritiskom. Stopa učlanjenosti u udruge poslodavaca i dalje je relativno stabilna, iako se u nekoliko država članica smanjuje, ali se stopa učlanjenosti u sindikate u prosjeku smanjuje u cijeloj Uniji²³⁰. Nadalje, stopa kolektivnog pregovaranja smanjila se za 11 postotnih bodova, s oko 77 % u 2005. na 66 % u 2024., uz posebno veliko smanjenje u srednjoj i istočnoj Europi. U dosta država članica ima prostora za poboljšanje kapaciteta socijalnih partnera za učinkovito sudjelovanje u socijalnom dijalogu i doprinos oblikovanju politika.

Sudjelovanje socijalnih partnera znatno se razlikuje među područjima politika. Podaci iz Eurofoundove baze podataka PolicyWatch omogućuju uvid u sudjelovanje socijalnih partnera u oblikovanje politika i otkrivaju znatne razlike među područjima politika, vidjeti sliku 2.3.13. U razdoblju od travnja 2020. do svibnja 2025. zabilježen je najveći stupanj sudjelovanja socijalnih partnera u kontekstu politika povezanih s bolešću COVID-19, kao i mjera u kontekstu digitalne transformacije, pri čemu je 40 %, odnosno 39 % mjera dogovoreno sa socijalnim partnerima ili je s njima provedeno savjetovanje. Osim toga, u gotovo jednoj od tri mjere povezane sa zelenom tranzicijom (32 %) ili visokim troškovima života (29 %) sudjelovali su socijalni partneri. Nakon njih uslijedile su mjere povezane s instrumentima potpore za restrukturiranje (26 %) i ratom u Ukrajini (22 %). Najniži stupanj sudjelovanja zabilježen je za mjere politike kao odgovor na ekstremne vremenske uvjete (12 %). Osim toga, nedavni nalazi u izvješću Eurofounda²³¹ pokazuju različite razine zadovoljstva sudjelovanjem socijalnih partnera u europskom semestru i razvoju planova za oporavak i otpornost na nacionalnoj razini. Dok u nekoliko zemalja sa snažnim tradicijama socijalnog dijaloga izvješćuju o umjerenom zadovoljstvu, u mnogim drugim slučajevima smatraju da se njihovo sudjelovanje doživljava tek kao puka formalnost. Mnogi ističu nedovoljno vrijeme potrebno za savjetovanje i neodgovarajuće informacije.

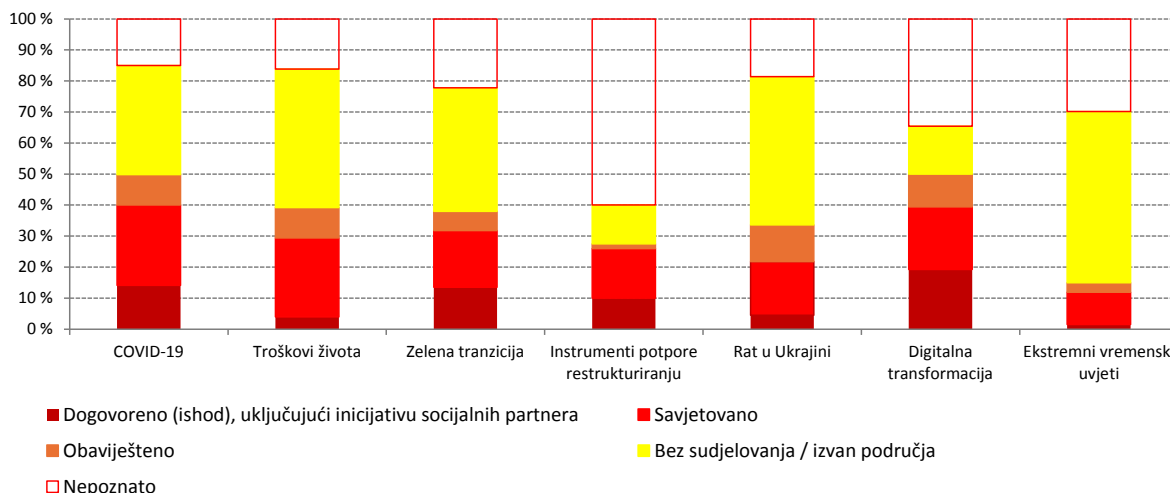
²²⁹ Europska komisija, [Godišnje izvješće o mobilnosti radne snage unutar EU-a 2024.](#), Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg, 2025.

²³⁰ Vidjeti bazu podataka OECD-a/AIAS-a [o Institucionalnim karakteristikama sindikata, određivanju minimalnih plaća, intervenciji države i socijalnim paktovima \(ICTWSS\)](#).

²³¹ Eurofound, [National-level social governance of the European Semester and the Recovery and Resilience Facility, National social partners and policymaking series](#), Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg, 2025.

Slika 2.3.13.: Sudjelovanje socijalnih partnera znatno se razlikuje među područjima politika

Sudjelovanje socijalnih partnera u oblikovanju nacionalnih politika prema kontekstu politike

Napomena: grafikon uključuje 3375 politika (neke se računaju dvaput zbog mogućnosti da se jedna politika odnosi na više konteksta) prikupljenih od travnja 2020. do svibnja 2025. Politike uključuju samo zakonodavstvo ili druge zakonske propise i tripartitne sporazume. Sudjelovanje socijalnih partnera prikazano je kao prosjek sudjelovanja poslodavaca i sindikata u svakoj kategoriji. Postoje manje razlike u stupnju sudjelovanja poslodavaca u odnosu na sindikate.

Izvor: Eurofound, baza podataka EU PolicyWatch.

Europski socijalni partneri i Komisija složili su se da će se ponovno obvezati na jačanje socijalnog dijaloga u vrijeme globalne transformacije. U Ugovorima se u potpunosti prepoznaje ključna uloga socijalnog dijaloga u socijalnom tržišnom gospodarstvu EU-a, koja je također sadržana u europskom stupu socijalnih prava i smjernicama za zapošljavanje, uz potpuno poštovanje njihove neovisnosti i raznolike prirode nacionalnih industrijskih odnosa. Nadovezujući se na deklaraciju socijalnih partnera iz Val Duchessea iz 2024.²³², Komisija i europski međusektorski socijalni partneri potpisali su u ožujku 2025. Pakt za europski socijalni dijalog²³³. U Paktu se utvrđuju mjere koje Komisija i socijalni partneri trebaju poduzeti kako bi potaknuli i stvorili prave uvjete za mobilizaciju punog potencijala socijalnog dijaloga na svim razinama. Stoga je cilj Pakta pružiti okvir za napredak socijalnog dijaloga na svim razinama, uključujući nacionalnu i europsku, međusektorsku i sektorsku. U Preporuci Vijeća o jačanju socijalnog dijaloga u EU-u državama članicama po prvi se put daju smjernice o tome kako najbolje promicati socijalni dijalog i ojačati kolektivno pregovaranje. Među ostalim, Komisija surađuje sa socijalnim partnerima na Planu za kvalitetna radna mjesta te se obvezala da će se s njima savjetovati i o političkim inicijativama koje nisu obuhvaćene područjem primjene članaka 153. i 154. UFEU-a, ali su za njih posebno važne.

Sudjelovanje organizacija civilnog društva te savjetovanje s njima ključni su za oblikovanje politika i poticanje održivih i uključivih promjena. Na razini EU-a organizacije civilnog društva aktivno sudjeluju u raspravama o prioritetima i prijedlozima politika, među ostalim u okviru europskog semestra, te znatno sudjeluju u provedbi politika. Te organizacije imaju važnu ulogu jer oblikovateljima politika pružaju korisna saznanja o aktualnim i novim izazovima na temelju kojih oni mogu donositi političke inicijative na

²³² [Trostrana deklaracija za Uspješan europski socijalni dijalog.](#)

²³³ [Pakt za europski socijalni dijalog.](#)

nacionalnoj razini i razini EU-a u ključnim područjima te procjenjuju učinkovitost politika na terenu.

Okvir 7. o europskom stupu socijalnih prava: Dobro osmišljeno tržište rada, reforme u području vještina i socijalne reforme te ulaganja za gospodarski rast, konkurentnost i socijalnu koheziju

Reforme i ulaganja u zapošljavanje, vještine i socijalna pitanja mogu donijeti i socijalne i gospodarske koristi ako su osmišljeni na djelotvoran i učinkovit način na temelju pouzdanih metoda evaluacije. Dobro osmišljenim reformama i ulaganjima u području tržišta rada, vještina i socijalnih politika promiče se uzlazna socijalna konvergencija, doprinosi provedbi načela europskog stupa socijalnih prava i postizanju glavnih ciljeva EU-a za 2030. u području zapošljavanja, vještina i smanjenja siromaštva. Oni mogu poticati inovacijske kapacitete, gospodarski rast i konkurentnost svojim učinkom na ljudski kapital i produktivnost, među ostalim kvalificiranijom radnom snagom. Kako bi se maksimalno povećala djelotvornost i učinkovitost mjera politike, nužne su visokokvalitetne procjene učinka i evaluacije koje se u idealnom slučaju provode prije, tijekom i nakon provedbe politike. Nadovezujući se na rad Odbora za zapošljavanje (EMCO) i Odbora za socijalnu zaštitu (SPC) te Neformalne radne skupine za socijalna ulaganja tijekom španjolskog i belgijskog predsjedništva, u zaključcima Vijeća iz lipnja 2024. države članice pozvane su da razmotre jačanje svojih kapaciteta za evaluaciju politika, a Europska komisija da im pruži potporu. To uključuje uspostavu centra znanja o socijalnim ulaganjima kako bi se nastavio rad, promicanje uzajamnog učenja te poboljšanje dostupnosti i pravodobnosti socioekonomskih podataka²³⁴. Vijeće je istodobno podržalo dobrovoljna vodeća načela za države članice EU-a za evaluaciju gospodarskih učinaka reformi i ulaganja u području tržišta rada, vještina i socijalne politike²³⁵.

Ulaganja i reforme kojima se učinkovito jača ljudski kapital mogu imati veliku gospodarsku korist. Na primjer, ulaganja u kvalitetan i priuštiv rani i predškolski odgoj i obrazovanje mogu imati znatne gospodarske koristi jer pružaju čvrste temelje za učenje djece i omogućuju roditeljima, posebno ženama, da sudjeluju na tržištu rada. Nedavna studija upućuje na to da bi postizanje revidiranih ciljeva EU-a iz Barcelone za sudjelovanje u skrbi za djecu moglo dovesti do znatnog povećanja zaposlenosti majki. Procjenjuje se da će povećanje iznositi do 48 % u zemljama s niskom razinom sudjelovanja²³⁶, što će pozitivno utjecati na rast BDP-a²³⁷. Utvrđeno je da ulaganja u ljudski kapital, uključujući usavršavanje i prekvalifikaciju, potiču produktivnost i rast. U tom kontekstu Komisija u okviru ovog jesenskog paketa europskog semestra iznosi i Preporuku za preporuku Vijeća o ljudskom kapitalu u Europskoj uniji. U mikroekonomskoj analizi Cedefopa procijenjeno je, na primjer, da bi se smanjenjem udjela niskokvalificiranih odraslih osoba s 23,5 % na 7,4 % tijekom deset godina (u procijenjenom scenariju bez promjene politike 14,7 %) godišnji BDP u EU-u

²³⁴ [Zaključci Vijeća o ulozi politike tržišta rada, politike u području vještina i socijalne politike za otporna gospodarstva, lipanj 2024.](#)

²³⁵ [Dobrovoljna vodeća načela za države članice EU-a u svrhu evaluacije gospodarskih učinaka reformi i ulaganja u području tržišta rada, vještina i socijalne politike, lipanj 2024.](#)

²³⁶ Nazareni, M., Caraianni, P., Janta, B., *EU Labour Supply-Demand Microsimulation Model (EUROLAB): The impact of increasing formal childcare on mothers' labour supply*. Radni dokument Zajedničkog istraživačkog centra, 2022.

²³⁷ Darvas, Z., Welslau, L., Zettelmeyer, J., [Incorporating the impact of social investments and reforms in the European Union's new fiscal framework](#). Radni dokument centra Bruegel, 2024.

mogao povećati za više od 200 milijardi EUR²³⁸. Osim toga, dobro strukturirane i učinkovite aktivne politike tržišta rada mogu donijeti gospodarske i socijalne koristi, među ostalim i znatno nakon vremenskog okvira intervencija u okviru politike. Na primjer, procjenjuje se da će se intervencijama u okviru aktivnih politika tržišta rada koje se financiraju iz fonda ESF+ u programskom razdoblju 2021. – 2027. poboljšati rezultati u području zapošljavanja u 20 godina nakon početnog ulaganja, uz najvišu razinu zaposlenosti od +0,11 % u 2027.²³⁹ Istodobno, dobro osmišljenim socijalnim politikama može se znatno poduprijeti makroekonomska stabilizacija znatnim ublažavanjem socijalnih rizika i budućih socijalnih izdataka povezanih s troškovima nedjelovanja.

Neke države članice već sustavno provode procjene učinka i evaluacije kako bi osmislile učinkovite i djelotvorne reforme i ulaganja u području zapošljavanja, vještina te socijalnih reformi i ulaganja, prilagođene posebnim mjerama politike i okolnostima u pojedinim zemljama. Na primjer, **danski** model socioekonomskih ulaganja (*Socioøkonomisk Investerings model (SØM)*) pruža okvir za analizu troškova i koristi koji uključuje bazu podataka o učinkovitim praksama. Također izračunava i izravne troškove i moguće ishode socijalnih politika na temelju inicijativa politike i ciljanih demografskih skupina koje biraju korisnici²⁴⁰. Osim toga, danski javni sustav zapošljavanja sukcesivno prikuplja dokaze o različitim aspektima aktivnih politika tržišta rada provođenjem različitih nasumičnih kontroliranih ispitivanja. **Španjolski** program „Obitelji 0 – 3” osmišljen je kako bi se pružila potpora obiteljima s djecom mlađom od tri godine, posebno onima s niskim dohocima, osnaživanjem roditelja putem radionica za poboljšanje ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Procjena učinka i kontinuirana evaluacija u okviru nasumičnih kontroliranih ispitivanja osiguravaju kvalitetu i djelotvornost programa, pri čemu podaci o sudjelovanju i ishodima potiču poboljšanja. To se temelji na nedavnom španjolskom zakonodavstvu kojim se stvara jasna i sveobuhvatna struktura o tome kako bi trebalo pristupiti evaluaciji u svim vladinim politikama kako bi se poboljšale odgovornost i transparentnost²⁴¹. **Njemačka** je 2019. pokrenula programe „Sudjelovanje na tržištu rada” i „Integracija dugotrajno nezaposlenih osoba”, u okviru kojih se poslodavcima koji zapošljavaju dugotrajno nezaposlene osobe nude subvencije za plaće i savjetovanje. U evaluaciji njemačkog Instituta za istraživanje zapošljavanja iz 2024., u kojoj su objedinjene kvantitativne i kvalitativne metode, utvrđeno je da su te inicijative djelotvorne u smanjenju socijalne isključenosti i poticanju zapošljavanja, pri čemu 51 % sudionika prelazi na redovna radna mjesta nakon 26 mjeseci, a vidljivi su i rani znakovi sličnih kretanja među vrlo dugotrajno nezaposlenim osobama²⁴². U **Sloveniji** su nedavno provedeni programi osposobljavanja za tražitelje zaposlenja zahvaljujući kojima je vjerojatnost zapošljavanja osoba koje su ih pohađale veća nego za druge osobe sličnih karakteristika kao i njihovi

²³⁸ Cedefop (2017.), *Investing in skills pays off: The economic and social cost of low-skilled adults in the EU*, Ured za publikacije Europske unije.

²³⁹ Vidjeti: Europska komisija, [Zapošljavanje i socijalna kretanja u Europi 2024.](#), Ured za publikacije Europske unije, 2024.

²⁴⁰ Kvist, J. (2018.). *Inclusive growth and social investments over the life course* u C. Deeming i P. Smyth (urednici), [Reframing global social policy: Social investment for sustainable and inclusive growth](#) (str. 213.). Policy Press.

²⁴¹ Gobierno de España (2022), [Ley 27/2022, de 20 de diciembre, de institucionalización de la evaluación de políticas públicas en la Administración General del Estado](#) [Zakon 27/2022 od 20. prosinca o institucionalizaciji evaluacije javnih politika u općoj državnoj upravi].

²⁴² [Subsidised jobs for the long-term unemployed: An evaluation of the German Participation Opportunities Act – IAB-Forum](#)

prihodi, kako je pokazala evaluacija protučinjeničnog učinka koju je provela Slovenska služba za zapošljavanje u suradnji s Europskom komisijom i OECD-om²⁴³. Istodobno se mnoge države članice i dalje suočavaju s preprekama kad je riječ o institucionalizaciji kulture redovitih evaluacija politika. Među njima su nedovoljni administrativni i/ili analitički kapaciteti i ograničen pristup visokokvalitetnim i pravodobnim podacima.

2.3.2. Mjere država članica

Neke države članice poduzele su mjere za daljnje rješavanje problema segmentacije tržišta rada i borbu protiv zlouporabe nestandardnih ugovora. **Malteškim** zakonom o jednakoj plaći za rad jednake vrijednosti, koji je na snazi od siječnja 2025., propisuje se da radnici zaposleni preko poduzeća za privremeno zapošljavanje primaju jednaku plaću i imaju iste uvjete zapošljavanja (kao što su plaća, dopust, prekovremeni rad i razdoblja odmora) kao i zaposlenici poduzeća korisnika koji obavljaju istovjetne uloge. **Luksemburg** je u srpnju 2024. prenio zakonodavstvo EU-a o transparentnim i predvidivim radnim uvjetima. Time se poslodavce obvezuje da uključe detaljne dodatne informacije u ugovore ili da to učine ubrzo nakon početka ugovora. Za ugovore na određeno vrijeme probni rad mora trajati najmanje dva tjedna. Zaposlenici koji su odradili šest mjeseci nakon tog razdoblja mogu jednom godišnje zatražiti promjenu svojeg radnog statusa, bilo iz zaposlenja na određeno vrijeme u zaposlenje na neodređeno vrijeme ili iz rada u nepunom radnom vremenu u rad u punom radnom vremenu. **Italija** je u prosincu 2024. produljila postojeći maksimalni porezni odbitak za samozaposlene osobe i poduzeća koji zapošljavaju zaposlenike na neodređeno vrijeme 2025. i 2026. **Mađarska** je od srpnja 2025. ograničila sezonski rad u poljoprivredi i turizmu na 120 dana godišnje, neovisno o broju poslodavaca, kako bi spriječila zlouporabu. Od siječnja 2026. poljoprivredni radnici mogu produljiti to razdoblje za 90 dana ako njihov poslodavac tijekom produljenja plaća 50 % višu stopu doprinosa. Porezno tijelo digitalno će pratiti radne dane kako bi provelo ta ograničenja.

Nekoliko država članica poduzelo je mjere za poboljšanje zaštite zaposlenika. **Španjolska** je u travnju 2025. izmijenila Statut radnika kako bi regulirala raskid ugovora u slučajevima trajne nesposobnosti za rad. Prema reformi do raskida ugovora može doći samo ako je radnik proglašen trajno nesposobnim za rad i ako se ne mogu provesti razumne prilagodbe, ako ne postoji odgovarajuće i dostupno radno mjesto ili ako radnik odbije uredno predloženi premještaj. Uvodi se i obvezan postupak savjetovanja s radnikom prije donošenja bilo kakve odluke te se dodatno obvezuje poslodavce da istraže moguće premještaje ili prilagodbe koje bi mogle spriječiti raskid ugovora. **Luksemburg** je u ožujku 2025. donio izmjenu Zakona o radu kojom se poboljšava zaštita radnika utvrđivanjem pravila o plaći za prekovremeni rad, pristanku i vođenju evidencije. Nakon tog opsežnog ažuriranja uspostavljena je ravnoteža između učinkovitijih zaštitnih mjera za zaposlenike u pogledu radnih uvjeta, bolovanja i proglašenja viškom radne snage te jasnijih i pojednostavnjenih obveza usklađivanja za poduzeća. **Rumunjska** je u ožujku 2025. uvela novi internetski sustav za registraciju zaposlenika (REGES-ONLINE). Sustav omogućuje zaposlenicima da provjere jesu li dogovoreni uvjeti s poslodavcima, kao što su plaća i rasporedi, točno navedeni u njihovim ugovorima te da prime obavijest ako se bilo koji od njih promijeni.

²⁴³ OECD/Europska komisija (2025.), *Impact Evaluation of Wage Subsidies and Training for the Unemployed in Slovenia, Connecting People with Jobs*, OECD Publishing, Pariz.

Niz država članica dodatno je napredovao u jačanju svojih okvira za zdravlje i sigurnost na radu. Španjolska je u rujnu 2024. donijela Kraljevski dekret 893/2024 o sigurnosti i zaštiti zdravlja radnika u kućanstvu i pružatelja skrbi u kućanstvu, čime se njihova prava usklađuju s općim zakonodavstvom o sprečavanju rizika na radu. Taj propis jamči pristup procjenama rizika, informacijama, osposobljavanju, zaštitnoj opremi i praćenju zdravlja, a poslodavce se obvezuje na provedbu procjena rizika te pružanje preventivnih mjera i sigurnih radnih uvjeta. **Luksemburg** je u ožujku 2025. uveo nova pravila o zaštiti radnika od rizika zbog izloženosti karcinogenim ili mutagenim tvarima na radu. Povezanim uredbom Velikog Vojvodstva ažurira se zaštita na radnom mjestu od karcinogenih, mutagenih i reproduktivno toksičnih tvari. **Danska** je u ožujku 2025. donijela zakonodavstvo kojim se Danskom tijelu za radno okruženje omogućuje da u iznimnim okolnostima naloži izvođačima radova na gradilištima da obustave svoje aktivnosti. Zakonom se povećavaju i novčane kazne za poduzeća koja su proglašena krivima za teška kršenja sigurnosti i zdravlja na radu. Počevši od 2026., **Italija** je uspostavila fond u iznosu od 500 000 EUR godišnje za financiranje programa probira i prevencije kardiovaskularnih i onkoloških bolesti te za postavljanje automatskih i poluautomatskih defibrilatora na radnim mjestima.

Nekoliko država članica uvelo je mjere za dodatno pojašnjenje propisa o novim radnim uvjetima, kao što su rad na daljinu i fleksibilan rad. Novim Zakonom o radu na daljinu (*Telearbeitsgesetz*) u **Austriji**, koji je na snazi od siječnja 2025., rad na daljinu proširuje se izvan domova zaposlenika na domove članova obitelji, zajedničke radne prostore, internetske kafiće i lokacije za odmor. Njime se zadržavaju porezne olakšice, kao što su godišnji odbitak od 300 EUR za ergonomski namještaj i porezna olakšica od 3 EUR/dan za dane rada na daljinu, ali se poslodavce obvezuje da te dane izričito navedu na platnim listama. **Francuska** je u veljači 2025. odobrila zakon o provedbi sporazuma o poreznoj konvenciji s Luksemburgom kako bi se izbjeglo dvostruko oporezivanje i utaja poreza prekograničnih zaposlenika koji rade na daljinu. Novim se sporazumom prekograničnim radnicima koji borave u Francuskoj i zaposleni su u Luksemburgu omogućuje da rade od kuće do 34 dana godišnje bez plaćanja francuskog poreza na dohodak. U **Estoniji** se Zakonom o ugovorima o radu, ažuriranim u drugoj polovini 2025., omogućuju fleksibilniji ugovori o radnom vremenu, pri čemu poslodavci i zaposlenici imaju više manevarskog prostora za sporazumno utvrđivanje rada na daljinu, fleksibilnog radnog vremena ili drugih netradicionalnih rasporeda. **Francuska** je u studenom 2024. odobrila nastavak eksperimenta s podjelom radnog vremena za sljedeće četiri godine. Zakonodavstvom se nastoji poboljšati učinkovitost vremenskog rasporeda za dugotrajno nezaposlene osobe, osobe koje primaju socijalne minimume i osobe s invaliditetom. Cilj mu je poboljšati zapošljivost tih skupina ponudom ugovora o radu na neodređeno vrijeme u nepunom radnom vremenu.

Neke države članice počele su prenositi Direktivu o radu putem platformi jer je stupila na snagu u prosincu 2024. **Italija** je u lipnju 2025. donijela zakon u kojem se navode koraci za prenošenje. Oni uključuju ažuriranje definicije „digitalnih radnih platformi”, uspostavu postupaka za procjenu radnih odnosa i uvođenje ograničenja za automatiziranu obradu osobnih podataka. Cilj im je i ojačati socijalnu zaštitu, zahtijevati transparentne prakse upravljanja podacima i poboljšati zdravstvene i sigurnosne mjere, uključujući politike za borbu protiv uznemiravanja i nasilja. U **Belgiji** će u siječnju 2026. stupiti na snagu novi zakon kojim će osiguranje od nesreće na radu postati obvezno za samozaposlene zaposlenike platformi kako bi se uskladila zaštita svih zaposlenika.

Mnoge države članice poduzimaju mjere za borbu protiv neprijavljenog rada, među ostalim korištenjem digitalnih alata, kao što je umjetna inteligencija. **Danska** je u

studenom 2024. donijela zakon o jačanju pravnih zaštitnih mjera protiv upotrebe nezakonite radne snage. U **Belgiji** je flamanska vlada uvela stroža pravila za suzbijanje zlouporabe pravila EU-a o upućivanju i poboljšanje nadzora u rizičnim sektorima. Prema tim pravilima sve strane u lancu podugovaranja snose odgovornost ako podugovaratelj nezakonito zaposli strane radnike. Ta reforma poduzeća u visokorizičnim sektorima obvezuje da provjere usklađenost svojih podugovaratelja. U **Grčkoj** se za sprečavanje neprijavljenog rada koristi digitalna radna iskaznica. Ona služi za praćenje stvarnog radnog vremena i isplate odgovarajuće plaće, a cilj je uočiti zlouporabe prekovremenog rada i nezakonite promjene u radu. Projektom je obuhvaćeno 750 000 radnika u sektorima kao što su bankarstvo i maloprodaja, a nakon proširenja na hranu i turizam predviđenog za lipanj 2025. obuhvatilo bi se 1,5 milijuna radnika. U **Španjolskoj** nadležna tijela koriste alate koji se temelje na umjetnoj inteligenciji za sprečavanje neprijavljenog rada, a poduzela su i zajedničke mjere, u kojima su sudjelovali Državna agencija za poreznu upravu, policija i civilna straža te Uprava za socijalnu sigurnost. **Estonija** testira svoju viziju gospodarstva u realnom vremenu, čiji je cilj automatizacija poslovnog izvješćivanja, smanjenje administrativnog opterećenja i povećanje produktivnosti te prelazak s neformalnih na formalne gospodarske prakse i smanjenje neprijavljenih plaćanja.

Države članice i dalje se bore s dugotrajnom nezaposlenosti posebnim mjerama politike.

U **Sloveniji** Ministarstvo rada, obitelji, socijalnih pitanja i jednakih mogućnosti trenutačno preispituje Smjernice za provedbu aktivnih politika tržišta rada za razdoblje 2021. – 2025. radi njihova ažuriranja za razdoblje 2026. – 2030. kako bi se smanjila dugotrajna nezaposlenost i ubrzala aktivacija starijih i niskokvalificiranih osoba. **Češka** je u siječnju 2025. produljila pilot-projekt „Integracija radnih mjesta”, koji će 2025. uključivati 240 sudionika, a 2026. njih 400. Kako bi se smanjila dugotrajna nezaposlenost, u projektu se kombiniraju subvencije za plaće za zapošljavanje skupina u nepovoljnom položaju s posebnim potrebama i integracijskim aktivnostima koje podupiru osobni razvoj. U **Austriji** će od siječnja 2026. stupiti na snagu paket mjera za zapošljavanje „Aktion 55 plus” za starije dugotrajno nezaposlene radnike. Proračun za paket povećat će se s 50 milijuna EUR u 2025. na 100 milijuna EUR do 2027.

U nekim su državama članicama poduzete mjere za poticanje rada, podupiranje samozapošljavanja, poduzetništva i osnivanja socijalnih poduzeća. **Italija** je uvela djelomično oslobođenje od doprinosa za socijalno osiguranje za razdoblje 2025. – 2027. za zaposlene i samozaposlene majke s najmanje dvoje djece, isključujući radnice u kućanstvu. Pogodnost vrijedi do dobi od 10 godina najmlađeg djeteta i, od 2027., do dobi od 18 godina najmlađeg djeteta za majke s troje ili više djece. Rezervirana je za korisnike s oporezivim dohotkom do 40 000 EUR godišnje, a godišnje ograničenje rashoda za tu mjeru iznosi 300 milijuna EUR. U okviru svojeg plana za oporavak i otpornost i uz potporu fonda ESF+ **Poljska** trenutačno radi na izmjeni Zakona o socijalnoj ekonomiji radi promicanja socijalne ekonomije i socijalnog poduzetništva. To bi se postiglo jačanjem pravnih i financijskih instrumenata za razvoj socijalnih poduzeća i poboljšanje koordinacije mjera vlade i lokalnih uprava. U okviru mjere koja traje od 2025. do 2028. i financira se iz fonda ESF+ podupire se poduzetništvo u sjevernoj **Bugarskoj** pružanjem pomoći od razvoja poslovne ideje do njezine provedbe. Poticanjem samozapošljavanja i poduzetničkih vještina nastoje se stvoriti nova radna mjesta i na taj način pridonijeti sprečavanju siromaštva i socijalne isključenosti.

Mnoge države članice sve više daju prednost mjerama za jačanje sustava aktivnih politika tržišta rada. U svibnju 2025. vlada Valonije u **Belgiji** odobrila je u prvom čitanju dva prijedloga zakona za reformu uloge javnih službi za zapošljavanje „Forem”. Za „Forem”

će biti potreban životopis na internetu, a profili tražitelja zaposlenja bit će vidljivi poslodavcima nakon definiranja radnog mjesta, čime će se kvalitetnije usklađivati ponuda i potražnja radnih mjesta. Tražitelji zaposlenja, uz neke iznimke (npr. tražitelji zaposlenja koji se osposobljavaju), imat će individualno savjetovanje svaka četiri mjeseca, primati ciljane ponude i svaki će mjesec biti u kontaktu s javnim službama za zapošljavanje. **Grčka** je u travnju 2025. uvela promjene u svoju digitalnu platformu za upravljanje podacima o zapošljavanju. Stari sustav zamijenjen je novim sustavom ERGANI 2 koji, među ostalim, uvodi potpuno digitalizirane izjave o zaposlenju, pojednostavnjuje postupke za poslodavce i tako smanjenje administrativno opterećenje, poboljšava alate za praćenje tržišta rada te nudi pouzdaniji i transparentniji registar zapošljavanja i osiguranja. **Španjolska** je u prosincu 2024. proširila prihvatljive subvencije u okviru zajedničkih programa aktivacije zapošljavanja dodavanjem naknada za boravak i povezanih doprinosa poslodavaca za socijalno osiguranje u određenim regijama. Ta reforma podupire i aktivacijske politike uključivanjem nekih programa za zapošljavanje mladih u zajednički okvir.

Mnoge države članice provode velike reforme svojih javnih službi za zapošljavanje, uključujući institucionalne promjene, povećanje učinkovitosti i digitalizaciju usluga. **Rumunjska** modernizira javne službe za zapošljavanje zahvaljujući programu potpore iz fonda ESF+ u iznosu od 183 milijuna EUR. Cilj je programa povećati broj zaposlenika javnih službi za zapošljavanje za 600, osposobiti 1840 zaposlenika javnih službi za zapošljavanje i pružiti modernizirane usluge za 275 000 osoba i 21 750 poslodavaca. Organizirat će se i komunikacijska kampanja za poboljšanje vidljivosti javnih službi za zapošljavanje, a očekuje se i modernizacija njihovih prostora. Projekt će trajati 60 mjeseci, od siječnja 2025. do prosinca 2029. U **Finskoj** je odgovornost za organizaciju javnih službi za zapošljavanje u siječnju 2025. prenesena na općine kako bi se povećao jednak pristup uslugama i pomoglo brzom zapošljavanju tražitelja zaposlenja poboljšanjem usluga zapošljavanja i poslovnih usluga. Za potrebe tog prijenosa uspostavljen je model financiranja za općine kako bi razvile svoje aktivnosti promicanja zapošljavanja. Procjenjuje se da će korist od izravnog učinka reforme na zapošljavanje imati između 7000 i 10 000 osoba. **Cipar** je u prosincu 2024., uz potporu Mehanizma za oporavak i otpornost i fonda ESF+, proveo opsežnu reformu svojih javnih službi za zapošljavanje. Ta će reforma uključivati uvođenje platformi za digitalizaciju sustava zapošljavanja Ministarstva rada, razvoj sustava upravljanja uspješnošću i uspostavu sustava ranog upozoravanja i praćenja za mlade koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih (NEET). **Francuska** je u siječnju 2025. donijela odluku za prilagodbu zakona o punoj zaposlenosti svojim najudaljenijim regijama. Izmjenama se zakon prilagođava institucijskim posebnostima najudaljenijih regija, a odnose se na upravljanje, pitanja skrbi o djeci i produljenje roka za sklapanje ugovora između nezaposlenih osoba i ustanova za zapošljavanje.

Nekoliko država članica provelo je reforme kako bi uskladile svoje sustave naknada za nezaposlene s aktualnim uvjetima na tržištu rada. **Finska** je u siječnju 2025. ukinula dodatke na subvenciju za tržište rada i osnovnu naknadu za nezaposlene koji se isplaćuju tijekom sudjelovanja u mjerama za promicanje zapošljavanja. **Češka** je u lipnju 2025. uvela izmjene svojeg sustava naknada za nezaposlene kako bi poboljšala financijsku potporu i socijalnu zaštitu za tražitelje zaposlenja. Potpora tijekom početne faze nezaposlenosti povećat će se na čak 80 % prethodnog dohotka od rada. Također u lipnju 2025. **Estonija** je reformirala svoj sustav zaštite nezaposlenih osoba tako što je pojednostavnila postupke i uvela univerzalni model osnovnih naknada koji će stupiti na snagu u siječnju 2026. U okviru te se reforme prethodni dvostupanjski sustav zamjenjuje jedinstvenim sustavom osiguranja u slučaju nezaposlenosti. **Belgija** je u srpnju 2025. donijela opsežnu reformu svojeg sustava naknada za nezaposlene koja će stupiti na snagu u siječnju 2026. Ukupno trajanje naknade

ograničit će se na dvije godine nakon izmjena kriterija prihvatljivosti, uz neke iznimke. **Litva** je u listopadu 2025. izmijenila svoj Zakon o socijalnom osiguranju za slučaj nezaposlenosti kako bi povećala minimalnu naknadu za nezaposlene s 241,5 EUR na 350 EUR u 2025., produljila maksimalno trajanje isplata naknada za osobe blizu umirovljenja za četiri mjeseca i poboljšala namjenu svih naknada, osobito za kućanstva s niskim dohotkom. **Švedska** je u listopadu 2025. provela reformu svojeg sustava osiguranja u slučaju nezaposlenosti kako bi se naknade bolje uskladile sa stvarnim gubitkom dohotka podnositelja zahtjeva.

Nekoliko država članica provelo je mjere za privlačenje stranih talenata i ublažavanje manjka ponude na tržištu rada. **Grčka** je u svibnju 2025. uz potporu iz fonda ESF+ pokrenula program HELIOS+, čiji je cilj poduprijeti integraciju državljanima trećih zemalja cjelovitim pristupom kojim se integrira njihov pristup obrazovanju, tržištu rada i strukovnom osposobljavanju. Izmjenama Zakona o strancima u ožujku 2025. **Hrvatska** je liberalizirala pristup kvalificiranim radnicima (posebno u sektoru IT-a), pojačala nadzor poslodavaca i poboljšala zaštitu prava stranih radnika. Osim toga, provela je nove mjere za potporu povratku i reintegraciji hrvatskih emigranata. **Malta** je 2025. reformirala svoju politiku u području migracije radnika, a kao prioritete je postavila zadržavanje radnika, prava i potrebe tržišta rada. Mjere uključuju nove kriterije prihvatljivosti za poslodavce, ograničenja zapošljavanja u poduzećima s visokim stopama raskida ugovora (uz izuzeća za mikropoduzeća) i poboljšane načine na koje državljanima trećih zemalja mogu promijeniti poslodavce. Kako bi se ublažio problem manjka radne snage i privukli visokokvalificirani strani radnici, **Češka** je donijela vladinu uredbu kojom se državljanima deset zemalja izvan EU-a odobrava slobodan pristup tržištu rada. **Njemačka** je u listopadu 2024. donijela strategiju za kvalificiranu radnu snagu iz Indije, čiji je cilj privući kvalificirane radnike iz Indije poboljšanjem okvirnih uvjeta za zapošljavanje, izdavanjem viza, organiziranjem tečajeva jezika, priznavanjem inozemnih stručnih kvalifikacija i integracijom.

Neke države članice poduzele su mjere za jačanje socijalnog dijaloga i uloge socijalnih partnera. **Rumunjska** je u svibnju 2025. predstavila nacrt akcijskog plana za promicanje kolektivnog pregovaranja u razdoblju 2025. – 2028. Njime se želi potaknuti članstvo u sindikatima i organizacijama poslodavaca, poduprijeti informirano sudjelovanje u pregovorima i olakšati sklapanje sporazuma na sektorskoj i nacionalnoj razini. Cilj mu je i jačanje socijalnog dijaloga, uvođenje odvraćajućih sankcija za neusklađenost i jačanje institucijskih kapaciteta putem tehničke pomoći, inspekcija i učinkovitije provedbe. U listopadu 2024. **Mađarska** je donijela uredbu o uspostavi pravnog okvira za Stalni savjetodavni forum za privatni sektor (VKF) kako bi osigurala uspostavu i kontinuirano funkcioniranje mehanizama za određivanje minimalne plaće. **Poljska** je u svibnju 2025. izmijenila uredbu o reprezentativnosti organizacija poslodavaca. Novim zakonom zabranjuje se dvostruko članstvo u takvim organizacijama kako bi se omogućio točan izračun njihove reprezentativnosti, a time i primjena istog standarda kao i za sindikate.

2.4. Smjernica br. 8: Promicanje jednakih mogućnosti za sve, poticanje socijalne uključenosti te suzbijanje siromaštva

U ovom se odjeljku preispituje provedba smjernice za zapošljavanje br. 8. U okviru nje se državama članicama preporučuje da promiču jednake mogućnosti za sve, potiču socijalnu uključenost i bore se protiv siromaštva, u skladu s načelima stupa br. 2 (rodna ravnopravnost), 3 (jednake mogućnosti), 11 (skrb za djecu i potpora djeci), 12 (socijalna zaštita), 14 (minimalni dohodak), 15 (dohodak u starosti i mirovine), 16 (zdravstvo), 17 (uključenost osoba s invaliditetom), 18 (dugotrajna skrb), 19 (stanovanje i pomoć

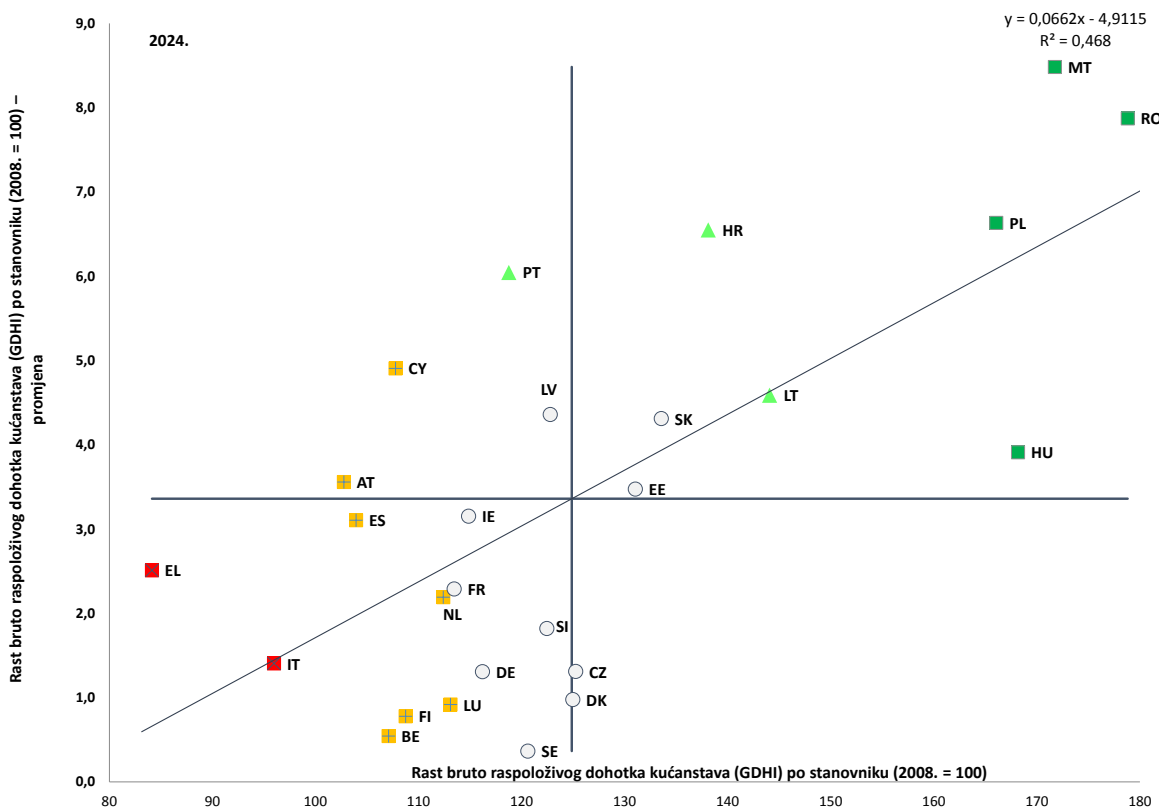
beskućnicima) i 20 (dostupnost osnovnih usluga). Odjeljak 2.4.1. sadržava analizu ključnih pokazatelja. Prvo, raspravlja se o rizicima od siromaštva ili socijalne isključenosti, kao i o dohodovnoj nejednakosti. Nakon toga slijedi općenita analiza minimalnog dohotka i sustava socijalne zaštite te njihova učinka na smanjenje siromaštva. Socijalno stanovanje i priuštivost stanovanja također se analiziraju u okviru smjernice br. 8. U odjeljku 2.4.2. iznose se mjere politike koje su poduzele države članice.

2.4.1. Ključni pokazatelji

Indeks rasta realnog bruto raspoloživog dohotka kućanstava (GDHI) po stanovniku znatno se povećao na razini 27 država članica EU-a 2024. U 2024. iznosio je 141,3 (razina 2008. = 100), što je za 2,5 bodova više nego 2023. Najveće povećanje zabilježeno je u Malti, Rumunjskoj i Poljskoj, dok su manja, ali i dalje znatna povećanja zabilježena u Hrvatskoj, Portugalu i Cipru (vidjeti sliku 2.4.1.). Malta, Rumunjska, Poljska i Mađarska ostvarile su „najbolje rezultate” 2024. zbog visokih razina (više od 160 % u odnosu na 2008.) i velikih povećanja u prve tri. Niz država članica zabilježio je manja povećanja, od kojih su neke ostale na prosječnim razinama, kao što su Švedska, Danska, Češka i Slovenija. S obzirom na njihove rezultate 2024. utvrđeno je da su Grčka i Italija u „kritičnom stanju” zbog trajno niskih razina nakon skromnih poboljšanja. U Belgiji, Finskoj i Luksemburgu (gdje su razine bile blizu prosjeka EU-a i to nakon relativno malih poboljšanja) te u Cipru, Austriji, Španjolskoj i Nizozemskoj (gdje su razine bile ispod prosjeka EU-a unatoč približno prosječnim poboljšanjima) je 2024. bilo „potrebno praćenje”.

Slika 2.4.1.: Rast bruto raspoloživog dohotka kućanstava (GDHI) po stanovniku povećao se za EU-u i znatno se razlikovao među državama članicama 2024.

Indeks rasta realnog bruto raspoloživog dohotka kućanstava (GDHI) po stanovniku, razine iz 2024. i promjene u odnosu na prethodnu godinu (2008. = 100, glavni pokazatelj u pregledu socijalnih pokazatelja)

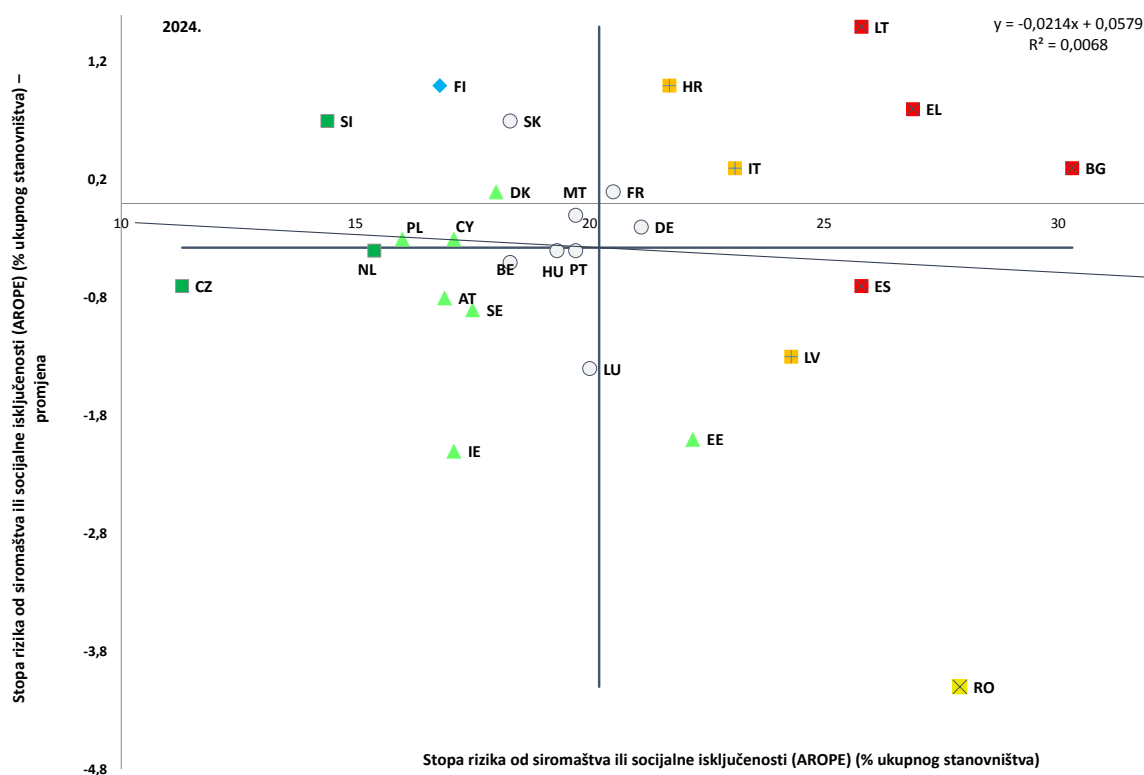
Napomena: sjecište osi predstavlja neponderirani prosjek EU-a. Legenda je navedena u Prilogu. Podaci za BG nisu dostupni.

Izvor: Eurostat [[tepsr_wc310](#)], europski sektorski računi.

U EU-u su 2024. zabilježena vrlo skromna poboljšanja u smanjenju stope osoba izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti, bez jasnih znakova uzlazne konvergencije. Stopa AROPE smanjila se s 21,3 % u 2023. na 21 %, uz razliku od gotovo 2 postotna boda između muškaraca i žena (20 % u odnosu na 21,9 %). Stanje 2024. je bilo „kritično” u Bugarskoj, Grčkoj i Litvi i Španjolskoj, za koje se relativno visoke razine (redom 30,3 %, 26,9 %, 25,8 % i 25,8 %) nisu znatno poboljšale (Španjolska), lagano su se povećale (Bugarska i Grčka) ili čak značajno (za 1,5 postotnih bodova u Litvi), vidjeti sliku 2.4.2. Za Hrvatsku, Italiju i Latviju je „potrebno praćenje” zbog relativno visoke razine (24,3 % za Latviju) ili povećanja (+1 postotna boda za Hrvatsku i +0,3 postotna boda za Italiju). Istodobno je Rumunjska zabilježila „slabe rezultate koji se poboljšavaju” i jednu od najviših razina u EU-u (27,9 %) nakon najvećeg pada (–4,1 postotni bod), što je odraz stalnih mjera za smanjenje siromaštva. S druge strane, Češka, Slovenija i Nizozemska ostvarile su „najbolje rezultate” (sa stopama AROPE od 11,3 %, 14,4 % odnosno 15,4 %). Irska i Estonija zabilježile su velika smanjenja (–2,1 postotni bod odnosno –2 postotna boda) unatoč već dobrim ili prosječnim razinama. Nema jasnih znakova uzlazne konvergencije među državama članicama.

Slika 2.4.2. Stopa rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti samo se neznatno smanjila 2024. u EU-u

Udio stanovništva izložen riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti, razine iz 2024. i promjene u odnosu na prethodnu godinu (u %, glavni pokazatelj u pregledu socijalnih pokazatelja)

Napomena: sjecište osi predstavlja neponderirani prosjek EU-a. Legenda je navedena u Prilogu. prekid u nizu za HR i privremeni podaci za LT.

Izvor: Eurostat, [[ilc_peps01n](#)], statistički podaci EU-a o dohotku i životnim uvjetima.

Regionalne i urbane/ruralne razlike u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti među državama članicama velike su, u skladu s onim što je uočeno u državama članicama. Razlike među regijama EU-a (NUTS 2) bile su velike 2024., među ostalim unutar

država članica, posebno u Italiji, Poljskoj, Mađarskoj i Slovačkoj (vidjeti sliku 8. u Prilogu 5.). Stope AROPE-a kretale su se od 59,5 % u regiji Guayane, 48,8 % u regiji Kalabrija i 44,5 % u regiji Ciudad de Melilla do 8,8 % u regiji Jihozápad, 8,6 % u regiji Bratislavský kraj i 6,6 % u regiji Provincia Autonoma di Bolzano/Bozen. U najudaljenijim regijama stope AROPE bile su iznad prosjeka EU-a, u rasponu od 59,5 % u regiji Guayane do 22,9 % u regiji Madeira. U manjim gradovima i predgrađima zabilježene su nešto niže stope AROPE u EU-u nego u gradovima i ruralnim područjima (20,3 %, 21,3 % odnosno 21,3 %). Međutim, postoje znatne razlike među državama članicama. Stope AROPE kretale su se od 27,8 % u Belgiji do 12,2 % u Poljskoj kad je riječ o gradovima, od 32 % u Bugarskoj do 11,7 % u Češkoj za manje gradove i predgrađa i od 41,7 % u Rumunjskoj do 8,6 % u Malti za ruralna područja. Iako se relativno visoke stope AROPE u gradovima podudaraju s relativno niskim stopama u ruralnim područjima zapadnog dijela Unije, u nizu sredozemnih i baltičkih zemalja te u istočnom dijelu Unije postoji suprotno kretanje.

Uzroci rizika od siromaštva višestruki su. Ukorijenjeni su u nejednakostima prilika zbog, primjerice, teritorijalnih i regionalnih razlika²⁴⁴ ili diskriminacije²⁴⁵. Odnose se na razlike u djelotvornosti i učinkovitosti aktivnih politika tržišta rada te politika socijalne zaštite i uključivanja. Međugeneracijski prijenos nepovoljnog položaja²⁴⁶ opterećuje djecu. Aktivne politike uključivanja, osmišljavanje i učinkovitost poreznih sustava i sustava naknada te pristup pratećim uslugama (uključujući obrazovanje, zdravstvo, socijalne i osnovne usluge) imaju središnju ulogu u borbi protiv i sprječavanju rizika od siromaštva. Kako bi pomogao državama članicama da to učine, EU je donio velik broj inicijativa koje bi, ako se pravilno provedu, mogle doprinijeti smanjenju siromaštva²⁴⁷. Na temelju toga, predstojećom strategijom EU-a za borbu protiv siromaštva nastojat će se pomoći ljudima da dobiju pristup osnovnoj zaštiti i uslugama koje su im potrebne, uz istodobno rješavanje temeljnih uzroka siromaštva. Glavni je cilj pomoći u iskorjenjivanju siromaštva u EU-u do 2050.

Okvir s ciljevima 3: Napredak u ostvarivanju cilja smanjenja siromaštva do 2030.

Broj stanovnika izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti dodatno se smanjio 2024., ali napredak je i dalje nedovoljan za postizanje glavnog cilja EU-a do 2030. Broj osoba izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti (ARPE) smanjio se za 1,1 milijuna u 2024. na 93,3 milijuna. Uz prilagodbu zbog prekida niza u Njemačkoj i Francuskoj smanjenje iznosi 2,9 milijuna u odnosu na referentnu godinu 2019., što znači da razlika iznosi 12,1 milijun u odnosu na ciljnu vrijednost od 15 milijuna. To znači da bi za dostizanje ciljne vrijednosti do 2030. bilo potrebno prosječno godišnje smanjenje veće od 2 milijuna (vidjeti sliku u nastavku). Stoga će za postizanje tog cilja biti potrebno znatno ubrzati mjere u drugoj polovini desetljeća. Siromaštvo djece također se smanjilo 2024. u EU-

²⁴⁴ Vidjeti: Europska komisija, Durán Laguna i dr., [Deveto izvješće o gospodarskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji](#), Ured za publikacije Europske unije, 2024.

²⁴⁵ Najnoviji podaci iz 2024. pokazuju, na primjer, da je 70 % Roma bilo izloženo riziku od siromaštva, uz napredak ostvaren od 2016. do 2024. Vidjeti: Agencija EU-a za temeljna prava, [Rights of Roma and Travellers in 13 European countries, 2024.](#)

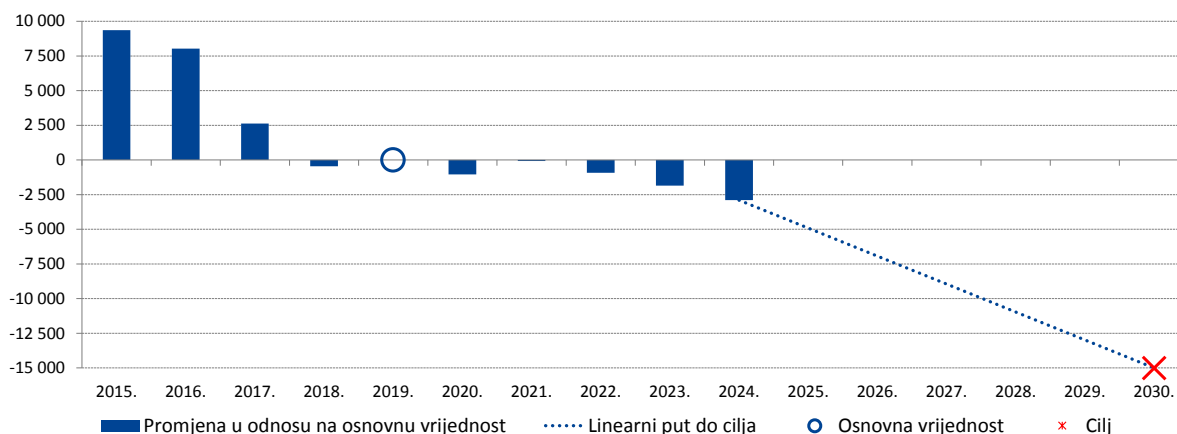
²⁴⁶ Vidjeti: UNICEF Innocenti – Ured za istraživanja i predviđanja, [Innocenti Report Card 18: Child poverty in the midst of wealth](#), UNICEF Innocenti, Firenca, prosinac 2023.

²⁴⁷ One uključuju [Europsko jamstvo za djecu](#), Preporuku Vijeća (EU) 2021/1004 od 14. lipnja 2021., [Direktivu o primjerenim minimalnim plaćama](#), Direktivu (EU) 2022/2041, [Preporuku Vijeća o pristupu socijalnoj zaštiti](#), Preporuku Vijeća (2019/C 387/01) od 8. studenog 2019., [Preporuku Vijeća o primjerenom minimalnom dohotku kojim se osigurava aktivno uključivanje](#) Preporuku Vijeća (EU) 2023/C 41/01 od 30. siječnja 2023., Europsku platformu za borbu protiv beskućništva, [Lisabonsku deklaraciju o Europskoj platformi za borbu protiv beskućništva](#) od 21. lipnja 2021. i [Komunikaciju Komisije o boljoj procjeni distribucijskog učinka politika država članica](#) (COM(2022) 494 final).

u, pri čemu se oko 0,4 milijuna manje djece (u dobi od 0 do 17 godina) izloženo rizicima od siromaštva ili socijalne isključenosti. Međutim, taj je broj i dalje 0,25 milijuna iznad referentne vrijednosti iz 2019. i 5,25 milijuna iznad ukupnih nacionalnih ciljeva smanjenja siromaštva djece.

Broj osoba izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti smanjio se proteklih godina, ali je ostvareni napredak nedovoljan kako bi se postigao cilj EU-a za 2030.

Promjena razine AROPE u EU-27 u odnosu na baznu godinu 2019. i povezani glavni cilj EU-a za 2030. (ukupno stanovništvo, u tisućama osoba)

Napomena: nizovi prilagođeni zbog prekida na osnovu glavnih prekida u Njemačkoj 2020. (prekid prilagođen unatrag u odnosu na 2019.) i Francuskoj 2022. (ukupni podaci za EU upotrebljavaju se za „metropolitansku Francusku”, a ne za „Francusku” kako bi bili u skladu s podacima za 2019. za Francusku).

Izvor: Eurostat [[ilc_pecs01](#)] i izračuni GU-a EMPL.

Napredak u ostvarivanju nacionalnih ciljeva smanjenja siromaštva i dalje je neujednačen među državama članicama. U 2024. samo je 14 država članica zabilježilo smanjenje broja osoba izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti, a od 2019. samo je 16 država članica napredovalo u ostvarivanju svojih ciljeva za 2030. (vidjeti sliku u nastavku)²⁴⁸. Sedam od njih (Rumunjska, Češka, Latvija, Nizozemska, Poljska, Belgija i Bugarska) uglavnom napreduje prema planu, a Rumunjska je 2024. postigla znatno smanjenje (za 739 tisuća). Švedska i Irska postale su prve dvije zemlje koje su 2024. ostvarile svoje ciljeve, dok su najveće relativne razlike²⁴⁹ i dalje prisutne u Luksemburgu, Slovačkoj, Sloveniji, Danskoj, Finskoj i Francuskoj. Od 21 zemlje koje su postavile komplementarne ciljeve za smanjenje siromaštva djece²⁵⁰, 13 ih je 2024. zabilježilo poboljšanja, a 11 ih je ostvarilo napredak od 2019., dok su Irska, Cipar i Švedska već ostvarili svoje ciljeve. S druge strane, Češka, Njemačka, Španjolska, Francuska, Luksemburg, Malta, Austrija, Slovenija, Slovačka i Finska tek trebaju ostvariti napredak u odnosu na 2019.

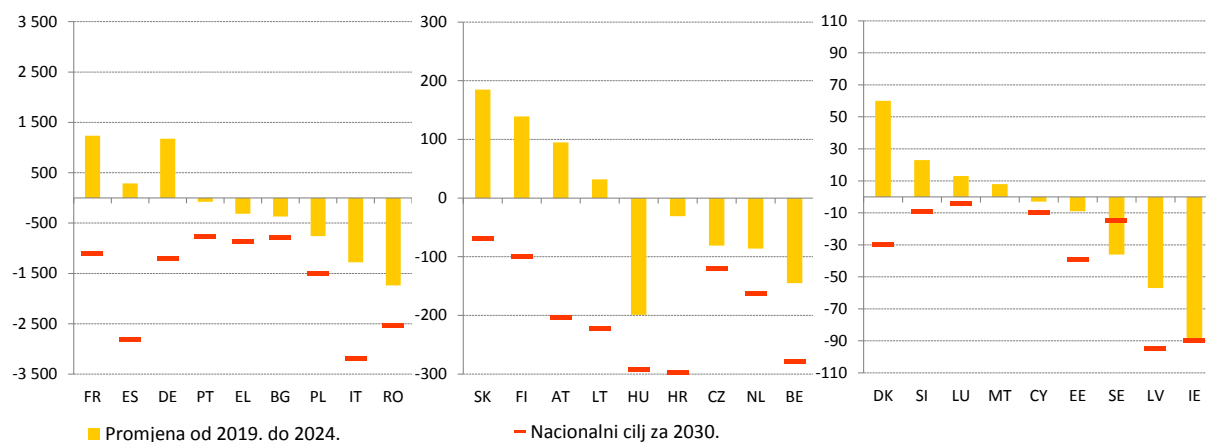
²⁴⁸ Za praćenje ciljeva smanjenja siromaštva na razini EU-a i na nacionalnoj razini te objašnjenje prekida u nizovima i povezanih prilagodbi podataka, vidjeti i [Godišnje izvješće Odbora za socijalnu zaštitu za 2025.](#)

²⁴⁹ Kad je riječ o usporedivosti među zemljama, razlike se ne mjere u apsolutnom smislu, nego kao postotak ciljanog smanjenja u razdoblju od 2019. do 2030. Na primjer: $(10 \text{ [cilj]} - 4 \text{ [dosad ostvareni napredak]}) / 10 \text{ [cilj]} = 60 \% \text{ [razlika]}$.

²⁵⁰ Cilj smanjenja siromaštva djece postavili su Belgija, Bugarska, Češka, Njemačka, Estonija, Irska, Grčka, Španjolska, Francuska, Hrvatska, Cipar, Luksemburg, Malta, Austrija, Poljska, Portugal, Rumunjska, Slovenija, Slovačka, Finska i Švedska. Vidjeti [Godišnje izvješće Odbora za socijalnu zaštitu za 2025.](#) za praćenje tih ciljeva.

Tek je otprilike polovina država članica ostvarila napredak od 2019., a samo je trećina na dobrom putu ili je premašila svoje ciljeve

Promjene stope AROPE u razdoblju od 2019. do 2024. i nacionalni ciljevi za 2030. (ukupno stanovništvo, u tisućama ljudi)

Napomena: prekid u nizu 2020. za FR, IE, DK, LU, 2021. za LU, 2022. za FR, FI i LU te 2023. i 2024. za HR. Privremeni podaci za LT u 2024. Danska i Njemačka iskazuju svoje nacionalne ciljeve smanjenja siromaštva kao smanjenje broja osoba koje žive u kućanstvima u kojima (gotovo) nema zaposlenih (tj. kućanstvima s vrlo niskim intenzitetom rada), što se očekuje da će dovesti do smanjenja broja osoba izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti u ovom desetljeću. Njemačka iskazuje svoj nacionalni cilj u odnosu na 2020. kao referentnu godinu. Francuska je postavila svoj nacionalni cilj u odnosu na metropolitansku Francusku, a praćenje je usklađeno s tim zemljopisnim područjem. Mađarska iskazuje svoj nacionalni cilj smanjenja siromaštva kao smanjenje stope materijalne i socijalne oskudice za obitelji s djecom, što se može pretvoriti u smanjenje stope AROPE ako se ne promjene trenutačne okolnosti. Malta iskazuje svoj nacionalni cilj smanjenja siromaštva kao smanjenje stope AROPE, u smislu postotnih bodova (tj. -3,1 postotni bod).

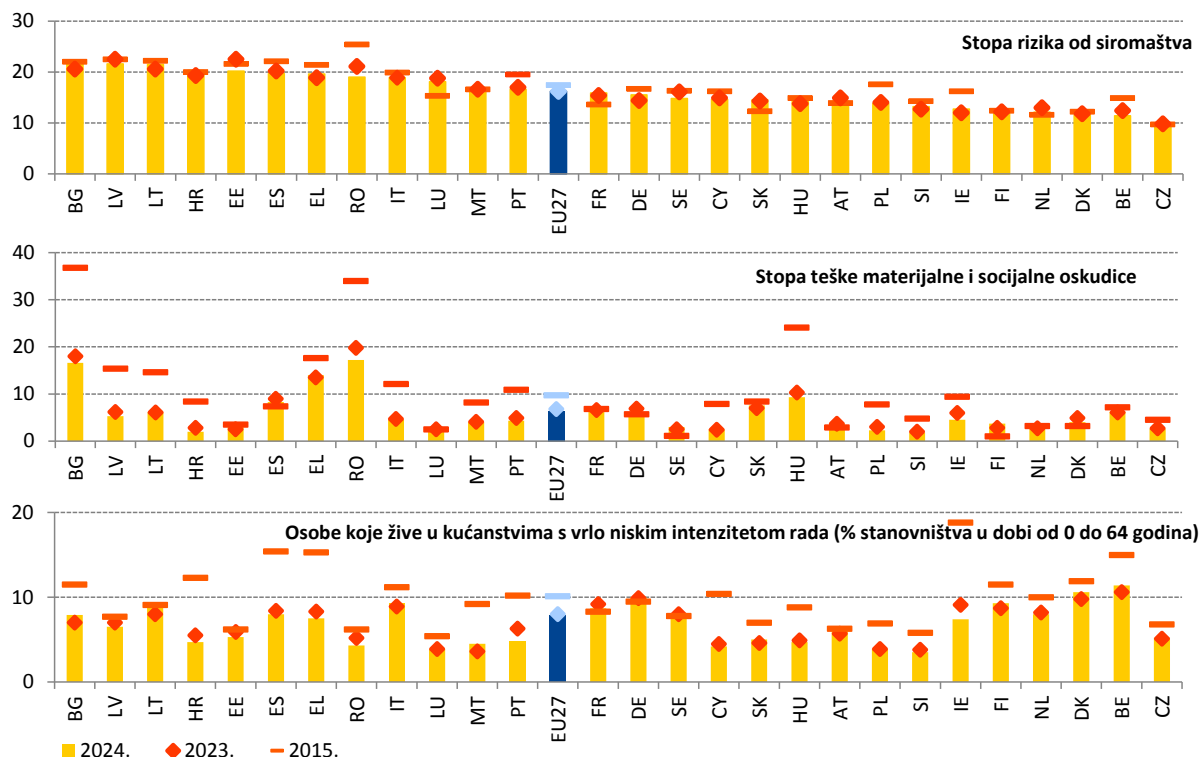
Izvor: Eurostat [[jlc_pecs01](#)] i tablica s nacionalnim ciljevima za 2030. iz Priloga 1.

Teška materijalna i socijalna oskudica neznatno se smanjila, dok su financijsko siromaštvo i udio osoba koje žive u kućanstvima u kojima (gotovo) nema zaposlenih u EU-u 2024. ostali stabilni. Vrlo skromno poboljšanje stope AROPE odražava se u njezinim sastavnicama. Češka i Nizozemska imale su neke od najnižih stopa AROP (odnose se na razine dohotka iz 2023. od 9,5 % odnosno 12,1 %) nakon što su zabilježile smanjenja, vidjeti gornji grafikon na slici 2.4.3. S druge strane, Bugarska, Latvija i Litva imale su neke od najviših stopa (21,7 %, 21,6 % odnosno 21,5 %), koje su se u nekim slučajevima povećale. Rumunjska je zabilježila smanjenje od 2,1 postotnog boda, što je uvelike pridonijelo smanjenju njezine stope AROPE. Brze procjene Eurostata koje se odnose na dohotke za 2024. upućuju na to da se očekuje da će stope AROP biti stabilne i 2024. u EU-u u prosjeku i u većini država članica, uz povećanje u Finskoj, Portugalu, Grčkoj i Sloveniji te smanjenje u Estoniji²⁵¹. Udio osoba u teškoj materijalnoj i socijalnoj oskudici neznatno se smanjio u cijelom EU-u, vidjeti srednji grafikon na slici 2.4.3. Udio osoba koje žive u kućanstvima u kojima (gotovo) nema zaposlenih ostao je stabilan 2024. (na temelju aktivnosti iz 2023.), vidjeti donji grafikon na slici 2.4.3.

²⁵¹ Samo znatne promjene. Vidjeti: Eurostat, [Brze procjene dohodovnih nejednakosti i pokazatelja siromaštva za 2024., eksperimentalni rezultati](#). Verzija 1 – lipanj 2025.

Slika 2.4.3.: Teška materijalna i socijalna oskudica neznatno se smanjila, dok su stopa rizika od siromaštva i udio osoba koje žive u kućanstvima u kojima (gotovo) nema zaposlenih ostali stabilni

Sastavnice glavnog pokazatelja stope izloženosti riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti (u %, 2015., 2023. i 2024.)

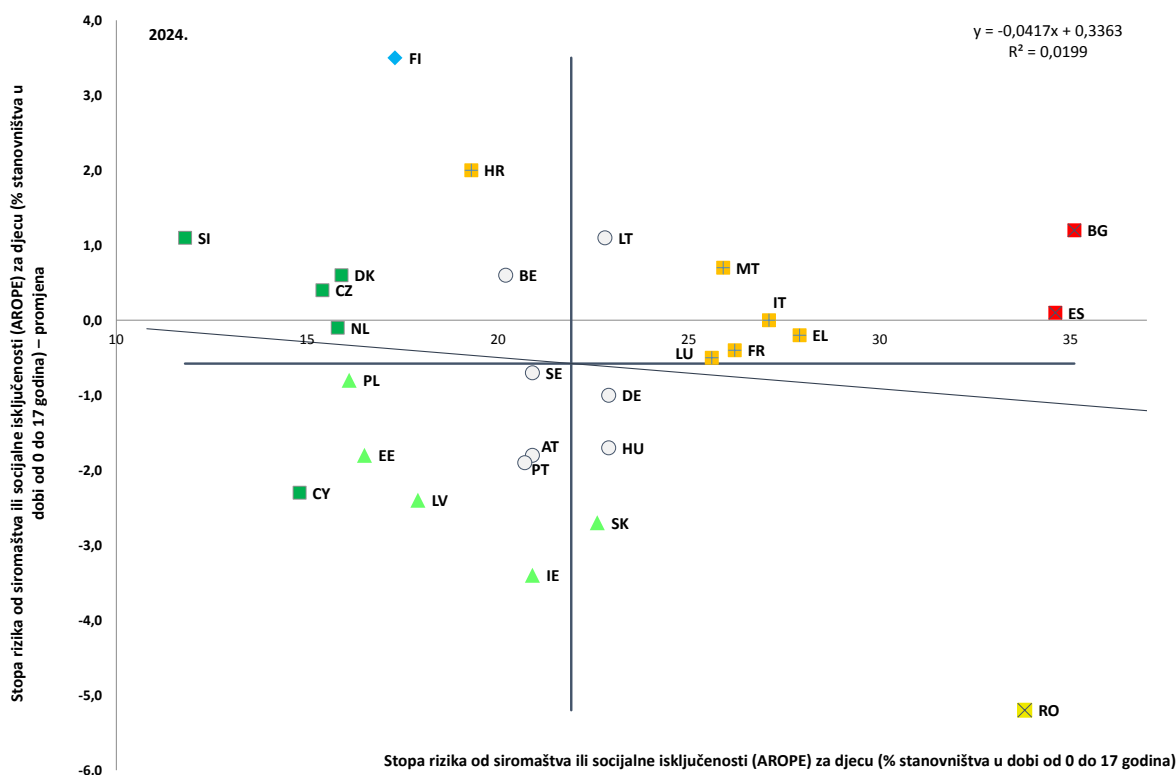
Napomena: pokazatelji su rangirani prema stopama AROPE u 2024. Prekid u nizu za HR za stopu rizika od siromaštva. Privremeni podaci za LT.

Izvor: Eurostat [[tessi010](#)], [[tepsr_lm420](#)], [[tepsr_lm430](#)], statistički podaci EU-a o dohotku i životnim uvjetima.

Siromaštvo djece neznatno se smanjilo, ali je i dalje na višoj razini nego za stanovništvo u cjelini, bez jasnih znakova uzlazne konvergencije. Broj djece izložene riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti smanjio se s 19,96 milijuna u 2023. na 19,52 milijuna u 2024., a njihov prosječni udio u EU-u s 24,9 % na 24,2 %. Iako je 2024. druga uzastopna godina tijekom koje je zabilježeno smanjenje apsolutnih brojki, stopa siromaštva djece i dalje je za 3,2 postotna boda viša nego za ukupno stanovništvo. Slovenija, Cipar, Češka i Nizozemska među zemljama su s „najboljim rezultatima”, sa stopama AROPE za djecu ispod 16 % i relativno manjim promjenama u odnosu na 2023., osim Cipra (–2,3 postotna boda) i Slovenije (+1,1 postotni bod). S druge strane, Bugarska i Španjolska nalaze se u „kritičnom stanju” sa stopama koje dosežu 35,1 % odnosno 34,6 %. Za razliku od uglavnom nepromijenjenih stopa u Španjolskoj, i brojka za Bugarsku povećala se za 1,2 postotna boda. U cijelom EU-u najveća povećanja zabilježena su u Hrvatskoj (+2 postotna boda) i Finskoj (+3,5 postotnih bodova), dok su najveća smanjenja zabilježena u Irskoj (3,4 postotna boda), Rumunjskoj (5,2 postotna boda) i Slovačkoj (2,7 postotnih bodova). Nema vidljivih znakova uzlazne konvergencije među državama članicama. Izbavljanje djece iz siromaštva i socijalne isključenosti ključno je kako bi im se pomoglo da ostvare svoj puni potencijal i prekinu ciklus međugeneracijskog siromaštva. Ključnu ulogu u rješavanju tog pitanja ima provedba europskog jamstva za djecu u svim državama članicama.

Slika 2.4.4.: Stopa rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti za djecu neznatno se smanjila u EU-u

Udio djece izložene riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti, razine iz 2024. i promjena u odnosu na prethodnu godinu (u %), glavni pokazatelj u pregledu socijalnih pokazatelja

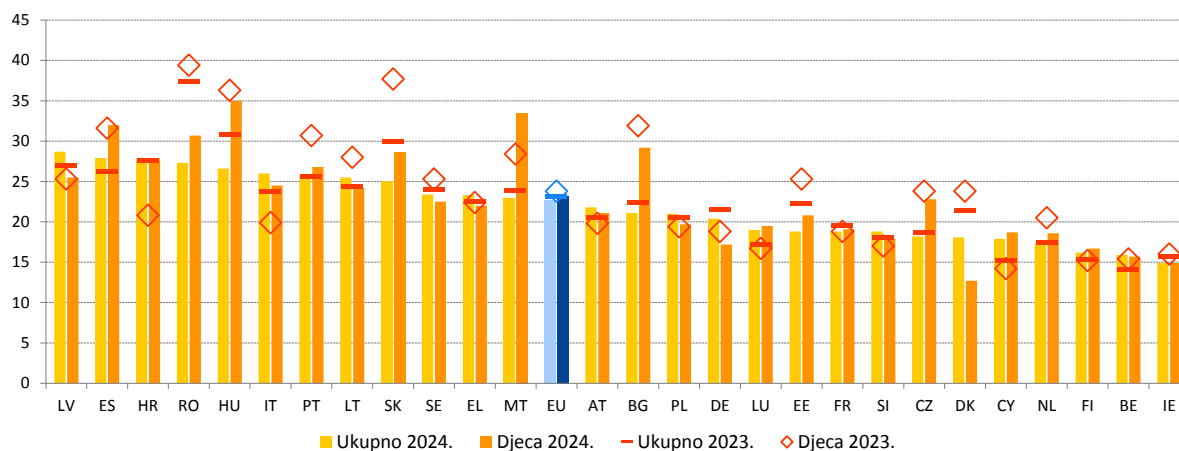
Napomene: sjecište osi predstavlja neponderirani prosjek EU-a. Legenda je navedena u Prilogu. prekid u nizu za HR i privremeni podaci za LT.

Izvor: Eurostat, [ilc_peps01n], statistički podaci EU-a o dohotku i životnim uvjetima.

Sastavnice stope rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti djece ostale su uglavnom stabilne u EU-u, uz jedinu iznimku teške materijalne i socijalne oskudice koja se smanjila. Stopa rizika od siromaštva (AROP) se u prosjeku u EU-u neznatno smanjila, s 19,5 % u 2023. na 19,3 % u 2024. Najveća povećanja za 2 postotna boda zabilježena su u Hrvatskoj, Litvi, Malti i Finskoj, a najveća smanjenja za 3 postotna boda u Portugalu, Rumunjskoj i Slovačkoj. Kao i 2023., stope AROP bile su najviše u Španjolskoj (29,2 %), Bugarskoj (28,2 %) i Rumunjskoj (26,2 %), a najniže u Danskoj (10,1 %), Sloveniji (10,7 %) i Finskoj (11,6 %). Eurostatovim brzim procjenama predviđa se da će se 2024. učestalost financijskog siromaštva djece u EU-u u prosjeku smanjiti za 0,4 postotna boda. Kad je riječ o teškoj materijalnoj i socijalnoj oskudici, stopa EU-a za djecu umjereno se smanjila od 2023. do 2024. s 8,4 % na 7,9 %. Na nacionalnoj razini kretala se od 1,2 % u Hrvatskoj do 21,2 % u Rumunjskoj. U Nizozemskoj i Finskoj porasla je za 2 postotna boda, a u Njemačkoj, Grčkoj, Latviji, Litvi i Mađarskoj smanjila se za isti iznos. Naposljetku, udio djece koja žive u kućanstvima u kojima (gotovo) nema zaposlenih ostao je stabilan na 7,4 % u 2024. (u odnosu na 7,5 % u 2023.) u EU-u i većini država članica, osim u Bugarskoj (+2,1 postotni bod), Finskoj (+2,3 postotna boda) i Portugalu (-2,6 postotnih bodova).

Slika 2.4.5.: Razina siromaštva neznatno se smanjila u EU-u, ali je često bila veća za djecu nego za ukupno stanovništvo

Relativni jaz rizika od siromaštva (u %), ukupno stanovništvo i djeca (od 0 do 17 godina)

Napomena: prekid u nizu za HR i privremeni podaci za LT u 2024.

Izvor: Eurostat, [ilc_li11], statistički podaci EU-a o dohotku i životnim uvjetima.

Razina siromaštva neznatno se smanjila za ukupno stanovništvo u EU-u, ali je ostala viša za osobe koje žive u kućanstvima u kojima (gotovo) nema zaposlenih i za djecu²⁵².

Kad je riječ o ukupnom stanovništvu, smanjila se za 0,4 postotna boda na 22,7 % u 2024. (u odnosu na dohotke iz 2023.) u usporedbi s prethodnom godinom, vidjeti sliku 2.4.5. Razina siromaštva bila je najveća u Latviji, Španjolskoj i Hrvatskoj, nakon povećanja za 1,8, odnosno 1,7 i 0,2 postotna boda. Povećanja su bila najveća u Cipru (+2,7 postotnih bodova), Latviji i Luksemburgu (+1,8 postotnih bodova za obje zemlje). Na razini EU-a razina siromaštva za osobe u dobi od 18 do 64 godine koje žive u kućanstvima u kojima (gotovo) nema zaposlenih bila je znatno veća nego za ukupno stanovništvo te je 2024. iznosila 35,5 %²⁵³. Kad je riječ o djeci, smanjila se na 23,2 % u 2024., 0,6 postotnih bodova manje nego 2023., ali je i dalje bila viša nego za ukupno stanovništvo. Najveća povećanja (za više od 5 postotnih bodova) zabilježena su u Italiji, Malti i Hrvatskoj (nakon prekida u nizu), dok su najveća smanjenja (za više od 9 postotnih bodova) zabilježena u Danskoj i Slovačkoj.

Osobe s invaliditetom i dalje su izložene većem riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti od ostatka stanovništva. Njihova je stopa AROPE 2024. iznosila 28,7 % u EU-u (nakon što tri godine nije bilo promjene), što je za 10,8 postotnih bodova više nego za ostatak stanovništva. Taj je udio za osobe s teškim invaliditetom još veći i u porastu te iznosi 36,2 %. U pet zemalja razlika u odnosu na osobe bez invaliditeta 2024. premašila je 20 postotnih bodova²⁵⁴. Radno sposobne osobe s invaliditetom izložene su većem riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti (34,5 %) od drugih dobnih skupina, a isto vrijedi i za žene u odnosu na muškarce (29,4 % u odnosu na 27,8 %). Potpora u pristupu uključivom obrazovanju, osposobljavanju i zapošljavanju za osobe s invaliditetom te pružanje usluga

²⁵² Taj pokazatelj, poznat i kao relativni medijan jaza rizika od siromaštva, izračunava se kao razlika između medijana ekvivalentnog raspoloživog dohotka osoba ispod praga rizika od siromaštva i praga rizika od siromaštva, izražena kao postotak praga rizika od siromaštva. Taj prag iznosi 60 % nacionalnog medijana ekvivalentnog raspoloživog dohotka svih osoba u zemlji i ne odnosi se na EU u cjelini.

²⁵³ Eurostat [ilc_li12]. Vidjeti sliku 2.4.11. za stopu siromaštva osoba koje žive u kućanstvima u kojima (gotovo) nema zaposlenih.

²⁵⁴ Velike razlike uočene su u Litvi, Hrvatskoj, Latviji, Estoniji i Mađarskoj koje su zajedno s Bugarskom i Rumunjskom zabilježile velike stope.

osobne pomoći i potpore preduvjeti su za smanjenje razlike u rizicima od siromaštva ili socijalne isključenosti za osobe s invaliditetom.

Unatoč dodatnom neznatnom smanjenju, rizik od siromaštva ili socijalne isključenosti za osobe rođene izvan EU-a i dalje je znatno veći nego za osobe rođene u EU-u. Stopa AROPE za osobe rođene izvan EU-a bila je viša od stope za osobe rođene u EU-u u svim državama članicama i u prosjeku više nego dvostruko veća te je iznosila 38,2 % u odnosu na 18 %. Razlika je bila najveća u Rumunjskoj, Austriji, Španjolskoj, Belgiji i Švedskoj (u svim zemljama više od 23 postotna boda)²⁵⁵. Te razlike u velikoj mjeri odražavaju nepovoljan položaj te skupine kad je riječ o zapošljavanju (vidjeti okvir 5 o europskom stupu socijalnih prava u odjeljku 2.2.1.).

Znatan broj Roma u EU-u i dalje je izložen većem riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti. Prema najnovijim podacima iz istraživanja, u prosjeku je 70 % Roma u zemljama obuhvaćenima istraživanjem bilo izloženo riziku od siromaštva u 2024.²⁵⁶, uz zabilježen napredak u razdoblju od 2016. do 2024. U prosjeku je 77 % romske djece (mlađe od 18 godina) živjelo u kućanstvima izloženima riziku od siromaštva. Osim toga, udio Roma (37 %) koji se suočavao s teškom materijalnom oskudicom bio je veći od onoga za opću populaciju, a to se osobito odnosi na mlađu i stariju dobnu skupinu. U Strateškom okviru EU-a za jednakost, uključivanje i sudjelovanje Roma za razdoblje 2020. – 2030. države članice pozivaju se da smanje razlike u siromaštvu između Roma i opće populacije, među ostalim za djecu, za najmanje polovinu te da omoguće da do 2030. većina Roma pronađe izlaz iz siromaštva²⁵⁷. U skladu s Preporukom Vijeća o jednakosti, uključivanju i sudjelovanju Roma države članice obvezale su se na borbu protiv iznimno visoke stope rizika od siromaštva te materijalne i socijalne oskudice među Romima²⁵⁸. U procjeni obnovljenih nacionalnih strateških okvira za Rome države članice pozivaju se da poduzmu mjere u utvrđenim područjima u kojima su potrebna poboljšanja te da obnove i izmijene svoje okvire, među ostalim kako bi postali ambiciozniji²⁵⁹. Vijeće je donijelo Zaključke o mjerama za osiguravanje jednakog pristupa Roma odgovarajućem i desegregiranom stanovanju te rješavanje pitanja segregiranih naselja,²⁶⁰ u kojima je pozvalo države članice da utvrde i iskoriste sva dostupna financijska sredstva u tu svrhu.

²⁵⁵ Eurostatov pokazatelj [[ilc_peps06n](#)] koji osobe rođene u zemljama izvan EU-a uspoređuje s osobama rođenima u zemlji koja prijavljuje podatke; osobe u dobi od 18 ili više godina. Podaci niske stope pouzdanosti za Rumunjsku.

²⁵⁶ Vidjeti: Agencija EU-a za temeljna prava, [Rights of Roma and Travellers in 13 European countries, 2024](#). Ta je vrijednost 2016. i 2021./2019. iznosila 80 %, pri čemu su bile uključene različite zemlje, vidjeti sliku 4 na str. 30. povezanog izvješća. Zemlje obuhvaćene istraživanjem 2024. bile su: BG, CZ, EL, ES, FR, HU, IE, IT, PT, RO.

²⁵⁷ Vidjeti: [Novi Strateški okvir EU-a za jednakost, uključivanje i sudjelovanje Roma \(cjeloviti paket\)](#).

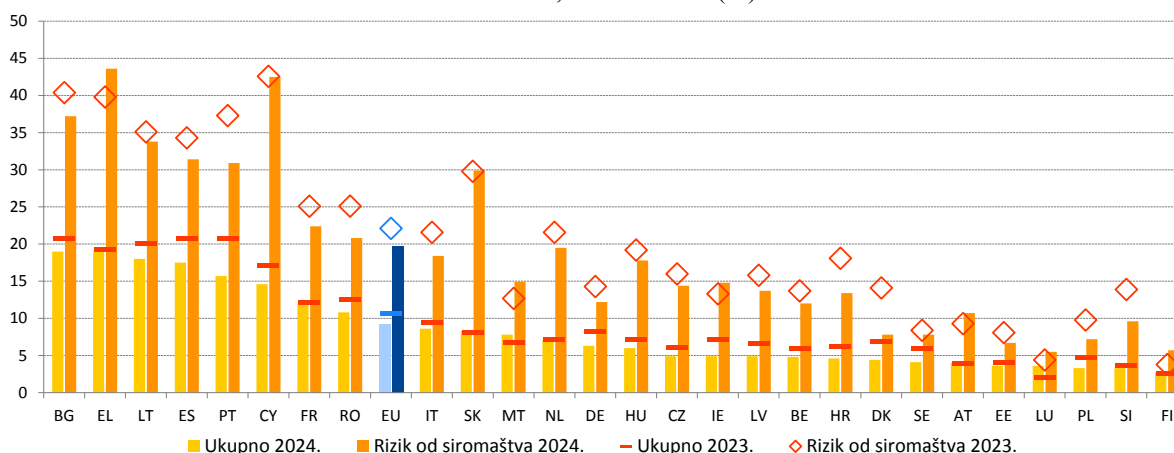
²⁵⁸ Vidjeti: [SL C 93, 19.3.2021., str. 1.](#)

²⁵⁹ Za procjenu vidjeti: [COM\(2023\) 7 final](#) u [cijelom paketu](#).

²⁶⁰ [Zaključci Vijeća o mjerama za osiguravanje jednakog pristupa Roma odgovarajućem i desegregiranom stanovanju te rješavanje pitanja segregiranih naselja.](#)

Slika 2.4.6. Nemogućnost dovoljnog zagrijavanja doma u EU-u smanjila se 2024. u usporedbi s prethodnom godinom, a razlike među državama članicama bile su znatne

Osobe koje ne mogu dovoljno zagrijati svoj dom, ukupno stanovništvo i stanovništvo izloženo riziku od siromaštva, 2023. i 2024. (%)

Napomene: privremeni podaci za LT za 2024. i prekid u nizu za LT za 2023.

Izvor: Eurostat, [ilc_mdcs01], statistički podaci EU-a o dohotku i životnim uvjetima.

Glavni pokazatelj energetske siromaštva, odnosno nemogućnost dovoljnog zagrijavanja doma, u EU-u se 2024. prvi put od 2021. smanjio, ali je i dalje znatno viši za osobe izložene riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti. Udio osoba koje ne mogu dovoljno zagrijati svoje domove smanjio se 2024. na 9,2 % u Uniji, u odnosu na 10,6 % prethodne godine. Smanjenje za 2024. prvo je nakon dvije uzastopne godine povećanja. Ono je posljedica smanjenja maloprodajnih cijena plina i električne energije, kao i kombinacije mjera energetske učinkovitosti provedenih u državama članicama EU-a i drugih mjera potpore. Ipak, razina iz 2024. i dalje je znatno iznad vrijednosti iz 2021., koja je iznosila 6,9 %. Osim toga, starije osobe, samohrani roditelji i žene izloženiji su energetske siromaštva. Razlike među državama članicama također su se donekle smanjile 2024., ali i dalje se kreću od 2,7 % u Finskoj do 19,0 % u Bugarskoj. Pokazatelj energetske siromaštva koji se ovdje analizira smanjio se 2024. u većini država članica, a u najvećoj mjeri u Portugalu (5,1 postotni bod), Španjolskoj (3,3 postotna boda), Danskoj i Cipru (po 2,5 postotnih bodova). S druge strane, mala povećanja zabilježena su u Luksemburgu (+1,5 postotnih bodova), Malti (+1,0 postotnih bodova), Slovačkoj (+0,2 postotna boda), Austriji i Finskoj (+0,1 postotni bod), dok je stanje u Nizozemskoj bilo stabilno. Za osobe izložene riziku od siromaštva energetske siromaštvo mnogo je veće, pri čemu 19,7 % njih ne može u prosjeku dovoljno zagrijati svoje domove u EU-u, u usporedbi sa 7,1 % ostatka stanovništva. Stopa energetske siromaštva za osobe izložene riziku od siromaštva najviša je u Grčkoj (43,6 %), a najniža u Luksemburgu (5,5 %). Ako se uzme u obzir još jedan pokazatelj energetske siromaštva, dospjele nepodmirene obveze kućanstava za komunalne usluge, podaci pokazuju da je razina dospjelih nepodmirenih obveza od 2022. ostala na istoj razini²⁶¹. Osim toga, s obzirom na to da globalne temperature i dalje rastu, sve veći broj ljudi u Europi teško može dovoljno rashladiti svoje domove. U 2023. godini 26 % kućanstava u EU-u izjavilo je da ljeti ne može dovoljno rashladiti svoje domove. Ta se brojka povećava na

²⁶¹ Eurostatov pokazatelj [ilc_mdcs07] statistički podaci EU-a o dohotku i životnim uvjetima.

gotovo 35 % u skupini s najnižim dohotkom, a rani nalazi upućuju na to da će osobe koje su već pogođene energetske siromaštvom tijekom zime vjerojatno imati problema i ljeti²⁶².

Siromaštvo u pogledu prijevoza znatno se razlikuje među državama članicama. Siromaštvo u pogledu prijevoza obuhvaća tri dimenzije priuštivosti, dostupnosti i raspoloživosti²⁶³, kao i međusektorsku dimenziju primjerenosti. Priuštivost privatnog prijevoza, mjerena udjelom osoba koje si ne mogu priuštiti osobni automobil, ostala je stabilna u EU-u te je 2023. i 2024. iznosila 5,6 %, nakon što se u razdoblju 2015. – 2021. stalno smanjivala te je ukupno pala sa 7,9 % na 5,7 %²⁶⁴. Znatno se razlikuje među državama članicama i kreće se u rasponu od 1,8 % u Malti do 15,6 % u Rumunjskoj. Dostupnost javnog prijevoza i dalje je problem, posebno u ruralnim područjima. U tom kontekstu automobili su i dalje dominantan način prijevoza putnika u EU-u te su 2023. činili 83,1 % putničkih kilometara²⁶⁵.

²⁶² Na temelju predstojećeg izvješća Zajedničkog istraživačkog centra Koukoufakis, G. i dr., *Addressing Residential Cooling Demand and Summer Energy Poverty in the EU - Towards a Cooler Future*, Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg, JRC143288. Pokazatelj za procjenu ljetnog energetske siromaštva u EU-u proizlazi iz *ad hoc* modula statističkih podataka EU-a o dohotku i životnim uvjetima prikupljenih 2023. Tamo se pokazateljem s oznakom HC070 mjeri „nesposobnost kućanstva da održi svoj stambeni prostor ugodno hladnim ljeti zbog neodgovarajućih sustava hlađenja ili loše toplinske izolacije”.

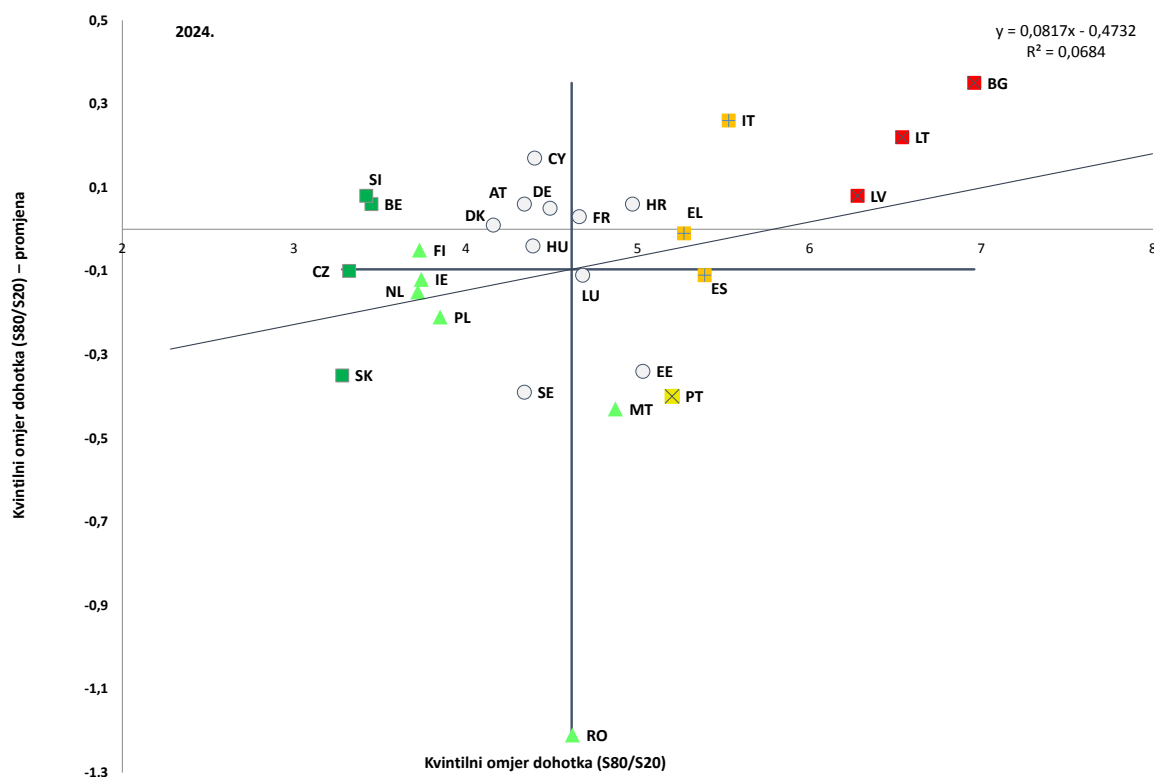
²⁶³ Siromaštvo u pogledu prijevoza definirano je u Uredbi o Socijalnom fondu za klimatsku politiku kao nemogućnost ili poteškoće pojedinaca i kućanstava da pokriju troškove privatnog ili javnog prijevoza ili njihova nemogućnost pristupa prijevozu koji je potreban za pristup osnovnim socioekonomskim uslugama i djelatnostima ili njihov ograničen pristup takvom prijevozu, uzimajući u obzir nacionalni i prostorni kontekst, vidjeti [Uredbu \(EU\) 2023/955 Europskog parlamenta i Vijeća od 10. svibnja 2023. o uspostavi Socijalnog fonda za klimatsku politiku](#). Zbog tog višedimenzionalnog karaktera i ograničenih podataka ne može se utvrditi jedinstveno kretanje u svim dimenzijama, a na razini EU-a trenutačno se razvijaju pokazatelji za sve tri dimenzije. Vidjeti: [Siromaštvo u pogledu prijevoza: definicije, pokazatelji, odrednice i strategije ublažavanja – završno izvješće. Europska komisija, studeni 2024.](#)

²⁶⁴ Eurostatov pokazatelj [\[ile_mddu05\]](#). To je jedini pokazatelj siromaštva u pogledu prijevoza s godišnjim ažuriranjima na razini EU-a.

²⁶⁵ Vidjeti Eurostatov pokazatelj [\[tran_hv_psmo\]](#).

Slika 2.4.7.: Dohodovna nejednakost u EU-u 2024. u prosjeku se nastavila polagano smanjivati, ali su prisutne razlike među državama članicama

Kvintilni omjer dohotka (S80/S20), razine iz 2024. i promjene u odnosu na prethodnu godinu (glavni pokazatelj u pregledu socijalnih pokazatelja)

Napomena: sjecište osi predstavlja neponderirani prosjek EU-a. Legenda je navedena u Prilogu. Prekid u nizu za HR, privremeni podaci za LT.

Izvor: Eurostat, [tessi180], statistički podaci EU-a o dohotku i životnim uvjetima.

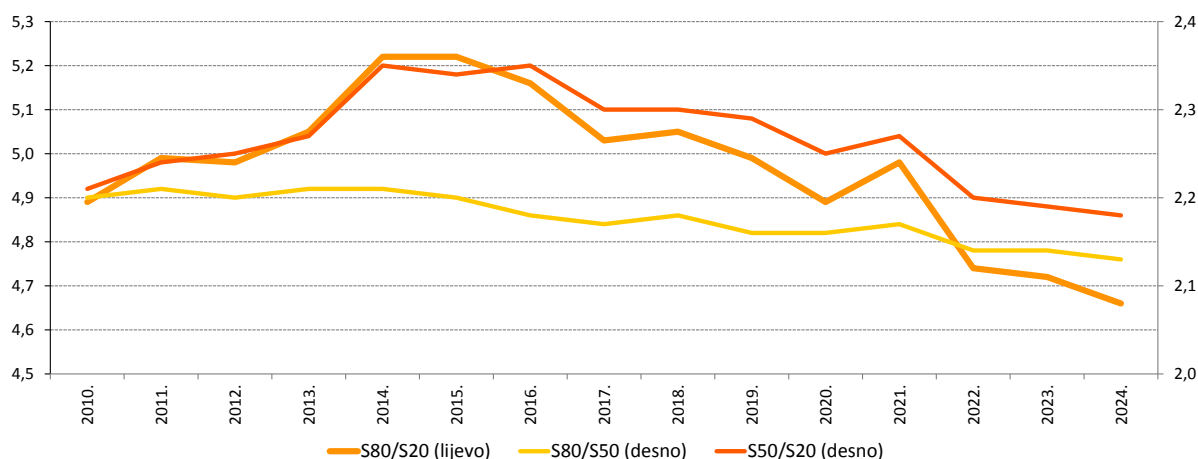
Dohodovna nejednakost u EU-u 2024. u prosjeku se nastavila polagano smanjivati, ali su prisutne razlike, u prvom redu među državama članicama s visokim razinama nejednakosti. Dohodovna nejednakost, mjerena kvintilnim omjerom dohotka (S80/S20), neznatno se smanjila u EU-u, s 4,72 u 2023. na 4,66 u 2024. (odnosi se na dohotke u 2022. odnosno 2023.). Međutim, među državama članicama postoje velike razlike. „Kritično stanje” zabilježeno je u Bugarskoj, Litvi, Latviji, pri čemu su razine dohodovne nejednakosti bile među najvišima u Uniji, a dodatno su se povećale 2024., vidjeti sliku 2.4.7. Za tri je zemlje s relativno visokim razinama dohodovne nejednakosti (nakon povećanja za Italiju i smanjenja za Grčku i Španjolsku) „potrebno praćenje”. Smanjenje dohodovne nejednakosti bilo je daleko najveće u Rumunjskoj (–1,2) i sad je u skladu s prosjekom EU-a. Belgija, Slovenija, Češka i Slovačka ostvarile su 2024. „najbolje rezultate”. Općenito, u EU-u su zabilježena različita kretanja. S jedne strane, u nekim državama članicama s visokim razinama nejednakosti došlo je do daljnjeg pogoršanja. S druge strane, neke države članice s niskim razinama zabilježile su daljnja smanjenja. To ukazuje na razlike među državama članicama. Razlike u dohodovnoj nejednakosti vidljive su i među regijama EU-a. One su relativno izražene i u zemljama kao što su Italija, Rumunjska, Mađarska i Belgija (vidjeti

sliku 4 u Prilogu 5.). Prema brzim procjenama Eurostata očekuje se da će dohodovna nejednakost u svim zemljama u dohodovnoj godini 2024. biti stabilna²⁶⁶

Dugoročno gledano, dohodovna nejednakost smanjila se tijekom posljednjih deset godina, iako s fluktuacijama. Dohodovna nejednakost u EU-u, mjerena kvartilnim omjerom dohotka S80/S20, naglo se povećala tijekom 2010-ih zbog dugotrajne recesije, zatim se vratila na razine prije gospodarske i financijske krize, a posljednjih se godina nastavlja smanjivati, vidjeti sliku 2.4.8. U 2024. se dohodovna nejednakost na dnu raspodjele dohotka (mjerena omjerom S50/S20) uglavnom vratila na razine prije financijske krize, dok se na vrhu raspodjele dohotka (S80/S50) neznatno smanjila ispod ranijih razina. Time se ističe učinak brzih i učinkovitih odgovora politika u EU-u posljednjih godina, posebno pri usporedbi ukupne stabilnosti nakon pandemije bolesti COVID-19 i povećanih troškova života u razdoblju 2020. – 2023. s naglim povećanjem početkom 2010-ih. Procjene distribucijskog učinka²⁶⁷ reformi i ulaganja i dalje su posebno važne kako bi se uzeo u obzir njihov utjecaj na dohodovnu nejednakost i kako bi se politike oblikovale *ex ante* također u tom svjetlu.

Slika 2.4.8.: Dohodovne nejednakosti u EU-u fluktuirale su tijekom posljednjih petnaest godina, ali su se nakon 2015. smanjile u većini država članica

Kvartilni omjeri S80/S20, S80/S50 i S50/S20 (2010. – 2024., dohodovne godine 2009. – 2023.)

Napomena: procijenjeni podaci za kvartilni omjer S80/S20 u razdoblju 2014. – 2018.

Izvor: Eurostat [[tessi180](#)], [[ilc_d11d](#)], [[ilc_d11e](#)], statistički podaci EU-a o dohotku i životnim uvjetima.

Rashodi za naknade za socijalnu zaštitu povećali su se u realnim vrijednostima 2024. u svim državama članicama, ali i dalje postoje velike razlike među zemljama i granama. Udio u BDP-u povećao se u EU-u s 26,7 % u 2023. na 27,3 % u 2024., ali je ostao znatno ispod najviše razine od oko 30 % dosegnute tijekom krize uzrokovane bolešću COVID-19²⁶⁸. Konvergencija među državama članicama uočena tijekom posljednjeg desetljeća donekle se usporila zbog umjerenog povećanja udjela u BDP-u u gotovo svim državama članicama²⁶⁹. Zbog toga su razlike među državama članicama i dalje velike, pri čemu šest zemalja ima

²⁶⁶ Vidjeti: Eurostat, [Brze procjene dohodovnih nejednakosti i pokazatelja siromaštva za 2024., eksperimentalni rezultati](#), verzija 1 – lipanj 2025.

²⁶⁷ Vidjeti Komunikaciju Komisije [Bolja procjena distribucijskog učinka politika država članica](#) (COM(2022) 494 final).

²⁶⁸ Eurostat, Rashodi za naknade za socijalnu zaštitu (*spr_exp_func*, preuzeto 28. listopada 2025.). Podaci za 2024. procjene su koje obuhvaćaju sve države članice. Privremeni podaci za Estoniju.

²⁶⁹ Od 2023. do 2024. udio rashoda za naknade za socijalnu zaštitu u postotku BDP-a smanjio se samo u DK i EL, dok je u SE bio stabilan, a povećao se u sve ostale 24 države članice.

udjele veće od 28 %, a još šest manje od 18 %²⁷⁰. Rashodi za naknade za socijalnu zaštitu u EU-u povećali su se za 6,9 % u 2024. u nominalnoj vrijednosti i za 3,8 % u realnoj vrijednosti, što je najveće povećanje u proteklom desetljeću, osim 2020., kad je kriza uzrokovana bolešću COVID-19 zahtijevala golemu potporu. Promjene u realnim vrijednostima bile su pozitivne u svim državama članicama, u rasponu od povećanja od više od 10 % u četiri države članice do približno 1 % u tri države članice²⁷¹. Na razini EU-a rast u realnim vrijednostima 2024. zabilježen je za gotovo sve funkcije i bio je najizraženiji za naknade za nezaposlenost (+6,4 %) i obiteljske naknade / naknade za djecu (+4,6 %), nakon čega slijede naknade za bolovanje i zdravstvenu zaštitu (+4,1 %) te naknade za starost i nadživjele osobe (+4,0 %). Naknade za socijalnu isključenost bile su jedina funkcija koja je zabilježila pad u realnim vrijednostima (-7,3 %).

Rashodi za naknade za starost i naknade za nadživjele osobe i dalje čine gotovo polovinu svih rashoda za naknade za socijalnu zaštitu u EU-u. Taj je udio iznosio 47,0 %, nakon čega slijede zdravstvena zaštita i bolovanje (29,7 %), obitelj/djeca (8,7 %), invaliditet (7,0 %), nezaposlenost (4,0 %) i naknade za stanovanje (1,4 %), čiji je udio ostao nepromijenjen u odnosu na prethodnu godinu. Udio rashoda za naknade za socijalnu isključenost smanjio s 2,5 % u 2023. na 2,2 % u 2024.

Unatoč poboljšanjima ostvarenima u posljednjih nekoliko godina, u gotovo svim državama članicama potpora minimalnom dohotku općenito nije dovoljna za izbjavljanje ljudi iz siromaštva. Sustavi minimalnog dohotka djeluju kao mreža socijalne sigurnosti u krajnjoj nuždi²⁷². Za samačko kućanstvo razina potpore bila je najveća u Nizozemskoj, gdje je gotovo dosegala prag rizika od siromaštva (od 60 % medijana ekvivalentnog raspoloživog dohotka), a najniža u Italiji, Mađarskoj i Rumunjskoj, gdje iznosi oko 10 % medijana dohotka ili manje, vidjeti sliku 2.4.9²⁷³. U odnosu na 2023. potpora je bila primjerenija u Portugalu (+18 postotnih bodova), Bugarskoj (+10 postotnih bodova), Rumunjskoj (+4 postotna boda) i Slovačkoj (+2 postotna boda), dok se u drugim zemljama smanjila. Za kućanstva koja se sastoje od dvije odrasle osobe i dvoje djece primjerenost potpore obično je slična ili veća nego za samačka kućanstva, uglavnom zbog istaknutije uloge obiteljskih naknada. Ipak, samo je u Litvi razina potpore za tu vrstu kućanstva dovoljna da ih se izbavi iz siromaštva²⁷⁴. Naposljetku, u svim državama članicama neto dohodak koji je ostvarila osoba koja radi u punom radnom vremenu i prima minimalnu plaću (ili odgovarajuću nisku plaću u zemljama koje nemaju zakonske minimalne plaće) sustavno je veći od potpore dohotku koja se prima u okviru socijalne pomoći kad je osoba nezaposlena.

²⁷⁰ Riječ je o FI, FR, AT, DE, BE i IT odnosno EE, RO, LT, HU, MT i IE.

²⁷¹ Riječ je o EE, HR, PL i SK odnosno HU, EL i SE.

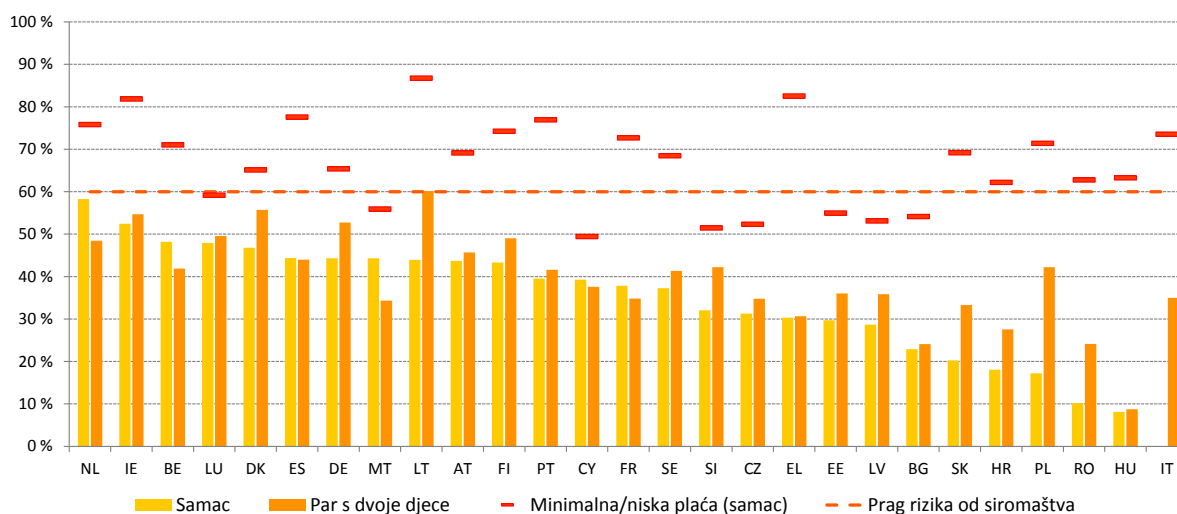
²⁷² [Preporuka Vijeća o primjerenom minimalnom dohotku kojim se osigurava aktivno uključivanje \(2023/C 41/01\)](#).

²⁷³ Primjerenost potpore može se procijeniti usporedbom raspoloživog dohotka kućanstava koja se oslanjaju isključivo na minimalni dohodak (i nemaju dohodak od rada) s pragom rizika od siromaštva (AROP). Osim minimalnog dohotka, kućanstva mogu imati pravo na naknade za stanovanje i obiteljske naknade.

²⁷⁴ U odnosu na 2023. za kućanstva koja se sastoje od dvije odrasle osobe i dvoje djece mlađe od 14 godina bolja primjerenost zabilježena je u Slovačkoj (+6 postotnih bodova), Bugarskoj (+6 postotnih bodova), Portugalu (+4 postotna boda), Rumunjskoj (+2 postotna boda), Nizozemskoj (+1 postotni bod) i Poljskoj (+1 postotni bod), dok su smanjenja zabilježena u drugim zemljama.

Slika 2.4.9.: Primjerenost potpore dohotku kućanstvima bez zaposlenih koja primaju minimalni dohodak i dalje je relativno niska

Neto ekvivalentni raspoloživi dohodak kućanstava (jedna osoba i dvije odrasle osobe s dvoje djece mlađe od 14 godina) koja primaju socijalnu pomoć, kao postotak medijana ekvivalentnog raspoloživog dohotka, 2024. (%)

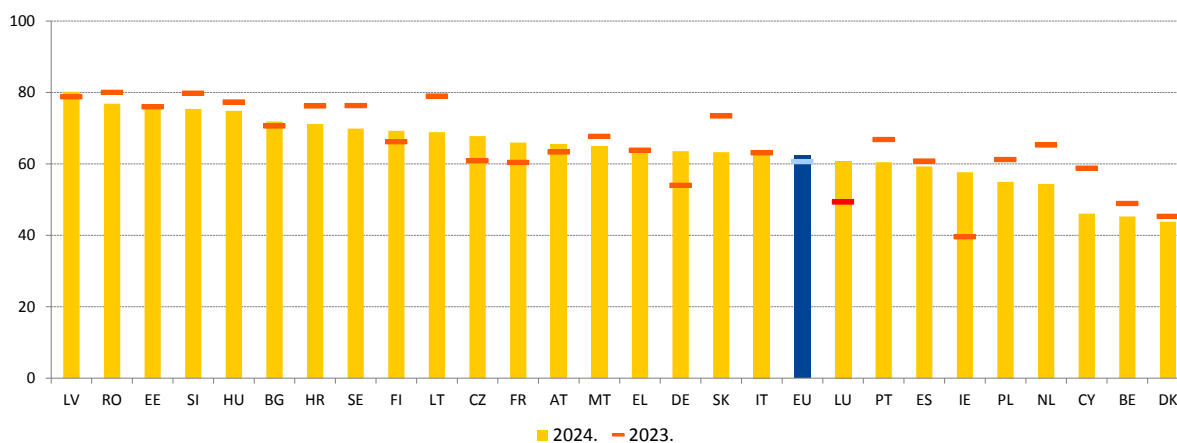

Napomena: odrasli članovi kućanstva koji nisu zaposleni i ne primaju naknade za nezaposlenost. Neto prihodi, uključujući socijalnu pomoć, obiteljske naknade i naknade za stanovanje, nakon poreza i doprinosa za socijalno osiguranje. Neto dohodak samca koji radi u punom radnom vremenu i prima zakonsku minimalnu plaću (ili 50 % prosječne plaće za zemlje koje nemaju zakonsku minimalnu plaću: DK, IT, AT, FI i SE).

Izvor: Vlastiti izračuni na temelju rezultata [OECD-ova modela poreznih olakšica](#), verzija modela 2.6.3., i Eurostat [[ilc_di03](#)], istraživanje EU-a o dohotku i životnim uvjetima.

Slika 2.4.10.: Rizik od siromaštva i dalje je visok među kućanstvima u kojima (gotovo) nema zaposlenih

Stopa rizika od siromaštva osoba koje žive u kućanstvima u kojima (gotovo) nema zaposlenih (%)

Napomena: prekid niza u 2024. i 2023 za HR. Privremeni podaci u 2024. za LT. Kućanstva u kojima (gotovo) nema zaposlenih [s vrlo niskim intenzitetom rada] su kućanstva u kojima su radno sposobni članovi tijekom prethodne godine odradili radno vrijeme koje je jednako ili manje od 20 % ukupnog potencijalnog radnog vremena.

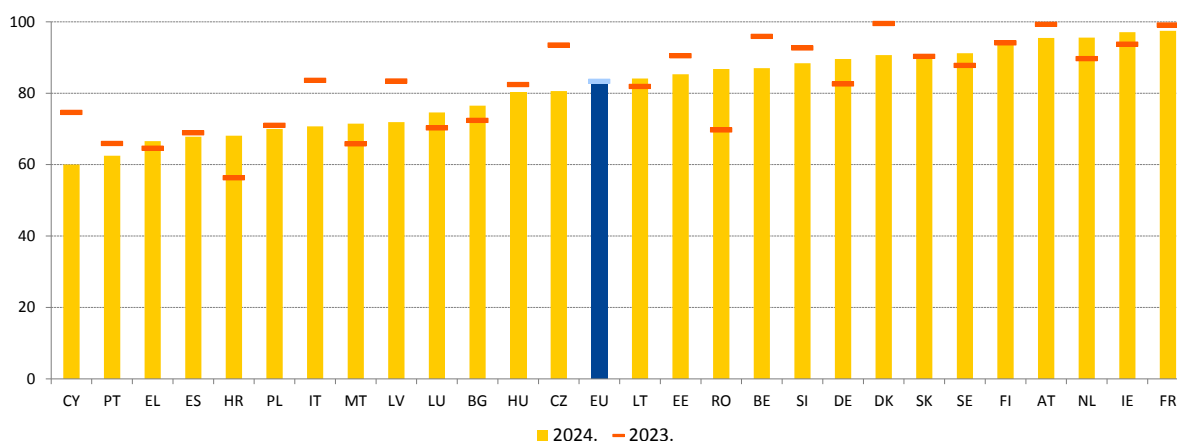
Izvor: Eurostat [[ilc_li06](#)], istraživanje EU-a o dohotku i životnim uvjetima.

Nezaposlenost je i dalje glavni uzrok rizika od siromaštva, a u prosjeku socijalnim naknadama nisu bila obuhvaćena sva kućanstava kojima je potrebna pomoć u EU-u. U 2024. 62,4 % osoba koje žive u kućanstvima u kojima (gotovo) nema zaposlenih (tj. koje su radile 20 % ili manje ukupnog potencijalnog radnog vremena) bilo je izloženo riziku od siromaštva, vidjeti sliku 2.4.10. Taj se udio povećao (+1,8 postotnih bodova) u usporedbi s prethodnom godinom, a među državama članicama i dalje postoje znatne razlike. Stopa rizika

od siromaštva kućanstava u kojima (gotovo) nema zaposlenih kretala se u rasponu od 80,2 % u Latviji (+1,4 postotna boda u odnosu na 2023.) do 43,8 % u Danskoj (–1,5 postotnih bodova u odnosu na 2023.). Istodobno je udio osoba izloženih riziku od siromaštva koje žive u kućanstvima u kojima (gotovo) nema zaposlenih i koje su primale socijalne naknade u EU-u 2024. ostao stabilan na razini od 83,1 % (u usporedbi s 83,3 % prethodne godine), vidjeti sliku 2.4.11.²⁷⁵ Postoje znatne razlike u tom pogledu među državama članicama, a ta se stopa kreće od (gotovo) 100 % u Irskoj i Francuskoj do manje od 60 % u Cipru.

Slika 2.4.11.: Udio osoba izloženih riziku od siromaštva koje žive u kućanstvima u kojima (gotovo) nema zaposlenih i primaju socijalne naknade znatno se razlikuje među državama članicama

Stopa primatelja naknade za osobe izložene riziku od siromaštva u dobi od 18 do 64 godine koje žive u kućanstvima u kojima (gotovo) nema zaposlenih (%)

Napomena: privremeni podaci 2024 za LT.

Izvor: Eurostat [[ilc_li70](#)], istraživanje EU-a o dohotku i životnim uvjetima.

Učinak socijalnih transfera (osim mirovina) na smanjenje siromaštva neznatno se smanjio u EU-u 2024., a u nekim državama članicama to je smanjenje bilo znatno. Smanjio se (za 0,5 postotnih bodova) na 34,2 % u Uniji, u skladu sa smanjenjem realne potrošnje 2023. Glavni uzrok smanjenja je znatno smanjenje u Njemačkoj, Irskoj, Litvi i Francuskoj, vidjeti sliku 2.4.12²⁷⁶. U 2024. (odnosi se na dohotke iz 2023.) „kritično stanje” zabilježeno je u Grčkoj, Latviji, Hrvatskoj i Portugalu koji su svi imali vrlo male učinke socijalnih transfera (od 16,6 % do 22,4 %). Za sedam država članica je „potrebno praćenje”. Među njima je u Njemačkoj, Litvi, Mađarskoj i Luksemburgu došlo do smanjenja učinka, dok se on u Španjolskoj i Malti poboljšao, ali je u svim tim zemljama (osim Njemačke) i Bugarskoj razina učinkovitosti bila relativno niska. S druge strane, Belgija, Danska i Finska ostvarile su „najbolje rezultate” (s učincima na smanjenje siromaštva većima od 45 %). Razlike u učinku socijalnih transfera na smanjenje siromaštva bile su velike i među regijama EU-a, uključujući unutar zemalja, posebno u Belgiji, Njemačkoj, Švedskoj, Italiji, Mađarskoj, Slovačkoj i Poljskoj (vidjeti sliku 9 u Prilogu 5.) i također u najudaljenijim regijama. Učinak transfera na smanjenje siromaštva za žene je u prosjeku u EU-u bio nešto manji nego za muškarce (33,7 % u odnosu na 34,6 %). Učinak socijalnih transfera na rizik od siromaštva među djecom u EU-u ostao je uglavnom nepromijenjen 2024. (41,4 % u 2023. u odnosu na 41,9 % u 2024.). Smanjio se u 15 država članica (do –11,1 postotni bod u Litvi, –5,5 postotnih bodova u Njemačkoj i –4,8 postotnih bodova u Luksemburgu), a povećao u

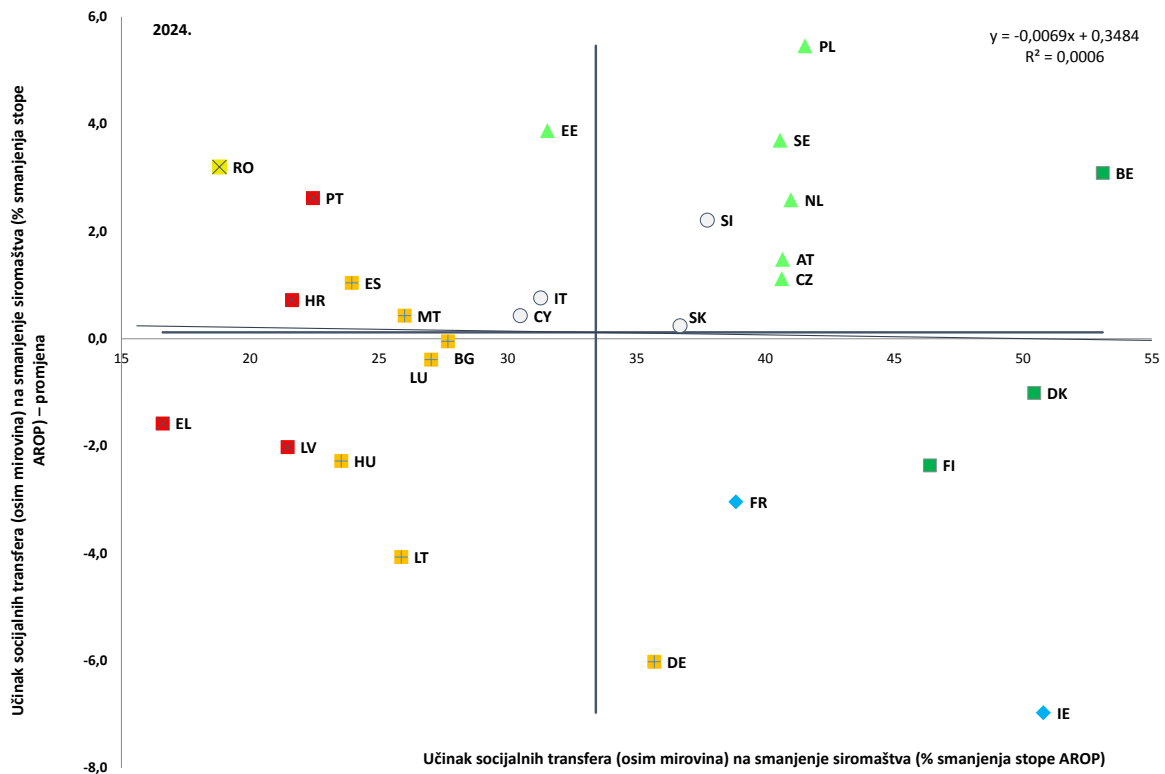
²⁷⁵ To uključuje sve vrste socijalnih naknada, a ne samo sustave minimalnog dohotka.

²⁷⁶ Vrijednost je i dalje viša nego prije pandemije bolesti COVID-19.

preostalim državama članicama (do 12,3 postotna boda u Mađarskoj, 8,7 postotnih bodova u Poljskoj i 7,7 postotnih bodova u Estoniji)²⁷⁷.

Slika 2.4.12.: Učinak socijalnih transfera (osim mirovina) na smanjenje siromaštva znatno se smanjio u nekim državama članicama

Učinak socijalnih transfera (osim mirovina) na smanjenje siromaštva, razine iz 2024. i promjene u odnosu na prethodnu godinu (glavni pokazatelj u pregledu socijalnih pokazatelja)

Napomena: sjecište osi predstavlja neponderirani prosjek EU-a. Legenda je navedena u Prilogu. Prekid u nizu za HR. Privremeni podaci za LT.

Izvor: Eurostat [[tespm050](#)], statistički podaci EU-a o dohotku i životnim uvjetima.

Socijalna situacija osoba u nestandardnim oblicima zaposlenja i dalje je manje povoljna nego za druge radnike, iako je vjerojatnije da će naknade za socijalnu zaštitu smanjiti njihov rizik od siromaštva. Učinak socijalnih transfera na smanjenje siromaštva 2024. (u odnosu na dohotke iz 2023.) u EU-u bio je znatno veći za radnike u nestandardnim oblicima zaposlenja u usporedbi s prosječnim radnikom (11,8 %)²⁷⁸. Iznosio je 22,8 % za zaposlenike s ugovorima na određeno vrijeme i 22,9 % za zaposlenike u nepunom radnom vremenu. Učinak na samozaposlene osobe iznosio je 26,6 %. Međutim, financijsko siromaštvo i dalje više pogađa tu skupinu zaposlenika u većini država članica. U cijelom EU-u stopa rizika od siromaštva (AROP) iznosila je 13,4 % za radnike zaposlene na određeno vrijeme u odnosu na

²⁷⁷ Temelji se na [Okviru za utvrđivanje referentnih vrijednosti za skrb za djecu i potporu djeci](#), koji je utvrdila podskupina za pokazatelje Odbora za socijalnu zaštitu. Pokazatelj se može izračunati iz stope AROP za djecu nakon i prije transfera (isključujući mirovine). U ovoj se analizi ne uzimaju u obzir socijalni transferi u naravi, među ostalim besplatan rani i predškolski odgoj i obrazovanje, besplatno obrazovanje i besplatna zdravstvena skrb.

²⁷⁸ Posebni izvadak Eurostata iz istraživanja EU-a o dohotku i životnim uvjetima na temelju glavnih raščlambi ključnog pokazatelja primjerenosti iz okvira za praćenje pristupa socijalnoj zaštiti. Vidjeti: Pristup radnika i samozaposlenih osoba socijalnoj zaštiti. Ažuriranje okvira za praćenje – 2025. (u pripremi).

5,2 % za radnike zaposlene na neodređeno vrijeme. Ta je stopa iznosila 13,8 % za osobe koje rade u nepunom radnom vremenu (u odnosu na 7,1 % za osobe koje rade u punom radnom vremenu) i 20,9 % za samozaposlene osobe (u odnosu na 6,3 % za sve zaposlenike)²⁷⁹. Financijsko siromaštvo radnika s ugovorima o radu na određeno vrijeme u osam država članica²⁸⁰ bilo je veće od 15 %, a u tri od tih zemalja (Bugarska, Danska i Cipar) čak i više od 25 %. Među samozaposlenim osobama stopa siromaštva u 2024. bila je za oko 5 ili više postotnih bodova viša od prosjeka EU-a u šest država članica²⁸¹ te je u Poljskoj i Estoniji iznosila gotovo 30 %, a u Rumunjskoj čak 52,3 %. Za osobe u nestandardnim oblicima zaposlenja zabilježene su i više stope socijalne i materijalne oskudice (13,8 % na razini EU-a 2024. za radnike zaposlene na određeno vrijeme u usporedbi sa 7,6 % za radnike zaposlene na neodređeno vrijeme i 11,1 % za radnike u nepunom radnom vremenu u usporedbi sa 7,4 % za radnike u punom radnom vremenu).

Pokrivenost socijalnim naknadama u novcu uvelike se razlikuje među državama članicama, kategorijama radnika i prema radnom statusu. Udio radno sposobnih osoba (u dobi od 16 do 64 godine) izloženih riziku od siromaštva prije socijalnih transfera koje su 2024. primale socijalne naknade u novcu²⁸² u EU-u (u odnosu na dohotke iz 2023.) bio je blizu razina prije pandemije bolesti COVID-19 nakon što se smanjivao posljednjih nekoliko godina. Bio je veći među radnicima s ugovorima na određeno vrijeme (38,3 %) nego među radnicima s ugovorima na neodređeno vrijeme (23,3 %) i radnicima u nepunom radnom vremenu (30,1 %) nego među radnicima u punom radnom vremenu (23,7 %). Ti su obrasci prisutni u većini država članica. Međutim, u pet država članica (Cipar, Slovenija, Švedska, Portugal i Mađarska) manje je vjerojatno da će zaposlenici s ugovorom na određeno vrijeme primati naknade nego oni s ugovorom na neodređeno vrijeme. U sedam država članica (Slovenija, Latvija, Litva, Italija, Portugal, Luksemburg i Bugarska) manje je vjerojatno da će radnici u nepunom radnom vremenu primati naknade nego radnici u punom radnom vremenu. U tri zemlje (Grčka, Poljska i Rumunjska) socijalne naknade u novcu je 2024. primalo manje od 10 % zaposlenih i izloženih riziku od siromaštva prije socijalnih transfera. Za samozaposlene osobe izložene riziku od siromaštva (prije socijalnih transfera) bilo je najmanje vjerojatno da će primati socijalne naknade u novcu, pri čemu je stopa pokrivenosti 2024. iznosila 11,5 % u EU-u. Taj je udio 2024. ostao ispod 5 % u sedam država članica²⁸³. Nešto je više od polovine (52,8 %) nezaposlenih osoba izloženih riziku od siromaštva 2024. u prosjeku primalo socijalne naknade u EU-u. Pet država članica (Belgija, Danska, Finska, Njemačka i Austrija) ostvarilo je stope pokrivenosti iznad 80 %, dok je taj udio bio znatno niži, oko 12 – 13 %, u četiri druge države članice (Poljska, Grčka, Slovačka i Nizozemska). U posljednje dvije godine stopa rizika od siromaštva među nezaposlenim osobama povećala se za gotovo 3 postotna boda, s 46,1 % u 2022. na 48,9 % u 2024.

²⁷⁹ Međutim, stopa materijalne i socijalne oskudice niža je za samozaposlene osobe u usporedbi sa zaposlenicima (6,9 % odnosno 8,1 % u EU-u 2024.).

²⁸⁰ To su BG, DK, CY, SE, HU, IT, MT i AT.

²⁸¹ To su RO, PL, PT, LV, EE i ES. Vidjeti Eurostat, [[ilc_li04](#)], statistički podaci EU-a o dohotku i životnim uvjetima.

²⁸² Posebni izvadak Eurostata koji se odnosi na pokazatelj stope primatelja naknada za „učinkovit pristup” iz okvira za praćenje pristupa socijalnoj zaštiti: Pristup radnika i samozaposlenih osoba socijalnoj zaštiti. Ažuriranje okvira za praćenje – 2025. (u pripremi). Ciljno stanovništvo je stanovništvo izloženo riziku od siromaštva prije socijalnih transfera. Socijalne naknade u novcu obuhvaćene pokazateljem jesu one primljene na individualnoj razini, bez mirovina.

²⁸³ To su PT, SI, PL, NL, CZ, RO i EL.

Općenito govoreći, pristup odgovarajućoj socijalnoj zaštiti i dalje se razlikuje među državama članicama unatoč poboljšanjima u proteklih nekoliko godina²⁸⁴, Kad je riječ o formalnom osiguranju²⁸⁵, od proljeća 2025. u 18 država članica²⁸⁶ njime i dalje nije pokrivena barem jedna skupina radnika u nestandardnim oblicima zaposlenja u najmanje jednoj grani socijalne zaštite. Grane u kojima su prepreke pristupu najveće: nezaposlenost (17 država članica), nakon čega slijede naknade za bolovanje (13 država članica) i roditeljske naknade ili naknade za očinski dopust (13 država članica). Neke od najmanje pokrivenih skupina su stažisti i pripravnici, radnici s nestandardnim ugovorima kao što su građanskopravni ugovori, kratkoročni ugovori na određeno vrijeme (npr. jednodnevni radnici), radnici čija je zarada manja od dohodovnog praga potrebnog da bi bili pokriveni osiguranjem, sezonski radnici i radnici u kućanstvu. Nadalje, u 11²⁸⁷ država članica pristup najmanje jednoj grani socijalne zaštite bio je dobrovoljan za najmanje jednu skupinu radnika u nestandardnim oblicima zaposlenja. Samozaposlene osobe nisu bile pokriven formalnim osiguranjem u jednoj ili više grana socijalne zaštite u 19 država članica²⁸⁸, najčešće u području naknada za nezaposlenost (19 država članica) i naknada za nesreće na radu i profesionalne bolesti (14 država članica). U većini slučajeva pokrivenost nije bila potpuna za sve samozaposlene osobe, dok je u otprilike jednoj trećini država članica to bilo specifično za određene skupine, kao što su poljoprivrednici, obrtnici ili slobodna zanimanja. Nadalje, u 15 država članica pokrivenost samozaposlenih osoba bila je dobrovoljna, najčešće kad je riječ o naknadama za bolovanje i roditeljskim naknadama, nakon čega slijede naknade za nesreće na radu i profesionalne bolesti. Dostupne nacionalne procjene upućuju na vrlo različite razine sudjelovanja samozaposlenih u dobrovoljnim programima.

Cijene stambenih nekretnina rastle su brže od dohotka tijekom posljednjeg desetljeća zbog čega je sve teže osigurati priuštivost stanovanja. Povećanja cijena stambenih nekretnina sama po sebi nisu zabrinjavajuća ako su u skladu s financijskim mogućnostima kućanstava da si priušte stambeni prostor. Međutim, u posljednjem desetljeću cijene stambenih nekretnina u EU-u u prosjeku su rastle oko 10 % brže od dohotka, što je smanjilo priuštivost iako uz velike razlike među zemljama²⁸⁹. Omjer cijena stambenih nekretnina i dohotka povećao se od 2014. do 2024. za 20 % ili više u Portugalu, Nizozemskoj, Mađarskoj, Luksemburgu, Irskoj, Češkoj i Austriji. Budući da su se na kraju tog razdoblja kamatne stope povećale, priuštivost stanovanja dodatno se smanjila u većini zemalja za one koji se moraju zadužiti za kupnju stambene nekretnine. Mala i neučinkovita tržišta najma nekretnina u mnogim državama članicama ne nude održivu alternativu kupnji, pri čemu su troškovi najma u mnogim glavnim gradovima visoki, a fond socijalnih stanova za najam posljednjih se desetljeća smanjio. Iako su najamnine za postojeće ugovore rastle znatno sporije od cijena stambenih nekretnina, najamnine za nove ugovore naglo su se povećale. Situacija se razlikuje među dohodovnim skupinama i dobnim skupinama, pri čemu su najpogođenije osobe s nižim

²⁸⁴ Vidjeti Izvješće Komisije o provedbi Preporuke Vijeća o pristupu radnika i samozaposlenih osoba socijalnoj zaštiti, COM(2023) 43 final i okvir za praćenje potvrđen 2020. i predstojeće ažuriranje (2025.).

²⁸⁵ Formalno osiguranje skupine znači da je za određenu granu socijalne zaštite (npr. starost, bolest, nezaposlenost, roditeljski dopust) u važećem zakonodavstvu ili važećem kolektivnom ugovoru utvrđeno da pojedinci u pojedinoj skupini imaju pravo sudjelovati u sustavu socijalne zaštite kojim je obuhvaćena određena grana.

²⁸⁶ AT, BG, CZ, DE, EL, ES, FR, HR, HU, IT, LV, NL, PL, PT, RO, SE, SI, SK

²⁸⁷ AT, CZ, DE, DK, HU, LU, NL, PL, RO, SI, SK.

²⁸⁸ AT, BE, BG, CY, CZ, DE, EE, EL, FR, IE, IT, LT, LV, NL, PL, PT, RO, SI, SK.

²⁸⁹ Vidjeti: Cousin G., Frayne C., Dias Martins V. i B. Vasicek, [Housing in the European Union: Market Developments, Underlying Drivers, and Policies](#), dokument za raspravu o europskom gospodarstvu 228/listopad 2025.

dohotkom i mladi. Na razini EU-a udio ukupnih troškova stanovanja u raspoloživom dohotku kućanstava u prosjeku je dosegnuo 19,2 %, ali 36,9 % za osobe izložene riziku od siromaštva²⁹⁰. S druge strane, vjerojatnije je da će mladi morati platiti veće najamnine pri prvom najmu, da će imati niže dohotke i biti manje kreditno sposobni.

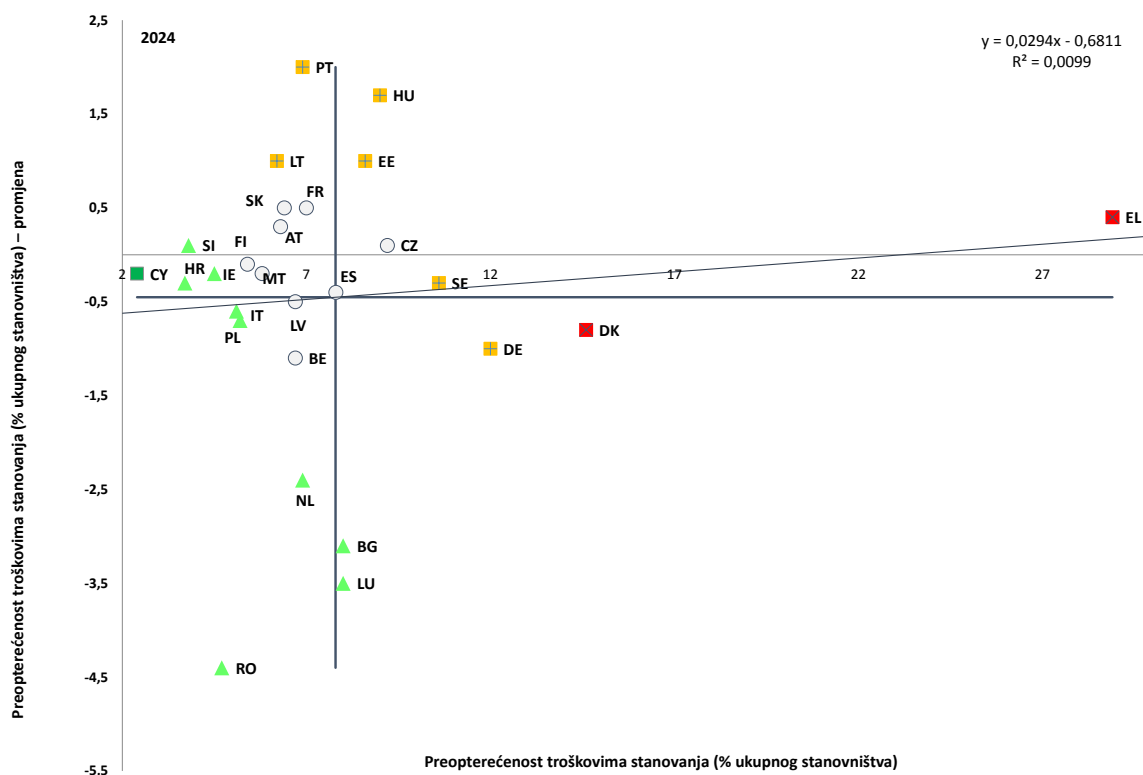
Udio osoba izloženih preopterećenosti troškovima stanovanja donekle se smanjio 2024. u EU-u, ali je i dalje znatno veći za osobe koje žive u siromaštvu i uvelike se razlikuje među državama članicama. Udio stanovništva preopterećenog troškovima stanovanja smanjio se od 2023. do 2024. s 8,8 % na 8,2 %, ali postoje znatne razlike, vidjeti sliku 2.4.13²⁹¹. Grčka je zabilježila najvišu stopu preopterećenosti troškovima stanovanja u EU-u (28,9 % nakon povećanja od 0,4 postotna boda) te je time u „kritičnom stanju” zajedno s Danskom (14,6 % nakon smanjenja za 0,8 postotnih bodova). Za šest je država članica „potrebno praćenje” zbog razine koja je i dalje relativno visoka nakon smanjenja (Njemačka i Švedska) ili su zabilježile neka od najvećih godišnjih povećanja, iako na nižim razinama (Portugal, Mađarska, Estonija i Litva). S druge strane, Cipar je ostvario „najbolje rezultate” (2,4 %). Hrvatska (3,7 %) i Slovenija (3,8 %) bile su u kategoriji „bolji rezultati od prosječnih”, zajedno s, među ostalim, nekim drugim zemljama koje su zabilježile velika godišnja smanjenja (Rumunjska, Luksemburg, Bugarska i Nizozemska). Stopa preopterećenosti troškovima stanovanja za osobe izložene riziku od siromaštva smanjila se 2024. za 2,1 postotni bod, više nego za opću populaciju. Međutim, i dalje je bila znatno viša i iznosila je 31,1 % u odnosu na 3,8 % za ostatak stanovništva. Osobe s invaliditetom također su nerazmjerno preopterećene troškovima stanovanja u usporedbi s osobama bez invaliditeta (10,4 % u odnosu na 7,8 %). Najviše stope preopterećenosti troškovima stanovanja za stanovništvo izloženo riziku od siromaštva 2024. zabilježene su u Grčkoj (88,9 %, što je povećanje za 2,6 postotnih bodova) i Danskoj (65,6 %, smanjenje za 6,7 postotnih bodova), dok su najniže zabilježene u Cipru (9,2 %), u Rumunjskoj (16,3 %) i Hrvatskoj (16,8 %). U 2024. 9,8 % stanovništva EU-a u gradovima živjelo je u kućanstvu preopterećenom troškovima stanovanja, u odnosu na 6,3 % u ruralnim područjima. Preopterećenost troškovima stanovanja bila je veća u gradovima nego u ruralnim područjima u svim državama članicama, osim u Rumunjskoj, Bugarskoj, Litvi i Hrvatskoj. Osim toga, ukupna preopterećenost troškovima stanovanja u EU-u veća je za najmoprimce na privatnom tržištu najma nekretnina (19,2 %) u usporedbi s najmoprimcima koji plaćaju sniženu cijenu ili ne plaćaju najminu (10 %). Iznosi 5 % za vlasnike s nepodmirenim hipotekarnim kreditima ili zajmovima.

²⁹⁰ Eurostatov pokazatelj [[ilc_mdcd01](#)], statistički podaci EU-a o dohotku i životnim uvjetima.

²⁹¹ Za definiciju pokazatelja vidjeti Prilog 2.

Slika 2.4.13.: Udio stanovništva EU-a preopterećenog troškovima stanovanja znatno se razlikuje među državama članicama

Udio osoba koje žive u kućanstvima i preopterećene su troškovima stanovanja, razine iz 2024. i promjene u odnosu na prethodnu godinu (u %, glavni pokazatelj u pregledu socijalnih pokazatelja)

Napomena: sjecište osi predstavlja neponderirani prosjek EU-a. Legenda je navedena u Prilogu. Privremeni podaci za LT.

Izvor: Eurostat [[tespm140](#)], istraživanje EU-a o dohotku i životnim uvjetima.

Znatan udio kućanstava u EU-u i dalje živi u prenapučenim kućanstvima i neprimjerenim uvjetima, a u državama članicama zabilježene su velike razlike u dostupnosti socijalnog stanovanja. U 2024. godini 16,9 % osoba u EU-u živjelo je u prenapučenim kućanstvima, što je uglavnom nepromijenjeno u odnosu na 2023²⁹². Stope prenapučenosti iznad 30 % zabilježene su u Rumunjskoj (40,7 %), Latviji (39,3 %), Bugarskoj (33,8 %), Poljskoj (33,7 %) i Hrvatskoj (31,7 %). S druge strane, najniže stope prenapučenosti (ispod 6 %) zabilježene su u Cipru (2,4 %), Malti (4,4 %), Nizozemskoj (4,6 %) i Irskoj (5 %). Nadalje, 15,6 % stanovništva u EU-u 2023. bilo je izloženo lošim stambenim uvjetima koji se definiraju kao domovi s krovom koji propušta, vlažnim zidovima, podovima ili temeljima ili trulim prozorskim okvirima ili podovima²⁹³. Socijalno stanovanje ne postoji u svim državama članicama EU-a. Osim toga, definicije i pružatelji usluga, kao i mehanizmi prihvatljivosti i dodjele, razlikuju se (pragovi koji se temelje na dohotku ipak su najčešći kriterij). Podaci o veličini fonda socijalnih stanova upućuju na velike razlike među državama članicama. U mnogima od njih došlo je i do određenog smanjenja u proteklih deset godina, vidjeti sliku 2.4.14. O povećanim troškovima izgradnje, zemljišta i financiranja često

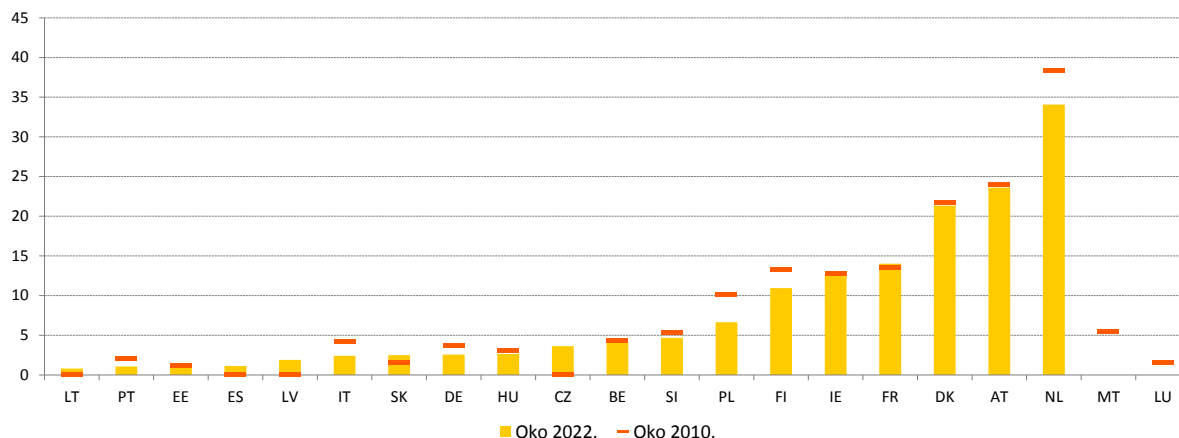
²⁹² Eurostatov pokazatelj [[ilc_lvho05a](#)], statistički podaci EU-a o dohotku i životnim uvjetima.

²⁹³ Eurostatov pokazatelj [[ilc_mdho01](#)], statistički podaci EU-a o dohotku i životnim uvjetima.

se izvješćuje kao o problemima u pružanju socijalnog stanovanja²⁹⁴. Broj odraslih osoba s invaliditetom koje žive u ustanovama za smještaj nastavio se povećavati u cijelom EU-u, pri čemu je, među ostalim, nedostatak pristupačnih stambenih rješenja otežao njihov postupak deinstitucionalizacije.

Slika 2.4.14. Udio socijalnog stanovanja u ukupnom stambenom fondu znatno se razlikuje među državama članicama

Socijalni stambeni objekti za najam, % ukupnog stambenog fonda u odabranim godinama (2010., 2022.)

Napomena: „Oko 2022.” odnosi se na godine 2016. – 2022., a „oko 2010.” na godine 2010. – 2013.

Izvor: OECD (2024.), OECD-ova baza podataka o priuštivom stanovanju – pokazatelj PH4.2. Fond socijalnih stanova za najam.

Beskućništvo je sve veći društveni problem za sve države članice. Iako razlike u definicijama i metodama prikupljanja podataka otežavaju usporedbu i kvantifikaciju beskućništva među zemljama na razini EU-a, u većini država članica je zabilježeno je povećanje broja beskućnika, čak i u onima u kojima se posljednjih godina njihov broj smanjivao. Finska je 2024. prvi put nakon više od deset godina zabilježila 3806 beskućnika, što je povećanje od 11 % u odnosu na prethodnu godinu. Slično tome, Danska je 2024. zabilježila 5989 beskućnika, uz povećanje od 3 % u odnosu na 2022. i povećanje od 20 % u odnosu na 2009²⁹⁵.

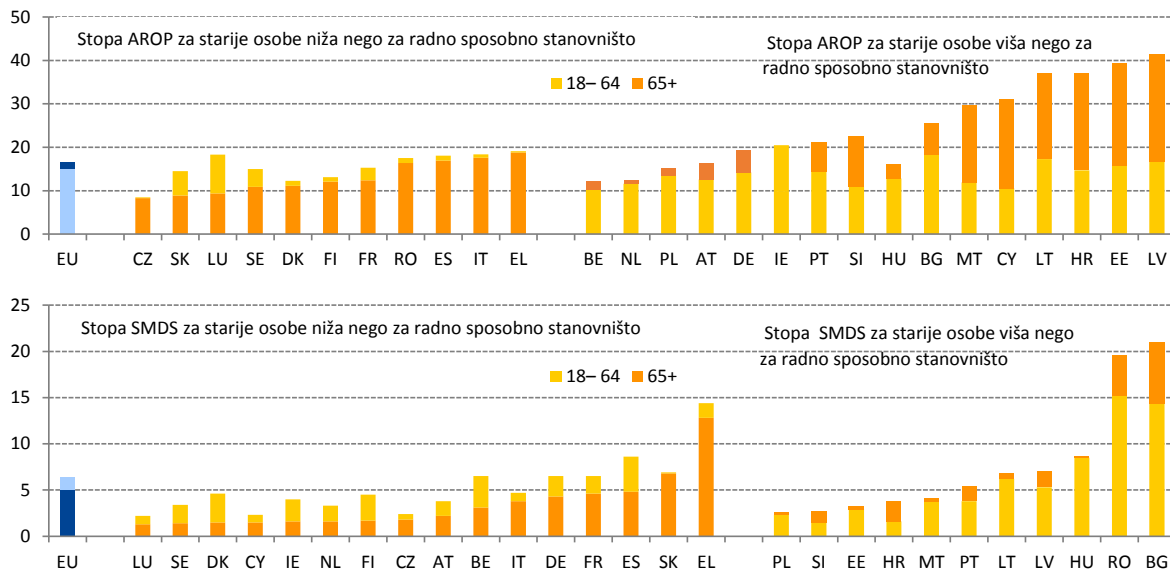
Udio starijih osoba (u dobi od 65 i više godina) izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti nastavio se smanjivati na razini EU-a 2024. Smanjenje na 19,2 % u odnosu na 19,7 % u 2023. uglavnom je potaknuto poboljšanjem stope AROPE za žene (koja je ipak ostala znatno viša nego za muškarce te je iznosila 21,5 % odnosno 16,3 %). Situacija se znatno razlikovala od jedne do druge države članice, a stope AROPE za starije osobe kretale su se od 9,5 % u Češkoj do 42,9 % u Latviji. Istodobno je dohodovna nejednakost 2024. za osobe u dobi od 65 i više godina (mjerena kvintilnim omjerom dohotka, S80/S20) stagnirala na 4,11, dok se za radno sposobno stanovništvo smanjila. Ipak, i dalje je niža nego za ukupno stanovništvo (4,66), što odražava i redistributivni učinak mirovinskog i poreznog sustava.

²⁹⁴ Vidjeti: OECD, *Social Housing: A Key Part of Past and Future Housing Policy*, OECD Publishing, 2020., Pariz.

²⁹⁵ Vidjeti: Fondation pour le Logement des Défavorisés – FEANTSA: *Tenth overview of housing exclusion in Europe – 2025*, 2025.

Slika 2.4.15. Starije osobe (u dobi od 65 i više godina) izložene su većem riziku od siromaštva od radno sposobnog stanovništva, ali su općenito manje izložene teškoj materijalnoj i socijalnoj oskudici

Stope rizika od siromaštva (AROP, gornji grafikon) i stope teške materijalne i socijalne oskudice (SMDS, donji grafikon) prema dobnim skupinama (u %, 2024.)

Napomena: stupci za svaki niz preklapaju se: s lijeve je strane stupac od 18 do 64 godine viši i djelomično vidljiv iza potpuno vidljivog stupca od 65 i više godina; s desne je strane stupac od 65 i više godina viši i djelomično vidljiv iza potpuno vidljivog stupca od 18 do 64 godine.

Izvor: Eurostat [[ilc_li02](#)] i [[ilc_md11](#)], statistički podaci EU-a o dohotku i životnim uvjetima

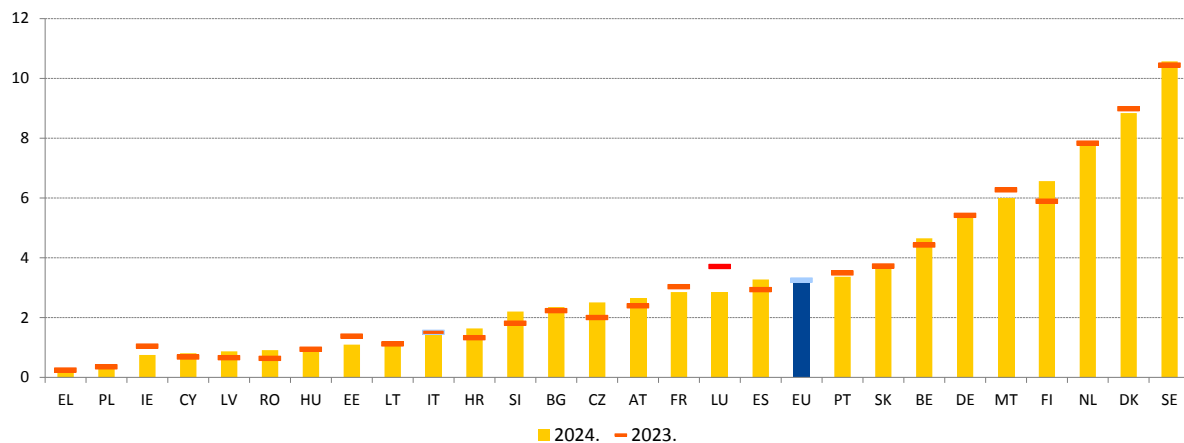
Smanjenje stope AROPE za starije osobe u EU-u povezano je sa smanjenjem njihova financijskog siromaštva i stope teške materijalne ili socijalne oskudice. Stopa rizika od siromaštva (AROP) za osobe u dobi od 65 i više godina smanjila se od 2022. do 2024. sa 17,3 % na 16,6 % (u odnosu na dohotke iz 2023.). Međutim, stopa AROP za osobe u dobi od 65 i više godina ostala je u prosjeku nešto viša nego za one mlađe dobi u EU-u. Situacija se razlikovala među državama članicama, pri čemu su stope AROP iznosile od 8,3 % do 41,4 %, vidjeti sliku 2.4.15. Dok su u nekoliko zemalja osobe u dobi od 65 i više godina bile manje izložene financijskom siromaštvu od radno sposobnog stanovništva, u drugima je rizik od siromaštva u starijoj dobi do dva puta veći. Stopa teške materijalne i socijalne oskudice za starije osobe smanjila se 2024. na 5,1 % u EU-u, nakon stagnacije od oko 5,5 % od 2020. Stopa se u različitim državama članicama kretala od oko 1 % do više od 20 %. Za razliku od stope AROP, stopa teške materijalne i socijalne oskudice za starije osobe bila je u prosjeku nešto niža nego za radno sposobno stanovništvo (6,4 %) u EU-u i većini država članica.

Ukupni omjer zamjene za mirovine ostao je stabilan na razini EU-a u 2024. Taj je omjer, u okviru kojeg se mirovinska primanja osoba u dobi od 65 do 74 godine uspoređuju s dohotkom od rada osoba u dobi od 50 do 59 godina, iznosio 0,6 u EU-u 2024. (u odnosu na 0,59 u 2023. i 0,58 prethodnih godina). Kretao se u rasponu od 0,35 u Hrvatskoj do 0,84 u Grčkoj. Omjer je bio nešto manji za žene nego za muškarce te je iznosio 0,58 odnosno 0,62 u EU-u. To znači da se ženama, čiji je dohodak od rada ionako u prosjeku niži, kad odu u mirovinu dodatno smanjuju dohodci u usporedbi s muškarcima.

Očekuje se da će se starenje stanovništva povećati strukturne probleme u smislu dostupnosti, priuštivosti i kvalitete dugotrajne skrbi. Predviđa se da će broj osoba kojima će potencijalno trebati dugotrajna skrb u EU-u porasti s 31,2 milijuna u 2022. na 33,2 milijuna u 2030. te na 37,8 milijun u 2050.²⁹⁶ Ograničen pristup formalnim uslugama dovodi do neispunjenih potreba ili prekomjernog opterećenja neformalnih pružatelja skrbi, koji su uglavnom žene. Ukupno 46,6 % osoba u dobi od 65 i više godina s teškim poteškoćama u osobnoj njezi ili kućanskim aktivnostima u EU-u izjavilo je 2019. da ima neispunjenu potrebu za pomoći. To je bilo znatno izraženije kod osoba u najnižem kvintilu dohotka (51,2 %) u odnosu na one u najvišem (39,9 %)²⁹⁷. Već se izvješćuje o nedovoljnoj priuštivosti i dostupnosti, među ostalim i zbog manjka radne snage, što naglašava prostor za daljnje jačanje pružanja dugotrajne skrbi, tim više s obzirom na predviđena demografska kretanja.

Slika 2.4.16. Udio radnika u sektoru dugotrajne skrbi na 100 osoba u dobi od 65 i više godina neznatno se poboljšao u cijelom EU-u, uz velike razlike među državama članicama

Radnici u sektoru dugotrajne skrbi na 100 osoba u dobi od 65 i više godina, 2024.

Napomena: radnici u sektoru dugotrajne skrbi odabiru se prema oznakama prijelaznog sektora (NACE) 87.1, 87.3, 88.1 i oznakama zanimanja (ISCO) 2221, 2264, 2266, 2634, 2635, 3221, 3255, 5321, 5322.

Izvor: izračun GU EMPL iz posebnog izvotka Eurostata, anketa EU-a o radnoj snazi za 2024.

Unatoč potencijalu sektora dugotrajne skrbi za otvaranje radnih mjesta, manjak radne snage i vještina (među ostalim i zbog slabe privlačnosti sektora) pogoršava probleme povezane s pristupom i negativno utječe na kvalitetu pruženih usluga. U sektoru dugotrajne skrbi u EU-u 2024. bilo je zaposleno 3,2 milijuna radnika, uglavnom njegovatelja (65 %) i medicinskih sestara (29 %), što čini oko 1,6 % radne snage²⁹⁸. Žene čine 87 % radne snage u sektoru dugotrajne skrbi, a istodobno preuzimaju više neformalnih obveza skrbi. Sektor ima velik potencijal za otvaranje radnih mjesta, a očekuje se da će se broj zanimanja povezanih sa zdravljem (npr. zdravstveni djelatnici, njegovatelji) povećavati u skladu s demografskim kretanjima²⁹⁹. U EU-u je 2024. u prosjeku bilo 3,3 radnika u sektoru

²⁹⁶ Prema projekcijama iz osnovnog scenarija. Vidjeti Europska komisija, [Izvješće o starenju stanovništva za 2024.– Gospodarska i proračunska predviđanja za države članice EU-a \(2022. – 2070.\)](#), Ured za publikacije Europske unije, 2024.

²⁹⁷ Eurostatov pokazatelj [hlth_ehis_tadlh] i [hlth_ehis_tadlhi]. Treći val EHIS-a 2019.

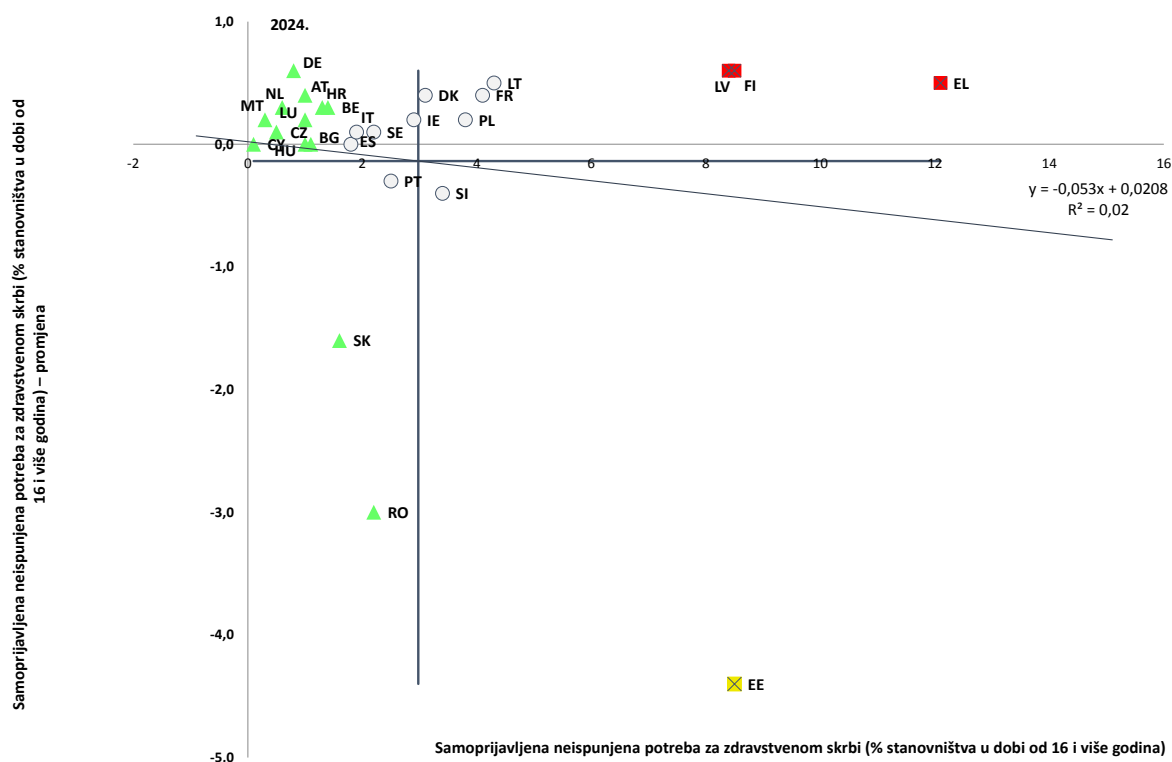
²⁹⁸ Izvor: izračun Europske Komisije (GU EMPL) iz posebnog izvotka Eurostata, anketa EU-a o radnoj snazi za 2024. Međutim, veličina sektora dugotrajne skrbi mogla bi biti i veća jer se rad u njemu vrlo često ne prijavljuje.

²⁹⁹ Vidjeti: [Cedefop skills forecast 2035: the twin transition and the demographic challenge drive demand for high-level skills](#).

dugotrajne skrbi na svakih 100 osoba u dobi od 65 i više godina, što je vrlo malo poboljšanje u odnosu na 2023. Međutim, postojale su velike razlike među državama članicama, u rasponu od 0,3 u Grčkoj do 10,4 u Švedskoj, vidjeti sliku 2.4.16. Manjak vještina i radne snage posljedica je i slabe privlačnosti sektora zbog teških radnih uvjeta, među ostalim u vezi sa zdravljem i sigurnošću, te relativno niskih plaća. Plaće radnika u sektoru dugotrajne skrbi iznose oko 89 % prosječne bruto satnice, a u Bugarskoj, Italiji i Estoniji oko 65 %³⁰⁰. Izvješćuje se i o slabim mogućnostima za napredovanje u karijeri i usavršavanje. Njegovatelji u kućanstvu i njegovatelji koji žive u kućanstvu, koji su često mobilni radnici iz EU-a ili trećih zemalja, mogu imati osobito teške uvjete rada u sektoru dugotrajne skrbi, uključujući u smislu pristupa socijalnoj zaštiti.

Slika 2.4.17.: Učestalost neispunjenih potreba za zdravstvenom skrbi bila je uglavnom stabilna na razini EU-a i neznatno se povećala u većini država članica, uz tek nekoliko znatnih smanjenja

Samoprijavljene neispunjene potrebe za zdravstvenom skrbi, razine iz 2024. i promjene u odnosu na prethodnu godinu (u %, glavni pokazatelj u pregledu socijalnih pokazatelja)

Napomena: uzimaju se u obzir samoprijavljene neispunjene potrebe za zdravstvenom skrbi zbog financijskih razloga, duge liste čekanja ili udaljenosti. sjecište osi predstavlja neponderirani prosjek EU-a. Legenda je navedena u Prilogu. Podaci su privremeni za LT.

Izvor: Eurostat [[tespm110](#)], statistički podaci EU-a o dohotku i životnim uvjetima.

Udio osoba koje su prijavile neispunjene potrebe za zdravstvenom skrbi u EU-u 2024. u prosjeku je ostao stabilan. Taj je udio u EU-u iznosio 2,5 %, što je samo 0,1 postotni bod više nego 2023. Među državama članicama s najvišim vrijednostima (iznad 8 %), a time i u „kritičnom stanju”, Grčka, Finska i Latvija ostale su blizu vrijednosti iz prethodne godine nakon umjerenih povećanja (0,6 postotnih bodova) koja su ipak bila među najvećima u EU-u

³⁰⁰ Izračun Europske Komisije (GU EMPL) iz posebnog izvotka Eurostata, istraživanje o strukturi prihoda, 2022.

(vidjeti sliku 2.4.17.). S druge strane, Estonija, Rumunjska i Slovačka zabilježile su najveća smanjenja. Unatoč ovogodišnjem znatnom poboljšanju, udio neispunjenih medicinskih potreba u Estoniji i dalje je visok („slabi rezultati koji se poboljšavaju”), dok su Rumunjska i Slovačka ostvarile „bolje rezultate od prosječnih”. Najniže vrijednosti zabilježene su u Cipru, Malti, Češkoj, Nizozemskoj, Njemačkoj, Austriji, Luksemburgu i Mađarskoj, sve ispod 1 %, od kojih su neke ipak zabilježene nakon većih povećanja. Zabilježene su i regionalne razlike u neispunjenim potrebama za zdravstvenom skrbi, pri čemu su najveće bile u Italiji i Rumunjskoj (vidjeti sliku 10. u Prilogu 5.). Neispunjene potrebe u prosjeku su se više prijavljivale u ruralnim područjima nego u manjim gradovima i predgrađima (2,8 % u odnosu na 2,1 % u EU-u), uz velike razlike među državama članicama. Neispunjene potrebe su oko 60 % češće prijavljene za najsiromašnju petinu stanovništva, posebno u nekim zemljama (npr. 4,9 % u odnosu na 2,2 % u Rumunjskoj, 4,8 % u odnosu na 2,5 % u Portugalu, 4 % u odnosu na 2,2 % u Švedskoj i 14,4 % u odnosu na 8,4 % u Latviji).

2.4.2. Mjere država članica

Nekoliko država članica provelo je reforme za poboljšanje primjerenosti svojih programa minimalnog dohotka u skladu s Preporukom Vijeća iz 2023³⁰¹. Kako bi poboljšala primjerenost, Španjolska je u siječnju 2025. donijela kraljevsku uredbu kojom je minimalni dohodak povećan za 9 %. Hrvatska je izmijenila Zakon o socijalnoj skrbi kako bi povećala minimalnu naknadu za najmanje 25 % za kućanstva s djecom. Minimalni dohodak se, među ostalim, povećao i u Latviji, Litvi i Luksemburgu. Kako bi se poboljšala primjerenost, neke države članice, kao što je Estonija, rade na razvoju metodologije za utvrđivanje razine minimalnog dohotka, a Latvija je povećala referentnu vrijednost s 20 % na 22 % medijana dohotka za svoj prag zajamčenog minimalnog dohotka.

Kako bi se poboljšala pokrivenost programima minimalnog dohotka, niz država članica poduzeo je mjere za njegovo lakše korištenje i smanjenje administrativnih prepreka. U Estoniji se predviđaju izmjene Zakona o socijalnoj skrbi kako bi se pojednostavnio postupak podnošenja zahtjeva preuzimanjem podataka iz nacionalnih registara i primjenom standardiziranog pristupa u cijeloj zemlji. U Luksemburgu bi se u novom nacionalnom planu za borbu protiv siromaštva, koji bi trebao biti donesen do kraja 2025., trebalo najaviti, među ostalim, stvaranje jedinstvene kontaktne točke za socijalne naknade i povezane upite kako bi se poboljšalo njihovo korištenje. Rumunjska je u siječnju 2024. pokrenula program VMI (minimalni dohodak za uključivanje) kako bi povećala pokrivenost i unaprijedila primjerenost potpore, a ujedno korisnicima poboljšala pristup službama za zapošljavanje. Hrvatska je u ožujku 2025. donijela nekoliko izmjena radi poboljšanja pokrivenosti, primjerenosti i usmjerenosti socijalnih naknada, a poseban su prioritet osobe pogođene trajnim siromaštvom.

U skladu s pristupom aktivnog uključivanja provode se mjere kako bi se olakšala integracija na tržište rada, među ostalim za korisnike minimalnog dohotka. U Portugalu će se novim programom poticaja za rad omogućiti kombinacija dohotka od rada i socijalne potpore. Nekoliko država članica poduzelo je mjere za poboljšanje poticajnih mjera za korisnike minimalnog dohotka. U Rumunjskoj je u okviru plana za oporavak i otpornost proveden novi program minimalnog dohotka za uključivanje u kojem je utvrđeno da će do kraja drugog tromjesečja 2025. najmanje 60 % korisnika primiti barem jednu mjeru aktivacije na tržištu rada.

³⁰¹ Vidjeti: [Preporuka Vijeća od 30. siječnja 2023. o primjerenom minimalnom dohotku kojim se osigurava aktivno uključivanje](#).

Države članice nastavile su provoditi inicijative za poboljšanje pristupa socijalnim uslugama i priuštivosti energetske i prometne usluge, posebno za ranjive skupine. Španjolska je dodijelila 198,7 milijuna EUR za poboljšanje regionalnih i lokalnih usluga koje koriste djeca i obitelji kojima je potrebna pomoć. U Rumunjskoj je u 2000 ruralnih zajednica pokrenut program integriranih usluga zajednice koji uključuje uspostavu integriranih timova i osposobljavanje radne snage u socijalnim službama, a cilj mu je pružiti sveobuhvatne usluge za najmanje 450 000 ranjivih osoba, uz potporu iz fonda ESF+. Luksemburg je povećao svoju potporu kućanstvima s niskim dohotkom tako što je utrostručio naknade za energiju 2025. i proširio (djelomično) prihvatljivost na osobe koje zarađuju do 30 % iznad dohodovnog praga. Nizozemska je 2025. uvela privremeni program potpore s proračunom od 60 milijuna EUR za pomoć kućanstvima s niskim dohotkom u podmirivanju računa za energiju. Portugal je proširio pristup javnom prijevozu nudeći besplatne vozne karte svim osobama mlađima od 23 godine, bez obzira na njihov status upisa u obrazovne ustanove.

Mjerama koje su poduzele neke države članice u razdoblju 2024. – 2025. nastojalo se poboljšati pristup radnika i samozaposlenih osoba socijalnoj zaštiti, u skladu s Preporukom Vijeća iz 2019.³⁰², posebno kad je riječ o naknadama za nezaposlenost. Francuska je poboljšala pristup radnicima s prekidima u radu, osobito sezonskim radnicima i bivšim zatvorenicima, a Italija je ublažila zahtjeve za pristup naknadi u slučaju prekida u radu za radnike u sektoru umjetnosti. Očekuje se da će se u okviru reforme koju će Estonija provesti 2026. za uspostavu univerzalne osnovne naknade poboljšati pristup radnicima s neregularnim zaposlenjem ili zaposlenjem na temelju projekata jer će se skratiti kvalifikacijsko razdoblje (na osam mjeseci rada unutar tri godine). Poljska priprema zakon za potporu uključivanju (od sredine 2026.) profesionalnih umjetnika u sustav socijalne sigurnosti, a reformom iz 2025. ukinuto je smanjenje osnovne naknade (20 %) za tražitelje zaposlenja s manje od pet godina razdoblja uplaćivanja doprinosa.

Države članice usredotočile su se na poboljšanje pokrivenosti socijalnom zaštitom za samozaposlene osobe i osobe u nestandardnim oblicima zaposlenja. Cipar im je od 2025. produljio roditeljski dopust i naknade povezane s nesrećama i profesionalnim bolestima. Malta je odobrila plaćeni očinski dopust samozaposlenim očevima. U Belgiji će od 2026. digitalne platforme morati osigurati svoje samozaposlene osoblje od nesreća na radu. Hrvatska je provela ili se očekuje da će provesti poboljšanja postojećih programa za samozaposlene osobe za naknade za bolovanje, a Italija za naknade za bolovanje i roditeljski dopust. Nizozemska priprema novi zakon o uvođenju obveznog osnovnog osiguranja za slučaj nesposobnosti za rad za sve samozaposlene osobe. Od 2025. reformom ugovora o radu u Češkoj mijenjaju se pragovi osiguranja i na njih se proširuju prava na bolovanje, mirovinu i neke dopuste, dok je Bugarska produljila razdoblja naknade u slučaju privremene nesposobnosti za rad zbog nesreća na radu ili bolesti za radnike u poljoprivredi zaposlene na kraće vrijeme. Španjolska je ponovno uvela multiplikacijski koeficijent za „stalne sezonske radnike” kako bi prilagodila izračune naknada i poboljšala pristup mirovinama zbog nesposobnosti za rad i starosnim mirovinama te prilagodila ugovore o radu na određeno vrijeme potrebama proizvodnje u poljoprivrednom i poljoprivredno-prehrambenom sektoru. Hrvatska je proširila roditeljske naknade, roditeljske naknade i naknade za očinski dopust povećanjem razina naknada, ublažavanjem zahtjeva i proširenjem pokrivenosti na samozaposlene osobe, radnike u nepunom radnom vremenu i druge isključene radnike.

³⁰² Vidjeti: [Preporuka Vijeća od 8. studenog 2019. o pristupu radnika i samozaposlenih osoba socijalnoj zaštiti.](#)

Niz država članica nastavio je poboljšavati transparentnost i pojednostavnjivati sustave socijalne zaštite, među ostalim s pomoću digitalnih alata. Na primjer, **Španjolska** je u rujnu 2024. pokrenula novu mobilnu aplikaciju za pružanje ažuriranih informacija, a u siječnju 2025. novu internetsku stranicu koja uključuje telematski pristup za postupke, informacije i usluge o mirovinama i naknadama. **Slovačka** je sredinom 2024. dodatno povećala transparentnost na internetu poboljšanjem elektroničkog računa osiguranika pa on sad uključuje podatke u realnom vremenu o naknadama za bolovanje i roditeljskim naknadama (uz mirovine i doprinose). **Češka** je sredinom 2025. donijela mjere za pojednostavnjenje postupaka isplate mirovina za korisnike u inozemstvu. **Njemačka** je u razdoblju 2024. – 2025. doradila portal Digitale Rentenübersicht, uz potporu iz Mehanizma za oporavak i otpornost, proširenjem veza među pružateljima usluga i poboljšanjem internetskog pristupa sveobuhvatnim informacijama o mirovinama.

Nekoliko reformi bilo je usmjereno na smanjenje financijskog opterećenja roditelja i rješavanje problema siromaštva djece naknadama u novcu. Uz potporu iz fonda ESF+ **Bugarska** će razviti postupak evidentiranja djece koja žive u ekstremnom siromaštvu. Nekoliko drugih zemalja povećalo je naknade za djecu (npr. **Cipar, Malta**) ili naknade za skrb za djecu (npr. **Latvija**, za djecu s invaliditetom). **Španjolska** je 2024. pokrenula program za distribuciju iskaznica/vaučera i njihovu periodičnu nadopunu koji se financira iz fonda ESF+, a koji provodi španjolski Crveni križ, kako bi pružila potporu obiteljima s uzdržavanom djecom čiji je dohodak ispod praga siromaštva. **Irska** je uvela bespovratna sredstva za rođenje djeteta za jednokratnu isplatu u iznosu od 280 EUR, uz prvi mjesec dječjeg doplatka, roditeljima djece rođene 1. siječnja 2025. ili nakon tog datuma. **Malta** je 2024. povećala svoj bonus za rođenje djeteta na 500 EUR za prvo dijete i na 1000 EUR za svako dodatno dijete u kućanstvu. Osim potpora za rođenje djeteta, druga poboljšanja uključuju nacrt zakona u **Francuskoj**, čiji je cilj proširiti obiteljske naknade za roditelje od rođenja prvog djeteta, a ne samo od drugog djeteta jer se tako podupiru obitelji s jednim djetetom koje su izložene visokom riziku od siromaštva. **Irska** je proširila i skupinu korisnika za primanje naknade za zaposlene obitelji kojom se podupiru radnici s niskim plaćama s djecom tako što je povećala ograničenje dohotka u okviru provjere imovinskog stanja. Osim toga, **Finska** je predložila reforme za izmjenu Zakona o visini davanja za uzdržavanje djeteta kako bi ga ojačala kao izvor dohotka za kućanstva s djecom koja ispunjavaju uvjete.

Provedene su razne reforme kako bi se poboljšao pristup djece ključnim dobrima i uslugama, u skladu s Europskim jamstvom za djecu. **Portugal**, na primjer, provodi program za besplatno predškolsko obrazovanje za 5000 djece, a osobita se pozornost posvećuje područjima u kojima su javne i solidarne mreže ograničene. Inicijativa uključuje sklapanje ugovora s privatnim, zadružnim i socijalnim obrazovnim ustanovama radi otvaranja 200 novih predškolskih ustanova, uz znatna ulaganja od 2025. do 2028. **Cipar** je uz potporu Mehanizma za oporavak i otpornost pokrenuo reformu za proširenje besplatnog obveznog predškolskog obrazovanja za djecu stariju od četiri godine. **Latvija** je povećala doplatu za skrb o djeci za djecu s invaliditetom s 313 EUR na 413 EUR mjesečno kako bi obiteljima pružila dodatnu financijsku potporu za pokrivanje troškova skrbi. **Poljska** je donijela standarde kvalitete za ustanove za skrb o djeci. Osim ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, **Cipar** je u okviru inicijative koja se sufinancira iz fonda ESF+ uveo doručak za ranjive učenike u javnim školama. U **Rumunjskoj** je vlada uz potporu fonda ESF+ pokrenula program „Zdravi obrok” koji učenicima u ranjivim školama omogućuje dnevni topli obrok ili paket hrane i tako doprinosi njihovoj dobrobiti. Osim toga, uz potporu iz Mehanizma za oporavak i otpornost uspostavlja se i mreža od 150 centara za dnevni boravak s ciljanim aktivnostima za djecu i roditelje kako bi se spriječilo odvajanje djece od njihovih obitelji.

Države članice donijele su mjere za poboljšanje mogućnosti zapošljavanja osoba s invaliditetom i pristupačnosti usluga. Bugarska je pojačala financiranje mjera aktivne politike tržišta rada, uključujući subvencionirane mogućnosti zapošljavanja i osposobljavanja za osobe s invaliditetom. Grčka promiče zapošljavanje osoba s invaliditetom u organizacijama lokalne uprave. Rumunjska je razvila integrirane usluge u ruralnim zajednicama kako bi poboljšala pristup zdravstvenoj zaštiti, obrazovanju i socijalnim uslugama. Španjolska je sa sličnim ciljem donijela mjere za poboljšanje pristupa ključnim uslugama potpore, kao što su osobna pomoć, kućna njega i skrb na daljinu. Neke države članice nastavile su ulagati u usluge smještaja za osobe s invaliditetom kako bi povećale njihove kapacitete, kao u Malti i Španjolskoj, ili poboljšale njihovu kvalitetu, kao u Rumunjskoj. Španjolska i Estonija donose mjere za poboljšanje pristupačnosti asistivnih tehnologija, uključujući digitalna rješenja.

Nekoliko država članica osmislilo je i donijelo integrirane, dugoročne nacionalne strategije za rješavanje problema beskućništva. Njemačka je u travnju 2024. prvi put pokrenula nacionalni akcijski plan za borbu protiv beskućništva u kojem su navedene nacionalne smjernice za koordinirano djelovanje savezne vlade, država i općina. Portugal je ažurirao svoju višegodišnju strategiju za integraciju beskućnika koja uključuje integrirani sustav upozoravanja na rizične situacije, personalizirane intervencije s voditeljima predmeta na lokalnoj razini te povećanje broja rješenja „stanovanje na prvom mjestu” i zajedničkih stanova. Slovenija prvi put planira donijeti strategiju za sprečavanje i iskorjenjivanje beskućništva u kojoj će ga definirati, a primarni cilj će joj biti osigurati odgovarajući, stabilan, pristupačan i siguran smještaj za sve.

Mirovine i aktivno starenje i dalje su visoko na popisu prioriteta programa reformi država članica, a većina je mjera usmjerena na podupiranje duljeg radnog vijeka i odgodu umirovljenja. U Irskoj će Zakon o zapošljavanju za 2025. omogućiti ljudima da nastave raditi nakon dobi za umirovljenje, osim ako poslodavac može predočiti legitimno i razmjerno opravdanje za prisilno umirovljenje. U Malti će oni koji su prikupili dovoljno doprinosa za socijalno osiguranje kako bi otišli u mirovinu dobiti veći dodatak na mirovinu za svaku dodatnu godinu zaposlenja do 65. godine života. U Belgiji od listopada 2025. samozaposlene osobe mogu ostvariti dodatna mirovinska prava ako nastave raditi i plaćati doprinose za socijalno osiguranje nakon dobi za umirovljenje. Luksemburg će izjednačiti pravila stjecanja prava za zaposlenike i samozaposlene osobe pri kombiniranju prijevremenih starosnih ili invalidskih mirovina s poslovnom djelatnošću. Litva je uvela dodatne poticaje za rad starijih osoba i osoba s invaliditetom proširivanjem isplate socijalne pomoći za starosne i invalidske mirovine zaposlenima koji pripadaju tim skupinama. Italija je uvela poticaje za nastavak rada osoba koje ispunjavaju uvjete za određene programe prijevremenog umirovljenja. Zakonska dob za umirovljenje povećana je u Češkoj i Danskoj. U Grčkoj je predstavljen opsežan program o aktivnom starenju i demografiji, dok je Bugarska nastavila s provedbom strategije aktivnog starenja, a Cipar ju je prvi put razvio. Prijevremeno umirovljenje osoba u rizičnim zanimanjima prošireno je u Češkoj, dok je Nizozemska bolje usmjerila program prijevremenog umirovljenja s poreznim izuzećima za fizički zahtjevna radna mjesta i produljila ga do 2029.

Nekoliko je zemalja poduzelo mjere za poboljšanje primjerenosti mirovina i potporu osobama s niskim mirovinama. U Malti su u tu svrhu donesene mjere, uključujući malo povećanje svih starosnih mirovina 2025., postupno povećanje mirovine za udovce, veća bespovratna sredstva za starije osobe u dobi od 75 do 79 godina i poboljšano oslobođenje od poreza za umirovljenike u dobi od 61 ili više godina. Prilagodbe su uvedene i u bonus za troškove života. U Italiji je donesena odluka o privremenom povećanju minimalnih mirovina za 2025. i 2026. i uvedeni su socijalni dodaci za umirovljenike u nepovoljnom položaju, dok

je **Portugal** uveo izvanredni dodatak na mirovinu za osobe s niskim mirovinama. U **Latviji** je povećana minimalna starosna mirovina, a postupno se ponovno uvode državni dodaci na starosnu i invalidsku mirovinu. **Litva** je indeksirala sve starosne, invalidske i obiteljske mirovine, a **Rumunjska** je 2025. obustavila nedavno uvedeni mehanizam indeksacije socijalnih naknada za osobe s minimalnim i niskim mirovinama koje su umjesto toga primile jednokratnu financijsku pomoć. **Danska** je povećala dopunsku mirovinu porezom na putnike u zračnom prometu. Druge države članice donijele su mjere za povećanje razine i primjerenosti naknada za invaliditet (**Estonija, Francuska, Cipar, Rumunjska, Španjolska, Slovenija**) i financijske potpore pružateljima skrbi (**Malta, Slovačka, Rumunjska**).

U nekim su zemljama poduzete mjere za primjerene i ujedno održive mirovine, među ostalim i razvojem mirovinskih sustava od više stupova. U **Italiji** pojedinci sad mogu dobrovoljno plaćati dodatnu stopu doprinosa za mirovinsko osiguranje povrh standardne stope. **Latvija** je provela prijenos od 1 % stopa doprinosa za mirovinsko osiguranje koje financira država iz drugog stupa državnog mirovinskog fonda u prvi stup sustava međugeneracijske solidarnosti. **Irska** je uvela automatsku prijavu u sustav mirovinske štednje koju će pokrenuti 1. siječnja 2026. **Malta** je najavila slične mjere za automatsku prijavu, produljila razdoblje uplaćivanja doprinosa i, radi promicanja diversifikacije mirovina, uvela obrazovne inicijative i pojačala porezne olakšice kako bi potaknula prihvaćanje mirovinskih programa trećeg stupa. U **Hrvatskoj** se provode opsežne mirovinske reforme kako bi se osigurala primjerenost i održivost mirovina, dok se u **Bugarskoj** provodi revizija mirovinskog sustava, a predviđena je i u **Malti**.

Države članice uvele su mjere za jačanje pokrivenosti zdravstvenom zaštitom i poboljšanje pravednog pristupa skrbi i njezine kvalitete. Proračun Nacionalnog fonda za zdravstveno osiguranje **Bugarske** za 2025. povećan je za 16 %, među ostalim za mjere za proširenje pokrivenosti testovima na rak i potporu ljekarnama u slabije pokrivenim područjima. **Danska** 2025. provodi najveću reformu u 20 godina kako bi skratila vrijeme čekanja, proširila izbor za pacijente i poboljšala pristup zdravstvenoj zaštiti. **Estonija** je od siječnja 2025. uvela participacije kako bi pripomogla financiranju, a od prosinca 2024. konsolidira bolnice u kontekstu svojeg plana za oporavak i otpornost radi poboljšanja učinkovitosti i smanjenja neispunjenih medicinskih potreba. **Njemačka** je u studenom 2024. uvela reformu restrukturiranja bolničkog sektora i novi sustav naknade troškova kako bi se smanjili nepotrebni medicinski postupci. **Latvija** je od siječnja 2025. proširila popis lijekova pokrivenih zdravstvenim osiguranjem, povećala razinu naknade troškova za lijekove iz javnih sredstava, odredila gornje granice cijena za proizvođače i ograničila participaciju za inicijalne recepte. **Poljska** u okviru plana za oporavak i otpornost podupire nacionalnu kardiološku mrežu kako bi poboljšala kardiološku skrb u cijeloj zemlji i u tu je svrhu donijela zakon u lipnju 2025.

Poduzete su i mjere za jačanje primarne zdravstvene zaštite, poboljšanje integracije usluga i unapređenje digitalizacije, uključujući potporu razmjeni podataka. Početkom 2025. **Irska** je restrukturirala svoj zdravstveni sustav u okviru reforme Sláintecare. Uvedeno je šest novih zdravstvenih regija kako bi se potaknula integrirana skrb, decentraliziralo donošenje odluka i omogućio pristup planiranju usluga koji se temelji na stanovništvu. **Luksemburg** od 2025. radi na stvaranju integriranih mreža za liječenje dijabetesa i morbidne pretilosti koje okupljaju pružatelje primarne i specijalizirane zdravstvene zaštite. **Portugal** je u rujnu 2024. najavio osnivanje novih „Obiteljskih zdravstvenih jedinica model C” kojima upravljaju privatni pružatelji zdravstvene zaštite, ali su integrirane u nacionalnu zdravstvenu službu kako bi se proširio pristup primarnoj zdravstvenoj zaštiti. **Slovenija** je u rujnu 2024. odobrila strategiju primarne zdravstvene zaštite za razdoblje 2024. – 2031. U okviru svojeg plana za oporavak i otpornost **Grčka** zakonom o reformi iz studenog 2024. nastoji ojačati

primarnu zdravstvenu zaštitu proširenjem kruga liječnika koji mogu postati „osobni liječnici” i poticanjem specijalizacija u općoj/obiteljskoj ili internoj medicini. **Hrvatska** u okviru svojeg plana za oporavak i otpornost provodi digitalnu reformu zdravstva preko nacionalne informatičke platforme za povezivanje onkoloških institucija. **Mađarski** plan za oporavak i otpornost za 2025. usmjeren je na unapređenje digitalizacije zdravstvene zaštite i jačanje primarne zdravstvene zaštite, uključujući razvoj zajednica liječnika opće prakse i poboljšano upravljanje kroničnim bolestima. **Rumunjska** je u studenom 2024. objavila nacionalnu strategiju za digitalno zdravstvo za razdoblje 2024. – 2030., čiji je cilj poboljšati digitalno upravljanje, vještine, infrastrukturu i inovacije u digitalizaciji zdravstva, što su obveze iz njezina plana za oporavak i otpornost.

Države članice poduzele su i mjere za rješavanje problema manjka radne snage u zdravstvu uključujući kroz bolje zadržavanje osoblja. Uz potporu Mehanizma za oporavak i otpornost **Austrija** je do kraja 2024. rasporedila 150 patronažnih sestara. **Francuska** je u lipnju 2025. proširila uloge medicinskih sestara tako što im je odobrila vođenje savjetovanja o prevenciji uz nadoknadu troškova. **Latvija** je u okviru svojeg plana za oporavak i otpornost odobrila strategiju za radnu snagu u zdravstvu za razdoblje 2025. – 2029. u okviru koje se nastoje osigurati bolji radni uvjeti i uvesti nove uloge. **Malta** je u okviru svojeg plana za oporavak i otpornost razvila alat za planiranje radne snage u zdravstvu kako bi poduprla razvoj ljudskih resursa, izradu proračuna i zapošljavanje.

Mjere za poboljšanje javnog zdravlja obuhvaćaju i prevenciju i promicanje zdravlja, uključujući mentalno zdravlje i kardiovaskularne bolesti. **Češka** je u prosincu 2024. uvela nacionalni kardiovaskularni plan za razdoblje 2025. – 2035. i pokrenula nove programe probira i prevencije koji su u potpunosti pokriveni osiguranjem. Uz potporu Mehanizma za oporavak i otpornost **Finska** promiče mjere prevencije i ranog otkrivanja putem regionalnih integriranih višesektorskih modela usluga u 22 okruga za usluge dobrobiti. U okviru svojeg plana za oporavak i otpornost **Slovačka** promiče sustavna poboljšanja mentalnog zdravlja, uključujući osposobljavanje osoblja.

Države članice poduzele su razne mjere za prilagodbu i poboljšanje sustava dugotrajne skrbi kao odgovor na demografske promjene i društvene potrebe. Neke od tih mjera namjeravaju poboljšati primjerenost i dostupnost usluga boljom integracijom, novim modelima skrbi i upotrebom IKT-a. Flandrija (**Belgija**) je pokrenula četverogodišnji projekt „ToekomstZorg” za razvoj međusektorske dugotrajne skrbi. Uz potporu Mehanizma za oporavak i otpornost **Bugarska** modernizira i proširuje svoje socijalne usluge planovima za obnovu ustanova za rezidencijalnu skrb i stvaranje novih do lipnja 2026., u skladu sa standardima kvalitete utvrđenima u Uredbi o kvaliteti socijalnih usluga iz 2022. Cilj je **danske** reforme sektora dugotrajne skrbi (iz srpnja 2025.) povećati potporu neovisnom življenju preventivnim mjerama i uslugama koje se temelje na pojedinačnim potrebama. Cilj je strategije za dugotrajnu skrb **Grčke** (iz srpnja 2024.) uspostava učinkovitog sustava socijalne zaštite za dugotrajnu skrb te se predlažu strateški ciljevi i sveobuhvatan plan upravljanja. **Španjolska** u okviru plana za oporavak i otpornost mijenja svoj model skrbi, a posebnu pozornost posvećuje deinstitutionalizaciji i skrbi u zajednici, uz potporu ulaganjima u usluge skrbi na daljinu i rezidencijalne ustanove. **Hrvatska** s potporom iz Mehanizma za oporavak i otpornost i fonda ESF+ radi na integriranom sustavu dugotrajne skrbi i planira izgraditi centre nulte energije kako bi se starijim osobama osigurala integrirana skrb, uz istodobno proširenje usluga skrbi u vlastitom domu i u zajednici. **Litva** razvija novi model dugotrajne skrbi radi poboljšanja dugotrajne skrbi u vlastitom domu i u zajednici. **Mađarska** je uspostavila novi partnerski forum za praćenje svoje strategije dugotrajne skrbi. **Poljska** revidira svoj pravni okvir kako bi definirala dugotrajnu skrb i neformalnu skrb, uvodi „vaučere za starije osobe” kako bi povećala financiranje i definira sustav osiguravanja

kvalitete za dugotrajnu skrb. **Austrija** ažurira mjere reforme skrbi kako bi se rasteretili pružatelji skrbi u obitelji i poboljšala ponuda i učinkovitost radne snage. **Portugal** je izmijenio Statut o neformalnim pružateljima skrbi, čime je olakšao postupke podnošenja zahtjeva i proširio pristup pružateljima skrbi koji nisu članovi obitelji. U **Sloveniji** se privremenim mjerama od srpnja 2024. nastoje poboljšati uvjeti za osoblje i radni uvjeti u uslugama skrbi. Izmjenom **slovačkog** Zakona o socijalnim uslugama standardiziraju se naknade za njegovatelje, čime se znatno pomaže osobama s teškim invaliditetom. **Finska** je smanjila omjer osoblja i pacijenata za skrb o starijim osobama kako bi dugotrajna skrb ostala fleksibilna i održiva u kontekstu sve veće potražnje, troškovnih pritisaka i trajnog manjka radne snage. Neke države članice nastavile su ulagati u povećanje kapaciteta (npr. **Malta**, **Španjolska**) ili poboljšanje kvalitete (npr. **Rumunjska**) ustanova za rezidencijalnu skrb za osobe s invaliditetom i starije osobe s invaliditetom.

POGLAVLJE 3. PRVA FAZA ANALIZE OKVIRA ZA SOCIJALNU KONVERGENCIJU

U prvoj fazi analize po zemljama razmatraju se kretanja na tržištu rada, razvoj vještina i socijalna kretanja u svim državama članicama kako bi se identificirali potencijalni rizici za uzlaznu socijalnu konvergenciju koje je potrebno dodatno analizirati u drugoj fazi. Ta analiza po državama članicama temelji se na načelima okvira za socijalnu konvergenciju i u skladu je s člankom 148. UFEU-a te s člankom 3. stavkom 3. točkom (b) Uredbe (EU) 2024/1263 o djelotvornoj koordinaciji ekonomskih politika i multilateralnom proračunskom nadzoru. U potonjoj se navodi da Komisijin godišnji nadzor provedbe smjernica za zapošljavanje u okviru Europskog semestra uključuje napredak u provedbi načela Europskog stupa socijalnih prava i njegovih glavnih ciljeva s pomoću pregleda socijalnih pokazatelja i okvira za utvrđivanje potencijalnih rizika za uzlaznu socijalnu konvergenciju³⁰³. Prva faza analize temelji se na glavnim pokazateljima u pregledu socijalnih pokazatelja i njome se utvrđuju *potencijalni rizici* za uzlaznu socijalnu konvergenciju (za dodatne pojedinosti vidjeti metodološki okvir na kraju ovog odjeljka te priloge 6. i 2.). Kako bi se utvrdile stvarne poteškoće koje sprečavaju uzlaznu socijalnu konvergenciju i njihovi glavni uzroci, u proljeće 2026. provest će se druga faza analize. U njoj će se obraditi različiti kvantitativni i kvalitativni dokazi te uzeti u obzir mjere koje su države članice poduzele ili planiraju poduzeti kako bi otklonile te poteškoće. U odjeljku 3.1. predstavljeni su ključni horizontalni nalazi koji se temelje na prvoj fazi analize okvira za socijalnu konvergenciju. Analiza po zemljama iznesena je u odjeljku 3.2., u kojem je navedeno koje je zemlje potrebno dodatno analizirati u drugoj fazi.

3.1. Ključni horizontalni nalazi

Tijekom 2024. zabilježena je uzlazna konvergencija stopa zaposlenosti, a stopa nezaposlenosti u EU-u dosegla je rekordno nisku razinu, popraćenu neznatnim smanjenjem rizika od siromaštva u kontekstu skromnog gospodarskog rasta. Ipak, utvrđeni su određeni rizici za uzlaznu konvergenciju u području tržišta rada, vještina i socijalnih pitanja³⁰⁴. Primjena metodologije „semafora” Zajedničkog izvješća o zapošljavanju na glavne pokazatelje u pregledu socijalnih pokazatelja pomaže u utvrđivanju izazova koji su posebno važni za provedbu europskog stupa socijalnih prava (vidjeti priloge 6. i 2.). Objedinjavanjem signala iz pokazatelja u pregledu socijalnih pokazatelja po zemljama omogućava se sveobuhvatna procjena mogućih rizika za uzlaznu socijalnu konvergenciju s kojima se suočavaju EU i njegove države članice. U nastavku je prikazan sažetak ključnih horizontalnih nalaza (vidjeti i tablicu 3.1.1. i sliku 3.1.1.).

- **Iako se nastavila uzlazna konvergencija stopa zaposlenosti i dugotrajne nezaposlenosti, rezultati na tržištu rada za mlade i osobe s invaliditetom stagnirali su ili su se neznatno pogoršali.** Stope zaposlenosti povećale su se u

³⁰³ Osim toga, u uvodnoj izjavi 8. Uredbe pojašnjeno je da „u okviru integrirane analize kretanja u području zapošljavanja i socijalnih kretanja u kontekstu europskog semestra Komisija procjenjuje rizike za uzlaznu socijalnu konvergenciju u državama članicama i prati napredak u provedbi načela europskog stupa socijalnih prava na temelju pregleda socijalnih pokazatelja i načela okvira za socijalnu konvergenciju”.

³⁰⁴ EU je na dobrom putu da ostvari svoj cilj stope zaposlenosti od 78 % do 2030. s preostalim razlikom od samo 2,2 postotna boda. Međutim, potrebno je poduzeti dodatne mjere kako bi se ostvarili ciljevi EU-a za 2030. u području obrazovanja odraslih i smanjenja siromaštva. Sudjelovanje u obrazovanju odraslih 2022. bilo je samo 39,5 % (ciljna vrijednost je 60 %), dok su se izdvajanja za mjere za smanjenje siromaštva do 2024. smanjila za samo 2,9 milijuna (ciljna vrijednost je 15 milijuna).

gotovo svim (21) državama članicama, iako je tempo poboljšanja bio sporiji nego prethodnih godina. Povećanje je bilo veće za zemlje s nižim stopama zaposlenosti, što upućuje na uzlaznu konvergenciju, a rezultati za stopu nezaposlenosti bili su neujednačeni. Stopa u EU-u 2024. bila je na rekordno niskoj razini, ali pokazatelj je upućivao na određene razlike među državama članicama, što se odražava u relativno velikom broju (osam) „kritičnih” stanja i stanja za koje je „potrebno praćenje”. Međutim, u mnogim državama članicama i dalje postoje znatne regionalne i teritorijalne razlike. Ukupno gledajući, kretanja stopa dugotrajne nezaposlenosti bila su pozitivnija, s uzlaznom konvergencijom zabilježenom u EU-u 2024. Većina država članica uspjela je ostvariti određeni napredak u integraciji žena na tržište rada, ali uz malo znakova uzlazne konvergencije i još uvijek je za ukupno osam država članica „potrebno praćenje” ili su u „kritičnom stanju” u tom području. Napredak za mlade je uglavnom stagnirao, uz tek neznatno poboljšanje stope mladih koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih (NEET) 2024. i bez jasnih znakova uzlazne konvergencije. Naposljetku, razlika u zaposlenosti na temelju invaliditeta znatno se povećala na razini EU-a te su zabilježene velike i sve veće razlike među državama članicama, pri čemu je za osam zemalja „potrebno praćenje” ili su u „kritičnom stanju”.

- **Spor i neujednačen napredak u području obrazovanja i vještina ograničava potencijal razvoja ljudskog kapitala i predstavlja rizik za konkurentnost te socijalnu i teritorijalnu koheziju, osim ako se znatno pojačaju mjere politika.** Sudjelovanje u obrazovanju odraslih u EU-u (mjereno anketom o obrazovanju odraslih) od 2016. do 2022. donekle se povećalo, ali rezultati država članica razlikovali su se jer je većina povećanja ostvarena u zemljama s boljim rezultatima. Podaci iz ankete EU-a o radnoj snazi upućuju na ukupno povećanje sudjelovanja i u razdoblju od 2022. do 2024³⁰⁵. Isto vrijedi i za udio odraslih osoba s barem osnovnim digitalnim vještinama u razdoblju 2021. – 2023. Za relativno velik broj država članica (devet odnosno deset) „potrebno je praćenje” ili su u „kritičnom stanju” za ta dva pokazatelja. To ukazuje na znatne poteškoće povezane sa zelenom i digitalnom transformacijom te potrebu za jačanjem konkurentnosti EU-a. Osim toga su 2024. u EU-u zabilježena neznatna poboljšanja za udio osoba koje se rano napustile školovanje i za sudjelovanje u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. Međutim, prosječne vrijednosti za ta dva pokazatelja prikrivaju znatne razlike među državama članicama, pri čemu je 2024. zabilježen veći broj „kritičnih” stanja i stanja za koja je „potrebno praćenje” (rast s devet na deset u oba slučaja), a bez znakova uzlazne konvergencije. Osim toga, niske i sve manje razine osnovnih vještina ozbiljan su problem u cijelom EU-u. Iz svega toga vidi se da je potrebno poduzeti znatne mjere u tom području politike, u skladu s inicijativom za Uniju vještina.
- **Iako su na razini EU-a zabilježena ukupna poboljšanja za rizik od siromaštva ili socijalne isključenosti i dohodovne nejednakosti i dalje postoje razlike, a gotovo svi socijalni pokazatelji upućuju na nedostatak uzlazne konvergencije među državama članicama.** Udio ukupnog stanovništva i djece izložene riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti (AROPE) u EU-u se 2024. neznatno smanjio. Međutim, rezultati su se znatno razlikovali među državama članicama, bez jasnih znakova konvergencije. Kad je riječ o djeci koja su izložena o riziku od siromaštva, broj zemalja za koje je „potrebno praćenje” ili su u „kritičnom stanju” povećao se

³⁰⁵ Vidjeti: Eurostat [[trng_lfs_17](#)], anketa EU-a o radnoj snazi.

2024. na osam. Razlike u stopama AROPE djelomično se odnose na znatne razlike u učinku socijalnih transfera (isključujući mirovine) na smanjenje siromaštva. Taj se pokazatelj u EU-u 2024. neznatno pogoršao i rezultirao najvećim brojem „kritičnih” stanja i stanja za koja je „potrebno praćenje” (jedanaest), uz nedostatak jasne uzlazne konvergencije. Dohodovna nejednakost (mjerena pokazateljem S80/S20 ili kvartilnim omjerom dohotka) poboljšala se te je 2024. zabilježeno znatno smanjenje „kritičnih” stanja i stanja za koja je „potrebno praćenje”. Međutim, stanje u zemljama s najvišim razinama nejednakosti dodatno se pogoršalo, a ono u zemljama s dobrim rezultatima poboljšalo pa su se razlike povećavale. Primjetne su i znatne razlike među regijama, uključujući visoke stope siromaštva ili socijalne isključenosti u najudaljenijim regijama EU-a. Realni bruto raspoloživi dohodak kućanstava po stanovniku 2024. znatno se povećao. Iako su se sve zemlje poboljšale, najveća povećanja zabilježena su među državama članicama koje su već imale dobre rezultate, što upućuje na razlike, s devet „kritičnih” stanja ili stanja za koja je „potrebno praćenje”. Zabilježeno je neznatno pogoršanje samoprijavljenih neispunjenih potreba za zdravstvenom skrbi, uz općenito vrlo ograničenu konvergenciju 2024. S druge strane, uočena je određena uzlazna konvergencija stope preopterećenosti troškovima stanovanja, uz poboljšanja u gotovo dvije trećine država članica.

U prvoj fazi analize po zemljama utvrđeno je da je u devet država članica potrebno provesti dublju drugu fazu analize zbog izazova na koje upućuju glavni pokazatelji u pregledu socijalnih pokazatelja, što ukazuje na potencijalne rizike za uzlaznu socijalnu konvergenciju. Ti se rizici procjenjuju u skladu s metodologijom okvira za socijalnu konvergenciju, kojom se uzimaju u obzir razina i godišnja promjena svakog glavnog pokazatelja u pregledu socijalnih pokazatelja u odnosu na prosjek EU-a, kako je opisano u povezanim ključnim porukama EMCO-a i SPC-a i temeljnom izvješću zajedničke radne skupine (vidjeti okvir na kraju ovog odjeljka). Te su države članice Bugarska, Grčka, Španjolska, Italija, Litva, Luksemburg, Rumunjska, Latvija i Finska. Prvih sedam država članica bilo je uključeno u drugu fazu i prethodne godine (iako su u nekima od njih primijećena poboljšanja, kako je opisano u trećem poglavlju), dok su Latvija i Finska ove godine uključene prvi put.³⁰⁶ Estonija, Mađarska i Hrvatska, koje su prošle godine također bile obuhvaćene drugom fazom analize, ove godine nisu uključene³⁰⁷. Za gore navedenih devet zemalja potencijalni su rizici za uzlaznu socijalnu konvergenciju utvrđeni u odnosu na problematične situacije u velikom broju područja politika, dok su za Latviju, Litvu, Luksemburg i Finsku u manjem broju područja politika važnu ulogu imala i pogoršanja tijekom vremena. Neki od pokazatelja koji upućuju na potencijalne rizike za uzlaznu

³⁰⁶ U Latviji je to posljedica povećanja udjela mladih koji su u skupini NEET, kao i stopa nezaposlenosti i dugotrajne nezaposlenosti. Tome pridonosi nizak i sve manji učinak socijalnih transfera (isključujući mirovine) na smanjenje siromaštva i nagli pad sudjelovanja djece mlađe od tri godine u sustavu formalne skrbi za djecu. Za Finsku je potrebna druga faza analize prvenstveno zbog relativnih pogoršanja stopa nezaposlenosti i dugotrajne nezaposlenosti.

³⁰⁷ Estonija, Mađarska i Hrvatska, koje su prošle godine također bile u drugoj fazi analize, ove godine nisu uključene. Estonija nije uključena zbog zabilježenog smanjenja dohodovne nejednakosti, povećanja raspoloživog dohotka kućanstava, smanjenja stope AROPE, poboljšanja učinka socijalnih transfera na smanjenje siromaštva i smanjenja neispunjenih potreba za zdravstvenom skrbi. Ni Mađarska nije uključena u drugu fazu analize jer najnoviji podaci pokazuju smanjenje broja osoba koje su rano napustile školovanje, stope AROPE (ukupne i za djecu), razlike u zaposlenosti na temelju invaliditeta i stope dugotrajne nezaposlenosti. Za Hrvatsku je 2024. došlo do prekida u vremenskom nizu za sve socijalne pokazatelje na temelju statističkih podataka EU-a o dohotku i životnim uvjetima zbog čega nije moguće smisleno protumačiti promjene. Konkretno, strukturni prekid je razlog da se stopa AROPE, ukupna i za djecu, svrstava u kategoriju „potrebno praćenje”.

socijalnu konvergenciju u većini navedenih zemalja su ukupna stopa AROPE i učinak socijalnih transfera (osim mirovina) na smanjenje siromaštva, nakon čega slijede osobe koje su rano napustile školovanje, udio mladih u skupini NEET, stopa zaposlenosti, rast realnog bruto raspoloživog dohotka kućanstava po stanovniku, udio stanovništva s barem osnovnim digitalnim vještinama i stopa AROPE za djecu. Za tih devet država članica službe Komisije provest će dublju drugu fazu analize u proljeće 2026.

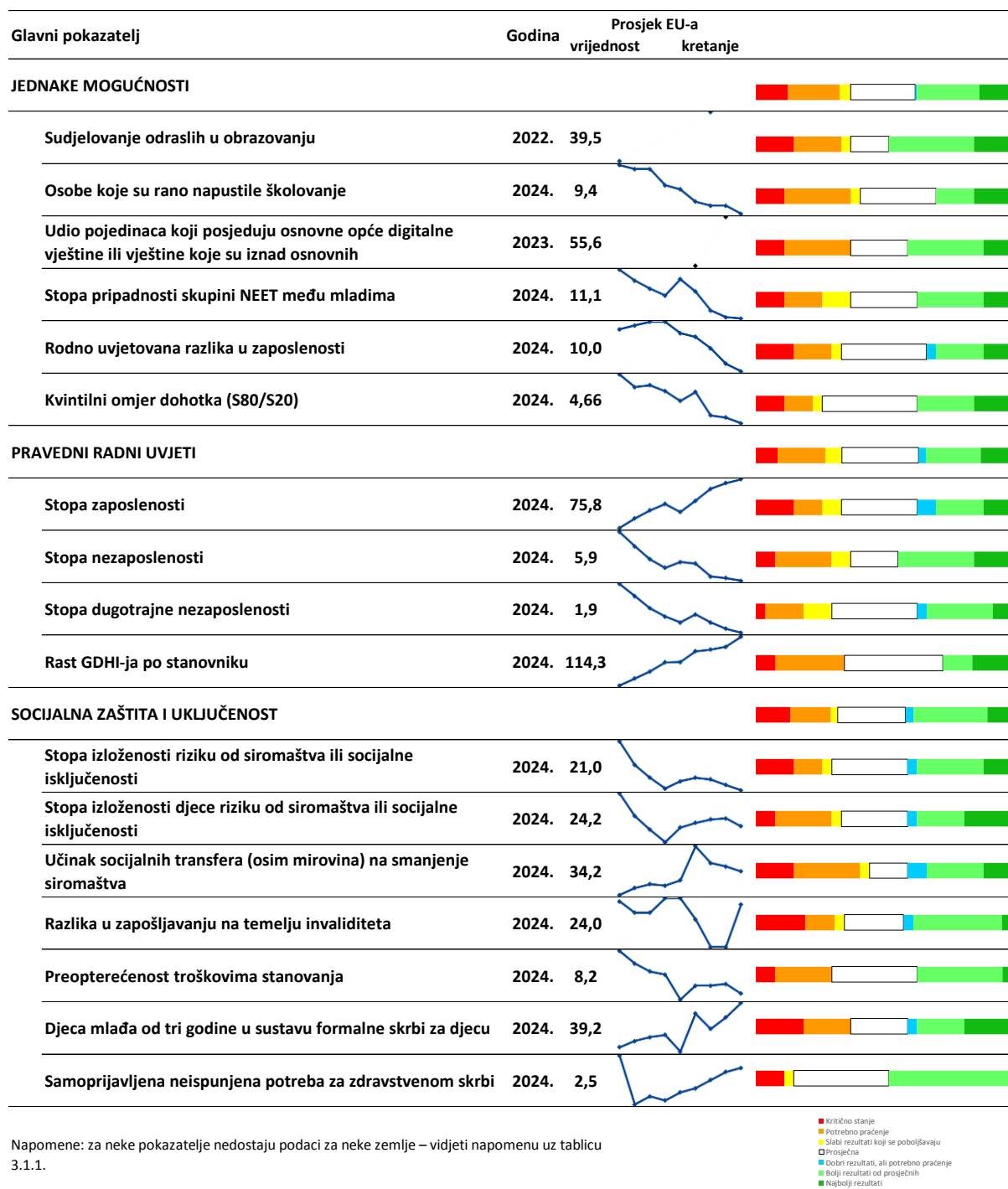
Tablica 3.1.1.: Pregled socijalnih pokazatelja: pregled izazova u državama članicama prema glavnom pokazatelju

		Najbolji rezultati	Bolji rezultati od prosječnih	Dobri rezultati, ali potrebno praćenje	Prosječni rezultati	Slabi rezultati koji se poboljšavaju	Potrebno praćenje	Kritično stanje
Jednake mogućnosti	Sudjelovanje odraslih u obrazovanju (u posljednjih 12 mjeseci, bez praktičnog osposobljavanja na radnom mjestu, % stanovništva u dobi od 25 do 64 godine)	2022. DE, HU, NL, SE	AT, DK, EE, FI, FR, IE, LU, MT, SK		BE, ES, LV, PT	RO	CY, HR, IT, LT, SI	BG, CZ, EL, PL
	Osobe koje su rano napustile školovanje (% stanovništva u dobi od 18 do 24 godine)	2024. EL, HR, IE, PL	BG, CZ, PT, SI		AT, BE, FI, FR, LV, MT, NL, SE	HU	CY, DK, EE, IT, LT, LU, SK	DE, ES, RO
	Udio pojedinaca koji posjeduju osnovne opće digitalne vještine ili vještine koje su iznad osnovnih (% stanovništva u dobi od 16 do 74 godine)	2023. FI, IE, NL	AT, BE, CZ, DK, EE, ES, HU, SE		DE, EL, FR, LT, MT, PT		CY, HR, IT, LU, LV, SI, SK	BG, PL, RO
	Stopa pripadnosti skupini NEET među mladima (% ukupnog stanovništva u dobi od 15 do 29 godina)	2024. MT, NL, SE	CZ, DE, DK, HR, IE, PT, SI		AT, BE, ES, FI, HU, PL, SK	BG, CY, EL	EE, FR, LU, LV	IT, LT, RO
	Rodno uvjetovane razlike u zaposlenosti (u postotnim bodovima)	2024. EE, LT, LV	HR, HU, LU, PT, SE	FI	AT, BE, BG, DE, ES, FR, IE, NL, SI	CZ	CY, DK, PL, SK	EL, IT, MT, RO
	Kvintilni omjer dohotka (S80/S20)	2024. BE, CZ, SI, SK	FI, IE, MT, NL, PL, RO		AT, CY, DE, DK, EE, FR, HR, HU, LU, SE	PT	EL, ES, IT	BG, LT, LV
Pravedni radni uvjeti	Stopa zaposlenosti (% stanovništva u dobi od 20 do 64 godine)	2024. CZ, MT, NL	CY, DE, DK, HU, IE	EE, SE	AT, BG, LT, LV, PL, PT, SI, SK	EL, HR	FI, FR, LU	BE, ES, IT, RO
	Stopa nezaposlenosti (% osoba u radnoj snazi u dobi od 15 do 74 godine)	2024. CZ, DE, MT, PL	BG, CY, HR, HU, IE, IT, NL, SI		AT, BE, PT, RO, SK	EL, ES	DK, EE, FR, LT, LU, LV	FI, SE
	Stopa dugotrajne nezaposlenosti (% osoba u radnoj snazi u dobi od 15 do 74 godine)	2024. MT, NL	AT, CY, CZ, DE, IE, PL, SI	DK	BE, BG, FR, HR, HU, LT, LU, RO, SE	EL, ES, IT	EE, FI, LV, PT	SK
	Rast bruto raspoloživog dohotka kućanstava (GDHI) po stanovniku (indeks, 2008. = 100)	2024. HU, MT, PL, RO	HR, LT, PT		CZ, DE, DK, EE, FR, IE, LV, SE, SI, SK		AT, BE, CY, ES, FI, LU, NL	EL, IT
Socijalna zaštita i uključenos	Stopa izloženosti riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti (% ukupnog stanovništva)	2024. CZ, NL, SI	AT, CY, DK, EE, IE, PL, SE	FI	BE, DE, FR, HU, LU, MT, PT, SK	RO	HR, IT, LV	BG, EL, ES, LT
	Stopa izloženosti djece riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti (% ukupnog stanovništva u dobi od 0 do 17 godina)	2024. CY, CZ, DK, NL, SI	EE, IE, LV, PL, SK	FI	AT, BE, DE, HU, LT, PT, SE	RO	EL, FR, HR, IT, LU, MT	BG, ES
	Učinkovitost socijalnih transfera (osim mirovina) na smanjenje siromaštva (% smanjenja stope AROP)	2024. BE, DK, FI	AT, CZ, EE, NL, PL, SE	FR, IE	CY, IT, SI, SK	RO	BG, DE, ES, HU, LT, LU, MT	EL, HR, LV, PT
	Razlika u zaposlenosti na temelju invaliditeta (u postotnim bodovima)	2024. SI	AT, CZ, DE, EE, FI, FR, LV, NL, SE	PT	CY, DK, EL, HU, MT, SK	BG	BE, ES, IT	HR, IE, LT, PL, RO
	Preopterećenost troškovima stanovanja (% ukupnog stanovništva)	2024. CY	BG, HR, IE, IT, LU, NL, PL, RO, SI		AT, BE, CZ, ES, FI, FR, LV, MT, SK		DE, EE, HU, LT, PT, SE	DK, EL
	Djeca mlada od tri godine u sustavu formalne skrbi za djecu (% stanovništva mladeg od tri godine)	2024. FR, NL, PT, SE, SI	BE, ES, FI, LT, LU	DK	AT, CY, EE, EL, HR, IT		BG, DE, IE, LV, MT	CZ, HU, PL, RO, SK
	Samoprijavljena neispunjena potreba za zdravstvenom skrbi (% stanovništva u dobi od 16 i više godina)	2024.	AT, BE, BG, CY, CZ, DE, HR, HU, LU, MT, NL, RO, SK		DK, ES, FR, IE, IT, LT, PL, PT, SE, SI	EE		EL, FI, LV

Napomena: Ažurirano 30. listopada 2025. Pretposljednja vrijednost pokazatelja sudjelovanja odraslih u obrazovanju odnosi se na 2016., dok se kategorizacija oslanja na promjenu od te godine do 2022. Budući da se podaci o udjelu pojedinaca s barem osnovnim digitalnim vještinama prikupljaju svake dvije godine, kategorizacija se odnosi na promjenu od 2021. do 2023. Nisu dostupni podaci o rastu GDHI-ja po stanovniku za Bugarsku. Podaci o razlici u zaposlenosti na temelju invaliditeta nisu dostupni za Luksemburg. Prekidi u vremenskom nizu i druge oznake navedeni su u prilogima 3. i 4.

Slika 3.1.1.: Pregled kretanja i izazova u području zapošljavanja, vještina i socijalnih pitanja prema glavnim pokazateljima u pregledu socijalnih pokazatelja

Prosjeck EU-a, kretanja i raspodjela država članica s određenom kategorizacijom Zajedničkog izvješća o zapošljavanju među svim državama za svaki glavni pokazatelj te zajedno za tri poglavlja o stupu

Okvir 3.1.1.: Metodološki pristup za utvrđivanje potencijalnih rizika za uzlaznu socijalnu konvergenciju u prvoj fazi analize socijalne konvergencije po zemljama

Analiza se oslanja na postojeće alate koji su razvijeni u suradnji s državama članicama tijekom posljednjih godina, posebno na temelju pregleda socijalnih pokazatelja i takozvane metodologije „semafora” Zajedničkog izvješća o zapošljavanju³⁰⁸. Prva faza analize po zemljama temelji se na cijelom skupu glavnih pokazatelja u pregledu socijalnih pokazatelja. Svaki se pokazatelj ispituje na temelju metodologije Zajedničkog izvješća o zapošljavanju, kojom se utvrđuje relativni položaj država članica, izražen kao standardna devijacija od srednje vrijednosti apsolutne razine vrijednosti pokazatelja i njezine promjene u odnosu na prethodnu godinu (tehničke pojedinosti dostupne su u Prilogu 4.). Rezultati su sažeti u jednu od sedam mogućih kategorija za svaki pokazatelj za dotičnu zemlju („najbolji rezultati”, „bolji rezultati od prosječnih”, „dobri rezultati, ali potrebno praćenje”, „prosječni rezultati”, „slabi rezultati koji se poboljšavaju”, „potrebno praćenje”, „kritično stanje”). To odgovara ljestvici boja, od zelene do crvene.

Svaki pokazatelj u okviru pregleda socijalnih pokazatelja procjenjuje se primjenom prethodno objašnjene metodologije kako bi se utvrdilo dovodi li do potencijalnih rizika za uzlaznu socijalnu konvergenciju te je li stoga potrebna daljnja analiza u drugoj fazi. Ocjena „kritično stanje” odnosi se na države članice koje ostvaruju znatno lošije rezultate od prosjeka EU-a za određeni pokazatelj i u kojima se stanje pogoršava ili se ne poboljšava dovoljno u usporedbi s prethodnom godinom. Situaciji se dodjeljuje status „potrebno praćenje” u dva slučaja: a) ako država članica ostvari lošiji rezultat od prosjeka EU-a za određeni pokazatelj i stanje se u toj zemlji pogoršava ili se ne poboljšava dovoljno brzo i b) ako je rezultat u smislu razina u skladu s prosjekom EU-a, ali se stanje pogoršava mnogo brže od prosjeka EU-a. Daljnja analiza u drugoj fazi smatra se potrebnom za države članice za koje je šest ili više glavnih pokazatelja u pregledu socijalnih pokazatelja označeno crvenom („kritično stanje”) ili narančastom bojom („potrebno praćenje”) u najnovijem izdanju Zajedničkog izvješća o zapošljavanju. Smatra se da je potrebno dodatno analizirati situaciju i ako je za pokazatelj koji je označen crvenom ili narančastom bojom (kako je prethodno objašnjeno) došlo do dva *uzastopna* pogoršanja u kategorizaciji Zajedničkog izvješća o zapošljavanju. Primjer je toga promjena ocjene iz „prosječni rezultati” u „slabi rezultati koji se poboljšavaju” u izdanju Zajedničkog izvješća o zapošljavanju za 2025., nakon čega slijedi daljnje pogoršanje na „kritično stanje” u izdanju Zajedničkog izvješća o zapošljavanju za 2026. To bi se smatralo dodatnom „oznakom” koja se ubraja u minimalni prag od ukupno šest oznaka. Na primjer, ako u izdanju Zajedničkog izvješća o zapošljavanju za 2026. određena zemlja ima pet glavnih pokazatelja u pregledu socijalnih pokazatelja označenih crvenom ili narančastom bojom, a za jedan od tih pet pokazatelja navedena su pogoršanja u dvije uzastopne godine u izdanjima Zajedničkog izvješća o zapošljavanju za 2025. i 2026., smatra se da ta zemlja ima ukupno šest oznaka u izdanju Zajedničkog izvješća o zapošljavanju za 2026. (pet crvenih/narančastih signala iz pokazatelja u izdanju za 2026. i jedan signal zbog dva uzastopna pogoršanja). Zbog toga bi i za tu zemlju bila potrebna daljnja analiza u drugoj fazi. Pri ocjenjivanju ukupnog broja oznaka koje ulaze u prag uzimaju se u obzir potencijalni prekidi u vremenskom nizu i pitanja povezana s kvalitetom i tumačenjem podataka.

³⁰⁸ Vidjeti: [ključne poruke Odbora za zapošljavanje i Odbora za socijalnu zaštitu](#), na temelju [Izvješća radne skupine Odbora za zapošljavanje i Odbora za socijalnu zaštitu o uvođenju okvira za socijalnu konvergenciju u europski semestar](#).

Glavni pokazatelji u pregledu socijalnih pokazatelja i njihova ocjena temelje se na najnovijim podacima dostupnima na referentni datum podataka³⁰⁹. Ako za određenu zemlju nedostaju relevantni podaci za procjenu kategorizacije Zajedničkog izvješća o zapošljavanju, odgovarajuća kategorizacija iz prethodnog izdanja tog izvješća (ako je dostupno) upotrebljava se za popunjavanje informacija koje nedostaju. Ako za pokazatelj nedostaju vrijednosti za najnovije izdanje Zajedničkog izvješća o zapošljavanju *i* za prethodno izdanje, kategorizacije Zajedničkog izvješća o zapošljavanju ne uračunavaju se u indikativni prag od šest oznaka za drugu fazu analize.

³⁰⁹ Referentni datum podataka je 29. listopada 2025. za Zajedničko izvješće o zapošljavanju za 2026. Korišteni podaci i povezane statističke oznake kao što su prekidi navedeni su u Prilogu 3. izvješću. Prekidi se navode i u podacima po zemljama ako se odnose na kategorizacije Zajedničkog izvješća o zapošljavanju koje se uračunavaju u prag za drugu fazu analize.

3.2. Prva faza analize po državama članicama

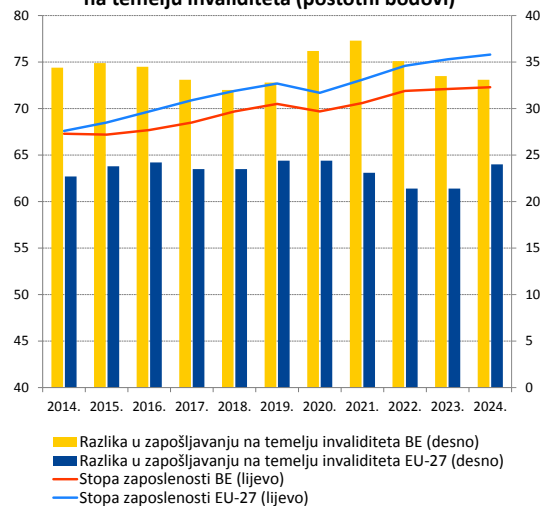
Belgija

Kad je riječ o stopi zaposlenosti, 2024. su i dalje postojali problemi, a manjak radne snage ostao je znatan. Zahvaljujući rastu realnog BDP-a od 1,1 %, stopa zaposlenosti 2024. neznatno se povećala (za 0,2 postotna boda) na 72,3 %, što je ispod prosjeka EU-a od 75,8 %, te je ponovno dosegla „kritično stanje”. To je uglavnom posljedica toga što je stopa aktivnosti u Belgiji niža od prosjeka EU-a (70,8 % u odnosu na 75,3 %). I dalje su postojale velike regionalne razlike. Nadalje, neke skupine, kao što su osobe s niskom razinom obrazovanja (u dobi od 20 do 64 godine, 47,5 %), rođene izvan EU-a (u dobi od 20 do 64 godine, 59,4 %) i starije osobe (u dobi od 55 do 64 godine, 59,4 %), dodatno su zaostajale. Razlika u zaposlenosti na temelju invaliditeta, koja je iznosila 33,1 postotni bod, i dalje je bila znatno iznad prosjeka EU-a (24,0 postotnih bodova) pa je sad za nju „potrebno praćenje”. S druge strane, kad je riječ o rodno uvjetovanoj razlici u zaposlenosti, Belgija je ostvarila „prosječne rezultate”, kao i za stopu nezaposlenosti (5,7 %) i dugotrajnu nezaposlenost (2,0 %). Naposljetku, indeks rasta bruto raspoloživog dohotka kućanstava (GDHI) po stanovniku (2008. = 100) poboljšao se sa 106,5 u 2023. na 107,1 u 2024.), ali i dalje nije dosegnuo prosjek EU-a pa je za njega i dalje „potrebno praćenje”.

Belgija ima uglavnom prosječne rezultate u području obrazovanja i vještina. Udio odraslih koji sudjeluju u obrazovanju je „prosječan rezultat” i 2022. iznosio je 34,9 % (u odnosu na 39,5 % u EU-u), nakon smanjenja od 2016. Udjeli mladih koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih (NEET) i osoba koje rano napuštaju školovanje su se pogoršali. Međutim, s 9,9 % i 7,0 % i dalje su znatno ispod pripadajućih prosjeka EU-a (11,1 % i 9,4 %), iako postoje određene regionalne razlike. U Belgiji je udio stanovništva s barem osnovnim digitalnim vještinama 2023. iznosio 59,4 %, što je svrstava u kategoriju „bolji rezultati od prosječnih”. Udio djece u sustavu formalne skrbi za djecu 2024. je iznosio 52,3 % (ali sa znatno nižom stopom od 20,1 % za djecu izloženu riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti), nakon smanjenja od 3,9 postotnih bodova u odnosu na 2023.

Socijalne politike pomogle su u ublažavanju rizika od siromaštva i socijalne isključenosti te dohodovnih nejednakosti. Belgija je među zemljama s „najboljim rezultatima” za učinak socijalnih transfera (osim mirovina) na smanjenje siromaštva (53,1 % u odnosu na 34,2 % u EU-u) i dohodovne nejednakosti mjerene kvartilnim omjerom dohotka (3,45 % u odnosu na 4,66 % u EU-u). Ukupna stopa AROPE (18,3 %) i stopa AROPE za djecu (20,2 %) bile su 2024. u kategoriji „prosječni rezultati”, iako se potonja povećala (za 0,6 postotnih bodova) prvi put od 2017. Samoprijavljene neispunjene potrebe za zdravstvenom skrbi, koje su 2024. iznosile 1,4 %, spadale su u kategoriju „bolji rezultati od prosječnih”, dok je preopterećenost troškovima stanovanja sa 6,7 % bila u kategoriji „prosječni rezultati” (u odnosu na 8,2 % na razini EU-a).

Stopa zaposlenosti (%) i razlika u zapošljavanju na temelju invaliditeta (postotni bodovi)

Napomena: prekid u vremenskom nizu za stopu zaposlenosti (BE) za 2017.

Izvor: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], anketa EU-a o radnoj snazi i [[tepsr_sp200](#)], statistički podaci EU-a o dohotku i životnim uvjetima

S obzirom na nalaze iz prethodne prve faze analize, a posebno tri pokazatelja s oznakom „kritični” ili „potrebno praćenje”, **čini se da se Belgija ne suočava s potencijalnim rizicima za uzlaznu socijalnu konvergenciju i stoga u drugoj fazi neće biti potrebna daljnja analiza** (vidjeti okvir 3.1.1).

Bugarska

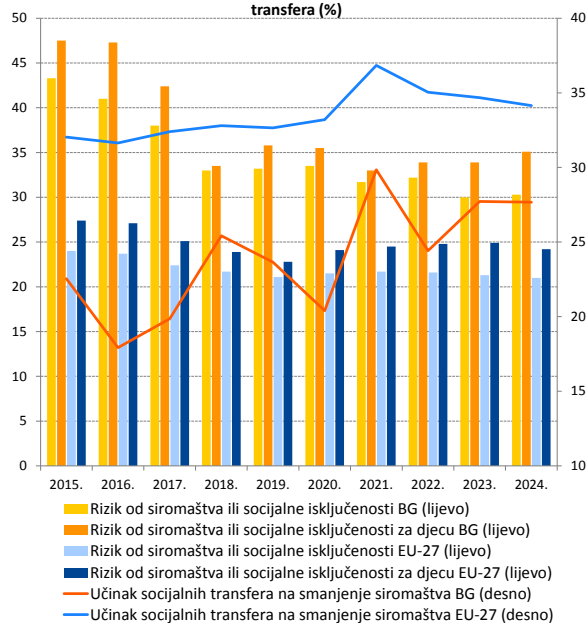
Bugarska ima znatne probleme u socijalnom području. Udio osoba izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti (AROEPE) jedan je od najviših u EU-u (30,3 % u odnosu na 21,0 % u 2024.) i ocjenjen je kao „kritično stanje”. To je rezultat nedavnog povećanja nakon prošlogodišnjeg znatnog smanjenja (u to vrijeme ocjena je bila „slabi rezultati koji se poboljšavaju”). Stopa AROPE dosegla je 2024. godine 35,1 %, što je znatno iznad prosjeka EU-a od 24,2 %, a ujedno je i u kategoriji „kritično stanje”. Osobe s invaliditetom (43,8 %), starije osobe (36,6 %), osobe koje žive u ruralnim područjima (40,8 %) i Romi i dalje su bili izloženiji riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti od drugih³¹⁰. Općenito, socijalni transferi (isključujući mirovine) su i u ovoj godini samo u manjoj mjeri smanjili siromaštvo u Bugarskoj o (27,7 % u odnosu na 34,2 % u EU-u) pa je taj pokazatelj u kategoriji „potrebno praćenje” (u odnosu na „slabi rezultati koji se poboljšavaju” prošle godine).

Osim toga, dohodovna nejednakost, mjerena kvintilnim omjerom dohotka, među najvišima je u EU-u (6,96 u odnosu na 4,66). Riječ je o jednom od najvećih povećanja u odnosu na prethodnu godinu pa je i taj pokazatelj u „kritičnom stanju”.

Zemlja ima problema i u razvoju vještina. Iako se 2024. povećalo za 3,8 postotnih bodova u odnosu na prošlu godinu, sudjelovanje djece mlađe od tri godine u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju ostalo je znatno ispod prosjeka EU-a (21,2 % u odnosu na 39,2 %) te je u kategoriji „potrebno praćenje”. To negativno utječe na izgleda za učenje, među ostalim i kasnije u životu. Više od polovine učenika u dobi od 15 godina nema osnovne vještine (53,6 % u matematici u istraživanju PISA 2022.). Sudjelovanje odraslih u obrazovanju iznosilo je 9,5 % 2022. (u odnosu na 39,5 % u EU-u), što je nakon smanjenja od 2016. među najnižim stopama u EU-u pa predstavlja „kritično stanje”. To vrijedi i za udio odraslih osoba s barem osnovnim digitalnim vještinama, koji je 2023. iznosio 35,5 % u odnosu na 55,6 % u EU-u, unatoč povećanju od 2021. Poboljšanja u razvoju vještina mogla bi povećati produktivnost i poduprijeti usporednu zelenu i digitalnu tranziciju.

Rezultati na tržištu rada su dobri, iako za neke ranjive skupine i dalje ima prostora za poboljšanje. Zahvaljujući snažnom gospodarskom rastu 2024. stopa zaposlenosti dosegla je rekordno visoku razinu od 76,8 %, što je iznad prosjeka EU-a (75,8 %), dok je stopa nezaposlenosti nastavila padati i smanjila se na 4,2 % (u odnosu na 5,9 % u EU-u). Dugotrajna nezaposlenost samo se neznatno poboljšala te se od 2023. do 2024. smanjila za 0,1 postotni bod na 2,2 %, što je iznad prosjeka EU-a od 1,9 %. Udio mladih koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih (NEET)

Rizik od siromaštva ili socijalne isključenosti i učinak socijalnih transfera (%)

Napomena: prekid u vremenskom nizu za AROPE (BG) u 2016. i učinak (BG) u 2016. i 2022.

Izvor: Eurostat [[ilc_peps01n](#)] [[tespm050](#)], statistički podaci EU-a o dohotku i životnim uvjetima.

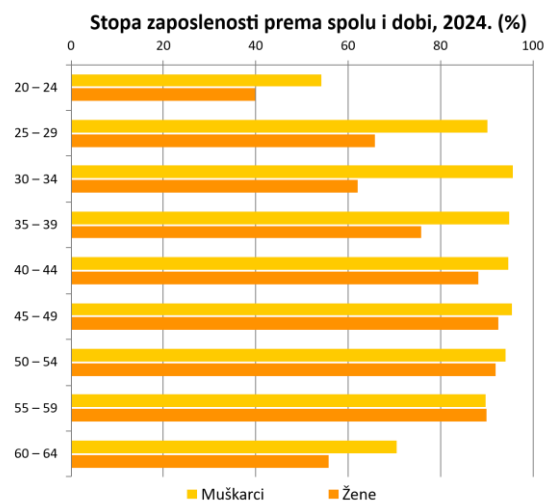
³¹⁰ Vidjeti: Agencija EU-a za temeljna prava, [Rights of Roma and Travellers in 13 European countries, 2024.](#)

smanjivao se u skladu s kretanjima u EU-u i sad je s 12,7 % u 2024. u kategoriji „slabi rezultati koji se poboljšavaju” (1,6 postotnih bodova iznad prosjeka EU-a). Iako se razlika u zaposlenosti na temelju invaliditeta smanjila na 35,4 postotna boda i sad je u kategoriji „slabi rezultati koji se poboljšavaju” (u odnosu na „kritično stanje” prošle godine), i dalje je znatno iznad prosjeka EU-a (24,0 postotnih bodova).

S obzirom na nalaze iz prethodne prve faze analize, a posebno sedam pokazatelja koji su označeni kao „kritični” ili „potrebno praćenje”, **utvrđeno je da se Bugarska suočava s potencijalnim rizicima za uzlaznu socijalnu konvergenciju zbog kojih je u drugoj fazi potrebna daljnja analiza** (vidjeti okvir 3.1.1).

Češka

Ukupni rezultati na tržištu rada u zemlji su pozitivni, ali postoje problemi za određene skupine stanovništva. Češka je 2024. ponovno bila jedna od zemalja s „najboljim rezultatima” u EU-u, s visokom stopom zaposlenosti (82,3 %) koja se stalno povećava i niskom i stabilnom stopom nezaposlenosti (2,6 %), čemu je pridonio oporavak gospodarskog rasta. Rezultati za stopu dugotrajne nezaposlenosti bili su u kategoriji „bolji rezultati od prosječnih” te su 2024. iznosili 0,8 %. U istoj je kategoriji i udio mladih (u dobi od 15 do 29 godina) koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih (NEET), koji se 2024. znatno smanjio (za 1,5 postotnih bodova) na 8,6 %. Razlika u zaposlenosti na temelju invaliditeta smanjila se na 21,7 postotnih bodova, što je ispod prosjeka

Izvor: Eurostat [[lfsa_organ](#)], anketa EU-a o radnoj snazi.

EU-a od 24,0 postotnih bodova. Rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti poboljšala se 2024. (za 1,3 postotna boda) i dosegla 12,6 postotnih bodova, ali je i dalje iznad prosjeka EU-a od 10,0 postotnih bodova, što znači da je u kategoriji „slabi rezultati koji se poboljšavaju”. S druge strane, stopa sudjelovanja djece mlađe od tri godine u sustavu formalne skrbi za djecu ostala je u „kritičnom stanju” te je 2024. iznosila samo 7,3 %, što je znatno ispod prosjeka EU-a od 39,2 %. Razlog za to su nedovoljni kapaciteti usluga ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, a moguće su i posljedice za dugoročne izgled djece za učenje i sudjelovanje žena na tržištu rada. Naposljetku, veće sudjelovanje nedovoljno zastupljenih skupina na tržištu rada, kao što su žene, raseljeni ukrajinski građani i Romi, moglo bi pomoći u ublažavanju manjka radne snage i vještina.

Rezultati Češke u području vještina su dobri, ali sudjelovanje odraslih u obrazovanju zaostaje. Udio osoba koje su rano napustile školovanje 2024. se smanjio na 5,4 % (u odnosu na 9,4 % u EU-u) pa je sad u kategoriji „bolji rezultati od prosječnih”. To vrijedi i za udio odraslih osoba s barem osnovnim digitalnim vještinama (69,1 % u 2023. u odnosu na 55,6 % u EU-u). Međutim, sudjelovanje odraslih u obrazovanju u „kritičnom je stanju” te je 2022. iznosilo samo 21,2 %, u odnosu na prosjek EU-a od 39,5 %.

Zemlja je ostvarila pozitivne socijalne ishode. Udio osoba izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti (AROPE) 2024. je iznosio ukupno 11,3 %, a među djecom 15,4 % (21,0 % odnosno 24,2 % u EU-u), zbog čega je ta zemlja među zemljama s „najboljim rezultatima”. Indeks bruto raspoloživog dohotka kućanstava (GDHI) po stanovniku (2008. = 100) neznatno se poboljšao 2024. i iznosio je 125,2 u odnosu na 123,6 u 2023. (114,3 u EU-u) te je u kategoriji „prosječni rezultati”. Preopterećenost troškovima stanovanja je 2024. iznosila 9,2 % i također je bila u kategoriji „prosječni rezultati”. Konačno, u Češkoj su opet ostvareni „bolji rezultati od prosječnih” kad je riječ o samoprijavljenoj neispunjenoj potrebi za zdravstvenom skrbi.

S obzirom na nalaze iz prethodne prve faze analize, a posebno dva pokazatelja s oznakom „kritični”, čini se da se Češka ne suočava s potencijalnim rizicima za uzlaznu socijalnu konvergenciju i stoga u drugoj fazi neće biti potrebna daljnja analiza (vidjeti okvir 3.1.1).

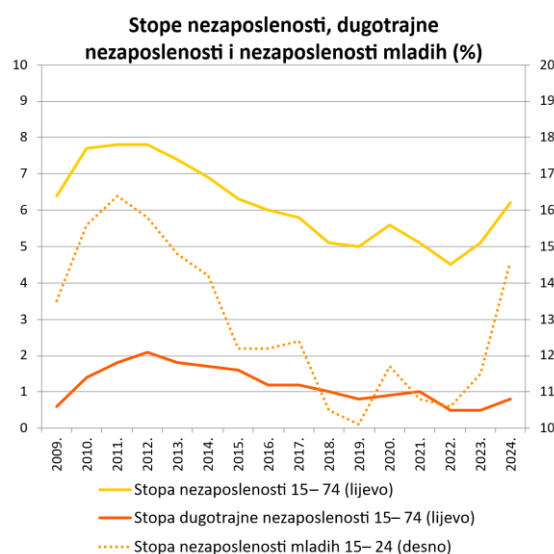
Danska

Razina zaposlenosti općenito je visoka, ali su se povećali problemi povezani s nezaposlenošću. Stopa zaposlenosti nastavila je snažno rasti te je dosegla 80,2 % 2024. (+0,4 postotna boda u odnosu na 2023.), što je posljedica snažnog gospodarskog rasta (3,5 %) i sve veće ponude radne snage. S druge strane, stopa nezaposlenosti znatno se povećala, za 1,1 postotni bod, na 6,2 %, te je prvi put nakon više od desetljeća iznad prosjeka EU-a (5,9 %) i u kategoriji „potrebno praćenje”. Njezina dugoročna komponenta, iako je i dalje jedna od najnižih u EU-u (0,8 % u 2024.), povećala se (s 0,5 % prošle godine) i sad je u kategoriji „dobri rezultati, ali je potrebno praćenje”. Iako se čini da se pritisak na tržište rada ublažava, u zemlji i dalje nedostaje radne snage, osobito u sektoru IKT-a, zdravstvu i građevinarstvu, a još su uvijek prisutne i velike regionalne razlike³¹¹.

Položaj mladih (u dobi od 15 do 29 godina) koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih (NEET) je 2024. nakon smanjenja za 0,6 postotnih bodova na 8,0 % i dalje bio u kategoriji „bolji rezultati od prosječnih”, ali se stopa nezaposlenosti mladih osoba (u dobi od 15 do 24 godine) od 2023. do 2024. naglo povećala s 11,5 % na 14,6 %. Istodobno se rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti povećala drugu godinu zaredom, dok se na razini EU-a smanjila. Sa 6,5 postotnih bodova i dalje je niža od prosjeka EU-a od 10,0 postotnih bodova, ali je i za nju „potrebno praćenje”. Razlika u zaposlenosti na temelju invaliditeta povećala se za 5,7 postotnih bodova, što je i dalje blizu prosjeka EU-a koji se također povećao (za 2,6 postotnih bodova)³¹².

Danska općenito ostvaruje dobre rezultate u području vještina, ali i dalje postoje poteškoće za mlade. Stopa sudjelovanja odraslih u obrazovanju, koja je 2022. iznosila 47,1 % (u odnosu na 39,5 % u EU-u), i udio odraslih osoba s barem osnovnim digitalnim vještinama, koji je 2023. iznosio 69,6 % (u odnosu na 55,6 % u EU-u), visoki su. S druge strane, udio osoba koje su rano napustile školovanje je 2024. i dalje iznosio 10,4 % (u odnosu na 9,4 % u EU-u) pa se nalazi u kategoriji „potrebno praćenje”, među ostalim zbog manjka kvalificirane radne snage. Iako Danska ima jedan od najvećih udjela djece mlađe od tri godine u sustavu formalne skrbi za djecu u EU-u (62,9 %), taj se pokazatelj nakon smanjenja od 7,0 % postotnih bodova sad nalazi u kategoriji „dobri rezultati, ali je potrebno praćenje”.

Socijalni ishodi općenito su vrlo dobri, ali troškovi stanovanja i dalje opterećuju ranjive skupine. Rizik od siromaštva ili socijalne isključenosti (AROPE) općenito je u kategoriji „bolji rezultati od prosječnih”, a Danska ostvaruje „najbolje rezultate” u području učinka socijalnih transfera (osim mirovina) na smanjenje siromaštva i na stopu AROPE za djecu. Međutim, s 14,6 % (u odnosu na 8,2 % u EU-u) udio kućanstava preopterećenih troškovima stanovanja jedan je od najvećih u EU-u i u „kritičnom je stanju”. To je posljedica ograničene

Napomene: Prekid u vremenskom nizu za 2016, 2017. i 2023.

Izvor: Eurostat [[une_rta](#)], [[une_ltu_a](#)], anketa EU-a o radnoj snazi.

³¹¹ [Danska agencija za tržište rada i zapošljavanje \(ožujak 2025.\), Recruitment Survey Report.](#)

³¹² Postoji prekid u nizu za 2024.

ponude priuštivog stanovanja u većim gradovima, u kojima je stopa iznosila 22,7 % (u odnosu na 8,6 % u ruralnim područjima).

S obzirom na nalaze iz prethodne prve faze analize, a posebno četiri pokazatelja s oznakom „kritični” ili „potrebno praćenje”, **čini se da se Danska ne suočava s potencijalnim rizicima za uzlaznu socijalnu konvergenciju i stoga u drugoj fazi neće biti potrebna daljnja analiza** (vidjeti okvir 3.1.1).

Njemačka

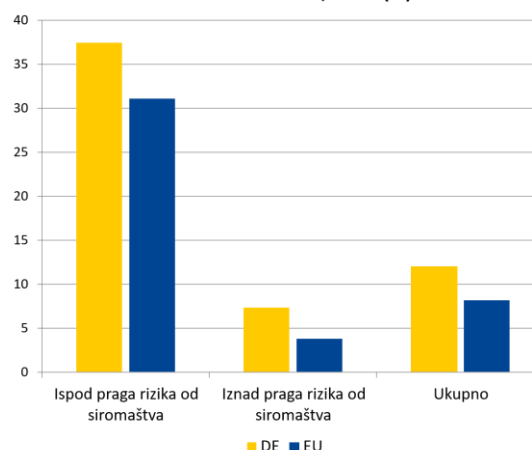
Učinak socijalnih transfera na smanjenje siromaštva pogoršao se, a priuštivost stanovanja i dalje je problematična unatoč poboljšanju. Učinak socijalnih transfera (osim mirovina) na smanjenje siromaštva od 2023. do 2024. naglo se smanjio, s 41,7 % na 35,7 %. Iako je i dalje iznad prosjeka EU-a od 34,2 %, riječ je o kretanju za koje je „potrebno praćenje”. Udio osoba izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti (AROEPE) 2024. je iznosio 21,1 %, što je neznatno smanjenje s 21,3 % u 2023. (u odnosu na 21,0 % u EU-u). Smanjila se i stopa AROPE za djecu. Njemačka je i dalje u kategoriji „prosječni rezultati” za oba pokazatelja. Unatoč smanjenju (za 1 postotni bod) u odnosu na prethodnu

godinu, troškovi stanovanja su 2024. za 12,0 % stanovništva (u odnosu na 8,2 % u EU-u) iznosili više od 40 % njihova ukupnog dohotka, što je stanje za koje je „potrebno praćenje”. Određene skupine stanovništva, kao što su starije osobe (u dobi od 65 i više godina) i one u najnižem kvintilu dohotka, bile su posebno opterećene troškovima stanovanja, a takvih je bilo 15,3 % u prvj odnosno 33,3 % u drugoj skupini (u odnosu na 8,8 % i 27,8 % u EU-u).

U području obrazovanja i vještina Njemačka ostvaruje dobre rezultate u obrazovanju odraslih, ali dosta osoba rano napušta školovanje pa je to i dalje problem. Udio osoba koje su rano napustile školovanje bio je među najvećima (12,9 % u 2024.³¹³ u odnosu na 9,4 % u EU-u) i u kategoriji je „kritično stanje”. To zahtijeva pozornost i s obzirom na pogoršanje osnovnih vještina mladih od 2012. (PISA 2022.). S druge strane, udio odraslog stanovništva s barem osnovnim digitalnim vještinama je 2023. bio u kategoriji „prosječni rezultati” i iznosio je 52,2 %, uz znatne razlike među skupinama stanovništva. Stopa sudjelovanja odraslih u obrazovanju bila je visoka i 2022. iznosila je 53,7 %, zbog čega je Njemačka jedna od zemalja s „najboljim rezultatima” u EU-u.

Tržište rada općenito je stabilno, ali i dalje postoji stalan manjak radne snage, a žene nisu dovoljno integrirane u tržište rada. Unatoč gospodarskom padu, stopa zaposlenosti se dodatno povećala na 81,3 % u 2024. („bolji rezultati od prosječnih”), dok su stopa nezaposlenosti i dugotrajne nezaposlenosti ostale na vrlo niskim razinama (3,4 % odnosno 0,9 %) u kontekstu manjka radne snage. Udio mladih koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih (NEET) je u Njemačkoj u kategoriji „bolje rezultati od prosječnih” (8,7 % u odnosu na 11,1 % u EU-u). Dok je rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti s oko 7,1 postotnih bodova 2024. i dalje bila u kategoriji „prosječni rezultati”, rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti u nepunom radnom vremenu dodatno se povećala do jedne od najviših u EU-u (37,2 postotnih bodova u odnosu na 20,1 postotna boda). Razlog tomu je i struktura sustava oporezivanja koji nedovoljno potiče na povećanje broja odrađenih sati, osobito one s niskim plaćama i primatelje drugog dohotka u obitelji. Udio djece mlađe od tri godine u sustavu formalne skrbi za djecu bio je 2024. s 25,1 % ispod

Preopterećenost troškovima stanovanja prema statusu siromaštva, 2024.(%)

Izvor: Eurostat, [tessi163], statistički podaci EU-a o dohotku i životnim uvjetima.

³¹³ Postoji prekid vremenskog niza za 2024.

prosjeaka EU-a (39,2 %) pa je za njega „potrebno praćenje”. Zbog toga je moguće da će se osobe koje moraju skrbiti o drugima teže zapošljivati.

S obzirom na nalaze iz prethodne prve faze analize, a posebno četiri pokazatelja s oznakom „kritični” ili „potrebno praćenje”, **čini se da se Njemačka ne suočava s potencijalnim rizicima za uzlaznu socijalnu konvergenciju i stoga u drugoj fazi neće biti potrebna daljnja analiza** (vidjeti okvir 3.1.1).

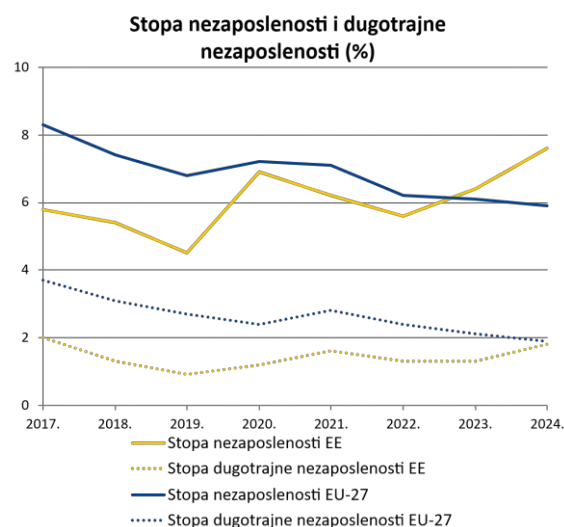
Estonija

Estonsko je gospodarstvo 2024. stagniralo, što je negativno utjecalo na tržište rada.

Stopa nezaposlenosti ponovno se povećala za 1,2 postotna boda te je 2024. dosegla 7,6 % za razliku od prosjeka EU-a koji se smanjio (5,9 % iste godine). Stoga je za taj pokazatelj i dalje „potrebno praćenje”. Nadalje, stopa nezaposlenosti bila je znatno viša među mladima (u dobi od 15 do 24 godine), 19,1 % (u odnosu na 14,9 % u EU-u), i gotovo dvostruko viša na sjeveroistoku zemlje (13,5 % u odnosu na 6,2 % do 7,5 % u drugim regijama). Dugotrajna nezaposlenost se od 2023. do 2024. također povećala s 1,3 % na 1,8 %, dok se na razini EU-a smanjila s 2,1 % na 1,9 %, pa je za nju sad „potrebno praćenje”. Stopa zaposlenosti neznatno se smanjila s 82,1 % na 81,8 %, ali je ostala znatno iznad prosjeka EU-a od 75,8 % te je sad u kategoriji „dobri rezultati, ali je potrebno praćenje”. Međutim, zemlja ima jednu od najnižih rodno uvjetovanih razlika u zaposlenosti u EU-u pa je u tom području dosljedno jedna od zemalja s „najboljim rezultatima” u protekle tri godine. Indeks bruto raspoloživog dohotka kućanstava (GDHI) po stanovniku (2008. = 100) 2024. je iznosio 131,0 i bio je u kategoriji „prosječni rezultati”.

Kad je riječ o obrazovanju i vještinama, zemlja je nastavila ostvarivati dobre rezultate u području obrazovanja odraslih i digitalnih vještina, a u drugim dimenzijama zabilježeno je pogoršanje. Stopa sudjelovanja odraslih u obrazovanju i dalje je visoka, kao i udio odraslih osoba s barem osnovnim digitalnim vještinama. Stoga oba pokazatelja ostaju u kategoriji „bolji rezultati od prosječnih”. Međutim, unatoč pozitivnom kretanju prethodne godine, udio osoba koje su rano napustile školovanje smanjio se 2024. za 1,3 postotna boda na 11,0 % (što je najviša razina od 2019.) pa je sad za njega „potrebno praćenje”. Udio mladih koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih (NEET) znatno se povećao za 1,4 postotnih bodova na 11,0 % (u odnosu na 11,1 % u EU-u) pa je i on sad u kategoriji „potrebno praćenje”.

Estonija je zabilježila određena pozitivna kretanja u području socijalne zaštite i uključenosti. Udio osoba izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti (AROE) smanjio se za 2,0 postotna boda na 22,2 % u 2024., dok se učinak socijalnih transfera (osim mirovina) na smanjenje siromaštva od 2023. do 2024. povećao s 27,7 % na 31,5 %. Oba pokazatelja upućuju na poboljšanje stanja i sad su u kategoriji „bolji rezultati od prosječnih” u usporedbi s prošlogodišnjom „potrebno praćenje”. Dohodovna nejednakost, mjerena kvintilnim omjerom dohotka, vratila se na svoju vrijednost iz 2021. od 5,03 (u odnosu na 4,66 u EU-u). Unatoč napretku, udio osoba starijih od 65 godina izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti ostao je iznad prosjeka EU-a i iznosio je 40,0 % (u odnosu na 19,2 % u EU-u). Samoprijavljene neispunjene potrebe za zdravstvenom skrbi smanjile su se 2024. za 4,4 postotna boda na 8,5 %, ali su i dalje znatno iznad prosjeka EU-a od 2,5 %. Zbog toga je pokazatelj iz prošlogodišnjeg „kritičnog stanja” prešao u kategoriju „slabi rezultati koji se poboljšavaju”. Negativno je to što se stopa preopterećenosti troškovima stanovanja od 2021. gotovo udvostručila i dosegla 8,6 % pa je za nju stoga ponovno „potrebno praćenje”.

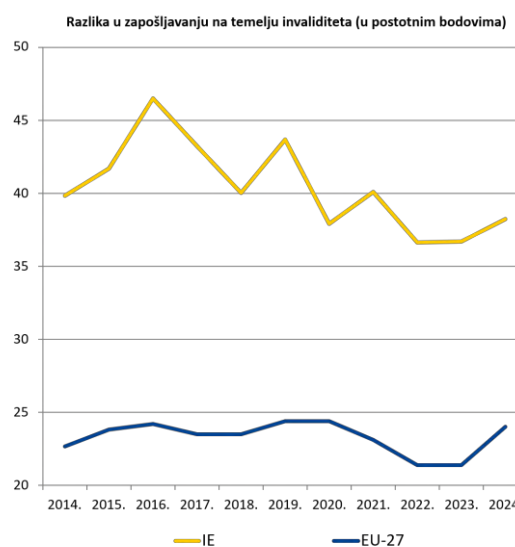

Izvor: Eurostat [[une_rta](#)], [[une_ltu_a](#)], anketa EU-a o radnoj snazi.

S obzirom na nalaze iz prethodne prve faze analize, a posebno pet pokazatelja s oznakom „potrebno praćenje”, čini se da se **Estonija ne suočava s potencijalnim rizicima za uzlaznu socijalnu konvergenciju i stoga u drugoj fazi neće biti potrebna daljnja analiza** (vidjeti okvir u odjeljku 3.1.).

Irska

Zaposlenost je 2024. nastavila rasti, ali skupine u nepovoljnom položaju i dalje su nailazile na prepreke. Stopa zaposlenosti od 79,8 % dosegla je još jednu rekordno visoku razinu, uglavnom zbog neto imigracije koja dovodi do veće zaposlenosti i zbog nastavka snažnog gospodarskog rasta. Tome je pridonijelo i veće sudjelovanje na tržištu rada, posebno žena, pri čemu se rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti smanjila na 9,3 postotna boda („prosječni rezultati”). Međutim, mnoge žene i dalje su izvan tržišta rada jer moraju skrbiti o drugima. Razlika u zaposlenosti na temelju invaliditeta i dalje je među najvećima u EU-u (38,2 postotna boda u odnosu na 24,0 postotnih bodova u EU-u) te je zbog povećanja za 1,5 postotnih bodova u 2024 u „kritičnom stanju”. Poboljšanje zapošljivosti nedovoljno zastupljenih skupina, kao što su osobe s invaliditetom, samohrani roditelji, niskokvalificirane osobe te manjine Romi i Putnici, može doprinijeti njihovom ulasku na tržište rada i rješenjima za postojeći i budući manjak radne snage i vještina.

Napomena: prekid u vremenskom nizu za IE za 2019.

Izvor: Eurostat, [[tepsr_sp200](#)], statistički podaci EU-a o dohotku i životnim uvjetima.

Smanjile su se stope siromaštva ili socijalne isključenosti, iako su neke skupine izložene većim rizicima. Rizik od siromaštva ili socijalne isključenosti znatno se smanjio općenito i za djecu (za 2,1 postotni bod odnosno 3,4 postotna boda) te je sad u kategoriji „bolji rezultati od prosječnih”. Međutim, skupine u nepovoljnom položaju, posebno samohrani roditelji, Putnici i osobe s invaliditetom, bile su znatno izloženije tom riziku. Učinak socijalnih transfera (osim mirovina) na smanjenje siromaštva 2024. se znatno pogoršao (za 7,0 postotnih bodova), ali je iznosio 50,8 % (znatno iznad prosjeka EU-a od 34,2 %) i sad je u kategoriji „dobri rezultati, ali je potrebno praćenje”. Sudjelovanje djece mlađe od tri godine u sustavu formalne skrbi za djecu povećalo se 2024. na 24,4 %. Međutim, i dalje je u kategoriji „potrebno praćenje” i znatno ispod prosjeka EU-a od 39,2 %. Unatoč znatnim ulaganjima i poboljšanjima i dalje postoje određene financijske i nefinancijske prepreke, kao i regionalne razlike. Stopa preopterećenosti troškovima stanovanja u Irskoj je u kategoriji „bolji rezultati od prosječnih”. Međutim, priuštivost stanovanja pogoršava se jer ponuda uvelike zaostaje za sve većom potražnjom. Postoje duge liste čekanja za socijalne stanove i brzo se povećava broj beskućnika, što je osobito izraženo među djecom i obiteljima sa samohranim roditeljem u prvom i drugom tromjesečju 2025.³¹⁴

Irska ostvaruje dobre rezultate u području obrazovanja i vještina. Stopa ranog napuštanja školovanja, koja je 2024. nakon jednog od najvećih smanjenja u EU-u iznosila 2,8 %, bila je jedna od najnižih, što Irsku svrstava među zemlje s „najboljim rezultatima”. Prema istraživanju PISA za 2022. petnaestogodišnjaci iz Irske među najuspješnijima su u osnovnim vještinama (čitanje, matematika i prirodoslovlje) u EU-u. Odrasle osobe u Irskoj zabilježile su 2023. jednako dobre rezultate kad je riječ o osnovnim digitalnim vještinama.

³¹⁴ Vidjeti: [Election 2024 Spotlight – Housing](#) i [Homeless Quarterly Progress Report Q2 2025](#)

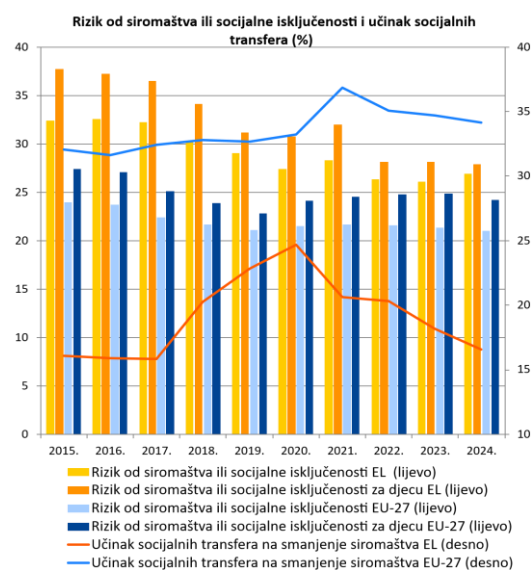
Osim toga, u usporedbi s prosjekom EU-a, 2022. su češće sudjelovale u obrazovanju (48,3 % u odnosu na 39,5 % u EU-u).

S obzirom na nalaze iz prethodne prve faze analize, a posebno dva pokazatelja s oznakom „kritični” ili „potrebno praćenje”, **čini se da se Irska ne suočava s potencijalnim rizicima za uzlaznu socijalnu konvergenciju i stoga u drugoj fazi neće biti potrebna daljnja analiza** (vidjeti okvir 3.1.1).

Grčka

Grčka se i dalje suočava s poteškoćama u području socijalne zaštite i uključenosti.

Učinak socijalnih transfera (osim mirovina) na smanjenje siromaštva smanjio se 2024. za 1,6 postotnih bodova na 16,6 %, što je znatno ispod prosjeka EU-a od 34,2 %. U međuvremenu se udio osoba izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti (AROPE) nakon deset godina uzastopnog pada povećao na 26,9 %, što je iznad prosjeka EU-a od 21,0 %. Oba pokazatelja upućuju na „kritično stanje”. Stopa AROPE za djecu, koja je iznosila 27,9 %, također je bila visoka (u odnosu na 24,2 % u EU-u) pa je za nju i dalje „potrebno praćenje”. Nakon povećanja i udio kućanstava preopterećenih troškovima stanovanja (s 28,9 % u 2024. jedan od najviših u EU-u u odnosu na prosjek od 8,2 %) i samoprijavljene neispunjene potrebe za zdravstvenom skrbi (povećanje od 12,1 % u odnosu na 2,5 % u EU-u) upućuju na „kritično stanje”. Nejednakost, mjerena kvartilnim omjerom dohotka, ostala je 2024. na 5,27, što je iznad prosjeka EU-a (4,66), te je i dalje u kategoriji „potrebno praćenje”.

Napomena: prekid u vremenskom nizu za učinak (EL) za 2022.

Izvor: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], [[tespm050](#)], statistički podaci EU-a o dohotku i životnim uvjetima.

Rezultati na grčkom tržištu rada poboljšavaju se, ali i dalje su prisutne poteškoće, posebno za žene i mlade ljude. Stopa zaposlenosti povećala se 2024. za 1,9 postotni bod zbog još uvijek snažnog gospodarskog rasta. Međutim, čak i nakon tog znatnog povećanja bilo je zaposleno samo 69,3 % radno sposobnog stanovništva (u dobi od 20 do 64 godine) (u odnosu na 75,8 % u EU-u), što predstavlja „slabe rezultate koji se poboljšavaju”. Isto vrijedi i za udio mladih koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih (NEET), koji se 2024. smanjio za 1,7 postotnih bodova na 14,2 %, ali je i dalje znatno iznad prosjeka EU-a (11,1 %). U međuvremenu je 2024. (nakon povećanja od 2,3 postotna boda) stopa zaposlenosti žena od 59,9 % i dalje bila jedna od najnižih, a rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti među najvećima u EU-u (18,8 postotnih bodova u odnosu na prosječno 10 postotnih bodova) i smatra se „kritičnim stanjem”. Nadalje, indeks bruto raspoloživog dohotka kućanstava (GDHI) po stanovniku (2008. = 100), koji je 2024. iznosio 84,1 postotni bod, i dalje je među najnižima, unatoč povećanju od 2 postotna boda u usporedbi s 2023. (u odnosu na prosjek EU-a od 114,3), što je „kritično stanje”. Pozitivno je to što je razlika u zaposlenosti na temelju invaliditeta ostala u kategoriji „prosječni rezultati”.

Razvoj vještina stagnira i negativno utječe na zapošljivost i konkurentnost. Udio odraslih koji sudjeluju u obrazovanju tijekom posljednjih 12 mjeseci bio je među najnižima u EU-u i s 15,1 % u 2022. predstavlja „kritično stanje”. Istodobno je 2023. barem osnovne digitalne vještine imalo 52,4 % odraslih osoba (u odnosu na 55,6 % u EU-u), što je „prosječan rezultat”. Stope slabih obrazovnih rezultata petnaestogodišnjaka u osnovnim vještinama bile su među najvišima u EU-u nakon jednog od najvećih smanjenja. S druge strane, udio osoba koje su rano napustile školovanje 2024. se dodatno smanjio za 0,7 postotna boda na 3,0 % (u odnosu na 9,4 % u EU-u), zbog čega je Grčka i dalje jedna od zemalja s „najboljim rezultatima” u tom području.

S obzirom na nalaze iz prethodne prve faze analize, a posebno devet pokazatelja koji su označeni kao „kritični” ili „potrebno praćenje”, **utvrđeno je da se Grčka suočava s potencijalnim rizicima za uzlaznu socijalnu konvergenciju zbog kojih je u drugoj fazi potrebna daljnja analiza** (vidjeti okvir 3.1.1).

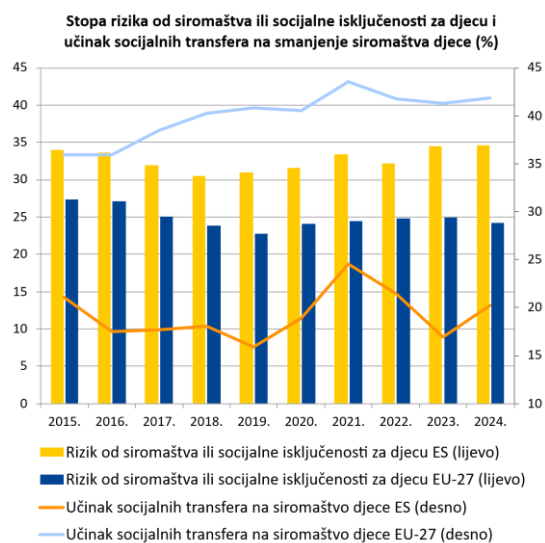
Španjolska

Španjolska se suočava s poteškoćama u području socijalne zaštite i uključenosti.

Udio stanovništva izloženog riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti (AROPE) smanjio se 2024. na 25,8 %, dok se stopa za djecu dodatno neznatno povećala na 34,6 %. Obje su stope bile znatno iznad odgovarajućih prosjeka EU-a (21,0 % i 24,2 %) te i dalje upućuju na „kritično stanje”. Učinak socijalnih transfera (osim mirovina) na smanjenje siromaštva 2024. se povećao (za 1 postotni bod) na 23,9 %, ali je ostao nizak (u odnosu na prosjek EU-a od 34,2 %) te je stoga bio u kategoriji „potrebno praćenje” što je djelomično posljedica razlika u pokrivenosti, među ostalim sustavom minimalnog dohotka i dječjim doplatkom. To je posebno izraženo kad je riječ o djeci jer je socijalnim transferima rizik od siromaštva za tu skupinu smanjen za samo 20,2 %, što je znatno ispod prosjeka EU-a od 41,9 %. Dohodovna nejednakost, mjerena kvintilnim omjerom dohotka, također se neznatno smanjila, ali je i dalje ostala visoka (5,39 u odnosu na 4,66 u EU-u) i u kategoriji je „potrebno praćenje”. Za indeks bruto raspoloživog dohotka kućanstava (GDHI) po stanovniku (2008. = 100) također je 2024. bilo „potrebno praćenje” zbog još uvijek niske razine nakon povećanja. Te probleme dodatno pogoršavaju regionalne razlike i veliko siromaštvo unatoč zaposlenju.

Tržište rada nastavilo se poboljšavati, ali i dalje postoje problemi. Stopa zaposlenosti 2024. se dodatno povećala (za 0,9 postotnih bodova) na 71,4 % (u odnosu na 75,8 % u EU-u) zahvaljujući snažnom gospodarskom rastu i povećanju zaposlenosti u sektorima zdravstva i obrazovanja, ugostiteljstva, IKT-a i stručnom sektoru. Međutim, zbog velike razlike u odnosu na prosjek EU-a, sad je u kategoriji „kritično stanje”. Isto tako, stopa nezaposlenosti (11,4 % u odnosu na prosjek EU-a od 5,9 %) i njezina dugoročna komponenta (3,8 % u odnosu na 1,9 % u EU-u) u kategoriji su „slabih rezultata koji se poboljšavaju” s obzirom na još uvijek visoke razine unatoč velikom smanjenju (za 0,8 odnosno 0,5 postotnih bodova). Udio mladih koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih (NEET) i dalje je velik (12,0 % u 2024. u odnosu na 11,1 % u EU-u), ali je sad u kategoriji „prosječni rezultati” zbog stalnog poboljšanja. Razlika u zaposlenosti na temelju invaliditeta u kategoriji je „potrebno praćenje” nakon izraženog povećanja s 13,8 postotnih bodova na 23,4 postotnih bodova 2024.

Španjolska se kontinuirano suočava s poteškoćama povezanim s ranim napuštanjem školovanja, ali ujedno ostvaruje dobre rezultate u području digitalnih vještina. Udio osoba koje su rano napustile školovanje 2024. se smanjio na 13,0 % (u odnosu na 9,4 % u EU-u), ali je i dalje bio visok i ukazivao na „kritično stanje”. Stope su posebno visoke za muškarce (15,8 % u odnosu na 10,0 % za žene) i osobe rođene izvan zemlje (25,5 % u odnosu na 10,3 %), kao i na jugu i istoku Španjolske. Općenito, sudjelovanje odraslih u obrazovanju 2022. bilo je u kategoriji „prosječni rezultati” i iznosilo je 34,1 % (u odnosu na 39,5 % u EU-u). Slabi obrazovni rezultati u osnovnim vještinama bili su niži od prosjeka EU-

Napomena: učinak socijalnih transfera na smanjenje siromaštva djece izračunava se primjenom stopa AROP prije i nakon transfera. Prekid u vremenskom nizu za AROP (ES) za 2022.

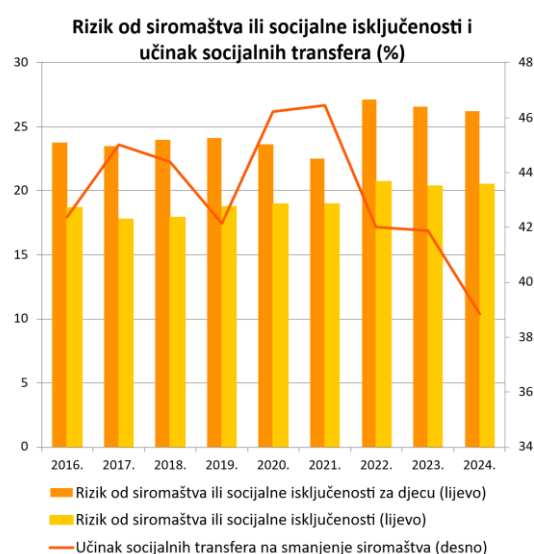
Izvor: Eurostat [[ilc_li10](#)], [[ilc_li02](#)], [[ilc_peps01n](#)], statistički podaci EU-a o dohotku i životnim uvjetima.

a, ali postoje znatne razlike među regijama. Španjolska ostvaruje i „bolje rezultate od prosječnih” u području digitalnih vještina i ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, s relativno visokim udjelom djece mlađe od tri godine u sustavu formalne skrbi za djecu.

S obzirom na nalaze iz prethodne prve faze analize, a posebno osam pokazatelja koji su označeni kao „kritični” ili „potrebno praćenje”, **utvrđeno je da se Španjolska suočava s potencijalnim rizicima za uzlaznu socijalnu konvergenciju zbog kojih je u drugoj fazi potrebna daljnja analiza** (vidjeti okvir 3.1.1).

Francuska

Rizici od siromaštva i dalje su prisutni. Udio stanovništva izloženog riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti (AROPE) je 2024. uglavnom bio stabilan na 20,5 % (20,4 % u 2023.) i u kategoriji „prosječni rezultati”. Međutim, stopa AROPE za djecu ostala je iznad prosjeka EU-a (26,2 % u odnosu na 24,2 % u 2024.) i za nju je „potrebno praćenje”. Učinak socijalnih transfera (osim mirovina) na smanjenje siromaštva smanjivao se od 2021. brže nego u EU-u, pri čemu od 2023. za 3 postotna boda (u odnosu na 0,5 postotnih bodova u EU-u). Zbog toga su to sad „dobri rezultati, ali je potrebno praćenje”, iako je 38,9 % još uvijek iznad prosjeka EU-a (34,2 %). Nejednakost, mjerena kvintilnim omjerom dohotka, u kategoriji je „prosječnih rezultata”, nakon što je od 2018. bila u porastu. Najudaljenije regije imaju znatno lošije rezultate od metropolitanske Francuske u svim područjima socijalne zaštite i uključenosti.

Napomena: prekid u vremenskom nizu za 2020. i 2022.

Izvor: Eurostat [[ilc_peps01n](#)] [[tespm050](#)], statistički podaci EU-a o dohotku i životnim uvjetima.

Tržište rada ostvarilo je relativno dobre rezultate 2024., ali postoje određeni problemi.

U kontekstu rasta realnog BDP-a od 1,2 % stopa zaposlenosti povećala se 2024. na 75,1 % (u odnosu na 75,8 % u EU-u), dok je stopa nezaposlenosti ostala iznad prosjeka EU-a (7,4 % u odnosu na 5,9 %), pri čemu su najudaljenije regije znatno lošije. Za oba je pokazatelja i dalje „potrebno praćenje”³¹⁵. Stopa nezaposlenosti mladih povećala se (za 1,5 postotnih bodova na 18,7 %), a udio mladih koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih (NEET) dosegnuo je 12,5 % (u odnosu na 11,1 % u EU-u) pa i on ostaje u kategoriji „potrebno praćenje”. Iako je dugotrajna nezaposlenost općenito bila u kategoriji „prosječni rezultati”, neke ranjive skupine i dalje se suočavaju s većim preprekama integraciji na tržište rada, posebno stariji radnici, osobe rođene izvan EU-a i osobe s niskim stupnjem obrazovanja. Rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti povećala se 2024. (za 0,4 postotna boda na 5,9 postotnih bodova) i sad je u kategoriji „prosječni rezultati”. Razlika u zaposlenosti na temelju invaliditeta smanjivala se od 2020., pri čemu se neznatno povećala na 22,4 postotna boda 2024. (u odnosu na 24,0 postotna boda u EU-u), ali je svejedno ostala u kategoriji „bolji rezultati od prosječnih”.

Francuska općenito ostvaruje relativno dobre rezultate u području razvoja vještina.

Udjeli odraslih osoba s barem osnovnim digitalnim vještinama (59,7 % u 2023.) i osoba koje su rano napustile školovanje (7,7 % u 2024.) u kategoriji su „prosječni rezultati”. Sudjelovanje odraslih u osposobljavanju u kategoriji je „bolji rezultati od prosječnih” (49,2 % u 2022.). U Francuskoj udio djece mlađe od tri godine u sustavu formalne skrbi za djecu iznosi 59,3 %, što je znatno iznad prosjeka EU-a od 39,2 % i u kategoriji „najbolji rezultati”, ali je 2024. razlika u sudjelovanju u tom sustavu između djece izložene riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti i one koja to nisu dosegla 41,5 postotnih bodova (u usporedbi s 20,3

³¹⁵ Definicija pokazatelja tržišta rada Francuske razlikuje se od uobičajenih pokazatelja od 2021. (vidjeti [Eurostat](#)).

postotna boda u EU). Nadalje, u obrazovnom sustavu znatan je udio učenika sa slabijim rezultatima i zabilježene su velike nejednakosti. Manjak kvalificiranih radnika i dalje je prisutan i mogao bi utjecati na konkurentnost.

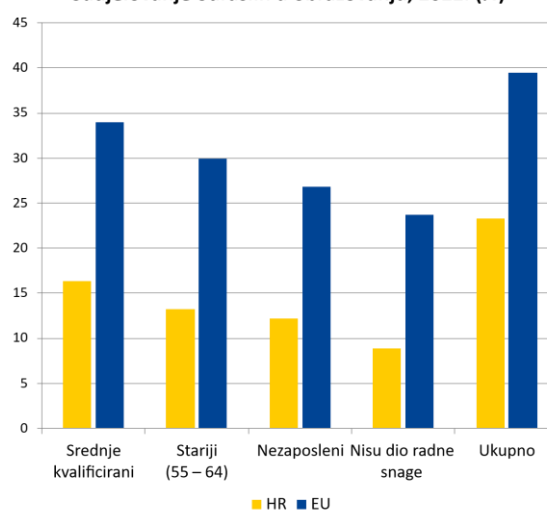
S obzirom na nalaze iz prethodne prve faze analize, a posebno četiri pokazatelja s oznakom „potrebno praćenje”, **čini se da se Francuska ne suočava s potencijalnim rizicima za uzlaznu socijalnu konvergenciju i stoga u drugoj fazi neće biti potrebna daljnja analiza** (vidjeti okvir 3.1.1.).

Hrvatska

Hrvatska se suočava s određenim poteškoćama u području socijalne zaštite i uključenosti. Učinak socijalnih transfera (osim mirovina) na smanjenje siromaštva bio je 2024., unatoč nedavnim poboljšanjima (s 20,35 % u 2022.), i dalje među najnižima u EU-u (21,6 % u odnosu na 34,2 %), što pokazuje „kritično” stanje treću godinu zaredom. S druge strane, stopa rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti (AROPE) je 2024. bila za 1,0 postotni bod viša i zbog toga je za nju sad „potrebno praćenje” (21,7 % u odnosu na 21,0 % u EU-u), iako strukturni prekid 2024. zahtijeva oprez u tumačenju promjene. Slično tome, ali uz isti potreban oprez, stopa AROPE za djecu bila je 2024. za 2,0 postotna boda viša pa je za nju „potrebno praćenje”, iako je i dalje ispod prosjeka EU-a (19,3 % u odnosu na 24,2 %). Nejednakost, mjerena kvartilnim omjerom dohotka, nastavila se povećavati, ali sporijim tempom, te je u kategoriji „prosječni rezultati”. Stopa preopterećenosti troškovima stanovanja i samoprijavljene neispunjene potrebe za zdravstvenom skrbi su u kategoriji „bolji rezultati od prosječnih”.

U Hrvatskoj ima prostora za poboljšanje u području cjeloživotnog učenja. Udio djece mlađe od tri godine u sustavu formalne skrbi za djecu nastavio se 2024. povećavati do 30,2 % (s 29,6 % u 2023). Iako je zemlja i dalje imala „najbolje rezultate” kad je riječ o udjelu osoba koje su rano napustile školovanje, udio osoba sa slabim rezultatima u obrazovanju bio je znatan, osobito u matematici. Samo je 23,3 % odraslih u Hrvatskoj 2022. sudjelovalo u obrazovanju (39,5 % u EU-u), što je smanjenje u odnosu na 26,9 % u 2016. pa je taj pokazatelj u kategoriji „potrebno praćenje”. Iako je udio odraslih osoba s barem osnovnim digitalnim vještinama 2023. iznosio 59,0 % (u odnosu na 55,6 % u EU-u), u kategoriji je „potrebno praćenje” zbog znatnog pogoršanja (-4,4 postotna boda) od 2021.

Sudjelovanje odraslih u obrazovanju, 2022. (%)

Napomena: podaci niske pouzdanosti za nezaposlene osobe i osobe koje nisu dio radne snage (HR).

Izvor: Eurostat [[posebni izvadak iz ankete o obrazovanju odraslih](#)]

Tržište rada raste, ali žene i osobe s invaliditetom i dalje nailaze na poteškoće. Stopa zaposlenosti povećava se od 2021., ali je 2024. i dalje bila niža od prosjeka EU-a (73,6 % u odnosu na 75,8 %), u kategoriji „slabi rezultati koji se poboljšavaju” (nakon „kritičnog” stanja prethodnih godina). Međutim, zahvaljujući još relativno snažnom gospodarskom rastu, stope nezaposlenosti i dugotrajne nezaposlenosti dodatno su se smanjile na 5,0 % odnosno 1,8 %. Iako su 2024. i rodno uvjetovane razlike u zaposlenosti i udio mladih koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih (NEET) bili u kategoriji „bolji rezultati od prosječnih”, osobe s invaliditetom i dalje su nailazile na velike prepreke. Razlika u zaposlenosti na temelju invaliditeta (41,0 postotnih bodova u odnosu na 24,0 postotnih bodova u EU-u) upućivala je nakon daljnjeg povećanja na „kritično stanje”. Indeks bruto raspoloživog dohotka kućanstava (GDHI) po stanovniku (2008. = 100) 2024. je iznosio 138,1 i bio je u kategoriji „bolji rezultati od prosječnih”.

S obzirom na nalaze iz prethodne prve faze analize, a posebno šest pokazatelja s oznakom „kritični” ili „potrebno praćenje”, od kojih su tri statistički problematična³¹⁶, **čini se da se Hrvatska ne suočava s potencijalnim rizicima za uzlaznu socijalnu konvergenciju i stoga u drugoj fazi neće biti potrebna daljnja analiza** (vidjeti okvir 3.1.1).

³¹⁶ Zbog prekida u vremenskom nizu 2024. za sve pokazatelje u tom području na temelju statističkih podataka EU-a o dohotku i životnim uvjetima ne mogu se protumačiti promjene. Konkretno, strukturni prekid razlog je da su i AROPE i AROPE za djecu u kategoriji „potrebno praćenje”, zbog čega nije moguće točno gospodarsko tumačenje.

Italija

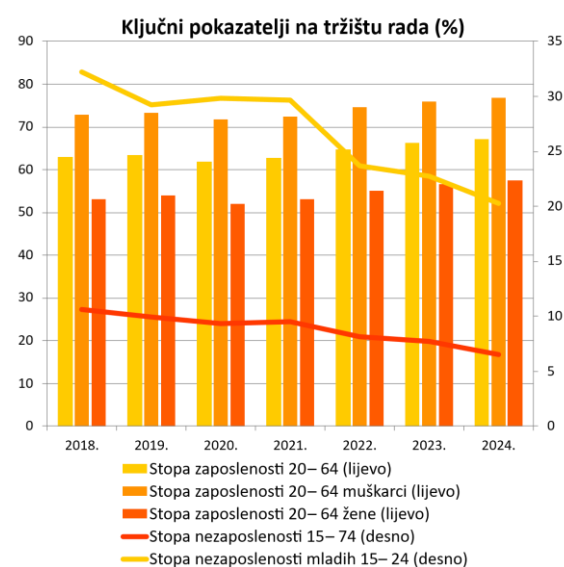
Unatoč određenim kontinuiranim poboljšanjima, na talijanskom tržištu rada postoje veliki problemi.

Stopa zaposlenosti 2024. dodatno se povećala i dosegla je 67,1 %. Međutim, i dalje je među najnižima u EU-u i predstavlja „kritično stanje”. I na jugu i na otocima zabilježen je znatan rast zaposlenosti, ali razlika u razinama u odnosu na sjeverozapad i dalje je velika i iznosi više od 21 postotni bod. S obzirom na poboljšanje na razini EU-a rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti u zemlji i dalje je jedna od najvećih (19,4 postotna boda u odnosu na 10,0 postotnih bodova za EU) i predstavlja „kritično stanje”. Osim toga, razlika u zaposlenosti osoba s invaliditetom je iznad prosjeka EU-a (25,1 postotni bod u odnosu na 24 postotna boda) i za nju je „potrebno praćenje”³¹⁷.

Pozitivno je to što se stopa nezaposlenosti smanjila na 6,5 % (u odnosu na 5,9 % u EU-u) u kontekstu rasta realnog BDP-a od 0,7 % pa je zabilježeno jedno od najvećih poboljšanja. Sad je taj pokazatelj u kategoriji „bolji rezultati od prosječnih” (prošle godine bilo je „potrebno praćenje”). Slično tome, stopa dugotrajne nezaposlenosti smanjila se na 3,3 % i sad je u kategoriji „slabi rezultati koji se poboljšavaju” (nakon „kritičnog stanja” prošle godine). Naposljetku, indeks bruto raspoloživog dohotka kućanstava (GDHI) po stanovniku (2008. = 100) i dalje je u „kritičnom stanju” (96,0 u 2024. u odnosu na 114,3 u EU-u) zbog strukturno niskih plaća koje su ujedno povezane i s niskom produktivnošću i intenzitetom rada.

I dalje postoje poteškoće u području razvoja vještina. Unatoč smanjenju za 0,9 postotnih bodova od 2023., udio mladih koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih (NEET) (15,2 %) i dalje je među najvišima u EU-u te je u kategoriji „kritično stanje”. Iako se udio osoba koje su rano napustile školovanje dodatno smanjio, i dalje je visok pa je za njega sad „potrebno praćenje”. Nadalje, visok je udio učenika sa slabim rezultatima u osnovnim vještinama (29,3 % u matematici, PISA 2022.). Udio odraslih koji sudjeluju u obrazovanju (29,0 % u 2022.) i udio odraslih osoba s barem osnovnim digitalnim vještinama (45,8 % u 2023.) niski su i u kategoriji su „potrebno praćenje”.

Nakon silaznog trenda od 2021. rizici od siromaštva povećali su se 2024. Udio osoba izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti povećao se na 23,1 % za stanovništvo u cjelini (s 22,8 % u 2023.) i bio je stabilan na 27,1 % za djecu (u odnosu na 21 % odnosno 24,2 % u EU-u). Za oba je pokazatelja „potrebno praćenje” jer se povećava udio kućanstava u kojima gotovo nema zaposlenih, dok je učinak socijalnih transfera (osim mirovina) na smanjenje siromaštva u kategoriji „prosječni rezultati”. Dohodovna nejednakost, mjerena kvartilnim omjerom dohotka, također je u porastu i u kategoriji „potrebno praćenje” (5,53 u odnosu na 4,66 u EU-u). Pozitivno je što se broj djece mlađe od

Napomene: prekid u vremenskom nizu za 2018.

Izvor: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], [[une_rt_a](#)], anketa EU-a o radnoj snazi.

³¹⁷ Međutim, postoji prekid u nizu za 2024.

tri godine u sustavu formalne skrbi za djecu povećao se za 4,9 postotnih bodova na 39,4 % (u odnosu na 39,2 % u EU-u). Osim toga, udio osoba koje navode neispunjene potrebe za zdravstvenom skrbi i onih koje su preopterećene troškovima stanovanja nizak je.

S obzirom na nalaze iz prethodne prve faze analize, a posebno 11 pokazatelja koji su označeni kao „kritični” ili „potrebno praćenje”, **utvrđeno je da se Italija suočava s potencijalnim rizicima za uzlaznu socijalnu konvergenciju zbog kojih je u drugoj fazi potrebna daljnja analiza** (vidjeti okvir 3.1.1).

Cipar

Razvoj vještina je sve slabiji, a problemi su prisutni i dalje.

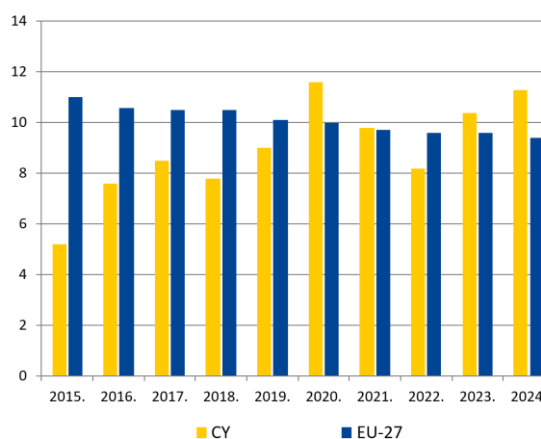
Udio osoba koje su rano napustile školovanje se od 2023. do 2024. dodatno povećao s 10,4 % na 11,3 % pa je sad za njega „potrebno praćenje”. Više od polovine petnaestogodišnjaka (53,2 % u matematici, PISA 2022.) nema osnovne vještine, što je jedan od najvećih padova u EU-u od 2018. Digitalna pismenost izrazito je niska nakon smanjenja, pri čemu je 2023. samo 49,5 % odraslih imalo barem osnovne digitalne vještine (u odnosu na 55,6 % u EU-u) te je „potrebno praćenje” stanja. Iako je 2024. 28,2 % radnika s visokoškolskim kvalifikacijama bilo zaposleno u zanimanjima za koja nije bila potrebna ta razina kvalifikacija, udio studenata upisanih u predmete iz područja STEM-a u broju

studenata upisanih u sustav tercijarnog obrazovanja (ISCED 5–8) bio je jedan od najnižih te je 2023. iznosio samo 14,9 % (u odnosu na 26,9 % u EU-u). Udio odraslih osoba koje su sudjelovale u obrazovanju u posljednjih 12 mjeseci također je bio malen i 2022. je, nakon velikog smanjenja s 44,8 % u 2016., iznosio 28,3 % (u odnosu na 39,5 % u EU-u) pa je za njega je „potrebno praćenje”. S druge strane, udio djece mlađe od tri godine u sustavu formalne skrbi za djecu je 2024. nakon dodatnog povećanja iznosio 40,1 % (u odnosu na 39,2 % u EU-u), čime je u kategoriji „prosječni rezultati”.

Tržište rada općenito ostvaruje dobre rezultate, ali neke skupine stanovništva i dalje nailaze na poteškoće. Zahvaljujući snažnom gospodarskom rastu stopa zaposlenosti 2024. dodatno se povećala na 79,8 % (u odnosu na 75,8 % u EU-u), dok je stopa nezaposlenosti i njezine dugotrajne komponente pala na 4,9 % i 1,3 % (sve „bolji rezultati od prosječnih”). Zbog povećanja za 1,0 postotni bod u odnosu na 2023. rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti (10,0 postotnih bodova) sad je u kategoriji „potrebno praćenje”. Razlika u zaposlenosti na temelju invaliditeta i dalje je u kategoriji „prosječni rezultati”. Iako je stopa nezaposlenosti mladih bila ispod prosjeka EU-a (13,0 % u odnosu na 14,9 % u EU-u), udio mladih koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih (NEET) i dalje je visok i iznosi 12,9 % (u odnosu na 11,1 % u EU-u) pa je nakon smanjenja od 1,0 postotnog boda sad u kategoriji „slabi rezultati koji se poboljšavaju”. Naposljetku, čak i nakon poboljšanja u odnosu na 102,7 u 2023., indeks bruto raspoloživog dohotka kućanstava (GDHI) po stanovniku (2008. = 100) i dalje je nizak i iznosi 107,7, pa ostaje u kategoriji „potrebno praćenje”.

Cipar je ostvario dobre socijalne ishode. Rizik od siromaštva ili socijalne isključenosti 2024. je iznosio ukupno 17,1 %, a za djecu 14,8 % (u odnosu na 21,0 % odnosno 24,2 % u EU-u), pa je u kategoriji „bolji rezultati od prosječnih” odnosno „najbolji rezultati”. To, među ostalim, odražava stabilan učinak socijalnih transfera (osim mirovina) na smanjenje siromaštva, koji je u kategoriji „prosječni rezultati” (30,5 % u odnosu na 34,2 % u EU-u), i nisku preopterećenost troškovima stanovanja od 2,4 %, za koju Cipar također ostvaruje „najbolje rezultate”. Samoprijavljene neispunjene potrebe za zdravstvenom skrbi (0,1 %) među najnižima su u EU-u i „bolji rezultati od prosječnih”.

Osobe koje su rano napustile školovanje (%)

Napomena: prekid u vremenskom nizu za 2021.

Izvor: Eurostat [edat lfse 14], anketa EU-a o radnoj snazi.

S obzirom na nalaze iz prethodne prve faze analize, a posebno pet pokazatelja s oznakom „potrebno praćenje”, čini se da se Cipar ne suočava s potencijalnim rizicima za uzlaznu socijalnu konvergenciju i stoga u drugoj fazi neće biti potrebna daljnja analiza (vidjeti okvir 3.1.1).

Latvija

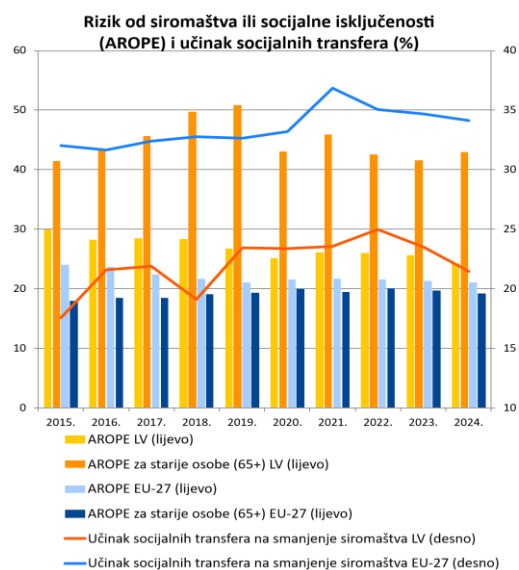
I dalje postoje problemi u socijalnom području.

U kontekstu stagnacije BDP-a dohodovna nejednakost i rizici od siromaštva u Latviji su 2024. i dalje bili visoki. Kvartilni omjer dohotka među najvišima je u EU-u i iznosi 6,28 (u odnosu na 4,66 kao prosjek EU-a), što upućuje na „kritično stanje”. U tom se kontekstu učinak socijalnih transfera (osim mirovina) na smanjenje siromaštva 2024. dodatno smanjio (za 2 postotna boda) na 21,5 % (u odnosu na 34,2 % u EU-u). Nakon dva uzastopna pogoršanja sad je u „kritičnom stanju”. Iako se udio osoba izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti (AROE) 2024. smanjio s 25,6 % na 24,3 % (pri čemu je zabilježeno znatno smanjenje tog pokazatelja za djecu, na 17,9 %), ukupna stopa i dalje je znatno iznad prosjeka EU-a od 21,0 % pa je „potrebno praćenje”. Konkretno, stopa AROPE

za starije osobe (u dobi od 65 i više godine) već je bila visoka i 2024. dodatno se povećala na 42,9 % (s 41,6 % prethodne godine), što je povezano i s mirovinama koje nisu na primjerenoj razini. Visoko siromaštvo u starijoj dobi usko je povezano s lošim zdravstvenim ishodima i povezanim troškovima zdravstvene zaštite. Stopa AROPE za osobe s invaliditetom dodatno se povećala s 38,5 % na 39,4 % i znatno je iznad stope EU-a od 28,7 %. Samoprijavljene neispunjene potrebe za zdravstvenom skrbi ostale su u „kritičnom stanju” jer su se od 2023. do 2024. povećale sa 7,8 % na 8,4 %, u odnosu na 2,5 % u EU-u.

U 2024. su se rezultati na tržištu rada donekle pogoršali. Nakon oporavka tržišta rada nakon krize uzrokovane bolešću COVID-19 rast zaposlenosti usporio se 2024. u kontekstu gospodarske stagnacije. Iako je stopa zaposlenosti (77,4 %) bila u kategoriji „prosječni rezultati”, stope nezaposlenosti i dugotrajne nezaposlenosti povećale su se na 6,9 % odnosno 2,2 % (5,9 % odnosno 1,9 % u EU-u). Udio mladih koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih (NEET) povećao se za 0,7 postotnih bodova na 10,7 % (u odnosu na 11,1 % u EU-u). Za sva je ta tri pokazatelja „potrebno praćenje” u 2024. Pozitivno je što Latvija ima jednu od najmanjih rodno uvjetovanih razlika u zaposlenosti u EU-u i ostvaruje „najbolje rezultate”. Osim toga, unatoč nedavnom povećanju, razlika u zaposlenosti na temelju invaliditeta i dalje je u kategoriji „bolji rezultati od prosječnih”.

Kad je riječ o obrazovanju i vještinama, i dalje se bilježe „prosječni rezultati”, ali uz neka pogoršanja. Stopa sudjelovanja odraslih u obrazovanju (u posljednjih 12 mjeseci) iznosila je 34,1 % (u odnosu na 39,5 % u EU-u). Nadalje, udio odraslih osoba s barem osnovnim digitalnim vještinama 2023. je iznosio 45,3 % (ispod prosjeka EU-a od 55,6 %) pa je s obzirom na to da treba podupirati digitalnu tranziciju i dalje „potrebno praćenje”. Osim toga, za djecu mlađu od tri godine u sustavu formalne skrbi za djecu zabilježeno je jedno od najvećih smanjenja u EU-u – udio iznosi 24,9 % (u odnosu na 39,2 % u EU-u) te je za njega sad „potrebno praćenje”. Iako rano napuštanje školovanja nije često i petnaestogodišnjaci u Latviji općenito imaju dobre rezultate u osnovnim vještinama, gradske škole ostvaruju znatno bolje rezultate od škola u ruralnim područjima. Postotak sveučilišnih studenata upisanih u

Napomena: prekid u vremenskom nizu za učinak (LV) za 2022.

Izvor: Eurostat [[ilc_peps01n](#)] [[tespm050](#)], statistički podaci EU-a o dohotku i životnim uvjetima.

programe u području STEM-a nizak je (25,1 % u odnosu na 26,9 % u EU-u), posebno među ženama.

S obzirom na nalaze iz prethodne prve faze analize, a posebno devet pokazatelja s oznakom „kritično stanje” ili „potrebno praćenje”, uključujući pokazatelj koji se s vremenom pogoršao, **utvrđeno je da se Latvija suočava s potencijalnim rizicima za uzlaznu socijalnu konvergenciju zbog kojih je u drugoj fazi potrebna daljnja analiza** (vidjeti okvir 3.1.1.).

Litva

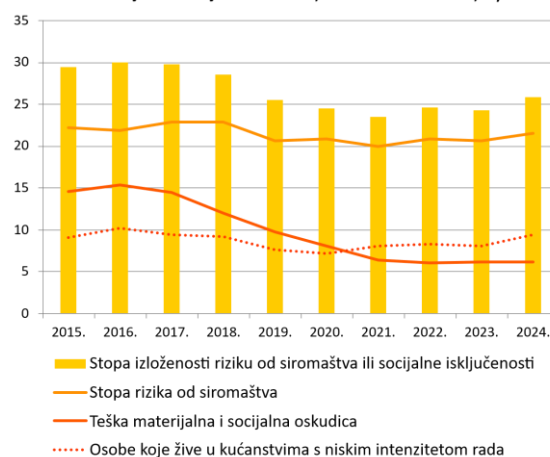
Stanje u području socijalne uključenosti i zaštite 2024. se pogoršalo se.

Udio osoba izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti (AROPE) 2024. se povećao (za 1,5 postotnih bodova) na 25,8 %³¹⁸ (u odnosu na 21,0 % u EU-u), što je jedna od najviših zabilježenih vrijednosti i godišnjih povećanja te je u kategoriji „kritično stanje”. Posebno su bile izložene osobe u ruralnim područjima i ranjive skupine kao što su nezaposlene osobe, starije osobe i osobe s invaliditetom. Za osobe s invaliditetom zabilježena je jedna od najviših stopa AROPE u EU-u (45,8 % u 2024. u odnosu na 28,7 % u EU-u). Međutim, među djecom je stopa AROPE ostala u kategoriji „prosječni rezultati”. Učinak socijalnih transfera (osim mirovina) na smanjenje siromaštva od 2023. do 2024. naglo se smanjio, s 29,9 % na 25,9 % (jedno od najvećih smanjenja) u odnosu na 34,2 % u EU-u. To odražava nisku primjerenost i pokrivenost socijalnim naknadama te je za njega sad „potrebno praćenje”. Nadalje, nejednakost, mjerena kvintilnim omjerom dohotka, bila je 2024. nakon jednog od najvećih povećanja među najvišima u EU-u (6,54 u odnosu na 4,66) i ponovno je u „kritičnom stanju”. Naposljetku, iako je i dalje ispod prosjeka EU-a od 8,2 %, stopa preopterećenosti troškovima stanovanja znatno se povećala drugu godinu zaredom i 2024. dosegla 6,2 % pa je sad za nju također „potrebno praćenje”.

Litva se suočava sa sve većim poteškoćama u području razvoja vještina. Udio mladih koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih (NEET) bio je u „kritičnom stanju” 2024., nakon znatnog povećanja (+1,2 postotna boda na 14,7 % u odnosu na 11,1 % u EU-u). Osim toga, udio osoba koje su rano napustile školovanje 2024. se povećao za 2 postotna boda na 8,4 % (u odnosu na 9,4 % u EU-u), što je stanje za koje je „potrebno praćenje”. Oba su se pokazatelja pogoršala drugu godinu zaredom. Također, udio učenika sa slabim obrazovnim rezultatima u osnovnim vještinama je visok (27,8 % u matematici, PISA 2022.). Nadalje, sudjelovanje odraslih u obrazovanju u posljednjih 12 mjeseci nalazi se u kategoriji „potrebno praćenje” jer je znatno ispod prosjeka EU-a (27,4 % u odnosu na 39,5 % u 2022.). Pozitivno je to što se 2024. udio djece mlađe od tri godine u sustavu formalne skrbi za djecu povećao na 36,9 % (u odnosu na 39,2 % u EU-u).

Stanje na tržištu rada u Litvi djelomično se oporavilo 2024. Stopa zaposlenosti povećala se 2024. za 0,7 postotnih bodova na 79,2 % (u odnosu na 75,8 % u EU-u) zahvaljujući snažnom gospodarskom rastu. Međutim, stopa nezaposlenosti povećala se dodatno na 7,1 % (sa 6,9 % u 2023.), što je 1,2 postotna boda iznad prosjeka EU-a pa je i dalje „potrebno praćenje”. Stopa dugotrajne nezaposlenosti ostala je stabilna (2,3 %) treću godinu zaredom, samo 0,4 postotna boda iznad prosjeka EU-a. Na temelju glavnog pokazatelja iz pregleda

Stopa izloženosti riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti i njezine sastavnice (rizik od siromaštva, teška materijalna i socijalna oskudica, nizak intenzitet rada; %)

Napomene: privremeni podaci za 2024.

Izvori: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], [[tepsr_lm430](#)], [[ilc_li02](#)], [[tespm030](#)], statistički podaci EU-a o dohotku i životnim uvjetima.

³¹⁸ Podaci Eurostata za 2024. za sve socijalne pokazatelje za Litvu su privremeni.

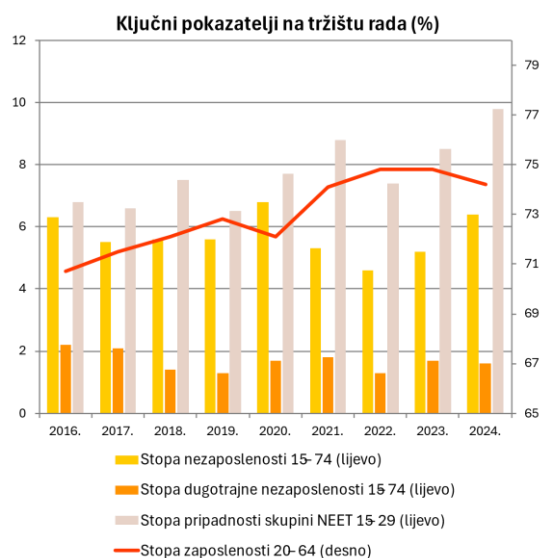
socijalnih pokazatelja razlika u zaposlenosti na temelju invaliditeta povećala se od 2023. do 2024. s 32,4 postotna boda na 39,9 postotnih bodova (u odnosu na 24,0 postotna boda u EU-u), što upućuje na „kritično stanje”.

S obzirom na nalaze iz prethodne prve faze analize, a posebno devet pokazatelja s oznakom „kritično stanje ili „potrebno praćenje”, uključujući dva pokazatelja koji su se s vremenom pogoršali, utvrđeno je da se **Litva suočava s potencijalnim rizicima za uzlaznu socijalnu konvergenciju zbog kojih je u drugoj fazi potrebna daljnja analiza** (vidjeti okvir 3.1.1.).

Luksemburg

Kad je riječ o rezultatima na tržištu rada, najnoviji trendovi upućuju na poteškoće.

U kontekstu skromnog gospodarskog rasta i kontinuirane neusklađenosti ponude i potražnje vještina stopa zaposlenosti se 2024. neznatno smanjila na 74,2 % i tako se dodatno udaljila od općeg uzlaznog trenda EU-a (na 75,8 % u 2024.) pa je sad u kategoriji „potrebno praćenje”. Stopa nezaposlenosti se nakon jednog od najvećih povećanja (za 1,2 postotna boda) 2024. ponovno povećala na 6,4 % (u odnosu na 5,9 % u EU-u) te je za nju i dalje „potrebno praćenje”. S druge strane, stopa dugotrajne nezaposlenosti pala je (za 0,1 postotni bod) na 1,6 % i sad je u kategoriji „prosječni rezultati”. „Potrebno je praćenje” i za indeks bruto raspoloživog dohotka kućanstava (GDHI) po stanovniku (2008. = 100) na 113,1 (u odnosu na 114,3 u EU-u), što je neznatno povećanje u odnosu na 112,1 u 2023. U tom se kontekstu stopa mladih koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih (NEET) 2024. znatno povećala drugu godinu zaredom (za 1,3 postotna boda) na 9,8 % i sad je u kategoriji „potrebno je praćenje”. S druge strane, Luksemburg je imao „bolje rezultate od prosječnih” kad je riječ o rodno uvjetovanoj razlici u zaposlenosti.

Izvor: Eurostat [[lfsi emp a](#)], [[une rt a](#)], [[une ltu a](#)], [[lfsi neet a](#)], anketa EU-a o radnoj snazi.

Luksemburg općenito ostvaruje dobre rezultate u području obrazovanja i vještina, ali uz pogoršanje u nekim dimenzijama. Udio odraslih koji su sudjelovali u obrazovanju tijekom posljednjih 12 mjeseci bio je visok i iznosio 45,2 % u 2022., daleko iznad prosjeka EU-a od 39,5 %. Iako velik udio odraslog stanovništva (60,1 %) ima barem osnovne digitalne vještine (u odnosu na 55,6 % u EU-u), za njega je „potrebno praćenje” s obzirom na veliko pogoršanje (za 3,6 postotnih bodova) u podacima za 2023. To vrijedi i za udio osoba koje su rano napustile školovanje koji se 2024.³¹⁹ povećao za 1 postotni bod na 7,8 % (ispod prosjeka EU-a od 9,4 %). Naposljetku, udio djece mlađe od tri godine u sustavu skrbi za djecu bio je u kategoriji „bolji rezultati od prosječnih”.

Socijalna situacija u Luksemburgu 2024. se stabilizirala iako i dalje postoje poteškoće. Udio ljudi izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti (AROE) znatno je pao (od 2023. do 2024. s 21,4 % na 20,0 %, u odnosu na 21 % u EU-u) i sad je u kategoriji „prosječni rezultati”. To je prvenstveno posljedica smanjenja stope AROP s 18,8 % na 18,1 % i neznatnog smanjenja (za 0,2 postotna boda) teške materijalne i socijalne oskudice zbog pada inflacije. Međutim, stopa AROPE za djecu ostala je iznad prosjeka EU-a (25,6 % u 2024. u odnosu na 24,2 % u EU-u) i za nju je „potrebno praćenje”. To je djelomično objašnjeno ograničenim učinkom socijalnih transfera (osim mirovina) na smanjenje siromaštva koji je 2024. pao na 27,0 % (u odnosu na 34,2 % u EU-u) te ostaje u kategoriji „potrebno praćenje”. Udio osoba preopterećenih troškovima stanovanja 2024. je ušao u kategoriju „bolji rezultati od prosječnih”, a smanjio se s 11,5 % na 8,0 % (u odnosu na 8,2 %

³¹⁹ Vrijednosti za razdoblje 2023. i 2024. za osobe koje su rano napustile školovanje ipak imaju oznaku „niska pouzdanost”.

u EU-u). Poboljšanje je posebno pogodovalo unajmljivačima, među ostalim i zbog proširenih i izdašnijih subvencija za najamninu.

S obzirom na nalaze iz prethodne prve faze analize, a posebno osam pokazatelja s oznakom „potrebno praćenje”, uključujući pokazatelj koji se s vremenom pogoršao, utvrđeno je da se **Luksemburg suočava s potencijalnim rizicima za uzlaznu socijalnu konvergenciju zbog kojih je u drugoj fazi potrebna daljnja analiza** (vidjeti okvir 3.1.1.).

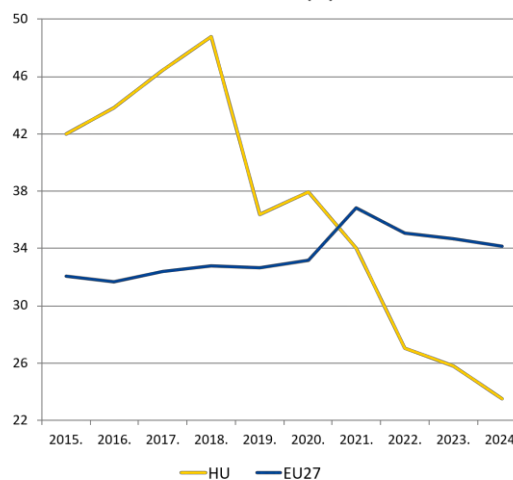
Mađarska

Mađarska je zabilježila određeno poboljšanje u području siromaštva i socijalne isključenosti, ali i dalje postoje socijalni problemi. Stope rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti (AROPE) za ukupno stanovništvo i za djecu 2024. su se poboljšale, s „potrebno praćenje” na „prosječne rezultate”, nakon što su se smanjile na 19,3 % odnosno 22,9 %³²⁰. Međutim, teška materijalna i socijalna oskudica i dalje je visoka (9,3 % u odnosu na 6,4 % u EU-u), a financijsko siromaštvo (nakon socijalnih transfera) nastavilo se povećavati, posebno za mlade odrasle osobe. U kombinaciji sa stabilnom stopom financijskog siromaštva prije transfera to je snizilo učinak socijalnih transfera (osim mirovina) na smanjenje siromaštva (na 23,5 % u odnosu na 34,2 % u EU-u) pa je taj pokazatelj u kategoriji „potrebno praćenje”. Dohodovna nejednakost ostala je u kategoriji „prosječni rezultati”. Stopa preopterećenosti troškovima stanovanja zabilježila je 2024. jedno od najvećih povećanja (1,7 postotnih bodova) sa 7,3 % na 9 % (u odnosu na 8,2 % u EU-u) i sad je za nju „potrebno praćenje”.

Mađarska općenito ostvaruje dobre rezultate u razvoju vještina odraslih, ali ima i poteškoća, osobito u području sudjelovanja u skrbi za djecu, ranog napuštanja školovanja i nejednakosti u obrazovanju. Nakon znatnog povećanja 2023. sudjelovanje djece mlađe od tri godine u sustavu formalne skrbi za djecu smanjilo se od 2023. do 2024. s 20,5 % na 16,6 %, što je jedna od najnižih stopa u EU-u (u odnosu na prosjek od 39,2 %), te je sad u „kritičnom stanju”. Stopa osoba koje su rano napustile školovanje poboljšala se (za 1,3 postotna boda na 10,3 % u 2024. u odnosu na 9,4 % u EU-u) i prešla iz kategorije „kritično stanje” u „slabi rezultati koji se poboljšavaju”. Međutim, i dalje je znatno iznad prosjeka za Rome, osobe s invaliditetom i osobe koje žive u ruralnim područjima. Osim toga, udio učenika sa slabim rezultatima visok je (29,5 % u matematici, PISA 2022.), a socioekonomski položaj znatno utječe na njihovu uspješnost u osnovnim vještinama³²¹. Mađarska ostvaruje „bolje rezultate od prosječnih” u području digitalnih vještina i „najbolje rezultate” u području obrazovanja odraslih. S druge strane, osobe s niskom razinom obrazovanja, nezaposleni i osobe starije od 55 godina znatno manje sudjeluju u obrazovanju odraslih od ukupnog stanovništva.

Tržište rada i dalje uglavnom ima dobre rezultate. Stopa zaposlenosti (81,1 % u odnosu na 75,8 % u EU-u) i stopa nezaposlenosti (4,5 % u odnosu na 5,9 % u EU-u) i dalje su bile u kategoriji „bolji rezultati od prosječnih”, iako su stope zaposlenosti (u dobi od 15 do 64 godine) za niskokvalificirane radnike 2024. (38,5 %) i za Rome 2023. (47,3 %) bile znatno ispod prosjeka zemlje. Udio mladih koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja niti u sustavu obrazovanja odraslih (NEET) ostao je u kategoriji „prosječni rezultati”. Međutim,

Učinak socijalnih transfera na smanjenje siromaštva (%)

Napomena: prekid u vremenskom nizu (HU) za 2022.

Izvor: Eurostat, [tespm050], statistički podaci EU-a o dohotku i životnim uvjetima.

³²⁰ Mađarska je za razdoblje 2019. – 2024. revidirala podatke iz istraživanja EU-a o dohotku i životnim uvjetima i povezane pokazatelje, vidjeti povezanu [bilješku](#).

³²¹ OECD, PISA 2022.

stopa nezaposlenosti mladih znatno se pogoršala u prethodne dvije godine zbog brzog usporavanja gospodarskog rasta, s 10,6 % u 2022. na 15,2 % u 2024. (u odnosu na 14,9 % u EU-u).

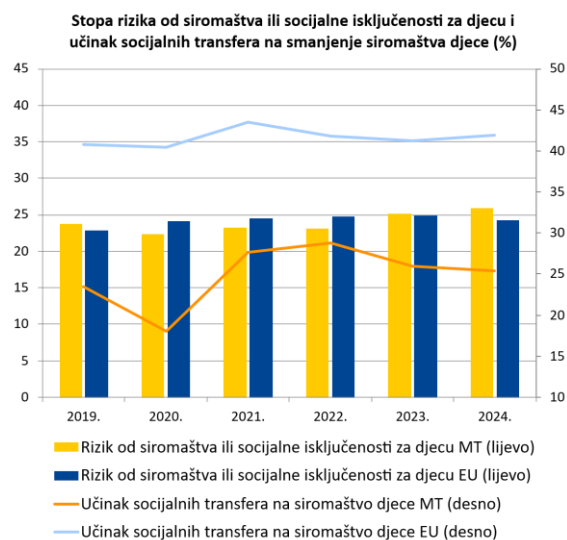
S obzirom na nalaze iz prethodne prve faze analize, a posebno tri pokazatelja s oznakom „kritični” ili „potrebno praćenje”, **čini se da se Mađarska ne suočava s potencijalnim rizicima za uzlaznu socijalnu konvergenciju i stoga u drugoj fazi neće biti potrebna daljnja analiza** (vidjeti okvir 3.1.1).

Malta

Socijalni rezultati Malte i dalje su neujednačeni, a djeca nailaze na sve veće poteškoće. Stopa rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti (AROEPE) ostala je u kategoriji „prosječni rezultati” i 2024. je iznosila 19,7 % (u odnosu na 21,0 % u EU-u), što odražava i sve više razine bruto raspoloživog dohotka kućanstava (GDHI) po stanovniku (2008. = 100) (171,7 u odnosu na 114,3 u EU-u 2024.), za koji Malta ostvaruje „najbolje rezultate”. Međutim, stopa AROPE za djecu nastavila je rasti i iznosila je 25,9 % (u odnosu na 24,2 % u EU-u). Osim toga, udio djece mlađe od tri godine u sustavu formalne skrbi za djecu 2024. je zabilježio je znatan pad u EU-u (-6,9 postotnih bodova), iako je i dalje iznad prosjeka EU-a (44,1 % u odnosu na 39,2 %). Za oba je pokazatelja sad „potrebno praćenje”. S druge strane, učinak socijalnih transfera (osim mirovina) na smanjenje siromaštva ostao je nizak na 26,0 % (u odnosu na 34,2 % u EU-u) te je za njega također „potrebno praćenje”. Konkretno je učinak nešto manji za djecu (25,4 %) nego za opću populaciju (26 %), za razliku od EU-a gdje je odnos obrnut (41,9 % u odnosu na 34,2 %). Dohodovna nejednakost, mjerena kvartilnim omjerom dohotka, smanjila se od 2023. do 2024. s 5,30 na 4,87 (u odnosu na 4,66 u EU-u) i zahvaljujući tom poboljšanju prešla u kategoriju „bolji rezultati od prosjeka”. Stopa preopterećenosti troškovima stanovanja neznatno se smanjila na 5,8 % i bila je u kategoriji „prosječni rezultati”. Samo je 0,3 % stanovništva imalo neispunjene potrebe za zdravstvenom skrbi (u odnosu na 2,5 % u EU-u), što je među najmanjim udjelima u EU-u.

Napredak se nastavlja u području obrazovanja i vještina, ali i dalje postoje određene poteškoće. Nakon dodatnog smanjenja udio osoba koje su rano napustile školovanje smanjio se 2024. na 9,6 % (u odnosu na 9,4 % u EU-u) te je sad u kategoriji „prosječni rezultati”. Ipak, udio učenika sa slabim rezultatima u osnovnim vještinama i dalje je posebno visok (32,6 % u matematici, PISA 2022.). Osim toga, prepreke za odabir karijera u području STEM-a već se pojavljuju na sekundarnoj razini jer mali broj učenika pohađa ključne prirodoslovne predmete. Udio mladih koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih (NEET) 2024. se dodatno smanjio na 7,2 % (ispod prosjeka EU-a od 11,1 %) i prešao u kategoriju „najbolji rezultati”. S druge strane, sudjelovanje odraslih u obrazovanju u posljednjih 12 mjeseci je 2022. iznosilo 39,9 % i bilo u kategoriji „bolji rezultati od prosječnih”, a među visokoobrazovanim osobama taj je udio bio čak 65,9 %. Slično tome, 63,0 % odraslih osoba imalo je 2023. barem osnovne digitalne vještine (u odnosu na 55,6 % u EU-u), što je bilo u kategoriji „prosječni rezultati”, ali su među skupinama stanovništva zabilježene velike razlike.

Na snažnom tržištu rada rodno uvjetovane razlike u zaposlenosti i dalje su velike. Zahvaljujući snažnom gospodarskom rastu Malta je 2024. imala jednu od najviših stopa zaposlenosti u EU-u (83,0 %) i nisku stopu nezaposlenosti (3,1 %), uključujući njezinu dugoročnu komponentu (0,7 %), te je ostvarila „najbolje rezultate” za sva tri pokazatelja.

Napomena: učinak socijalnih transfera na smanjenje siromaštva djece izračunava se primjenom stopa AROP prije i nakon transfera. Prekid u vremenskom nizu za stopu AROP (MT) za 2022.

Izvor: Eurostat [[ilc_peps_01n](#)], [[ilc_li10](#)], [[ilc_li02](#)], statistički podaci EU-a o dohotku i životnim uvjetima.

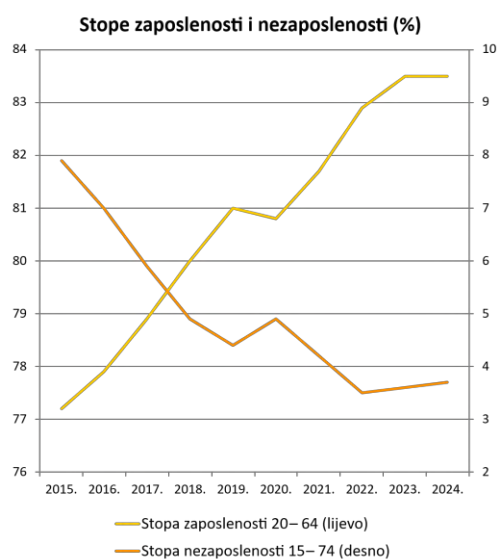
Razlika u zaposlenosti na temelju invaliditeta smanjila se na 25,3 postotna boda (u odnosu na 24,0 postotna boda u EU-u). Iako se i rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti smanjila na 13,4 postotna boda, ostala je 3,4 postotna boda veća od prosjeka EU-a i među najvećima u EU-u, što i dalje predstavlja „kritično stanje”.

S obzirom na nalaze iz prethodne prve faze analize, a posebno četiri pokazatelja s oznakom „kritični” ili „potrebno praćenje”, **čini se da se Malta ne suočava s potencijalnim rizicima za uzlaznu socijalnu konvergenciju i stoga u drugoj fazi neće biti potrebna daljnja analiza** (vidjeti okvir 3.1.1).

Nizozemska

Tržište rada i dalje ostvaruje relativno dobre rezultate.

U kontekstu oporavka gospodarskog rasta stopa zaposlenosti ostala je nepromijenjena i 2024. je iznosila 83,5 %, što je jedna od najviših stopa u EU-u. Nezaposlenost je i dalje niska unatoč neznatnom povećanju na 3,7 %. Udio mladih koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih (NEET) i dalje je bio među najnižima u EU-u unatoč tomu što se dodatno povećao (za 0,2 postotna boda na 4,9 %). Razlika u zaposlenosti na temelju invaliditeta ponovno se smanjila na 20,9 postotnih bodova. Nizozemska ostvaruje „bolje rezultate od prosječnih” ili „najbolje rezultate” u svim tim područjima. Međutim, rizik od izrazito segmentiranog tržišta rada i dalje je značajan strukturni izazov. Iako je 2024. rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti iznosila 7,6 postotnih bodova (u usporedbi s 10,0 postotnih bodova u EU-u, dakle „prosječni rezultati”) česta je bila zaposlenost u nepunom radnom vremenu, osobito za žene. To je uzrokovalo jednu od najvećih rodni razlika u zaposlenosti u nepunom radnom vremenu u EU-u (41,9 postotnih bodova u odnosu na prosjek od 20,1 postotnog boda) i znatnu rodno uvjetovanu razliku u mirovinama (36,3 % u odnosu na 24,5 % u EU-u). Naposljetku, na temelju podataka za 2024., indeks rasta bruto raspoloživog dohotka kućanstava (GDHI) po stanovniku (2008. = 100) ne prati prosjek EU-a (112,4 odnosno 114,3) te je i dalje u kategoriji „potrebno praćenje”.

Izvor: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], [[une_rt_a](#)], anketa EU-a o radnoj snazi.

Nizozemska i dalje ostvaruje općenito dobre rezultate u području stjecanja vještina. U 2022. godini je 56,1 % odraslog stanovništva sudjelovalo u obrazovanju, a 2023. je 82,7 % imalo barem osnovne digitalne vještine, oba među najvišim udjelima u EU-u. Zbog povećanja od 0,8 postotnih bodova udio osoba koje su rano napustile školovanje sad je u kategoriji „prosječni rezultati” (7,0 % u 2024.). Pogoršanje općih osnovnih vještina učenika i povećanje slabih obrazovnih rezultata, posebno među učenicima u nepovoljnom položaju, zahtijeva praćenje situacije. I dalje je važno učinkovito doprijeti do osoba u nepovoljnom položaju na tržištu rada (kao što su niskokvalificirane osobe, osobe s fleksibilnim ugovorima ili ugovorima na određeno vrijeme, osobe migrantskog podrijetla i osobe s invaliditetom) i omogući im usavršavanje i prekvalifikaciju.

Socijalno stanje u Nizozemskoj općenito je dobro. Udjeli ukupnog stanovništva i djece izložene riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti ostali su stabilni i među najnižima u EU-u (15,4 % odnosno 15,8 %). Ipak, postoje prepreke za određene skupine, kao što su osobe s invaliditetom ili osobe migrantskog podrijetla, posebno djeca. Stopa preopterećenosti troškovima stanovanja smanjila se za 2,4 postotna boda i 2024. je iznosila 6,9 % (u odnosu na 8,2 % u EU-u, sad u kategoriji „bolji rezultati od prosječnih”).

S obzirom na nalaze iz prethodne prve faze analize, a posebno jedan pokazatelj s oznakom „potrebno praćenje”, čini se da se Nizozemska ne suočava s potencijalnim rizicima za uzlaznu socijalnu konvergenciju i stoga u drugoj fazi neće biti potrebna daljnja analiza (vidjeti okvir 3.1.1).

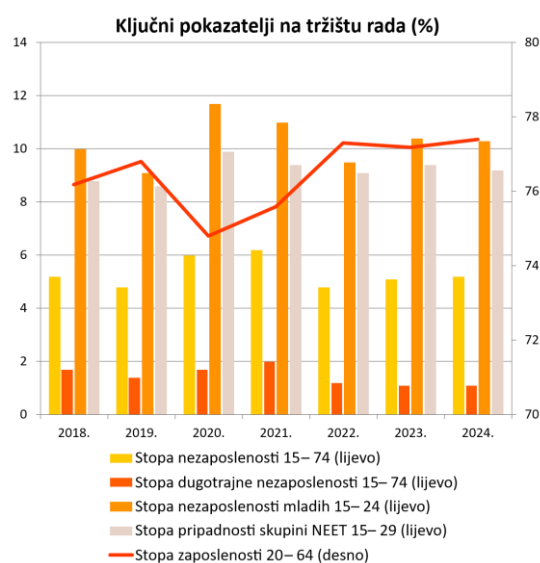
Austrija

Unatoč tri godine recesije austrijsko tržište rada i dalje je relativno snažno. Rezultati su „prosječni” ili „bolji rezultati od prosječnih” za gotovo sve pokazatelje tržišta rada iz pregleda socijalnih pokazatelja. Nakon neznatnog smanjenja prethodne godine stopa zaposlenosti povećala se 2024. za 0,2 postotna boda na 77,4 % (u odnosu na 75,8 % u EU-u), dok je stopa nezaposlenosti, koja je iznosila 5,2 %, ostala ispod prosjeka EU-a (5,9 %), kao i njezina dugoročna komponenta (1,1 %). Udio mladih koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih (NEET) od 9,2 % također je bio ispod prosjeka EU-a (11,1 %). Stopa zaposlenosti žena bila je visoka (73,9 %) i u porastu, a rodno uvjetovane razlika u zaposlenosti se smanjila (6,9 postotnih bodova u odnosu na 10 postotnih bodova u EU-u). Tome su doprinijele nedavne

mjere politike koje su dovele do znatnog povećanja (za 6,1 postotni bod) udjela djece mlađe od tri godine u sustavu formalne skrbi za djecu koji iznosi 30,2 % (u odnosu na 39,2 % u EU-u). S druge strane, Austrija je imala jednu od najvećih i rastućih rodno uvjetovanih razlika u zaposlenosti u nepunom radnom vremenu koja je 2024. iznosila 38,9 postotnih bodova. Naposljetku, indeks bruto raspoloživog dohotka kućanstava (GDHI) po stanovniku (2008. = 100) i dalje je bio nizak i 2024. je iznosio 102,8 te je za njega „potrebno praćenje”.

Kad je riječ o vještinama, zemlja i dalje općenito ostvaruje dobre rezultate. Udio odraslih osoba s barem osnovnim digitalnim vještinama visok je (64,7 % u 2023.), a udio onih koje sudjeluju u obrazovanju znatno je iznad prosjeka EU-a (52,2 % u 2022., u odnosu na 39,5 % u EU-u, čak i nakon smanjenja), pri čemu su oba u kategoriji „bolji rezultati od prosječnih”. Udio osoba koje su rano napustile školovanje dodatno se smanjio i 2024. je iznosio je 8,1 % („prosječni rezultati”). S druge strane, otprilike četvrtina mladih Austrijanaca nema minimalnu razinu znanja u matematici, čitanju i prirodoslovlju. Ta brojka neprekidno se povećava od 2012. godine (PISA 2022). Osim toga, 42,2 % nezaposlenih završilo je samo niže sekundarno obrazovanje³²², što ih čini posebno ranjivima. U tom kontekstu poboljšanje osnovnih vještina može pomoći u poboljšanju ishoda zapošljavanja.

Austrija ima relativno dobre rezultate u području socijalne zaštite i uključenosti. Udio osoba izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti (AROE) smanjio se 2024. na 16,9 % i u kategoriji je „bolji rezultati od prosječnih”. Među djecom ta se stopa u odnosu na 2023. znatno smanjila na 20,9 % i u kategoriji je „prosječni rezultati”. Stopa preopterećenosti troškovima stanovanja povećala se za 0,3 postotna boda na 6,3 % i također je u kategoriji „prosječni rezultati”. Naposljetku, relativno velik učinak socijalnih transfera (osim mirovina) na smanjenje siromaštva i niska razina samoprijavljenih neispunjenih potreba za zdravstvenom skrbi i dalje ukazuju na „bolje rezultate od prosječnih”.

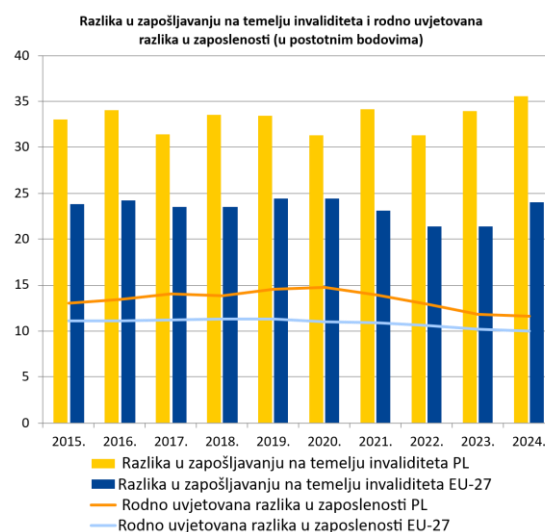
Izvor: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], [[une_rt_a](#)], [[une_ltu_a](#)], [[lfsi_neet_a](#)], anketa EU-a o radnoj snazi.

³²² AMS, [Von Arbeitslosigkeit betroffene Personen 2024](#), 2025.

S obzirom na nalaze iz prethodne prve faze analize, a posebno jedan pokazatelj s oznakom „kritično stanje”, čini se da se **Austrija ne suočava s potencijalnim rizicima za uzlaznu socijalnu konvergenciju i stoga u drugoj fazi neće biti potrebna daljnja analiza** (vidjeti okvir 3.1.1).

Poljska

Tržište rada općenito je stabilno, ali žene i osobe s invaliditetom i dalje nailaze na velike poteškoće. U kontekstu snažnog gospodarskog rasta 2024. (3,0 %) stopa zaposlenosti dodatno se povećala na 78,4 % (u odnosu na 75,8 % u EU-u), a stopa nezaposlenosti bila je među najnižima u EU-u i iznosila je 2,9 %, što je čini jednom od zemalja s „najboljim rezultatima” u EU-u. Rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti neznatno se smanjila, ali je za nju i dalje „potrebno praćenje” jer iznosi 11,6 postotnih bodova, što je iznad prosjeka EU-a od 10,0 postotnih bodova. To je zbog toga što žene obično više brinu o djeci i osobama kojima je potrebna dugotrajna skrb, a i dob za umirovljenje im je niža. Iako se 2024. udio djece mlađe od tri godine u sustavu formalne skrbi za djecu povećao na 15,1 %, i dalje je znatno ispod prosjeka EU-a od 39,2 % te je riječ o „kritičnom stanju”. Ta niska stopa može naštetiti dugoročnim izgledima djece za učenje i sudjelovanju žena na tržištu rada. Nakon što se 2024. povećala za 1,7 postotnih bodova na 35,6 postotnih bodova, razlika u zaposlenosti na temelju invaliditeta bila je među najvećima u EU-u (prosjeck u EU-u bio je 24,0 postotna boda) i označava „kritično stanje”.

Napomene: niska pouzdanost podataka o razlici u zaposlenosti na temelju invaliditeta za 2023. i prekid u nizu podataka o rodno uvjetovanoj razlici za 2019. za PL.

Izvor: Eurostat [[tepsr_sp200](#)], statistički podaci EU-a o dohotku i životnim uvjetima i [[tesem060](#)], anketa EU-a o radnoj snazi.

Razine digitalnih vještina i sudjelovanja odraslih u obrazovanju vrlo su niske, a osnovne vještine mladih smanjile su se. Udio odraslih koji su sudjelovali u obrazovanju (u posljednjih 12 mjeseci) iznosio je 20,3 % u 2022., što je daleko ispod prosjeka EU-a od 39,5 % i smatra se „kritičnim stanjem”. To je uglavnom posljedica slabog sudjelovanja u neformalnom obrazovanju. Osim toga, udio odraslih osoba s barem osnovnim digitalnim vještinama (44,3 %) bio je 2023. znatno ispod prosjeka EU-a (55,6 %), što je također „kritično stanje”. U istraživanju iz 2022. u okviru Programa za međunarodnu procjenu učenika (PISA) udio 15-godišnjih učenika koji nemaju minimalne razine osnovnih vještina povećao se na 23 % u matematici, 22,2 % u čitanju i 18,6 % u prirodoslovlju, što je i dalje niže od prosjeka EU-a. Međutim, povećanje slabih obrazovnih rezultata od 2018. među najvišima je u EU-u. S druge strane, Poljska i dalje bilježi „najbolje rezultate” kad je riječ o stopi osoba koje su rano napustile školovanje (4,1 % u odnosu na 9,4 % u EU-u 2024.). Postotak studenata u tercijarnom obrazovanju upisanih u programe u području STEM-a i dalje je ispod prosjeka EU-a (21,2 % u odnosu na 26,9 % u EU-u).

Socijalna situacija u Poljskoj relativno je stabilna. Stopa rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti (16,0 % ukupno i 16,1 % za djecu) i dohodovna nejednakost (kvintilni omjer dohotka 3,85) ostale su 2024. u kategoriji „bolji rezultati od prosječnih” (u usporedbi s 21,0 %, 24,2 % i 4,66 u EU-u, slijedom navođenja).

S obzirom na nalaze iz prethodne prve faze analize, a posebno pet pokazatelja s oznakom „kritični” ili „potrebno praćenje”, **čini se da se Poljska ne suočava s potencijalnim rizicima za uzlaznu socijalnu konvergenciju i stoga u drugoj fazi neće biti potrebna daljnja analiza** (vidjeti okvir 3.1.1).

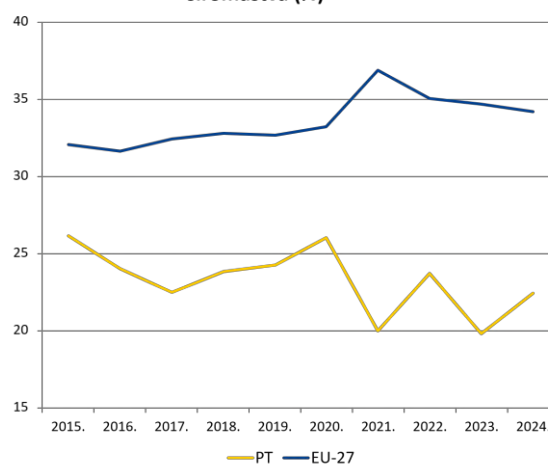
Portugal

Unatoč poboljšanju, učinkovitost sustava socijalne zaštite u ublažavanju rizika od siromaštva i smanjenju nejednakosti i dalje je niska, a pojavili su se i problemi u području stanovanja. Učinak socijalnih transfera (osim mirovina) na smanjenje siromaštva povećao se 2024. za 2,6 postotnih bodova na 22,4 %, što je i dalje znatno ispod prosjeka EU-a od 34,2 % i ispod razina prije pandemije pa je taj pokazatelj u „kritičnom stanju”. Nejednakost, mjerena kvartilnim omjerom dohotka, smanjila se 2023. s 5,60 na 5,20 (iznad prosjeka EU-a od 4,66) i sad je u kategoriji „slabi rezultati koji se poboljšavaju”, dok je udio osoba izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti (AROEPE) i dalje u kategoriji „prosječni rezultati” te iznosi 19,7 % (u odnosu na 21 % u EU-u). Unatoč općenitom poboljšanju u najudaljenijim regijama, rizik od siromaštva i dalje je posebno visok na Azorima (28,4 %). Udio stanovništva preopterećenog troškovima stanovanja iznosio je 6,9 %, što je i dalje ispod prosjeka EU-a od 8,2 %, ali je zabilježio jedno od najvećih povećanja u EU-u (+ 2,0 postotna boda) pa je sad u kategoriji „potrebno praćenje”. To je posljedica kontinuiranog povećanja cijena stambenih nekretnina i najamnina posljednjih godina.

Tržište rada općenito je otporno, ali treba obratiti pozornost na povećanje nezaposlenosti mladih i još uvijek visoku stopu dugotrajne nezaposlenosti. Nakon pozitivnog trenda od 2021. stopa zaposlenosti poboljšala se 2024. za 0,5 postotnih bodova na 78,5 % i ostala je u kategoriji „prosječni rezultati” u kontekstu snažnog gospodarskog rasta. Isto vrijedi i za stopu nezaposlenosti koja je nepromijenjena i iznosi 6,5 % (u odnosu na 5,9 % u EU-u). Iako se stopa dugotrajne nezaposlenosti dodatno neznatno smanjila (na 2,4 % u 2024.), ostala je iznad prosjeka EU-a (1,9 %) i stoga je za nju „potrebno praćenje”. Kad je riječ o udjelu mladih koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih (NEET), zemlja je ostvarila „bolje rezultate od prosječnih”, ali se istodobno stopa nezaposlenosti mladih (u dobi od 15 do 24 godine) u posljednje dvije godine povećala na 21,6 % u 2024. u odnosu na 14,9 % u EU-u. Naposljetku, razlika u zaposlenosti na temelju invaliditeta (21,3 postotna boda) ostala je ispod prosjeka EU-a (24 %), ali je zabilježeno jedno od najvećih povećanja u EU-u i sad je u kategoriji „dobri rezultati, ali je potrebno praćenje”.

Iako Portugal općenito ostvaruje prosječne rezultate u području vještina, za neke aspekte potrebno je pomno praćenje. Udio osoba koje su rano napustile školovanje smanjio se 2024. za 1,5 postotnih bodova na 6,6 % te je sad u kategoriji „bolji rezultati od prosječnih”. Međutim, i dalje postoje regionalne razlike, u rasponu od 19,8 % na Azorima do 5,2 % u sjevernoj regiji. Nadalje, udio učenika sa slabim obrazovnim rezultatima u osnovnim vještinama je visok (29,7 % u matematici, PISA 2022.). Zemlja ostvaruje „prosječne rezultate” kad je riječ o udjelu odraslih osoba s barem osnovnim digitalnim vještinama i odraslih osoba koje su sudjelovale u obrazovanju (tijekom posljednjih 12 mjeseci). Međutim, potonji se udio od 2016. do 2022. smanjio s 38,0 % na 33,4 % unatoč tome što zbog

Učinak socijalnih transfera na smanjenje siromaštva (%)

Napomena: prekid u vremenskom nizu (PT) za 2022.

Izvor: Eurostat, [tespm050], statistički podaci EU-a o dohotku i životnim uvjetima.

neusklađenosti ponude i potražnje vještina, usporedne digitalne i zelene tranzicije te starenja stanovništva postoji potreba za usavršavanjem i prekvalifikacijom.

S obzirom na nalaze iz prethodne prve faze analize, a posebno tri pokazatelja s oznakom „kritični” ili „potrebno praćenje”, **čini se da se Portugal ne suočava s potencijalnim rizicima za uzlaznu socijalnu konvergenciju i stoga u drugoj fazi neće biti potrebna daljnja analiza** (vidjeti okvir 3.1.1).

Rumunjska

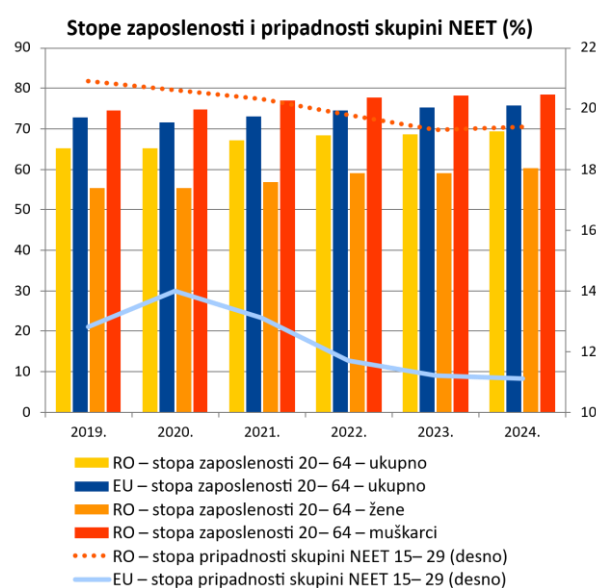
Stanje na tržištu rada poboljšava se, ali određene skupine i dalje su nedovoljno zastupljene. U kontekstu slabog

gospodarskog rasta 2024. stopa zaposlenosti nastavila se povećavati (0,8 postotnih bodova) na 69,5 %, što je i dalje ispod prosjeka EU-a (75,8 %) te ukazuje na „kritično stanje”. Regionalne razlike su velike (od 81,1 % u regiji București-Ilfov do 62,6 % u regiji Sud-Est). Rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti poboljšala se, ali je i dalje jedna od najvećih u EU-u (18,1 postotni bod u odnosu na 10,0 postotnih bodova). Udio mladih koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih (NEET) i dalje je bio na vrlo visokoj razini (19,4 % u odnosu na 11,1 % u EU-u). Razlika u

zaposlenosti na temelju invaliditeta 2024. se znatno povećala za 15,6 postotnih bodova na 44,8 postotnih bodova (u odnosu na 24,0 postotna boda u EU-u). Za sve te pokazatelje podaci upućuju na „kritično stanje”. S druge strane, ukupna stopa nezaposlenosti i njezina dugoročna komponenta bile su ispod ili na razini prosjeka EU-a te su se 2024. poboljšale.

Trajne poteškoće u obrazovanju i razvoju vještina ugrožavaju konkurentnost i konvergenciju. Udio djece mlađe od tri godine u sustavu formalne skrbi za djecu 2024. se dodatno smanjio na 11,4 % (s 12,3 % u 2023. u odnosu na 39,2 % u EU-u). Slično tome, udio osoba koje su rano napustile školovanje dosegno je 16,8 % u 2024. (odnosu na 9,4 % u EU-u). Oba su među najslabijima u EU-u i upućuju na „kritično stanje”. Razina osnovnih vještina posebno je niska (48,6 % u matematici, PISA 2022.). To utječe na socijalne izgleda i izgleda za zapošljavanje mladih, posebno u ruralnim područjima i među onima u nepovoljnom položaju, a može i kočiti inovacije i konkurentnost. Nadalje, udio osoba s barem osnovnim digitalnim vještinama 2023. je iznosio 27,7 %, u odnosu na 55,6 % u EU-u, što s obzirom na to da treba podupirati digitalnu tranziciju također upućuje na „kritično stanje”. Sudjelovanje odraslih u obrazovanju bilo je u kategoriji „slabi rezultati koji se poboljšavaju” (19,1 % u 2022. u odnosu na 39,5 % u EU-u), u kontekstu znatnog manjka vještina i predviđenog demografskog pada.

Unatoč znatnom napretku rizici od siromaštva još su visoki, posebno za ranjive skupine i u ruralnim područjima. Udio ljudi izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti (AROPE) znatno se smanjio s 46,0 % u 2016. na 32,0 % u 2023. i 27,9 % u 2024. (u odnosu na 21,0 % u EU-u). Stopa AROPE za djecu 2024. se također znatno smanjila (s 39,0 % u 2023. na 33,8 % u odnosu na 24,2 % u EU-u). Obje vrijednosti su dvije godine zaredom bile u kategoriji „slabi rezultati koji se poboljšavaju”, iako su i dalje među najvišima u EU-u. Iako je u njemu zabilježeno jedno od najvećih poboljšanja, učinkovitost sustava socijalne zaštite i dalje je slaba jer se socijalnim transferima (osim mirovina) siromaštvo smanjuje za samo 18,8 % (u odnosu na 34,4 % u EU-u) pa je u kategoriji „slabi rezultati koji se poboljšavaju”. Dohodovna nejednakost (4,62 u odnosu na 4,66 u EU-u) i samoprijavljene neispunjene potrebe za zdravstvenom skrbi (2,2 %, što je smanjenje u usporedbi s 5,2 % iz 2023., u odnosu na 2,5 % u EU-u) 2024. su se znatno poboljšale. Osobe u ruralnim područjima i

Izvor: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], [[lfsi_neet_a](#)], anketa EU-a o radnoj snazi.

ranjive skupine kao što su Romi ipak se i dalje suočavaju s većim poteškoćama u pristupu osnovnim i socijalnim uslugama od drugih.

S obzirom na nalaze iz prethodne prve faze analize, a posebno sedam pokazatelja koji su označeni kao „kritični”, **utvrđeno je da se Rumunjska suočava s potencijalnim rizicima za uzlaznu socijalnu konvergenciju zbog kojih je u drugoj fazi potrebna daljnja analiza** (vidjeti okvir 3.1.1).

Slovenija

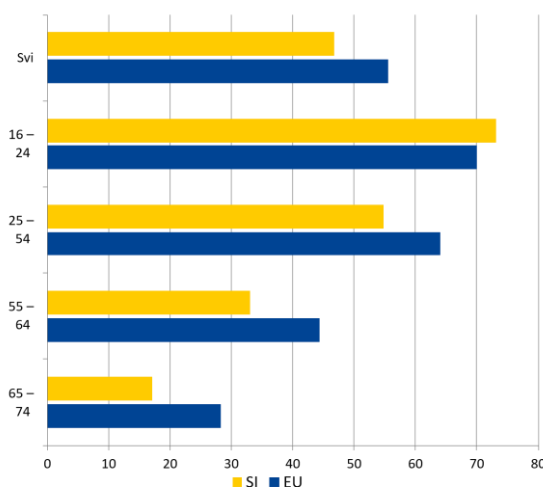
Slovenija ima poteškoće povezane s niskom razinom sudjelovanja odraslih u obrazovanju i niskom razinom digitalnih vještina.

U obrazovanju je 2022. sudjelovalo samo 26,5 % svih odraslih osoba. To je bilo znatno ispod prosjeka EU-a od 39,5 % i predstavljalo je smanjenje od 13,8 postotnih bodova u odnosu na 2016., pa je „potrebno praćenje”. Osim toga, 2023. je samo 46,7 % odraslih imalo barem osnovne digitalne vještine, što je prilično ispod prosjeka EU-a (55,6 %) i smanjenje od 3,0 postotna boda u odnosu na 2021. Za to je stanje također „potrebno praćenje”. Nadalje, četvrtina učenika u Sloveniji nema minimalnu razinu znanja iz matematike i čitanja (PISA 2022.), a ona se i dalje smanjuje. Pozitivno je to što je udio osoba koje su rano napustile školovanje i dalje niži od prosjeka EU-a (9,4 %) te se 2024. smanjio za 0,4 postotna boda na 5,0 %. Nadalje, udio mladih koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih (NEET) 2024. se dodatno smanjio za 0,2 postotna boda na 7,6 %, što su „bolji rezultati od prosječnih”.

Tržište rada i dalje općenito ostvaruje dobre rezultate u kontekstu umjerenog gospodarskog rasta, iako i dalje postoje određene poteškoće. Stopa zaposlenosti 2024. umjereno se povećala za 0,8 postotnih bodova na 78,3 %, što je iznad prosjeka EU-a od 75,8 %. Stopa nezaposlenosti i njezina dugoročna komponenta bile su 2024 u kategoriji „bolji rezultati od prosječnih”, a iznosile su 3,7 % odnosno 1,1 %. Rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti, koja je iznosila 6,0 postotnih bodova, bila je u kategoriji „prosječni rezultati”, iako je sudjelovanje djece mlađe od tri godine u sustavu formalne skrbi za djecu 2024. bilo 57,8 %, što je znatno iznad prosjeka EU-a (39,2 %). Međutim, strukturni čimbenici kao što su brzo starenje stanovništva i neusklađenost ponude i potražnje vještina mogli bi pogoršati postojeći manjak radne snage i otežati konkurentnost.

Slovenija općenito ima dobre socijalne rezultate. Kao i prethodnih godina, udjeli ukupnog stanovništva i djece izložene riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti bili su 2024. među najnižima u EU-u, s 14,4 % odnosno 11,8 % (Slovenija je imala „najbolje rezultate” za oba pokazatelja). Međutim, neke ranjive skupine, uključujući žene starije od 65 godina, niskoobrazovane osobe, nezaposlene osobe, kućanstva sa samohranim roditeljem i osobe rođene izvan EU-a, bile su izložene znatno većem riziku od siromaštva. Učinak socijalnih transfera (osim mirovina) na smanjenje siromaštva bio je u kategoriji „prosječni rezultati” s 37,7 %, ali je i dalje slabiji za starije osobe (u dobi od 65 godina ili više)³²³. Dohodovna nejednakost, mjerena kvintilnim omjerom dohotka, ostala je 2024. s 3,42 jedna od najnižih u EU-u („najbolji rezultati” i u ovom području).

Osobe s osnovnim općim digitalnim vještinama ili vještinama koje su iznad osnovnih prema dobi, 2023. (%)

Izvor: Eurostat [[isoc sk dskl i21](#)], istraživanje ESS-a o IKT-u.

³²³ Vidjeti: Institut za makroekonomske analize i razvoj Slovenije, [Quality of Life in Slovenia – Development Report](#), 2025.

S obzirom na nalaze iz prethodne prve faze analize, a posebno dva pokazatelja s oznakom „potrebno praćenje”, **čini se da se Slovenija ne suočava s potencijalnim rizicima za uzlaznu socijalnu konvergenciju i stoga u drugoj fazi neće biti potrebna daljnja analiza (vidjeti okvir 3.1.1).**

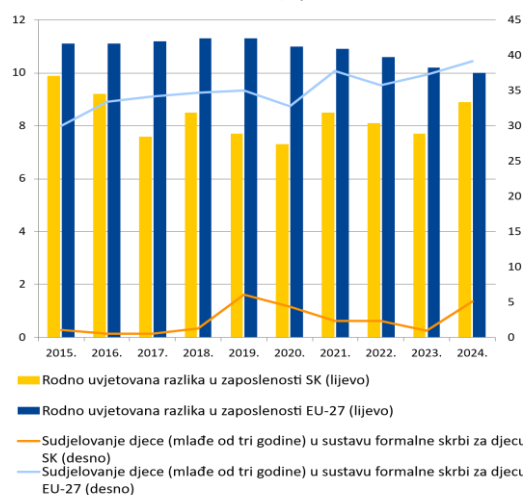
Slovačka

Slovačka ima više poteškoća u području razvoja vještina. Stopa sudjelovanja djece mlađe od tri godine u sustavu formalne skrbi za djecu povećala se od 2023. do 2024. s 1,0 % na 5,1 %, ali je i dalje znatno ispod prosjeka EU-a (39,2 % u 2024.) i u kritičnom stanju. Osim toga, stopa sudjelovanja i dalje je jedna od najnižih u EU-u i za djecu stariju od tri godine (80,8 % u odnosu na 94,6 % u 2023.), među ostalim među romskom djecom. Udio mladih koji rano napuštaju školovanje bio je relativno nizak (7,5 % u odnosu na 9,4 % u EU-u 2024.), ali uz jedno od najvećih povećanja (+ 1,1 postotni bod) pa je u kategoriji „potrebno praćenje”. U ruralnim područjima od 2021. bilježi stalan rast, koji je 2024. dosegao 9,8 %. Prema istraživanju PISA 2022. trećina petnaestogodišnjaka nema osnovne vještine u matematici i čitanju. Naposljetku, udio odraslih osoba s barem osnovnim digitalnim vještinama je 2023. iznosio 51,3 %, nakon smanjenja s 55,2 % u 2021., što predstavlja dodatni rizik za digitalnu tranziciju pa je „potrebno praćenje”. Pozitivno je to što je udio sudjelovanja odraslih u obrazovanju u posljednjih 12 mjeseci u kategoriji „bolji rezultati od prosječnih”.

Tržište rada općenito ostvaruje dobre rezultate, ali postoje određeni problemi. U kontekstu snažnog gospodarskog rasta stopa zaposlenosti dosegla je 2024. rekordno visoku razinu od 78,1 %, a stopa nezaposlenosti bila je na rekordno niskoj razini od 5,3 % (u odnosu na prosjek u EU-u od 75,8 % odnosno 5,9 %). Stopa dugotrajne nezaposlenosti i dalje je u „kritičnom stanju” jer se od 2023. do 2024. tek malo poboljšala s 3,8 % na 3,5 % i ostaje među najvišima u EU-u, a još uvijek postoje i velike razlike među regijama. Dodatno se poboljšao udio mladih koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih (NEET), tj. smanjio se od 2023. do 2024. s 11,2 % na 10,7 % („prosječni rezultati”). S druge strane, stopa nezaposlenosti mladih od 19,2 % ostala je iznad prosjeka EU-a od 14,9 %. Razlike u zaposlenosti na temelju invaliditeta i rodno uvjetovane razlike u zaposlenosti povećale su se od 2023. (na 23,8 postotnih bodova odnosno 8,9 postotnih bodova u usporedbi s 24,0 postotna boda odnosno 10,0 postotnih bodova u EU-u), pri čemu je za potonje sad „potrebno praćenje”. Indeks bruto raspoloživog dohotka kućanstava (GDHI) po stanovniku (2008. = 100) 2024. je iznosio 133,6 i bio je u kategoriji „prosječni rezultati”.

Slovačka ima nizak ukupni rizik od siromaštva, ali i dalje postoje poteškoće za neke regije i skupine. Kad je riječ o dohodovnoj nejednakosti, mjerenoj kvartilnim omjerom dohotka, Slovačka je ostvarila „najbolje rezultate”, dok je stopa rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti (AROPE) bila u kategoriji „prosječni rezultati” te je 2024. iznosila 18,3 % (u odnosu na 21,0 % u EU-u). Međutim, u istočnom dijelu zemlje postojao je veći rizik od siromaštva. Stopa AROPE za djecu smanjila se 2024. za 2,7 postotnih bodova na 22,6 % i bila je u kategoriji „bolji rezultati od prosječnih”. Također, učinak socijalnih transfera (osim mirovina) na smanjenje siromaštva neznatno se 2024. poboljšao na 36,7 % („prosječni rezultati”). Ta zemlja ima jedan od najvećih udjela romskog stanovništva u EU-u, a tisuće žive u izoliranim područjima bez pristupa osnovnim uslugama. Udio kućanstava

Rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti i udio djece mlađe od tri godine u sustavu formalne skrbi za djecu (postotni bodovi, %)

Izvor: Eurostat, [tesem060], anketa EU-a o radnoj snazi i [tepsr_sp210], statistički podaci EU-a o dohotku i životnim uvjetima.

preopterećenih troškovima stanovanja povećao se 2024. na 6,4 % („prosječni rezultati“), dok su neispunjene zdravstvene potrebe bile u kategoriji „bolji rezultati od prosječnih“.

S obzirom na nalaze iz prethodne prve faze analize, a posebno pet pokazatelja s oznakom „kritični“ ili „potrebno praćenje“, **čini se da se Slovačka ne suočava s potencijalnim rizicima za uzlaznu socijalnu konvergenciju i stoga u drugoj fazi neće biti potrebna daljnja analiza** (vidjeti okvir 3.1.1).

Finska

Finsko tržište rada ima poteškoće zbog smanjenja zaposlenosti i rasta nezaposlenosti.

U kontekstu ograničenog rasta stopa zaposlenosti nastavila se smanjivati 2024. na 77,0 % (–1,2 postotna boda od 2023., u odnosu na prosjek EU-a od 75,8 %). Za stanje je i dalje „potrebno praćenje” zbog relativno velikog smanjenja u odnosu na poboljšanje na razini EU-a. Iako se rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti 2024. povećala na 0,7 postotnih bodova (s 0,2 postotna boda 2023.), sad je u kategoriji „dobri rezultati, ali je potrebno praćenje”, što je znatno ispod prosjeka EU-a od 10,0 postotnih bodova. Stopa nezaposlenosti drugi se put zaredom povećala (+1,2 postotna

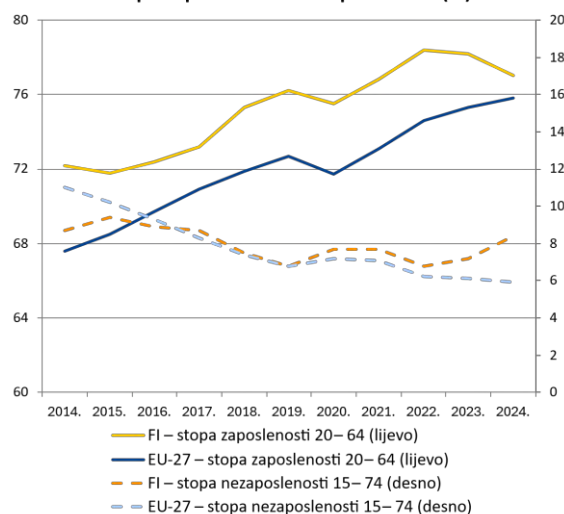
boda 2024.) na 8,4 % (u odnosu na 5,9 % u EU-u), što upućuje na „kritično stanje”.

Nezaposlenost mladih porasla je na 18,8 %, što je znatno iznad prosjeka EU-a od 14,9 %. Stopa dugotrajne nezaposlenosti 2024. također se povećala, i to na 1,8 % (u odnosu na 1,9 % u EU-u) te je sad u kategoriji „potrebno praćenje”. To vrijedi i za indeks bruto raspoloživog dohotka kućanstava (GDHI) po stanovniku (2008. = 100) koji je 2024. iznosio 108,7, što je ispod prosjeka EU-a od 114,3 i nakon relativno malog poboljšanja (sa 107,9 u 2023.).

Općenito, ta zemlja ima učinkovit sustav socijalne zaštite s odgovarajućom pokrivenošću, ali i sve većih poteškoća. Konkretno, udio stanovništva koje navodi neispunjene potrebe za zdravstvenom skrbi 2024. dodatno se povećao (za 0,6 postotnih bodova) na razinu (8,5 %) koja je među najvišima u EU-u (u prosjeku 2,5 %) i predstavlja „kritično stanje”. Iako se vrijeme čekanja u primarnoj zdravstvenoj zaštiti počelo smanjivati, neispunjena potreba za specijalističkom skrbi koja nije hitna, na primjer za uslugama mentalnog zdravlja, i dalje je znatna. Manjak osoblja neznatno se smanjio, ali i dalje predstavlja usko grlo, posebno za specijalističku skrb. Udio osoba izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti (AROPE) povećao se za 1 postotni bod na 16,8 % u 2024., a još više za djecu (+3,5 postotnih bodova na 17,3 %). Ipak, oba su i dalje ispod prosjeka EU-a od 21,0 % odnosno 24,2 % te su u kategoriji „dobri rezultati, ali potrebno praćenje” (u odnosu na „najbolje rezultate” prošle godine). S druge strane, unatoč neznatnom smanjenju Finska s 46,4 % u 2024. (u odnosu na 34,2 % u EU-u) i dalje ostvaruje „najbolje rezultate” kad je riječ o učinku socijalnih transfera (osim mirovina) na smanjenje siromaštva.

Finska i dalje općenito ostvaruje dobre rezultate u području vještina. U 2023. je 82,0 % odraslog stanovništva imalo barem osnovne digitalne vještine, što tu zemlju svrstava među one s „najboljim rezultatima”. Osim toga, 2022. je zabilježen udio sudjelovanja odraslih u obrazovanju u posljednjih 12 mjeseci od 51,8 %, što su „bolji rezultati od prosječnih”. Međutim, stopa stjecanja tercijarnog obrazovanja stagnirala je ispod prosjeka EU-a (39,1 % u odnosu na 44,1 % u 2024.). Nakon što se dvije godine zaredom povećavao, udio osoba koje su rano napustile školovanje 2024. je ostao na 9,6 % i sad je u kategoriji „prosječni rezultati”. Rezultati istraživanja PISA 2022. potvrđuju da se udio učenika koji postižu slabe rezultate u osnovnim vještinama u proteklom desetljeću stalno povećavao, što zahtijeva pozornost. Udio učenika koji postižu slabe rezultate u čitanju 2022. iznosio je 21,4 % u odnosu na 26,2 % u

Stope zaposlenosti i nezaposlenosti (%)

Izvor: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], [[une_rt_a](#)], anketa EU-a o radnoj snazi.

EU-u, u matematici 24,9 % u odnosu na 29,5 % u EU-u, a u prirodoslovlju 18,0 % u odnosu na 24,2 % u EU-u.

S obzirom na nalaze iz prethodne prve faze analize, a posebno pet pokazatelja s oznakom „kritično stanje” ili „potrebno praćenje”, uključujući pokazatelj koji se s vremenom pogoršao, utvrđeno je da se **Finska suočava s potencijalnim rizicima za uzlaznu socijalnu konvergenciju zbog kojih je u drugoj fazi potrebna daljnja analiza** (vidjeti okvir 3.1.1.).

Švedska

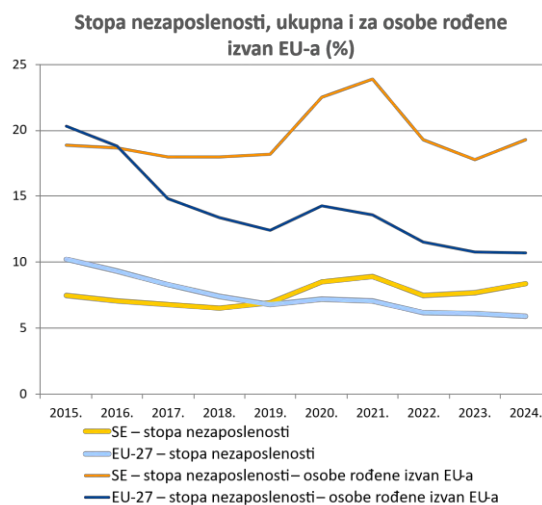
Švedska je 2024. zabilježila pogoršanje rezultata u području zaposlenosti i nezaposlenosti. Iako ta zemlja i dalje ima jednu od najviših stopa zaposlenosti u EU-u (81,9 % u 2024. u odnosu na prosječno 75,8 %), ona se 2024. nakon dugotrajnog razdoblja slabog gospodarskog rasta smanjila za 0,7 postotnih bodova, dok se u cijelom EU-u uglavnom povećavala. To je stanje u kategoriji „dobri rezultati, ali je potrebno praćenje”.

Osim toga, stopa nezaposlenosti se 2024. povećala (za 0,7 postotnih bodova) na 8,4 % te je sad nakon drugog pogoršanja zaredom jedna od najviših u EU-u (u odnosu na prosječno 5,9 %) i u „kritičnom stanju”. Stopa nezaposlenosti osoba rođenih u Švedskoj iznosila 5,7 %, a stopa nezaposlenosti osoba rođenih izvan EU-a 19,3 %. Osim toga, stopa za osobe s niskom razinom vještina (ISCED 0–2) iznosila je 26,1 % u odnosu na 4,8 % za visokokvalificirane osobe (ISCED 5–8). Švedska je unatoč povećanju i dalje jedna od onih s „najboljim rezultatima” za udio mladih koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih (NEET), koji iznosi 6,3 %. Rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti spadala je 2024. u „bolje rezultate od prosječnih” (4,0 postotna boda u odnosu na 10 postotnih bodova u EU-u), a tome je pridonio i visok udio djece mlađe od tri godine u sustavu formalne skrbi za djecu (57,7 % u odnosu na 39,2 % u EU-u, „najbolji rezultati”). Konačno, indeks bruto raspoloživog dohotka kućanstava (GDHI) po stanovniku (2008. = 100) od 2023. do 2024. neznatno se poboljšao sa 120,2 na 120,6 te je u kategoriji „prosječni rezultati”.

Socijalna situacija u Švedskoj općenito je dobra, ali i dalje postoje određene poteškoće.

Dohodovna nejednakost, mjerena kvintilnim omjerom dohotka, neznatno se smanjila (na 4,34 u 2024.) i sad je u kategoriji „prosječni rezultati”. Stopa rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti (AROPE) smanjila se od 2023. do 2024. s 18,4 % na 17,5 % i sad je u kategoriji „bolji rezultati od prosječnih”. Međutim, ta ukupna stopa prikriva velike razlike. Osobe rođene izvan EU-a izložene su mnogo većem riziku od siromaštva od osoba rođenih u Švedskoj (35,5 % u odnosu na 12,1 %), a niskokvalificirane osobe od visokokvalificiranih osoba (26,7 % u odnosu na 11,1 %). Stopa AROPE za djecu smanjila se od 2023. do 2024. s 21,6 % na 20,9 % („prosječni rezultati”). S druge strane, nakon povećanja s 36,9 % u 2023., socijalnim transferima (osim mirovina) 2024. su smanjeni rizici od siromaštva za 40,6 % i sad su to „bolji rezultati od prosječnih”. Stopa preopterećenosti troškovima stanovanja ostala je visoka 2024. i iznosila je 10,6 % (u odnosu na 8,2 % u EU-u) te je za nju „potrebno praćenje”.

Švedska ima dobre rezultate u području vještina, ali i dalje postoje nejednakosti u sustavu obrazovanja i osposobljavanja. Ta zemlja ostvaruje „najbolje rezultate” kad je riječ o sudjelovanju odraslih u obrazovanju, koji su 2022. iznosili 66,5 %, i „bolje rezultate od prosječnih” kad je riječ o udjelu odraslih osoba s barem osnovnim digitalnim vještinama. Udio osoba koje su rano napustile školovanje 2024. se nastavio smanjivati (na 7,2 %) te je sad u kategoriji „prosječni rezultati”. Međutim, taj je udio više nego dvostruko veći (12,6 %)

Napomena: prekid u vremenskom nizu za 2018. i 2021. (SE i EU).

Izvor: Eurostat [[lfsa_urgacob](#)], anketa EU-a o radnoj snazi

među osobama rođenima izvan EU-a u usporedbi s osobama rođenima u Švedskoj (5,9 %). Osim toga, od 2015. do 2022. znatno se povećao udio učenika sa slabim rezultatima (za 8,4 postotna boda na 27,2 %, PISA 2022.).

S obzirom na nalaze iz prethodne prve faze analize, a posebno dva pokazatelja koji su označeni kao „kritični” ili „potrebno praćenje”, uključujući pokazatelj koji se s vremenom pogoršao, **čini se da se Švedska ne suočava s potencijalnim rizicima za uzlaznu socijalnu konvergenciju i stoga u drugoj fazi neće biti potrebna daljnja analiza** (vidjeti okvir 3.1.1.).